MINNESPENNINGAR

ÖFVER

ENSKILDA

SVENSKA MÄN OCH QVINNOR.

BESKRIFNA

AF

BROR EMIL HILDEBRAND.



STOCKHOLM,
PÅ KONGL. WITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS
AKADEMIENS FÖRLAG,
1860.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk, författat 1860 av **Bror Emil Hildebrand** (1806-1884), har digitaliserats i dec 2009 för Internet-Arkivet av University of Toronto och anpassat för Projekt Runeberg i maj 2012 av Ralph E.

Detta verk kan läsas på Internet-Arkivet såsom en uppslagen bok i färg.

MINNESPENNINGAR

ÖFVER

ENSKILDA

SVENSKA MÄN OCH QVINNOR.

BESKRIFNA

AF

BROR EMIL HILDEBRAND.

STOCKHOLM,
PÅ KONGL. WITTERHETS HISTORIE OCH ANTIQVITETS
AKADEMIENS FÖRLAG,
1860.

Den vackra seden, att genom präglade skådepenningar åt efterverlden befästa minnet af berömliga landsmän och dyrbara vänner, har ingenstädes blifvit med trognare omsorg iakttagen än i vårt fädernesland. Vi ega till följd häraf en mycket talrik och i många afseenden värdefull serie af Minnespenningar öfver enskilda Svenska män och qvinnor — ett fosterländskt äreminne i metall, som förtjenar blifva bekant utanför den fåtaliga kretsen af några offentliga eller enskilda medaljsamlare; så mycket hällre som dessa minnespenningar i allmänhet genom smakfullt valda inskrifter och sinnebilder på ett fördelaktigt sätt utmärka sig framför flertalet af dylika konstalster i andra länder. Visserligen träffas i den rika samlingen ett och annat namn af ringare betydenhet, men dessa försvinna bland mängden af mera utmärkta, hvilka i fäderneslandets och kulturens häfder alltid skola betraktas som stjernor af första eller andra ordningen.

Den som först egnat en särskild afhandling åt Svenska minnespenningar af denna art är Archiatern Magnus von Bromell, hvars *Illustrissimorum Regni Sveciæ Senatorum et Magnatum Historia Numismatica*, tryckt i Upsala Societetens *Acta Literaria et Scientiarium Sveciæ* för år 1730, upptager i alfabetisk ordning alla i hans samling förvarade minnespenningar öfver Svenska Riksråd eller Kongliga Råd.Denna vackra samling, ärfd efter fadren D:r Olof Bromelius och af sonen betydligt tillökt, inlöstes efter den sednares död af Rikets Ständer och skänktes till Drottning Ulrika Eleonora d. y., efter hvars frånfälle den återgick till staten och blef grundstammen till Kongl. Myntkabinettets Svenska afdelning. Redan Elias Brenner, Svenska myntkunskapens grundläggare, hade för afsigt att utgifva en afhandling om »Privatorum Äre-penningar», men blef icke dermed färdig. Hans värdige, i skarpsinnighet öfverlägsne, medtäflare Nils Keder anför i sin år 1728 tryckta *Catalogus Nummorum Sueo-Gothicorum . . . in Museo Graingeriano* (egentligen Brenners samling) åtskilliga minnespenningar öfver Svenska privatpersoner, hvilkas beskrifning blifvit tagen till föresyn af Hr Bromell.

Kanslirådet Carl Reinhold Berch bifogade vid slutet af sin bekanta *Beskrifning öfver Svenska Mynt och Kongl. Skåde-Penningar*, utgifven 1773, en förteckning på Privatorum Skådepenningar, fortsatt till 1812 af Bankokommissarien Fredrik Silfverstolpe i dess utgifna *Supplement* till samma arbete. Dessa knapphändiga, efter en otjenlig plan upprättade och icke alltid felfria, beskrifningar kunna på sin höjd för vanliga samlares behof anses tillfredsställande.

Det vackra arbete, Berch påbörjat, med titel: *Namnkunniga Svenska Herrars och Fruers Skåde-Penningar afritade och i koppar stuckne, med bifogade Lefvernes-Beskrifningar*, hvaraf första och andra »Flocken» utkommo 1777 och den tredje, efter författarens död, 1781, är så mycket mera utförligt. Men medaljbeskrifningarne, med inskrifterna återgifna i Svensk öfversättning, förlora sig som en obetydlig bisak i de vidlyftiga lefnadsteckningarne, — en olägenhet, som dock i någon mån afhjelpes genom de graveradeafbildningarne. Att utgifva en fortsättning af detta, redan temligen sällsynta, arbete skulle i mer än ett afseende hafva varit olämpligt. Dylika utförliga lefnadsteckningar äro numera obehöfliga, sedan vår litteratur blifvit riktad med många omständliga biografiska verk. Samtliga minnespenningarnes återgifvande i koppar- eller stentryck skulle föranleda en betydlig kostnad, till hvars bestridande, för närvarande, icke finnas tillgängliga medel. För bokvänner må här nämnas att de graverade kopparplåtarne till Berchs sistnämnda arbete, 57 stycken, förvaras i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens archiv. Af dessa plåtar äro 37 graverade för den aldrig utkomna fortsättningen, upptagande följande minnespenningar, hvilka i denna Beskrifning förekomma på anförda ställen: Appelbom, C. pag. 67, n. 1 och 2. — Bancks, J. pag. 102. — Benzelius, Er. d. ä. p. 78. — Benzelius, Er. d. y. p. 126, n. 1. — Brenner, El. p. 85, n. 1 och 2., — Brenner, S. El. född Weber, p. 110. — Cronström, A. p. 64. — De Geer, Cath. C. f. Ribbing, p. 221, n. 1. — Elvius, P. p. 133, n. 1. — Fehman, C. f.

Tham, p. 130. — Grill, Ant. o. Elis. p. 104. — Gyllenborg, C. p. 130, 131, n. 1 o. 2. — Görtz, G. H. i förening med Patkul, J. R. p. 76, n. 1 och 77 not. — Hedlinger, J. C. p. 169, 170, n. 2, 4, 6. — Hiärne, U. p. 101, n. 1, 2. — Hårleman, C. p. 136, n. 1. — Hårleman, Eva J. f. Barssen, p. 129. — Iser, M. p. 103. Karlsten, A. p. 92, n. 1. — Keder, N. p. 113—116, n. 1—6, 8. — Krell, C. M. f. Rönlig, p. 104. — Lejoncrona, Chr. p. 78, 79, n. 1—3. — Lewenhaupt, C. E. p. 125. — Liewen, B. p. 73. — Palbitzky, A. R. f. Kevenhüller, p. 31, n. 1, 2. — Palbitzky, M. p. 44. — Piper, C. Fr. p. 168. — Precht, B. p. 120. — Påfvenfelt, Beata (Berchs Beskr. p. 368, n. 203), en oval medalj med inristad inskrift, hvilken Författaren ansett icke förtjena att upptagas. — Rålamb, C. S. f. Sack, p. 201. — Sack, E. f. Bjelke, p. 195. — Salberg, C. f. Specht, p. 98. — Schefferus, J. p. 45. — Sparre, T. p. 50, n. 1. — Stierncrona, G. p. 100. — Stralenheim, H. p. 111, n. 1, 2. — Strokirch, M. p. 99. — Tessin, C. G. p. 162, n. 1, 2. — Thegner, O. p. 59. — Törnflycht, O. p. 119, 120, n. 1, 2. — Watrangh, C. H. p. 113. — Örnfelt, M. f. Appelberg, p. 46; samt en medalj öfver Drottning Christina, graverad genom försorg af Professor Jon. Hambræus. — För fortsättningen af texten finnas i Akademiens förvar endast några lösa genealogiska anteckningar.

Utom dessa arbeten hafva samlare endast haft att rådfråga i senare tid utkomna auktionskataloger, bland hvilka den fullständigaste är upprättad af Kongl. v.Bibliothekarien Gustaf Edvard Klemming öfver Grosshandlaren Johan Scharps åren 1851 ocli 1853 försålda mynt- och medaljsamling. Men dessa förteckningar kunna, enligt sakens natur, icke betraktas annorlunda än som mer eller mindre ofullständiga alfabetiska register.

Den vettgirige och flitige Vinhandlaren i Stockholm Daniel Georg Nescher, som sjelf egde betydliga samlingar, utarbetade en *Beskrifning öfver Enskilde Svenske Personers samt flere till Sverige hörande Utlänningars Skåde-Penningar, och uti Metaller Gutne Portraiter* &c. med korta biografiska uppgifter. Hans företal är dateradt d. 1 Oct. 1806, men anteckningarne hafva under flera följande år blifvit fortsatta. Denna handskrift, i tre folioband, nu förvarad i Kongl. Bibliotheket, står i vissa afseenden framför Berchs och Silfverstolpes arbeten, men lider af en alltför tillkonstlad plan och ett stundom nästan löjligt bemödande att, på de lösaste grunder, intaga en mängd af medaljer, hvilka icke med något rimligt skäl kunna införas i en Svensk samling. Att hans med mycken möda och omsorg utarbetade afhandling icke blifvit tryckt, kan således ej anses som någon stor förlust för vår litteratur.

Den beskrifning, hvilken nu, på Kongl. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens bekostnad, allmängöres, skiljer sig både till plan och framställningssätt så väsendtligt från föregående arbeten, att någon redovisning torde böra meddelas.

Författaren har ansett en kort, men noggrann, beskrifning öfver hvarje minnespenning, med hvad till dess förklaring och historia är nödigt, böra blifva hufvudsak. De biografiska uppgifterna hafva, på förut anförda skäl,meddelats så enkla som möjligt. Men då dessa uppgifter skulle för den, som icke egnat sig åt historiska studier eller saknar tillgång till större biografiska verk, blifva föga upplysande, har författaren, efter medaljbeskrifningen, för hvarje person af mera framstående märkvärdighet tillagt några ord i afsigt att fästa uppmärksamhet på dess egenskaper och betydelse i det offentliga lifvet eller i bildningens historia, och med detsamma gifva en ledning att rätt uppfatta innehållet och värdet af minnespenningarnes inskrifter och sinnebilder. För ofullständigheten i dessa teckningar väntar författaren välvilligt öfversende af en hvar, som lärt inse svårigheten att i några få ord uppfatta ett rikt ämne. De må endast betraktas som ledande anvisningar för den som behöfver och önskar på annat håll söka fullständigare underrättelser.

För hvarje minnespenning angifves, så vidt det varit möjligt, hvilket år, af hvem och af hvilken anledning den blifvit präglad, gravörens namn, stället der stamparne förvaras, — allt förhållanden, åt hvilka man i äldre beskrifningar föga eller vanligen alls icke egnat någon uppmärksamhet.

För att bestämma medaljers storlek, uppgjorde Berch en skala, graverad och intagen i hans här ofvan anförda *Beskrifning*, upptagande 26 olika »storlekar», hvilken skala alltsedan blifvit följd och ännu i dag, äfven i offentliga handlingar, åberopas. Då denna godtyckliga måttstock är känd endast af dem, som kunna rådfråga Berchs omnämnda arbete, har författaren ansett ändamålsenligare att angifva minnespenningarnes diameter i Svenska decimal linier. Af undseende för samlare, som ännu hänga fast vid gamla vanor, anföres likväl, inom

parenthes, storleken efterBerchs skala. Det bör härvid anmärkas att minnespenningar, som icke äro präglade i ring, utan hafva krusad, mer eller mindre ojemn kant, variera betydligt, så att olika exemplar af samma penning kunna i afseende på genomskärningen skilja sig en hel linie och stundom något derutöfver.

Författaren har ansett sig böra förkasta Berchs, af senare författare och i de flesta samlingar bibehållna eller ytterligare förkonstlade plan, att fördela minnespenningarne i vissa grupper, bestämda efter personernas kön, stånd, embete, yrke, lärdoms eller konstnärs rykte m. m. — indelningar, hvilka i många fall äro omöjliga att följdriktigt genomföra, och derför, till en del, redan af Silfverstolpe utbyttes mot den enklare, men icke mindre otjenliga, alfabetiska ordningen. En medaljsamling af denna art, särdeles då den är så talrik som den Svenska, kan och bör betraktas som en fortgående kommentar till fäderneslandets politiska och kultur historia. För detta ändamål passar endast den kronologiska följden, hvilken äfven med afseende på graveringskonstens utbildning och vexlingar blifver mest upplysande. Af sådan anledning har författaren till grund för anordningen lagt personernas dödsår. De få ännu lefvande personer, öfver hvilka minnespenningar blifvit präglade, följa derpå i ordning efter födelseåren.

Hvarje samlare af minnespenningar öfver Svenska enskilda personer har utan tvifvel stundom varit tvekande i afseende på vissa medaljer, huruvida de bordt i hans samling upptagas eller derifrån uteslutas. Författaren har, hvad personerna angår, gjort sig till regel, att här som Svenskar intaga äfven sådana, som, födda ochuppfostrade inom vårt land, sedan gått i främmande makters tjenst eller af annan orsak bosatt sig utom fäderneslandets gränser; likaledes utländingar, hvilka bos oss blifvit upphöjda i adeligt stånd, anställda i rikets tjenst inom landet, genom giftermål eller på annat sätt vunnit Svensk medborgarerätt. Deremot har han ansett sig icke böra upptaga utländingar, som blott någon tid varit af Sveriges regenter använda i ministeriela värf eller krigstjenst, utan att blifva medlemmar af Svenska samhället. — Med afseende på sjelfva minnespenningarne har författaren trott sig böra i hufvudsamlingen upptaga alla, som äro präglade, om ock blott ensidiga; men af gjutna medaljer endast sådana, som hafva upphöjda figurer eller inskrifter på båda sidorna. Äfven kongliga och andra allmänna minnespenningar, vare sig inhemska eller utländska, när på dem förekomma inskrifter eller figurer, som tydligt afse någon enskild Svensk person, hafva här fått plats. Att till följd af denna plan äfven en och annan minnespenning, som utomlands blifvit präglad i afsigt att skymfa en slagen Svensk hjelte, här blifvit intagen, bör icke anses sårande, hvarken för fosterlandskänslan eller den enskilda mannens heder. Man präglar icke medaljer, för att fira en seger öfver en obetydlig, föga fruktad fiende.

Från samlingen hafva blifvit uteslutna offentliga, med Konungens bröstbild på Åtsidan försedda, belöningspenningar, t. ex. »för medborgerlig förtjenst», »för nyttiga uppfinningar» m. m., ehuru den belönade personens namn derå blifvit prägladt, af hvilka, i öfrigt likformiga, penningar årligen ett stort antal utdelas, äfvensom de medaljer, hvilka kongliga personer gifva som belöning för lång och trogen tjenstvid hofvet. Dessa, stundom endast i ett exemplar präglade, penningar, bestämda att offentligen bäras, äro mera att betrakta som förtjensttecken, motsvarande ordensdekorationer, än som minnespenningar.

Åtskilliga samlare förvara som stora sällsyntheter afslag i bly eller tenn af misslyckade och ogillade eller vid härdningen söndersprungna stampar. Af dylika afslag, hvilka äro att förlikna vid boktryckarnes korrekturark, har författaren upptagit endast några få, som icke blifvit omarbetade och af en eller annan orsak aldrig blifvit fulländade och allmängjorda.

Förkortningar i namn och titlar har författaren endast i några få fall ansett sig behöfva särskildt förklara, emedan de flesta äro af den beskaffenhet, att hvarje språk-kunnig läsare, med ledning af de biografiska uppgifterna, lätteligen kan tyda dem. Öfriga inskrifter finnas fullständigt anförda i det öfver dem upprättade registret, pag. 367—393, med angifvande af de klassiska auktorer eller andra författare, ur hvilkas skrifter åtskilliga deribland blifvit hemtade.

Till ett särskildt Bihang har författaren hänvisat åtskilliga ensidiga gjutna minnespenningar, med eller utan upphöjd skrift kring bröstbilden, de flesta försedda med inristade eller inslagna inskrifter på den släta baksidan. Ehuru dessa icke ansetts förtjena plats i hufvudsamlingen, hafva de likväl icke bordt helt och hållet uteslutas,

alldenstund de förekomma i alla större medaljsamlingar, och i många kataloger samt andra, så väl inhemska som utländska, skrifter anföras blandade med präglade minnespenningar. Några deribland ega jemväl i artistiskt afseende ett värde, som berättigar dem till samlaresuppmärksamhet. Med få undantag: hafva dessa, genom försorg af Assessoren N. Keder, Gravören R. Faltz eller Kanslirådet C. R. Berch, blifvit gjutna efter medaljonger, skurna i elfenben af den berömde Franske snidaren Jean Cavailler, som i senare hälften af 17:de århundradet uppehöll sig i Sverige, eller efter andra samtida artisters vaxmodeller, att som uttryck af vördnad eller tillgifvenhet lemnas åt samtida mæcenater och vänner. Emedan de alla hafva tillkommit under slutet af sjuttonde eller början af adertonde århundradet, och således tillhöra ett begränsadt tidsrum, har författaren vid deras beskrifvande funnit sig böra föredraga den alfabetiska ordningen framför den kronologiska. Berch har i sin Beskrifning öfver Svenska Kongl. Mynt och Skådepenningar icke upptagit dessa minnespenningar, endast (pag. 370—372) anfört namnen på de genom sådana »i metall gntne Portraiter» hedrade personer, öfver hvilka icke riktiga minnespenningar blifvit präglade eller gjutna. Åtskilliga deraf äro beskrifna i Keders *Catalogus Nummorum Sueo-Gothicorum ... in Muse Graingeriano*, pag. 105—115. Ifriga samlare hafva förskaffat sig dylika afgjutningar af medaljörers vaxmodeller äfven från senare tid, men då dessa sakna all inskrift, har författaren lemnat dem utan afseende.

På det denna beskrifning må tillika blifva en katalog öfver de tvenne offentliga myntsamlingar, författaren snart ett fjerdedels århundrade haft under sin vård och efter förmåga sökt göra fullständiga, angifves för hvarje minnespenning, huruvida exemplar deraf finnas i Kongl. Myntkabinettet (K. Mk.) och i Bankens samling (B_n). Endast i de fall när en minnespenning saknas i båda dessa kabinetter, har någon annan samling blifvit angifven.

Några få teckningar hafva blifvit intagna, för att visa prof på Svenskt medaljarbete från olika tider och med detsamma framställa bilden af en och annan bland de många här förekommande personer, hvilka utgöra fäderneslandets ära. Till detta ändamål hafva blifvit begagnade 25 af de för Berchs »Svenska Herrars och Fruers Skåde-penningar» graverade afbildningar, genom öfvertryck transporterade på sten från de i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens archiv förvarade kopparplåtarne. De öfriga 33 teckningarne hafva blifvit efter medaljerna utförda af Artisten C. F. Lindberg och graverade på sten af Artisten O. L. Anderson. Det lithografiska trycket har blifvit besörjdt af Gravyrtryckaren A. M. Spong. Stockholm den 1 December 1860.

Författaren.

*

BIRGER MAGNUSSON.

Sveriges Jarl; Riksföreståndare under sin sons, Konung

Waldemars, minderårighet. Död d. 21 Oct. 1266.

1.

Åts.» BIRGERUS IÅRL DE BIÅLBO. Bröstbilden, v. s., i harnesk och pansarhufva med fältbindel ocli sköld innehållande Folkungaslägtens vapen.

Fr åns. 27. PATER ET TUTOR WALDEMARI R. S. FOLCKUNGI REBELLES SUBMOTI 1252. STOCKHOLMIA FUND AT A 1260. M. 1266.

Diam. 11 lin. (8storl.). Grav. af Dan. Fehrman för en af J. C. Hedlinger år 1734 började och af Fehrman fortsatt serie af minnespenningar öfver Sveriges Regenter. (.Stamparne pä K. Myntet). Om denna ännu icke fullständiga "Medaljserie", som börjar med Björn på Haga och slutar med Fredrik I, erhålles närmare underrättelse i Berchs Beskrifning öfver Scenska Mynt uch Kongl. Skàde-Penningar, p. 317—324. Här behöfver endast upplysas att siffran framför början af Frånsidans inskrift angifver minnespenningens ordningsnummer i serien. — K. Mk. o. B-n i silfver i nämnda serie.

Åts. BIRGERUS JARL DE BJÄLBO. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck och pansarhufva. — Under axeln: c. e.

Frans. GUBERXATOR REGXI 1250. SEDITIONEM FOLKUNG. COMPRESSIT 1252. STOCKHOLM. FUNDAV1T 1260. OBIIT 1266.

Diam. 11 lin. (8 stork). Grav. af C. Enhörning 1817. (St, på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Birger, som varit Jarl under Konung Erik Eriksson, blef stamfader för en ny konungaslägt i Sverige, till hvars betryggande han utrotade sina med Waldemars val missnöjda fränder — en åtgärd, som blef förespelet till blodiga tvister inom hans ätt. Han förde regeringen med klokhet och kraft. Sin största ära har han förvärfvat

sora lagstiftare, hvarom minnespenningarne ingenting förmäla. Det uppgifna året för Stockholms grundläggning är icke hemtadt ur säkra historiska uppgifter. Birgers förtjenst af denna anläggning har mellertid efter sex århundrade blifvit tacksamt erkänd af hufvudstadens invånare genom uppresandet (1854) af grundläggarens bildstod i bronz, modellerad af Fogelbergs mästarhand.')

BIRGITTA BIRGERS1) OTT ER,

(S.ta BIRGITTA.)

Dotter af Uplands Lagman, Riddaren Birger Persson. Född 1304. Gift med Riksrådet, Riddaren och Lagmannen i Nerike Ulf Gudmarsson; Enka 1344; Hof-mästarinna ho* Drottning Blanka. Död i Rom d. 23 Juli 1373. Kanoniserad d. 7 Oct. 1391.

1.

r»

A t s. S. BIRGITTA. YID. Deri heliga Birgitta i nun-

O O

nedrägt, med gloria öfver hjessan, ligger knäböjande i bön framför ett altare, hvarpå står ett crucifix.

Frans. SANCTVS DEVS S: FORTIS S: IMMORTALIS. MIS: XOB: på en ornerad sköld omsluten af två palm-qvistar.

Diam. 9 lin. ((5 storl.). Denna och alla följande (X. 2—13) äro radbandspenningar och af sådan anledning försedda med ögla, om den ej blifvit bortskuren, i senare tid gjorda i Tyskland och Italien. Xågra äro mycket sällsynta, och äfven af de mera allmänna äro präglade exemplar i bättre metall svåra att öfverkomma. — K. Mk. i messing; B-n i bly.

2.

o

Ats. S. J31RGITT. F. O. S. SAL V. (--Fundatrix ordinis Sancti Salvatoris). Den heliga Birgitta i nunnedrägt med helgongloria, sittande ined penna i hand vid ett bord, på hvilket står ett crucifix och ligger en bok (S. Birgit-tæ »Iievelationes«).

') E ii mmm^penning (ifver uppresandet at denna bildstod iir under arbete af*Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. Den komiuer att föreställa, pä Åtsidan: Bildstoden utan omskrift, i afskärningen: is. k. poukmikhg fok.m.; pä Fränsidan: effigikm birgkri

III (IS UKIIIK FIMIATORIS IIOLMIKNSKS POST SAKCIJI.A VI POSURRUNT MDCCCMV illOlll etl krans af ck och lager upptill förenade i en murkrona.3

Frans. IESVS CHRISTI. MIS. NOBIS. Frälsarens bröstbild, li. s., med gloria.

Oval, 9 lin. hög (6 storl.). — K. Mk. i bly, gjuten; B-n i messing.

3.

Åts. S. BIRGITTA O. P. N. (--ora pro nobis). Den heliga Birgitta till midjan i nunnedrägt, ined gloria, håller ett radband i de till bön sammanlagda händerna.

Fråns. PASSIO. CHRISTI. CONFORTA. ME. Frälsaren på korset i strålar. Vid sidorna stå Maria och Johannes.

Oval, 8 lin. hög (5 storl.). — K. Mk. i silfver; B-n i bly.

4.

o

Ats. Densamma som till N. 1.

Fråns. BEATA. VIRG. SINE. PECC. OR. CON. (-- sine peccato originali concepta). Jungfru Maria med stjernor kring hufvudet står sväfvande på en halfmåne öfver skyarne.

Diam. lin. (6 storl.). — K. Mk. i messing; B-n i bly.

5.

o

Ats. Densamma som till N. 1.

Fråns. MÄTER. SALYATORIS. ORA. PRO. NO. Guds moders bröstbild, v. s., med uppslagen slöja.

Diam. lin. (6 storl.) — K. Mk. i messing; B-n i bly.

6.

Åts. S. BIRGITTA. VI. (- - vidua) Den heliga Birgitta på knä, bedjande soin på N. 1.

Fråns. S. MARI DI OROPP. Jungfru Maria står med Jesusbarnet på armen och håller jordklotet på högra handen.

Diam. 5| lin. (2 storl.). Inskriften på Erånsidan afser en bland Jungfru Marias inånga benämningar efter särskilda orter for hennes dyrkan. Om den här ifrågavarande, som ligger i Piemont, fins en utförlig afhandling: htoria <\ <>Ua Madonna, santissima tf Oropa nr'4

monti della citta di JJleila nel Piemont?. Turin 1720. — Brukspatron C. Östbergs (f. d. Joh. Scharps) samling i tenn gjuten.

7.

Åts. S. BIRGITTA. VID. Deri heliga Birgitta sittande som på N. 2.

Fråns. S. ANNA ET IOACHIN. Båda helgonen, Jungfru Marias föräldrar, stående; Anna med bok i högra handen, den venstra utsträckt; Joachim pekande upp åt skyn. Diam. 1H lin. (9 stork). — K. Mk. i messing; B-n i bly.

8.

o

Ats. Densamma som till N. 7.

Fråns. S. MARIA. MAGDALENA. Den heliga Maria Magdalena till midjan, med ett smörjelsekärl i högra handen, framför ett altare, hvarpå stå ett crucifix och en dödskalle.

Diam. 11,V lin. (9 storl.). — K. Mk. i messing; B-n i bly.

9.

Åts. S. BIRGITT. F. O. S. SAL. Birgitta sittande som

på N. 2.

Frans. S. ALTO. IN. ALTMINST. BAVAR. P. (-- Bava-riæ patronus). Helgonet S. Alto till midjan i biskops-

drägt, med staf i venstra handen och i deri högra en kalk, hvarur höjer sig ett barn (Frälsaren) med strålande hufvud och utsträckta armar.

Oval, 10\ lin hög storl.). Biskop Alto († 779), till börden en Prins från Skottland, kom till Bajern, der han byggde klostret Alt-Münster. Han förekommer som helgon först i 14:de seklets martyriologier. — B-n i messing.

10.

Als.

S. BIRGI. Den heliga Birgitta sittande som på

N. 2.

Fråns. S. ALTO B. P. (Se N. 9). Helgonet S. Alto stående, i biskopsdrägt, med kalk och staf i händerna. Oval, 6 lin. hög (3 storl.) — K. Mk. i bly; B-n i messing.5

11

Åts. S. BIRGITTA. FYND. ORD. S. SALVAT. Den heliga Birgitta sittande som på N. 2, med den skilnad, att lion vänder ansigtet åt sidan.

Frans. S. CATHARINA. V. FILIA. S. BIRGIT. Den heliga Catharina till midjan, i nunnedrägt med helgongloria, håller i venstra handen en liljestängel och lägger den högra på en uppslagen bok, bredvid hvilken syns främre delen af en hjort i begrepp att resa sig från marken.

Oval, 13'. lin. hög (11 storl.). — Boken torde afse de af Catharina författade andeliga betraktelser, kallade "Själina Tröst". Hjorten åter erinrar om en legend, som berättar, att dä en Romersk Grefve och hans stallbröder lagt sig i försåt för den vackra Fru Catharina vid vägen till en kyrka utanför Rom, den hon plägade besöka, räddades hon derigenom att en hjort sprang upp och ådrog sig de jagtlystna herrarnes förföljelse. — K. Mk. i messing; B-n i tenn, gjuten.

12.

o

Ats. Densamma som till N. 2.

Fr åns. S. CATHARIN. Y. FIL. S. BIRG. Den heliga Catharina till midjan, i nunnedrägt med gloria, håller i högra handen en blomstängel och lägger den venstra på en uppslagen bok. Vid högra sidan syns främre delen af den liggande hjorten.

Oval, ,9 lin. hög (6 storl). — K. Mk. i bly, gjuten. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) saml. i messing, präglad.

13.

Åts. S. BIRGITT. FYN. O. S. S. (Se N. 2). Den heliga Birgitta, såsom förut, sitter vid ett bord, hvarpå jemte crucifixet och boken finnes ett skrifdon och en per-gamentsrulle med påskrift: o devs. Öfverst den helige Andes sinnebild dufvan omgifven af strålar.

Fr åns. S. CATHARINA V. FILIA S. BIRGIT. Den heliga Catharina, som på N. 12, håller på venstra armen en bok, i hvilken lion läser, i högra handen en liljestängel. Vid sidan en halft upprest hjort.

Diam. 11 lin. (8 storl.). — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling i tenn, gjuten.Birgitta, Nordens ryktbaraste qvinliga helgon, hade från ungdomen underkastat sig stränga kroppsspäkningar och berättas redan vid sju års ålder hafva mottagit gudomliga uppenbarelser. Med sin man, åt hvilken hon födde 8 barn, gjorde lion en pilgrimsfärd till Compo-stella i Spanien. Som enka besökte lion Kristi graf och andra heliga orter, samt uppehöll sig längre tid i Rom, der hon slutade sina dagar. Hennes ben hemfördes af barnen till Wadstena, der de högtidligen skrinlades 1380. Kanonisationen verkställdes af Påfven Bonifacius IX i S. Petrikyrkan i Rom med

stor högtidlighet. Genom sina "Revelationes", innehållande skriftliga uppteckningar af de uppenbarelser, lion förment sig hafva erhållit af Kristus och Jungfru Maria, genom bibelns öfversättande på Svenska och genom grundläggning af "Salvators Orden", eller som den vanligen kallas "Brigittiner Orden", hvars stamkloster blef i Wadstena, har denna qvinna utöfvat ett mäktigt inflytande på icke blott den andliga utan äfven den litterära bildningen och modersmålets utveckling i vårt fädernesland.

CATHARINA ULFSDOTTER.

(S:ta CATHARINA).

Dotter af Lagmannen i Nerike, Riddaren Ulf Gud-viarsson och Birgitta Birgersdotter (S. Birgitta). Född omkring 1336. Gift 1349 med Riddaren Eggert lion Kürnen; Enka 1357; Död i Wadstena d. 24 Mars 1381. Kanoniserad 1479.

Radbandspenningar med S. Catharinas bild ocli namn, se nnder modren Birgitta Birgersdotter N. 11 —13.

Catharina följde sin moder till Rom och till Kristi graf, hemförde hennes ben till Wadstena och återvände till Rom, för att utverka hennes kanonisation, men vann dock för tillfallet ej mera än tillåtelse till benens skrinläggning. Sin öfriga lifstid använde hon att ordna och lifva modrens klosterstiftelse. Först 1479 förklarade Påfven Sixtus IV att Catharina skulle hållas helig i Sverige, Danmark och Norge.7

STEN GUSTAFSSON STURE.)

Riksföreståndare i Sverige 1471—1491 och 1501—1503; Riddare. Död d. 13 Dec. 1503.

Åts. STENO STYRE SEN. ADMINISTR. REGNL Bröstbilden, v. s., i prydlig drägt med pelsbrämad mantel. — Nederst: i. c. H.

Fråns. 39. G VST AVI EQ. AVR. ET SEN. F. E. 1471. PACTVM C ALMAR. 1483. WIBURG. LIBERAT. 1495. IVA-NOGR. CAP T VM 1496. MVNVS RESIGN. 1497. ITERVM E. 1501. M. 1503.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger för den af honom började och af Dan. Fehrman fortsatta serien at minnespenningar öfver Sveriges Regenter. Se ofvanf. p. 1. (St. pa K. Myntet). Till förklaring af Frånsidans inskrift behöfver endast anföras att F. betyder "filius", E. "electus" och M. "mortuus". — K. Mk. i bronz; B-n i silfver i nämnda serie.

Sten Sture den äldre, son af Riksrådet, Riddaren Gustaf Anunds-son Sture till Räfsnäs m. m., förde tre sjöblad i sitt vapen. Sedan ban tappert och troget bistått sin morbroder Konung Carl Knutsson i kampen för fädernesländets sjelfständighet, blef han efter Carls död väld till Riksföreståndare (1471). Han slog samma ar Konung Christiern I:s starka, här pa Brunkeberg vid Stockholm; förjagade Ryssarne ur Finland och förföljde dem in i deras eget land, samt tillbakavisade under 26 år Danska Konungarnes bemödande att komma till väldet öfver Sverige. Oenighet med Rådet nödgade honom dock slutligen (1497) att vika för Konung Hans, som redan i 14 år, på grund af Calinar recess, till namnet varit Sveriges Konung. Fyra är senare atervald till Riksföreståndare förjagade Hr Sten åter Danskarne och styrde fädernesländet till sin död. Till de å minnespenningen anförda uppgifter hade förtjent tilläggas, att under hans regeringstid Upsala Universitet stiftades och boktryckerikonsten i vårt land infördes.

*) Ehuru ile tre Sturarne med nära nog konglig makt förde riksstyrelsen, upphörde de aldrig att vara Svenska privatman. De minnespenningar, som öfver dem i en senare tid blifvit slagna, böra således icke här saknas. Deras präglade mynt tillhöra deremot Sveriges allmänna mynthistoria, likasom den utförliga skildringen af deras lefnad och verksamhet måste sökas i vår rikshistoria.8

SVANTE NILSSON STURE.

Riksföreståndare i Sverige 1504—1512; Riddare; Död d. 2 Jan. 1512.

Åts. SVANTO STVRE ADMINISTR. REGXI. Bröstbilden, v. s., i harnesk med pelsbrämad mantel. — Nederst: I. C. H.

Fråns. 41. NICOLAI EQVITIS AYR. F. E. 1504. PER-PETVAE C VM JOHAN. II. IRAE. M. 1512.

Diam. 10lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger for dess serie af minnespenningar öfver Sveriges Regenter. Se ofvanför, pag. 1 och 7. (St. på K. Myntet). — K. Mk. i bronz; B-n i silfver i nämnda serie.

Svante Sture, son af Riksrådet, Riddaren Nils Boson Sture till Eksjö, förde Natt- och Dag-vapnet. Yald till Riksföreståndare kort efter Sten Sture den äldres död, fullföljde han dennes verk. Han icke blott dref Danskarne ur landet, utan förde kriget inom deras eget område och, till en tid i förbund med Lybeck, bekämpade dem till sjös. Med Ryssland afslutade han fred pa 60 är. Äfven ät den inre förvaltningen egnades lians omtänksamma vard. Under en öfverläggning med allmogen om anordningar for bearbetandet af den upptäckta silfvermalmen vid Sala afled han hastigt i Westerås.

STEN SVANTESON STURE.

Född 1592 eller' 1593. Riksföreståndare i Sverige 1512—1520. Särad i slaget mot Danskarne vid Bogesund i Westergötland ocli död pà vägen till Stockholm

d. 9 Febr. 1520.

1.

Åts. STENO STVRE IVN. ADMINISTR. REGN I. Bröstbilden, v. s., i prydlig drägt ined kappa. — Nederst:

I. C. H.

Frans. 42. F. E. 1512. CHRISTIERNVS II. OPE RVS-SORVM ET GVSTAVI TROLLE ARCHIEPISCOPI NEG OTI VM FACESSIT. M. 1520.

Diam. 10^ lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger tör dess serie af minnespenningar öfver Sveriges Regenter. Se ofvanf. pag. 19

och 7. (St. på K. Myntet). Bokstafven F. (Filius) i inskriftens början afser, enligt planen för denna serie, att Sten Sture var son af företrädaren. Det kursiva M. vid inskriftens slut betecknar att Ilr Sten genom en våldsam död blifvit bortryckt. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver i nämnda serie.

2.

Åts. STENO STURE JUNIOR. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt och kappa. — Nederst: c. e.

Fråns. GUBERNATOR REGNI AB ANNO 1512 PRO LIBERTATE PATRIAE PUGNANS OCCUB. 1520.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning 1817. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Sten Sture den yngre var endast omkring 20 ar gammal, då han efter fadren valdes till Riksföreståndare. Under långvarig inhemsk strid mot den öfvermodiga Arkebiskop Gustaf Trolle och dess mäktiga slägt saint andra Danmarks anhängare försvarade han med mod och framgang, mot både inre och yttre tiender, fäderneslandets oberoende. Danska Konungens härar blefvo flera gånger slagna; men sedan Hr Sten i striden mot en sådan här på sjön Asunden i Westergötland blifvit dödligt sarad, skingrades fäderlandets försvarare och Christiern II tillträdde för kort tid regeringen, för att göra ett blodigt slut pa de tre rikenas förening.

GUSTAF ERIKSSON WASA.

Född d. 12 Maj 1496. Väld till Sveriges Riksföreståndare 1521 ocli Konung 1523. Död d. 29

Sept. 1560.

Åts. GVSTAF o ERICSEN o G o R o S o (- - Gubernator regni Sveciæ) Bilden i harnesk, till midjan, framvälld, med svärd i högra handen och en hufvudbonad med hängande flädrar. Vid sidan en liten vapensköld med vasen; deröfver en stjerna. Under bilden: 1522.

Fråns. PROTEGE NOS IESV. En krönt vapensköld på ett kors med utsirade armar. 1 skölden G öfver tvenne pilar, korslagda mellan tre kronor. (Ifver skölden två stjernor.10

Diam. 9 lin. (6 storl.). Gjuten och cicelerad, utan tvifvel i en något senare tid. Pa några exemplar förekomma punkter mellan orden i st. f. ringar. Sällsynt. — K. Mk. (ett original exemplar och en copia, något skiljaktig) o. B-n i silfver.

Riksföreståndaren Gustaf Eriksson Wasa tillhör ännu Sveriges privatmän. Som sådan genomförde han lyckligt den vågsamt företagna frihetskampen, hvarigenom fäderneslandet lösrycktes från den förhatliga föreningen med Danmark och Norge — en förening, som icke för något af dessa länder medförde lycka och som för Sverige aldrig bar andra frugter än förtryck, utpressningar och partistrider. Hvad Gustaf till fullkomnande af sitt stora verk utfört som Konung, tillhör rikshistorien.

CLAS CHRISTERSSON HORN.

Friherre; Riksråd; Öfverste Amiral och Fältmarskalk', Riddare af Salvators Orden. Död d. 9 Sept. 1566.

Åts. CLAUD. 1IORN L. B. R. SY. SENAT. ET THA-LASSIARCHA. Bröstbilden, li. s., i broderad drägt, rund mössa och Salvatorsordens kedja öfver bröstet. — Nederst:

FEHRMAN.

Fr åns. PEL AGI DECUS ADDIDIT. Segergudinnan gående med en palmqvist i venstra handen oeh i den högra en flaggstång med tvenne sjökronor (coronæ navales) ocli en lagerkrans, som lion nedlägger på en upprest trofé af harnesk och sköldar. I afskära.: prolatis r. finibus mari

bält. liberat0.

Diam. 10A lin. (7 stork). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1787. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Horn var en utmärkt härförare bade till lands och sjös. Sina första lagrar skar han i kriget mot Ryssland 1554—1557. Sedan Reval 15(51 ställt sig under Sveriges skydd, tog han bela Estland i besittning och härjade i Lifland. Under kriget med Danmark anförde han landtarmeen på dess härjningstag i Bleking, Halland och Skåne. Som Befälhafvare till sjös vann han många och lysande segrar öfver Danska och Dybeckska flottorna 1564—15(56. Döden öf-verraskade honom på Åby prestgård i Östergötland under resan till armeen, som skulle infalla i Halland.11

LAURENTIUS PETRI.

Född 1499. Sveriges Ärkebiskop. Död d. 26

Oct. 1513.

Åts. LAUR. PETRI PRIM. ARCII. EP. EVANG. SV. Bröstbilden, v. s., i gainnial prest drägt med ringkrage. — Nedanför: M. f.

Fråns. LUCIS YINDEX ADOPERTA RECLüSIT. Ett kors och en uppslagen bibel på ett altare. Öfver korset en strålande stjerna. I afskära.: nat. mcdxcix den. mdlxxhi.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1842. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Laurentius Petri hade jemte brödren Olaus Petri studerat i Wittenberg, der de gjort bekantskap med Luthers kyrkoreformation. Återkomna derifrån blefvo de förnämsta medlet till läroförbättringens införande i fäderneslandet. Laurentius blef Svenska kyrkans förste evangeliske Arkebiskop. Genom bibelns utgifvande pa modersmålet (öfversättningen af Gamla Testamentet var till största delen af honom besörjd), genom sin Kyrko-ordning (1571) och andra skrifter befästade lian och försvarade det stora verket. Hans historiska arbete "Sveriges Clirönica" är, hvad språket beträffar, af utmärkt värde.

JAKOB BAGGE.

Född i Halland eller Norge 1499. Amiral; Ståthållare pä Stockholms slott. Döcl d. 14 Jan. 1511.

Åts. JAC. BAGGE THALASSIARCHA. Bagges vapensköld ined hjelmprydnad och löfverk; i hjelmen tre flaggor.

Fråns. TESTIS ERIT MAGNIS VIRTUTIBUS UNDA. Segergudinnan, med lagerkrans i högra och ett skeppsroder i venstra handen, gående i förstäfven af ett antikt skepp, prydt ined trofeer. I afskära.: ad bornholmiam i563.

Diam. 101 lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1819. Atsidans stamp söndrig. — K. Mk. o. B-n i silfver.

\12

Svenska Flottan under Bagges befäl vann en lysande seger öfver den Danska vid Bornholm den 30 Maj 1563, da tre Danska linie-skepp, bland dem amiralskeppet, togos. Bagge höll i anledning af denna seger ett lysande triumftåg i Stockholm, efterföljd af Danska Amiralen och öfriga tillfångatagna fiender. Följande aret anförde han en blodig sjöbatalj vid Oland mot Danska och Lybeckska flottorna, da hans amiralskepp antändes och flög i luften. Han sjelf pa ett underbart sätt räddad fördes i fångenskap till Danmark. Man har länge trott att ban der slutade sitt lif; men nyare forskningar hafva upplyst att han återkommit till Sverige och som Ståthållare i Stockholm aflidit.

HENRIK WREDE.

Födelseår obekant. Ryttmästare. Stupade i slaget tid Kerekholm d. 17 Sept. 1605.

Åts. HENRICUS WREDE CENTURIO EQVITUM- Wre-defamiljens adliga vapensköld med hjelmprydnad och löfverk.

»

Frans. QUOD SE PRO REGE DEYOVIT. Samma familjs friherrliga vapensköld delad i fyra fält kring hjert-vapnet, med två hjelmar, krona och löfverk. I afskärn.:

ad kerkholm 1fi05.

Diam. 1(H lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1805. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Då Konung Carl IX i slaget vid Kerckholm nära Riga d. 17 Sept. 1605 fått sin häst dödskjuten, framstörtade Wrede, steg af och lemnade sin häst åt Konungen, som derpå räddade sig undan den påträngande fienden, af hvilken Wrede genast nedhöggs. Enkan Gertrud v. Ungern fick Elime fjerding i Kymenegårds Län i Finland in. fl. gods i förläning. Sönerne upphöjdes 1653 i friherrligt stånd.13

NILS STJERNSCHÖLD.

Född d. 12 Juni 1583. Riksråd; Ståthållare i Dorpat och dess Län; Amiral. Dödskjut en pa sitt skepp utanför Danzig d. 18 Nov. 1627.

Åts. NICOL. STJERNSCHÖLD R. S. SENATOR ET CLAS-SIS PRAEFECTUS. Stjernschölds vapensköld med hjelmprydnad och löfverk.

Fråns. QUEM YIRTUS ADDIDIT ASTRLS. Stjernbilden Herkules på himmelsgloben. — Vid venstra sidan: f. — I afskärn.: post clariss. res gestas pro patria occub.

mdcxxvii.

Diam. 11 lin. (7^ storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1789. — K. Mk. o. Ii-n i silfver.

Stjernschöld, som med trohet och tapperhet tjent sina Konungar, Carl IX och Gustaf Adolf, till lands i krigen mot

Ryssland, Pohlen och Danmark, och 1627 blifvit nämnd till Amiral, lag med en liten blokadeskader utanför Danzig, da hans chefskepp omringades af sex fiendtliga fartyg. Slutligen öfvermannad, befallte han sin tjenare antända krutkammaren for att spränga skeppet och den äntrande fienden i luften; men badehan och tjenaren blefvo dödskjutna, innan befallningen hunnit verkställas.

ERIK SOOP.

Född d. 21 Aug. 1592. Öfverste för Westgöta kavalleri; Riddare. Död d. 15 Mars 1632.

Åts. ERICUS SOOP CHILIARCHA. Soops familj vapen ined hjelmprydnad och löfverk.

Fråns. ERIPUIT REGEM MEDIOQ. EX IIOSTE RECE-PIT. Soop afskjuter sin pistol på en Kroat, som sträcker armen att fasttaga Kolning Gustaf Adolf; alla tre figu-rerne till häst. I afskärn.: n. xvn. junii mdcxxix.14

Diam. 1(H lin. (7 storl.). Grav. af L. Grandel. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1800. Stamparne sprungo och nya omgjordes af samma gravör, utan väsendtlig olikhet. — K. Mk. (af båda slagen) o. B-n i silfver.

Soop hade som gosse deltagit i Gustaf Adolfs barndomslekar och delade som man krigets faror med den konglige barndomsvännen, af hvilken han år 1627 mottog det pa denna tid sällsynta riddareslaget. När Gustaf Adolf i den heta striden vid Stum i Preussen d. 17 Juni 1629 blifvit skild från sin här och efter ett tappert försvar liöll på att tillfångatagas af en Kroat, framstörtade Soop, nedsköt Kroaten och återvände med den räddade Konungen till Svenskarnes leder.

a .....

Soop deltog som Öfverste för Westgöta kavalleri i trettioåriga kriget, der hans Regemente utmärkte sig genom lysande tapperhet.

NILS BRAHE.

Född d. 14 Ort. 1604. Grefve; Riksråd; General af infanteriet. Dödligt särad i slaget vid Lützen, afled han i Naumburg d. 25 Nov. 1632.

Åts. NICOLAUS BRAHE. COMES. R. S. SENATOR. Bröstbilden, h. s., i kyller med fältbindel ocli spetskrage. — På axeln: c. m.

Fråns. PRO REGE, CUM REGE. En döende krigare neddignaiide; på marken ligga den affallna hjelmen och svärdet; vid sidorna synas kanoner; i bakgrunden den brinnande staden Lutzen samt flyende ryttare. 1 afskära.:

un a invictus occubuit mdcxxxii.

Diam. 10{ lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1836. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Brahe följde från sitt 17:de år Gustaf Adolf i dess krig, och Konungen har om honom yttrat att han var, näst Torstensson, i hela hären det bästa ämnet till en stor fältherre. I slaget vid Lutzen förde han befälet öfver Svenska infanteriet i centern, der den tappra blå och gula brigaden stupade i sina led. Brahe bars dödligt sarad från slagfältet, der Konungen nyss hade stupat.15

MAGNUS BRAHE.

Grefve till]Visingsborg. Född d. 25 Sept. 1564; Riksdrots; Landshöfding öfver hela Smaland; President

i Svea Hofrätt; Lagman i Upland; Riddare.

' Död d. 3 Mars 1633.

r\

Ats. MAGNVS. Co. in. Wising: Bröstbilden, h. s., i harnesk under mantelveck, med broderad krage.

Fråns. Si. te. Fata. Trahunt. aliter. non. Anno. 1614. Vapenskölden delad i fyra fält kring bjert vapnet.

Oval, af 141 lin. höjd (12 storl.). Gjuten och ciselerad 1614, hvilket ar Gr. Brahe, efter slutad fred med Danskarne, återvände från Småland till Stockholm och insattes till President i den nyss stiftade Svea Hofrätt. —- K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Brahe var, såsom hela hans slägt, utmärkt genom den ädlaste konungatrohet. Konung Carl IX hade ingen trofastare vän. Sorgen öfver Gustaf Adolfs död bröt hans lifskraft.

JOHAN BANÉR.

Född d. 23 Juni 1596. Riksråd; Fältmarskalk; Gme-ralguvernör i Pommern; Riddare. Död i Halberstadt d. 10 Maj 1641.

1.

Ats. (Rosett) JOH: BANNERUS: DO: MLLH: REG: SUE: C ÖNS: PET: MIL: GENERALIS (- - Dominus Mulham-mariæ regni Sueciæ Consiliarius Petestris militiæ Generalis). Framvälld bröstbild i prydlig rustning med spetskrage och mantelveck. — A id kanten: j5L\m. f.

Fråns. ENSEM PROQUE DEO, DEXTERA FERTQUE SUECO: En arm ur skyn håller ett upprätt svärd med fästeknappen på en bibel liggande på ett fyrkantigt bord; kring svärd sklingan sväfvar en lagerkrans; öfverst ett strålande •*vn\16

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af Joh. H|um i Tyskland, medan Baner der i religionsfrihets kriget anförde Svenska arméen. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

En minnespenning, pa hvilken förekommer Baners vapensköld, se under Bengt Oxenstierna († 1643).

Baner följde Gustaf Adolf i krigen i Ryssland, Lifland, Preussen och Tyskland. Efter Konungens död blef ban 1634 öfverbefälhafvare

• o

öfver hela Svenska hären i Tyskland, uppehöll Svenska vapnens ära under stora vidrigheter i följd af penningbrist och bundsförvandters trolöshet, vann flera lysande segrar, intog städer och fästen och hemsände till fäderneslandet talrika segerbyten. Hans lik hemfördes och hvilar, i skuggan af de trofeer han eröfrat, i ett särskildt grafchor vid Riddarholmskyrkan i Stockholm.

JOHAN LILJEHÖK.

Född 1598. Guvernör öfver Hinter-Pommern; Riksfält-tygmästare och Fältmarskalken Torstenssons närmaste underbefälhafvare i Tyska kriget Stupade i striden vid Leipzig den 23 O et. 1642.

Åts. JOHANNES. LILJEHÖK. PRAEFECTUS. REI TORMENTARIAE. GENERALIS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck och bred spetskrage. Nederst fyra kulor. — Under axeln: c. e.

Frans. NON INFERIORA SECUTUS. Konung Gustaf Adolfs bröstbild på en fotställning, tecknad med Konungens namn: gcst. ii adolph. Vid dess fot sjunker en döende krigare på sin sköld; svärdet faller ur hans hand; hjelmen ligger vid sidan. — På marken: E. — I afskära.:

ocoubuit in praelio lifs. mdcxlii.

Diam. 10.; lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1812.— K. Mk. o. B-n i silfver.

Liljehök förvärfvade stort förtroende hos Regeringen genom sitt tappra försvar af Pommern och ordningens uppehållande i denna provins. Rådet hade redan utsett honom till närmaste befälhafvare under Baners sjukdom; men då underrättelse snart ingick om denna17

Fältherres död, erhöll han, med äldre Generalers förbigående, förordnande på nämnda befattning under Baners

efterträdare Torstensson. Liljehök rättvisade detta förtroende, då han kort derefter på den valplats, der Gustaf Adolf elfva år förut' vunnit en lysande seger, döende kunde helsas af Pfalzgrefven Carl Gustaf med de orden: "Vi hafva segrat genom dig".

BENGT OXENSTIERNA.

Friherre. Föcld d. 19 Oct. 1591. Riksråd; Riksstallmästare; Generalguvernör öfver Lißand ocli Ingermanland. Död i Riga d. 9 Juni 1643.

1.

Åts. POST NVBILA PHOEBVS på ett veckadt band omkring »der Augsburger Pyr» (kotten, staden Augsburgs vapen), hvars fjäll bestå af 13 små sköldar, af hvilka 12 innehålla vapen, den 13:de och öfversta ett. strålande "TT. Kottens skaft, hvarpå läses: 1632, står på ett kapitäl, prydt med två vapensköldar. På ett tvärband, bakom skaftet, står: Crescit et * florescit. På ömse sidor ett dubbelt monogram af bokstäfverna G A, hvilka afse dels Konung Gustaf Adolfs namn, dels stadens antagna benämning »Augusta Gustava» (i st. f. den äldre Augusta Vindelicorum).

Frans. GVSTAVA. ET. AVGVSTA. CAPVT RELIGIO-NIS ET. REGIONIS på ett veckadt band, hvarpå hvilar Sveriges krönta riksvapen, omgifvet af dubbelmonogrammer, sådana som pä Atsidan, men under kongliga kronor. Derunder syns en planritning af staden med dess gamla och deri tillämnade nya befästningen samt den förbiflytande floden. Inuti grundritningen äro fyra ovala vapensköldar: l:o Frih. Bengt Oxenstiernas, 2:o Grefve Georg Fredriks af Hohenlohe, 3:o Johan Baners och 4:o Frans von Tray-torrens's.

Diam. 24', lin. (221 storl.). Slagen i Augsburg 1632, sedan Konung Gustaf Adolf intagit staden och der insatt Frih. Bengt Oxenstierna till Guvernör samt uppgjort planen till ny befästning. Gref-

ven af Hohenlohe var Ståthållare, Baner General af infanteriet. General Qvartermästaren Traytorrens hade utfört ritningen. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n (bland kongliga) i silfver.

Frih. Oxenstierna hade i yngre åren (1613—1620) gjort vidsträckta resor i Turkiet, Persien, Palæstina, Egypten och andra länder. Efter återkomsten följde han Konung Gustaf Adolf och användes i diplomatiska beskickningar samt i trettiåriga kriget.

i -

CLAS FLEMING.

Född i Mars 1592. Riksråd; Amiral; Öfverståthållare i Stockholm; President i K. Räkningekammaren eller K. Kammar Collegium; Lagman i Norra Finland. Dödsk]uten pd sitt amiralsskepp utanför Christianspnis d. 26 Juli 1644.

Åts. CL. FLEMING. R. SEX. U. STOCK. PRAEF. THA-LASSIARCHA. Bröstbilden, h. s., i harnesk med veck af rädsmanteln och bred utliggande krage.—Nederst: c E.

Fråns. TURRIGERA URBS EREPTAQVE ROSTRA CA-RIXIS. En del af Stockholm med gamla arsenalen (fordna Gr. De la Gardies palats) utefter hamnen. I förgrunden trofeer (bakstammen af ett linieskepp, en slup, kanon, ankare, flaggor, kulor). 1 afskära.: monumenta viri pro patria occuMB. mdcxliv. — Vid kanten: E.

Diam. 10A lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1801. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bland Flemings mångfaldiga embetsmanna förtjenster afser minnespenningen endast Ofverståthallarens och Amiralens. Hufvudstaden förskönades under hans styrelse. Gator och torg reglerades, Hera trakter, deribland i synnerhet Norrmalm, ombyggdes efter ordnad plan med ansenliga hus, Jakobs förfallna kyrka iståndsattes, en sluss anlades m. m. Som Amiral uppbragte han örlogsflottan nära nog ur ödesmål till den styrka, att han 1644

kunde som Chef utföra 40 väl utrustade krigsskepp till ärorika strider mot -den Danska af Konung Christian IV sjelf anförda flottan. Utanför Christianspriis (Friederichs-ort) i Holstein träffades han af en kanonkula från ett Danskt land-batteri, under det han i kajutan pa sitt skepp höll på att tvätta sig.I

19

JOHAN SKYTTE.

Född den 9 Maj 1511. Friherre; jRiksäd; President i K. Räkningekammaren eller K. Kammar Collegium; Generalguvernör i Lifland, Estland, Ingermanland och Karelen;

President i Göta Hofrätt; Upsala och Dorpats Universitets förste Kansler; Riddare. Död d. 25 Mars 1645.

Åts. JOHANNES SKYTTE R. S. SENATOR. Bröstbilden, Ii. s., med veck af rådsmanteln. — Nederst: E.

Frans. GRANDI NOBILIS ALUMNO. Centauren Chiron (Skyttens stjernbild), omgifven af andra stjernor. I afskärn.: gustavi ii. ad. praeceptor patronus litterär, mu-nificus.

Diam. 10£ lin. (7 störl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1813. Centauren Chiron, ryktbar som Achilles's lärare, af forntidens mythologer insatt i Skyttens stjernbild (Sagittarius), liar, jemte inskriften, dubbel hänsyftning pä Skyttes namn och befattning som Gustaf Adolfs lärare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Konung Gustaf Adolf belönade sin ungdomslärare Skytte genom att upphöja honom till sin konglige Rådgifvare. Han var en lärd man och blef en inflytelserik befrämjare af bildning och lärdom. Under hans Kanslerstid gjorde Upsala Universitet stora framsteg och mottog Konung Gustaf Adolfs rika gåfva, af Wasaättens stamgods. Sjelf stiftade han der en ny, efter honom benämnd, Eloquentiæ et Politices profession, hvilken innehafts af mänga utmärkta vetenskapsmän och som ännu tillsättes genom option af Skyttes afkomlingar. Genom lians,, bemödande inrättades skola, gymnasium och universitet i Dorpat. Äfven de lägre undervisnings anstalterne förbättrades; en Lappskola anlades i Piteå (sedan flyttad till Lycksele). I den kongliga rådkammaren gällde hans ord4 mycket, ehuru hans råd icke alltid följdes. Han afled som Svensk Commissarius under fredsunderhandlingarne vid Brömsebro.

J OH ANNES nr I) BE(Kl US.

Född d. 3 April 1581. Th. D:r; Biskop i Westerns Stift. Död d. 8 Aug. 1646.

Åts. JOHANNES RUDBECKIUS EPISC. AROS. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt. — Under kanten: t.20

Fråns.: FERT ÆVUM ET PONDERA VIRTUS. En kantig pelare uppbär brutna hvalfbågar. I afskära.:

clara progenie revicturus. ob. 164(5.

Diam. lOj lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1832. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rudbeckius hade som Professor i Upsala , först i Hebreiska språket, sedan i theologi, haft drygaste arbetet i den reviderade bibelöfversättningen, som under Gustaf Adolfs regering utgafs. Som Biskop i Westerås blef han en ny reformator inom Svenska kyrkan.. Gymnasium och skolor anlades inom hans Stift, presternas bildning höjdes, deras seder och verksamhet öfvervakades med skon lös stränghet. Kyrkans skydd mot verldsliga maktens ingripande förfäktades med en myndighet och djerfhet, som ådrog honom häftiga strider med Rikskansleren Axel Oxenstierna och Drottning Christinas Förmyndareregering. Bland hans många barn och efterkommande äro Professoren^ Olof Rudbeck den äldre och yngre de ryktbaraste.

LENNART TORSTENSSON.

Född d. 17 Aug. 1603. Grefve; Riksråd; Fältmarskalk; Generalissimus öfver Svenska armeen i Tyskland; Generalguvernör öfver Pommern, sedan öfver Westergötland, Dalsland, Wermland och Halland. Död d. 7 April 1651.

Åts. * I ILS CHRISTINA SIBI PALMAM QUÆSIYIT IN AGR1S SANGUINE GUSTAVI QUI MADUERE PATRIS. 1642. 23. OCT. och vidare i en inre krets: £Jio|"3 werben jum StreittacK berettet, Slbet ter fompt ttoni «£>(5i)iäi9l

2iPRr°Vai- Ett på marken upprätt stående svärd mellan en lager- och en palmqvist, upphållna af två lejon. Of-ver svärdsspetsen en krona, i hvilken står: 1643. Deröfver ett strålande r'!r|1 i en krans ined nedhängande lagerqvistar. I fonden ett berglandskap med hus och borgar. — På marken: T.

Fråns. POSTQUAM VICTORI PATUISTIL1PSIASUECO, ARMIS CHRISTINÆ EST INVIA NULLA VtA. 1642. 27. NOu Staden Leipzig omgifven af fästningsverk, hvarpå solen lyser genom moln. På förgrunden ett fältslag. Nedanför,21

inoiii en ram: nunc torstensoiinii tibi cognita, lipsia, virtus, — På sidorna: G. t.

Diam. 22 lin. (21 storl.). Slagen i Tyskland i anledning af Svenska armeens seger, under Torstenssons befäl,o vid Leipzig d. 23 Oct. saint stadens intagande d. 27 Xov. 1642. Årtalet i kronan pä Äts. anvisar förmodligen tiden fur medaljens prägling. Mycket sällsynt. — K. Mk. (bland kongliga medaljer) i tenn, gjuten; B-n (bland kongliga) i silfver.

Torstensson hade följt Konung Gustaf Adolf i alla dess krig, blef efter Fältmarskalken Baners düd Generalissimus öfver Svenska arméen i Tyskland (1641—1646) och vann ett oförgängligt rykte genom förbättring af artilleriet , snabba och välberäknade krigsrörelser, lysande segrar och exemplarisk krigstukt.

LOUIS DE GEER.

Född i Luttich d. 17 Nov. 1587. Af Konung Gustaf Adolf inkallad och naturaliserad som Svensk medborgare och adelsman; Egare af flera bruks- och landteg endomar i Sverige. Död i Amsterdam d. 19' Juli 1652.

o

Ats. LUDOVICUS DE GEER. Bröstbilden, h s.f i gammaldags drägt, med kalott. — Under axeln: f.

Fräns. HIS AMAT HOSPES CIVISQUE YOCARI. En colonna rostrata. Vid dess fot ligga en kanon, ett svärd och en Mercuriistaf. I afskärn.: natus mdlxxxvii. den.

mdclii.

Diam. lOj lin. (7 stork). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1829. — K. Mk. o. B-n i silfver.

De Geer hade som handlande i Amsterdam länge egt förbindelser med Sverige, da han af Konung Gustaf Adolf inbjöds att här bosätta sig. Stora penningförsträckningar till Svenska kronan gjorde honom egare o af Finspång, Leufsta , Österby, Gimo m. fl. bruk och egendomar. Ar 1645 utrustade han på egen bekostnad en flotta af 30 skepp i Sveriges krig mot Danmark. Han införde förbättringar i Svenska jernhandteringen, kanongjutning och vapensmide samt utvidgade Sveriges handel.• 22

v

JOHAN ADLER SALVIUS.

Födtl 1Ö90. Friherre; Jur. D:r; Riksråd och Riks-Kansliråd. Död d. 24 Aug. 1652.

Åts. 10II. ADLER SALYIVS S. R. M. SVEC. CON.S. INT. & AD TR. PAC. YN. LEG. PLEN. (- - - Sacræ Regiæ Ma-jestatis Sveciæ Consiliarius intimus et ad tractatus paeis universalis Legatus plenipotentiarius). Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med kappa och spetskrage. — Under axeln: v. — Nedanför: c. pr. s. c. m. (Cum privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis).

Frans. NON EST DISSENSIONIS DEVS SED PACIS. Adler Salvii vapensköld med hjelm prydnad och löfverk. I afskära.: dex. 23. aug. 1652.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af G. V. Yestner i Nürnberg. Tillhör dess i början af 1700-talet, med kejserligt privilegium, utgifna serie af minnespenningar öfver Fullmäktiga vid Westfaliska fredens afslutande. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Adler Salvius (innan han 1624 adlades, kallad blott Salvius) hade bildat sig under långvariga resor och studier i utlandet och användes i många diplomatiska uppdrag af Gustaf Adolf och Christina. Han blef 1638 Svensk Legat i Tyskland och 1643 Plenipotentiarius i fredsunderhandlingarne, som slutades med Westfaliska freden 1648, dervid af Drottningen, som önskade snart slut pä underhandlingarne, försedd med hemlig instruktion och använd att motarbeta det Oxen-stiernska partiets planer. Mot den gamla adelns protest insattes han af Drottningen i Rådet 1648.

AXEL OXENSTIERNA.

Född Friherre d. 16 Juni 1383. Grefve; Riksråd; Rikskansler; President i K. Kansli Collegium; Medlem af Förmyndareregeringen under Konung Gustaf Adolfs och Drottning Christinas minderårighet; Direktor öfver Evangeliska förbundet i Tyskland och Præses i Concilio Formato; Riddare; Kansler för Universitetet i Upsala och en tid för Er-furts Universitet. Död d. 28 Aug. 16Ö4.

1.

Ats. I. D. D: AXEL. OXENSTIERNA. L. B. I K. D. I. F. T. E. R. SV. C. Lt0 1°. S: Votn Ev. D1" (Illustrissimus Domi-23

nus Dominus Axelius - - Liber B a ro in Kimito Domitius in . Fiholm Tidön Eques Regni Sveciæ Cancellarius Legatus in Gerinania Supremus Foederis Evangelici Director). Bröstbilden fram vänd, med bred spetskrage, till en del täckt af den vid nedra kanten anbringade Oxenstiernska vapenskölden under friherrlig krona.

Frans. ROBORE. DIVINO. CORONATvs YINCIT. LEO. Ett krönt lejon, upprest på bakfötterna, håller ett svärd i högra och en öppen krona i venstra tassen. Deröfver ett strålande mn\

n

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Ar en Riksdaler, slagen i Tyskland, sannolikt i Augsburg eller Osnabrück, omkring år 1633, dä Oxenstierna i egenskap af Evangeliska förbundets Direktor ledde Svenska Regeringens underhandlingar och utförandet af Tyska kriget. Inskriftens början på Atsidan, likasom Frånsidans sinnebilder och omskrift, vitna att Oxenstierna icke sjelf, såsom man påstått, låtit prägla denna Riksdaler, utan att den tillkommit som ett uttryck af de Tyska Protestanternas aktning och tacksamhet. Lika otillförlitlig synes uppgiften vara att Oxenstierna låtit sönderslå stamparne, emedan Drottning Christina yttrat missnöje öfver kronans och lejonets anbringande pa denna Riksdaler. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. AXELIYS. OXENSTERN. RERYM. SYECO. GER-MANICARVM. ATLAS. (En blomma.) Bröstbilden, h. s., med mantelveck och bred spetskrage. — Nederst: PG. 1634.

Fråns. PRUDENTIA. & FORTITUDINE. POST. GESTA VUM. MAGNUM. LIBERTATIS. VINDEX. Friheten, en qvinna med hatten på hufvudet, håller i händerna två andra qvinnofigurer, Sanningen med en spegel och Tapperheten med en pelare. Vid fötterna ligga sönderslitna fjettrar. Öfverst i en sky Konung Gustaf Adolfs bröstbild hållande ett band, hvarpå läses: .sic. decvit. mea.

facta. se q,vi.

Diam. 14 lin. (1H storl.). Gravören obekant. (St., mycket skadade, i Banken.) Felfria afdrag äro sällsynta. Utkom i Tyskland 1634. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Åts. . AXELIVS. OXENSTERN. LIB: B ÄRO: IN. KYMI: DO: IN. FIIIO: Bröstbilden, h. s., som på N:o 2.

Nederst:

. f g. 1634.24

Frans. .PRO. RELIGIONE. &. PATRIA. Oxenstiernska vapnet i oval sköld med hjelmprydnad och rikt löfverk. Vid sidorna stå Tron, en qvinna med bok och kors, samt Rättvisan, med svärd och vågskål, samt på fotställningarne deras namn: fides ivstit. 1 afskära.: moderata. dvraxt.

Oval af 14} lin. höjd (12 storl.). Gjord af samma gravör som föreg. N:o 2 och vid samma tid. Högst sällsynt. — K. Mk. i tenn, gjuten; B-n i bly, båda ined ögla i öfra kanten.

4.

Åts. AXELIUS OXENSTIERNA COMES. Bröstbilden, h. s., ined mantel veck och spetskrage. — Under axeln:

c. e.

Fr åns. CANCELLARIUS REGNI AB ANNO 1612 FOE-DERIS EYANGELICI DIRECTOR 1633 OB. 1654.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Graverad och utgifven af C. Enhörning 1817. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. AXELIUS OXENSTIERNA. Bröstbilden, v. s., ined spetskrage. — Nederst: salmson f.

Fr åns. NATUS IN FÅNÖ UPLANDLVE AN. M. D. LXXXIII. OBIIT STOCKHOLMIAE AN. M. DC. LIV. — Under en linea: series numismatica universaljs virorum illustrium. — m. Dccc. xxi. — Nederst: di-raxd edidit. — Randskrift: argent.

Diam. 14 lin. (1H storl.). Grav. 1821 af Joh. Salmson i Paris för Durands serie af minnespenningar öfver ryktbara män. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Axel Oxenstierna, som redan vid 26 års ålder (1609) kallades till Riksråd, var Sveriges och samtidens störste statsman. Hans öden och verksamhet äro införlifvade med fäderneslandets historia under Gustaf Adolf och Christina och till en väsendtlig del med Europas häfder under samma period, så att Franska Ambassadören Chanut fullt sanningsenligt kunde säga om och till honom: »Axis hic est, circuin quem totus volvitur orbis.» Hans stora öfverlägsenhet understöddes af en ovanlig lärdom, äfven inom områden, som för statsmannen vanligen äro främmande, och en öfvermensklig arbetsförmåga.GUSTAF HORN.

Född d. 23 Oct. 1592. Grefve; Riksråd; Riksmarsk;

General-Fältherre och President i K. Krigs Collegium; Lagman i Södra Finland. Död d. 10 Maj 1657.

Åts. GUSTAYüS HORN COMES R. S. ARCHISTRATE-GUS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveek och spetskrage. — Under axeln: c. e.

Fr åns. NEC TE YIDERE SUPERBUM PROSPERA BEL-LORUM NEC FRACTUM AD VERSA, inom en lagerkrans. I afskära.: nat. 1592. denat. 1657.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Grav. af C, Enhörning. (St. pa K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1803. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Horn deltog i Svenska kriget i Lifland samt i trettioåriga kriget i Tyskland. Gustaf Adolf kallade honom »sin högra arm» och lemnade honom befälet öfver venstra flygeln i det ärorika slaget vid Leipzig. Efter Konungens död anförde ban en del af Svenska hären, alltid segrande, utom i slaget vid Nördlingen. Ilan hade pä det högsta afstyrkt att här angripa den genom truppernas antal och ställning öfverlägsna fienden; men Hertig Bernhard af Weimar ville ej lyssna till hans kloka råd. Hom och hans folk kämpade med utomordentlig tapperhet, men förgäfves. Tillfångatagen, blef han först efter sju år utvexlad. Återkommen till fäderneslandet mottog han befälet öfver Svenska armeen i Skåne och Halland 1643—1645; försvarade sedan Lifland mot Pohlackarne. Da Konung Carl Gustaf tagade i fält, uppdrogs rikets försvar åt Horn. Han afled i Skara, dit han begifvit sig till Ständernas

sammankomst.

ARVID WITTENBERG.

Födelseår obekant. Grefve; Riksråd och Krigsråd; Rikstyg-mästare; Fältmarskalk; Ståthållare öfver Pommern. Död i Pohlsk fångenskap i Zamoisk är 1657.

Åts. ARV. WITTENBERG COM. R. S. DUX TORMEN-TARIORUM. Bröstbilden, v. s., i harnesk med fältbindel. — Under axeln: t.Frans. VENTURI TELA TONANTIS. En flygande örn med Jupiters blixt i klorna. I afskärn.: armis victr. ca-

rolo x praelatis, varsovia fortiter defexsa. ob. 1657.

Diam 10^ lin. (7 stork). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1826. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Wittenberg hade med ära tjent under hela trettioåriga kriget och deltagit i de flesta större fältslagen. När Pohlska kriget började 1655, sändes han förut med en liten här. Hvar han drog fram, gick förskräckelsen för honom; fienden flydde eller underkastade sig. Sedan Konung Carl Gustaf sjelf anländt och fullbordat eröfringen af Pohlska riket, anförtroddes Warschau åt Gr. Wittenberg, som efter ett långvarigt försvar mot en mångdubbelt starkare fiende slutligen måste kapitulera, men på hedrande vilkor. leke desto mindre togs han mot tro och lofven tillfånga och fördes till Zamoisk, der han följande aret afled.

JOHAN OXENSTIERNA.

Grefve, Född cl. 24 Juni 1611. Riksråd och Riks-Kansliråd; Riksmarskalk; Lagman i Upland; President i Wismarska Tribunalet; Kansler vid Greifswalds Universitet. Död i Wismar cl. 5 Dec. 16öl.

Åts. IOH. OXENSTIERNA AXEL. FIL. S. R. M. SYEC. SEN. & AD TR. PAC. VN. LEG. PL. PRIM. (- - - Axelii lilius

Sacræ Regiæ Majestatis Sveciæ Senator et ad Tracta-tus pacis universalis Legatus plenipotentiarius primarius). Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med spetskrage. — Under axeln: v. — Nederst: c. pr. s. c. m.

Fråns. PAX OPTIMA RERVM. Grefve Oxenstiernas vapensköld med fyra fält kring hjertvapnet, under en greflig krona. 1 afskärn.: nat. 1601. den. 1657.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af G. W. Vestner i Nürnberg för en af honom, med kejserligt privilegium, i början af 1700-talet utgifven serie af minnespenningar öfver Fullmäktiga vid Westfaliska fredsslutet (Se ofvanf. pag. 22). Födelseåret är oriktigt angifvet 1601 i st. f. 1611. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Johan Oxenstierna egnade sig först åt krigstjenst, i hast befordrad till Öfverste; men fadren, Rikskansleren, drog honom inpå27

den diplomatiska banan. Anställd som Svensk Legat vid det allmänna fredsverket i Tyskland, låg han i ständig strid med sin em-betsbroder Adler Salvius och motarbetade dennes, af Drottning Christina gynnade, planer att skyndsamt bringa fredsverket till slut. Inskriften på Frånsidan har således ingen tillämpning, hvarken på Oxenstiernas lif eller politik.

LARS KAGG.

Född d. 1 Maj 1595. Grefve; Riksråd och Krigsråd; Fältmarskalk; Riksmarsk; General-Fältherre och President i K. Krigs Collegium; Medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl XI:s minderårighet. Död d. 19 Nov. 1661.

Åts. LAUR. KAGG COMES R. SV. SEN. ET MARESC. Bröstbilden, h. s., med fältbindel. — Nederst: A. salmson f.

Fråns. PRISCA FIDE INVICTAQUE BELLO DEXTERA. En krenelerad borg (Regensburg), på hvars högsta torn står ett krönt lejon med höjdt svärd i högra tassen, hållande den venstra på en sköld tecknad med Svenska

vapnet. I afskära.: per x lüstra regi et patriäe devotis.

Diam. 101 lin. (7 storl.). Grav. af Abr. Salmson. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1853. Frånsidans stamp bräcktes snart och omgjordes. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Kagg började sin krigarebana under Konung Gustaf Adolfs fälttåg mot Danskarne, deltog sedan i Sveriges krig intill Konung Carl Gustafs död 1660. Hans mest lysande bragd var hans tappra försvar af Regensburg 1635 mot den 65,000 man starka Bäjerska och Spanska armeen. Först sedan sju stormningar blifvit afslagna, han sjelf blifvit svårt sårad och krutförrådet tagit slut förmåddes han att uppgifva staden.28

HANS CHRISTOFER von KÖNIGSMARCK.

Född pä Kötzlin i Mark Brandenburg d. 25 Febr. 1600.

Grefve; Riksråd; Fältmarskalk; Generalguvernör öfver Bremen och Verden. Död d. 28 Febr. 1663.

1.

Åts. HANS CHRISTOF GRAF VON KÖNIGSMARCK. Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel.

Ensidig.

Oval af 13.V lin. höjd (1,1 storl.). Gjuten och cicelerad. Mycket sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Seharps) saml. i silfver.

2.

o

Ats. Bröstbilden nära lik N:o 1, tned spetsbrämadt draperi. Deromkring är ingraveradt: HANS CHRISTOF. GRAF VON KÖNNIGS MARC K.

Ensidig. På den släta frånsidan är likaledes ingraveradt: ANNO 1656 DEN ff OCTOBER YBER FELTT, DIE FORTVN VND LÖW GALLiOTH DIESEN HELT.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Gjuten och cicelerad. Utkom, förmodligen i Tyskland, med anledning deraf att Cranstons ny värfvade Skottska Regemente, som af Königsmarck skulle öfverföras från Wismar till Lifland, gjorde myteri, öfverföll och lemnade honom fangen till Danzigerborna d. 29 Oct. 1656. Fartygen (gallioterne) lära burit namnen »Fortuna» och »Löwe». Grefve Königsmarck förvarades på Weichselmünde skans till d. 3 Juni 1660, da han utvexlades mot Hertig Jakob af Curland. Emedan inskrifterne äro gjorda med graf-stickel på hvarje särskildt exemplar, förklaras lätt de små olikheter, som deri kunna förekomma. Sällsynt. — K. Mk. i silfver.

3.

Åts. 10. CHRISTOPH. KÖNIGSMARCK. SVEC. GÖTH. EXC. IMP. Bröstbilden, v. s., i harnesk med mantelveck. — Under axeln ingraveradt: Faitz.

Frans. FORTITUDINIS. PRAEMIUM. GLORIA. (Framför inskriftens början en ros). En Herkulesklubba omgifven af en lagerkrans.

Diam. 20 lin. (20 storl.). Atsidan modellerad och gjuten af R. Faltz. Fränsidan senare modellerad och gjuten af J. C.Hedlinger efter Assessor N. Keders forslag. Sällsynt. — B-n i silfver.

3. a.

Lik N:o 3; men under axeln äro ingraverade bokstäfverna: A. K.

Storleken som N:o 3. — K. Mk. i silfver.

3. b.

o

Atsidan som på N:o 3, men utmärkt väl gjuten och cicelerad, med ornamenter på harnesket. — Under axeln

ingraveradt: Faitz.

På deri släta Frånsidan äro med grafstickel instuckna så väl orden: FORTITVDINIS. PRAEMIVM. GLORIA., som Herkulesklubban och lagerkransen.

Diam. 20 lin. (20 storl.) Måhända har detta eller ett dylikt exemplar varit förebilden för gjutningen af den under N:o 3 upptagna två-sidiga minnespenningen. Sällsynt. — B-n i silfver.

4.

Åts. IOH. CHRISTOPH. KÖNIGSMARCK COMES SENAT. R. ET MARESCH. Bröstbilden, v. s., i harnesk med mantel veck. — Nederst: c. e.

Fråns. DIVERSO EX IIOSTE. Två trofeer af vapen och fanor ni. m. och på hvardera en oval sköld, den ena med Bremens, den andra med Prags vapen. På marken en kanon och kulor. I afskära.: duc. brem. et verd. in

prov. redacti. praga capta.

Diam. 10\ lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1807. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Königsmark ingick 1630 i Svensk krigstjenst och stridde under återstående delen af trettioåriga kriget med stor utmärkelse i Svenskarnes leder. Med en särskild arinéafdelning flög han som en örn kring Tyskland, alltid segrande, och eger således icke ringa andel i den ära Sveriges vapen under detta krig förvärfvat. Ar 1645 återeröfrade han Bremen och Verden. Tre ar senare intog han en del af Prag, der rikt byte gjordes. Medan han beredde sig att eröfra den återstående delen af staden, kom underrättelsen om fredsslutet. Efter krigets slut qvarstannade han, oaktadt lysande anbud från främmande makter, i Svensk tjenst och biet i vart land stamfader30

för en lysande ätt, som dock med hans barnbarn utgick. Ar 1651 upptog han, jemte Riksrådet Sh. Rosenhane, å Svenska Drottningens vägnar, hyllningseden af Hertigdömet Bremens invånare. Hans förtjenster belönades af Drottning Christina med grefskapet Westervik och Stegeholm samt Riksrådsvärdigheten och af Konung Carl Gustaf med Fältmarskalksstafven. Den djerfve krigaren, som i talrika slagt-ningar undgått döden, fick sin bane genom oförsigtig skärning af en vårta.

SHERING ROSENHANE.

Född d. 4 Juli 1609. Friherre; Riksråd och Riks-

Kansliråd; Öfverståthållare i Stockholm; Lagman i Södermanland. Död. d. 5 Aug. 1663.

1.

Åts. SCHER. ROSENHAIIN L. B. REGN. SVEC. CONS. ET TEMP. TR. PAC. RESID. MON. (- - et tempore tractatuum paeis Residens Monasterii). Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt. — Under axeln: v. — Nederst: c. pr. s. c. m.

Fråns. NIHIL FACIENDYM INIVS*TE, AVT PATIEN:-DVM TVRPITER VT PAGE FRVI VALEAMVS. (Inskriften, olämpligt fördelad, måste sålunda läsas). Rosenhanes vapensköld med hjelmprydnader. I afskära.: den. 1663.

Diam. 14 lin. (11 storl.) Grav. af G. W. Vestner i Nürnberg för dess serie af minnespenningar öfver Fullmäktige vid Westfaliska fredens afslutande. Se pag. 22, 26. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. SCHERING ROSENHANE L. B. REGN. SVEC. SENATOR. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt. — Under axeln: f.

Fråns. UT ROQUE POLO SPECTABILE SIDUS. Stjernbilden Orions bälte, med andra stjernor. I afskära.: de

patria apud ext. et suos meritiss.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af G. A, Enegren. (St. på K. Myntet.) Slagen af Svenska Akademien 1825. Stjernbilden Orions bälte förekommer i två fält. och i hjelmprydnaden på Friherre Ro-31

senhanes vapen. Denna stjernbild tillhör både södra och norra hemisferen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rosenhane (då Landshöfding i Östergötland) vann som Svensk Resident i Münster 1643—1645 de öfriga fredsunderhandlames synnerliga aktning och tillgifvenhet. Sistnämnda år kallades han från Münster och åtgick som Sveriges Sändebud till Frankrike; sedermera använd i åtskilliga andra diplomatiska uppdrag. Städerna Norrköping och Stockholm vunno under hans styrelsetid betydlig förkofran.

ANNA REGINA PALBITZKI,

Född keyenhüller.

Dotter af Riksrådet Frih. Paul Kevenhüller. Född 1618; Gift 1654 med Envoyén, sedan Presidenten vid Pommerska staten, Friherre Matidas Palbitzki. Död d. 24 Juni 1666.

1.

Åts. ANNÆ. REGINÆ. L: B: KEVENHVLLERIÆ. Bröstbilden, v. s., med pärlor på håret och på halsen saint veck kring axlar och bröstet. — Nederst: i. R.

Fråns. * AMOR I ET UIRTUTI ÆTERNÆ CONIUGIS OPTIMÆ * DDD * M P inom en myrtenkrans.

Diam. 8;J lin. (6 storl.). Grav. af J. Rethe. Slagen af mannen efter hans hustrus död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. AMORI. ET. YIRTYTI. ÆTERNÆ. CONIUGIS. OPTIMÆ. D :• M. PALBIZKY pä en fyrkantig tafla å framsidan af ett rundt lågande altare. Vid altarets fot vexa örter.

Diam. och gravör som N:o 1. Slagen af mannen, som förmodligen varit missnöjd med Frånsidans vårdslösade prägel på den föregående. Sällsynt. — K. Mk. i guld; B-n i silfver.32

2. a.

Lik N:o 2, blott med den skilnad, att icke några örter vexa kring altaret, och med några obetydliga variationer i interpunkteringen uti Frånsidans inskrift.

Förmodligen liar stampen till Frånsidan af N:o 2 sprungit och denna blifvit omgjord, eller, tvärtom denna varit den ursprungliga. Sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. Joh. Scharps) samling i guld.

GUSTAF BONDE.

Friherre; Född d. 1 Sept. 1620. Riksråd; President i K. Kammar Collegium; Riksskattmästare och medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl XI:s minderårighet; Kansler vid. Universitetet i Dorpat. Död, under en resa, i Hamburg d. 25 Maj 1667.

1.

Åts. GVSTAVVS BONDE. R. S. THESAVRARIYS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck.

Fr åns. FIRMAMENTVM EST DOMINVS TIMENTIBVS EYM. En pelare, kring hvilken böja sig två ymnighets-horn med fallande frugter. I afskära.: m.dc.lx.vi.

Diam. 17 lin. (15 storl.). Grav. af J. G. Breuer. (St., skadade, i Banken.) Slagen 166(5, samma år Frih. Bonde nämndes till Riksskattmästare. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. GVSTAVVS BONDE R S TRESAVRARIVS. Bröstbilden som på N:o 1.

Frans. Lik N:o 1, men slutet af inskriften skjuter under afskärningen, der årtalet är utelemnadt.

Oval, 11 lin. hög (8 storl.). Graverad troligtvis af densamme som N:o 1, efter hvilken den tydligen är kopierad. Ännu mera sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Bonde hade varit Kammarråd, derefter Landshöfding i Södermanlands Län, innan han 1653 upphöjdes till Riksråd, lian ordnade med klok beräkning rikets finanser; arbetade dock förgäfves mot*Pag. 41, 48*33

den af Rikskansleren Grefve M. G. De la Gardie beskyddade Palm-struch, hvars bankoplaner slutade med en bankrutt, som for Staten medförde betydliga uppoffringar.

CARL PHILIP WRANGEL.

Grefve; Ambassad kaväller hos Fältmarskalken Grefve Dohna i London, der han dog d. 6 Maj 1668.

Åts. MARGARETHA IVLIAXA. ET CAROLVS PHILI-PVS VRANGEL. Båda syskonens bröstbilder, som barn, hvardera på en rund fot.

Fråns. CIIRISTVS IPSE CHARITAS. Kristus med segerfanan och Johannes med lammet, som två nakna barn, kyssa hvarandra. Omkring dem synas träd ocli berg. Kring kanten på båda sidor en pärlrand.

Oval, 13| lin. hög (11 storl.). Slagen medan dessa Riksmarsken Grefve Carl Gustaf Wrangels barn voro belt unga. Mycket sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i bly.

Af fem bröder var Carl Philip den ende som uppnådde mogen ålder; men äfven han bortrycktes tidigt. Om systern Margareta Juliana († 1701) se nedanför.

SEYED BÅÅT.

Född d. 1 Jan. 1615. Friherre; Riksråd; Riksskattmästare och medlem af K. Carl Xl:s Förmyndareregering; President i K. Kammar Collegium och i Svea Hofrätt; Generalguvernör öfver Drottning Christinas underhållsländer; Kansler för K. Universitetet i Dorpat. Död cl. 19 Aug. 1669.

•o

Ats. SEVEDII. BÅÅT. R. S. THESAURARP. Bröstbilden, h. s., med mantelveck.

Frans. CVRA. ET. FIDE. på ett band, som hopfästar en nyckel och ett ymnigbetshorn, korslagda under en krona.

334

Diam. 16 lin. (13^ storl.). Grav. af J. G. Breuer 1668, då Frih. Bååt tillträdde Riksskattmästare embetet, hvarpå figurerne å Frånsidan hänsyfta. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Bååt var Kammarråd, da han 1645 kallades till Riksråd. Innehade efter hand Presidentsplatsen i K. Bergs Collegium, K. Com-merce Collegium och Svea Hofrätt. Han åtnjöt stor ynnest af Drottning Christina, fastän han som vårdare af hennes domäner icke ali-tid kunde fullgöra hennes ansprak. Ar 1665 insattes han i en kom-mite för Lagens revision.

MATHI AS BJÖRNKLOU.

Född d. 26 Dec. 1607. Riksråd och Riks-Kansliråd. Död den 20 Aug. 1671.

1.

Åts. MATTH. BIORENKLAV S. R. M. SVEC. A SE-CRET. ET AD TR. PAC. MON. RESIDENS. Bröstbilden, h. s., i civil drägt med bred, slät krage. — Under axeln: v. — Nedanför: c. pr. s. c. m.

Fråns. ANIMÖ YERECVNDO ORE PROBO. Björnklous adliga vapensköld med hjelmprydnad och löfverk. I afskära.: DEX. 1671-

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af G. W. Yestner i Nürnberg. Tillhör dess i början af 1700-talet med kejserligt

privilegium utgifna serie af minnespenningar öfver Fullmäktiga vid Westfaliska fredens afslutande. Se pag. 22, 26, 30. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. MATTHIAS BJÖRNKLOU REGN. SVEC. SENATOR. Bröstbilden, li. s., i civil drägt med rådsmanteln öfver axeln. — Nederst: G. a. e.

Fråns. AG IT VENTOS ET TURBIDA TRANA T.' Mercurius med utsträckt staf och fladdrande draperi flyger öfver hafvet. I afskära.: pluries ad ext. legatus patriae

ubiqce consulens.

Diam. 10't lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1820. Atsidans stamp om-35

gjordes 1822 utan väsendtligoolikhet. — K. Mk. o. B-n i silfver (i B-n 2 exempl. af de föga olika Atsidorna).

Björnklou (innan han 1646 adlades kallad Mylonius) var Elo-quentiæ Professor vid Upsala Universitet, då lian af Axel Oxenstierna insattes i Konungens Kansli. Sändes som Legationssekreterare med Sveriges Fullmäktiga till Osnabruck, sedermera som Resident till Munster, der ban verksamt deltog i fredsunderhandlingarne. Användes vidare i flera diplomatiska uppdrag i afseende pà Westfaliska fredens exekution. Inom Rådet, dit han först 1664 inkallades, slöt han sig till det parti, som motarbetade Grefve M. G. De la Gardies planer till Sveriges förbund med Frankrike.

GEORG STIERNHJELM.

Född d. 2 eller 1 Aug. 1598. Krigsråd; Præses i K.

Antiqvitets Collegium. Död d. 22 Nov. 1672.

Åts. GEORG. STIERNHIELM PRAES. R. COLL. ANTIQ. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med axelskärp och kalott. — Nedanför: c. g. fehrman."

Frans. LUCEM SPARGITQUE ET NUNCIAT ALMAM. Morgonstjernan, framställd som en Genius med en strålande stjerna öfver hjessan och fackla i hand, kör en med tvenne hästar bespänd vagn genom skingrade moln uppför zodiaken. I afskärn.: literär, in patria propagator

nät. 1598. den. 167v.

Diam. lö| lin. (7 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1791. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Stiernhjelm (innan han 1631 adlades kallad Lilje) användes i mångfaldiga befattningar. Han var sålunda, tid efter annan, Lärare vid Gymnasium i Westerås och Collegium illustre i Stockholm, Assessor och v. President i Dorpats Hofrätt, Landträd i Lifland, Riksarchi-varie, Landtdbmare i Throndhjems Län, Krigsråd, använd vid reduktionsverket m. m. Hans kunskaper voro lika mångsidiga som tjenstbefattningarne. Hans ovanligt djupa matematiska insigter föranledde Regeringens uppdrag åt honom att bestämma grunderna för rikets mått, mål och vigt, hvilken bestämning för lång tid blef gällande. Svenska språket och dermed samslägtade munarter utgjorde föremål för hans undersökningar och skrifter. Dessa, jemte en stor mängd andra afhandlingar i metafysiska, juridiska, matematiska, an-36

tiqvariska m. fl. ämnen, de flesta aldrig tryckta, vitna om stor författareverksamhet. Mest ryktbar har han likväl blifvit som skald. Man har i senare tid tvistat om hans poetiska skrifters betydelse för Svenska litteraturen. Onekligt är att han var större än sina föregångare; och det dröjde länge innan hans diktarära fördunklades af hans efterföljare.

JOHAN STJERNHÖÖK.

o

Född d. 21 Febr. 1596. Assessor i Abo Hofrätt ocli Professor i rättsvetenskapen vid Abo Universitet; sedan Hof rad. Död d. 25 Juni 1615.

Åts. JOHANNES. OLAI. STJERNHÖÖK. CONSIL. AUL. Bröstbilden, v. s., i pelsbräinad roek. — Under axeln: c m m.

Fr åns. JURIS. LEGISQ. SACERDOS. En man i antik drägt, stående, vidrör med högra handen en lågande trefot oeh håller i den venstra ett utrulladt pergamentsblad. I afskärn.: servando & emendando uex. mdclxxv.

Diam. 10* lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1837. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Stjernhöök (innan han 1649 adlades kallad Johan Olofsson Dalkarl) var Assessor i Abo Hofrätt, med hvilken tjenst han förenade Juris professionen vid det nystiftade Universitetet i Abo. Kallades 1642 till Ledamot af Lagkommissionen och blef föredragande Sekreterare för Revisions- och Justitieärender. Bland 17:de århundradets vetenskapsmän inom fäderneslandet intager han ett af de första rummen, såsom grundläggare af ett djupare rättsstudium hvilande på den fosterländska äldre lagstiftningen, hvarföre han fatt den hedrande benämningen af »Svenska lagfarenhetens fader».37

PAUL WURTZ.

Född i Husum i Holstein. Svensk Friherre och General-Major; Kommendant i Krakau och sist Vice Guvernör i Pommern. Ar 1664 lemnade han Sveriges tjenst. Blef sedan Fältmarskalk i Danmark, derefter i Nederländerna och slutligen hos Romerska Kejsaren. Död i Hamburg d. 24 Mars 1616.

o

Ats. Staden Stettin under ett strålande mVV.] afskärn.: alten stettin in Po.m. „— Derunder: g.t.f.

FrållS. *«S>tettin Dergilj e$ nid)t, rote i>u ße|eb» mit -freutien, cfcintie Me iud) febr flfänrøfttget, !)tnfd)ett>en. Pal*3 iu gefet3et btlt itun tit etnen ftdjeru fta.nti. Dus iiaitdu ß?ott aüetit mil» mijens Sapfrer ijiiuii. * 1(559 den. 19. septemb. ist. die. belegrung. der stadt * angefangen. vnd. den. (>. nov. wider. abgezo. 1110111 deillia

feniradiga omskrift äro två af 2:ne vildman hållna vapensköldar, den ena med ett krönt griphufvud, den andra med en tvärbjelke, under en hjelm, hvarur griphufvudet uppstiger. — Mellan sköldarne: g t.

Diam. 16 lin. (13 stork). Slagen i anledning af upphäfvandet af staden Stettins belägring 1659. Den tappra garnisonen under befäl af Generalen Frih. Wiirtz, gjorde den 6 Nov. ett utfall och förjagade den förenade Kejserliga, Pohlska och Brandenburgska hären, som sedan den 19 Sept. hade belägrat staden. Berch, i sin Beskrifning öfver Svenska Mynt och Kongl. Skådepenningar, pag. 152, anför under Konung Carl Gustaf en liknande minnespenning, men med flera skiljaktigheter i Frånsidans inskrifter, der Würtz's namn icke förekommer. I en not under beskrifningen omnämnes likväl den här upptagna minnespenningen, hvilken Berch icke hade sett, men den han hört skola finnas i »Furstliga Gothiska kabinettet på Friedenstein». Högst sällsynt. — Källarmästaren D. G. Nescher hade bekommit ett exemplar, prägladt på tva tunna förgylda silfverbleck med korkfvll-nad, hvilket med hans samling öfvergick till Grosshandlaren Joh. Scharp och nu förvaras i Brukspatron C. Ostbergs samling.

Wiirtz hade tidigt ingått i Svensk krigstjenst och var redan 1648 befordrad till Öfverste. Han stod i synnerlig gunst hos Kron- prinsen Carl Gustaf, hos hvilken han uppehöll sig under dess vistande pä Öland, och han synes der hafva haft någon del i de Messeniska oroligheterna. Under Pohlska kriget insattes han af Konungen till Kommendant i Krakau, hvilken stad han tappert försvarade under tvä år, och slutligen efter förmånlig dagtingan utrymde, medförande besättning och vapen. Konungen upphöjde honom till General Major38

n

och Friherre med Adler Salvii friherreskap Orneholm, hvaraf han uppbar inkomsterna äfven sedan han lemnat Sveriges tjenst. Ar 1662 var han Vice Guvernör i Pommern, hvarifrån ban två är senare pa begäran erhöll afsked.

lians krigareförtjenster hafva af samtida blifvit bättre vitsordade än hans tänkesätt och seder.

LORENS CREUTZ.

Född 1615. Friherre; Riksråd; Amiral General; Amiralitets och Kammarråd; Lagman i Norrfinne Lagsaga. Omkom i sjöslaget viel Öland d. 1 Juni 1676.

En minnespenning, på hvilken Frih. Creiitzs namn förekommer, se under Henrik Horn († 1GT93) N:o 2.

o

Creutz hade varit Landshöfding i Abo och derefter i Stora Kopparbergs Län, da han 1660 blef Riksråd. Slutligen utnämndes han 1675 /till Amiral. Under striden mot Danska och Holländska flottorna vid Oland utanför Hulterstads kyrka d. 1 Juni 1676 kantrade och förgicks hans amiralskepp Stora Kronan.

CARL GUSTAF WRANGEL.

Född d. 13 Dec. 1613. Grefve; Fältmarskalk; Gene-ralissimus öfver Svenska ar me en i Tyskland; Riksamiral, sedan Riksmarsk; Medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl XI:s minderårighet; Generalfältherre och President i K. Krigs Collegium; Generalguvernör i Pommern; Kansler för Greifswalds Universitet. Död pä sitt gods Spiker pä Riigen d. 24 Juni 1676.

1.

Åts. C AR. GVST. YR ÄNGEL SAC REG. REGNIQ SVEC SENAT. ET CAMP. MAR. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveek.39

Fråns. NON EST MORTALE QVOD OPTO. En ann ur skyn med jernhandske håller, stödd mot Wrangels vapensköld , ett upprätt svärd omlindadt med två lagerqvistar oeli med en konglig kröna på spetsen. Deröfver ett strålande -,'rv- Skölden står på ett segment af jordgloben.

Oval af 13.; liniers höjd (11 storl.). Gjuten och cicelerad af obekant mästare, förmodligen i Tyskland, 1646, då Wrangel blef Riksrad och Fältmarskalk, eller något af de följande åren fore 1651, da han blef Grefve. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

c

Ats. CAROL GVSTAY WRANGEL COM. IN. SA LM.

LIB. BAR. IN. LINDB. (---Comes in Salmis Liber Baro in

Lindesberg). Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck.

Fråns. YOR. WRANB. EKEBYH SPIKER ET LVD HO. DOM. IN SKOG KLOS. BRE ET ROS D. (Vörå Wrangelsborg Ekebvhof Spiker et Luderhof Domitius in Skogkloster Brehmer-Vöhrde et Rosdorp). Grefve Wrangels vapensköld, delad i sex fält kring hjertvapnet och med hjelmprydnader, omgifven af två palinqvistar. Vid sidorna:

16 62 G T.

Diam. 12 lin. (9 stoll.). Gravören- G. T. obekant. Slagen 1662, förmodligen i Tyskland. Sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i silfver, men gjuten.

3.

Åts. C AR. GUST. WRANGEL: COM. IN. SALM. R. SUE. SEN. & ARCHI. Bröstbilden, v. s., i harnesk.

Fråns. Vapenskölden som på N:o 2, men under greflig krona, utan hjelmprydnader, omgifven af två palinqvistar. Öfverst: 1662. Det hela omslutes af en lagerkrans med en ögla upptill och en nedtill.

Oval af 17 liniers höjd (15 storl.). Gjuten och cicelerad 1662, förmodligen i Tyskland. Det enda kända

exemplaret af denna medalj, hvilken varit ämnad att bäras som halsprydnad, sågs af Författaren 1839 i Leipzig hos myntsamlaren v. Posera lvlett och inköptes följande året. — K. Mk. i guld.

4.-

Ats. COMES CAROL? G VST A V/ WRANGEL. R. S. AR-CH1STRATEG'. Bröstbilden, Ii. s.. i harnesk och mantel-40

veck. — Under armen en pil ined udden uppåt mellan två stjernor.

Fr åns. DONEC ERVNT HOMINES. Ryktet (en bevingad qvinna) flygande, blåser i en basun, hvarur den anförda inskriften synes komma, och fäller en lagerkrans öfver en nedanför liggande samling af vapen (svärd, spjut, harnesk, kask, sköld). I afskära.: 1665.

Diam. 16\ lin. (14 storl.). Slagen 1665. Pilen med stjernorna under armen på Atsidan är Myntmästaren Abraham Kocks märke på Svenska mynten 1665—1668. Man skulle häraf kunna sluta att ban graverat denna medalj. Sannolikare är dock att Breuer, som på 1660:talet arbetade i Stockholm, gjort denna likasom de flesta, om icke alla, de efterföljande variationerna, allt för att smickra den mäktiga Riksmarsken. Sällsynt. — B-n i bronz, gjuten. Fanns i silfver i Kamereraren Ax. Frölings samling.

4. a.

Åts. COMES. CAROL. GUSTAV. WRANGEL. R. S. AR-CHISTRATEG. Bröstbilden som på N:o 4, men utan signatur under axeln. -- Utan Frånsida.

o

Diam. 15| lin. (13 storl.). Gjuten och cicelerad efter Ats. till N:o 4. Detta exemplar, det enda kända i Svenska samlingar, erhölls af Författaren år 1838 hos Bibliothekarien O. Devegge i Köpenhamn. En dylik finnes beskrifven i v. Loon, Histoire metallique des Pciys-bas, 2 T. p. 429. Högst sällsynt. — K. Mk. i silfver.

4. b.

Åts. C. C AR: GVST: WRANGEL. R. S. ARCHISTRA-TEG! Bröstbilden som på N:o 4. — Under axeln: brever.

Frans. Lika med N:o 4; men i afskära.: 1666. Inskriften slutar vid Ryktets vingspets.

Diam. 16', lin. (14 storl.). Grav. af Joh. Georg Breuer 1666. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4. t.

Åts. C AR: GUST: WRANG: R. S. ARCHISTRATEG'! Bröstbilden, h. s.. i prydljgt harnesk utan mantelveck.

Frans. Densamma som till N:o 4. b.

Storlek som N:o 4. b. Utan tvifvel graverad af samma Breuer. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.41

4. d.

c »

Ats. Inskriften som på N:o 4. c, men: ARCHISTRA-TEG. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck med bredt bräm.

Fr åns. Som på N:o 4. b och c, men inskriften skjuter tre bokstäfver framom Ryktets vingspets. Årtalet i afskärningen saknas.

Storlek som N:o 4, b ocli c. Arbetet sämre än i dessa, men torde dock vara af Breuer. (St. i Banken). — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. CO: C AR: GVST: WRANG: R. S. AR: Bröstbilden, h. s., bildad efter N:o 4. Nedanför: ett monogram innefattande /. b.

Frans. Bildad efter N:o 4. I afskära.: 1666.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af J. G. Breuer. — Sprickor, i synnerhet på Fråns., visa att stamparne varit sprängda. Mycket sällsynt. — B-n i silfver.

6.

Åts. C AR: GVST: WRANG: R. S. ARCHISTRATEG. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck.

Fråns. Som på de föregående N:o 4 och 5, med årtalet 1666 i afskärningen.

Oval 10^ lin. hög (7.^ storl.). Grav. af J. G. Breuer eller efter hans arbete. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

7.

Åts. REGINxV. CHRISTINA. Drottning Christinas bröstbild, h. s., i mantelveck.

Fråns. X. ARMATIS. DANOR. NAVIB. DYCTORE. WRANGELIO. CAPTIS. A. 1644. inom en lagerkrans. *)

Diam. 8| lin. (51 storl.). Grav. af A. Karlsten eller någon af hans elever för den s. k. Karlstenska serien af minnespenningar öfver Sveriges Regenter från och med Gustaf I till och med Carl XII.

') Sjelfva sjöslaget är afbildadt pä Fränsidan af cn stor minnespenning, präglad i anledning af Drottning Christinas öfvertagande af riksstyrelsen samma är. (Berch,

Beskr. p. 128, N:o 20.)42

.Se Berchs Beskrifning öfver Scenska Mynt och Kongl. Skådepenningar, pag. 327—334. Frånsidans inskrift afser Wrangels ryktbara seger öfver Danska flottan vid Femern d. 13 Oct. 1644. — K. Mk.

c #

o. B-n i silfver i nämnda serie.

8.

Åts. C. G. WRANGEL COM. R. SV. S. ARCfflSTRATEG. ET THALASS. Bröstbilden, h. s., efterbildad N:o 4. c. — Nederst: m. f.

Fr åns. UTRAMQUE PROMERITO. Segergudinnan stående med lagerkrans i högra och en corona navalis i venstra handen, hvilken hon stöder på ett skeppsroder. I afskära.: terra marique victor ob. mdclxxvi.

Diam. 10{ lin. (7 storl.). Grav. af M. Friimerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1841. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Wrangel var en af de utmärktaste bland de många stora fältherrar, som under 17:de århundradet gjorde Svenska vapnen ärade och fruktade. Segerlyckan följde honom lika troget på landet som pa hafvet. Från 1627 deltog han i Gustaf Adolfs fälttåg och blef 1646, efter Torstensson, högste befälhafvare öfver Svenska armeen i Tyskland. Innan Wrangel ännu hade mottagit detta befäl, förekom en lysande episod i hans hjeltelif. Skickad af Torstensson till Amiral Fleming, måste han, när denne stupat, åtaga sig befälet öfver den Svenska flottan, som i skadadt skick låg instängd af den Danska i hamnen vid Kiel. lian räddade de Svenska skeppen genom en krigslist, återvände samma är med förstärkning och slog i grund den Danska flottan vid Femern (se N:o 5). Nya lagrar vunnos i Konung Carl Gustafs Pohlska krig, särdeles vid eröfringen af Warschau, och i det Danska både till sjös och lands. Att fullständigt förtälja hans bedrifter i alla dessa fälttag skulle vara att skrifva Sveriges krigshistoria under samma tid. Då han 1674 mottog öfverbefälet i kriget mot Kurfursten af Brandenburg, voro krafterne brutna; och lyckan öfvergaf den här, hvilken han icke mera sjelf kunde föra i striden.

PETER JULTUS COIJET.

Född d. 1 Febr. 1618. Kansliråd; Envoyé till England ocli Holland m. vi.; Riddare. Böd som Svensk Ambassadör under kongressen i Breda d. 1 Mars 1677.

Åts. PETR. IUL. COIJET EQ. AUR. R. S. A C AN-CELL AR. CONSIL. Familjen Coijets vapensköld med hjelmprydnad.til

Fråns. NUMEN OPUSQUE. Freden, en qvinna i antik drägt, trampande på vapen och rustningar, håller i ena handen en olivqvist och sädesax, i den andra en Mercuriistaf. I afskärn.: pluries legati semper prudentis felic. — Vid kanten: f.

Diam 10½ lin. (7 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1788. Frånsidans öfverskrift bör läsas tillsamman med inskriften i afskärningen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Coijets utmärkta juridiska kunskaper och kännedom af sa väl fäderneslandets inre ärender som ställningen till främmande makter anlitades ofta och med fördel af Sveriges Konungar. Särskildt togos hans klokhet och insigter i anspråk vid underhandlingarne för fredssluten i Roskild, Köpenhamn och Breda.

SIMON GRUNDEL HELMFELT.

Född d. 25 Sept. 1617. Friherre; Riksråd; Fältmarskalk; Generalguvernör öfver Ingermanland; Lagman i Norrfinne Lagsaga; Stupade i slaget vid, Landskrona d. 14 Juli 1677.

Åts. SIM. HELMFELT L. B. SEN. R. ET. CAMPI MA-RESCH. Bröstbilden, h. s., i harnesk. — Nedanför: c. g.

fehrman.

Fråns. OPERUM VICTORIA FINIS. Krigsäran, en qvinna i antik rustning, håller Svenska riksbaneret i högra och en victoriola i venstra handen. I afskärn.: coram rege pugn. occub. ad landscr. mdclxxvu.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1792. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Helmfelt (innan han 1646 adlades kallad Grundel) började sin krigarebana under Fältmarskalken Torstensson i trettioåriga kriget. Hans ovanliga insigter i fortifikations- och artillerivetenskapen, hans mod och outtröttlighet bidrogo till Svenska vapnens lysande framgång. Han deltog i många drabbningar och belägringar, ofta farligt sårad; försvarade på ett lysande sätt Riga mot Ryska och Pohlska armeernatil

1656 och 1657; deltog slutligen i Carl XI:s Skånska krig, der, under den ärorika striden vid Landskrona, en fiendtlig kula slutade hans hjeltelif.

MATHIAS PALBITZKI.

Född i Hinter-Pommern d. 23 Dec. 1623. Friherre;

Kammarherre hos Drottning Christina; Begerings President i Pommern. Död d. 20 O et. 1611.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, h. s.

Fr åns. M P. D. A. e. I. II. in N e. W. P. R. PRÆS: (Mathias Palbitzki Dominus Alvastræ et Juletæ Heredi-tarius in Nemitz et Warbilau Pomeraniei Regiminis Præ-ses). Derunder en bladsirat.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Gjuten af R. Faltz. Sällsynt. — K. Mk. i bly; B-n i guld.

Frih. Palbitzki var lärd, egde grundliga insigter i de klassiska språken och myntvetenskapen, hade på Drottning Christinas bekostnad gjort vidsträckta resor i Europa och Egypten, samt begagnades i många beskickningar till främmande makter.

BENGT HORN.

Friherre. Född d. 10 Nov. 1623. Riksråd; Fältmarskalk; President i Svea Hofrätt; Generalguvernör i Estland. Död i Riga d. 1 Febr. 1618.

Åts. BEN: HORN. R: S: SENATOR. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantel veck. — Under axeln: a. k.

Fräns. VTRIVS=QVE . AVXILIO. En farkost på hafvet. I midten står Lyckan hållande ett af vinden ut-spändt segel; vid styret sitter Dygden.

Diam. 14', lin. (12 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen att utdelas vid Frih. Horns begrafning d. 1 Aug. 1670. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.45

Sedan 1646 hade Frih. Horn med utmärkelse deltagit i Sveriges

o o c?

krig i Tyskland, Pohlen och Ryssland. Ar 1661 afslöt han i Kardis, å Sveriges vägnar, freden med sistnämnda land. Under en resa till Lifland för att taga befälet öfver en här, som skulle föras mot Brandenburg, insjuknade han och dog i Riga.

JOHAN SCHEFFERUS.

Född i Strassburg d. 2 Febr. 1621. Professor Skytte-anus vid Upsala Universitet; Derjemte Honor. Juris naturae et gentium Professor och Bibliothekarie derstädes; Assessor i K. Antiqvitets Collegium. Döcl d. 26 Mars 1679.

Åts. 10A. SCHEFFER' ARG. PROF. YPSAL. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck och kalott.

Från s. SERVIEXDO. ALIIS * En plog ined utnött bill ligger på marken. Vid sidan en afbruten trädstam med en grönskande gren samt en blommande vext. 1 afskära.:

m dc lxxix.

Diam. 14A lin. (12 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Årtalet

utmärker dödsåret, da förmodligen minnespenningen blifvit slagen.

Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Schefferus, år 1648 inkallad från Strassburg att efter Freins-hemius intaga den af Riksrådet Skytte stiftade professionen vid Upsala Universitet, har haft stort inflytande på den lärda bildningen i Sverige genom sina föreläsningar, genom utgifvande af klassiska författares arbeten samt genom egna skrifter så väl i Grekiska och Romerska som nordiska archæologien. Hans sansade åsigter i afseende på Sveriges äldsta historia betraktades som kätterska och ådrogo honom häftiga strider med Verelius och andra »patriotiska» häfdeforskare.

SAMUEL COLUMBUS.

Född 1642. Kanslist i K. Krigs Collegium. Döcl i Juli 1679.

Åts. SAMUEL COLUMBUS, inom en lagerkrans. Utom kransen: imaginem si non vultum carmina reddunt.41)

Fråns. SPIRITUM CARAE TENUEM CAMENAE. En ung man i sjuttonde seklets drägt, knäböjd, beder vid Stiernhjelms grafmonument, hvarpå står en lyra och å framsidan: stjernhjelm. 1 afskärn.: nat. mdcxlii. dex. mdclxxix.

Diam. 10 1/4 lin. (7 storl.). Grav. af P. H. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1848. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Stiernhjelm var Columbi lärare och välgörare samt i diktkonsten hans ledare och föresyn. Lärjungens skrifter röja ett älskligt sinne, en poetisk natur och icke ringa makt öfver språket. Med någon öfverdrift har ban blifvit kallad »den Svenske Hesiodus» eller »den Svenske Flaccus».

MARGARETA ÖRNFEIT,

Född APPELBERG.

Dotter af Räntmästaren i Narva och Ivanogrod Jonas Pettersson till Hasslebe g och Hallika. hvars barn adlades 1676 med namnet Appelberg. Född d. 7 April 1645; Gift. 1663 med Kamereraren Henrik Schultz, sedan Öfverkriqskommissarie och adlad med namnet Örnfelt. Död d. 17 Aug. 1679.

Åts. MARGRETA. APPELBERG. NAT: A: 1645. D. 7. APRIL, och i en inre rad: OBIIT. D. 17. AU:GUSTI. A: 1679. Bröstbilden, h. s., med mantelveck; håret prydt med pär- lor. — Nederst: 4 K sammanbundna.

Fråns. M1ER. IST. BEIGELEGET. DIE. CRONE. DER. GERECHTICHKEIT. 2. TIM: 4. C. 8. V. En qvinna med palm- qvist i hand, buren af änglar öfver skyn, bekrönes af en ängel. Ur molnen framblicka tre serafshufvud. Öfverst ett strålande

Diam. 17 lin. (15 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen af mannen att utdelas vid Fru Örnfelts begrafning 1679. Högst säll- synt. — K. Mk. i silfver; B-n i bly.47

J O HAN GYLLENSTIERNA.

Friherre. Född d. 18 Fehr. 1635. (Utn. Grefve, men antog aldrig denna, benämning); Riksråd; Lagman i Norra Finland; Generalguvernör öfver Skåne, Halland och Bleking. Död d. 10 Juni 1680.

Åts. JOH. GYLLENSTIERNA L. B. R. SV. SEN. Bröstbilden, h. s., med langhalsduk. — Nedanför: L. a.

Fråns. CERTA FULGENT REGIO DUCI. En man i konglig hjelm, stående vid rodret på ett nordiskt drakskepp, blickar upp till en större stjerna omgifven af smärre stjernor. 1 afskära.: ardüa moliens obiit mdclxxx.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1857. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Gyllenstierna, ryktbar ej mindre för sin ovanliga kroppsstyrka än sin oböjliga vilja och sina djerfva planer, stod högt i gunst hos Konung Carl XI, som villigt lyssnade till hans råd i afseende på konungamaktens utvidgande, den gamla högadelns förödmjukande, för-läningarnes reduktion, flottans flyttning till Carlskrona m. m. Måhända genomförde Konungen åtskilliga af dessa förslag i större utsträckning, än rådgifvaren sjelf tänkt eller önskat. Han deltog i Carl XI:s Skånska krig och de derefter följande fredsunderhandlingarne samt afhemtade Konungens brud Prinsessan Ulrika Eleonora från Danmark.

PER BRAHE.

Grefve till]Visingsborg, Friherre till Cajana. Född d. 18 Febr. 1602. Riksdrots och President i Svea Hofrätt; Medlem af Förmyndareregeringen under Drottning Christinas och Körning Carl XI:s minderårighet; Generalguvernör öfver Finland och Kansler vid Abo Universitet; Lagman i Westmanland och Dalarne. 'Död cl. 12 Sept. 1680.

1.

Åts. PETRUS BRAHE COM: IN WISSINGSBORG. Bröstbilden nästan framvälld i kyller med nxelin-hrmir och

»/ % O c

spetskrage. — Nederst: s ».

4Fr åns. REG: SUE: SEN: ET DROZETUS LEG: WESM: MONT: ET DALEC: Brahevapnet i en fyrdelad sköld med hjertvapnet, under en friherrlig krona med ornamenter vid sidorna.

Diam. 134 lin. (11 stork). Grav. af Seb. Datler. Slagen på 1640-talet. Högst sällsynt. — K. Mk. o. 13-n i silfver, gjutna efter ett exemplar som haft spricka på Atsidan.

2.

Åts. PETRUS. BRAHE. R. S. DROTZET'. COMES. IN WYSINGSBOURG. L. B. IN. CAIANA. (Framför inskriftens början en blomma). Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck. — Under axeln: r. R. —Nedanför: natu a" 16.02.

Fr åns. YERUM DECUS IN YIRTUTE POSITUM. Vapnet som på N:o 1 i en sköld med två hjelmar och rikt löfverk. Vid sidorna: 16 64. Kring kanten på båda sidor en pärlrand.

Diam. 164 lin. (14 stork). Grav. 1664 af Joh. Rethe, som vid denna tid var i Svensk tjenst. Sällsynt. — K. Mk. o.

B-n i silfver.

3.

o

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., som på N:o 2.

Frans. PETR ü BRAHE. CO:MES. IN. WIS:SINGSBOURG. •: 1.6. 6.5:-

Diam. 12 lin. (9 stork). Gjuten 1665 efter Rethes modell. — K. Mk. i silfver (2 var. exemplar); B-n i guld.

4.

o

Ats. Bröstbilden som på N:o 3, uthuggen efter bildens konturer.

Fråns. P B C (Petrus Brahe Comes).

n

Höjd 10 lin. (7 storl.). Gjuten. Ar snarare ett smycke än en medalj; upptages dock här under eget N:r, emedan inskriften å Frånsidan är upphöjd. I öfra kanten syns vanligen märke efter en bortskuren ögla. Var bestämd att bäras af Grefve Brahes vänner och skyddlingar. — K. Mk. i silfver, förgyld; B-n i silfver.

5.

Åts. PETRUS BRAHE. R. S. DROTZETUS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck. — Under axeln: a.Paq. 51

Pag. 5 ^til

Frans. CUBUM UTUNQUE VOL VAS STAT. En man i antik krigsrustning omvältrar med en stång en kubisk sten på marken.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. af J. G. Breuer. Frånsidans inskrift och sinnebild antyda den orubblighet i tänkesätt, Grefve Brahe ådagalagt under sin långa och verksamma embetsförvaltning. Sällsynt.

— K. Mk. o. B-n i silfver.

/

6.

Åts. PETRUS BRAHE COMES R. S. DROTZETUS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med veck af rådsmanteln.

— Under axeln: c. e.

Fråns. INTEMERATA FI DES SERIESQVE IMMENSA LABORUM. Grefliga familjvapnet som på N:o 1 i en enkel sköld under greflig krona med nedhängande bladkedjor. Framför och vid sidorna en kanon, kask, spjut, en s. k. main de justice, sköldar, en uggla. I afskära.: summis honoribus

digne perfunctus ob. mdclxxx.

Diam. 10£ lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1809. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Brahe var en af fäderneslandets mest utmärkta och inflytelserika statsmän; aristokrat, men i storartad stil; nitälskande för fäderneslandets ära och förkofran samt upplysningens befrämjande; i politiken ofta af olika mening med den mäktige Axel Oxenstierna. Med Konung Gustaf Adolf deltog ban någon kort tid i Preusiska och i Tyska kriget; inom landet ledde ban försvaret af vestra gränsprovinserna. För Finland blef han i Hera afseenden en reformator, anlade städer och fästningar, föranledde stiftandet af Abo Universitet och mänga lägre läroverk. Inom sina förläningar herrskade ban med nära nog konglig myndighet. Staden Grenna (ursprungligen kallad

Brahe-Grenna) anlades och försågs med privilegier. På Wisingsö inrättades Gymnasium och Trivialskola samt boktryckeri, från hvilket • -

flera större ai beten utgåfvos.til

TURE SPARRE.

Friherre. Född d. 11 Dec. 1654. Gick i Nederländska republikens tjenst, cler han slutligen blef öfverste för ett Infanteriregemente. Död d. 23 Maj 1683.

1.

Åts. TURE. SPARRE. LIB. B ÄRO. DE. CRONEBERGH. Stam vapnet i en enkel krönt sköld, omsluten af en palm-ocli en lagerqvist. I afskära.: natus. as 1654. d: n. dec: de-

NATUS. An 1 083. D: 23. MAII.

Fråns. EINTRÄCHTIGKEIT MACHT LIEBE. Två lågande hjertan inom en ring. Öfverst nirp strålande genom moln.

Diam. 15} lin. (13 storl.). Grav., åtminstone Frånsidan, afAnt. Meybusch. Slagen af Frih. Sparres enka Friherrinnan Hedvig Horn, att utdelas vid mannens begrafning 1683. Atsidans stamp har blifvit sprängd, hvarför bela exemplar äro mycket sällsynta. Frånsidan tillhör egentligen nästföljande medalj. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. STETS LIEBEN HELT DEN FRIEDE. Två barn (Kärleken och Freden), af hvilka det ena håller en olivqvist med blad och frugter, omfamnande hvarandra, trampa pa ett Medusahufvud. I afskära.: A: meyb*. fe:

Fråns. Densamma som till N:o 1.

Diam. som N:o 1. Grav. af A. Meybusch, förmodligen till en lyckönskningspresent vid bröllop; mähända gifven till Frih. Sparre vid dess giftermål d. 21 Dec. 1682. Den är mellertid af alltför allmännelig art, att kunna med visshet upptagas som en minnespenning öfver Frih. Sparre. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Sparre tjente med stor utmärkelse under Prins Wilhelm af Oranien i Holländarnes krig mot Fransmännen 1672—1679 och deltog i många blodiga drabbningar, ofta farligt sårad. Efter ett par års vistande i Paris återvände han 1682 till fäderneslandet, der ban d. 21 Dec. samma år gifte sig med Fröken Hedvig Horn, dotter af Riksmarsken, Generalfältherren m. m. Grefve Gustaf Horn.til

STEN BJELKE.

Friherre. Född d. 8 Aug. 1624. Riksråd; Riksskattmästare; Medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl XI:s minderårighet; Amiral; President i Reduktions Collegium, K. Bergs Collegium och K. Stats Kontoret-, Lagman i T Vestmanland och Dalarne; Kansler för Universitetet i Pernau. Död d. 8 Sept. 1684.

Åts. < STENO. BIELKE. REG. SYE. THE SS A YR. Bröstbilden, b. s., i harnesk och mantelveck. — Nederst: Meybnsch.

Frans. * EN. CORONA. AB. VTRAQ. PARTE. BEATA. Två rika ymnighetshorn i kors öfver en nyckel, under en krona.

Diam. 15^ lin. (13 storl.). Grav. af Ant. Meybusch. Frånsidan har afseende på Frih. Bjelkes Riksskattmästareembete, hvilket han mottog 1672. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Bjelke åtnjöt stort förtroende af sina Konungar; förordnades (1679) som Riksskattmästare att i Konungens frånvaro föra direktion inom Riksens Rad och vaka öfver ärendenas oafbrutna gång; begagnades dessutom i fredsunderhandlingarne med Danmark och i andra beskickningar till främmande makter.

GUSTAF OTTO STENBOCK.

Född d. 17 Sept. 1614. Grefve-, Riksråd; Riksamiral och medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl

Xl:s minderårighet; Fältmarskalk; Generalguvernör öfver Skåne, Halland, Bleking och Bornholm; Lunds Universitets förste Kansler. Död d. 24 Sept. 1685.

1.

Ats. Utan inskrift En elefant, trampande på en hväsande orm, upplyfter med snabeln en stenbock och kramar honom så att dess exkrementer nedfalla i en på mar-ken liggande hatt, tillhörig en i luften uppkastad, öfver elefanten nedstörtande, person (Fursten af Sultzbach). — På marken: J: H:

Frans. MAGNANIMI PRETIO, QUOS VIS VEL SUSCITAT ASTUS, IAM DEBELLATIS, UNDIQVE TUTUS EHO: XIV NOVEMB: MDCLIX:

Diam. 24', lin. (22l, storl.). Grav. måhända af Joh. Höhn från Danzig. Präglad i Danmark i anledning af slaget vid Nyborg på Fyen d. 14 Nov. 1659, der anföraren för Svenska armeen Fursten Philip af Sultzbach och den nyss från Skåne öfverkomne Grefve Stenbock måste vika för Danskarne och de med dem allierade Kejserliga, Brandenburgska, Pohlska och Holländska trupperna. Orden »Magnanimi pretium» stå som valspråk i Elefanter Ordens sigill. Elefanten föreställer Danmark; de öfriga figurerne behöfva icke förklaring. Tidens nationalhat kan förklara, om ej ursägta, råheten i föreställningar af denna art. Sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i tenn.

Åts. GVST. OTTO. STENBOCK. R. S. ARCHITHALASS".

Bröstbilden, h s., i harnesk med mantelveck.

Frans. TEMPORE ET ASSIDVITATE. Ett ankare, lutande åt sidan (när man håller inskriften uppåt).

Diam. 16] lin. (14 storl.). Grav. af Joh. Georg Breuer efter 1664, då Stenbock blef Riksamiral. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Åts. GVST: OTTO. STENBOCK. R. S. ARCHITHALASS. Bröstbilden som på N:o 2, men med mera utarbetadt harnesk och mantelveck. — Under axeln: b.

Fräns, som på N:o 2, men ankaret ligger på marken.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af J. G. Breuer, förmodligen sedan stamparne till N:o 2 gått sönder. (Atsidans stamp af N:o 3 i Banken). Sällsynt — B-n i silfver.

4.

Åts. GVST: OTTO. STENB: R. S. ARCIIITIIALAS. Bröstbilden som på N:o 2. •

Fråns.: Inskrift och sinnebild som på N:o 2.til

Oval af 11 lin. höjd (8 storl,.). Grav. af samma Breuer. Mycket sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling i tenn, gjuten. Lär äfven finnas i Silfverstolpes samling.

Gr. Stenbock deltog från år 1633 med utmärkelse i Svenskarnes ärofulla strider i Tyskland och Pohlen, äfvensom i kriget mot Norge och Danmark, samt ordnade på ett förtjenstfullt sätt de nya förhållandena inom de med Sverige förenade Danska provinserna och vid det i Lund stiftade nya Universitetet. På Riksamiralsplatsen var han icke lika lycklig. Hans förvaltning af flottans ärenden ådrog honom efterräkningar, hvilka, i förening med den stränga reduktionen, bragte honom i fattigdom.

MAGNUS GABRIEL De la GARDIE.

Grefve. Född d. 15 Oct. 1622. Rikskansler och medlem af Förmyndareregeringen under Konung Carl Xl:s minderårighet; Sedan Riksdrots och President i Svea Hofrätt; Kansler för Upsala Universitet. Död d. 26 April 1686.

1.

o

Ats. Utan inskrift. De la Gardieska vapnet i fyra fält kring hjertskölden, under friherrlig krona, omgifvet af två palmqvistar.

Fråns. * NOS. IVNGIT. AMOR. Derinom M M sammanbundna genom ett hjerta med ett S ofvanför och ett S nedanför.

Diam. 9.^ lin. (6\ storl.). Spelpenning, ursprungligen pressad i sköldpadd. Finnes vanligen endast eftergjuten i silfver. Bokstäfverne i Frånsidans midt betyda »Magnus sponsus, Maria sponsa». Förmodligen utkom denna jeton under den tid (1645—1647) Gr. De la Gardie var förlofvad med Prinsessan Maria Eufrosina, dotter af Pfalzgref-ven Johan Casimir, således syster till Konung Carl X Gustaf, eller ock till bröllopet sistnämnda år. Mycket sällsynt. — Upsala Universitets Myntkab. i sköldpadd; K. Mk. o. B-n i silfver, gjutna.

o

Ats. MA GNYS GABRIEL DE LA GARDIE COMES DE LECKÖ ET A RENSBORG. Bröstbilden, v. s., i harnesk med mantel veck.til

Fr åns. CONSCIENTIA VIRTVTI SATIS AMPLVM THE-ATRVM. På fältet: tibi soli. vid sidorna af en på marken vexande solros, som vänder sin blomkalk mot den strålande solen, hvari syns "t"'. Kanten på båda sidor omgifven af en pärlrand.

Oval af 13| lin. höjd (11 storl.). Gjuten efter 1650, då De. la Gardie vid Drottning Christinas kröning erhöll grefskapet Arensburg på Ösel, och sannolikt efter 1653, då han fallit i Drottningens onåd och måst draga sig undan hofvet. Frånsidans inskrift synes hafva varit De la Gardies valspråk, emedan han låtit anbringa dessa ord på sina slott Leckö och Magnusberg (nu Carlberg). Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i guld.

3.

Åts. MAGN: GABRIEL. DE. LA. GARDIE. R. S. C AN-CELL: Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantel veck. — Under axeln: breier.

Fräns. NEC PONDERE NEC INIVRIIS FRANGOR. Ett upprätt palmträd bär en stor sten på toppen; från fyra sidor blåser vädret, beteckiiadt genom blåsande ansigten i skyn.

Diam. 16 lin. (14 stork). Grav: af Joh. G. Breuer 1660—1680, medan Gr. De la Gardie var Rikskansler. (St., Frånsidans söndrig, i Banken). Frånsidan afser striderna inom Rådet, der Gr. De la Gardie, såsom hufvudman för Franska partiet, rönte éj blott motstånd utan äfven slutligen förföljelse. Sällsynt. — K. Mk. i silfver.

Ny Reversstämpel har blifvit gjord, sä lik den förra, att endast bokstäfvernas storlek och afstånd samt rummet under afskärningen visa någon ringa skilnad.

Någon gång har Ätsidan af N:o 4 blifvit förenad med den nya Frånsidan af N:o 3.

Storlek in. m. som N:o 3. — B-n i silfver.

4.

Åts. MAGN» GABRIEL DE LA GARDIE. R. S. CAN-

CELLARI? Bröstbilden, h. s., i harnesk. — Under armen b. • •

Fräns. VNVM TANTVM SYDYS. En kompass med nålen vänd mot nordstjernan, som jemte Carlvagnen och flera stjernor syns på himlen.til

Diam. \6\ lin. (14 storl.). Grav. af Joh. G. Breuer 1660—1680. Frånsidan afser De la Gardies fosterlandskärlek. Frånsidans stamp är skadad genom sättning. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. MAGN. GABR. DE LA GARDIE COMES REGN. SVEC. DAPIF. Bröstbilden, h. s., i civil drägt med råds-mantel. Under axeln: G a e.

Fråns. MEDIA NIMBORUM IN PARTE CORUSCAT. En regnbåge öfver hafvet. I afskära.: sublimis largüs magnificus. ob. 108(1.

Diam. 10] lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1823. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lysande börd i förening med utmärkta personliga egenskaper och giftèrmålet med Konung Carl Gustafs syster öppnade för Gr. De la Gardie vägen till samhällets högsta äreställen. Ingen Svensk man torde dock i högre grad hafva erfarit lyckans omvexlingar. Efter att hafva varit Drottning Christinas förklarade gunstling, ådrog han sig hennes onåd till den grad, att ban ej fick vistas i hennes närhet. Hans stora makt och inflytande i Konung Carl XI:s Förmyndareregering, och till en tid sedan denne Konung sjelf tagit riksstyrelsen, tillintetgjordes längre fram så fullkomligt, att ban måste draga sig tillbaka i overksamhet till en gård pä landet, der han, utarmad genom reduktionen, glömd af nästan alla, dem ban visat välgerningar, stundom var i förlägenhet för dagligt bröd. Efterverlden skall dock aldrig förgäta, att lian varit vårt lands störste Mæcenat. I sin väl-magtstid visade han frikostighet utan like mot kyrkor, bildningsanstalter och vetenskapsidkare. Upsala Universitet erhöll rika donationer. Fäderneslandets historiska minnen voro företrädesvis mål för hans kärlek och omvårdnad. Stiftelsen af Antiqvitets Collegium utgick från honom och detta lärdomssamfund utvecklade en berömlig verksamhet under hans öfverinseende.

CARL JOHAN von KÖNIGSMARCK.

Grefve. Född d. 5 Maj 1659. Gick i främmande krigstjenst och blef Öfverste i Franska armeen; Deltog i Venetianernas krig mot Turkarne. Död vid Argos i Grekland d. 27 Aug. 1686.

Åts. C AR. IOH. KONINGSMARC. Hufvudet, h. s., med öfra randen af ett harnesk. — Utan frånsida.

*til

Oval af 5J lin. höjd (3 storl.). Grav. af R. Faltz. Högst sällsynt. — K. Mk. i bly. Efter detta, det enda präglade exemplar man känner, lät Presidenten Frih. G. Rålamb afgjuta en copia i silfver, på hvars Frånsida, efter N. Keders förslag, ingraverades en strålande stjerna med omskrift: d'vn'(ibrillant vif, hvilket exemplar förvaras i Bankens Myntkabinett. Äfven i Upsala Universitets Myntkabinett tinnes en afgjutning i silfver.

Grefve Königsmarks lif erinrar om medeltidens vandrande riddare, med alla deras förtjenster och fel. Hans tapperhet i Maltesarnes strid mot Turkarne förvärfvade honom Malteserkorset. I Engelsk tjenst stridde han i Afrika, i Fransk t jenst i Spanien och slutligen i Venetiansk tjenst i Grekland, öfverallt med det oförvägnaste hjeltemod. Efter slaget vid Argos insjuknade han i hetsig feber, som slutade hans äfventyrare lif.

MARIA EUFROSINA De la GARDIE.

Född pfalzgrefvinna af zweibrücken.

Dotter af Pfalz gr ef v en Johan Casimir och Konung Carl

IX:s dotter Prinsessan Catharina. Född d. 4 Febr.

1625; Gift 1647 med Riksrådet, slutligen Riksd rotset, Grefve Magnus Gabriel De la Gardie; Enka 1686. Död d. 24 Oct. 1687.

1.

En minnespenning öfver henne gemensamt med mannen, se under M. G. De la Gardie, N:o 1, pag. 53.

2.

åts.>lvria. evphrosina. princ: palatina. Bröstbilden, v. s., i draperi; på hufvudet srriäck prydd med stenarJoch'pärlor. — Nederst: Hreiwr (baklänges).

Frans. (!?ott ift mil]l* äller. Deröfver ett strålande njrp..

Diam. 14.V lin. (12 storl.). Grav. af J. G. Breuer på 1660-talet. (Atsidans stamp i Banken, Frånsidans är förkommen). Valspraket på Frånsidan synes hafva tillhört slägten, emedan en medalj öfver Furstinnans frände Kurfursten af Pfalz Christian August har den nära liknande inskriften: »Christus mihi omnia». — K. Mk. o. B-n i silfver (bland kongliga medaljer).til

.10 ACH1M CA M KR A RI US.

Född i Heidelberg d. 1 Juni 1603. Kont till Sverige 1631 och uppehöll sig här ären 1637, 1641, 1648. Användes som Svensk Legat med Hofrcids titel i beskickningar till flera Tyska hof. Blef sedan Chur-Pfalzisk Geheimeråd och Legat vid fredsunderhandUngarne i Münster 1645. Död i Heidelberg cl. 24 Nov. 1687.

Åts. IOACH. CAMERARIYS S. R. MAI. SYEC. ET SER. EL. PAL. COXS. ET HYIYS AD TR. PAC. LEG. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt. Under axeln: v. — Nedanför: c.

ph. s. c. 51.

Från g. DOXEC SEREXIOR ILLYXER1T. Canierarii vapensköld med hjelm och löfverk på en ornerad omfattning.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af G. W. Yestner i Nürnberg för dess serie af minnespenningar öfver Fullmäktiga vid Westfaliska fredsslutet. (Se pag. 22, 26, 30, 34). Sällsynt. — K. Mk. i bronz.

Camerarii fader Ludvig Camerarius sändes af Fredrik, f.-d. Konung i Böhmen, som Legat till Sverige 1623 och 1625; afgick sedan som Svenskt Geheimeråd och Ambassadör till Holland, från hvilken beskickning han pa begäran entledigades 1642 med lifstidspension. Upphöjdes 1649 af Drottning Christina i adligt stånd; men hvarken ban eller sonen tog introduktion. Då Joachim Camerarius således var Svensk adelsman och en tid användes i Svensk tjenst, torde hans upptagande bland Svenska privatpersoner icke sakna skäl.

OTTO WILHELM von KÖNIGSMARCK.

Grefve. Född. d. 5 Jan. 1639. Fältmarskalk; Generalguvernör öfver Pommern, Rügen och Wismar; Kansler för Greifswald.Universitet; Gick i republiken Venedigs tjenst som anförare för Venetianska armeen i kriget mot Turkarne. Död under belägringen af Negro ponte i Grekland d. 15 Sept. 1688.

1.

Ata. TERROR TURCARUM. Två bevingade qvinno-' figurer med blåsinstrument (Ryktet) bekransa med lagertil

en grupp af tre i trekant sammanställda medaljonger med följande inskrifter: 1. f. moros. venet. dvx. Dogen Frans Morosinis bröstbild, v. s., i mössa och mantel; 2. hier. cornaro. dalm. gvb. Guvernören öfver Dalrnatien Hiero-nymus Cornaros bröstbild, framvälld, i harnesk och mantelveck samt. rund mössa; 3. o. w. c. königsm. gen. mar. Fältmarskalken Königsmarcks bröstbild, nästan helt fram-vänd, i harnesk. — Nederst: G ii.

F^råns. Inom sex ovala ramar, sammanhållna af två i en krans hopböjda lagerqvistar, synas teckningar af de fästningar, som år 1687 eröfrades från Turkarne, med tillskrifna namn: 1. athen, (i midten). 2. lepanto. patrasso. 3. ca„st. tornese. 4. corintho. 5. misitra sparta. 6. cast. Novo. Nederst: 1687.

Diam. 14‡ lin. (12 storl.). Grav. af Georg Hautsch i Nurnberg. Sällsynt. — K. Mk. i koppar förgyld.

1. a.

Lika med N:o 1, men med tillagd randskrift: & gesta.

dei. virtvte. dvcis. virtvte. leonvm. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

1. b.

Lika med N:o 1, men med randskrift: hoc ductu

adriacis venetam miramur in undis stare urbem et toto ponere iura mari.

Mycket sällsynt. — Upsala Universitets Mk. i silfver.

2.

Åts. COM. O. W. KÖNIGSMARCK CAMPI MARESC. Bröstbilden, v. s., i harnesk. Vid nedra kanten: nat.

1639. den. 1688.

Fräns. DUBIO VANESCIT CORNU. Halfmånen försvinnande i moln. 1 afskärn.: ad athenas corinth. spar-

tam etc.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1845. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. O. W. Königsmarck, tapper och lycklig härförare, derjemte utmärkt genom grundlig kännedom af de gamla språken och antiqvi-til

teterna, användes af Konung Carl XI både i krigiska och diplomatiska värf. Han deltog som Fransk Brigadier i Frankrikes krig i Holland, der han vann hjelterykte. Missnöje med Carl XI:s reduktion, kärlek till den klassiska bildningens hemland och hog för krigsbragder bidrogo gemensamt att förmå honom (1686) antaga Venetianska republikens anbud att som Öfverbefälhafvare öfver republikens krigshär uppträda till Greklands befriande från Turkarne. Endast döden satte ett mål för hans segrar. Republiken uttryckte sin aktning och tacksamhet för hans förtjenster genom att uppställa hans bild i marmor vid ingången till arsenalen i Venedig.

OLOF THEGNER.

Född d. 25 Dec. 1615. Friherre; Landshöfding i Up-sala och Stockholms Län samt Ståthållare på Upsala slott. Död d. 8 Mars 1689.

Åts. OL: THEGNER. G VB: VPLANDIAE. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Under axeln: r. faltz.

Fråns. VERA. ET. IMMOTA. (Kring sista punkten en sirat^) En bevingad qvinna i antik drägt med en strålande sol på bröstet (Virtus togata) står stödd mot en afskuren pelare, hållande i högra handen en spira, i den venstra en lagerkrans. — På foten af pelaren: R. F. — I afskärn.: in87.

Diam. 14\ lin. (12 storl.). Grav. af Raim. Faltz. (St. i Banken). Slagen af Thegner sjelf 1687, samma år han blef Friherre. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Thegner hade varit Justitie Borgmästare i Stockholm, i hvilken befattning han gjort sig känd för utomordentlig sjelfrådighet, samt vid några riksdagar Borgareståndets Talman, derefter Vice President i Svea Hofrätt, innan han blef Landshöfding. Han stod i synnerlig gunst hos Konung Carl XI, som gjort honom till adelsman och Friherre, och arbetade ifrigt för den gamla högadelns störtande samt reduktionens och enväldets genomdrifvande.til

ERIK LINDSCHÖLD.

Född d. 2 Fehr. 1634. Grefve; Kongl. Had och Kansliråd; Ordförande i K. Lac/kommission; Guvernör för Kronprinsen Carl (sedan Konung Carl XII); Kansler för Luncls Universitet. Döcl d. 11 Juni 1690.

Åts. ERICUS LINDSCIIÖLD COMES SENATOR REG. Bröstbilden, v. s., i rådsmantel. — Nederst: c.

Fråns. FACTIS NON SANGUINE CLARUS. En man i antik drägt, stående, håller en skriftrulle i högra och en lyra i venstra handen. 1 afskärn.: nat. mdcxxxiv. ob. mdcxc.

Diam. 10{ lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. pa K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1830. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lindschöld (förr än han adlades kallad Lindeman) var son af en smed, soin slutligen blef Borgmästare i Skeninge. Som lärare för Konung Carl Gustafs naturliga son Gustaf Carlsson hade han fått tillfälle att under 10 års resor och vistande vid främmande hof och universitet genom umgänge och studier uppodla sina rika naturgåfvor. Utnämnd till Professor både vid Lunds och Upsala Universitet, föredrog han vid hemkomsten en Sekreterareplats inom Kongl. Kansliet, hvarifrån han, utan annan rekommendation än sitt snille, sina kunskaper

och sin utmärkta skicklighet, uppsteg till rikets högsta värdigheter. Genom det stora förtroende han egde hos Carl XI, utöfvade han ett mäktigt inflytande på denna Konungs genomgripande reformer och blef derigenom föremål för afund och klander af samtida. Som Kansler utverkade han åt Lunds Universitet nya lärosalar och rum för dess samlingar samt stiftade fred mellan de stridande Professorerna. Lindschöld var äfven lycklig talare och skald, både på Latinska och Svenska språket. Bland annat har han skrifvit psalmer, af hvilka en ännu återfinnes (N:o 228) i vår nyaste psalmbok.

HENRIK HORN.

Född d. 22 Maj 1618. Friherre; Riksråd; Fältmarskalk; General Amiral; Generalguvernör öfver Bremen och Verden; Lagman i Tiohärads Lagsaga. Död i Stade d. 28 Febr. 1693.

1.'

Ats. DN. NICOL. IVEL. EQ. Ii. D. ARCHITHAL. Danska Amiralen Nils Juels bild till knät i iiniformsdrägttil

med Danebrogskorset på axelband och koinmandostaf. Vid sidan två kanoner; i fonden skepp på Sundet. — Under kanten af rocken: c s.

Frans. PRAELIVM INTER CLASSES CHRIST. V. ET. CAR. XI. I. IVL. MDCLXXvn. DN. NICOL. IVEL. ET. HENR. HORN. DVC. Hafvet med de stridande flottorna mellan två framskjutande landtuddar.

Diam. 23 lin. (22 storl.). Grav. af C. Schneider. Slagen i Danmark på Konung Christian V:s befallning att utdelas i guld och i blått band baras af Officerare, som deltagit i striden mellan Danska flottan under Amiral Juels och Svenska flottan under Horns befäl i Kjögebugt d. 1 Juli 1677. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. NICOLAUS: IUEL. EQ. AUR. DANIÆ ARCHI. . GEN. LOC. TEN- Bröstbilden i prydlig drägt med Danebrogskorset i axelband och skärp. — Under axeln: i H.

Frans. Utan inskrift. Sjöslaget under en molnbe-täckt himmel; i förgrunden brinnande och sjunkande skepp.

Randskrift. ir,76 l. (en blomqvist) .mai. Gotland, re-

CUPER. 24- M. CREUTZIUM. 1li77. 1. IUN. SEBLADIUM. 1. IUL. HORNIUM. TRIUMPHAV. EREPT. 17- NAVIB.

Diam. 21 lin. (20i storl.). Grav. af J. Höhn (?). Slagen för samma ändamål som N:o 1. De anförda sjösegrarne afse slaget vid Oland d". 1 Juni (icke d. 24 Maj) 1676, då Amiralen Frih. Lor. Creutz på sitt amiralskepp Stora Kronan sprängdes i luften, slaget på Kolbergerheide d. 1 Juni 1677, då Amiralen Frih. Er. Sjöblad med sitt amiralskepp Amaranten togs till fånga, samt sjöslaget i Kjögebugt (se N:o 1). Mycket sällsynt *). — K. Mk. i silfver.

•

3.

Åts. IN MEMOR. CAROLO XI. D. G. SV. GÖTH. VAND. REG. INV. PLEN1POTENT. ILLUSS S. R: M. SENATO-RIBUS. II. HORNIO. N. BIEL KEN S. T. R. WISM. V. PRÆS. GEN. I. R. AB OWSTIEN. PRÆSTITI HOMAGII. A DUC. BREM. ET VERD. ORDIN. ET SUBD. ANNO MDCXCI1. M. APR.

Frans. IIUC TENDIMUS OMNES. Vid inskriftens slut syns stjernbilden Carlvagnen (Stora Björn). I ett bergigt

*) Utan randskrift iir den mindre sällsynt ocli fins bäde i K. Myntkabinettet och i Bankens samling.landskap vid en flod eller vik står ett rundt altare, på hvilket ligger ett hjerta. Mellan detta och Carlvagnen sväfvar i luften ett knippe af två nycklar och ett kors (Bremens och Verdens vapen).

Diam. 14| lin. (12 stork). Slagen till Riksdalers skrot och korn (en s. k. Huldigungs-Thaler), i anledning af arfhyllningen, som af Bremens och Verdens Ständer aflades i Stade d. 20 April 1692 och å Konung Carl XI:s

vägnar mottogs af Svenska Riksråden Frih. Henrik Horn och Grefve Nils Bjelke samt vice Presidenten i Wismars Tribunal Joachim Rudiger von Owstien. — K. Mk. o. B-n (bland Konung Carl XI:s medaljer).

Horn, som 1651 blef Friherre och 1660 Riksråd, hade deltagit i Konung Carl Gustafs krig i Pohlen. Sedan han 1676 blifvit af den allierade fiendens här fördrifven från Stade, utnämndes han följande året, ehuru obekant med sjöväsendet, till Amiral General och tog befälet öfver Svenska flottan. Den förlust han lidit på sjön (se N:o 1), upprättade han i någon mån, då han på hösten samma år dref den Dansk-Norska hären ur Jemtland.

RUTGER von ASCHEBERG.

Född i Curland d. 2 Juni 1621. Grefve; Kongl. Rad;

Fältmarskalk; Generalguvernör öfver Skdne, Halland,

Göteborgs och Bohus Län samt Dalsland; Riddare. Död d. 17 April 1693.

Åts. I DEM PACIS ERAS MEDIUSQUE BELLl. Grefve Aschebergs bröstbild, h. s., i harnesk. — Nederst: f.

Fr åns. RUTG. AB ASCHEBERG COM. SEN. R. MA-RESCH. PLUR. PROV. GUBERNAT. NATUS MDCXXI SVEC. COMMODO IMPENS. ANNIS LV OB. MDCXCIII inom en krans af lager och ek, på hvars nedra del är fästad en murkrona.

Diam. 10', lin. (7 stork). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1790. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Aschebergs namn är ett af de mest lysande i Svenska krigshistorien. Vid 13 års ålder ingick han som Page viel Svenska arméen, hvars mödor och ära han delade i femton stora fältslag samt i många mindre strider och belägringar, efter hand uppstigande tilltil

Fältmarskalksplatscn. Efter Skånska krigets slut mottog lian styrelsen af de från Danmark lösryckta landskapen, hvilka genom hans kloka anordningar snart repade sig efter de olyckor och brytningar kriget medfört och fastare inforlifvades med det land, de af naturen äro bestämda att tillhöra. Äfven Lunds Universitet, som under kriget blifvit upplöst, blef genom hans omsorger återstä]ldt till förnyad verksamhet. Den utmärkte härföraren har sålunda äfven genom fredens värf gjort sig förtjent af fosterlandets tacksamhet och minnets ära.

GUSTAF ADOLF De la GARDIE.

Grefve. Född d. 10 Dec. 1641. Riksråd och Riks-Kansliråd; President i Svea Hofrätt; Lagman i Westergötland och Dalsland; Kansler vid Abo Universitet. Död d. 5 Mars 1693.

1.

o

Ats. Bokstäfverne G A D L G (Gustaf Adolf De la Gardie) dubbelt hopbundna.

Fråns. EOS (Elisabeth Oxenstierna) likaledes hopbundna.

Diam. 8} lin. (5 storl.). Slagen i anledning af Grefve De la Gardies giftermål med Fröken Elisabeth Oxenstierna på Calmar slott d. 4 Oct. 1673. Mycket sällsynt. — K. Mk. i guld.

2.

o

Ats. G. A. DE. LA. GARDIE. COM. S. R. M. S. SENAT. PR. DIC. HOLM: AC. ABOENS. C. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med mantel veck. — Nedanför: ak (sammanbundna).

Fråns. IGNEVS. EST. ILLI. YIGOR. ET. CÆLESTIS. ORIGO. En strålande sol. 1 afskära.: nat. d. iü. decemb.

a'.' 1647. mört. d. 5. martii. a? 1095.

Diam. 2(H lin. (20 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen i anledning af Gr. De la Gardies död. — K. Mk. o. B-n i

silfver.

Gr. De la Gardie hade genom resor och studier förvärfvat en högre bildning och fyllde öfverallt med heder sin plats, både som diplomat och civil embetsmän. Till Konung Carl XI stod han alltid i godt förhällande, oaktadt den hårda medfart hans slägt lidit af reduktionen och fastän han öppet uttalade sin ogillande mening om dettil

absoluta enväldet. Hans grundliga juridiska kunskaper anlitades äfven utom den ordinarie tjensten i flerfaldiga uppdrag. Som Ordförande i den Pommerska Reduktionskommissionen bevakade han kronans och den enskildes rätt med lika oväld.

ABRAHAM CRONSTRÖM.

Född d. 3 Juli 1640. Assessor i K. Commerce Colle-qium; Öfverdirektör öfver K. Myntverket. Död d. 22 April 1696.

Åts. TEMPESTATI PARENDVM. Ett tremastadt skepp med refvade segel på ett stormande haf.

Fråns. IX DEO SPES MEA. Hoppet, en qvinna i antik drägt, stödjande handen på ett ankare, står på en klippa i hafvet, blickande upp mot ett moln, hvarur solstrålar frambryta. På klippan: i ens.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. måhända af J. G. Breuer. Slagen år 1668, då Cronström förflyttades från Myntmästaresysslan till en Assessorsplats i K. Commerce Collegium. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Cronström (kallad Kock, innan han 1667 adlades) blef, efter vidsträckta utländska resor i Frankrikes, Englands och Spaniens bergverksorter, Kongl. Myntmästare, derefter Assessor i K. Commerce Collegium och slutligen (1674) Öfverdirektör öfver K. Myntverket.

CLAS RALAMB.

Född d. 8 Maj 1622. Friherre; Riksråd och Riks-Kammarråd; Öfverståthållare i Stockholm; President i Göta, Hofrätt; Lax/man i Norrfinne Lagsaga. Död d.' 14 Mars 1698.

1.

Åts. CLAUDE RALAMB SENATOR REG: SUE: Bröstbilden, b. s., med mantelveck. — Nederst : a. Kai-uum. fec.65

Frans. SIBIMET IN VI DIA VINDEX på ett band. Ett landskap med träd, der två ilskna hundar framrusa att med blödande mun bita i en på marken liggande spikklubba. I afskärn.: 1674.

Diam. 15 lin. (12.; storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen 1674, samma ar Rålamb blef Friherre. Mahända afse Fränsidans inskrift och sinnebilder Frih. Ralambs lyckade försvar af Adelns privilegier mot de ofrälse ståndens anlopp vid 1672 ars riksdag, pä samma gang de uttrycka hans förakt för sina afundsmäns och politiska motståndares stämplingar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. CLAUD. RÅLAMB L. B. SENATOR REG. Bröstbilden , h. s., som på N:o 1. — Under axeln: f.

Fråns. DIADEM A TUTUM PROPRIAMQUE LAURUM. Rättvisans gudinna (Theinis) med ögonbindel står, hållande en vägskal i högra, en lagerkrans i venstra handen.

o n ' o

I afskärn.: jlstitia consilio facundia clarus. ob. i 698.

Diam. 10{ lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen at Svenska Akademien 1828. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Rålamb användes af Konung Carl Gustaf i besvärliga diplomatiska underhandlingar i Pohlen och Turkiet. Från Landshöf-dingeplatsen i Upsala Län inkallad (1664) i Rådet, vann han der stort inflytande, men ock ovänner och afundsmän. Rättrådig och ka-raktersfast motsatte han sig lika mycket Rådets maktmissbruk under Carl XI:s minderårighet, som den myndigblifna Konungens sträfvande efter envåldsmakten. Ar 1682 utträdde han ur Rådet, sedan han två ar förut blifvit aflägsnad till Pommern, Bremen och Verden för att undersöka och ordna der varande förhållanden. Han egde grundlig lärdom, särdeles i lagfarenhet och fäderneslandets historia, samt hade ett ansenligt bibliothek, hvilket fråntogs honom genom reduktionen och af Konung Carl XI skänktes till Upsala Universitet. Flera juridiska och politiska skrifter äro af honom författade, ehuru de flesta icke trvckta. Det berättas att under den tid han satt som President i Göta Hofrätt (1678—1682) icke någon i hans närvaro fälld dom blifvit af parterna öfverklagad.

5til

DAYII) K LÖK ER EHRENSTRAHL.

Född i Hamburg d. 23 Sept. 1629. Kongl. Hof målare; Hofintendent. Böd d. 23 Oct. 1698.

Åts. DAVID KLÖKER EHRENSTRAHL AED. REG. PRAEFECTUS. Bröstbilden, h. s., i kappa med pelskrage. — Under axeln: c. e.

Frans. TANTUS DECOR AFFUIT ARTI. Palett, penslar m. fi. målarekonstens sinnebilder, omgifna af lager

och blomsterband, hvilande på en bok. I afskärn.: ix memoriam pictoris illustris xati mdcxxix. dex. mdcxcviii. *

Diam. 10V lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1808. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ehrenstrahl (innan han 1674 adlades kallad Klöker) anställdes 1646 i Svenska Ambassadens kansli i Osnabruck, der han började egna. sig at målarkonsten. Pietro da Cortona och Georg Jacobs blefvo hans lärare och föresyn. Inkallad i Sverige 1651 anlitades han sedermera af sin beskyddarinna Drottning Hedvig Eleonora att försköna Drottningholm och andra slott. Af hans allegoriska och historiska målningar tinnas ännu en stor mängd bevarade pa Drottningholm, Gripsholm, i Riddarhussalen m. fi. ställen. Hans djurmålningar äro företrädesvis utmärkta. För kapellet i det af Konung Carl XI nybyggda Stockholms slott utförde han, bland andra, en större målning, «Yttersta dornen», hvilken nu förvaras i hufvudstadens Storkyrka.

CARL BONDE.

Född d. 11 Oct. 1648. Grefve; Kongl. Råd och President i Dorpats Hofrätt; President i K. Commerce Collegium. Död d. 16 Dec. 1699.

Åts. carol: bonde. s. r. m. sve. senat. pr. di-

cast. dorp. in. liv. Bröstbilden, h. s., i praktfull civil drägt med mantelveck. — Nederst: c. G. JJartman.

Frans. avcta. qvidem. sed. a vita. magis. Grefliga Bondeska vapenskölden, delad i åtta fält kring bjert-til

vapnet, med tre hjelmar och löfverk saint två lejon som sköldhållare. 1 afskärn.: nat. i648. d. ii.octob. denat. 1 699.

d. 16. dec.

Diam. 19 lin. (18i storl.). Grav. af C. G. Hartman. (St. i Banken). Slagen af Grefve Bondes anhöriga till begrafningen, som skedde d. 17 Juni 1700 i Riddarholmskyrkan. Inskriften pä Frånsidan har afseende pa Bondes upphöjande i grefligt stånd, da till farfaderns friherrliga vapen tillades fyra nya fält. I ett af dessa förekommer en radshatt med talet xix syftande derpå, att han af sin ätt var den 19:de, som son efter fader sutit i Konungens Rad. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Bonde hade varit en verksam Landshöfding i Nylands och Tavastehus Län, innan han ar 1695 blef Kongl. Rad. Anställd i Reduktionskommission hade han, bland annat, haft uppdrag att, jemte Landshöfding

Tiesenhausen, förrätta reduktionen i Estland. Användes äfven i diplomatiska beskickningar till Frankrike, England, vid fredskongressen i Ryssvik m. in.

CARL APPELBOM.

Född 1641. Hofjunkare; Resident hos Generalstaterna i Nederländerna. Dödsåret obekant.

1.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, h. s.

Fråns. Två '(o och ett £./ prydligt sammanbundna under en adlig krona.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Aftecknad i Lochners Sammlung merckwürdiger Medaillen framfor årgången 1738, med uppgift att den blifvit slagen öfver Gravören Arv. Karlsten; men i följande årgången rättas denna uppgift, och minnespenningen tillägges Residenten C. Appelbom, på grund af en från Sverige af en Kongl. Sekreterare (förmodligen J. Archenholtz eller C. R. Berch) meddelad upplysning. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver. I B-n finnes äfven ett brakteatafslag i silfver af Atsidans stamp.

9

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i prydligt harnesk.til

Fråns. Lika med N:o 1.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Om denne Appelbom känner man ej vidare, än att han 1674 lär hafva blifvit Resident hos Generalstaterna efter sin fader, den mera bekante Harald Appelbom, som nämnda år afled, samt att han i Holland blifvit gift. Dä hans plfts således icke kunnat närmare bestämmas, har han här blifvit intagen vid 17:de århundradets slut.*)

KNUT LEJ ÖN HUFVUD.

Friherre. Född d. 17 Juli 1674. Adjutant vid Konungens Lifdrabanter och Konungens General Adjutant. Stupade i slaget vid Narica d. 20 Nov. 1700.

Åts. C AN. LEYONIIVFWVD. L. B. ET. REG. CORP. CVSTOD. KT GENERAL. ADIVT. Bröstbilden, h. s., i harnesk. — Under armen: a * (sammanbundna).

Fråns. PERENNE. VIREBIT. VIRTVTIS. DECVS. Ett upprest, gående lejon ined svärd i högra och en lagerkrans i venstra tassen. I afskärn.: stat. d. 17. ivl. a. i(»7 4.

ad. narv. ix. conspectv. reg. pro. patria. gloriose. occvbvit. d. 20. nov. 1700.

Diam. 17A lin. (15 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. (St. på K. Myntet). Slagen af fadren Kammarherren Frih. Axel Gabr. Lejonhufvud, att utdelas vid begrafningen, som skedde i Riddarholmskyrkan d. 31 Dec. 1701. — K. Mk. o. B-n i silfver.

*) Här nia i förbigående nämnas en annan minnespenning från 17:de århundradet, öfver V i ne en z Re is ner, af Berch upptagen bland Svenska privatpersoner, på grund af underrättelse frän en vän i Kom, att denne, i öfrigt till sina lefnadsförhållanden obekante, man varit Drottning Christinas Sekreterare under hennes vistande i nämnda stad. Om ock den at Berch meddelade underrättelsen är sanningsenlig, lär mannen likväl icke kunna antagas halva varit af Svensk börd. Mellertid, då denna minnespening på Berchs auktoritet fått plats i Svenska Samlingar, må dess beskrifning här lemnas:

Åts. VINCENT1VS. RE I SN ER. SAC. REG. MA EST. SECRET. Bröstbilden, h. ä., i prydlig drägt. — Nedanför: i b ü f.

Fråns. DVM MODVLOR ELEVOR. En lärka, öfver ett bergigt landskap, uppflygande mot den strålande solen.

Diam. lf» lin. (14 storl.). Gravören obekant. Mycket sällsynt. — k. Mk. i messing; B-n i bly.Frih. Lejonhufvud, nyss utnämnd till General Adjutant och i sädan egenskap åtföljande Konung Carl under fältslaget vid Narwa, fick hufvudet genomskjutet och toll död vid Konungens fötter.

JAKOB GYLLENBORG.

Född d. 8 Mars 1648. Grefve; Kongl Råd; Direktör öfver reduktionsverket. Död d. 11 Mars 1701.

1.

Åts. IAC. GYLLENBORG. C. S. R. M. SVE. SENATOR. Bröstbilden, h. s., ined rika niantelveck.

Fråns. PROTEGET. QYI. CONTVLIT. Grefliga Gyllenborgska vapnet i en rund sköld på en omfattning under greflig krona, uppehållen af ett stående lejon. I afskärn.:

NAT. 1648. D. 8. MARTII. DENAT. 1701. D. II. MART.

Diam. 19 lin. (18; storl.). Grav. af C. G. Hartman. Utkom aldrig, hvarför endast finnas aftryck i bly af de fullständigt graverade, men aldrig härdade stamparne. Atsidans stamp fanns i Hilde-brandska Samlingen, nu tillhörig Öfverste Kammarjunkaren Frih. C. J. Bonde. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bly.

I.

Åts. JACOBUS GYLLENBORG COMES SENATOR R. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel. — Under axeln. c. e.

Fråns. CUI YITAM IMPENDIT. Svea, stående, håller en merkuriistaf och ett ymnighetshorn, med venstra handen hvilande på Sveriges vapensköld. I afskärn.: labore

CONSILIO IXTEGRITATE CIVIBUS EXEMPL. OB. 1701.

Diam. 1(H lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1816. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenborg (innan han 1680 adlades kallad Wolimhaus) hade varit Kammarråd och Direktör i Liqvidationskommission samt Direktör öfver hela reduktionsverket, hvars genomförande och afslutande af honom bedrefs med ihärdighet och oegennytta, slut-til

ligen Landshöfding i Stockholms och Upsala Lan, innan han 1693 upphöjdes till Kongl. Råd. Konung Carl XI egde i honom villigt och kraftigt biträde till enväldets fullständiga stadgande.

MARGARETA JULIANA WRANGEL.

Dotter af Riksmarsken, Gener al fältherr en in. m. Grefve Carl Gustaf Wrangel. Föcld 164.; Gift 1660 med Riksrådet, Riks Vice Amiralen Grefve Nils Brahe; Enka 1699. Död cl 9 Juli 1701.

En minnespenning öfver henne som barn jemte brödren Carl Philip Wrangel, se ofvanför, pag. 33.

Genom Margareta Juliana Wrangel kom det af hennes fader praktfullt byggda Skokloster med annan egendom till Braheslägten.

BENGT OXENSTIERNA.

Grefve. Född d. 16 Juli 1623. Riksråd och Riks-Kanslіråd; sedan Kanslipresident; Kansler först vid Aho, sedan vid Upsala Universitet. Död d. 12 Juli 1702.

Åts. BEN. OXENSTIERNA COMES R. S. SEN. ET CANCELL. PRAESES. Bröstbilden, h. s., med mantel veck. — Nederst: E.

Fråns. NEC CUSTOS ABSISTIT LIMINE. Jani tempel tillslutet. I afskära.: consilio et sapientia ubiqve pacis

assertor. ob. mdccii.

Diam. lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen- af Svenska Akademien 1810. Jani tempel i Rom stod öppet i krigstid och stängdes endast under allmän fred. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Oxenstierna, som varit använd i mångfaldiga beskickningar och underhandlingar i Tyskland och Pohlen och redan 1654 kallades till Riksråd, blef under Konung Carl XI, såsom President i K. Kansliet från 1680, för en längre tid allrådande i afseende på rikets för-til

hållande till utländska makter. Fiende till Frankrike och dess erövringspolitik, slöt han och underhöll fasta förbund med Tyska Kejsaren och andra Regeringar, hvarigenom Sverige vann en långvarig fred. Hans inflytande fortfor, om än minskadt, intill Konungens död, men förmådde ej hindra Carl XII att åter öppna portarne till Jani tempel.

OLOF RUDBECK.

Född 1630 *). Professor i medicin viel Upsala Universitet. Död d. 17 Sept. 1702.

1.

Åts. OLAUS RUDBECK PATER PROF. UPSAL. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Nederst: c. i. wikman.

Fr åns. TOT FULGEXT LUMIXA IX UXO. Stjernbilden Carlvagnen (Stora Björn) på himlen. På marken synas Gamla Upsala kyrka med klockstapeln samt de tre stora kungshögarne, vidare en runsten, en graf häll m. m. I afskära.: vivo decr. honores redditi a: mdccliii ab

EXITU LI.

Diam. 11 lin. (8 storl.).o Grav. af C. J. Wikman, på Kanslirådet Berchs uppmaning, 1753; Atsidan efter A. Karlstens vaxmedaljong, Frånsidan efter Assessor X. Keders redan i Rudbecks lifstid uppgjorda förslag. (St. på K. Myntet). De sju stjernorna i Carlvagnens konstellation skulle beteckna antalet af de vetenskaper och konster, hvari Rudbeck visat sin öfverlägsenhet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. OL. RUDBECK MED. D. ET PROF. UPSAL. Bröstbilden, h. s., kopierad efter N :o 1. — Nederst: p h l.

Fråns. IXQUIREXDO VASTUS FINGEXDO GIGAN-TEUS. En flygande Genius på ett moln uppfångar solens strålar i en brännspegel. Nedanför syns en rundning af

*) Enligt Esbergs Oralio funebris var han född vid vintersolstandet; enligt en uppgift af Berch, vid inidsoinraarn. I Riddarhusets genealogier angifves den 23 Sept. som hans födelsedag.jordgloben, hvarpå läses: atlånd. 1 afskärn.: ex nobili

physiologo archaeologus audax ob. mdccii.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af P. II. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1847. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rudbecks snille och kunskaper voro lika vidtomfattande som hans företagsamhet. Redan som Student vann han lärdomsrykte genom upptäckten af de lymfatiska kärlen i menniskokroppen. Ett storartadt verk »Campi Klysii» eller »Glysisvall» vitnade om hans kunskaper i botanik. Dertill egde han ovanlig insigt och färdighet i musik, ritkonst, architektur, mekanik m. in. Mest ryktbar blef han dock som archæolog genom den vidsträckta lärdom och de vägsamma slutledningar han nedlagt i sin »Atlantica» eller »Manhem», ett arbete, som på sin tid gjorde omätligt uppseende och grundade inom archæ-ologien en skola, utmärkt mera genom patriotiskt nit än grundlig kritik. Hans herrsklystnad och djerfhet ådrogo honom skarpa strider ined kamraterna vid Universitetet. Om hans praktiska verksamhet sjunger skalden vid grafven: »I Upsala kom ban först tryck på ban, Allt som skull' göras, det gjord' ban i stån».

ERIK DAHLBERG.

Född d. 10 Oct. 1625. Grefve; Kon ff l. Rad; General Fälttygmästare; Fältmarskalk; Generalguvernör, först i Bremen ocli Verden, sedan i Lifland; Kansler vid Universitetet i Dorpat (sedan Pernau). Död d. 16 Jan. 1703.

Åts. ERIC. DAHLBERG COMES R. S. SENAT. ET MA-RESCH. Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel. — Nederst : c. g. k.

Fråns. TU FLECTIS ÄMNES TU MARE BARBARUM. En krigare i antik rustning, trampande på en urna, hvarur vatten strömar, afbryter Neptuni treudd. I afskärn.:

auctor transit mar. b,»lt. lf.58 duna 17 0 1.

Diam. 9 lin. (6 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1786. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Dahlberg, som genom resor, studier och praktik förvärfvat ovanliga insigter i fortifikationsvetenskapen, gjorde fäderneslandet vigtigatjenster under de tre Carlarnes regering bade i krigen och under fredstiden. lian uppgjorde den djerfva planen till Svenska anneens tåg öfver Balternas is 1658, hvarigenom Konung Carl Gustaf kunde pa Seland bestämma vilkoren för freden med Danmark. Likaså anordnade han, jemte den af honom bildade'C. M. Stuart, öfvergången af Düna 1701. En stor del af Sveriges fästningar blefvo af honom anlagda eller ombyggda. Hans teckningar till Konung Carl Gustafs historia af Pufendortf och det stora praktverket Svecia Antiqva et bodierna hafva gjort honom och fäderneslandet ära.

BEUNHARI) von LIFTEN.

Friherre. Född d. 20 Aug. 1651. General Löjtnant af infanteriet; Guvernör i Wismar. Stupade vid Thorn d. 18 Maj 1103.

Åts. BERN. Y. LIEVEN. L. B. S. R. M. S. GEN. M. P. ET. G VB. WISM. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantel veck. Nedanför: nät'.' i05i.

Frans. ET. TESTE. ET. YINDICE. TANTO. Ett stående lejon håller Svenska skölden stödd mot marken. I afskärn.: tormento. de. moenib. thorvn. ict'.' cecisdit. d. 18. mail a. 1 703. — På en sten å marken: k.

o

Diam. 16| lin. (14 stork). Grav. af B. Richter. Atsidans stamp har blifvit sprängd. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. v. Lieven, som i Carl XI:s Skånska krig aflagt lysande prof på mod och skicklighet, följde Carl XII på dess segerbana, tills han under en rekognoscering af Thorns fästningsverk vid Konungens sida dödligt sarades af en kanonkula.

JOHAN GABRIEL STENBOCK.

Grefve. Född d. 28 Aug. 1640. Riksråd och Riks-Kammarråd; Riksmarskalk; President i Reduktions Collegium. Död d. 15 Aug. 1105.

Åts. I: G: STENBOK S: R: M: SENAT: & MARESCH: SVPR: Bröstbilden, h. s., i graveradt harnesk och mantelveck. — Nederst: Karlslem.til

Frans. ELEMENT VM ME VM LI BERTAS. En örn uppflyger mellan skyarne öfver ett landskap med träd och berg-. 1 afskärn.: 1<>9 2.

o

Diam. 204 lin. (20 storl.*). Grav. af Arv. Karlsten 1692. (Stamparne förvaras på Bergshammar i Södermanland). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Stenbock var Riksstallmästare när han 1668 blef Riksråd. Han stod i stor gunst hos Enkedrottning Hedvig Eleonora och Konung Carl XI och var af den sednare mvcket använd, särskildt vid

o J '

reduktionsverket. Det berättas dock, att när Konungen vändt sig mot honom sjelf med yrkande att han måtte

återlösa ett i Skattkammaren pantsatt halsband af demanter, ban deröfver blifvit så missnöjd att han beslutat flytta ur riket, och som uttryck af sina tänkesätt låtit prägla denna minnespenning.

CAllL MAGNUS STUART.

Födelseåret obekant. Friherre; General Löjtnant; Chef för Fortifikationen. Död d. 6 Dec. 1705.

Åts. C AR. MAG. STUART L. B. PRAEF. MILIT. SUPERIOR. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck.

— Nederst : g. a. e.

Fråns. BELLI SECUNDOS REDDIDIT EXITUS- Segergudinnan, gående, bär en vapentrofé i högra och ett skeppsroder i venstra handen. I afskära.: ad havniam 17 00

et dunam 1701.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1821. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Stuart hade varit Kammarherre hos Kronprinsen Carl, sedan Konung Carl XII, och undervisat honom i matematik och fortifikation. Han hade bildat sig under Erik Dahlberg och gjorde heder åt sin utmärkte lärare, hvars efterträdare han ock blef som Chef för Fortifikationen. Planen till Svenska armeens landstigning vid Humlebäck på Seland d. 25 Juli 1700 uppgjordes af Stuart, som ock ledde verkställigheten, ehuru sjelf sårad. Likaledes anordnade han öfvergången af Diinafloden d. 20 Juni 1701. Under hans inseende byggdes fästningsverk i Carlskrona, Göteborg och på flera andra ställen inom fäderneslandet samt i provinserna på andra sidan Östersjön.til

NILS GRIPENHJELM.

Friherre. Födcl IS53. Landshöfding i Stora Kopparbergs Län; Utnämnd Kongl. Rad och President i K.

Bergs Collegium. Död i April 1706.

Åts. CAROLYS XI. D. G. REX. SYE. Konung Carl XI:s hufvud, h. s.

Fråns. EX AVRO SYEC: REPERTO IX DALIA & ÖST: SILY BERGH. A: 1695. a. n. Gripenhidm..

Diam. 7 lin. (4 storl.). Vanligen kallad Gripenlijelms dukat. Omkring 100 dylika dukater slogos af det guld, Frih. Gripenhjelm år 1695 lät rena ur silfvejmalmen i det s. k. gråstensvarpet vid en gammal igenfallen grufva nära Östra Si lf berget i Tuna socken i Dalarne. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i guld.

Frih. Gripenhjelm hade varit Direktör (ifver Kongl. Bibliotheket i Stockholm samt Lagman på Öland, i Östergötland och i Upland, innan ban blef Landshöfding. Var Landtmarskalk vid 1697 års riksdag. Rådsfullmakten hann ej fram förr än han redan var död. Han skall hafva egt beröm liga insigter i juridik, bergsvetenskap och numismatik, och var äfven till en viss grad skald.

OTTO ARNOLD von PATKULL.

Född i Lifland 1662 eller 1669. General Löjtnant i Sachsisk tjenst. T älf äng at a g en af Svenskarne d. 21 Juli 1705 i en drabbning vid Warschau, fördes lian till Stockholm, cler han halshöggs den 4 Febr. 1707.

Åts. CAROL. XII. D. G. REX SVE. Konung Carls bröstbild, h. s., i harnesk med mantelveck.

Fråns. IIOC A YR VM ARTE CHEMICA CONFLAVIT HOLMIÆ A. 1706 O. A. V. PAYKVLL. Derunder ett ornament.

Diam. 7J lin. (4i storl.) eller af vanlig dukats storlek. Slagen efter Konung Carl XH:s död af Archiater M. v. Bromell, med begag-7 G

o

nande af en Konungens dukatstämpel till Atsidan. Det enda ursprungliga exemplaret, som nu förvaras i Kongl.

Myntkabinettet, en . dubbeldukat, präglades af en genom Landshöfdingen Urban Iliärne bekommen bit af det guld, som Paykull i hans närvaro i arresten frambragt, enligt uppgift, af sex delar bly och en del af ett okändt pulfver. Bromeil lät af annat guld prägla några få (man påstår endast 8) enkla dukater med samma stämplar. Senare lät Assessoren J. L. Odhelius (omkring år 1790) Gravören L. D. Lunderberg gravera nya stampar, emedan de gamla gått förlorade, och för sin samling afprägla ett exemplar. Måhända hafva några flera blifvit slagna med dessa stampar innan de förstördes. Sällsynt. — K. Mk. i guld, en vägande 2 dukater, på 3 äss när, (den ursprungliga) och en af en enkel dukats vigt; B-n en enkel dukat (allt i Svenska myntsamlingen).

Paykull var född i Lifland och således Svensk undersåte. Vid 15 års ålder gick han i Sachsisk tjenst ocli deltog, på J. R. Patkuls uppmaning, i kriget mot Svenskarne i Lifland. Tillfångatagen dömdes han, på den grund att lian fört afvog sköld mot fäderneslandet, till döden. 1 arresten erbjöd lian sig att, om dödsdomen förvandlades till lifstidsfängelse, göra guld till en million riksdalers värde om året, samt att upptäcka konsten för någqn af Konungens undersåter; men Konungen skall hafva svarat, att Paykull skulle dö, om han än kunde förvandla Brunkeberg till guld, — och domen verkställdes.

JOHAN REINHOLD PATKUL.

Född, i Stockholm 1660. Var Kapten i Svensk tjenst, dä han öfvergick till Sveriges fiender. Blef hos Konung August i Po/den Geheimeråd och General Löjtnant, samt längre fram (1702) Rysk General Löjtnant. Rabräkad och steqlad vid Casimir i Posen d. 30 Sept. 1707.

1.

Åts. OB. PATKULS UND DES GÖRTZ ENS TODT, BRACHT SCHWEDEN IN SO GROSSE NOTH ? Under Patkuls namn står ined finare stil: i7o7 is oct.; under Baron Görtzs namn: ma 3 ma ht. — Nederst: n Xi. xn. is.

Frans. EGO VLTOR SVM i strålarne af ett Guds öga i en trekant. Omkring kanten: sic volo. sic ivbeo. sit

CVM RATIONE VOLVNTAS. SiUllt]>å två rader: symhol. ivstit.t i

Diam. 8{ lin. (51, storl.). Grav. och utgifven af den politiserande Medaljgravören i Götha Chr. Wermuth, känd för smaklösa arbeten. Artalen och dagarne under Patkuls och Görtz's *) namn utvisa tiden tor dessa herrars afrättning, hvarvid dock dagen tor Patkulls död oriktigt angifves d. 18 i st. f. d. 10 Oct. (nya stilen). Den fina skriften nederst i kanten åsyftar Konung Carl XII:s död natten mellan d. 11 och 12 Dec. 1718. Sällsynt. — K. Mk. i bronz; B-n i tenn.

2.

o

Ats. Lik X:o 1, men med ordet BRING' i st. f. »bracht», och utan de angifna tidsbestämmelserna.

Frans. Lik N:o 1, men oinskriften slutas: symr. ivstitiæ. på en rad. Båda sidorna omgifvas af en pärlrand.

Diam. 9} lin. (6 storl.). Senare graverad, förmodligen af samma artist. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i koppar. **)

Patkul, af Lifländsk slägt, begagnade missnöjet i Lifland öfver godsreduktionen, att bland adeln tillställa oroligheter. Anländ pa lejd till Stockholm for att försvara sig, flydde han ur landet till Sveriges fiender och deltog i deras anfall pa Svenska besittningarne. Fängslad och utlemnad af Konung August, blef han som landsförrädare straffad med döden.

*) Baron G. II. Görtz, Holsteinskt Hofråd, kan ickc räknas till Svenska Män, ehuru han, till en tid af Konung Carl XII begagnad som Finansminister, haft mäktigt inflytande pä Sveriges öden. Men dä hans namn här förekommer, torde förtjena anföras en öfver honom slagen minnespenning, som har direkt afseende på denne främlings verksamhet i värt fädernesland. Efter Carls död ställd till ansvar för sin förvaltning, blef han af en Kommission dömd till döden och halshuggen d. 3 Mars 1719.

Åts. GEORG. HEINR. BARO de GÖRTZ. Bröstbilden, v. s. — Under axeln: A. ÆT titi.

Fräns. . XECESSITAS. C ARET LEGE. I midten: 1 DALER S. M. samt pä fältet med mindre typer: a d df. a. 15. incl. 17 10.

Diam. lin. (5J storl.). Grav. och utgifven af den ofvan nämnde Chr. AVer-muth i Götha. Afsigten var att rättfärdiga Baron Görtz i afseende pä de för Sveriges finaneer olyckliga Mynttecknen på en Daler Silfvermynt, hvaraf tio olika slag utgåfvos 1715—1719, bland hvilka det sista (»Hoppet») redan var prägladt töre Konungens död, fastän ieke ännu utgifvet. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bronz.

**) Pä Bankens exemplar har viel sidorna af ordet »ob» blifvit inslaget årtalet: 1718.ERIK BENZELIUS.

Född d. 7 Dec. 1632. Th. Dr.; Sveriges Arkebiskop % och Pr okansler för Upsala Universitet. Död d. 17 Febr. 1709.

Åts. ER. BENZELIYS. ARCHIEP. YPS. OBIIT. 1709. Bröstbilden, li. s., i ärkebiskopskåpa. — Nederst: c. g. haktm.

Fräns. DOMINE. IEHOVI. FIDVC1A. ME A. A. PVERI-TIA. MEA. ps. Lxxi. v. 5.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Hartman, bilden illa kopierad efter en vaxmodell af Arv. Karlsten. (St., söndriga, pa K. Myntet). — Slagen flera år efter Benzelii död (på 1730:talet), på föranstaltande af Antiqvarien Nils Ilufvudsson Dahl. Hela exemplar äro sällsynta. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Benzelius, stamfader för en i Sveriges kyrko- och litterärhistoria ryktbar slägt, hade varit Theol. Professor i Upsala, derefter Biskop i Strengnäs, innan han 1700 blef Arkebiskop. Han deltog i arbeten för kyrkolagens, handbokens och psalmbokens omarbetande och hade inseende öfver utgifvandet af Konung Carl XII:s kyrkobibel.

CHRISTOFER LEJONKRONA.

Födelseår obekant. Envoyé Extraordinaire vid Engelska Hofvet. Död i London d. 8 April 1710.

1.

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. Vid kanten: paru whö. — Under axeln inristadt:r. Falu.

Fråns. CVM TEMPORE FRVCTVS. Ett vexande lagerträd med blomknoppar. I fonden synas berg med en ruin saint en stad. — I afskärn:: r. f,,iu. mtiö.

Diam. 22 lin. (21 stoll.). Gjuten 1685 af Raim. Ealtz i Paris, der Lejonkrona da uppehöll sig. Frånsidan afser förmodligen den ännu unga ädlingens vackra skaldeanlag. — K. Mk. i bly bronzerad; B-n i bronz, förträffligt gjuten; Upsala Universitets Myntkab. i silfver.79

2.

Åts. CHRISTOPH. LEYONCRONA. S: R: M: S: A. SE-CRET: Hufvudet, h. s. — Nederst: r. fai.tz.

Fråns. CREVIT. IN. ADYERSIS.' En korallbuske uppskjutande ur hafssvallet. I afskärn.: »1688.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af R. Faltz 1688. Lejoncrona, som vid denna tid var Sekreterare i K. Maj:ts Kansli, befann sig i bekymmersamma omständigheter, derigenom att fadren (Drottning Christinas adlade Hofskräddare) året förut aflidit med sa stora skulder, att hans efterlemnade egendom måst upplåtas at kreditorerna. Sällsynt. — K. Mk. i tenn; B-n i bly.

3.

Åts. CHRISTOPHORVS. LEYONCRONA. (En rosett). Hufvudet, h. s.

Fråns. LABITVR. ET. LABETVR. En ström kastar sig utför klippor i hafvet.

Diam. 18V lin. (17 storl.). Förträffligt gjuten, i England, sannolikt i anledning af Lejoncronas död 1710. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lejoncrona väckte i ungdomen uppseende genom vackra poetiska anlag. Han har dock föga kunnat inverka pa Svenska litteraturen, alldenstund hans skrifter, med undantag af ett tryckt sorgeqväde, endast äro kända af handskrifter förvarade i Palmsköldska samlingarne på Upsala Universitets bibliothek. Hans einbetsmannaverksamhet har lika litet efterlemnat spär i historien. Man måste dock antaga att han egt diplomatisk skicklighet, da han i nio år bibehölls som Sveriges sändebud på en så vigtig plats som den vid Engelska hofvet.

FABIAN WREDE.

Född d. 20 Mars 1641. Grefve; Kongl. Rad; President i K. Bergs-, Kammar- och Commerce Collegierna samt K. Statskontoret,,äfvensom i Reduktions Collegium samt Reduktions- och Liqvidations Kommissionerna.

Död d. 6 Dec. 1712.

1.

a

Å t s. FAB. WREDE. S. R. M. S. S. PRÆS. C. CAM. & MET. Bröstbilden, h. s., i mantelveck.til

Frans. NON. SIBI. SED. PVBLICO. En hand ur skyn drager medelst ett tåg ett ämbare ur en brunn. Vid si-

c —

dorria vexande träd. I afskärn.: 1087.

Diam. 14} lin. (12 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. (St. på K. Myntet). Slagen 1687. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. CAROLVS. XI. DEI. GRA T: SVE: GOTII: VAND: REX. Konung Carl Xl:s bröstbild, h. s., i harnesk och mantel veck. — Nederst: a

Kurlntten (a a sammanbundna).

Från s. PERLVSTRAT. VISCERA. TERRÆ. på ett band. Solens strålar nedtränga i djupet af Sala silfvergrufva, hvari synas uppfoudringstunnor och arbetare i flera schacht. På botten stå Konungen, Frih. Wrede m. fi. personer. På berget vid kanten: K387.

Randskrift: rex. comitante. com. f. vrede. c. m. p. ix. arg. föd. se. DEMis. a. 1087. d. 1avg. (-- Couiite F. Wrede Collegii Metallici Præside in argenti fodinam se demisit àc.).

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. (St. i Banken). Slagen i anledning af Konungens besök, i sällskap med Frih. Wrede och flera personer, i Sala silfvergrufva d. 13 Aug. 1687. Wrede biel ej Grefve förr än d. 10 Dec. samma år, men kallas ändå Comes pa minnespenningen, som senare präglades på Bergslagens bekostnad. — K. Mk. i silfver; B-n i silfver (bland Kongl, medaljer).

Denna medalj har blifvit i mindre format (6 storl.) kopierad i den af Karlsten och hans elever graverade serien af minnespenningar öfver Svenska Regenter, men utan randskrift. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Åts. F. WREDE. COM. S. R. M. S. S. PRÆ. COLL. CAM. ET. COM. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt och mantelveck. — Nederst: (sammanbundna).

Fråns. DECORI. DECOR. ADDITVS. AVITO. Dygden, en lagerkrön t qvinna i lätt drägt, sätter en greflig krona på Wrediska vapenskölden ställd på ett altare, å hvars fot läses: i«87. I afskärn.: 1696.

Diam. 20', lin. (20 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. (St. på K. Myntet). Slagen 1696, med afseende på Wredes upphöjande i grefligt stånd 1687. — K. Mk. o. B-n i silfver.81

4.

Åts. FAB. WREDE COM. SEN. R. COLL. CAM. MET. CET. PRAES. Bröstbilden, h. s., i maritelveck med hermelinsbräm. — Nederst: A salmson f.

Fråns. PRAESENTIA ORDINANS PROSPEXIT FUTU-RIS. En af en eklöfskrans genomflätad grupp af ymnighets-liorn, fackla, hammare, tång, merkunistaf, Neptuni treudd och nyckel. Nedanför: avita fide et aucta ob. mdccxh.

Diam. 10j{ lin. (7 storl.). Grav. af Abr. Salmson. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1854. Figurerne på Frånsidan afse de olika embetsverk, hvilka stått under Grefve Wredes styrelse. Den nedra inskriften erinrar om Wredes farfar Henrik Wrede, som vid Kerckholm offrade sitt lif för att rädda Konung Carl IX. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Wrede hörde till Konung Carl XI:s förtrognaste vänner och blef både i råd och handling ett af de verksammaste medlen att genomföra och framdeles upprätthålla de förändringar, hvarigenom denne Konung omskapade Sveriges inre författning. Den långa förteckningen på de vigtiga embeten han innehaft, oberäknade en mängd mera tillfälliga uppdrag, vit nar om en utomordentlig embetsmanna-förmaga och ett brinnande nit att uppoffra sig »för det allmänna» (se N:o 1). »För egen del» blef han likväl icke lottlös. Afunden och hatet fästade misstänksamma blickar pa reduktionsmannens stora förmögenhet, samlad under en tid, dä hans verk bragte många familjer till fattigdom; men ingen har framlagt bevis att hans rikedom kommit på andra vägär än sadana, som, åtminstone på hans tid, voro fullt lagliga. Mycket deraf användes till samhällets bästa.

HANS WACHTMEISTER.

Född d. 24 Dec. 1641. Grefve; Kongl. Rad; General Amiral och President i K. Amiralitets Collegium; Generalguvernör öfver Colmar Län med Oland ocli Bleking. Död d. 15 Febr. 1114.

1.

Åts. HANS. WACHTMEISTER. AM: GL. L: (-- Ami-ralis Generalis loco). Bröstbilden, h. s., i mantel veck. — Nederst: a k (sammanbundna).

6til

Fråns. IMMOBILIS. PER. TOT. BISCRIMINA. RERVM. En man i antik drägt, gående, omgifven af ett strålande sken, hvarinom läses: Comite Virtute, hotas af blixtar, pilar och spjut.

Diam. 13^ lin. (11 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. (St. i Banken). Slagen efter 1678, då Wachtmeister erhöll Amiral General Löjtnants rang, och före 1681, då han blef Amiral General. Atsi-dans stamp är remnad. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. HANS. WACHTMEISTER. COMES. SENAT. R. ET. THALASSIARGHA. Bröstbilden, h. s., kopierad efter N:o 1. — Nederst: c. e.

Fr åns. HABES ADITUM MANSURAE IN SECULA FA-MAE. Staden Carlskrona med linieskepp i hamnen. 1 afskära.: statione classi carolicoronae parata.

Diam. 10'. lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1804. Frånsidans stamp omgjordes genast med någon ändring i figurernas gruppering. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Wachtmeister kämpade med ära både till lands och sjös under Konung Carl XI:s krig mot Danskarne och tillhör på denna grund den stora och lysande raden af Svenska hjelteminnen från I7:de seklet. Men han har derjemte beredt sig ett oförgängligt minne genom Svenska flottans upphjelpande nära nog ur ödesmål och dess förläggande från Stockholm till en i alla afseenden ändamålsenligare, af honom uppsökt plats i Blekings skärgård, der Carlskrona (grundlagd 1680), en af fäderneslandets vigtigaste städer, uppvexte pä de kala klipporna, ett starkt skyddsvärn för de med Sverige införlifvade Danska provinserna. I sammmanhang härmed ordnade han båtsmans-indelningen och gaf i allmänhet en ny organisation åt vårt amiralitetsväsende, allt under

kamp mot mäktiga vedersakare.

HAQVIN SPEGEL.

Född d. 14 Juni 1(145. Th. D:r. Sveriges Arkebiskop och Prokansler för Upsala Universitet. l)öd d. 11 April 1714.

Åts. 1IAQ. SPEGEL ARCHIEPISC. UPSAL. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt med kalott. — Nederst:

c. g. fe||hman.til

Fråns. NEC CESSAT SACRA SONARE. En Davids-lmrpa. I afskärningen: nat. mdcxxxxv. ob. mdccxiv.

Diam. 10\ lin. (7 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1793. — K. Mk. o. ß-n i silfver.

t*

Spegel hade som Ofverhofpredikant och Superintendent öfver armeen följt Konung Carl XI i Skånska kriget samt varit Biskop i Wisby, Skara och Linköping, innan han 1711 blef Arkebiskop. Bland Svenska kyrkans föreståndare intager han ett af de första rummen. Utmärkt som predikant och psalmförfattare, har han äfven verksamt och välsignelserikt arbetat för undervisningsväsendet, bade vid läroverken och bland allmogen, för den nya kyrkolagen, en förbättrad bibelöfversättning, handbokens och psalmbokens omarbetande. Äfven at Svenska språkets kännedom och odling egnade han berömlig omsorg.

IIEDYIG ELEONORA TESSIN,

Född STENBOCK.

Dotter af Riksrådet och Rikstyc/mästaren Grefve Erik Stenbock. Född i April 1635; Kammarfröken hos Enkedrottning Hedvig Eleonora; Gift 1689 med Kammarherren och Hofarchitekten, sedan Riksrådet, Grefve Nicodemus Tessin. Död 1114.

Åts. IIEDUIG. ELEON: STENBOCK. Bröstbilden, h. s., ined draperi. — Under axeln: c.

Fråns. PASCITVK. IN. ALTIS. En stenbock på toppen af ett högt berg.

o

Diam. 2(j lin. (24 storl.). Gjuten af J. C. Hedlinger, Atsidan efter en af Cavailler i elfenben skuren medaljong, flera år efter Grefvinnan Tessins död. — K. Mk. o. B-n i messing.

Fröken Stenbock, utmärkt genom skönhet och bildning, var Kammarfröken hos sin gudmoder Enkedrottning Hedvig Eleonora. Tessins frieri upptogs af Drottningen och högadeln mycket illa; men Fröken Stenbock öfverreste till Pommern och förenades der med den snillrike konstnären, som genom egna förtjenster förvärfvade ett oförgängligt rykte och snart äfven de utmärkelser, börden hade nekat honom.til

CARL PIPER.

Född d. 29 Juli 1647. Grefve; Kongl. Rad ocli Statsråd; Öfverste Marskalk; Kansler för Upsala Universitet. Död i Rysk fångenskap pci Nöteborg d. 29 Maj 1716.

Åts. C. PIPER. S. R. M. SENAT. CONSIL. STAT. & SVP. MARESC. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med mantelveck. — Nederst: A k (sammanbundna).

Fråns. T AMEN. ALTIOR. EXTAT. En hög klippa i hafvet, hvars vågor slå upp mot dess sidor. I afskära.:

NATVS. A. 1ß 47. OBHT. 1 7 I (i.

Diam. 20f lin. (20 storl.). Grav. af Arv. Karlsten (det sista af denna gravörs arbeten). (St. på K. Myntet). Slagen af Grefve Pipers enka Christina Törnflycht kort efter mannens död. Frånsidan afser ej blott fangens kamp mot lidandet, utan äfven uppkomlingens seger öfver afunden. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Piper, redan af Konung Carl NI högt värderad för em-betsmannaskicklighet, blef Konung Carl XII:s gunstling och premierminister. Troget, om än stundom knotande, tjenade ban och följde Konungen ända till det olyckliga slaget vid Pultava, der Piper föll i Rysk fångenskap. Ilan förvarades, tidtals under mycket hård behandling, i Moskwa, Petersburg och slutligen på Nöteborg (Schlüssel-burg) till sin död. Då Ryska Czaren föreslog hans och Rehnschölds utvexling mot fångna Ryska Generaler, vägrade de Svenska fångarne sjelfve att antaga förslaget, på det fienden ej skulle deraf draga fördel för sin här.

NILS BJELKE.

Född d. 7 Febr. 1644. Grefve; Kongl. Råd; Fältmarskalk; Generalguvernör i Pommern; Kansler för Greifswalds Universitet. Död d. 26 Nov. 1716.

1.

Åts. NICOL. COMES- DE. BIELKE. REG. SVEC. SEXAT-MARE8CAL. EX< poM. PRO. DVX. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantel veck. — Nederst: R. falt z.til

Frans. ALIIS INSERVIENDO CONSVMOR. En harnesk-klädd ann ur skyn håller en brinnande fackla.

Diam. 16{ lin. (14 storl.). Grav. af Raim. Faltz i Stettin, medan Gr. Bjelke var Generalguvernör i Pommern. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

En minnespenning, upptagande Gr. Bjelkes namn, se under Henrik Horn, pag. 61, N:o 3.

Gr. Bjelke hade med utmärkelse „ tjent sin Konung i Skånska kriget mot Danskarne, samt i Kejserl. Österrikisk tjenst tagit ärofull del i Ungerska kriget mot Turkarne och der blifvit befordrad till General Fältmarskalk Löjtnant, General af kavalleriet samt Romersk Riksgrefve. Återkallad 1688 upphöjdes han af Konung Carl XI till Svensk Grefve m. m. Generalguvernörsbefattningen i Pommern ådrog honom många afundsmän och ovänner, till sist, efter Carl XI:s död, Konungens onåd och en rättegång, som slutade med dom att mista lif, ära och gods. Han fick dock behålla lifvet och någon del af sin fasta egendom. Hans fiender anförde som bevis pä lians högmod, att han genom ordet »Pro-Dux» på minnespenningen velat gifva sig titel af Hertig af Pommern, ehuru Produx rimligen ej kan betyda annat än Guvernör.

ELIAS BRENNER.

Född d. 8 April 1647. Kongl. Hof miniatur målare; Assessor i K. Antiqvitets Archivet; Död d. 16 Jan. 1717.

1.

Åts. EL. BREXNER. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nedanför: 1 683. Utan frånsida.

Oval, af 6 lin. höjd (3 storl.). Grav. af Arv. Karlsten 1683. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver (brakteatafslag).

2.

Åts. EL. BRENNER. REG. COLL. AXT. ASS. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med mantelveck. — Nedanför:

C. O. U. lJOO.86

Frans. SOPHIA. ELIS. BRENNER. Fru Brenners bröstbild, h. s., med veckadt draperi. — Nederst ett monogram, innehållande bokstäfverna: c g h.

Diam. 11 lin. (8Cstorl.). Grav. af C. G. Hartman 1700. Frånsidan är egentligen Atsida till en öfver Fru Brenner slagen minnespenning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Brenner var miniaturmålare af sällspord skicklighet. Under många år anställd som ritare i Antiqvitets Collegium, aftecknade han en stor mängd fornlemningar i flera landsorter. Särskildt har han beredt sig ett oförgätligt minne som grundläggare af Svenska mynt-kunskapen genom sin »Thesaurus nummorum Sveo-Gothicorum», åtföljd af

hans egna mästerliga ritningar, dem han ock sjelf till större delen graverat, hvaraf första upplagan utkom 1691 och den andra, ombesörjd af hans vän N. Keder, 1731.

MAGNUS STENBOCK.

Grefve. Född d. 12 Maj 1664. Kongl. Rad; Fältmarskalk; Generalguvernör i Skåne, Halland och Bleking; Väld till Kansler vid Lunds Universitet, men i denna befattning aldrig af Konungen stadfästad; Tillfångatagen vid kapitulation i Tönningen d. 17 Maj 1713 och död på Fredrikshavns fästning i Köpenhamn d. 23 Febr. 1717.

1.

Åts. CAROLYS. XII. D G. REX SVECIAE. Konung Carls bröstbild, h. s., i harnesk med mantelveck.

Fråns. DA NI. E. SCANIA. EIECTI. Ryktet, en bevingad qvinna, blåsande i sin basun och framräckande en lagerkrans, flyger öfver marken. I afskära.: vltore.

deo. per. steenbockivm. d. 28. febr. a. 17 10.

Diam. 14} lin. (12 storl.). Slagen i Tyskland, i anledning af den lysande seger, Gr. Stenbock med sin bondehär vann vid Helsingborg d. 28 Febr. 1710 öfver Danskarne, hvilka dels stupade eller tillfan-gatogos, dels jagades öfver Sundet. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Fins med liknande Atsida, men' af belt annan, något mindre, stamp (14 lin. diam.). — K. Mk. o. B-n i silfver (bland kongliga).87

2.

Åts. DEO VINDICE. Ryktet, flygande, blåser i sin basun och håller i venstra handen ett Hoprulladt blad med inskrift: scania liberata. I afskärn. j d. i o martii i 7 i o.

Från s. • * QUIS CREDERET * En stenbock stångar en elefant, så att han fallande drager sig baklänges. Vid

7 o o o

nedra kanten: sic mönstra pellere regno.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Slagen i Hamburg, med anledning af Gr. Stenbocks nyss nämnda seger vid Helsingborg d. 28 Febr. (efter nya stilen d. 10 Mars) 1710. Elefanten afser Danmark. Artisten tycks hafva tänkt på Danskarnes minnespenning öfver slaget vid Nyborg (se Gust. Otto Stenbock, pag. 51). Sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i silfver (bland Kongl, medaljer).

3.

Åts. CAROLUS. XII. D. G. REX. SVECIAE. Konungens bröstbild, h. s., i harnesk och mantelveck. Under axeln: A k (sammanbundna).

Fråns. LVSVS. ET. IVBILA. SYECIS. Solguden åkande i en fyrspänd vagn öfver stenbockens tecken i djurkretsen. Nedanför synas moln öfver ett bergigt landskap. I afskärn.: dani. et. saxones. deo. vltore. a. stenbokkio..ad.

gadebvsch. svb. solst. brvm. a. 17 12. victi.

Diam. 17A lin. (16 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen i anledning af Svenskarnes ryktbara seger, under Gr. Stenbocks befäl, öfver de till antalet betydligt öfverlägsna Danskarne och Sachsarnes med dem förenade trupper vid Gadebusch i Meklenburg d. 20 Dec. 1712. — B-n (bland de Kongl.) i silfver.

0 Med denna Frånsida finner man stundom förenad någon annan Atsida bland Konung Carl XII:s medaljer af liknande storlek. — K. Mk. o. B-n Hera, bland de Kongliga.

4.

Åts. CONSP1RAT SIDUS AMICUM. En stenbock stångar en elefant. 1 afskärn.: die xx. dec. 1712. sole capri-

cornum ingred. clades facta ad gadebusch.

Fråns. ILLE FERIT CORNU, IIUNC TU NUNC DANE CA VETO, ET FERIET RUSSUM CORNIBUS ILLE SUIS. En stenbock kämpar mot en drake. I afskärn.: sVeCo MILI-te InCensa arDet eiieV aLtona.til

Diametern obekant. Grav. förmodligen af Chr. Wermuth i Götha. Slagen med afseende dels på Stenbocks seger vid Gadebusch (se N:o 3), dels på Altonas brand d. 29 Dec. 1712 (n. st. d. 9 Jan. 1713). Berch uppgifver (Beskr. öfver Sv. Mynt o. Kongl. Skådep. p. 233, N:o 144) att denna minnespenning skall finnas i -Upsala Universitets Myntkabinett, der Författaren likväl förgäfves eftersökt densamma. Måhända har Berch hemtat sin beskrifning från något tryckt arbete.

5.

Åts. FRIDERICA'S. IIII. D: G. DAN: NORW: V. G. REX. Konung Fredrik IV:s hufvud, h. s., med lagerkrans.

Fråns. QVANTVM MYTATVS AB ILLO. En elefant slår med foten en stenbock till jorden. 1 afskärn.: capto

exercitv svecico ad toennig d. 17 may 1713.

Diam. 11] lin. (9 storl.). Slagen, förmodligen i Danmark, ined anledning af Stenbocks kapitulation och Tönningens utrymmande d, 17 Maj 1713, såsom svar på ofvan anförda N:o 2. Sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i koppar, förgyld.

6.

Åts. FRIDERICUS. IIII. D. G. REX. DAN. NOR. V. G. Konung Fredrik IV:s bröstbild i harnesk med mantelveck och Elefanterorden. — Nederst: P. berg. f.

Fråns. 20. MAI. 1713. * PROXIMA. SIC. CULPAE. EST. ULTIO. IUSTA. DEL* En pyramid, prydd mecl trofeer och Konung Fredriks namnchiffer, sträcker sin spets ofvan molnen, derifrån Guds öga sprider sina strålar. Vid sidan en hand ur skyn slungande blixtar öfver Svenska fanor och vapen; på andra sidan ses Altonas brand. I afskärn.: exuto. armis. duce. svec: steen-buckio. post. diram. urb: al-ton: exustionem. hor-rendo. posteris. exemplo. —

På marken: uøg.

o

Diam. 20^ lin. (20 storl.). Atsidan grav. af Pet. Berg; Frånsidan af Mich. Rög. Slagen i Danmark af samma anledning som N:o 5. Svenskarne utmarcherade d. 17 Maj ur Tönningen och blefvo d. 20 Maj fördelade till åtskilliga ställen. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

7.

Åts. NON ADIUTOR SED CUSTOS PROPERA DUX. Konung Carl XIl:s hus i Warniza i Bender, brinnande,til

ur hvars fönster Svenskarne skjuta på de stormande Turkarne. I förgrunden ligger en stor tunna med påskrift: in EXTREMis angustiis, hvarur en person (Konung Carl XII) framkryper, medan en framför stående Turk drager sin sabel och en Tartar kastar en pil mot honom. Öfverst en halfmåne (Turkiet) inom orden: inane auxilium. I afskärn.: clausus uterque sedet te rex tua luna fefellit

ao. mdccxu. mens febr.

Fr åns. NEC SPES NEC ULLA POTESTAS PAR ME-RITIS PGBNA. En elefant för med snabeln en brinnande fackla till en tunna, ur hvars sprund en stenbock tittar fram. På tunnans botten läses: anno mdccxiii d: 17 maii.; på dess sida: ad angustias redactus. På afstånd synas la-gorna från Altona. Öfverst ett strålande nrrp inom orden: mihi adiutor. I afskära.: te tua spes fallit consili-

umq.ue c o mes.

Diam. 20 lin. (20 storl.). Slagen, förmodligen i Danmark, af samma anledning som de föregående. Man liar velat pä samma gång uttrycka sin fröjd öfver Carl Nll:s missräkning på Turkarnes understöd mot Ryssland och fångenskap efter kalabaliken i Bender d. T'r Febr. 1713, samt öfver Tönningens uppgifvande. — K. Mk. o. B-n i silfver.

8.

Åts. SINE ULLA MISERICORDIA. Svenska ryttare

v

med brinnande facklor. I fonden syns staden Altona i lågor och Elbefloden; till venster Hamburg, dit hjordar drifvas från den antända staden; på fältet hästar och menniskor, som nedhuggas. I afskära.: in perpetuam. nec. int:

barbaros. auditae crudelitatis magni steinbocci regis suec: general: abominationem. 17^13.

Fråns. NON FVLMINE. SED CLEMENTIA ET TEM-PORE. Danska Konungen Fredrik IV, sittande framför en pyramid vid sidan af Minerva, mottager ett svärd af en knäböjande man (General Stenbock), hvars kask och sköld med tre kronor ligga vid sidan, samt en nyckel af en knäböjande qvinna med tornkrona (Tönningen). Vid sidan en fältskans med tre kanoner riktade mot fästningen. Pyramiden har på toppen Konung Fredriks krönta namnchiffer och på sidorna två Svenska sköldar samt inskrift:

sine igne ictv et ense xi m sveci capt prope toningam90

saint, på fotstycket: monvment aktern memor sack dano cun-ctatori svbmit tandem. Bakom pyramiden synas tröfeer af fanor m. m. I afskära.: in aeternam inter christianos

barbarosqve semp. gloriosae hvmanitatis ac gratiae memoriam. 17 ä |s et 17 2 ii.

20 2 10 ^

Diam. 21} lin. (21 storl.). Slagen i Danmark, med anledning af Tonningens utrymmande af Stenbock och Svenskarne i Maj 1713 och slutliga uppgifvande af Kommendanten Zachar. "Wolff och den Holsteinska besättningen i Febr. 1714. Konung Fredriks förfarande framställes som motsats till Altonas förstöring af Stenbock. — K. Mk. o. B-n i silfver.

9.

Åts. PESSIMA. INIQVO. CONSULTORI. SUNT. MALA. CONSILIA. På en kulle är uppsatt en med Holsteinska nässelbladet märkt tunna ('rönningen), hvarur uppstiga två flaggor med inskrift, på den ena: neutralitas, på den andra: maiorennitas. På fältet framför kullen sitter en varg (Kommendanten Wolff i Tönningen) vänd mot en hukande räf och en orm (Sverige) och en bräkande stenbock (Gr. M. Stenbock); på andra sidan står en elefant (Danmark) mellan en drake och en leopard betraktande den förra gruppen. I fonden synas, på ena sidan tornen i Altona och deröfver en uppstigande halfmåne, på andra sidan solen nedgående öfver Elben. I afskärn.: blan-

dieoqvae. vulpis. artibus. et. subdola. capricorni. amicitia. lupus. seducitur. ut. neutralem. speluncam. cedat. in. asylum.

Fr åns. VAE. YULPI. Q VID. NUNC. IURA. TIBI. PRO-SUNT. TURBATA. FORUMQVE. Samma tunna med sina flaggor uppkastad ocli nedfallande ur luften. Elefanten nedslår ined snabeln vargen ocli stenbocken; draken, leoparden och ett lejon närma sig elefanten. Längre bort ligga en räf och en orm (Sverige) framför två örnar (Brandenburg och Pohlen), en häst (Hannover) och en enhörning (England). I fonden synas, på ena sidan tornen i Altona och den stigande solen, på andra sidan den nedgående månen. 1 afskärn.: nec praetensa. maiorennitas.

nec. dolosa. neutralitas. obst1tere. q vin. xi. m. sui. gregis. magno. se. tandem. elepiianti. capricornus. et. lupus.

4til

Diam. 214 lin. (21 storl.). Slagen förmodligen i Tyskland; åtminstone hafva Danskarne förnekat att denna minnespenning utkommit i deras land. Gravören af denna, likasom af flera bland de föregående smädemedaljerna, har blygts att utsätta sitt namn. Figu-rerne och inskrifterne afse Holsteinska regeringens tvetydiga förfarande, då den, oaktadt den förklarade neutraliteten, gifvit Kommendanten Wolff hemliga ordres att insläppa Stenbock och Svenskarne i Tönningen, — fästningens utrymmande af Svenskarne och dess uppgifvande följande aret af den Holsteinska besättningen, — Holstei-narnes fåfänga yrkande att Hertig Carl Fredrik borde anses som myndig, — samt i öfrigt Danmarks politiska ställning vid denna tid i förhållande till de öfriga Europeiska regeringarne. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Magnus Stenbocks namn står med ära tecknadt i Sveriges häfder, ett af de mest framstående i den Carolinska hjeltesagan, och lefver ännu i folkets sägner och sånger. Bildad både i Svensk och utländsk krigstjenst, vann han genom sin tapperhet och rådighet i slaget vid Narva utmärkelse och förtroende hos Konung Carl, hvars strider och faror han delade till 1707, då dan som Generalguvernör öfver Skåne återvände till Sverige, att skydda denna provins mot fiendtliga anfall. Detta förtroende motsvarade han på ett ärofullt sätt, då han med en oöfvad här af bonddrängar från Småland dref Danskarne tillbaka och vid Helsingborg d. 28 Febr. 1710 i grund slog deras samlade krigsmakt. Två år derefter gick han som General en Chef öfver Svenska hären till Tyskland, vann en lysande seger vid Gadebusch i Meklenburg öfver en till antalet betydligt öfverlägsen här af Danskar och Sachsare; drog derefter till Holstein, der Altona, uppfylldt af krigsförråd för fienderna, uppbrändes. Denna våldsbragd, fastän icke ovanlig i krig, har vid Stenbocks namn fästat en fläck, som icke kunnat utplånas genom förklaringen att han dertill blifvit föranledd af Generalen Grefve Wellingks råd. Derefter instängd i Tönningen, utblottad på penningar och krigsförnödenheter, nödgades han gifva sig fången med sina 11000 man, med förbehållen utlösningsrätt. Men denna utlösning blef aldrig verkställd och Stenbock qvarhölls till sin död i Köpenhamn, under första året väl behandlad, men sedan inkastad i ett afskyvärdt fängelse på Fredrikshavns fästning. Den käcke krigaren egde i hög grad talets gafva och förde med ledighet pennan, äfven i bunden skrifart. Hans konsts värfvade arbeten hafva vunnit stort rykte och förevisas i många museer.ARVID KARLSTEN.

Född d. 16 Mars 1647. Kongl. Svensk Medalj gravör.

Död d. 3 Maj 1718.

1.

Åts. NOMEN. NVLLO. DELEBITVR. AEYO. Karlstens bröstbild, h. s., i tidens drägt med broderade mantelveck. — Nederst: r. c. h.

Fråns. NOBILIS. NVMISMATYM. CAELATORIS. AR-VIDI. KARLSTENII. SVECI. IMAGINEM. IMMORTALITATI. TRADVNT. NICOL. KEDER. SVECVS. ET. I. C. HEDLINGER. HELYETIYS. MDOCXXV. — Båda sidorna omgifvas af en pär 1 rand.

Diam. 14} lin. (12 storl.). Grav., efter Karlstens egen modell, af J. C. Hedlinger, som, i förening med Karlstens förtrogna vän Assessor N. Keder, utgifvit denna minnespenning år 1725. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Med denna Atsida finnes stundom sammanpräglad Atsidan af N Keders minnespenning, N:o 4.

Keder hade sjelf låtit besörja en sådan sammansättning. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

Karlsten har graverat- en stor mängd medaljer för Sverige under Konungarne Carl XI:s och XII:s regeringstid, äfven några för utländska hof. Hans arbeten, ehuru besvärade af en viss stelhet och enformighet i teckningen, hafva rättvisligen blifvit lofordade som utmärkta konstverk. Konung Carl XI, högt uppskattande denna konstnärsära, så mycket hellre som Karlsten bland infödda Svenskar är den förste, hvilken inom denna konstgren vunnit ett vidsträckt rykte, förlänade honom 1692 adligt diplom. lians dyrbara samling af medaljer och andra konstalster bortspelades efter hans död på lotteri.INGE RUDBECK.

Född 1633. Apologisl vid skolan i Upsala; sedan Stads-skrifvare derstädes. Död. 1718.

Åts. SCEPTRVM. NEC. SPERNERE. FAS. EST. Bilden till midjan, nästan fram vänd, i mantel med konglig krona på hufvudet, svärd i högra handen och den venstra utsträckt efter en knippa tobakspipor, som framräckes af en arm ur en bodlucka. På ett bord framför honom ligga riksäplet och nyckeln.

Fråns. FULCRUM ET ROBUR CIYITATIS. Ett hus med två torn hvilande på fyra tobakspipor. Midt under huset står en tobaksrulle.

Diam. 21 lin. (20 storl.). Gjuten genom försorg af Rudbecks vänner (enligt en uppgift, af Grefve Carl Wrede, sedan Kammarherre hos Konung Carl XII, och Inges kusin Olof Rudbeck), för att skämta med den maklige Studenten, som mera älskade pipan än studierna och af denna anledning fått benämningen »Tobakskungen». Vid ett tillfälle, då han till denna värdighet skulle af kamraterna krönas, utdelades som kröningspengar exemplar af denna medalj aftryckta i papp. Konung Carl XI, som fatt underrättelse om skämtet och funnit det något närgånget, lät gifva en skrapa åt ungdomen för dess gäckeri med en sa hög akt, som en Konungs kröning, och befallte att penningarne skulle förstöras. Mycket sällsynt. — B-n i silfver.

Inge Rudbeck lefde till en tid på nåder hos sin kusin den lärde Professor Olof Rudbeck, med hvilken han egde ingenting gemensamt mer än namnet.

ADAM LUDVIG LEWENHAUPT.

Grefve. Född i April 1659; General af infanteriet; Guvernör öfver Riga med der under lydande fästningar; Utnämnd Riksråd. Död i Rysk fångenskap i Moskwa d. 12 Fehr. 1719.

1.

Åts. CAROLVS. XII. D. G. REX. SVECIAE. Konungens bröstbild, h. s., med mantelveck. — Nederst: A k (sammanbundna).til

Från s. DE. SCHEREMETEFFIO. Segergudinnan, trampande på en kask, upphänger en Rysksköld på ett palmträd. I afskärn.: dvctv. lewenhavpti. ad. gemaverthoff. die. i«.

ivlii. a. 1705.

Diam. 17.^ lin. (15 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen på Konung Carl XILs befallning i anledning af Gr. Lewenhaupts seger d. l(j Juli 1705 vid Gemauertlioff i Kurland öfver en tredubbelt starkare Rysk här, som anfördes af Fältmarskalken ScheremetefF. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Denna Frånsida finner man stundom förenad med någon annan

o o

Atsida till Konung Carl XILs minnespenningar af lika storlek.

2.

Åts. PETRVS ALEXII FIL. D. G. RYSS. IMP. M. DYX MOSCOVLE. Kejsar Peter I:s bröstbild, h. s., lagerkran-sad, i harnesk med pelsverk. — Under axeln: M.

Fråns. GLORlOSA VICTORIA AD LEESNAM. 28. sept. s. v. Planritning af en skans, hvaröfver står: leesno, och den omgifvande marken med truppernas ställning. Vid sidan sitter Segergudinnan bland liggande trofeer, hållande ryktets basun och en framräckt lagerkrans; vid hennes sida en oval sköld, hvari läses: capvt est a cor-pore longe. oviD. I afskärn.: devicto lowexhavpt caesis

a vt capt. xvi. mill. svec.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af P. II. Müller i Nürnberg, med anledning af slaget vid Liesna, en skans utmed Dnieperfloden, der Gr. Lewenhaupt med ett ringa antal trupper den 29 (icke 28) Sept. 1708 flera gånger tillbakakastade en tredubbel Rysk styrka, innan han, ännu obesegrad, följande natten öfvergaf platsen. Det på

minnespenningen uppgifna antalet af dödade eller tillfångatagna Svenskar är långt större än antalet af dem, som deltogo i striden, och således oriktigt. De högre bokstäfverna i Frånsidans inskrift bilda sammanlagda årtalet MDCCVIII. Inskriften pa skölden afser Konung Carl XILs vistande i Bender. — K. Mk. i tenn; B-n i tenn, gjuten.

o

Finns äfven med annan liknande Atsida, omarbetad af O. K.

3.

Åts. PETRVS ALEXII FIL. D. G. RYSS. IMP. REX SI B. Asm CAS. M. DVX MOSC. Kejsar Peter i harnesk med kommandostaf rider öfver fanor, af hvilka en är märkt med tre kronor, och vapen, deribland ett harnesktil

liknande ett lejonansigte. I afskärn.: reDIt e CertaMIne YICtor.

Fråns. Densamma som till N:o 2.

\

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af P. II. Müller, af samma anledning som N:o 2. De högre bokstäfverna i afskärningen inskrift bilda årtalet MDCCVIII. — B-n i tenn.

3. a.

Åts. PETRVS ALEXII FIL. D. G. RVSS. IMPREX SIB. ASTR. CAS. M. DVXMOSC. Kejsaren till häst m. m. som på N:o 3, men med pistol i sadelhylstret och andra små olikheter. I afskärn.: reditecertamine victor.

Fråns. Lik Frånsidan af X:o 2, men med ordet gLorIsa oriktigt satt i st. f. gLorIosa; öfver skansen:

leecno.

Storlek m. ni. lika med N:o 3. — K. Mk. i bronz; B-n i

tenn.

n o

Äfven finnas exemplar med Atsidan af N:o 3 sammanpräglad med någon af Atsidorna till N:o 2 eller N:o 5.

4.

o

Ats. Rysk inskrift, innehållande Kejsar Peter I:s namn och titel, omkring hans bröstbild, lagerkransad, i harnesk med mantelveck.

Fråns. R}sk inskrift, som betyder: »För Lewen-hauptska bataljen». Ett slagfält , bestråladt af den nedgående solen; i förgrunden Kejsaren till häst, krönt af två Victorier. Deröfver på ett band en Rysk inskrift: »Det värdiga åt den värdige». I afskärn.: 17os.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Fins af två föga varierande stämplar. Utan tvifvel är det denna minnespenning, Berch åsyftar i sin Beskrifning, p. 256, N:o 36, men icke sjelf sett. Sällsynt. — K. Mk. i tenn, gjuten; B-n i bronz och tenn (något olika).

w

O.

O

Ats. Inskrift och bröstbild som på N:o 2, men på ändan af den framböjda armen: u.til

Fråns. OPERIS VICTORIA FINIS. Krigsgudinnan i rustning med lans i handen sitter på trofeer, hållande en oval sköld med inskrift: capto löwenhaupt cvm residvis. Vid sidan ligger en flodgud stödd på sin urna, på hvars

utflöde läses: niepper fl. I afskärn.: ad perevolocam 03. ivn MDCCix. Derunder en stjerna.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af P. H. Miiller. Slagen i anledning af striden vid Perewoloschno nära Dnieperfloden, der Gr. Lewenhaupt med den efter Pultavaslaget öfverblefna delen af Svenska hären måste gifva sig fangen d. 30 Juni 1709.--K. Mk. i silfver; B-n i tenn.

5. a.

o

Ats. Inskriften som på X:o 5. Bröstbilden i orne-radt harnesk med mantelveck. — Under axeln: ,T. i.

Fråns. Lik N:o 5, men med dagen rättad till: 30, stjernan i afskärningen utelemnade och punkter mellan orden i inskrifterna.

Storlek lika med N:o 5. Grav. af Timoteus Iwänoff. — K. Mk. i bronz.

' 0

Fins äfven med annan dylik Atsida graverad af Iwanoff, men namnets initialer tecknade med Ryska bokstäfver (B-n i tenn); samt äfven med Atsida graverad af o. K.

6.

Åts. ADAM. LUD. LEVENHAUPT COMES R. SV. SENATOR. Bröstbilden, h. s., i harnesk med maritelveck.

Fråns. TEMPORE DüRO IMMOTA FIDES VIRTUSQ. En afbruten rund kolonn står upprätt mellan trofeer af antika rustningar, vapen, fälttecken m. in. I afskärn.: ad

zagarlvi 1acob-stad gemeurth. liesna.

Diam. 10A lin. (7 stori.). Grav. af L. Grandel. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1799. —- K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Lewenhaupt hade i ungdomen gjort goda studier och bestämt sig för civila tjenstevägen, men drogs, han som så många andra, af Konung Carls önskan till krigareyrket. „Efter aflagd lärospån i Ungern och Nederländerna återkom han som Öfverste till fäderneslandet, der han en tid lefde obemärkt intill dess han 1700 af Konungen kallades att uppsätta ott regemente och dermed öfvergå tilltil

de östra Östersjöprovinserna. Den »Latinske Öfversten», som han på spe kallades af kamraterna, visade sig under de följande krigsåren som en utmärkt härförare, vann talrika segrar, bland hvilka de mest lysande vid Zaggerini d. 19 Mars 1703, Jakobstadt d. 6 Juli 1704, Gemauerthoff den 16 Juli 1705. Äfven slaget vid Liesna var en seger (se N:o 2). När han efter svära mödor fört sina trupper till Konungens här, möttes han med misstroende och köld af förmän och kamrater. Efter den olyckliga striden vid Pultava och sedan man förmått den särade Konungen att begifva sig bort, samlade Lewenhaupt de återstående trupperna, hvilka, instängda af fienden vid Pe-revoloschno, saknande artilleri och ammunition, måste kapitulera. Gr. Lewenhaupt fördes som fänge till Moskwa, der han afled. Den 30 Dec. 1718, således fa veckor före hans död, utnämndes han af Drottning Ulrika Eleonora till Riksråd. Liket hemfördes och nedsattes i fainiljgrafven vid Riddarholmskyrkan.

PEHR RIBBING.

Friherre. Född d. 14 Maj 1670. Landshöfding i Upsala'Län. Död d. 14 April 1719.

Åts. PETRUS RIBBING L. B. UPL. GUB. COMIT. MA-RESC. Bröstbilden, h. s., i mantel med foderverk. —

Nederst: G. LIUNGBEßGER.

Fr åns. PATRIAE NON SIBI. Frihetsgudinnan stående med frihetsmössan i högra och en staf i venstra handen. 1 afskära.: libertat. asseruit mdccxix.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af G. Ljungberger. Slagen 1781 af brorsonen Kansliradet Friherre Gustaf Ribbing. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Ribbing, som varit Lagman i Halland, sedan Kammarråd, innan han 1714 blef Landshöfding, hörde redan under Carl XII:s senaste regeringsår till »de missnöjda». Genast efter Konungens död grep han verket an med sina djerfva planers genomförande, öpnande den nya banan som Præses i dödskommissionen öfver Baron Görtz. Af ridderskapet och adeln väld till Landtmarskalk vid 1719 års riksdag, anordnade han det nya statsskicket, som visserligen gjorde slut på enväldet, men oförtjent blifvit hedradt med »frihetens» namn. Ribbing hann ej skåda frugterna af sitt verk, emedan han knapt 3 månader efter riksdagens början hastigt bortrycktes af ett slaganfall.

7til

Vid 1756 års riksdag beslöts att hans bröstbild skulle uppsättas i riddarhussalen, men beslutet kom ej till verkställighet förrän år 1810.

CHRISTINA SALBERG,

FÖDD SPECIIT.

Dotter af Handlanden i Stockholm Gerdt Specht. Född. d. 20 Dec. 1692; Gift 1711 med Kongl Amiralitets Apotliekaren i Stockholm Johan Julius Salberg. Död d. 4 Mars 1721.

Åts. CHRISTINA SPECHT. FÖDD. ÅHR. 1692. DEN. 20. DECEMB. DÖD. DEN. 4. MARTII ÅHR 1721. Kring kanten: ::: TU HAFWER. ALLAREDO. RÄKNAT. MINA. STEG. I0BS. 1 4. CAP. 16. VERS.

Frans. =;:.TU LYCIITAR DAGEN FÖR MIG FÖRR ÅN AFTONEN KOMMER. ESAIA 38 CAP 12 VERS. En timvisare, öfver hvilken sänker sig ett moln, som utestänger solens strålar.

Diam. 13, lin. (11 storl.). Grav. af Zach. Hartwich Arensburg. (St. på K. Myntet). Slagen 1721 af mannen, att utdelas vid hustruns begrafning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

ELISABETH DE LA GARDIE,

FÖDD OXENSTIERNA.

Dotter af Riksrådet m. m. Grefve Erik Oxenstierna. Född d. 16 Mars 1635; Gift 1673 med Riksrådet Grefve Gustaf Adolf De la Gardie; Enka 1695. Död d. 2 Oct. 1721.

En minnespenning öfver henne i förening med mannen upptages under Grefve G. A. De la Gardie, N:o 1. Se pag. 63.99

Fröken Oxenstierna hade tre år varit Hoffröken hos Enkedrottning Hedvig Eleonora, då hennes bröllop d. 4 Oet. 1673 firades på Calinar slott i närvaro af Konungen, Enkedrottningen och hela hofvet.

CARL GUSTAF REHNSKÖLD.

Född d. 6 Auq. 16öl. Grefve; Kongl. Råd; Fältmarskalk. Död d. 29 Jan. 7722.

Åts. CAROLVS. XII. D. G. REX. SVECIAE. Konung Carl XII:s bröstbild, h. s., i harnesk med mantelveck. — Under axeln: A k (sammanbundna).

Fråns. DE. SCHVLENBVRGIO. En på marken upprest trofé af fanor och vapen saint två korslagda sköldar, deri ena med Ryska, den andra med Sachsiska vapnet. I afskärn.: dvctv. rehxskioldii. ad. fravstatt. die. 3. febr. a. 17 Of).

Diam. 17i lin. (15 storl.). Grav. af Arv. Karlsten. Slagen af Konungen med anledning af Svenskarnes lysande seger under Rehn-skölds befäl vid Frauenstadt i Pohlen öfver en dubbelt manstark Rysk och Sachsisk här, anförd af Sachsiske Generalen Schulenburg d. 3 Febr. 1706. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Variationer, uppkomna genom hopsättande af denna Frånsida med andra Atsidor af Konung Carl XII:s medaljer, finnas.

Rehnsköld började sin hjeltebana i Konung Carl XI:s Skånska krig; tillbragte derefter någon tid i Holländsk tjenst under Wilhelm af Oranien; följde sedan Carl XII i dess fälttåg, med utmärkelse deltagande i flera

drabbningar, ända till det olyckliga slaget vid Pul-tava, der Rehnsköld förde högsta befälet och blef tillfångatagen. Efter 9 år, tillbragta för det mesta i Moskwa, blef han utvexlad och återkom till fäderneslandet. Kallad att åtfölja Konung Fredrik på dess eriksgata, insjuknade han under vägen och dog på Läggsta gästgifvaregård i Södermanland.

MICHAEL von STROKIRCH.

Född d. 7 Juni 1649. Ekonomie Ståthållare i Lifland. Död den 26 Maj 1123.

Åts. IN MEMORIAM MICHAELIS VON STROKIRCH. Derunder en bladsirat.100

Fråns. NÄT'. D. 7. IVNII. 1649. DEN AT' D. 26. MAII. 1723 * Strokirchs familjvapen i en sköld med hjelmprydnad och löfverk.

Diam. 17£ lin. (16 storl.). Grav. af C. G. Hartman (?). (St., söndriga, på K. Myntet). Slagen i anledning at' Strokirchs död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Strokirch (adlad 1684 von Strokirch) var till en början Kommissarie vid reduktionsverket i Lifland. Sedan detta land blifvit af-trädt till Ryssland, återvände han till Sverige, och lefde utan tjenst-befattning på sin egendom Sundby, hvarifrån ban år 1721 utgaf på trycket sina Tjucubrcitiones Sundbyenses de moralitate sive scientia semetipsum, aliosque regendi.

GABRIEL STIERNCRONA.

Född d. 28 Sept. 1669. Friherre; President i Svea Hofrätt. Död d. 8 Sept. 1723.

Åts. G AB. STIERNCRONA. L. B. PRAES. SUM. DI-CAST. R. SVEG. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Derunder: HEDLINGER. F.

Fråns. PROPRIO. SPLENDORE. REFULGET. En strålande stjerna öfver ett landskap. 1 afskära.: natus. i660. 28. sept. obiit. 17,23. 8. sept. — På marken: d. h. f.

o

Diam. 19 lin. (18 storl.). Atsidan grav. af J. C. Hedlinger, Frånsidan af D. llæsling. Slagen 1724 af Frih. Stierncronas arfvingar. — B-n i silfver.

Fins med omgjord Frånsida, i det närmaste lika, men med gravörens namnchiffer (n u. /') pa kanten af afskärningen. (St. pa K. Myntet). — K. Mk. i silfver.

Stierncrona blef 1699 som Häradshöfding i Sotholms m. fi. härader i Södermanland adlad (hette förut Veit), och 1719 som Justi-tiekansler, bland många andra, upphöjd till Friherre. Presidentsplatsen i Svea Hofrätt mottog han kort före sin död. Deltog som Ledamot i Lagkommission saint i flera specialkommissioner. Under krigsåren hade han af sin enskilda förmögenhet vid flera tillfällen lemnat kronan betydliga förskott.101

URBAN HIÄRNE.

Född d. 20 Dec. 1641. Med. D:r.; Förste Archiater; Prceses i K. Collegium Medicum; v. President i K. Bergs Collegium, med Landshöfdings titel viel af skedstagandet. Död d. 22 Mars 1124.

Åts. VRB. HIÅRNE M. D. SOC. REG. ANGL. Bröstbilden, h. s., med mantelveck. — Nedanför: a Karlsten.

Fråns. YIYITUR INGENIO. En på marken liggande dödskalle, hvaröfver grenar af lager utbreda sig; genom högra ögonhålan framkryper en orm. Den grönskande lagern bestrålas af solen och begjutes af regn från ett moln, i hvilket man ser Tott-farniljens vapensköld. På fältet läses: Gott und Tott. I afskärn.: i <>8-2.

Diam. 11 j| lin. (9 storl.). Grav. af Arv. Karlsten 1682. Hiärne var den förste bland Svenskar, som blifvit Ledamot af Engelska We-tenskaps Societeten. Han hade varit Läkare hos Riksrådet Grefve Clas Tott († 1674), som beredde honom tillfälle att flera år vistas utrikes och i öfrigt blef lians välgörare. Häraf förklaras, hvarföre Totts namn och vapen fatt plats pa denna och nästföljande minnespenning. Sällsynt. — K. Mk. o.o B-n i silfver. I K.

Mk. fins äfven ett brak-teatafslag i silfver af Atsidans stamp.

•

2.

Åts. VRB. HIÅRNE. S. R. SVE. ARCH1AT. PRIM. Bröstbilden som på N:o 1. — Derunder: ak (sammanbundna).

Fråns. I det närmaste lika med Frånsidan på N:o 1, inen i afskärn.: 1702.

Diam. 14 lin. (1H storl.). Grav. af Arv. Karlsten 1702. Frånsidans stamp är sprängd. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Åts. URB. HIÅRNE PR. ARCIIIAT. REG. SV. Bröstbilden, h. s., kopierad efter N:o 2.102

Fråns. DIMOVET UMBRAM CONDITA LUSTRAT. Solguden sittande på ett berg med lyran i armen. Vid sidan syns en gruföppning med vindspel och stege; nedanför en framspringande källa. I afskärn.: medicus poeta

MINERALOGUS ob. MDCCXXIV. — På berget: l. a.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1856. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Hiärne väckte redan under studentåren uppseende genom ovanliga skaldegåfvor. Som Läkare åtnjöt han stort förtroende af Konung Carl XI, hvilken han vårdade under dess sista sjukdom, och andra samtida. Läkemedel, af honom uppfunna, hafva fortfarande begagnats intill vår tid. Han var derjemte kemist, mineralog, skald, språkkännare, saint förenade med sin mångsidiga lärdom stor praktisk skicklighet och företagsamhet. Hans undersökning af mineralvattnet vid Medevi gaf anledning till anläggande af denna vidtberömda och ännu flitigt besökta helsobrunn. Som medlem af en kommission för undersökning af det bekanta trolldomsväsendet, lyckades han skingra det vidskepelsens mörker, hvilket gifvit upphof och framfart åt denna fantasisjukdom. Bergsvetenskapen befrämjades genom hans undersökningar och utgifna skrifter. Snille och kraft röja sig i alla hans företag och i mer än ett afseende stod han framom sin tid.

JAKOB BANCKS.

Född i Stockholm d, 28 Oct. 1662. Gick i Engelsk tjenst, der han blef Kapten vidI Amiralitetet samt Parlamentsledamot. Död i London d. 22 Dec. 1724.

Åts. IACOBVS. BANCK:8 EQ,:S Hufvudet, h. s.

Fråns. TANDEM. Ett tremastadt skepp med gigade segel närmar sig en strand.

Diam. 17{ lin. (15 storl.). Gjuten. Utkom i England i anledning af Bancks afskedstagande ur Engelska flottan, eller måhända vid hans död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver, utmärkt väl gjuten.

Bancks var son af Packhusinspektoren i Stockholm Lars Bengtsson IJanck och yngre broder till Commercerådet Carl 0Adlerstedt, som med detta namn adlades 1691. Han studerade vid Abo Universitet, men kom vid 18 års ålder till sin morbroder Svenska Ministern Frih.103

Lejonberg i London, der ban tog tjenst vid Engelska flottan. Genom val af staden Minehead i Somersetshire blef han parlamentsledamot.

MATHIAS ISER.

Född d. 7 Oct. 1645. Th. D:r.; Kongl. Hofpredikant;

Pastor primarius i Stockholm; sedan Biskop i Westerås Stift. Död d. 19 Febr. 1725.

Åts. MATTH. ISER TIL D. PAST. IIOLM. PRIM. ET CON. PRÆSES. Bröstbilden, h. s., i prestdrägt med

kappa. — Nedanför: a k (sammanbundna).

Fråns. MÖNSTRAT ITER. Ett fyrtorn, med uthängd ljusstrålande lykta, på en klippa vid hafvet, på hvilket synas seglande skepp. I skyn lyser månen mellan delade moln. I afskärn.: 1694.

Diam. 17^ lin. (15 storl.). Grav. af Arv. Karlsten 1694. ' Slagen förmodligen af Storkyrkoförsamlingens medlemmar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Iser hade som Regementspastor följt K. Lifregementet till häst i Skånska kriget, der han vann Konung Carl XI:s synnerliga bevågenhet, hvilken oförminskad fortfor till Konungens död. Magistraten i Stockholm anhöll, ar 1700, hos Kongl. Maj:t om Biskops namn, heder och värdighet för honom i egenskap af Pastor primarius, hvilken ansökning likväl icke bifölls. Ar 1711 utnämdes ban till Biskop i Westerås. Han var, »om icke en af de lärdaste Biskopar, dock en med goda studier försedd, i kyrkoförfattningar mycket kunnig Ordförande». Den rundeliga gästfriheten och angenäma umgängestonen i hans hus prisas af minnestecknarne, och det uppgifves att han var den rikaste Biskop, som efter reformationen hade funnits i Sverige.

ERIK SJÖBLAD.

Friherre. Född cl. 28 Aug. 1647. Amiral och Amiralitetsråd; Guvernör öfver Göteborgs och Bohus Län. Död d. 31 Maj 1725.

En minnespenning, på hvilken hans namn förekommer, se under Henrik Horn, N:o 2, pag. 61.104

Frih. Sjöblad hade i Svensk och Engelsk amiralitetstjenst stigit upp till Amirals värdighet. I sjöslaget mot Danska flottan på Kol-bergerheide under Femern d. 1 Juni 1677 blef han pä sitt amiralskepp Amaranten tillfångatagen. En af honom är 1701 företagen sjöexpedition till Archangel misslyckades genom förräderi. Ar 1711 dömdes han från guvernörstjensten för embetsförseelser; men blef 1719 »restituerad till heder, lif och gods».

CATHARINA MAGDALENA KRELL,

Född RÖNLIG.

Dotter af Källarmästaren i Stockholm Olof Rönlig.

Född 16... Gift med Kongl. Myntkommissarien Krell. Död d. 23 'April 1725.

Åts. CATHARINA. MAGDAL. KRELL. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt. — Nederst: c. hedunger.

Fråns. ET. DECERPTA. LAYDEM. SERVAT. En bruten törnros ligger på en med ett täcke höljd fyrkantig fotställning. 1 afskärn.: d. x>3. apr. a. i7->5.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af J. C. Iedlinger, i anledning af Fru Krells död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

ANTON GRILL.

Född i Stockholm. Lemnade Sverige och blef Handlande i Amsterdam och Myntproberare i dervarande

Bank. Död 1725.

t

Åts. ANTHONI EN ELISABETH och i afskärningen GRILL. På ett altare, å hvars framsida läses: zilvere eeuw, stå två brinnande hjertan. Öfver dessa hållas af en flygande och två stående genier, i en genom molnen frambrytande flod af ljusstrålar, tvenne X och deröfver ett V (således xxv), att beteckna det 25-åriga äktenskapet.105

Bakom hvardera af de stående genierna ett öfverfullt ym-nighetshorn.

Frans. DE DEUGD ALLEEN KAN D'ECHT VERCIE-REN; DIE VIERT HIER T ZILVRE BRULLOFTS EEEST, EN ZAL DIT PA AR, YERNIEUWT VAN GE EST, NA AT GOUDE, 'T EEUWIGE DOEN VIEREN. DEN 20 OCTOBER, 1718. Öfver denna vers ses Grillska slägtens Tyska vapensköld (en trana stående med ena

foten upplyftad och en gräshoppa i näbbet) omgifven af bandrosor och tvenne palm-qvistar.

Diam. 16 lin. (13A storl.). Grav. ocli slagen i Holland, med anledning af dessa makars silfverbröllop d. 20 Oct. 1718. Fru Elisabeth Grill var dotter af Johannes Grill, bosatt i Amsterdam. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grills fader hade i Gustaf II Adolfs tid inflyttat med sin familj till Sverige och blef här för någon tid Riksguardien. Det uppgifves att äfven sonen här innehaft samma befattning. Denne efterlemnade vid sin död en utomordentligt stor förmögenhet.

MARIA AURORA von KÖNIGSMARCK.

Dotter af General Majoren, Fälttyg mästaren, Grefve Cordt Christopher von Königsmarck. Född i Stade (födelseåret obekant; fadren dog 1613); Prostinna af Abbediss - stiftet Quedlinburg. Död cl. 16 Febr. 1128.

1.

o

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., med draperi. Utan Frånsida.

Oval brakteat af 4{ lin. höjd (1 storl.). Grav. af Arv. Karlsten, innan Fröken Königsmarck lemnade Sverige, der hon någon tid uppehållit sig intill modrens död 1691. Högst sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. MARIA AURORA COMES A KÖNIGSMARCK WE-STERW. ET STEGEHOLM och i en inre rad: DOM INA PRÆ-106

POSITA ABBATIAE QVEDLINBVRG. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt. Nederst en stjerna. — Under axeln: c.

17 13. W.

Fråns. STELLAS FVGAT ILLA MINORES. Aurora med högburen fackla i skyn på sin vagn, dragen af en vingad häst, strör blommor omkring sig. Nedanför syns en dal mellan tvenne bergshöjder. I afskärn.: ultimo königs-

marciacae gentis decori. d. d. d. c. wermuth. m dcc viiiu.

Diam. 14* lin. (13 storl.). Grav. och utgifven af Chr. Wermuth i Götha 1713. Uppgiften i afskärningen på Frånsidan, att Aurora Königsmarck var den sista af sin ätt, är oriktig, ty hennes syster Amalia Wilhelmina, gift med Generalen Grefve C. G. Lewenhaupt, öfverlefde henne. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bronz *).

Denna på sin tid beryktade qvinna, högt prisad för ovanlig skönhet och litterär bildning, talade och skref flera språk, utgaf thea-terpjeser och åtskillig poesi samt befattade sig äfven med politiken. Hennes misslyckade beskickning till Konung Carl XII har blifvit en saga. Med Konung August i Pohlen hade hon en son, Grefve Morits af Sachsen, hvilken både i godt och ondt bråddes på möderne-slägten. Af nämnde Konung mottog hon, som reträtt, det Qvedlin-burgska probsteriet.

NICODEMUS TESSIN.

Född d. 23 Maj 1654. Grefve; Kongligt Rad; Öfverste Marskalk; Kansler för Lunds Universitet.

Död d. 10 April 1728.

1.

Åts. CAROLVS. XI. D. G. REX. SVECIAE. Konung Carl XI:s bröstbild, h. s., i harnesk och mantelveck. — Nederst: A k (sammanbundna).

Fråns. DOMINI. VIRTVTE, PERENNAT. Norra fasaden af Stockholms nya kongl, slott med Lejonbacken och Norrström. I afskärn.: m dc xcii. Tessin inv.

') Horch, i Svenska Herrars och Fruers Skådepenningar, 1 o. » FI. pag. 309, omnämner en annan minnespenning, den han likväl aldrig ^ett, slagen öfver Grefvinnan Aurora Königsmarks besök i lägret hos Konung Carl XII. Hela beskrifningen , hemtad ur »Grefve C. E. Lewenhaupts Lefverne pä Tyska», är förmodligen endast ett smutsigt skämt.107

Diam. 23} lin. (22 storl.). Grav. af Arv. Karlsten och slagen på Konung Carl XI:s befallning 1692. Tessin hade 1688 uppgjort ritningarne till nya slottsbyggnaden. Grunden lades 1692 och inom 5 månader var norra sidan under tak. Inredningen fulländades under de följande åren; men 1697, kort efter Carl XI:s död, nedbrann hela det gamla slottet och af den nybyggda sidan återstod endast murarne. Redan 1698 började Tessin efter en fullständigare plan uppföra den nya byggnaden. — K. Mk. o. B-n (bland kongl, medaljer) i silfver.

2.

Åts. NIC. TESSIN. Bröstbilden, b. s., i mantelveck. — Nederst: c.

Fråns. ROBORI. PAR. DECOR. En arkad med tre hvalf.

Diam. 22 lin. (21 stork). Modellerad och gjuten af J: C. Iled-linger, Atsidan efter en medaljong, som den berömde snidaren Ca-vailler skurit i elfenben. Figuren på Frånsidan förekommer i andra och tredje fältet i Tessins grefliga vapen. — K. Mk. i tenn; B-n i messing.

3.

Åts. N. TESSIN COM. R. SV. SEN. ET S. MARESCET. Bröstbilden, h. s., i veck af rådsmanteln. — Nederst: c. n.

I? 25.

Fråns. RECTI. ET. CANDIDI. DECORE. En ur marken vexande lilja.

Diam. 11 lin. (8 stork). Spelpenning, grav. af J. C. Hedlinger 1725. Liljan på Frånsidan förekommer i första och fjerde fältet i Tessins grefliga vapen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. N. TESSIN. COM. REGNI. SVEC. SEN. ET. S. MA-RESCII. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel. — Nederst:

I. C. HEDLING. 17 28.

Fråns. PROFERT. ET. PROTEGIT. ARTES. Minerva sittande bland sinnebilder af vetenskap och konst (böcker, pergainentsrullar, glob, lyra, palett m. ni.) stöder armen på foten af en afbruten kolonn, fästad vid en mur; vid kolonnens fot stå gudinnans sköld och uggla.108

Diam. 20* lin. (20 storl.). Grav. af J. C. Iledlinger 1728. (St. på K. Myntet). Slagen af sonen Grefve C. G. Tessin efter fadrens nämnda år inträffade död. Användes inom Fria Konstemas Akademi som belöningsmedalj för pristäflare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. N. TESSIN COM. R. S. SEN. ET. S. MARESCH. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Nederst: c. g. f.

Fråns. PIERIDUM LUMEN PRÆSIDIUMQUE. Apollo Musagetes håller i högra handen en lagerkrans, i den venstra en lyra stödd på en afskuren kolonn, mot hvilken ligga en lineal och en vinkelhake (architekturens sinnebilder). 1 afskärn.: art. liber. in patria parens et promo-

tor ob. 1 7 28.

Diam. 10{ lin. (7 storl.)- Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1797. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Tessin var ej blott Sveriges utan sin tids störste ar-chitekt. Kongl, slottet i Stockholm, Drottningholms slott och en stor mängd andra offentliga och enskilda byggnader äro sköna minnesvårdar af hans konstnärsära.

För att utarbeta prydnader åt dessa byggnader, införskref han utländska artister af flera slag, hvilka bildade skickliga lärjungar och sålunda gjorde de sköna konsterna hemmastadda i värt fädernesland. Architekturen omfattade den tiden jemväl trädgårdskonsten, och flera anläggningar vid de kongl, lustslotten vitna att Tessin bragt äfven denna konst till mästerskap. Honom tillhörde ock att anordna kongliga fester och dertill uppgöra dekorationsritningar, af hvilka en del graverades och vunno stort loford i utlandet. Tessin blef chef för en Fransk skådespelaretrupp, som på Konung Carl XILs befallning införskrefs och under flera ar gaf representationer i Stockholm, och var äfven utsedd att blifva Direktör i den Wetenskaps Akademi, om hvars stiftelse denne Konung, under vistandet i Turkiet, med honom brefvexlade. Efter enväldets upphäfvande blef Tessin ifrig försvarare af ständerfriheten, hvilken omständighet i förening med hans tillgifvenhet för Holsteinska furstehuset ådrog honom förföljelse af Konung Fredrik och dess vänner.109

CARL GUSTAF HERÆUS.

Född i Stockholm 1611. Öfvergick till katliolska läran och blef Kejserl. Hofräd samt Inspektör öfver kejserl. myntkabinettet i Wien. Död 1125—1130.

1.

Åts. CAROLO GVST. HERAEO S. C. M. CONSIL. ET. ANTIQ. B. RICHTER. D. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck.

Från s. ANTIQUOS RE VERENTIA NO VOS AEQUITATE. Minerva sittande, ined handen visande på en antik bildstod, kring hvilken ligga pergamentsrullar, en stylus och konstsaker från forntiden, blickar pä en nyare afbildning af samma staty, omgifven af böcker, bläckhorn, penna, mynt m. fi. symboler af lärdom, konst och författareverksamhet.

Diam. 24i lin. (23 storl.). Gjuten efter B. Richters vaxmodell. — K. Mk. o. B-n i messing.

2.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. ITA DE PRISCA AETATE MERENDVM; VT DE NOSTRA FVTVRAM MERERI VOLVMVS. 1 afskärn.:

mdccxvii.

Diam. 24^ lin. (23 storl.). Gjuten 1717. — K. Mk. i bly; B-n i tenn.

En variation finnes med något större bokstäfver, i öfrigt lika.

Heræus, hvars fader var Apothekare på apotheket Kronan i Stockholm (enligt en annan uppgift Lifmedicus hos Drottning Hedvig Eleonora), blef 1701 Hofråd hos Furst Christian Wilhelm al Schwartzburg Sondershausen och vårdare af dess myntkabinett. Ar 1709 gick han i Kejsar Josef I:s tjenst och blef Medalj- och Anti-qvitets-Inspektör vid det kejserliga myntkabinettet i Wien, hvars rika skatter han först ordnade. Slutligen drog ban sig 1719 undan till Veitsch i Steyermark, ifrigt sysselsatt att bearbeta en koppargrufva. Man har påstått att detta aflägsnande föranleddes af Kejsarens ön ad och framkastat beskyllningar, att Heræus skulle hafva förskingrat någon del af kejserliga myntkabinettet saint åtskilliga afI

110

de på kejserlig bekostnad graverade plancherna till hans stora arbete:

Thesaurus mumismatum recentiorum Caroli VI. Imperatoris jnssu ex Gazophylacio aulæ Cæsareæ Vindohonensis per tabulas LXV exliibitus (år 1828 utgifvet med Tysk titel); men senare forskningar hafva ådagalagt grundlösheten af dessa beskyllningar. Han var stor kännare af mynt och medaljer. Dödsåret är obekant. Man liar ett bref af honom dateradt d. 30 September 1725. lians enka omtalas d. 11 Mars 1730. Mellan dessa

tidpunkter har man således att söka hans dödsdag.

ISAK LITHOYIUS.

Född 1677. Ord. Kongl. Hofpredikant] Domprost, i Göteborg. Död d. 9 Maj 1730.

Åts. ISAAC. LICTOU1US. En kalk. Fråns. GUSTAVIJ DOMKIJRCKIA 1717.

Diam. 9 lin. (6 storl.). Gjuten. Tycks hafva varit ett slags pollett. Mycket sällsynt. — Upsala Universitets Myntkab. i messing.

Lithovius var känd för lyckliga predikogåfvor och ett utomordentligt skarpt minne.

SOFIA ELISABETH BRENNER,

Född WEBER.

Dotter af Handlanden i Stockholm Niklas Weber. Född d. 29 April 1659. Gift 1680 med Hofminiaturmäla- ren, sedan Assessoren i Antiqvitets Archivet Elias Brenner; Enka 1717. Död d. 14 Sept. 1730.

Åts. SOPHIA. ELIS. BRENNER. Bröstbilden, h. s., i draperi. — Nedanför ett monogram innehållande: c. o. h.

Fråns. CRESCIT CVLTVRA. Ett vexande lagerträd. I afskärn.: io99.

Diam. 10i lin. (7.1 storl.). Grav. af C. G. Hartman. Slagen 1699. — K. Mk. o. B-n i silfver.111

o

Atsidan af denna minnespenning har äfven blifvit sammanpräg-lad med mannens bild, hvartill stämpeln gjordes af C. G. Hartman följande året. Se under Elias Brenner, N:o 2, pag. 86.

Fru Brenner kände och skref Latin och flera andra språk. Hennes dikter prisades mycket af samtiden. Oaktadt den lärda bildningen var lion en förträfflig maka och moder till femton barn. — K. Mk. i silfver.

HENNING von STRÅLEN HEIM.

Född 1663. Friherre; Svenskt sändebud i Wien; sedan Generalguvernör i Zweibrucken. Död cl. lö Sept. 1731.

1.

Åts. HENNING. L. B. DE STRALENHEIM. S. R. M. SVEG. PLENIP. IN SILES. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck. — Under axeln: h.

f

Fråns. CITIYS ET FORTIYS. Religionen, en stående qvinna med kors i venstra handen, uppfångar i en brännspegel solens strålar, hvilka återstudsande antända offer ved en på ett altare. I afskära.: ob fidem regi et

rel1g. in restavrat. sacrorvm silesiac. praest. cioioccviii.

Randskrift: • solis ardescit radiis longeqve refvlget.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af Georg Ilautsch i Nürnberg. Slagen, i likhet med en mängd andra minnespenningar, i anledning af Konung Carl XII:s omsorg för den evangeliska religionsfrihetens befästande i Schlesien 1708, hvarvid Frih. von Stralenheim biträdde som Svenska Konungens sändebud. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. H. L. B. A. STRALENHEIM. S. R. M. SYEC. PLENIPOT. IN. SILESIA. Bröstbilden, h. s., i harnesk med mantelveck. — Under axeln: u. e.

Fråns, SIC CITIYS ET FORTIVS. En hand ur skyn håller en brännspegel, hvilken solstrålarne direkte genom-

bryta och antända tvenne på marken liggande vedknippen eller stockar. I afskärn.: m.dcc.viii.

Diam. 12| lin. (9^ storl.). Gravören obekant, förmodligen Nürn-bergare. Slagen af samma anledning som N:o 1. Frånsidans stamp liar satt sig och troligtvis snart gått sönder, hvarföre exemplar af denna minnespenning äro högst sällsynta. — K. Mk. i silfver.

Frih. Stralenheim, enligt en uppgift, son af en Källarmästare i Stockholm, som måhända, enligt en annan uppgift, varit af adlig slägt från Bremen, upphöjdes af Konung Carl XII till Svensk Friherre 1699, men tog aldrig inträde pä Svenska riddarhuset. Uppbragt öfver en förolämpning, som han i egenskap af Svensk Minister rönt af en enskild person, lemnade han Wien, utan att taga afsked. Man har trott att Kejsarens medgörlighet, att bifalla Konung Carls fordringar pa religionsfrihet för protestanterna i Schlesien, stått i sammanhang med bemödandet att blidka »det nordiska lejonets» vrede öfver den skymf, som blifvit tillfogad dess sändebud.

CATHARINA SOFIA WERNER,

Född DAHLSTEDT.

Dotter af Ofverkommissarien i Banken Zacharias Petersson Dahistedt. Föclcl 1700; Gift ined Direktören och Kongl. Boktryckaren Johan Henrik Werner. Död 1731.

Äts. CATHARINA , SOPHIA + DAHLSTEDT •:•:• Bröstbilden, h. s., med draperi och slöja i nacken. — Nedanför:

E. IJnrtman.

Fråns. EN. MELIORA. SPERO •:•:• Hoppet, en qvinna, stående, håller i högra handen ett granatäple, i den venstra sitt ankare.

Diam. 15.V lin. (LH storl.). Grav. af E. Hartman, efter hvad man uppgifver, pä anordning af kansliradet A. Ant. von Stiern-man, vid den vackra och vittra Fru Werners död. Blott få exem-

o .o

plär utleinnades. Atsidans stamp lär snart hafva förkommit. Frånsidans stamp egdes af Herr D. G. Nescher. Mycket sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bly.113

CAliL HENRIK WATRANGH.

Född d. 14 Aug. 1674. Kammarråd. Död rl 30 Kor. 1733.

Ats. + AETERNAE. MEMORIAE. CAROLI. HEXRICI. WATRANGII. R. COLL. CAM. CONSIL. QVI. ANLMI. CAX-DORE. PR1VATIM. ET. PVBL. CLAR. VIXIT. AXX. LIX. MENS. III. DIEBUS. XVI. OBIIT. FRID. KAL. DECEMB. A. MDCC XXXIII. Nederst Watranghs vapensköld med ett üf-verhängdt blornsterband.

Fråns. VT. SVRGANT. ALIBI, på ett band. Öfver ett segment af jordklotets norra del synas moln och en del af stjernhinmieln, der tre stjernor (Orions bälte), större och mera strålande än de öfriga, närma sig horisonten.

c ' O

Diam. 1TA lin. (1(5 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger i anledning af Watranghs död. Stjernbilden Orion, synlig i båda hemi.sfererna, förekommer i familjvapnets öfra fält. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

NILS KED ER.

Född d. 20 Mars 1659. Assessor i K. Antiqvitets Archivet. Död d. 17 April 1735.

1.

o

A t s. NK'. KEDER. Bröstbilden, h. s., med mantelveck.

Fråns. •: ISTIIOC. TVTAMIXE. SAL VVS. Christi monogram mellan A och SI (alpha och omega) på en rund

sköld.

Di aili. (j| lin. (3i storl.). Atsidan grav. af Arv. Karlsten 1(>87; Frånsidan senare af C. fi. Ifartinan. Präglad är den bögst sällsynt; äfven gjuten är den rar. — K. Mk. i silfver, gjuten; M-n i silfver, präglad.

8114

2.

Åts. NICOL. KEDER. HOLM. ANTIQVAR. Hufvudet,

h. s.

Fråns. IN. TENEBRIS. LYCEM. En strålande stjerna. Vid nedra kanten: i ii o 7.

Diam. Iljj lin. (9 storl.). Grav. af Arv. Karlsten 1697, sedan Keder samma år blifvit nämnd Assessor i Antiqvitets Archivet. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. NOBILIS. QVI. BONVS. Keders adliga vapensköld med hjelmprydnad och löfverk.

Diam. 6.V lin. (4 storl.). Frånsidan grav. af C. G. Hartman 1711, då Keder blifvit adlad. Sällsynt. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

4.

Åts. NICOLAYS. KEDERVS. HOLMIENS. Bröstbilden, h. s. — Nedanför: s. c. hedunger. 1725.

Fråns. PROFERT. ANTIQVA. IN. APRICVM. Tiden, en bevingad gubbe med nedlagd lia, upphemtar ur jorden ett rundt kärl fullt med mynt. På ett af de urfallna mynten står c, på ett annat H (gravörens namnchiffer). I afskärn.: s. d. g. (soli deo gloria). Kring kanten på båda sidor en pärlrancl.

Diam. 14^ lin. (12 stork). Grav. af J. C. Hedlinger 1725. (St. i Banken). Frånsidans stamp 1 »lef snart spräckt. Hela exemplar äro sällsynta. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o o

Denna. Atsida lät Keder sammanprägla med Atsidan af Gravören Arv. Karlstens minnespenning. Se ofvanför pag. 92, N:o 2.

Åts. NICOLAYS. KEDERVS. HOLMIENSIS. Bröstbilden som på N:o 4, men med ett veck öfver axeln. Nederst: hedlikgek f. i72s.115

Fråns. Inskrift som på X:o 4, men ställd vid sidan. Tidén som på X:o 4, bland stenblock och ruiner, urstjel-per penningar ur en upptagen skal; vid sidan en runsten. I afskärn.: s. d. g. — På ett af stenblocken står i kanoten: ii.

Diam. 14; lin. (12 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger 1728. (St. i Banken). Atsidans stamp är sprängd. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5. a.

Åts. NICOLAUS. KEDERüS. HOLMIENSIS. Bröstbilden kopierad efter N:o 5. — Nedanför: D. fehrman.

Fråns. Samma som till N:o 5.

o

Denna Atsida gjordes af Dan. Fehrman sedan Hedlingers stamp blifvit sprängd. Äfven Fehrmans stamp har tagit skada. — 1 Myntmästaren Chr. Borgs samling (såld på auktion 1839) fanns ett exemplar i bronz.

6.

o

Ats. Densamma som till X:o 5.

Fråns. LA DOLCEZZA DEL CIEL SOL M' INVAGHI-SCE. En stående gammal man i antik drägt, lik Keder, ined uppåt vänd blick, stöter med foten bort jordklotet.

Diam. 14.\ lin. (12 storl.). Grav. af J. C. lledlinger, Frånsidan 1732. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Denna Frånsida har äfven blifvit sammanpräglad med Atsidan till N:o 5. a, sedan Hedlingers w stamp gått sönder. Ett sådant exemplar förvaras i Brukspatron Östbergs (f. d. .1. Scharps) samling i silfver.

7.

Åts. NICOLAVS. KEDERVS. HOLMIENSIS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined mantelveck. Nederst: I7i's.

— Under a{\eln i fördjupning: i c u.

Fråns. Inskrift, och figurer som på N:o G.

Diam. 23] lin. (22 storl.). Gjuten af Chr. Ilartwig, Åtsidan 1728, men Frånsidan senare efter Hedlingers vaxmodell till N:o fi.

— K. Mk. i messing; B-n i messing, men svärtad.116

2.

o

Äts. Inskrift och bröstbild som på N:o 5. — Nedanför: I. c. H. F.

Från s. VITAM. MIHI. MORS. RENOYABIT. Fogeln Phoenix med lyftade vingar, stående i ett brinnande bal, blickar upp mot strålar från solen.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger 1735 kort före K eders död. (St. på K. Myntet). — K. Mk. i silfver; B-n i koppar.

9. *)

Åts. NICOLAUS KEDERUS HOLMIENSIS. Bröstbilden, h. s., i pelsveck. — Under ett veck: u noc.

Fräns. NATUS 1659. REGIl COLL. ANTIQV. ASSESSOR 1697. NOBILIS C RE AT US 1711. LITER. CULTORIB. GRATUS ET PROBITATIS OBIIT 1735. Deröfver en strålande stjerna. 1 afskärn.: i. c. hedlinger. amico. d.

Diam. 14} lin. (12 storl.). Grav. af ,T. C. Hedlinger i Schweitz 1766. Högst sällsynt. — K. Mk. i koppar.

K eders forskningar inskränkte sig hufvudsakligen till myntkunskapen. Hans. utgifna skrifter vitna om lärdom, skarpsinnighet och fosterlandskärlek, den sista egenskapen, efter tidens sed, något för långt drifven, då han sökte tillegna Sverige den s. k. Odenspennin-gen. I afseende på medeltidens, då ännu föga studerade, mynt var han mera klarsynt än hans föregångare och många af hans efterföljare. Hans förslag till medaljer och inskrifter, hvaraf han uppgifvit en stor mängd, röja fyndighet och smak. Med outtröttligt nit lät han öfver gynnare och vänner gjuta medaljonger, på hvilkas släta baksidor ban inristat uttrycken af sin tillgifvenhet. Ar 1725 erbjöds honom Riksantikvarie befattningen, den han dock, på grund af sin sjuklighet, undanbad sig.

*) Keders liainu förekommer äfven pä en af honom och hans viin Gravören J. C. Hedlinger slagen minnespenning- öfver den lärde fornforskaren Baron Philip von Stoseli (född i Küstrin Küll, Kongl. Pohlsk och Chursaelisisk Hofrad, död som En-gelskt Sändebud i Florens d. 7 Nov. 1757):

Åts. PHILIPP. L. HA RO. DE. STOSC1I. GERMANVS. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Nedanför: i.

c. 11. f. it'jh.

Frans. Vlltl. GENEROSISSIMI. AC. DE. RE B. AXTK|VIS. OPTIME. MERITI. EFFIGIEM. AMICO. ADOPECTV. AETERNITATI. DICARVNT. N. K EDER. N0H1L. SVEC. ET. I. C. IIE1)LINGER; EUVES. MDCCXXVIII. Kring kanten pä båda sidor en parirand.

Diam. \ \ lin. (111 storl.). — K. Mk. i silfver.117

JESPER SVEDBERG.

Förhl d. 28 Aug. 1653. Th. D:r; Biskop i Skara Stift samt öfver Svenska församlingarrie i London, Lisabon och Norra Amerika. Död d. 26 Juli 1735.

o

Ats. JESP. SVEDBERG EP1SC. SCAR. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt. Vid nedra kanten: nat. mdcliil — Under axeln: PHl.

Fråns. FERVENS HABITAVIT IN ILLA. Vestra fasaden af en götisk kyrka. I afskärn.: yerus verae eccle-

siae pater clariqce genitor fieii ob. mdccxxxv.

Diam. lOi lin. (7 storl.). Grav. af P. H. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1852. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Svedberg liade varit Krigs- och Hofprest, Kyrkoherde i Wing-åker, derefter 3:dje Theol. Professor, slutligen Primär. Theol. Professor och Domprost i Upsala, innan lian 1702 nämndes till Biskop i Skara. Han« var en af Svenska kyrkans yppersta prydnader, allvarlig, oförskräckt botpredikant, oförtruten i vården om lärans renhet, kyrkans helgd samt presterskapets bäde privilegier och pligter. Af Konung Carl XI och dess efterträdare på thronen åtnjöt han aktning och ynnest, till följd hvaraf han rönte många obehag sedan Rikets Ständer slagit under sig det väsendtliga af konungamakten. Äfven bland ståndsbröder var han tidtals illa anskrifven, såsom misstänkt för pietisteri. Deras ovilja och afund utbröto företrädesvis öfver lians bearbetning af Svenska psalmboken, hvilken, ehuru granskad af Presteståndet vid 1693 års riksdag och med kongl, tillåtelse tryckt, blef indragen. Den förföljelse och förlust han led, liar blifvit rikligen ersatt genom följande slägters välsignelser. Bland lians öfriga många dels utgifna, dels otryckta, skrifter eger hans »Schibbo-leth» värde såsom ott vigtigt uppslag i Svenska språkodiingèns historia, hvilket framkallade en på sin tid ryktbar lärdomstvist. Hans son, den mångsidige Emanuel Svedenborg (barnen adlades med detta namn), har vunnit ett ännu vidsträcktare rykte än fadren.118

BENGT RICHTER.

Född d. 11 Sept. 1670. Medaljgravör i Stockholm; slutligen Romersk Kejserlig Gravör i Wien, der han dog d. 16 April 1737.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, h. s. Utan Fransida.

Diam. 8 lin. (5 storl.). Grav. förmodligen af Richter sjelf, men ej fullbordad. Ett profaftryck i bly finnes i Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling.

Richter var en skicklig lärjunge af Arv. Karlsten och har graverat några medaljer öfver Carl XII.

GUSTAF CRONHIELM.

Född d. IS' Juli 1664. Grefve; Riksråd; President i

K. Commerce Collegium och en kort tid Kanslipresident;

Ordförande i Lagkommission; Kansler för Lunds, sedermera för Upsala Universitet. Död d. 3 Juni 1737.

1.

Åts. GVST. CRONHIELM. COM. REGN I. SVEC. SEN. PRA KS. ET. ACAD. VPS. CANC. Bröstbilden, li. s., i råds-nia ntel. — Nederst: i. c. hedlinger. k.

Fråns. OB. C VRAM. EMENDATIONIS. LEG VM. En bok (Svenska Lagen) med tre kronor på pärmen ligger pä en med ett täcke höljd kub. 1 afskärn.: iionori. viri.

illvstrissim f. ordines. regn i. svec. dicarvnt. i7:$l.

Diam. 2U lin. (21 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger. (St. på K. Myntet). »Slagen enligt Rikets Ständers beslut 1731, förnyadt vid 1734 ars riksdag, med afseende på Grefve Cronhjelms stora förtjenster af den nya allmänna Svenska Lagens utarbetande. Denna minnespenning lemnades i guld af 50 dukaters vigt till Gr. Cronholm och då varande ledamöter i Lagkommission, och var detta den enda vedergällning de erhöllo for sin möda — K. Mk. o. B-n i silfver.119

2.

Åts. GUST. CRONHIELM COMES R. SVEC. SEN. Bröstbilden, b. s., kopierad efter N:o 1. — Nederst : L. p. l.

Fråns. UNUM REGI LEGIQUE PRAESIDIUM. Astræa med vågen håller en uppslagen bok (Svenska Lagen) bredvid en konglig krona liggande på ett altare. I afskärn.:

DE CULTU JURIS PATRII LOXGE PROMERITUS OB. MDCCXXXVII.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1846. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Cronhjelm hade biträdt Kanslirådet Thomas Poins vid undervisningen af Kronprinsen Carl, hvilken som Konung visade sig tacksam mot sin lärare. Riksråd sedan 1710, blef han 1719 Kanslipresident, men aflägsnades snart af Drottning Ulrika Eleonora, till följd af politiska intriger, och undanträngdes följande året af Grefve Arv. B. Horn, som af Rikets Ständer återinsattes i nämnda embete.

o 1

Ar 1710 utnämndes Cronhjelm till Ordförande i Lagkommissionen, hvars lagförslag, afslutadt 1729, efter fulländad granskning antogs af Rikets Ständer 1734 och vann konglig stadfästelse d. 23 Jan. 1736.

OLOF TÖRNFLYCHT.

Född d. 16 Nov. 1680. Grefve; Riksråd; Kansler för Upsala Universitet. Böd d. 22 Sept. 1737.

1.

Åts. OLAUS TÖRNFLYCHT. Bröstbilden, h. s. — Nedanför: k.

Fråns. COELUM NOS ARMAT ET ORNAT. En hand ur skyn häller ur en spritkanna vatten öfver en på marken vexande törn rosbuske.

Diam. 17.^ lin. (15 storl.). Gjuten af B. Richter i Wien, då Törnflycht, ännu ung, besöktcdenna stad under sina tioåriga utrikes resor, från hvilka ban hemkom 1709. Arbetet är så lyckadt, att penningen synes vara präglad. Ett originalexemplar i silfver egdes af Assessoren N. Koder och förvaras nu i Kongl. Myntkabinettet. I B-n sämre afgjutning i silfver.120

2.

Åts. DIEV NOVS A IDE. Törnflychtska familjens vapensköld med hjelmprydnader och löfverk.

Fråns. Y INC IT PRUDENTIA VI RES.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Gjuten af B. Richter i Wien, förmodligen vid samma tid som N:o 1. Sällsynt. — K. Mk. i koppar, förgylld; B-n i silfver.

Gr. Törnflycht hade varit Hofman, Landshöfding i Kronobergs, sedan i Stockholms Län, samt Præses i

Reduktions och Liqvidations Kommissionen, innan han 1727 blef Riksråd. Kanslersbefattningen mottogs först tva månader före lians död.

BURCHARD PRECHT.

Född i Bremen d. 28 Oct. 1651. Inkallad till Sverige 1672; Kongl. Hojbildhuggare. Död d. 26 Febi\ 1738.

Åts. BURCII. PRECHT SCULPT. REG. SVEG. Motvärn! bröstbild i tidens drägt. — Nedanför ingraveradt:

C. PRECHT FCC.

Fråns. SOLIDIOREM POSUIT VIRTUS. En spetsig pyramid, framför hvilken står en sarkofag. I afskärn.:

MORTUQ. A. 17 38. AET. 87.

Diam. 194 lin. (19 storl.). Gjuten af sonen, guldsmeden och artisten Christian Precht 1738, med anledning af fadrens död. Sällsynt. — K. Mk. i silfver.

I Bankens samling förvaras ett exemplar, sämre gjutet, i messing, på hvilket icke fins någon ingraverad skrift under bröstbilden och pä Frånsidan åldern angifves: 86, i st. f. 87.

Precht inkallades af K. Ilofbildhuggaren Nic. Millich (från Brabant) till Stockholm att biträda med arbeten för Drottningholms slott. Af lians många utmärkta konstverk må endast nämnas statyerne i Drottningholms trappa, kongliga bänkarne och predikstolen saint monumentet öfver Kongl. Rådet Grefve J. ti. Stenbock i Stockholms storkyrka, predikstolen och altardekorationen i Upsala domkyrka. Många hans arbeten hafva blifvit vid eldsvådor förstörda.GUSTAF VON PSILANDER.

Född d. 16 Aug. 1660. Friherre; Amiral; Landshöfding pä Gottland, sedan i Calmar Län; President i K. Amiralitets Collegium. Död d. 18 Mars 1738.

o '

Ats. GUST. A PSILANDER L. B. TH AL ASSIARCH A. Bröstbilden, h. s., i harnesk under drägten. — Under axeln: f.

Fråns. SIDANT RES ANIMUS EMERGIT. Ett antikt fartyg med refvade segel skjuter med fören upp öfver vågorna, som slå tillsamman öfver aktern. I afskärn.:

INVICTUS ADVERSIS FATO CECIDIT 1 7 38.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1831. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Psilanders namn är förenadt med ett af Svenska flottans ärofullaste minnen. Kommenderad som chef på linieskeppet Oland, att konvoyera några handelsfartyg från Portugal, anhölls han d. 28 Juli 1704 af 8 Engelska linieskèpp och en fregatt, hvilka med skarpa skott affordrade honom en förödmjukande helsning. Psilanders vägrande svar föranledde en häftig strid, hvilken det Svenska skeppet uthöll i flera timmar med den följd att några af de Engelska måste redlösa draga sig undan. Slutligen, sedan tackling och fartyg blifvit sönderskjutna och flera kanoner demonterade, måste Psilander vika för öfvermagten; men han strök ej flaggan utan hissade den i schau som nödsignal. Skeppet togs och fördes till England, der Psilander rönte ett aktningsfullt mottagande af Drottning Anna, erhöll af henne en dyrbar hedersskänk och anbud att som Contre Amiral gå i Engelsk tjenst. Men han återvände hem och skeppet lösgafs, sedan det blifvit repareradt. Ar 1716 anställd som Landshöfding på Gottland motade han Ryssarnes landstigning under Amiral Apraxins befäl. Blef derefter 1728 Landshöfding i (Jalmar Län och Oland samt slutligen President i Amiralitets Collegium i Carlskrona. Han älskade studier och egde en vacker boksamling.122

ANDERS RYDEL1US.

Född d. 24 Aug. 1671. Th. D:r; Biskop i Lunds Stift och Pr okansler för Lunds Universitet. Död d. 1 Maj 1738.

Äts. ANDREAS RYDELIUS TIL D. EPISCOP. LUNDENS. Hufvudet, h. s.. i presterlig drägt ined kappa och kalott. — Nederst: E.

Fråns. CLT MENTEM ANIMU.MQUE DELIUS INSPIRAT. En inan i antik drägt, med en pergainentsrulle i handen, stående i begrundande ställning. I afskärn.: phi-

los. et orator egregius.

Diam. lO| lin. (7A storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1822. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rydelius hade varit Logices et Metaphys. Professor, derefter Tredje Theol. Professor saint slutligen Theol. Prof. Primarius och Domprost, innan han 1734 utnämndes till Biskop. Alla dessa befattningar bestriddes på sådant sätt, att hans minne blifvit ett af de vackraste och ärofullaste vid Lunds Universitet. Han var en af Sveriges lärdaste män; sjelfständig och klart tänkande filosof, derjemte renlärig theolog samt lycklig talare och skald, företrädesvis da han begagnade Latinska språket. Hans lika utmärkta som outtröttliga författareförmåga bevitnas af ett stort antal utgifna skrifter.

MARGARETA HORN,

Född GYLLENSTIERNA.

Dotter af Kongl. Badet, Fältmarskalken och Presidenten Grefve Æls Gyllenstierna. Född 16... Gift 1711 med Kongl. Badet, Kanslipresidenten, Grefve Arvid Bernh. llorn. Döcl d. 26 Jan. 1740.

r>

Ats. lltan inskrift. Bröstbilden, Ii. s., med veck kring kanten, inom en pärlrand. Utan Fransida.

Oval af 4.; lin. höjd (I stork). Grav. af J. C. lledlinger för samma ändamål, som den likstora penningen öfver mannen, Grefve123

Arv. Bernli. Horn (se pag. 124), med hvilken den någon gång blifvit sammanpräglad. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n tunn brakteat i silfver.

ARYID BERNHARD HORN.

Född d. 6 April 1664. Grefve; Kongl. Rad; Kanslipresident; Kansler först för Femans, sedan Upsala och slutligen Aho Universitet; Præses illustris i Kongl. We-tenskaps Societeten i Upsala. Böd d. 18 April 1742.

1.

Åts. ARV. HORN. COMES. ET. SENATOR. REG. SVEC. Bröstbilden, h. s., i harnesk under praktfull drägt och tnantelveck. — Nederst : c. g. h.

Fråns. INSIGNIA. SVNT. AD. VIRTVTEM. SIGNA. Grefve Horns vapensköld i sex flilt kring hjertvapnet, tre hjelmar med löfverk saint hästar som sköldhållare pä ett prydligt underlag.

Diam. 10] lin. (7^ storl.). Grav. af C. G. Ilartman. Slagen sannolikt i anledning at' Horns upphöjande i grefligt stånd 1706. Berchs uppgift att minnespenningen utkom omkring år 1728, motsäges af titeln på Atsidan. Gr. Horn blef Kanslipresident redan 1710. Reversstampen blef snart skadad, hvarför felfria exemplar äro sällsynta. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. ARV. HORN. COM. REGN. SVEC. SEN. PRÆS. CANCEL. ET. COM1T. A. 1720. MARESCH. Bröstbilden, h. s., i praktfull drägt och mantelveck. — Nederst: c. hedunger k.

Fråns. AMABILI V1NCVLO IVNCTI. Ett altare, hvarpå regalierne ligga, framtill prydt med Konung Fredriks namnchiffer mellan pahnqvistar under en krona; vid altarets fot en sköld med Gr. Horns hjertvapcii på en va-

permiantel. Med detta altare äro genom tåg och valknutar sammanbundna fyra mindre altaren bärande de fyra riksståndens symboler, främst Adelns och Presteståndets,124

längre bort Borgarnes och Böndernas. I afskärn.: viro

immvtabilj o b res patrle dextre f ideliter feliciterqve gest as ordo eqvest. r. s. ix. sempit. memoriam cvdi fec. mdccxx.

Diam. 211 lin. (21 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger. (St. på Riddarhuset). Slagen af Ridderskapet och Adeln vid 1720 ars riksdag, under hvilken Gr. Horn var Landtmarskalk. Den antydda vänskapliga förbindelsen mellan de fyra riksstånden är nära nog en satir öfver förhållandet vid denna riksdag, då ståndsoenigheten var större än vanligt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

o

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i mantel-veck. Utan Frånsida. Kring kanten en pärlrand.

Oval, 4', lin. hög (1 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger, för att insättas i ringar, som skänktes åt Gr. Horns vänner. Sällsynt. — K. Mk. tunn brakteat i guld; B-n dylik i silfver.

o o

Denna Atsida har någon gång blifvit sammanpräglad med At-sidan till en dylik minnespenning öfver Gr. Horns Fru (se Margareta Horn, f. Gyllenstierna, pag. 122). Sällsynt. — K. Mk. i silfver.

4.

Åts. ARV. HORN COM. R. SV. SEN. ET. CANC. PR. Bröstbilden, h. s., i harnesk och mantelveck. — Nedanför:

C. H. F. 17 20.

* Fråns. COELESTIA. MYNERA. DONAT. Ett omvändt yinnighetshorn, hvarur blommor och ax nedfalla på ett segment af jordklotet märkt med Sveriges tre kronor.

Diam. 10;j lin. (7.1, storl.). Grav. af J. C. Hedlinger 1726 för att smickra den mäktige gynnaren. (St. på K. Myntet). Enligt en föga sannolik berättelse skall Gr. Horn hafva hos sig behållit stamparne och icke tillåtit dem afpräglas medan han lefde. — K. Mk. o. 13-11 i silfver.

ti

Gr. Horn hade med utmärkelse, först i Österrikisk, sedan i Engelsk tjenst, deltagit i krigen i Ungern och Nederländerna, derefter kämpat under Carl XII från början af dess krig till 1704, då Konungen beslöt använda honom i diplomatiska uppdrag i Pohlen. Följande året insatt i Rådet, återvände han till fäderneslandet, der hans anseende och inflytande småningom vexte till den grad, att efter konung Carls död hans makt ausågs i verkligheten föga eftergifva den kongliga envåldsmakten, till hvars afskaffande ban i främsta rummet bidragit, lian innehade Kanslipresidents embetet från 1710 till 1738,med undantag af ett år (1719—1720), da han af Drottning Ulrika Eleonora afskedad drog sig tillbaka, för att af Rikets Ständer återinsättas med ökad maktfullkomlighet. Under hans med kraftig hand och klok försigtighet förda styrelse läkte fäderneslandet sina sår efter de länga krigsåren och återvann, hastigare än man kunnat vänta, ett betydligt inre välstånd, hvilket lemnades i arf till det parti, som 1738 ryckte regeringstömmarne ur hans händer. Hans förtjenster och fel inhemtas ur rikshistorien för denna tid.

CHARLES EMIL LEWENHAUPT.

Grefve. Född d. 28 Mars 1691. General af kavalleriet; General en chef i kriget mot Ryssland.

Halshuggen d. 4 Aug. 1743.

Åts. C. AEM. LEWENHAVPT, COM. SYPR. VIG. PR. ET. CHIL. 'LEG. EQ. (- - Supremus vigiliarum Præfectus et Chiliarcha, legionis eqnestris). Bröstbilden, b. s., i harnesk och mantelveck. — Nederst: hedlingek.

Frånsidan. MARESCHALLO COMITIORVM ANNI MDCCXXXIV. OB FIDEM ET PATR. AMOREM BONIS OM-NIBVS PROBATO IIONOREM NVMISMATIS ORDO E Q VESTRIS R. S. DEC RE VIT. Derunder som ornament, korslagda, en sköld med Lewenhauptska vapnet, landtmar-skalksstafven och en palniqvist.

Diam. 2ü lin. (21 storl.). Grav. af J. C. Iledlinger. (St. på Riddarhuset). Slagen af Ridderskapet ocli Adeln vid riksdagen 1734. då Öfversten Gr. Lewenhaupt var Landtmarskalk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Lewenhaupt hade varit i Holländsk krigstjenst innan han 1710 ingick i Svenska armeen. Under Grefve Stenbocks befäl deltog han i slaget vid Gadebusch. Blef fangen vid kapitulationen i Tönningen, men frigjorde sig sjelf; infann sig derefter hos Konung Carl och följde honom till hans död. Den nitiske konungatjenaren blef sedan en af de ifrigaste förfaktarne af Rikets Ständers myndighet. lians parti anförtrodde honom ånyo vid 1740—1741 ars riksdag landtmarskalksstafven, hvilken genast efter riksdagens slut utbyttes mot kommandostafven i det lika obetänkt beslutade som oskickligt förda Ryska kriget. Afsatt och återkallad kastades han i fängelse, dömdes af en Ständernas kommission och blef, efter ett miss-lvckadt försök till ttvkt, aflifvad, likasom kort. förut lians kamrat i126

befälet General Budenbrock, för att försona ej blott livad ban sjelf utan ock hvad hans parti hade brutit.

ERIK BENZELIUS.

Född d. 21 Jan. 161ü. Th. D:r; Biskop i Linköpings Stift; Utnämnd Sveriges Arkebiskop och Pr okansler för Upsala Universitet; Ledamot af K. IV. A. Böd d. 23 Sept. 1143.

1.

Åts. ERICUS BENZELIUS EPISCOP. LINCOPENSIS. Bröstbilden. h. s., i prestdrägt med kappa och kalott. — Nederst: i. c. n.

Frans. CVPIO DISSOLVI. En halfnaken gammal inan, i en bat med hissadt segel, lossar tåget, hvarmed båten varit fästad vid ett träd pä klippstranden. På klippan ligga biskopsmössan och kräklan. Båten styr kurs mot en på andra sidan hafvet framskymtande strand. På klippkanten: 1737.

Diam. 14.\ lin. (12 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger. (St. på K. Myntet). Slagen af Benzelius sjelf 1737. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Inskrift och bröstbild lika N:o 1. — På ett veck af kappan: uf (sammanbundna).

Frans. DE BIBLIOT||. SOCIETATE LITER. ACAD. UPSAL. ET ECCLESIIS GOTHOBURG. ET LINCOP. OPTIME MERIT US SED. ARC111EP. ELECT.' 1742. AD HEATORUM A BI IT D. 23. SEPT. 1743. AN. NATUS 68. M. 7. I). 27. (-annos iiatus 68 menses 7 dies 27).

o

Diam. Il lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St., Ats. söndrig, på K. Myntet). Slagen i anledning af Benzelii död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Benzelius hade varit Bibliothekarie och Theol. Professor i Upsala, der han väsendtligen bidrog till stiftandet af Kongl. VVetenskaps127

Societeten; sedan Biskop i Göteborgs stift, innan lian (1731) flyttades till Linköpings. Arkebiskopsstolen hann han ej tillträda. Han var en man af stora kunskaper och har utgifvit talrika värdefulla skrifter, upplysande fäderneslandets allmänna samt kyrkans och litteraturens historia. Hans dyrbara samlingar af böcker och

handskrifter inlöstes efter hans död till Linköpings gyinnasiibibliothek.

ANDERS CELSIUS.

Född d. 27 Nov. 1701. Professor i astronomi vid Upsala. Universitet och Sekreterare i der var ande So-cietas Literaria; Ledamot af K. W. A. Död d. 25 Apr. 1744.

1.

Åts. ANDREAS CELSIUS ASTRON. PROF. UPS AL. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nedanför: r). F.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM. Den . strålande nordstjernan mellan Svenska riksvapnets tre kronor, under en konglig krona. (Kongl. Wetenskaps Akademiens äldre jetonprägel).

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1767. — Frånsidans stamp, som blifvit använd pa flera minnespenningar öfver Akademiens Ledamöter, graverades af Dan. Fehrman 1746 för en medalj, slagen med anledning af Kronprinsen Adolf Fredriks anta-tagande af protektoratet öfver K. Wetenskaps Akademien. Samma inskrifter och sinnebilder förekomma i Akademiens äldsta sigill af år 1741. Akademiens nya jeton (af 181.")) har samma föreställning, men med Akademiens namn på Svenska språket.

2.

Åts. h ANDREAS CELSIUS. ASTRON. PROF. UPSAL. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Under axeln: c. e.

Fråns. NEC TA NT l ABOLESCET GR ATI A FACTI. Fn man i antik drägt, stående, afmäter med ett cirkel-mått graderna på en jordglob vid norra polcirkeln; i ven-128

stra handen, som han stöder på en med triangelnät full-ritad tafla, håller han ett sänklod. I afskära.: forma tel-

liris investig. i7 3fi. rege iubente denuo ex amin ata 1801.

Diam. 10V lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1802. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Celsius anlade det första astronomiska observatorium i Upsala, lifvade ungdomens hog för matematiska studier och vann vidsträckt lärdomsrykte genom flera upptäckter i astronomien,oobservationer öfver magnetens missvisning, tyngdlagarne m. m. Ar 1739 förmådde han Regeringen att införa en förändring i Svenska kalendern, hvarigenom denna blef olika alla andra folks kalendrar och derför icke bibehölls längre än till och med ar 1752. Han deltog i den af Franska Regeringen, på lians förslag, ar 1736 genom Maupertuis m. fl. föranstaltade gradmätning vid Torneå, hvilken mätning, på Gustaf IV Adolfs befallning, år 1801—1803 förnyades af Professor J. Svanberg m. fl. och under de senaste åren blifvit å nyo omgjord af Professor X. H. Selander m. fl.

JOHAN THEGNER.

Friherre. Född d. 4 Aug. 1658. Vice President i K. Kammar Revision; Fullmäktig i Rikets Ständers Bank. Böd d. 2 Aug. 1744.

Åts. IOHANNES THEGNER LIBER BARO. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nederst:

dan. fehrman.

Fråns. HIC Milli CONSILIO C AUSA SALUTIS ER AT. Riksbankens nya hus i Stockholm. 1 afskära.: mens. ar-

gent. ordp. k. s.

Diam. 17{ lin. (15 stork). Grav. af Dan. Fehrman efter .1. C. Hedlingers vaxmodell. (St., Ats. bräckt, i Banken). Slagen på Bankens bekostnad kort före eller efter Frih. Tliegners död, som en tack-sainhetsgärd för den fasthet, hvarmed lian som Bankofulmiäktig ar 1716 tillintetgjorde ett förslag af Baron Görtz att för sina finansplaner

anlita Bankens tillgångar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Thegner, säger hans biograf, »är bekant för sin rena gudsfruktan, sina ärbara seder och sin arbetsamhet, i sin tid aktad för vidsträckt insigt i alla de vetenskaper, som vid rikshushållningen äro

129

oumgänglige, men mötas sällan inom en hjärna. Med sina tankar skildes han aldrig från rikets sanskyldiga bästa, ehuru tiderna voro äfventyrliga; dertill var han ock behjertad och manlig i sina företagande». Da Baron Görtz genom Statssekreteraren D. N. von Höpken gjort framställning om anlitande af Bankens tillgångar, svarade denne, i bref d. 27 Maj 1716, att han i detta ämne talt med Thegner, som »afspisade honom med ord och sade, att han efter samvete borde tjena Konungen och fäderneslandet; försäkrade tillika att Banken låg redan så godt som i själtåget, och om man ändtligen ville veta rätta tillståndet, fruktade han att man skulle få veta mer än man önskade».

EY A JOHANNA HÅRLEMAN,

Född BARSSEN.

Dotter af Kommissarien Michael Barssen af Holländsk adelig slägt. Född 1679. Gift 1693 med Intendenten öfver kongl, lust- ocli trädgårdarne Johan Hårleman; Enka 1707. Död 1744.

Åts. EVA IOH. BARSSEN NAT. 1679. OB. 1744. Eli fyrdelad, ornerad sköld med slägten Barssens adeliga vapen, samt hjelmprydnad. I afskärn.: aet. mem. opt.

matr. dev. fil. hårleman.

Fråns. DANT ALTA QVIETEM. I en ström, som störtar utför ett berg, syns en aborre dykande ned i hafvet.

Diam. 11{ lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger. Slagen af sonen, Öfverintendenten Friherre Carl Hårleman, att utdelas på modrens begrafningsdag. Aborren (Barss) finnes i familjen Barssens vapen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

8130

CATHARINA FEHMAN,

Född THAM.

Dotter af Radmannen i Göteborg Wollrath Tham. Född d. 14 Sept. 1615. Gift l:o 1695—1106 med Handlanden Jakob Radhe i Göteborg, — 2:o 1110—1113 med Öfverinspektören vid stora sjötullen i Göteborg Hie-ronymus Gripenstedt, — 3:o 1122 med Justitiekansleren Frih. Thomas Fehman; Enka 1133. Död d. 26 Febr. 1146.

Åts. CATHARINA THAM VIDUA TH. FEHMAN L. B. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med slöja. På ett veck af denna: df (hopbundna).

Fråns. MATRONAE VIRTUTUM CULTU LAUDATIS-SIMAE EFFIGIEM MAX. VENERATIONLS MINIMUM ARGUMENT. LIBERI AC NEP. DIC. Derunder en liten sköld, innehållande Friherre Fehmans vapen, med nedhängande cypressband. Vid sidorna af skölden: nata i»>7 5. obiit.

174»».

Diam. 11J lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen 1746 af barn och barnbarn att utdelas vid begrafningen i Göteborg. — K. Mk. o. B-n i silfver.

CARL GYLLENBORG.

Grefve. Född d. 11 Mars 1619. Riksråd; Kanslipresident; Kansler för Lunds, sedermera för Upsala Universitet. Död d. 9 Dec. Il46.

1.

Åts. C. GYLLENBORG'COM. R. REGNIQ. SV. SEN. R. CANC. PR. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt och

rådsmantel. — Nedanför: ». fehrman.

Fråns. ET ORNAT ET TU ET UR. Ett rundt krene-leradt torn med port och runda skottgluggar samt Gyl-131

lenborgska vapnet på en glob. I afskärn.: canc. suo acad.

upsal. mdccxlvi.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Upsala Universitet efter Gr. Gyllenborgs död 1746. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. HINC ET IN ULTIMIS ROBUR. Ett krenele-radt torn, smalare än på N:o 1, med fyrkantigatskottgluggar och två utlöpande krenelerade sidomurar. Öfverst ~}iT i en stralande treangel. I afskärn.: natus 167 9. martii

ii. ob. 1746. dec. 9.

Storlek som N:o 1. Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Gr. Gyllenborgs arfvingar i anledning af hans död 1746. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenborg, som en längre tid varit Konung Carl XII:s Minister vid Engelska hofvet samt åren 1718 och 1719 deltagit i fredsunderhandlingarne med Ryssland och derefter blifvit Hofkansler, insattes 1723 i Rådet, der han, efter en långvarig kamp mot Grefve Arv. B. Horn och dess parti, år 1739 vann fullständig seger öfver sin motståndare och sedan som chef för det så kallade Hattpartiet, till sin död, ledde Sveriges öden. Han var en man af grundlig lärdom, så att han ansågs hafva kunnat i mer än en vetenskap med heder bekläda en professorsstol. Som Kansler, för Lunds Universitet 1728—1739, och för Upsala från sistnämnda ar, har han inom båda Universiteten lemnat ett aktadt och kärt minne.

MÅRTEN TRIEYALD.

Född i Nov. 1691. Kapten Meckanicus vid, K. Fortifikation; Ledamot af K. W. A. Död d. 8 Aug. 1747.

Åts. MART. TRIEVALD MECHANICUS SVEC. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. Vid nedra kanten: nat. i69i. den. 1 7 47. — Under axeln: t.f.a mjnogren.132

Fråns. NO VOS MEDITATUR TRIUMPHOS. En ång-machin, sådan den af Trievald hade blifvit förbättrad. Nedanför : SOCIO FUXDATORI MERITISS. REG. ACAD. SC. SVEC. MDCCCLIV.

Diam. 10A lin. (7 storl.). Grav. af Lea Lundgren (sedermera Fru Ahlborn). (St. pa K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1854. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Trievald hade under ett längre vistande i England flitigt studerat mekaniken och särskildt de vid stenkolsgrufvorna i New Castle inrättade ångmachiner eller, som de da kallades, eld- och luft-ma-chiner, i hvilkas konstruktion ban införde väsendtliga förbättringar. Återkommen 172(5, uppförde han en sådan machin, den första i Sverige, vid Danemora grufvor. lian var den förste som mottog uppdrag att hålla de af Commercerådet Tham, genom en till Riddarhuset donerad fond, stiftade föreläsningar i naturläran och förstod att bland allmänheten väcka kärlek för detta ämne. Derjemte har han gagnat fäderneslandet genom åtskilliga mekaniska uppfinningar. Han var en af de män, som grundade stiftelsen af K. Wetenskaps Akademien.

FREDRIK SPARRE.

Grefve. Född d. 7 Mars 1723. Hofintendent. Död d, 30 Dec. 1747.

Åts. * SUPERSTES IN SCIENTIAS AMOR FRIDERICI SPARRE COMITIS. Sparrefamiljens stamvapen i en oval sköld med krona och två hjortar som sköldhållare på ett prydligt underlag.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARUM. K. Wetenskaps Akademiens äldre jetonprägel. Se pag. 127.

Diam. 11} lin. (8.4 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 17(32. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Den alltför tidigt bortgångne Gr. Sparre hade egnat sina studier åt civilarchitekturen och tycktes vara bestämd att en gång efterträda sin gynnare och lärare Öfverintendenten Frih. Hårleman. ir Till K. Wetenskaps Akademien, som antagit honom till s. k. Amnesven (adscriptus), testamenterade han sin förmögenhet. Ehuru testamentet i vissa delar upphäfdes, erhöll dock Akademien (5HG8 daler 24 ore kopparmynt, den första betydligare gåfva, hon af enskilda perso-133

ner fatt emottaga. Penningarne användes till prisbelöningar för svar pa utsatta täflingsfragor. Första utdelningen af sådan belöning, hvartill denna minnespenning begagnades, skedde 1762.

PEHR ELYIUS.

Född i Aug. 1710. Kongl. Wetenskaps Akademiens Sekreterare och tillika Thamisk Lärare. Död d. 27 Sept. 1749.

1.

Åts. PETR. ELYIUS UPSALIENSIS REG. ACAD. A SECRET. OBIIT D. 27. SEPT. 1749. CUIUS VITA BREVIS ME-MORIA PERENNIS. Derunder en brinnande lampa ställd på två korslagda slocknande facklor, sammanhållna af en cypresskrans.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM. Akademiens äldre jetonprägel: Se pag. 127.

Diam. 11§ lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1750. Denna var den första bland de minnespenningar, K. "Wetenskaps Akademien låtit prägla öfver sina bortgångna Ledamöter. — K. Mk. o. B-n silfver.

2.

Åts. PETR. ELVIUS R. ACAD. SC. SVEC. A SECR. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Nedanför: D. F.

Fråns. Densamma som till N:o 1.

Diam. lli lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af K. Wetenskaps Akademien senare än N:o 1, måhända 1759. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Atsidorna af N:o 1 och 2 hafva någon gång af misstag blifvit sammanpräglade. Ett sådant exemplar fins i Brukspatron C. Östbergs (f. d. Joh. Scharps) samling.

Elvius, Professorsson från Upsala, blef 1744 Faggots efterträdare som K. Wetenskaps Akademiens Sekreterare och öfvertog efter Trievald de Thamisk a föreläsningarne, hvilka dock snart upphörde,134

med stadgadt åliggande för Elvius att i stället en gång i hvarje qvar-tal införa ett vetenskapligt rön i Akademiens handlingar. I dessa har han nedlagt frugterna af sina djupa insigter i matematik, fysik, mekanik, astronomi, ekonomi m. fi. vetenskaper. Han gaf anledning till en säkrare folkräkning i vårt land, till beriktigande af kartorna öfver rikets vestra och södra landskap och till uppförande af Stockholms observatorium. Om hans deltagande i den stora planen att draga en segelbar kanal genom Sverige vitnar bland annat en af Trollhättans äldsta slussar, som bär hans namn, belägen vid sidan af nedersta fallet (Flottbergsfallet).

CHRISTOFER POLHEM.

Född d. 18 Nov. 1661. Commerceräd; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 31 Aug. 17öl.

1.

Åts. CHRISTOPH. POLHEM CONS1L. COLL. COMMERC. Bröstbilden, h. s., med pelskappa och Nordstjerneorden om halsen. — Under axeln: Df (sammanbundna).

Fråns. IN TALIA PONDERA YIRES. En hafstång med stöd på en spetsig pelare stående på en rutad plan. En stor kula på stångens kortare ända uppväges af en mindre på den längre ändan. I afskärn.: annis nato 87. 1749.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1749, under det Polhem utförde slussbyggnaden i Stockholm. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. NATUS D. 18. NOV. 1661. QVI SUO GENIO DUCE SUMMOS MECHANICOS PRAETERGRESSUS SVECIAE COMMODO VIXIT AD D. 31. AUG. 1751. R. ACADEMLA SCI-ENT. PUBL. IACTURAM LUGENTË. Öfverst syns Nord-stjerneordens kors; nederst en teckning af hypothenusa.

Diam. som N:o 1. Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1753. — K. Mk. o. B-n i silfver.135

Denna Ätsida liir äfven hafva blifvit sainmanpräglad ined K. Wetenskaps Akademiens jetonstämpel (se pag. 127), innan Frånsidan till N:o 2 blef färdig. Något sådant exemplar är mig likväl icke bekant.

3.

Åts. CHRISTOPHORUS POLHEM R. COLL. COMM. CONS. Bröstbilden, h. s., efterbildad N:o 1. — Under axeln: E.

Fråns. OPERA INTER TA LIA PRIMUS Ett vindspel med skruf, kugghjul och kedja lyfter ett stenblock. I afskärn.: inventis mechanicis de patria optime meritus.

Diam. 10£ lin. (7i storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 180(3. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. CHRISTOPH. POLHEM. Bröstbilden, h. s. — På armen:

Fråns. Bildsidan af Sven Rinmans minnespenning, N:o 2.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren, för öfnings skull, omkring år 1831. Sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. Joh. Scharps) samling i silfver.

Polhem (innan han 1716 adlades kallad Polhammar), har bekräftat den gamla erfarenheten, att snillet bryter sig väg genom alla hinder. Fattig och utan tillfälle till undervisning i ungdomen, förvärfvade han vid mognare år genom försakelser och arbete kunskaper, nödiga att gifva utveckling at hans naturliga fallenhet och medel att verkliggöra hans snilles ingifvelses Han blef salunda sitt fäderneslands och sin tids förste mekaniker. Af honom utfördes många vigtiga och svåra byggnader i vatten och på land, t. ex. dambyggnaden för dockan i Carlskrona, slussen i Stockholm, uppfordringsverk och stånggångar vid Fahlun och andra grufvor. Storartade arbeten för en kanal mellan Nordsjön och Wenern påbörjades (Polhems sluss, sprängd i berget , finnes ännu vid sidan af Trollhättans tredje fall), ur och andra mekaniska konstverk sammansättes, nya verktyg och machiner uppfunnos, fabriker för jernförädling ni. m. anlades vid Stjernsund. Med skäl har ban blifvit kallad »Sveriges Archimedes».136

CARL HÅRLEMAN.

Född d. 27 Aug. 1700. Friherre; Öf 'v er intendent; Riddare af K. K. O; Ledamot af K. IF. A. * Död d. 9 Febr. 1753.

1.

Åts. CAROLVS HÅRLEMAN HOLMIENSIS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med pelsbrämad mantel och

Preussiska ordens De la générosité riddarestjerna.

Fråns. CONSTANTIA ET CANDORE. på ett band. Hårlemanska vapnet på en rund sköld. — Nedanför: amico

optimo dicat i. c. hedlixger eqves.

Diam. 14A lin. (12 storl.). Grav. och slagen af J. C. Hedlinger 1737. Atsidans stamp har tagit skada. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. CAROLUS HÅRLEMAN LIB. B ÄRO. Bröstbilden, h. s., nästan som på N:o 1.

Fråns. PATRONO BONAR. ARTIUM BENEMERENTIS-SIMO CÆLATURÆ PRIMITIAS YENERABUNDUS OFFERT C. I. WIKMAN.

Diam. 9} lin. (6 storl.). Gravören C. J. Wikmans första arbete, 1750, tillegnadt Frih. Hårleman. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. L. B. ET EQV. AUR. SUPR. AEDIF. REG. PR. OB INGENIUM ET ARTES SECULI SUI DECUS OB PATRIAE STUDIUM OPT. CIVIS AMICO ET IMMORTAL. TESSIN. HÖPKEN. PALMSTIERNA. EKEBLAD D. IX. FEB. M DCC LIII. DIC.

Diam. 14i lin. (12 stork). Frånsidan grav. af Dan. Fehrman. Slagen af de i inskriften nämnda Herrar Riksråder att utdelas på Frih. Hårlemans begrafningsdag. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. CAROLUS HÅRLEMAN L. BARO ET EQ. AUR. Bröstbilden, h. s., gjord efter N:o 1, men med Nordstjerneorden dekoration. — På ett veck: D. r.137

Fråns. AETERNUM SIC HABET ILLE DECUS. Ett vexande lagerträd. I bakgrunden syns Stockholms observatorium på en höjd. I afskärn.: acad. reg. scient.

BENE MERITO 17 53.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet.) Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1753. Frih. Hårleman hade uppgjort ritningen till observatoriibyggnaden, som grundlades 1748 och fulländades 1753. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

o

Ats. Densamma som till N:o 4.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM. K. Wetenskaps Akademiens äldre jetonprägel. Se pag. 127.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Slagen af K. Wetenskaps Akademien, innan Frånsidan till N:o 4 blef färdig. :— K. Mk. i silfver.

Frih. Hårleman egde stort och välförtjent anseende som architekt och har gifvit ritning till många offentliga och enskilda byggnader. Af honom fulländades Tessins mästarverk, det kongliga slottet i Stockholm, hvars östra flyglar under Hårlemans ledning uppfördes och hvars inredning till en del af honom besörjdes. Mindre lycklig var han i restauration af äldre byggnader, hvilka, till följd af hans ensidiga förkärlek för den nyare Italienska stilen, fingo främmande och derför vanprydande tillsatser. Hans byggnadsförslag söktes äfven utanför fäderneslandet och tillskyndade honom den på N:o 1 omnämnda orden.

DANIEL EKSTRÖM.

Född i Nov. 1711. Direktör öfver matematiska in-strumentmakerierna i Sverige; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 Juni 1755.

Åts. DANIEL EKSTRÖM SUDERMANNUS. Bröstbilden, h. s., i pelsbrämad mantel. — Nedanför: D. f.

Fråns. ARTIFEX INSTRUM. MATHEM. INGENIOSIS-SIMUS SOCIORUM EX REGIA ACAD. SCIENT. SVEC. MAXI-MO DAMNO OBIIT A. C. 1755. AETAT. 44.

Diam. 1H lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St., son-driga, på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1758. — K. Mk. jo. B-n i silfver.138

Ekströms matematiska instrumenter, hvaribland många af ho-

' C

nom sjelf uppfunna, voro fullt jemfürliga med de bästa utländska och utgingo äfven till främmande vetenskapliga stiftelser. Vid sin död testamenterade ban sin verkstad till Staten, med vilkor att den allt framgent skall sta under K. ^Vetenskaps Akademiens inseende.

MARIA ROSA FRANKISKA HEDLINGER,

Född SCHORNO.

Född i Schweitz 1705. Gift 1741 med Kongl Svenska Medaljgravören J. C. Hedlinger. Död 1755.

1 och 2.

En minnespenning öfver hennes giftermål, med två olika Frånsidor, se under mannen († 1771), N:is 7 och 8.

3.

Åts. MAR. ROSA FRANC. SCHORNO. NAT. 1705. DEN. 1755. Hennes vapensköld, oval och konkav, omgifven af en olivqvist, som deröfver bildar en krans, uppburen af tre serafshufvud på en sky. I afskärn.: aeternae memo-

riae coniugis optimae moestus coxsecr. i. c. h.

Fråns. SEMPER HONOS NOMENQUE TUUM LAU-DESQUE MANEBUNT inom en stjernkrans.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. och slagen af J. C. Hedlinger i anledning af hustruns död 1755. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

CATH A RIN A KLINCKOWSTRÖM,

Född EHRENPREUS.

Dotter af Inspektören öfver kronans gevärsfaktorier i Örebro m. fl. ställen Hans Ehrenpreus. Född cl. 16 Aug. 1703. Gift 1720 med Kongl. Sekreteraren, sedan Statssekreteraren, Öfverpostdirektören Friherre Leonard Klinckowström. Död d. 1 Sept. 1757.

Åts. PROXIMO UT SIBI. Familjen Klinckowströms vapen i en oval krönt sköld, lagd på Nordstjerneorden?139

krachan och omgifven af kommendörsbandet, med två örnar som sköldhållare, allt stående på en med blomster-band prydd mur.

Fråns. JETTON DE MADAME DE KLINCKOWSTRÖM NÉE D' EHRENPREUS. I afskärn.: 17r.3.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Spelpenning, grav. af Dan. Fehrman 1753. Gifven af mannen, hvars riddarevalspråk förekommer pa At-sidan. — K. Mk. o. B-n i silfver.

PEHR WESTER HOF.

Född d. 19 Nov. 1701. Kongl. Sekreterare vid Inrikes Civil Expedition i Kongl. Maj:ts Kansli; Bondeståndets

Fullmäktig i Rikets Ständers Kontor och Manufakturkontor. Död d. 12 Febr. 1758.

Åts. PETRUS WESTERIIOF OSTRO GOTHUS REGI SYEC. A SECR. PROBATAE F1DEI ET IN OMNI VITA CAN-DORIS.

Fråns. MULTIS ILLE FLEBILIS OCC1DIT. En grafvård, prydd med Westerhofs medaljong samt med födelse- och dödsåren: n. 1701. o. 1 758. Framföre står en vas, vid hvars fot ligger en rykande fackla.

Randskrift: * gott. lass. uns. leben +

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen 1762 af några Westerhofs vänner. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Westerhof var Sekreterare i Bondeståndet under riksdagarne 1740, 1742 och 1751. Vid hans graf sjöng den berömda skaldinnan Fru Nordenflycht »ärlighetens lof».

JOHAN FREDRIK KÖNIG.

Född d. 10 Aug. 1690. Kongl. Svensk Resident i Hamburg. Död d. 16 Febr. 1759.

Åts. IOHANNES FRIDERICVS KÖNIG NOB. SVEC. Bröstbilden, h. s., i prydli g drägt med pelsfodrad mantel. — På ett veck: D. h. f.140

Fråns. FAVTORI SVMMA OBSERVANTLV COLENDO CONSECRAT DANIEL HAESLING HOLMIENS1S MDCCXLV.

Diam. 15^ lin. (13i storl.). Grav. 1745 af D. Hæsling (född Svensk) i Hamburg, såsom tacksamhetsgärd för åtnjuten hjelp af d. v. Svenske Agenten derstädes König. — K. Mk. o. B-n i silfver.

König blef efter sin fader Svensk Postkommissarie i Hamburg (1719), derefter Agent och slutligen Resident (1747). Han utgaf pä sitt förlag J. H. Heubels Tyska öfversättning af Nordbergs Konung Carl XILs Historia, med betydliga uppoffringar, för hvilka ban vid 1756 års riksdag förgäfves begärde ersättning.

FREDRIK GYLLENBORG.

Grefve. Född d. 12 Juli 1698. Kammarherre; President i K. Bergs Collegium; Kommendör af K. N. O. Död d.' 25 Aug. 1759.

1.

Åts. PRO LIBERTATE. på ett band. Grefliga Gyllenborgska vapnet i åtta fält kring hjertvapnet i en oval krönt sköld, omsluten af Nordstjerneordens kommendörsband och hvilande på samma ordens krachan.

Fråns. JETTON DE MR LE COMTE FREDERIC GYL-LEXBORG. I afskärn.: 1755.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Spelpenning, grav. af C. J. Wikman 1755. (St. i Banken). Atsidans omskrift var Gr. Gyllenborgs riddarevalspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. FR. GYLLEXBORG COM. PR. R. COLL. MET. ET ORD. ST. POL. C. Bröstbilden, h. s., med mantelveck öfver tidens drägt och Nordstjerneordens kommendörsstjerna.

Nederst: c. i. wikman.

„ Fråns. EN KIÅR IHOGKOMMELSE AF DEN SOM FÖDDES TIL REDELIGAS FÄGNAD D. q. IULII 1698. OCH DOG TIL DERAS SORG D. 25. AUG. 1759^

Diam. 11J lin. (8 storl.). Grav. af C. J. Wikman. (St. i Banken). Slagen öfver Gr. Gyllenborgs död. — K. Mk. o. B-n i silfver.141

Åts. FR. GYLLENBORG COM. R. COLL. MET. PR. ET C. ORD. ST. BOR. Bröstbilden, h. s., som på N:o 2. —

Nederst: c. r. WIKMAN.

t

Fråns. PATRICIO ET POPULARI CIVI AC MARITO OPT. NAT. MDCXCYIII. DEN. MDCCLIX. ELISABETH STIERNCRONA MONUMENTUM HOC MERITIS LEYIUS CONTRA VOTA F.

Diam. 17i lin. (15i storl.). Grav. af C. J. Wikman. (St. i Banken). Atsidans stamp är sprängd. Slagen af Gr. Gyllenborgs enka Elisabeth Stjerncrona efter mannens död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenborg hade varit Kammarherre och Lagman, först på Gottland, sedan i Nerike, innan han 1750 blef President i Bergs Collegium. Han var en inflytelserik anhängare af brödren Carl Gyllenborgs politiska parti, ehuru han sjelf sällan offentligen uppträdde i riksdagsstriderna. Hans Fru (död 1769), dotter af Presidenten i Svea Hofrätt Friherre Gabriel Stierncrona, var författarinna.

CARL DIDRIK EHRENPREUS.

Född d. 18 Jan. 1692. Grefve (men ej introducerad); Riksråd; Præses i Reduktions och Liqvidations Kommission; President i Lagkommission; Kansler för Upsala Universitet; Riddare och Kommendör af K Maj:ts O.; I^edamot af K. W. A. Död cl. 21 Fehr. 1760.

Åts. C. EHRENPREUS COM. R. S. SEN. PR. COLL. NOM. EQ. O. R. Bröstbilden, h. s., i harnesk under tidens drägt med veck af rådsmanteln, Nordstjerneorden om halsen och serafimerbandet. — Nederst: n. r.

Fråns. DITÅT ET ILLUSTRAT. Solguden med rikt strålande hufvud, stående vid en kolonn, med lyra, ym-nighetshorn och pilkoger. I landskapets fond syns Gamla Upsala hedniska tempel med sin skidgård. 1 afskärn.:

reg. acad. UPS. CANC. SUO AEQUISS. ET MUNIF.142

Dia ni. 17^ lin. (IG storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Upsala Universitet 1759. — K. Mk. o. B-n i silfver. '

Gr. Ehrenpreus började sin tjenstebana i Kongl. Kansliet hos Carl XII i Bender, kämpade vid Konungens sida i den bekanta kalabaliken så manligt, att Konungen ville nämna honom till Öfverste Löjtnant. Följde sedan kansliet på den vådliga hemfärden från Pommern. Insattes af Konungen 1718 som Assessor i Svea Hofrätt, hvarifrån han, 21 ar senare, inkallades i Rådet. Hans kancellariat medförde för Upsala Universitet stora förmåner. Nya professioner och adjunkturer stiftades, löneanslag anskaffades, auditorier nybyggdes, drätselverket ordnades, samlingarne ökades. Hans rika och väl ordnade myntkabinett med tillhörande boksamling såldes för den ringa summan af 36000 daler kopparmynt till Universitetet, som derjemte af honom fick som gåfva en betydlig samling af runstafvar.

JÖRAN ISRAEL TORPADIUS.

Född 1722. Radman i Stockholm. Död d. 14 Aug. 1760.

Åts. JOH. ISR. TORPADIUS SENATOR URB. HOLM. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Nederst: w.

Fråns. CONDITORI SODALITATIS S. ERICI STOCK-HOLMIAE MDCCLIV. NATO MDCCXXII. DENATO MDCCLX. LIB. FRATRES MUR. MDCCC.

o

Diam. 11] lin. (8 storl.). Atsidan tidigare graverad af Carl Joh. Wikman, Frånsidan flera år senare af sonen Joh. Gabr. Wikman. (St. pä K. Myntet). Slagen 1800 af Frimurareordens medlemmar i Stockholm. Torpadius hade 1754 inom denna orden stiftat S:t Eriks loge och blef dess första Stormästare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Torpadius har fått plats i vår litteraturhistoria som skald, tillhörande kretsen omkring den »Svenska Urania», Fru Hedvig Charlotta Nordenflycht. Han har i öfrigt gjort sig känd »genom ett upplyst nit för fäderneslandet vid riksdagarne, en aldrig kränkt oegennyttighet i domstolen och en öm vård för medborgerliga inrättningar».143

AGNETA MARGARETA STRÖM FELT.

Dotter af Riksrådet Grefve Johan Carl Strömfelt. Född d. 18 Dec. 1125; Hoffröken hos Drottning Ulrika Eleonora och derefter hos Kronprinsessan Lovisa Ulrika; Gift 1154 med Öfversten, sedan General Majoren, Landshöfdingen i Malmöhus Län, Friherre Carl Adlerfelt. Död d. 15 Aug. 1160.

Åts. DEN GIÅRNA SÅFWANDE ANNIKA LARS DOTTER. Derunder en basfiol och en stråke lagda i kors.

Fråns. LAGOM. En vagga och dervid ett ris stå-

Oo

ende på en rutad plan. I afskära.: 1744.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Gmv. af Dan. Fehrman. Slagen 1744 af Riksrådet Grefve C. G. Tessin, för att skämta med Fröken Strömfelt, som inom hofvet, der hon helt ung blifvit anställd, kallades dels »Barnet*) dels »Annika Larsdotter». Figurerne och inskrifterne lära afse hennes obenägenhet för musiknöjen och nattvak. Enligt Berchs anteckning skall basfiolen hänsvfta pa »en distraktion, som Fröken Strömfelt haft i en koncert». Det var Tessins och tidens hof-skämt! — K. Mk. o. B-n i silfver.

JONAS ALSTRÖMER.

Född cl. 1 Jan. 1685. Commerceräd i K. Commerce Collegium; Öfveruppsyningsman öfver schäferierna i Sverige; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A.

Död d. 2 Juni 1161.

1.

Åts. .TILL. HEMBYGDENS. FÖRDEHL. En spindelväf, i hvars midt sitter en spindel.

Fråns. INWIGT H« C: RT OCH RIDDAREN ION. AHL-STRÖMER SWENSKE H AND ASLÖGDERNAS OTRÖTTADE FOSTERFADER AF ETT TACKSAMT ÅSYNA WITTNE. C. G. T. 1753.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen 1753 af Riksrådet Grefve Carl Gustaf Tessin efter hemkomsten från144

Alingsås, der han besett och beundrat Alströmers många fabriksanläggningar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. I ÖN. ALSTRÖMER CONSIL. COMM. ET EQV. AVR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — Nederst: G. l.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARYM. Kongl. Wetenskaps Akademiens äldre jetonprägel. Se pag. 127.

o

Diam. 11 lin. (8 stork). Atsidan grav. af G. Ljungberger. Slagen af K. Wetenskaps Akademien, enligt beslut fattadt 1761, men graveringen lär ej hafva blifvit fulländad förr än 1769. Denna minnespenning utdelades intill dess Frånsidan till N:o 3 blef färdig. — K. Mk. o. li-n i silfver.

3.

Ats. Inskrift och bild lika med N:o 2. — Nederst:

I.irXGBEKGF.K.

Fråns. CER AT OVES OVIUMQUE MAGISTROS. Pari, med herdestaf och pipan bredvid sig, sitter vid ett träd på en klippfull mark. I afskärn.: senior meritiss. acad. r. sc. sv.

Diam. 11 lin. (8 stork). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1775. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Någon gång finner man Frånsidan af N:o 3 sammanpräglad med Atsidan af N:o 2. — K. Mk. i silfver.

4.

o

Ats. Inskrift och bild kopierade efter N:o 2. — I nder axeln: t.

Frans. H1C LA BOR HINC LAUDEM. Mercurius med sin staf i ena och en olivqvist i andra handen, stående bredvid en vädur. I afskärn.: industr. fabr. per patr. in st aur.

Diam. 10« lin. (7 stork). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1824. — K. Mk. o. B-n i silfver.JW.

145

Alströmer (adlad 1751, förut kallad Ahlström), som i England, Frankrike och Holland inhemtat kännedom om fabriker och andra industriela foretag samt anskaffat arbetare och machiner, erhöll 1724 privilegium att anlägga fabriker i Alingsås, der en blomstrande manufakturstad snart uppvexte. Derjemte inrättade han i landet schä-ferier, hvartill får af utmärkta racer införskrefvos äfvensom Ango-riska getter, införde plantering af potates, tobak, färgvexter m. m. Med rätta har man tillagt honom det hedrande namnet af »Svenska slöjdernas fader». I Alströmers hus samlades de unga män, som förenat sig att stifta K. Wetenskaps Akademien, och uppgjorde der planen för dess inrättning och verksamhet. Hans namn intager ock första rummet i förteckningen pa Akademiens Ledamöter. Ar 1790 uppsattes hans bröstbild, modellerad af L'Archeveque, gjuten af Meijer, på Stockholms börs, enligt en långt förut utgången uppmaning fran Konungen och Rikets Ständer.

CATHARINA CHARLOTTA I)E LA GARDIE,

Född TAUBE.

Dotter af Riksrådet, Öfveramiralen m. m. Grefve Edvard Didrik Taube. Född d. ö April 1723. Hoffröken hos Kronprinsessan Lovisa Ulrika; Gift 1748 med Korporalen vid Lifdrabantcorpsen, sedan General Löjtnanten, En af Rikets Herrar Grefve Pontus Fredrik De la, Gardie. Död d. 24 A[ars 1763.

Åts. CATH. CHARL. TAUBE COMIT. DELAGARDIE. Bröstbilden, h. s., med eklöfskrans i tidens drägt och mantelveck. — Nedanför: D. fehrman.

Fråns. FULCRUM INFELICIBUS. En afskuren trädstam med två utskjutande blad (Taubeska slägtens vapenbild). På stammen i fördjupning: 1761. 1 afskärn.: OB xii. AB ixjuRiA SERVATAS ciVES ORDO r. EQv. — Pa marken:

d. f.

Diam. 17jj lin. (16 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af Ridderskapet och Adeln vid 1761 års riksdag. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefvinnan De-la Gardie hade, med använd möda och kostnad, lyckats rädda från dödsstraff och skaffa upprättelse åt 12 qvinnor

10146

från Dalarne, hvilka, anklagade för trolldom, af en oskicklig domare, Häradshöfding Ekman, hade blifvit på grymt sätt pinade till bekännelse och dömda. Denna ädla qvinna har således icke ringa bidragit att skingra det vidskepelsens mörker, det sjelfbedrägeri och den fanatism, som under föregående århundradet gifvit anledning till de beklagansvärda hexprocesserna och kostat många menniskolif. Någon sådan process uppstod ej efter denna tid. Grefvinnan De la Gardie bemödade sig äfven att bland allmogen väcka förtroende till koppympningen.

OLOF von DALIN.

Född d. 2.9 Aug. 1708. Kongl. Bibliot)\ekarie; Biks-historiograf; Hof kansler; Sekreterare i K. Svenska Wit-t er

hets Akademien; Biddare af K. N. O.; Ledamot af K W. A. Död d. 12 Aug. 1763.

1.

Åts. O. v. DALIN POETAE REG. ACAD. SC. SVEC. F. F. (- - fieri fecit). Bröstbilden, h. s. — Under axeln:

fehrman jun.

Fråns. LUGENTIBUS AUGUSTIS CORAM. Dalins och Sain. Klingenstjernas gemensamma grafhög, med en obelisk på toppen. I afskärn.: illato. 1769. — Nedanför graf-kullen: c. v.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1769, då Dalins och Klingenstjernas lik d. 17 Aug. nämnda år högtidligen, i Kongl, familjens närvaro, insattes i den grafhög, Drottning Lovisa Ulrika hade låtit uppföra på Lofö kyrkogård i granskapet af Drottningholm åt dessa bada Prins Gustafs lärare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. OLAUS A DALIN GUSTAVI PR. HA ER. PRAE-CEPTOR. Hufvudet, h. s., med lagerkrans. — Nedanför: Nordstjerneordens riddarestjerna och: fehrman.

Frans. FACIEMQUE NOVAVIT. Ett Öppet antikt tempel med en strålande lyra på frontespisen; i midten147

en trefot omslingrad af en orm. 1 afskärn.: poetar. hi-

storicor. patriæ ante se princeps obiit 17 03.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Gravören C. G. Fehrmans sista arbete. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1798. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Dalins skrifter hafva öpnat ett nytt tidehvarf för Svensk skaldekonst och Svensk historieskrifning. lians anonymt utgifna tidskrift Pen Svenske Argus vann så stort bifall, att Rikets Ständer 1734 rekommenderade författaren, när han blefve känd, till någon konglig belöning, och hans Svea Rikes Historia belönades af dem med en riklig gratifikation. Genom sin lärarebefattning fästad vid Adolf Fredriks hof, blef han snart för detta oumbärlig. Särskildt stod han i stor gunst hos Drottning Lovisa Ulrika, som i samråd med honom

o o 7

uppgjorde planen att stifta en Svensk b itterhets Akademi och antog honom till Akademiens förste Sekreterare. Partihatet bland Ständerna förvisade honom 1756 under lumpna förevändningar från hofvet till hvilket han först efter fem ars förlopp fick återvända. Hans bröstbild i messing, vackert arbete af obekant mästare, pryder K. Witterhets, Historie och Antiqvitets Akademiens sammanträdesrum.

SAMUEL- TROILU S.

Född d. 11 Maj 1706. Th. D:r; Sveriges Arkebiskop och Prokansler för Upsala Universitet; Ordenspredikant; Ledamot af K. W. A. Död d. 18 Jan. 1764.

Åts. SAM. TROILIUS A-EP. UPS. * NAT. MDCCVI. OB. MDCCLXIV. Bröstbilden, h. s., i prestdrägt, med de Kongl, ordnames officiantstjerna. — Under axeln: enhörning.

Fråns. QVIDQVID EX ILLO AMAVLMUS MANET. En grafvård med två omvända, slocknande facklor. 1 afskärn.: pietas filii fr. de troil.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. i Banken). Slagen af äldsta sonen Revisionssekreteraren Fredrik Ulrik von Troil (sönerne adlades med detta namn) och utdelad åt slägtingar Julafton 1792. — K. Mk. o. B-n i silfver.

n

Troilius hade varit K. Ofverhofpredikant, Kyrkoherde i Clara och Olofs församlingar i Stockholm, samt Biskop i Westerås stift, förr än han 1757 nämndes till Arkebiskop. Han var lycklig talare samt en kraftfull och nitisk stiftsstyresman; dock gick stundom nitet för-148

långt, särdeles i afseende på de återlifvade trolldomsprocesserna i Dalarne. Äfven vid riksdagarne uppträdde han, i tidens riktning, med en häftighet , som icke röjde något inflytande af hans fordna förbindelser med hofvet. Samma son, som lät prägla minnespenningen, bekostade en dyrbar minnesvård öfver fadrens graf i Westerås domkyrka.

GUSTAF BONDE.

Grefve. Född d. 6 April 1682. Riksrad och Kansliråd; Kansler för Upsala Universitet; Öfverste Uppsyningsman öfver K. Antiqvitets Archivet; Præses illustns i K. Wetenskaps Societeten i Upsala; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K W. A. ocli af K. Svenska Witt er hets Akademien. Död d. ö Dec. 1764.

Ats. GUST. BONDE COMES R. SVEC. SENATOR. Bröstbilden, v. s., i rådsdrägt ined serafimerkedja!!. —

Nederst: M. f.

Fråns. CURAM POPULIS OTIA MUSIS. En liggande sfinx omgifven af flera vetenskapliga symboler (glob, fackla, böcker, pergainentsrulle, penna, kransar och en aloe vexande i kruka. I afskärn.: nat. mdclxxxii den.

mdcclxrv.

Diam. 10', lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1840. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Bonde var en insigtsfull och rättskaffens statsman. Som President i K. Bergs Collegium kallades han 1727 till Riksråd. Då han 1739 af det segrande Hattpartiet blifvit skild från detta embete, drog han sig undanopä landet, egnande sig åt naturvetenskapliga och historiska studier. Åtskilliga af honom utgifna skrifter vitna att han i historien ännu tillhörde den Rudbeckska skolan. Tre år fore sin död ^återkallades han till sin plats i Rådet. Då de kongl, ordnarne år 1748 stiftades blef Grefve Bonde den förste Serafimerriddaren.14lJ

ULRIKA JULIANA GYLLENSTIERNA,

Född BRAHE.

Dotter af General Majoren Grefve Abraham Brahe. Född d. 25 Aug. 1704. Gift l:o 1721 med Kammarherren hos Hertig Carl Fredrik af Holstein Friherre Carl Gustaf von Lieven; Enka 1722; — 2:o 1723 med General Löjtnanten, sedan Riksrådet Grefve Nils Gyllenstierna; Enka 1731; Ofverhofmästarinna hos Drottning Lovisa Ulrika. Död d. 30 Mars 1765.

o

Ats. Utan inskrift. Brahefatniljens vapen i oval sköld med fyra fält kring hjertvapnet under greflig krona och två örnar som sköldhållare samt blomsterband, på en mur.

Fråns. JETTON DE MME LA COMTESSE ULRIQUE JULIENNE BRAHE D9UAIRIERE DE GYLLENSTIERNA. I afskärn.: 175».

Diam. 11\ lin. (8J storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Spelpenning gifven 1750 af Grefvinnan Gyllenstiernas måg Hofmarskalken Friherre Gustaf Jakob Horn. — K. Mk. o. B-n i silfver.

DANIEL LUNDMARK.

Födelseår obekant. Sekreterare i Rikets Ständers Bank med Lagmans titel. Död d. 8 Maj 1765.

Åts. DAN. LUNDMARK AERAR. ORDD. SV. A. SECR. Bröstbilden, h. s., med mantel veck. — Nederst: fehrman. f.

Fi;åns. CONCINNE ET SOLIDE. Fasaden af nya Bankohuset i Stockholm mot Skeppsbron, med omgifvande

gränder och hus. I afskärn.: ex decreto curatorum bene

merito mdcclxii.

Diam. lin. (12 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. i

Banken). Slagen af Rikets Ständers Bankodeputation 1762. At-sidans stamp fick en remna och omgjordes nästan fullkomligt lika. — K. Mk. o. B-n i silfver.150

Då Lundmark vid 1762 års riksdag for aftagande krafter och svnförmåga begärde afsked, föreslogo Bankofullmäktige att han måtte bibehållas vid tjensten, men få en medhjelpare (Sekreteraren Torpa-dius). Ständernas Bankodeputation biföll icke endast detta förslag, utan beviljade honom derutöfver en gåfva af 30000 daler kopparmynt som belöning för hans förtjenster och de upplysningar, hvarmed han gått Deputationen tillhanda, samt beslöt att till hans ära låta prägla denna minnespenning.

WILHELMINA RIBBING.

Dotter af General Löjtnanten Friherre Gabriel Ribbing.

Födcl cl. 29 Jan. 1728. Hoffröken hos Kronprinsessan

Lovisa Ulrika; Gift 1734 med Riksrådet m. m. Fri-herre, sedan Grefve Anders Johan von Höpken. Död d. 24 Maj 1765.

Åts. * PICCOLA MA GRAVE LE FERITE. En flygande mygga.

Fråns. JETTON DE MLI.E LA BARONNE WILHEL-MINE RIBBING, inom en blomsterkrans.

o

Åttkantig spelpenning af 1U lin. diam. (8'f storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af Riksrådet Grefve C. G. Tessin och lem-nad Fröken Ribbing före hennes bröllop. Atsidans inskrift och figur innebära förmodligen anspelning på någon af dagens händelser, i Grefve Tessins vanliga stil. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefvinnan v. Höpken bar vunnit ryktbarhet i tidens hofetiketts historia, emedan förbudet for hennes vagn att köra in på kongl, slottsborggården föranledde mycken rörelse i Kongl. Rådet och nya obehag för Konungen och Drottningen.151

SAMUEL K LINGENSTJERNA.

Född d. 27 Aug. 1698. Professor i matematik vid Upsala Universitet; Lärare för Kronprinsen Gustaf (sedan Konung Gustaf III) med Kansliråds, slutligen Statssekreterares titel; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 26 Oct. 1765.

1.

Åts. S. KLINGENSTIERNA MATHEMATICO R. AC. SC. SV. F. F. (-- ti er i fecit). Bröstbilden, h. s., ined omsvept mantel och Nordstjerneorden. — Nedanför: fehrman jvn.

Fråns. Densamma som till Olof von Dalins minnespenning N:o 1. Se pag. 146.

Diam. 11} lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1769, då Klingen-stjernas och Olof v. Dalins lik insattes i den gemensamma grafhögen vid Lofö kyrka. Se pag. 146. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. SAM. KLINGENSTIERNA SECRET. STATUS EQ. AUR, Hufvudet, h. s. — Nedanför: Nordstjerneorden rid-darestjerna och: fehrman.

Fråns. SUBLIMIS ET FELIX. Ett vexande träd med rak, hög stam och lummig krona, öfver hvilken syns en konstellation. I afskärn.: gustavo pr. h. a studiis ing. sap. præcell. ob. 17 6 5 (Gustavo Principi hereditario a

studiis ingenio sapientia præcellens obiit).

Diam. 1(H lin. (7 stork). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1794. Figurerna på Frånsidan äro hemtade ur Klingenstjernas adliga vapen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Som matematiker vann Klingenstjerna europeiskt rykte, ehuru största delen af hans skrifter, af brist på förläggare, icke blefvo utgifna, Bland studerande ungdomen väckte han liflig hog och kärlek för sin vetenskap. Han egde derjemte stor skicklighet att slipa glas för optiska ändamål och införde i denna konst förbättringar, hvilka tidens största mästare i utlandet gjort sig tillgodo. Var för öfrigt en varm vän af den klassiska litteraturen och sjelf vitterhetsidkare. Han

/152

hade redan sökt och erhållit tjenstledighet från professionen (1752), då han efter Dalins förvisning från hofvet (1756) af Rikets Ständer kallades till lärare för Kronprinsen Gustaf.

ELISABETH MARGARETA ODHELIUS,

Född BJURMAN.

t

Födcl d. 10 Dec. 1740. Dotter af Sekreteraren Johan Bjurman; Gift 1763 med d. v. K. Hofmedicus, sedan Medicinalrådet Johan Lorens Odhelius. Död d. 28 Fehr. 1766.

En minnespenning, upptagande hennes namn, se under mannen Johan Lorens Odhelius († 1816).

BIRGITTA CHRISTINA SPARRE.

Dotter af Öfver ståthållaren Grefve Aæl Wrede Sparre.

Född d. 11 Jan. 1741. Gift 1761 med Hof intendenten, sedan Rikskansleren Grefve Fredrik Sparre. Död d. 23 Maj 1766.

Åts. LA YERTU ME FIXE. Lyckan, med fladdrande draperi, sväfvar på sitt hjul.

Fråns. JETTON DE MADLf,E LA COMTs?E BRIGITTE CH RIST. SPARRE. 1760.

o

Åttkantig spelpenning af 10 lin. diam. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af Riksrådet Grefve Carl Gustaf Tessin året förr än Fröken Sparre blef gift med hans systerson. — K. Mk. o. B-n i silfver.153

ANNA MARGARETA ALSTRÖMER,

Född SAHLGREN.

Dotter af Direktören vid Ostindiska kompaniet, Grosshandlaren Niklas Sahlgren. Född 1746. Gift 1764 med Grosshandlaren August Alströmer. Död d. 10 Mars 1767.

Åts. ANNA. MARGAR. ALSTRÖMER. NATA SAHLGREN. Bröstbilden, v. s., omsluten af veck.

Fråns OCCASV INCLARVIT ORTVS. En grafvård i form af en pyramid med inskrift: sumi amoris minim. ar- gvment. , bestrålad af den bakom ett berg nedgående solen. Öfver pyramidens topp en stjerna. 1 afskärn.: d. x. martii MDccLxvn. — Vid bergets fot: i. r. p. (Jolian Frans Podolijn).

Diam. 2U lin. (21 storl.). Gjuten, med anledning af Fru Alströmers död, genom försorg af Herr Johan Frans Podolijn, som var anställd på Grosshandlaren m. m. Sahlgrens kontor i Göteborg och stod i nära vänskapsförbindelser med Alströmerska slägten. Dåligt arbete. Mycket sällsynt. — B-n i tenn; Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling i silfver.

FREDRIK OTTO BOHMAN.

Född 1695. Grosshandlare i Stockholm. Död d. 24 Juli 1767.

Åts. FRID. OTTO BOHMAN GROSSHANDL. I STOCKHOLM. Bröstbilden, h. s., i mantelveck.

Fråns. ÅRE PENNING FÖR OGEMEN FRIKOSTIGHET PÅ WÅRNLÖSA BARN AF ET TACKSAMT FRIMURAR BARNHUS SLAGEN 1768.

Diam. ll| lin. (9 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Bohman hade till Frimurarebarnhuset testamenterat 100000 daler kopparmynt. Enligt Kanslirådet Berchs uppgift utkom minnespenningen långt efter gifvarens död. — K. Mk. o. B-n i silfver.154

CLAS GRILL.

Född d. 19 April 1105. Grosshandlare i Stockholm;

Direktör vid Ostindiska kompaniet; Riddare af K. N O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 6 Nov. 1767.

1.

Åts. CL. GRILL COMMERCII SVECO IND. DIR. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nedanför: d f.

Fråns. APUD MEMORES STAT GRATIA FACTI. Skeppet Argo bland stjernor ofvan molnen. Nedanför syns hafvet. I afskärn.: socio bexefico r. ac. sciext.

Diam. llj| lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. ^Vetenskaps Akademien 1759 och lemnad i guld till Direktören Grill, när sista återstoden inbetaltes pa det län af 80,693 daler kopparmynt, som ban från är 1748 räntefritt hade försträckt Akademien till byggnaden af dess astronomiska observatorium. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Utan inskrift. En trana stående på en sten, ined ena benet lyftadt och en gräshoppa i näbbet (Grillska familjens vapen) *).

Fråns. GRILLORUM VOTA XXV och nedanför: RATA i), xxviii. sept. mdcclxii. En rund skölcl med inskrift: io hymen på två korslagda brinnande facklor.

Diam. 10.1 lin. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen i anledning af (iri||s silfverbröllop d. 28 Sept. 1762. Han var gift med sin kusin Anna Johanna Grill. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

O.

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. NA TUS D. XXX APR. MDCCV MULTIS LU-GENDUS OBIIT I). VI NOV. MDCCLXVII. Derunder en vas,

') Familjen adlades 1571 i Augsburg.155

på hvars lock är tecknad Nordstjerneorden riddarestjerna, med en nedhängande cypressflätning. I afskärningen en inerkuriistaf.

♦

Diam. 11 \ lin. (8 storl.). Frånsidan grav. förmodligen af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen i anledning af Grills död 1767. Födelsedagen är angifven efter nya stilen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

o

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, v. s., som på N:o 1.

Fråns. CLAES GRILL DNS. DE SÖDERFORS DIRECTOR SOCIET. SVECAN. IN OR. INDUS NEGOTIANTIS ET ACAD. SCIENT. MEMBRUM PATERNARUM YIRTUTUM PRU-DENT. ET. BENEFIC. HAERES. Deröfver Grillska vapenskölden behängd med rosenband. — Kanten upphöjd på båda sidor.

Diam. 30 lin. (26 storl.). Gjuten efter D. Fehrmans vaxmodell till N:o 1, enligt uppgift, på bekostnad af Stockholms borgerskap. Mycket sällsynt. — K. Mk. i messing.

Grill var hufvudman för ett handelshus, som på sin tid egde högt anseende både inom och utom landet och derjemte var i besittning af stora bruksegendomar. Många offentliga inrättningar och enskilda personer erhöllo prof på hans frikostiga välvilja. Då under en för fäderneslandet brydsam konjunktur Bankens sedlar utrikes hade förlorat kredit, upprätthöll han deras värde genom att invexla dem till fullt belopp, för hvilken tjenst Landtmarskalken vid 1747 års riksdag, å Ständernas vägnar, hembar honom tacksägelse. Vid den räfst, som under 1765 års riksdag anställdes med vexelkontoren, anklagades Grillska huset tör en misslyckad finansåtgärd och dömdes till dryg skadeersättning, hvilken dock vid följande riksdag återbars.

ANTON von SWAB.

Född d. 29 Juli 1702. Öfverdirektör vid K. Kontrollverket; Bergsråd; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 28 Jan. 1768.

Åts. ANTONIUS V. SWAB EQ. AUR. OBIIT A" MDCCLXVIII. Hufvudet, v. s. Nedanför: aet. lxv.156

Fråns. COLLEGAE PER MEMORIAM VIRT. ET MERIT. DESIDERATISSIMO R. SV. COLLEGIUM METALL. ET R. ACAD. SCIENT. CONJUNCTO DOLORE CUDI F. F.

Diam. 1U lin. (8 storh). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen på gemensam bekostnad af K. 13ergs Collegium och K. Wetenskaps Akademien enligt beslut, fattadt 1768. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Swab (adlad 1751 med namnet von Swab) hade under vidsträckta och mångåriga resor, från hvilka han hemkom 1736, i alla ämnen rörande bergsväsendet inhemtat rik erfarenhet och mångsidig kunskap, dem han, i statens tjenst och pa enskildas uppdrag, troget använde till fäderneslandets båtnad. Han anordnade brytning af den vid Adelfors i Smaland upptäckta guldmalmen, undersökte stenkolslagren i Skåne, införde förbättringar vid många af de äldre grufvorna i riket, och lärde att tillgodogöra tillgångar, dem man förut ej förstått eller velat begagna. En dyrbar mineralsamling lemnades af honom till Upsala Universitet.

SAMUEL ÅKEIIHJELM.

Född d. 14 Dec. 1684. Friherre; Riksråd; Öfverste Marskalk. Död d. 11 Mars 1768.

1.

Åts. SAMUEL ÅKERHIELM LIB. BARO REGNI SVEC. SEX. ET SUPR. AUL. PRAEF. æt. m. Bröstbilden, h. s., i rådsinantel. — Nederst: c. i. wikman p.

Fråns. VERITAS VISU ET MORA VALESCIT. Bankohuset i Stockholm, vestra fasaden. Längre bort syns skeppsbron med skepp och kastellholmen. I afskärn.: ob

me rit a in patriam hunc nummum cudi fecer. ordd. reg. a. mdcclxv. 1). xxii. oct.

Diam. 214 lin. (21 storl.). Grav. af C. J. Wikman. (St. i Banken). Slagen af Rikets Ständer vid 1765 års riksdag. Frih. Akerhjelm hade 1746 i Rådet satt sig emot planen att inställa Bankens utvexling af metalliskt mynt och i stället utgifva småsedlar. Minnespenningen skulle således innebära en protest icke blott mot denna för allmänna krediten skadliga åtgärd utan äfven mot den förföljelse, som af ifrågavarande finansfråga tog synlig anledning att 1747 utskjuta Akerhjelm från rådsbordet, der ban af det nu (1765) segrande Mösspartiet inbjöds att återtaga sin plats. — K. Mk. o. B-n i silfver.157

Åts. SAM. ÅKERHJELM L. B. SEN. REGN. Bröstbilden. h. s., bildad efter N:o 1. Vid nedra kanten: nat.

mdclxxxjv.

Frans. DUS PLACUIT VICTRIX SED YICTA CATONI. Lyckan, sväfvande på sitt klot, nedtynger den bredvid stående Rättvisans vågskål. I afskärn.: integer animi

tenax recti reipublicae devotus ob mdcclxviii. - Vid

kanten: P L.

Diam. 10A lin. (7 storl.). Grav..af P. H. Landgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1851. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Akerhjelm började sin tjenstebana vid Svenska missionen i London; anställdes sedan i Carl XII:s kansli i Turkiet. Efter Konungens och enväldets fall blef han en ifrig förfäktare af den nya folkmakten. Som han derjemte tillhörde Holsteinska Hertigens vänner, aflägsnades han till presidentsplatsen i Abo Hofrätt. Härifrån ingick han vid den politiska brytningen 1739 i Konungens rådkammare, der hans meningsskiljaktighet i flera vigtiga frågor, bland andra rörande 1745 års finanssystem (se N:o 1), och hans oböjlighet gjorde honom besvärlig för både embetsbröder och »principaler» och slutligen framkallade en storm, för hvilken han måste vika 1747. Efter 18-årig hvila kallades han tillbaka, men privatlifvets lugn hade blifvit honom för kärt, att utbytas mot partiyrans kamp. Vid kanslersvalet i Upsala efter Grefve Gyllenborgs bortgång erhöll Akerhjelm flertalet af röster framför Kronprinsen Adolf Fredrik, hvilken likväl af Konungen utnämndes. När de Kongl, ordnarne 1748 stiftades, nämndes han till Serafimerriddare, men undanbad sig denna utmärkelse, så mycket hellre, som han kraftigt hade motsatt sig ordensväsendets införande i fäderneslandet. Hans stränga grundsatser, hans kamp mot allt främmande inflytande och hans lefnadsöden hafva gifvit anledning att kalla honom dels »Sveriges Cato», dels den »Svenske Aristides»».

NILS PSI LÄNDER HJELM.

Född d. 26 Nov. 1706. Kammarherre hos Konung Fredrik; Bergsråd; Ledamot af K. W. A. Död d. 4 Aug. 1768.

Åts. N. PSILANDERHIELM CONS. REG. COLL. MINE. Hufvudet, h. s. — Nederst: G. i..158

Fråns. IN MEMORIAM SOCII BENEFICI REGI A ACAD. SCIENT. STOCKH.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien enligt beslut, fattadt kort efter Psilanderhjelms död, ehuru präglingen ej lär hafva skedt förr än 1784. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Psilanderhjelm hade, i sällskap med Ant. von Swab, gjort mångåriga och vidsträckta resor i främmande länder till ar 1736, da han antog ett anbud att ingå i Rysko tjenst, der han blef Oberberghaupt-man med station i Archangel. Återkommen 1742 till fäderneslandet, anställdes han till en början vid hofvet och sedermera i Bergs Collegium. Han skänkte sin dyrbara mineralsamling till K. Wetenskaps Akademien, som efter lians död fick af arfvingarne äfven hans boksamling.

ULRIKA LOVISA TESSIN,

Född SPARRE.

Dotter af Riksrådet, Fältmarskalken Grefve Erik Sparre. Född d. 23 Maj 1711; Gift 1727 med Hof intendenten, sedan Riksrådet m. m. Grefve Carl Gustaf Tessin; öf~ verhofmcistarinna hos Kronprinsessan Lovisa Ulrika.

Död d. 14 Dec. 1768.

1 och '2.

Två minnespenningar öfver henne gemensamt med mannen se under C. G. Tessin († 1770), N. 3 och 11.

3.

o

Ats. POUR FOURNIR DE SYMBOLES A LA FIDELITÉ. på ett band. En hynda med tre valpar ligger på en dyna.

Fråns. LA PRECAUTION INUTILE.

Diam. 11] lin. (8 storl.). Slagen af Riksrådet Grefve C. G. Tessin, för att skämta med sin Fru, som fått i uppdrag att under Kronprinsessan Lovisa Ulrikas frånvaro pä en lustresa bevaka Hen-nes K. Höghets favorithynda Moppa, hvilket ej lyckades bättre än »n hyndan kom ut och någon tid derefter framfödde tre valpar af dålig race. — K. Mk. o. B-n i silfver.193

Grefvinnan Tessin stod, lika som mannen, i största ynnest vid Lovisa Ulrikas furstliga hof. I det kongliga blef förhållandet snart olika.

GUSTAF FREDRIK VON ROSEN.

Född d. 6 A.ug. 1688. Grefve; Riksråd; Generalguvernör i Finland; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. Död d. 17 Juni 1769.

Åts. GUST. FRIDER. A ROSEN COM. SEN. R. Bröst- . bilden, h. s., i en en enkel röck. Vid nedra kanten: NATUs MDCLXxxvin. — Under axeln: P. L.

Fi-åns. IBIMUS UTCUMQUE PRAECEDES COMITES PARATI. Stjernbilden Carlvagnen (Stora Björn) med den ständigt efterföljande stjernbilden Arcturus (Björnvakta-ren). I afskära.: regio duci invite superstes vitam patriae

impensam ed. mdcclxix.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af P. II. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1850. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Rosen liknade både till anletsdrag och lynne Konung Carl XII, hvilken han troget följde, ej blott under krigsåren närmast före 1709, utan äfven från Pultava till Turkiet och derifrån, under antaget namn af Johan Palm, pä den hastiga och äfventyrliga ridfärden till Pommern samt vidare hem till fäderneslandet. Två gånger räd-

~ o

dade ban Konungens lif med fara för sitt eget. Först under de sista åren af Konungens lefnad skiljdes deras vägar, dä Rosen tjenstgjorde dels på flottan dels som vice Direktör vid amiralitetet och Of-verkommendant på Carlskrona och Carlshamns fästningar. Efter Konungens fall tycks Rosen hafva behöft någon tids besinning för att tinna sig i de nya förhallanden, som uppstått; åtminstone dröjde det några år innan han uppsöktes och försattes i en större, verkningskrets. Ar 1739 kallades han som General Major och Öfverste för Westmanlands regemente till Konungens rådsbord, hvarifrån han afgick 1765. Vid Pommerska krigets utbrott 1757 blef den gamle Carolinen utsedd till General en chef; men krafter och förhållanden voro ej mera desamma som i Kung Carls dagar, hvarföre ban följande året nedlade befälet.#

160

OLOF HÅKANSSON.

Född d. 18 Sept. 1695. Bonde i Lösens by och socken i Bleking; Riksdagsman i Bondeståndet vid 12 riksdagar 1726—1769; Vice Talman 1734; Talman 1738 och sju följande riksdagar. Död d. 18 Nov. 1-769.

Å t s. O. HÅKANSON. TALMAN. SITT. STÅNDS. HEDER. Bröstbilden, h. s., i bonddrägt. — Nederst: E. h. — Utan Frånsida.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af E. Ilartman. Stampen blef troligtvis aldrig härdad, emedan man icke känner afdrag i annan metall än bly eller tenn, och dessa mycket sällsynta. Frånsida blef aldrig gjord. — K. Mk. i tenn, förgylld.

Olof Håkansson, utrustad med skarpt förstånd, ovanligt minne och stor lätthet att uttrycka sig, var en af vårt lands utmärktaste riksdagsbönder. Sitt stånd styrde ban enväldigt, ehuru icke alltid utan strid. Vid 1765 års riksdag blef motståndet så mäktigt, att han ej blott gick miste om talmansplatsen utan jemväl uteslöts ur ståndet. Han dog under pågående riksdag i Stockholm. Hans son blef Friherre, Landshöfding och slutligen President i K. Commerce Collegium.

JAKOB ALBREKT von LANTINGSHAUSEN.

Född i Reval d. 4 Nov. 1699. Friherre; General Löjtnant; Öfverståthållare i Stockholm och Ståthållare pä Stockholms slott; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. Död d. 6 Dec. 1769.

Åts. I. A. B ÄRO v. LANTINGSHAUSEN ARCIS URB. Q. STOCK11. PR. R. O. EQ. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined serafimerbandet. — Nederst: G. uungbergek.

Fråns. LE VIS HAEC MERITIS REFERATUR GRATIA TANTIS A SEN. STOCKIl. inom en lagerkrans.

Diam. 17^ lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af Stockholms Magistrat 1770. — K. Mk. o. B-n i silfver.161

Frih. v. Lantingshausen inträdde som volontär i Svenska hären aret före Konung Carl XII:s död. Ingick 1723 i Fransk tjenst och deltog, slutligen befordrad till Brigadier, i Franska armeens fälttåg intill år 1746, då han tog afsked, med lifstidspension, och åter ställde sig under Sveriges fanor. Under Pommerska kriget var han Ofverkrigskommissarie och till en tid General en chef öfver Svenska hären, för hvars behof han stundom gjorde betydliga försträckningar af egna medel samt upptog lan pä sin enskilda kredit och i nödens stund lät utmynta till penningar sin egen silfverservis. Som Öfverståthållare vann han allmän aktning och tillgifvenhet.

MÅRTEN STRÖMER.

Född d. 7 Juni 1707. Professor i astronomi vid Upsala Universitet; Ledamot af K. W. A. Död d. 2 Jan. 1770.

Åts. MART. STRÖMER ASTRON. PROF. UPS. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med pelsbrämad mantel.

Fråns. IN MEMORIAM SOCII DESIDERATISS. ACAD. R. SCIENT. STOCKHOLM. C. F.

Diam. 11} lin. (8 stork). Grav. af C. G. Fehrman eller G. Ljungberger. (St. pa K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien år 1773 (?). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Strömer har befrämjat matematikens studium i fäderneslandet ej blott genom sin lärareverksamhet, utan äfven bland kommande slägten genom sin utarbetade öfversättning af Euclidis Elementa. Han bidrog väsentligen till nya stilens införande i Sverige 1753. Konungen och Ständerna kallade honom från professionen att ordna och leda den till bildande af sjöofficerare inrättade kadettcorpsen i Carlskrona. Genom anställda triangelmätningar, sedan i vidsträcktare skala fortsatta, lade han grund till förbättring af Svenska sjökartorna. Hans enka Fru Anna Maria Elvius testamenterade en del af mannens böcker samt 337 R:dr 3 sk. 6 r:st. till K. Wetenskaps Akademien, att användas till pris för matematiska afhandlingar.

11CARL GUSTAF TESSIN.

Gref re. Född d. 5 Sept. 1695. Riksråd; Kanslipresident; Öfverste Marskalk hos Drottning Lovisa Ulrika; Guvernör för Kronprinsen Gustaf (sedan Konung Gustaf 111); President i K. Lagkommission; Kansler för Aho Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. och Ordens Kansler; Ledamot af K. W. A. Död d. 7 Jan. 1770.

1.

#

Ats. C. G. TESSIN COMES SUPR. AED. ET HÖRT. REG G. PRAEF. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med pelsbrämadt mantelveck. — Nederst: i. c. hedlinger. f.

Fråns. CONSCIüS RECTI. Ett vattenpass stående på en rutad plan. I afskära.: maresch. comit. mdccxxxix.

ordo eqvestr. r. s. decrevit.

Diam. 2U lin. (21 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger. (St. på Riddarhuset). Slagen 1739 af Ridderskapet och Adeln, hvars Landtmarskalk Gr. Tessin (da Öfverintendent) varit under den stormiga riksdagen, som slöts d. 23 April detta år. — K. Mk. o. B-n i silfver.

t f

2.

Åts. CONSTANTER ET SIXCERE (Tessins valspråk) på ett band under Tessinska stamvapnet i oval, ornerad sköld med två tranor som sköldhållare, allt på en vapenmantel under greflig krona.

Fråns. JETTON DE Mu LE COMTE DE TESSIN inom en krans bildad af' tvenne liljor.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Spelpenning, graverad 1742 af Le Blanc (enligt en annan uppgift, af Vivien) i Paris, medan Gr. Tessin vistades der som Svensk Ambassadör. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

o

Ats. CAR. G. TESSIN. ÄGARE TIL PENNINGBY OCH CLAESDORP. O S. O S. S. W. (-- - om Sack och Stromberg sa vilja). Tessinska vapenskölden behängd med ett1() 3

täcke, under greflig krona; vid sidan vetenskapliga sinnebilder (uggla, böcker, mynt in. m.).

Fråns. U. LOVI. SPARRE ÅGARE TIL SUNDBY OCH ÖSTANÅ. O. A. S. O. H. G. S. AV. (-- - om Axel Sparre och hans Grefvinna så vilja). Sparrevapnet i en med krona täckt sköld, bakom hvilken ses en brinnande fackla, samt qvistar af lager och palm.

Diam. 71, lin. (5 storl.). Grav. af M. G. Arbien i Köpenhamn 1743, då Gr. Tessin der var Svensk Ambassadör. Genom inskriftens förkortningar skalle denna^penning vara en skämtsam gåta för Grefve Tessins vänner och slägtingar, Kanslirådet Frih. Johan Gabriel Sack, Kammarherren, sedermera Riksrådet Grefve Clas Stromberg, Presidenten Grefve Axel Wrede Sparre och dess Fru, född Grefvinna Törnflycht, hvilka, »om de så ville», kunde göra Tessin och hans Grefvinna till egare af deras egendomar. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i guld.

4.

#

Åts. CAROL. GUST. TESSIN COM. ET. R. SVEG. SENATOR. Bröstbilden, h. s. Drägten till det mesta dold af rådsmanteln. — På ett veck af manteln: H.

Fråns. CONSTANTER ET SINCERE (se N:o 2). Grefliga Tessinska vapenskölden med fyra fält kring hjertvapnet, omgifven af Kongl. Preussiska Svarta Örns ordens kedja, med tranor till sköldhållare, stående på ett underlag, öfver hvilket ligger ett band med inskrift: suum cuique (den Preussiska ordens valspråk).

Diam. 1H lin. (8 storl.). Spelpenning, graverad af J. C. Hedlinger i Stockholm 1745. Gr. Tessin hade året förut, sedan han undertecknat giftermålskontraktet mellan Kronprinsen Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika, af Konung Fredrik II erhållit Svarta Orns orden i briljanter. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

o

Ats. Densamma som till N:o.4.

Fråns. ARCTOS UBIQVE SCOPUS. En kompass i sin låda, stående på en rutad plan. I afskärn.: ob me-

rita et inst. pict. acad.

Diam. nll\ lin. (8 storl.). Grav. af J. C. Hedlinger 1745, efter förslag af Öfverintendenten C. Hårleman och andra konstens vänner,164

med afseende på Målare och Bildhuggare Akademiens stiftelse d. 10 Mars 1735, hvartill Gr. Tessin var egentliga upphofsmannen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

6.

Åts. MYTARE YEL TIMERE SPERNO.

Fråns. JETTON DE MR LE COMTE DE TESSIN.

Diam. 10.4 lin. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Spelpenning, som Gr. Tessin lät prägla 1746, för att uttrycka sina tänkesätt i afseende pä de lockelser, hotelser och intriger, hvarigenom Ryska hofvets representant Kortf motarbetat hans val till Landtmarskalk vid detta års riksdag, samt bemödat sig att tillintetgöra hans stora inflytande i Kronprinsens hof. — K. Mk. o. B-n i silfver.

7. *)

En minnespenning öfver Carl Linnaeus, tillegnad Gr. C. G. Tessin, se under C. v. Linné, pag. 187, N:o 1.

8.

Åts. O POULES EN YOYANT YOS TRAITS ET VOS APPAS. Sex höns med qvinnoansigten. I afskärn.: 1750.

Fråns. QUEL EST LE COQ MAUDIT QUI NE CHAN-TEROIT PAS! En galande tupp.

Diam. 10] lin. (T storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Gr. Tessin lät prägla denna jetton 1750, hvad Atsidan beträffar, efter en af Professor Pasch, på hans begäran, gjord målning, hvilken nu förvaras pä Gripsholm. Samma målning utfördes i miniatur på emalj och infattades i locket af Grefvens snusdosa. Hönsens ansigten voro porträtter af Kronprinsessan Lovisa Ulrikas Hoffröknar. Det hela var

) Grefve Tessins namn bokstäfver C G. T. förekomma på en minnespenning, som han liitit prägla och lemnat Kronprinsen Adolf Fredrik nyårsdagen 17 ü, i anledning af adeliga kadettcoipsens stiftelse 17 48. Dess beskrifning må derföre hu-intagas:

Åts. ADOLPH US WUD. REGN I SVEG. PRINC. HA ER. Kronprinsen Adolf Fred rik> bröstbild, Ii. s., i harnesk med ordensband <x'h hermelinsmantel. — Nederst: u. fehrman.

Frans. GR ESC ET QVOQVE FAM A SATORIS pä ett band vid öfra kanten. En plantering af unga triid, bundna vid störar; pä himlen ett moln. I af-skum.: ön nobij,. tikonlm jiimtiam. i74h c. g. t.

Diam. HJ lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet) — K. Mk. i silfver; B-n, bland kongliga medaljer, i silfver.165

ett skämt, som det. berättas, med anledning deraf att Fröknarne blifvit brydsamt öfverraskade vid ett tillfälle, dä Grefvens besök icke varit önskadt eller väntadt. Om anekdoten är sann, kan tuppen anses representera Grefve Tessin sjelf och jettonens plats bland hans minnespenningar således försvaras. Enligt Tessins egen anteckning, skall han hafva slagit denna penning för Fröken Charlotta Taube (sedermera Grefvinna De la Gardie), som förmodligen var en af de porträtterade damerna. Berchs i handskrift efterlemnade fortsättning till Sv. Herrars o. Fruers Skådepenningar lemnar af de Franska inskrifterna denna öfversättning: »Små höns! när han får se så täck och retand' kulle, Det vor' en fanders tupp, som då ej gala skulle.» — K. Mk. o. B-n i silfver.

y.

o

Ats. En bonde kör en med hästar förspänd plog. I fonden syns en kyrka, på himlen en lätt sky. I afskärn.: 1751.

— På marken: D. y.

Fråns. DEN ÖKER SWEA LAND SOM ODLAR SWEA IORD.

Diam. 10\ lin. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman 1751. (St. på K. Myntet). Enligt Gr. Tessins egen anteckning, lär hans afsigt hafva varit att denna penning skulle på Statens bekostnad präglas och utdelas som hedersbelöning at förtjenta personer blando allmogen. Förslaget uppgjordes sommaren 1751 under vistandet på Åkerö, hans egendom i Södermanland, der »han fattat stor högaktning för dem, som lägga sig på åkerbruk», men blef ej antaget; hvarför Gr. Tessin sjelf fick bestrida kostnaden för de redan graverade stamparne, af hvilka den till Frånsidan snart måste omarbetas. Det torde dock med skäl kunna antagas, att Gr. Tessin med denna minnespenning velat uttrycka sin verkliga eller låtsade afsigt att draga sig tillbaka till landtlifvets lugn från hofvet, hvars atmosfer vid denna tid började för honom kännas kylig. — K. Mk. o. B-n i silfver.

10.

o

Ats. Densamma som till N:o 4.

Fråns. REQUIE REDIVIVUS. En fjäril krypande nr sin puppa. I afskärn.: 1751. — På marken: ». ¥.

Diam. 11J lin. (8 storl.). Frånsidan grav. af Dan. Fehrman. Slagen år 1751, då Gr. Tessin lemnat Öfverste Marskalks embetet samt begärt afsked från sina öfriga embeten. Minnespenningen afser således antingen Gr. Tessins önskan att komma i ro, eller ock hans vänners fägnad, att han efter någon hvila låtit förmå sig att stanna qvar i rikets tjenst. — K. Mk. o. B-n i silfver.166

11.*)

Åts. CONCORDES EG1MUS ANNOS på ett band. Tessin- och Sparre-familjens stamvapen i två ovala sköldar inom en prydlig omfattning under greflig krona, med en trana och en hjort som sköldhållare, stående på ett underlag med nedhängande blomsterband och två korslagda facklor.

Fråns. CAROL. GUST. TESSIN ET ULRICA LUDOV. SPARRE CONIUGES. A. 1752.

o

Åttkantig spelpenning af 11^ lin. diam. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slogs till silverbröllopet d. 7 Aug. 1752. Gr. Tessin blef d. 7 Aug. 1727 gift med Ulrika Lovisa Sparre, dotter af Riksrådet m. m. Gr. Erik Sparre. Fränsidans stamp har blifvit bräckt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

12.

Ats. Densamma som till N:o 4.

Fråns. D. 5. OCT. 1761. En nedlagd cirkelmätare, som uppdragit en full cirkel.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Frånsidan grav. af Dan. Fehrman. (Frånsidans stamp förvaras i Universitetets Historiska Museum i Helsingfors). Slagen af Gr. Tessin, sedan han den angifna dagen (rättare d. 6 Oct.) nedlagt sina embeten. — K. Mk. o. B-n i silfver.

' 13.

o

Ats. Densamma som till N:o 4.

Fråns. SUPERIS GRATUS ET IMIS. En rykande urna (sådan som på tredje hjelmen i grefliga Tessinska vapnet) på en plint med inskrift: ad vii ian. mdcclxx. På marken kryper en trädgårdssnäcka (äfven ur Tessinska vapnet). I afskärn.: odor vitae a. lxxiv. m.» iii. d. xxi. (- - annorum lxxiv. mensium iii. dieruin xxi).

Diam. 11 lin. (8 storl.). Frånsidan grav. troligtvis af C. G. Fehrman. Slagen 1770 att utdelas bland begrafningsgästerna på Åkerö. — K. Mk. o. B-n i silfver.

') f«r. <' G. Tessin» nainn förekommer |m en minnespenning, som han ar 1753 låtit pragla till Commercerådet Jon. Alströmers ära. Se pag. 143.167

14.

Åts. C. G. TESSIN COMES REGXI SVEC. SENAT. CANCELL. PRAES. Bröstbilden, li. s., med mantelveck och s e ra fim erba n de t.

Frans. IMAGINEM VIRI ILLUSTRISS. Q VEM NOSTRA MIRATUR ET SEQ. A ET AS MIRABITUR BENEFICIOR. PROBE MEMOR MANU LICET DEBILI SCALPS. OCTOGENAR. I. C. HEDLINGER. Öfverst en krans af åtta stjernor. Under inskriften en lagerkrans och en palmqvist.

Diain. 14 lin. (12 storl.). Började graveras af den 80-årige J. C. Hedlinger i Schweitz 1771, vid underrättelsen oin Gr. Tessins död; men hann ej fulländas, innan den berömde artisten sjelf följde sin välgörare och vän. Man eger således endast aftryck i bly, hvarefter ritningen i Mechels »Oeuvre du Chev. Iedlinger», Tab. XVII, n. 3, är gjord. — I Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling tinnes ett blyaftryck af Atsida n, utan inskrift.

Grefve Tessin blef efter fadrens död Öfverintendent och fullföljde hans yppersta verk den kongliga slottsbyggnaden; men snart drogs ban från dessa sysselsättningar till vidsträcktare värf. Både före och efter inträdet i Rådet (1741) hade han med stor skicklighet utfört liera vigtiga, några i hög grad besvärliga, diplomatiska uppdrag vid hofven i Wien, Paris, Köpenhamn och Berlin. Som statsman egde han stort inflytande inom Rädet och vid riksdagarne, såsom en af de förnämsta anförarne för (fet parti, hvilket, efter Grefve Horns fullkomliga nederlag vid 1738 års riksdag, öfvertog ledningen af fäderneslandets öden. Genom sin öfverlägsna bildning, utmärkta umgänges-gåfvor och rika uppfinningsförmåga vann ban hos d. v. Kronprinsen Adolf Fredrik och hans gemål Lovisa Ulrika stort inflytande och förtroende, som dock efter Kronprinsens tillträde till regeringen snart förbyttes i kallsinnighet och slutligen i öppen onåd, när han, i strid mot Konungaparets planer och förhoppningar om en utvidgad magt, uppträdde till försvar för Rådets och Ständernas rättigheter eller den s. k. friheten. De senare åren af sin lefnad tillbragte han på sin egendom Åkerö i Södermanland, glömd af hofvet och lyckan, hvilkas skötebarn ban en lång tid hade varit. Omdömena öfver statsmannen hafva — såsom alltid i partitider — varit olika. Obestridliga äro och förblifva deremot lians ära och förtjenster som beskyddare af de fria konsterna och vetenskaperna samt deras idkare inom fäderneslandet. Hans rika samling af mynt och medaljer, hvilken betydligt utvidgades under hans vistande som Ambassadör i Köpenhamn, såldes 1751 till Drottning Lovisa Ulrika och liar sedan, likasom hans dyrbara samlingar af taflor, gravyrer, handteckningar m. ni., lyckligtvis blifvit statens egendom.168

CARL FREDRIK PIPER.

Grefve. Född d. 20 Febr. 1100. Kammarherre; Hof-kander; sist President i K. Kammar Collegium; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 27 Aug..1710.

Åts. C. FR. PIPER COM. PR. SUPR. CURIAE RATION. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nederst : da.\. fehrman.

Fräns. NIL CONSCIRE SIBI. Grefliga Piperska vapnet i fyra fält kring hjertvapnet under en krona med två örnar som sköldhållare, allt på en molnsky. — Vid nedra kanten: D. r.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Spelpenning, grav. af Dan. Fehrman. (St. pa K. Myntet). Orden på Frånsidan voro Gr. Pipers riddarevalspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Dä Gr. Pipers fader, Carl XII:s bekante minister, slutat sina dagar i Rysk fångenskap, ville Konungen befordra sonens lycka, naturligtvis pa krigarebanan; men ynglingen flydde den kongliga beskyddaren, tör att vid främmande Universitet och pa resor fulländа sina studier. Återkommen 1724 till fäderneslandet, tjenstgjorde han ett par ar vid Svenska missionen i Ryssland. Var tre gånger uppförd pa riksrädsförslag, men undanbad sig utnämning. Kärleken till studier följde honom genom lifvet och hans hem var en samlingsplats för tidens vittraste män, bland hvilka Dalin blef hans skyddling och vän. Han var ständig ordförande i det af Dalin stiftade

ordenssällskapet »Avazu och Vallasis», hvars förnämsta ändamål var att upp-lifva fäderneslandets hjelteminnen. Sedan Gr. Piper 1756 lemnat statens tjenst, drog han sig slutligen undan till sina egendomar, dem han förbättrade och förskönade.

JOHAN CARL HEDLIN GER.

Född i Schweitz d. 28 Mars 1691. Af Konung Carl XII kallad till Sverige, blef han här 1118 Kongl. Medaljgravör; Hofintendent; Ledamot af K. W. A. Återvände 1145 till Schweitz, der han dog d. 14 Mars 1111.

1.

Ats. JOHANNES. CAROLVS. IIEDLINGER. Bröstbilden, v. s. — Nedanför: i. c. h. f. 1728.109

Fråns. ++0 VIR NOBILIS ET PRAECL ARISSIME VIVE VT VIVAS! Derunder ett blad.

o

Diam. 13* lin. (11 storl.). Atsidan grav. af Hedlinger sjelf 1728 for någon tillämnad minnespenning, som ej utkommit, eller måhända' för N:o 3. En Frånsida med den här anförda inskriften blef, enligt Berchs Beskrifn. öfver S>. Mynt ocli Kongl. Skådep. &<?. pag. 360, N. 150, not, och Mechels Oeuvre du Chev. Hedlinger, Explic. pag. 2, modellerad och gjuten i Nürnberg af gravören Vestner, som hade öf-verkommit ett aftryck af bildsidan till N:o 2. Om detta exemplar, som enligt Berchs uppgift förvaras i Kongl. Myntkabinettet, dit det förmodligen kommit med hans egen samling, skulle vara den under N:o 1 beskrifna minnespenningen, så hafva dessa författare begått misstag i uppgiften om Atsidan, hvilken väl liknar N:o 2, men dock är väsendtligt skiljaktig, särdeles genom skriften under bilden. Dessutom äro båda sidorna af N:o 1 präglade, icke gjutna. Måhända afser deras anmärkning endast den under N:o 2 i noten omnämnda

o o

afgjutningen. Men då återstår att förklara huru Atsidan och Fränsidan af N:o 1 kommit samman. Högst sällsynt. — K. Mk. i bly.

2.

o

Ats. Inskrift och bild som på N:o 1. Nedanför:

MDCCXXX. *)

Fråns. NE DISSIMVLA NE LVSINGA. En spegel uppställd pä en kubisk sten, som till en del höljes af ett täcke.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af Hedlinger sjelf 1730. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

o

Ats. Utan namn. Hufvudet, v. s. — Nedanför: aatom.

Fråns. I. C. HEDLINGER EQVES CAELATOR NVM. S. R. SVEC. NAT. IN IIELVETIA MDCXCI. IMAGINEM SVAM SCVLPSIT QVAM CVLTRICI PROBITATIS AC ARTIVM PO-STERITATI AMICO ADFECTV DICAT. C. V. HÅRLEMAN NOBILIS SVECVS M DCC XXXIII.

Diam. 12 lin. (9 storl.), Grav. af Hedlinger sjelf, på anmodan af Hofintendenten Carl Hårleman. Gravören har här i stället

*) Ett gjutet exemplar i tenn af denna Åtsida med slät Fransida, på hvilken är med grafstikel inristadt: O V1R NOBILIS ET PRÆCLARISSIME VIVE VT VIVAS, förvaras i K. Mk. Den inristade skriften upptager här tre rader, da deremot samma skrift pä Frånsidan af N:o 1 är satt pä (i rader. Förtjenar ej intages under eget N:r. Jfr aum. under N:o 1.170

för namnchiffer begagnat det Svenska ordet »lagom» skrifvet med Grekiska bokstäfver, hvarom mera nedanför under X:o (i. — K. .Mk. i bronz; B-n i bly förgyld.

4.

o

Ats. Densamma som till 3.

Fråns. fWlK-Jl CEAYTON. En gardin framdragen på en ten. I afskärningen ett bevingadt ugglehufvud.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Graverad och utgifven af Hedlinger sjelf. — K. Mk. o. B-n i bronz.

i

5.

o

Ats. Densamma som till N:o 3.

Fråns. DEO GRATIAS. En brännspegel uppfångar solstrålar, hvarigenom ved, liggande omkring ett hjerta på ett rundt med blomsterband prydt altare, antändes.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af Hedlinger sjelf. — K. Mk.

i bronz.

6.

o

Ats. Utan inskrift. Bilden soiu på N:o 3.

Fråns. AAVOM. En stående uggla med Minervas kask och harnesk saint i högra foten spjut och sköld. Kring kanten på båda sidor en pärlrand.

Di

am. 11 i Un. (S storl.). Grav. af Hedlinger sjelf. (Frånsidans stamp på K. Myntet). Enligt bref från Kongl. Sekreteraren Areken-holtz till utgifvaren af Uiatoriucher Miinz-Beluatigung J. D. Köhler af d. 30 Nov. 173(5, hade denna minnespenning nagra år förut utkommit. Det med Grekiska bokstäfver tecknade Svenska ordet »lagam» var ämnadt att blifva en skämtsam gata för främmande lärde, på samma sätt som den bekanta inskriften makumiz på en Drottning Christinas medalj. För att så mycket mera leda forskarne på villospår hade Hedlinger dertill fogat en antik figur, utförd i antik stil. Detta ord, egendomligt för Svefiska språket, hade gjort lifligt intryck på Hedlinger och antogs af honom som ett slags valspråk. Han satte det under sin bild på medaljer (se N. 3, 4, 5), det lästes öfver dörren till hans boning i Schweitz och den 80-äriges sista arbete, vitnande orn hans dödstankar, bär detta ord till öfverskrift (se N:o 12). — K. Mk. o. B-n i silfver.

171

7.

o

Ats. I. C. II. &. M. R. F. S. Hedlingers och lians hustrus hufvud, h. s.

Fråns. BENIGNO NUMINE IUNCTI. Hedlingers och hans hustrus ovala vapensköldar, den förra konvex, den sednare konkav, under en gemensam krona, omslutna af myrtengrenar, uppburna af kyssande änglahufvud på en sky. Nedanför: d. i4. iul. a. i741.

Diam. 11} lin. (8 storl.). Grav. af Hedlinger sjelf till hans bröllop, som firades i Schweitz d. 14 Juli 1741 med Maria Rosa Fransiska Schorno (se pag. 138). Sällsynt, emedan Frånsidans stamp snart sprang. — K. Mk. i silfver. *)

8.

o

Ats. Densamma som till N:o 7.

Fråns. BENIGNO NUMINE IUNCTI D. XIV IVE. A. MDCCXLI. Hedlingers och hans hustrus namnbokstäfver sirligt hopslingade, under en strålande stjerna.

Denna Frånsida lär, enligt Mechel, Oeuvre du Cliev. IJed-linger, Pl. II. fig. 3, hafva blifvit af Hedlinger graverad i stället för den sprungna stampen till N:o 7. Den finnes ej veterligen i någon Svensk samling.

»

9.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, h. s. — Nederst:

dan. fehrman.

Fråns. LUCEM DAT SIDUS AMICUM. Strålarna från en nedgående sol upplysa ett bergigt landskap och månen på fästet. I afskärn.: ioh. car. hedlinger magister opt.

Diam. 9 lin. (6 storl.). Grav. af Dan. Fehrman, då han år 1745 efterträdde sin lärare Hedlinger som medaljgravör vid Kongl. Myntet. Berch (Beskrifning, pag. 362, N:o 160), m. fi. hafva orätt antagit denna minnespenning vara präglad öfver Fehrman.—K. Mk. o. B-n i silfver.

') Aftryck i bronzerad tenn af en annan Åteida med bada makarnes hufvud, af samma storlek, men helt olika prägel, utan inskrift, forvaras i K. Mk.172

14.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, v. s.

Fråns. FUGIT PRAETERITUM. Tiden, en bevingad gubbe med lian i hand, ilar öfver ett bergigt landskap belyst af den nedgående solen. 1 afskärn.: mdccliiii.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. i Nürnberg af obekant mästare 1754. Ilügst sällsynt. — K. Mk. i bronz.

i

11.

Ats. NOSCE TE IPSUM inom en ringlagd orm.

Fråns. & RESPICE FINEM inom en krets af stjernor.

Diam. 111 lin. (8 storl.). Grav. af Hedlinger sjelf, att utdelas åt bärarne vid hans begrafning. Man fann nemligen efter hans död, i hans byrå några exemplar i silfver af denna penning förvarade i ett paket med påskrift: »Pour les porteurs de I. C. H.» Sällsynt. — K. Mk. i koppar.

12.

Ats. Densamma som till N:o 6.

Fråns. A AV ÖM. En dödskalle liggande på en åker. Kring kanten en pärlrand.

Diam. llj| lin. (9 storl.). Ett af Hedlingers sista arbeten, hvilket ban ej hann fullborda. Enligt en teckning, som man fann på hans bord, hade han för afsigt att i fonden gravera, på ena sidan ett upprördt haf med ett skepp kämpande mot vågorna, pa den andra ett lugnt haf, der en båt, undkommen stormen, närmar sig evighetens port — ett tempel omgifvet af strålar. Det för honom magiska Svenska ordet »lagom» införlifvades med hans döds- och evighets-betraktelser. Frånsidans stamp biet aldrig härdad. Mycket sällsynt. — K. Mk. i tenn.')

13.

o

Ats. J. CAROLUS HEDLINGER. Hufvudet, v. s. — Nedanför: akhand-p.

') I I ||Hain I nivcrsitcts myntkabinett förvaras en niiniie*i>emiing sammansatt uf Åtsi-•liiii till N:o 11 och FHinsidan till N:o U\173

Fråns. NA TUS AN. MDCLXXXXI SUITIENSI PAGO IN IIELVETIA OBIIT AN. M. DCC. LXXI. Under en linea:

series nu mismatica universalis virorum illustrium. — m. dccc. xxiii. *)

Diam. 14 lin. (11! storl.). Grav. af Armand i Paris 1823 för Durands serie af minnespenningar öfver märkvärdiga män. — Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergötland Prins Oscars samling i bronz.

Hedlinger var en af nyare tidens yppersta medaljgravörer. Han uppehöll sig för artistiska studier i Paris, då han, jemte åtskilliga andra konstnärer, under Konung Carl XII:s sista regeringsår inkallades till Sverige. Han var här bosatt som Svensk tjensteman i 27 år och var sä fästad vid vårt land, att ban afslog de fördelaktigaste anbud frän flera Regenter att gà i deras tjenst, fastän ban icke undandrog sig att åt dem utföra ett och annat medaljarbete. Ehuru längtan till fäderneslandet slutligen drog honom tillbaka från Sverige, upphörde aldrig lians kärlek till detta land och de vänner han der qvarlemnat. Hans upptagande bland Svenska män behöfver således icke någon ursägtande förklaring.

EMANUEL SVEDENBORG.

Född d. 29 Jan. 1688. Assessor i K. Bergs Colle-* gium; L. af K. W. A. Död i London d. 29 Mars 1772.

1.

Åts. EMANUEL SVEDENBORG. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt. Vid nedra kanten: nat. i oss. den. i77->. — I nder axeln: P. L.

Fråns. TANTOQUE EXSULTAT ALUMNO. En man i antik drägt, med aflöst ögonbindel, närmar sig ingången till Isis' (Naturens) tempel, der gudinnans bild syns genom öppningen. I afskärn.: miro naturae investigatori

socio quond. aestlmatiss. acad. reg. scient. svec. mdccclii.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af P. 11. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1852. — K. Mk. o. B-n i silfver.

*) Randskrift: monachii.174

2.

Åts. EMANUEL SVEDENBORG. Bröstbilden, v. s., i sådan drägt, som på N:o 1. — Nedanför: l a.

Fråns. QUAERENTI DEFUIT ORB1S. En man i antik drägt med brinnande fackla i handen står färdig att instiga i en klippgrotta, nedgången till de dödas boning (Orc.us). I afskärn.: arcana velo süblato adspexit

vätes mdcclxxii.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. Frånsidan sålunda omgjord, sedan den ursprungliga blifvit ogillad. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1858. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2. a,

o

Ats. Densamma som till N:o 2.

Fråns. Lik N:o 2, men inskriften på en upphöjd rand kring kanten med en liten rosett nederst, och bergväggen utan öppning.

Diam. m. m. som N:o 2. Denna ursprungliga Frånsida kasserades, emedan bergets släta yta gjorde inskriften oförståelig. Exemplar häraf utdelades dock pä Akademiens högtidsdag och spriddes, innan den nya Frånsidan blef färdig. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bland 17:de århundradets tänkare och författare intager Svedenborg ett af de främsta rummen. Hans djupa insigter i anatomi, zoologi, fysik, astronomi, kemi och andra med dessa närslägtade vetenskaper äro sa mycket mera underbara, som hans skrifter flerstädes antyda förhållanden, af honom insedda eller anade, hvilka räknas bland en senare tids vigtigaste upptäckter. Med sin stora lärdom var han äfven hemmastadd i det praktiska lifvet, var förtrogen vän med sin tids störste mekaniker Polhem, och förde öfver Bohusläns klippor en flotta in i Idefjorden att understödja Carl XII:s anfall på Fredrikshalls fästningsverk. Den materiela verlden blef honom dock slutligen förtrang, och hans siareblick sökte genomtränga täckelset för andeverldens hemligheter. Huru hans öga öppnades för dessa fjerrsyner, och hvad som i dessa må anses vara sanning eller fantasi, kan ännu icke afgöras. Det misstroende, hvarmed andeskådarèu betraktades, förklarar hvarför vetenskapsmannen sa snart glömdes. Oaktadt denna glömska har dock en och annan lärdomsidkare i utlandet icke försmått att tillegna sig hans ideer och upptäckter, utan att likväl erkänna lånet. Ehuru Svedenborg sjelf aldrig upp-trädde som sektbildare, har hans theologiska system vunnit varma och talrika anhängare i både gamla och nya verlden, och på Ameri-175

kas jord resas ärestoder at den Svenske skrifttolkaren. lians författareverksamhet gränsar till det otroliga. Utom de vidlyftiga arbeten, ban sjelf genom tryck allmängjort, hvilka ensamt skulle varit tillräckliga att grunda ett oförgängligt lärdomsrykte, efterlemnade han mänga digra band i handskrift, förvarade i K. Wetenskaps Akademien, af hvilka först i var tid några blifvit af hans vänner och anhängare utgifna.

AUGUSTIN Elli i ENSYÄRI).

Född d. 25 Sept. 1710. Grefve; Fältmarskalk; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 4 Oct. 1772.

1.

Åts. FÄDERNESLAND. På en klippstrand vid hafvet syns en stuga, en runsten, en grafhäll och två träd.

Fråns. DEN SÄRADE MEN EJ ÖFWERWUNDNE.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af G. Ljungberger i Stralsund 1762. Man antager att denna minnespenning, slagen genom Regeringsrådet von Olthofs och Kammarrådet Gieses försorg, har särskildt afseende på d. v. General Löjtnanten och General en chef Ehrensvärd, som i slaget vid Passewalk i Pommern d. 3 Oct. 1760 blef svårt sårad i bröstet. Sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i tenn, gjuten.

•2.

Åts. HEDERLIGE SÄR.

Fråns. FÖR FÄDERNESLANDET. En runsten framför tvä granar. Pä marken vid stenens fot ligger ett svärd.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Grav. af G. Ljungberger i Stralsund, samtidigt med N:o 1 och genom samma personers försorg. Utdelades i silfver, att bäras på bröstet, at Svenska krigare, som blifvit sårade i striden d. 2 Jan. 1762 vid Neukahlen, der Svenska hären under Ehrensvärds befäl besegrade Preussarne, samt at några af dem som vid Passewalk delat samma öde, men icke erhållit den föregående

medaljen*). Sällsynt. — K. Mk. i silfver.

*

*) En annan dylik hedcrsmcdalj slogs 17.>7 af Svenska arniecns Frimurareloge i Pommern, att för samma ändamål utdelas jemte en liten lifstidspension. Se Berelu Beskrifning &c c. j>ag. 303, N:o 113.176

Gr. Ehrensvärd förenade med grundliga insigter i artilleri- och fortifikationsvetenskapen, mycken originalitet och

en företagsamhet, som af inga hinder besegrades. Svenska skärgårdsflottan (armeens flotta), som han med Chapmans biträde nyskapade, och Sveaborgs fästning, som han anlade till ett värn för Finland, utgöra hans äreminne. Hans stoft nedsattes 1783 i en graf, hvars slutsten Konung Gustaf d. 5 Juli samma år inmurade, i midten af Sveaborgs hufvud-fäste, der den ännu bibehålles, ehuru Ryska flaggan ett halft århundrade svajat deröfver. Ehrensvärds bröstbild pryder K. Weten-skaps Akademiens sessionsrum.

DANIEL TILAS.

Född d. 2 Mars 1712. Friherre; Kammarherre; Bergsråd; Landshöfding; Riks heraldlicus; Kommendör af K.

N. O.; Ledamot af K. IV. A. Död d. 27 Öct. 1772.

1.

o

Ats. KONGSBERG i NORRIGE. Norska lejonet i oval sköld under konglig krona.

Fråns. O (guldets tecken) FRA BESTENDIGE LIEBE 1735. Nedanför: R. L. & B. T. (Reinhold Löfman och Daniel Tilas).

Diam. 6 lin. (3 storl.). Af det guld Tilas, under sina resor ined Bergmästaren Löfman, hade funnit år 1735 i den å Frånsidan angifna grufvan vid Kongsberg i Norge, lät han vid återkomsten till Stockholm prägla denna lilla minnespenning af en half dukats vigt. l)<*t enda exemplaret förlorades jemte Tilas's rika samlingar af mineralier, historiska handlingar och anteckningar m. m. vid den stora eldsvåda, som år 1751 öfvergick Claratrakten i Stockholm. Exemplar i sill ver hafva senare blifvit afpräglade. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Ats. TE NASCENTE RENASCIMUR. Solen, uppgående öfver hafvet, kastar sina strålar #öfver ett nordiskt berglandskap. I afskärn.: gust. svec. göth. v. q. princ. iiaer.— På berget: i> f.177

Fråns. WÅSTRA SILFWERBERGETS ALT SEDAN GUSTAVIANISRE TIDEN FÖRMÖRCKADE MÅNE ÅTERWEN-TAR NU MED PRIXTS GUSTAF SIN FORDNA GLÄNTS, tecknadt på en förmörkad måne, som i kanten börjar klarna. I afskärn.: Förenings Grufwan D. 13. Jan. 1746. D. T. & A. C. (Daniel Tilas och Adolf Christiernin).

o

Diam. 11* lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Atsidan tillhör en minnespenning, präglad på Riksrådet Grefve C. G. Tessins förslag, i anledning af Kronprinsen Gustafs födelse d. 13 Jan. 1746. Frånsidan besörjdes af Tilas och Bergsrådet Adolf Christiernin, med afseende derpå att första smältningen från en gammal upprensad grufva, kallad Föreningsgrufvan, vid Vestra Silfberget i Norrbärke socken i Dalarne skedde vid samma tid. Till präglingen af nägra fa exemplar användes silfver från denna smältning. Gustaf II Adolf hade som Kronprins haft dessa graffält i förläning — K. Mk. i silfver; B-n i silfver (bland kongliga medaljer).

3.

Åts. Den SOM vinner tiden. han vinner alt. En nära fylld rnalmtunna, prydd med Tilas's vapen, hänger i kedjor.

Fräns. KIÖR SAKTA FRÅN BOTN. 1759. Öfverst en sexuddig stjerna.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Spelpenning, slagen vid kopparmynt-verket i Avesta 1759. Atsidans inskrift innehåller ett valspråk, som Frih. Tilas hade gjort till regel för sin lefnad. Första och sista bokstafven (initialerne af hans namn) äro större än de öfriga. — K. Mk. o. B-n i koppar.

Frih. Tilas hade både på theoretisk och praktisk väg inhemtat grundliga insigter i bergsväsendet och andra dithörande kunskapsämnen, flitigt använda i en vidsträckt embetsmannaverksamhet, stundom äfven i besvärliga uppdrag utanför hans egentliga tjensteåliggan-den. Derjemte egde han goda kunskaper i flera af historiens grenar såsom genealogi, heraldik, litteraturhistoria, topografi m. m. Efter den olycka som 1751 öfvergick honom (se N:o

1), började han ater samla historiska handlingar, böcker, mineralier m. ni., hvaraf han vid sin död egde ett dyrbart förråd. Hans egenhändiga, rikhaltiga genealogiska och biografiska anteckningar om Svenska ointroducerade adeliga ätter förvaras i Riksarchivet och hans topografiska samlingar i Kongl. Bibliotheket.

11178

ADOLF CHRISTIERNIN.

Född 1700. Brukspatron, egare af West anförs och Fagersta bruk i [Vestmanland, med Bergsråds titel Böd 1772.

En minnespenning, hvarpå lians namnbokstäfver förekomma, se under Dan. Tilas, p. 176, N:o 2.

Christiernin var en verksam bergsman. Hans deltagande i Vestra Silfbergsgrufvans bearbetande antydes ä den anförda minnespenningen. I förening med Brukspatron Rothoft satte lian äfven Östra Silfbergsgrufvan i Tuna socken i Dalarne åter i drift och fick derför 1756 eftergift af personela utskylder för sina der använda arbetare.

JUSTUS CHRISTOFER HAUSSWOLFF.

Född d. 22 Fehr. 1708. Th. D:r; Ord, K. Hofpredikant; Kyrkoherde i Clara och Olofs församlingar i Stockholm. Död d. 28 Jan. 1773.

Åts. IUSTUS CHRISTOPH. HAUSSWOLFF TH. D. PAST. ECCL. S. CLAR. ET OLAVI STOCKH. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt med kalott. — Nedanför: c. e.

Frånsidan. MEMORIAE OPTIMI PATRIS DENAT. MüCCLXXIII PIET AS LEONH. AB HAUSSWOLFF MDCCCVH.

Diam. 13} lin. (10 stork). Grav. af C. Enhörning, bilden efter C. J. Wikmans vaxmodell. (St. på K. Myntet). Slagen 1807 af sonen Överceremonimästaren m. m. Leonhard von Hausswolff, som jemte sina bröder blifvit adlad 1756, med ett tillagdt »von» framför fadersnamnet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

D:r Hausswolff hade tjenstgjort vid hofvet och som Regementspastor, da han 1745 blef Kyrkoherde i Riddarholmens och Bromma församlingar, hvarifrån han 1752 erhöll transport till Clara. Här blef hans första åliggande att fullända återuppbyggandet och inredningen af församlingens föregående aret nedbrända kyrka, Af em-betsbrödernas förtroende kallades han till deltagande i flera riksdagar och till Fullmäktig i Rikets Ständers Bank.179

NILS ROSÉN von ROSENSTEIN.

Född d. I Fehr. 1706. Med. D:r; Kongl. Archiater; Professor i anatomifysiologi, therapi ocli kemi vid Upsala Universitet; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 16 Juli 1773.

\.

Åts. SAECLI DEC US INDELEBILE NOSTRI. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — Nederst: G. l.

Fråns. NIC. ROSÉN DE ROSENSTEIN EQ. A. ARCHIATER REG. SVEC. ET ACAD. SC. MEMBRUM ARTIS SAL. DISCIPULIS DESIDERATUS OBIIT A. CH. MDCCLXXIII AET. LXVII.

Diam. llj lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1774. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. NICOLAUS ROSÉN A ROSENSTEIN ARCHIATER EQ. O. DE ST. P. Bröstbilden, h. s., gjord efter N:o 1. — Nederst: c. e.

Fråns. PHOEBO ANTE ALIOS DILECTUS. Æseula-pius stående med ormstafven i hand. I afskärn.: artis

medicae clarus antistes ob. 1773.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1814. Enligt Romerska gudasagan var Æsculapius son af Apollo (Phoebus) och Nymfen Co-ronis och af fadren med synnerlig kärlek omfattad. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Som universitetslärare och läkare grundade Rosén von Rosenstein (kallad Rosén innan ban 1762 adlades) ett nytt tidehvarf för medicinens studium och användande inom fäderneslandet. Flera af samtidens vigtigaste uppfinningar i läkekonsten infördes af honom, t. ex. kinabarkens begagnande, smittkoppympningen m. fl., hvarjemte ban genom utgifna populära , skrifter sökte bereda allmänheten insigt i afseende på helsovärden. Ortslägtet Rosenia biir hans namn.180

AUGUST ALSTRÖM ER.

Född d. 1 Aug. 1735. Handlande i förening med Sahlgrenska, handelshuset i Göteborg. Död d. 19 Sept. 1773.

Åts. AVGVST. ALSTRÖMER. Hufvudet, h. s. — Nedanför: I. B.

Från s. GRATÆ. MEMORIÆ. AETERNÆQ. på ett band. En rund sköld med Alströmerska vapnet. Vid nedra kanten: patr. optim. d. i. f. podolyn.

Diam. 9.^ lin. (6 storl.). Gjuten af I. B. (förmodligen någon guldsmed i Göteborg) kort efter Alströmers död, på bekostnad af' Joh. Frans Podolijn, som var anställd pä Sahlgrenska kontoret och gjort utländska resor i sällskap med Alströmer. Mycket sällsynt. — K. Mk. i silfver; B-n i bly.

(KATHARINA EHRENPREUS,

Född LINROTH.

Dotter af Assessorn Johan Linroth. Född d. 16 Mars 1692. Gift 1716 med Sekreteraren i Kongl. Kansliet, sedan Riksrådet m. m. Grefve Carl Didrik Ehrenpreus; Enka 1760. Död d. 2 Juni 1775.

n

Ats. NULLA PALLESCERE CULPA. Ehrenpreusiska vapenskölden under friherrlig krona, med prydlig ornering på en mur behängd med blomsterband. — På muren: d. f.

Fråns. JETTON DE MADME LA BARONNE ^EHRENPREUS NÉE DE LINROTII. 1 afskärn.: le i fi. mars.

Diam. Il» lin. (9 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Spelpenning, fiirärad Friherrinnan Ehrenpreus på hennes födelsedag d. 16 Mars 1751 af mannen, som da var Friherre, men senare samma år blef Grefve. Orden pa Atsidan voro hans valspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.181

GEORG L)e MÄRKES.

Född i Stockholm 1697. Kurfiurstligt Rad och Hof målare i Köln. Böd i Munchen 1775.

Ats. GEORGIUS DE MAREES HOLM: SVECUS EL: COL: CONS: a PICTOR æt. 5v. Bröstbilden, b. s., i tidens drägt ined mantelveck. — Nedanför: schega.

Fråns. HANC AMICI OPTIMI EFFIGIEM MVTVO AR-TIVM OBSEQVIO OB SVAM COLORIB. EXPRESSAM AERI INSCVLPSIT FRANC. ANDR. SCHEGA CARNIOLYS NYMISM. CAELATOR B A VAR US MDCCL.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af Chur-Bäjerska gravören Frans Andr. Schega 1750 som återtjenst, sedan De Marees hade målat hans porträtt. Fransidans stamp är omgjord, utan väsendtlig olikhet. Sällsynt. — K. Mk. (af den yngre) o. B-n (af den äldre stampen) i silfver.

De Marees, lärjunge af Meytens d. ä., hade bildat sig efter van Dyk. De porträtt han malat äro utmärkta »genom likhet med originalen, mjuk kolorit och god uppfinning i ställningarne».

CHARLES TOTTIE.

Född d. 21 April 1703. Grosahandlare i Stockholm ; Riddare af K W. O. Böd d. 22 Jan. 1776.

Åts. CAROLUS TOTTIE Cl VIS HOLMENSIS. Bröstbilden, li. s., i tidens drägt. — Nederst: c. i. wikman, k.

Fråns. VIGILI CUSTODE PERENNAT. Tröjas borg]lion, i hvars port står en beväpnad Minervabild eller det så kallade Palladium. 1 afskärn.: damni incendior.

sponsor ben. mer.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af C. J. Wikman. (St. på K. Myntet). Slagen af Brandförsäkringskontoret i Stockholm 1766. Har blifvit utdelad i guld och silfver åt personer, som utmärkt sig vid hämmandet af eldsvådor. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Tottie, chef för ett af Stockholmsbörsens mest ansedda, under firma »Tottie & Arfvedson» ännu fortfarande och nu mera äldsta ban-182

delshus, hade deltagit i styrelsen af nämnda brandförsäkringskontor från dess stiftelse (1746) samt genom sin borgen och enskilda förskott verksamt bidragit till dess upprätthållande, när de stora eldsvådor, som 1750, 1751, 1758 och 1759 öfvergingo hufvudstaden, föranledde utgifter, hvilka hotade med inrättningens undergång.

NIKLAS SAHLGREN.

Född d. 18 Mars 1701. Grosshandlare i Göteborg;

Direktör i Ostindiska kompaniet; Kommendör af K.

W. O.; Ledamot af K Tf. A. Död d. 10 Mars 1776.

1.

Åts. NIC. SAHLGREN DIR. COM. SV. INDI. ET EQV. TORQ. ORD. VAS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Wasaordens kommendörsband. Under axeln: G. l.

Från s. EXTENDENS VENTURA IN SAECULA CURAS. på ett band. En krans af sädesax och frugter. Inom kransen: certamina georgica instituit anno mdcclxxiii. Vid nedra kanten: bene merito r. acad. scient. cudi f.

Diam. 18 lin. (17 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1773 af K. Wetenskaps Akademien, som af Sahlgren fått emottaga 50000 Daler silfvermynt, hvaraf räntan skulle användas till prisbelöningar för godkända svar på utsatta täflings-frågor i ämnen rörande landthushållningen. Sahlgren ersatte Akademien kostnaden för minnespenningens prägling. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. N. SAHLGREN DIR. WID O. I. C. COMM. AF K. WASA ORD. Bröstbilden kopierad efter N:o 1, men utan gravörens namn.

Frans. KL. SV. PATR. SÅLLSK. Solen uppgående öfver ett berg bestrålar åtskilliga på en hafsstrand liggande sinnebilder af jordbruket, bergshandteringen, handel n och näringarne (plog, ståiigjernshammare, städ, pack-183

bul, merkuriistaf, väfsked, skyttel, bok). På hafvet syns ett bortseglande skepp. I afskärn. ett arehitektoniskt ornament.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen före 1777 af K. Patriotiska Sällskapet som en gärd af aktning för Sahlgrens nitiska bemödanden att upphjelpa Svenska bergshandteringen och andra näringar, och af tacksamhet för en till Sällskapet lemnad gåfva i penningar. Frånsidans stamp, som blifvit använd till flera af Patriotiska Sällskapets minnespenningar, graverades af Ljungberger 1772 för en af Sällskapet slagen medalj i anledning af Konung Gustaf III:s kröning. (Se Berchs Beskrifning, pag. 315, N:o 10). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Åts. N. SAHLGREN DIR. COM. SV. INDI. ET EQ. TORQ. ORD. VAS. Bröstbilden m. m. som på N:o 1.

Fråns. Lik Frånsidan af N:o 1, med den skilnad att inskriften vid nedra kanten slutas: acad. scient. c. f.

Diain. 1U lin. (8 stork). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1780, att såsom ett lägre pris utdelas åt författare, hvilka ej kunde med den större medaljen (N:o 1) belönas. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Hos Sahlgren förenades sann bildning och varm fosterlandskärlek med skarpt omdöme och rask företagsamhet. Pa hans förslag inrättades kompanier för handeln på Westindien och Ostindien; i båda blef han Direktör. Hans genom storartade och lyckliga handelsföretag samlade betydliga förmögenhet tillät honom göra ansenliga donationer, såsom till K. Wetenskaps* Akademien för landthushållningens upphjelpande (se N:o 1); till Göteborgs stad 25000 Riksdaler, använda till inrättande af ett sjukhus, somi(ännu bär gifvarens namn; till inrättning af barnhus och skolor pä Ostad i Westergötland mer än 20 hela hemman jemte betydliga kontanta summor. Vid Wasaordens stiftelse utnämndes Sahlgren till Kommendör. För att i framtiden bereda dylika utmärkelser äfven ett reelt värde, stiftade han för denna orden ett kommenderi (Gåsevadsholm m. m. i Halland) och ett riddaregods (Käberg i Westergötland) m. m. att, när hans efterslägt en gäng utdör, ställas till Konungens disposition.184

JAKOB FAGGOT,

Född. d. 13 Mars 1699. Öfverdirektör vid K. Landtmäteri et; Ledamot af K. W. A. Död

d. 28 Febr. 1111.

*

Åts. IAC. FAGGOT RER. GEODAET. PRAEFECTUS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined mantelveck.

Fråns. ACAD. R. SCIENT. SVEC. SOCIUS ET PER TRES ANN. SECRET. MERITISSIMUS NAT. 1699 DENAT. 1777.

Diam. 1H lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman eller G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1778. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Faggot var medlem af K. Wetenskaps Akademien från dess stiftelse och Akademiens Sekreterare 1742—1744. Under sin femtioåriga tjenstgöring vid K. Landtmäterikontoret (deraf 30 år som verkets chef) genomdref han vigtiga förändringar och förbättringar i afseende på rikets mått, mål och vigt, salpetertillverkningen, Finlands odling, fäderneslandets uppmätning och kartors upprättande, m. m. Från honom utgick förslaget till den år 1757 utfärdade K. Storskif-tesförordningen, hvilken på Svenska jordbruket haft ett särdeles välgörande inflytande.

CARL JOHAN CRONSTEDT.

Grefve. Född d. 25 April 1109. K. Öfverintendent, sedan President i K. Kammar Collegium; Kommendör af K. N. O. och Skattmästare viel K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 9 Nov. 1111.

Ats. PIET AS IN IMAGINE DURET. Hufvudet, h. s. — Nederst: G.

Fra ri s. C. I. CRONSTEDT COMITI SUPR. RAT. CURIAE PRAES. ORDI). REG. THESAUR. EQ. TORQ. ORD. STELLAE POL. SOCIO D ESI DE RA T ACAD. R. SCIENT. STOCKH. C. F.

Diam. HJ lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1778. — K. Mk. o. B-n i silfver.185

Gr. Cronstedt hade i 24 år (1743—1767) varit Öfverintendent och i sådan egenskap haft bestyr ined kongl, slottsbyggnaden saint inseende öfver de kongl, spektaklerna. Under denna tid uppfördes icke några större offentliga byggnader, som kunnat inför efterverlden vitna om hans insigter i architekturen. I den privata byggnadskonsten införde han förbättringar och för landtbruket uppfann han åtskilliga mekaniska reodskap, såsom en såningsmachin, en sädesrens-ningsmachin m. fl. Ar 1768 utgaf han beskrifning på en ny inrättning af kakelugnar med rör, — en uppfinning, som snart allmänt antogs till begagnande och hvarigenom Svenska

kakelugnarne erhållit stort företräde framför de eldstäder, som i utlandet begagnas.

CARL REINHOLD BERCH.

Född d. 29 Jan. 1706. Kansliråd; Riksantiqvarie och

Sekreterare i K. Antiqvitets Archivet; Riddare af K. N.

O.; Ledamot af K. W. A. och af K. Sv. Witt er hets Akademien. Död d. 22 Dec. 1777.

1.

Åts. CAROLUS RENALDUS BERCH HOLMIENSIS. Hufvudet, h. s. Derunder en ros.

Fråns. CONCENTUS. En lyra.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Gjuten af Dan. Fehrman 1746. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i förgylld koppar.

2.

Åts. CAROLUS RENALDUS BERCH HOLMIENSIS, Hufvudet, h. s. Under halsen: 1757.

Fråns. IN ABSENTIAE SOLATIUM FECIT A MIC A MANUS HEDLINGERI. öfverst en. strålande stjerna; nederst en valknut.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. 1757 af J. C. Hedlinger, sedan han från Sverige hade återvändt till sitt fädernesland Schweitz. Sällsynt. — K. Mk. i tenn, bronzerad; B-11 i bronz.186

o O.

c

Ats. Densamma som till N:o 2.

Frans. REGI SVEC. A CANCELL. CONSIL. TABU-LARII CUSTOS COOPTAT. IN UTRAMQUE PATR. URBIS ACADEMIAM SOCIET. LITER. VPSAL ET ANTIQVARIORUM LONDINENSIUM CÆL. A C. HEDLINGER AMICO OPT.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Hedlinger graverade denna Frånsida 1771, kort töre sin samma år inträffade död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bronz.

4.

Åts. C. REN. BERCH R. SV. A. CONSIL. CANCELL. ET EQV. AUR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck och Nordstjerneorden. — Nedanför: g. livxg-

bekger.

Fråns. DI VOS MUSA REFERRE DEDIT. Historiens sånggudinna (Clio) står med ett blåsinstrument i högra och ett skrifstift i venstra handen, hvilande armén på en bok, som ligger på en afskuren fyrkantig pelare. I afskärn.: POST XLVI. ANNOR. C. LAUDE STIPENDIA NUMMO PUBL. DONAT. MDCCLXXVII.

Diam. 17£ lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen pa Konung Gustaf III:s befallning och bekostnad 1777, kort före Berchs död. Den lär dock, på Berchs egen begäran, icke blifvit utlemnad förr än följande året. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Berch har författat flera värdefulla afhandlingar i historiska ämnen, intagna i samtidens lärda Tidskrifter. Hans numismatiska arbeten, fastän icke alltid röjande skarp kritik och sträng plan, hafva ännu ej förlorat sitt värde. Han förenade med klassiska studier och god smak ovanliga insigter i emblematik, hvarför ban ofta anlitades om förslag till minnespenningar och inskrifter. Med omsorg har han författat katalog öfver Antiqvitets Archivets d. v. samling af fornsaker och historiska märkvärdigheter samt öfver Drottning Lovisa Ulrikas, sedermera af Staten inlösta, dyrbara myntkabinett. Hans egen rika samling af minnespenningar öfver sa väl Svenska som utländska privatpersoner inlöstes till Kongl. Myntkabinettet.187

ANNA JOHANNA GRILL,

Född GRILL.

Dotter af Grosshandlaren Carl Grill. Född 1720. Gift 1737 med sin kusin Grosshandlaren, sedan Direktören vid Ostindiska kompaniet Clas Grill; Enka 1767. Död d. 3 Jan. 1778.

1.

o

Ats. Densamma som till minnespenningen öfver hennes silfverbröllop. Se pag. 154.

Fråns. JETTON DE MADAME ÄNNE JEANNE GRILL.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Spelpenning, grav. af Dan. Fehrman ocli af honom förärad Fru Grill år 1755. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

En minnespenning öfver Fru Grills silfverbröllop 17(>2, hvartill Atsidan af N:o 1 användes, se under mannen Clas Grill, N:o 2, pag. 154.

Fru Grill egde vackra samlingar, bland andra en utmärkt samling af Svenska mynt och medaljer, hvilken genom arf kom till Brukspatron Friherre P. A. Tamm, som skänkte den till sin systerson Brukspatron Carl Östberg. Denna länge bortglömda samling, nu förvarad på Elfkarön i Upland, har af nu varande egaren blifvit betydligt ökad, särskildt genom inköp af framlidna Grosshandlaren Johan Scharps rika samling af minnespenningar öfver Svenska privatpersoner, hvars grundstam bildats af den vettgirige Vinhandlaren i Stockholm Dan. G. Nescher.

CARL von LINNÉ.

Född d. 13 Maj 1707. Med. D:r; Kongl. Archiater; Professor i medicin och botanik vid Upsala Universitet; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död cl. 10 Jan. 1778.

1.

Åts. CAROL. LINNAEUS M. I). BOT. PROF. UPS. AET. 39. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Nederst: j). f.188

Fråns. CAROLO GUSTAVO TESSIN ET IMMORTALI-TATI EFFIGIEM CAROLI LINNAEI CL. EKEBLAD AND. HÖPKEN N. PALMSTIERNA ET C. HÅRLEMAN DIC. MDCCXLYL

Diam. 11» lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen 1746 af Kanslirådet f. d. Ministre plenipot. Grefve Clas Ekeblad, Hofmarskalken m. m. Frih. Anders Johan von Höpken och f. d. Envoyén Nils Palmstierna (alla tre samma år befordrade till Riksråd) samt Öfverintendenten Frih. Carl Härieman, och tillegnad Linnés synnerliga beundrare och gynnare Riksrådet Grefve Carl Gustaf Tessin. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. C. LINNAEUS EQV. A UR. ARCßlAT. ET PR. UPS. Bröstbilden, kopierad efter N:o 1, men med tillägg af Nordstjerneorden. — Nedanför: D. v.

Fråns. ILLUSTR AT. Solen bestrålar tre i form af Sveriges vapen ställda kronor, bildade af alster ur djur-, vext- och stenriket.

Diam. 11^ lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1758 af Riksrådet Grefve C. G. Tessin, till hvilken Linné hade dedicerat den kort förut utkomna första delen af Systema Naturae. Den sinnrika framställningen pa Frånsidan angifver pa samma gang omfånget af Linnés vetenskapliga forskningar och Sveriges ära att hafva frambragt denna sekularman. — K. Mk. i silfver; B-n i guld.

%

3.

Ats. Densamma som till N:o 2.

Fråns. REGIA ACADEMIA SCIENTIARUM. K. We-tenskaps Akademiens äldre jetonprägel. Se pag. 127.

Diam. m. m. som N:o 2. (St. på K. Myntet). Slagen 1764 af K. Wetenskaps Akademien, att utdelas som prisbelöning för insända godkända afhandlingar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. CAROLUS LINNAEUS ARCH. REG. EQV. AURA-TUS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck, Nordstjerneorden och örten Linnæa i knapphålet. — Nedanför: ljungberger.18!)

Fråns. DEAM LUCTUS ANG1T AMISSI. Naturen (Cybele eller Dea mäter), en qvinna med krona och nyckel i hand, står sörjande, omgifven af djur (lejon, björn, lodjur in. fi.), vexter (deribland Linnæa) och stenar. I afskärn.: post obitum upsaliae d. x. jan. mdcclxxviii. rege

jubente.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen på Konung Gustaf IH:s befallning och bekostnad 1780. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. CAROLUS. LINNÆUS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden och örten Linnæa i knapphålet. — Frånsidan slät ined upphöjd kant.

Diam. 12^ lin. (9A storl.). Grav. af Kirk i London i slutet af förra eller början af innevarande århundra e, före 1806 '). Bilden, at vackert arbete och stor likhet, lär vara gjord efter ett bekant porträtt med den svulstiga underskriften: »Deus creavit, Linnaeus dispo-suit.» Tyckes hafva varit ämnad till något slags belöningspenning, att förses med inristad skrift på baksidan. Sällsynt. — K. Mk. i bronz; B-n, gjuten, i tenn.

6.

n

Ats. Densamma som till N:o 2.

Fråns. NATALIUM MEMORIAE SAECULARI D. XXIV. MAII MDCCCVII. INSTITUTUM LINNAEANUM UPSALIENSE.

Diam. Ili lin. (8 storl.). Frånsidan grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af sällskapet »Linnéska Institutet» i Upsala till festen d. 24 Maj 1807, hundrade årsdagen (nya stilen) efter Linnés födelse. Det nämnda sällskapet, förut kalladt »Zoophytoliti-ska Sällskapet», stiftadt af studerande i Upsala, hade till ständig Præses valt den efter mångårigt vistande i England och Afrika år 1799 hemkomne Botanices Demonstratorn, sedan Professorn Adam Afzelius, hvilken vid sekularfesten höll ett minnestal Öfver Linné och besörjde om minnespenningens prägling. — K. Mk. o. B-n i silfver.

') Uppgiften om gravören grundar sig på en anteckning af D. G. Nescher. Silfverstolpe (Supplement till Berch) och Afzelius (Egenhändiga anteckningar af C. Linnaeus om sig sjelf) saint, efter den sednare, Rudolphi och Kluyskens (se N:o 8) anföra endast att penningen är präglad i England. Herr Envoyén m. ni. Grefve b. von Platen, som i London anskaffat och till Kongl. Myntkabinettet förärat det der förvarade exemplaret, har dock meddelat underrättelse att föreståndaren för K. Myntet i Loiidou Herr Wyou icke känner huruvida penningen är slagen i detta land.190

3.

Åts. CAROLUS LINNÆUS. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — Nedanför: dubois f.

Fråns. NATUS ROESHULTAE IN SUECIA AN. M.DCC. VII. OBIIT AN. M.DCC.LXXVIII. Under en linea:

series

NL~MISMATICA UNIVERSALIS VIRUM ILLUSTRIUM. —M.DCCC.XVin. — A id nedra 1 -canten: durasjd ediiht. ")

Diam. 14 lin. (1U storl.). Grav. 1818 af Eug. Dubois i Paris för en af Durand utgifven serie af minnespenningar öfver ryktbara män af alla nationer. Linnés minnespenning blef den första i denna serie. »Roesliultae» är komministersbostället Råshult i Stenbrohults socken i Småland, der Linné var född. — K. Mk. o. B-n i silfver.

7. a.**)

o

Ats. Lik X:o 7, men med gravörens namn (dubois.?.) satt under axeln och utan randskrift. — Frånsidan slät.

Storlek som N:o 7. Grav. af Eug. Dubois, förmodligen att användas i st. f. X:o 7, 7. b eller 8 i Durands nämnda medaljserie.— K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

7. b.

i .

Ats. Lik N:o 7, men utan Nordstjerneorden och

med någon ringa variation i öfrigt.

o o ~

Fråns. Lik N:o 7. men med ordet: virüm i st. f. viRUM, saint vid nedra kanten: PArisiis durand epidit.

Diam. m. m. som N:o 7. — Upsala Universitets Mk. saint II. K. II. Hertigen af Östergötland Prins Oscars samling i bronz.

8.

o

Ats. Densamma som till N:o 7, eller 7. a, 7. b eller åtminstone nära liknande.

') Minncspenningarne i denna serie hafva randskrift, på silfverexemplar: arge.nt; pä

bron/exemplar: honachii. *') Rudolphi, i det under N:o 8 citerade arbetet, uppgifver oriktigt att denna bildsida (eller den till N:o 7, eller 7. b) blifvit präglad i Sverige, likasom Kluyskens att den i Sverige blifvit tagen till förebild. De i Sverige präglade bildsidonia till Linnés minnespenningar äro långt äldre än den Franska gravörens arbete och torde snarare hafva tjent till förebild för detta.191

Fråns. NATUS SMOLANDIAE AN. M. DCC. VII. OBIIT UPSALIAE AN. M. DCC. LXXVI1I. - Derunder: series numis-

matica universalis virorum illustrium m.dccc.xx1i. — dukand

edidit.

Storlek m. m. som N:o 7. Grav. af Eug. Dubois 1822, hvarvid det i utlandet okända gårdsnamnet Råshult blifvit utbytt mot det mera bekanta provinsnamnet Småland. Denna minnespenning finnes icke veterligen i någon Svensk samling. Beskrifningen är hemtad ur Car. Asm. Rudolphus Recentioris aevi Numismata virorum de rebus inedicis et phycicis meritorum memoria servantia. Berol. 1829, p. 96, N:o 403, och Ilipol. Ivluyskens Des hommes celebres dans les sciences et les arts, et des médailles qui consacrent leur souvenir. Gand 1859, Toni. 2: pag. 161. Den sednare författaren anser oriktigt ordet »Sinnlandiae» hafva tidkommit genom ett misstag och att detta misstag (på den yngre minnespenningen!) blifvit rättadt på den under N:o 7 upptagna (den äldre!).

9.

Åts. CAROLUS LINNAEUS. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt. — Nedanför: w. wyox s. mint.

Fråns. OB SOLERTIAM IN STUDIIS BOTANICIS LAU-DATAM SOC: PHARM: LOND: VOLU1T A. D. MDCCCXXX. En qvinna i antik drägt, samtalande med en framför henne sittande yngling, håller i venstra handen en blomqvast, och pekar med den högra på en antik grafvård, på hvilken läsas namnen af de berömda naturforskarne: ray linnaeus jussieu sloane. Nedanför på ett upprulladt blad står: miller. Bakom qvinnan en antik vas, prydd med bilden af Hygiæa matande en orm, och fylld med blommor; på marken vexa blommande örter. I afskära.: en rund sköld, i hvilken s}*ns Apollo dödande draken Py-thon, lagd på en enkel ormstaf. — Vid ena kanten:

wyon. r. a.

Diam. 15] lin. (13A stork). Grav. af W. Wyon i London. Slagen 1830 af Farmaceutiska Societeten i nämnda stad att användas som belöningspenning för studerande, som gjort berömliga framsteg i botaniken. Frånsidans stamp är bräckt. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

9. a.

o

Ats. Densamma som till N:o 9.

Fråns. OB SOLERTIAM IN STUDIIS BOTANICIS LAU-DATAM SOC. PIIARM. LOND. VOLUIT. A. D. 1830. Figu-192

rerne in. in. som på N:o 9, med små, obetydliga förändringar, men arbetet bättre utfördt. I afskärn.: Skölden på ormstafven som på N:o 9. Vid ena kanten: w. wyon s.; vid den andra: mint.

Diam. m. m. som N:o 9. Förmodligen har denna Frånsida blifvit salunda oingjord, sedan den förra erhållit bräcka. Sällsynt. — Upsala Universitets Alk. i bronz.

10.

Åts. SOCIÉTÉ ROY ALE DIIORTICULTURE ET DA-GRICULTURE DE LIÈGE. Linnés bröstbild, v. s. — Ne-

danför: mstexhk.

Fråns. Staden Liège's vapen omslutet af ett band bildadt af blommor och frugter.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Sålunda beskrifven af Hipol. Kluv-skens i dess under N:o 8 anförda arbete, 2: 162. Användes förmodligen till prisbelöning af den pa Atsidan angifna Trädgårdsodlings och Landtbruks Societeten i Liège (Lüttich). Exemplar deraf finnas icke veterligen i någon Svensk samling.

Linné (kallad Linnaeus innan han 1757 adlades) har som ombil-dare eller rättare grundläggare af de naturhistoriska vetenskaperna och företrädesvis den botaniska, vunnit vidsträcktare rykte än någon annan nyare tidens vetenskapsman, och hans namn skall aldrig upphöra att med vördnad och tacksamhet anföras, huru mycket än dessa vetenskaper genom nya forskningar och upptäckter kunna vinna i omfång utöfver den krets, som var honom bekant. Det var hans snille förbehållet, att inom detta område utspana naturens eviga lagar och uppdraga grundlinier, inom hvilka äfven framtidens upptäckter kunna inrymmas. Linné var en af K. Wetenskaps Akademiens stiftare och blef Akademiens förste Præses. Studerande ungdomen vid det lärosäte, ban gagnat och hedrat, har uppfört siarens bildstod, huggen i marmor af Byström, i zoologiska museets lärosal i Universitetets botaniska trädgård. En ännu skönare och oförgängligare minnesvård är den täcka, af Gronovius namngifna »Linnaea borealis», hvilken hvarje vår sprider sitt doft i fäderneslandets skogar.

Paq. o5. Tag. '//.

Tag. Hö. Vag. II7.193

CARL I)E GEER.

Född d. 10 Febr. 1720. Friherre; Hofmarskalk; Kommendör m. st. k. af K W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 7 Mars 1778.

1.

Åts. C. DE GEER MARECH. AULIC. ET EQ. TORQ. O. VAS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt, med Wasaordens kommendörsband och Nordstjerneorden. — Nedanför: G. l.

Fråns. SUBIMET SUPERSTES. En fjäril med utslagna vingar, krypande ur sin puppa. I afskära.: reg.

ACADEMIA SCIENT. SV. C. F.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1778. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. C. DE GEER MARECH. AULIC. ET EQ. TORQ. ORD. VAS. Bröstbilden som på N:o 1, utan gravörens namn.

Fråns. SIBIMET SUPERSTES. En öfver marken uppåt flygande fjäril. 1 afskära.: opt. coniugi Charlotta ribbing c. f. 177 8.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. af G. Ljungberger 1778, efter Frih. De Geers död, på anmodan af enkan, Friherrinnan Catharina Charlotta Ribbing, som dock förkastade Frånsidan, ovisst af hvad anledning, möjligtvis sedan hon erfarit att K. Wetenskaps Akademien begagnat samma inskrift på sin öfver De Geer nämnda år slagna minnespenning (se N:o 1). Stampen blef aldrig härdad och endast högst få afdrag i tenn eller bly äro deraf tagna. Således mycket sällsynt. K. Mk. i bly, förgylld.

a

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. OPT. CONJUGI CHARLOTTA RIBBING F. F. CURAVIT MDCCLXXVHI. (-- factum fieri curavit --) inom en lagerkrans.

11194

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. af G. Ljungberger 1778. Denna Frånsida gjordes i stället för den af Friherrinnan De Geer förkastade. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. De Geer vann som entomolog vidsträckt vetenskapligt rykte. Hans stora verk Memoires pour servil' à 1'histoire des In-sectes, i 7 delar, eger stort värde genom beskrifningarnes noggranhet och goda figurer, dem ban sjelf tecknat. En rik farbroders testamente gjorde honom egare af Leufsta m. fi. bruksegendomar och grufvor, hvilka genom hans vard och införda förbättringar vunno ökadt värde, och der han blef en fader för sina underhafvande. Hans rika samling af insekter och andra naturalster jemte ett dyrbart mikroskop skänktes, efter hans död, af enkan till K. Wetenskaps Akademien.

OTTO FLEMING.

Friherre. Född 1697. Riksråd; Riddare och Kommendör af K Maj:ts O. Död d. 24 Nov. 1778.

Åts. OTTO. FLEMING. L. B A RO. CHIL. EQVES. et. COM. OR. ENSIF. Bröstbilden, h. s., i harnesk med Svärdsordens kommendörsband öfver axeln ocli pelsbrämadt mantelveck, på hvilket ses ordenskrachanen. — Under axeln:

m. g. a.

Fråns. ÆQVAM SERVARE MENTEM. En oval sköld ined fri herrliga Flemingska vapnet i fyra fält kring hjert-vapnet under krona, omgifven af ordensbandet, med underhängande stjerna, och en lejonhud. — Nedanför: arbif.n

jidcclv.

Diam. 13\ lin. (11 storl.). Grav. , af M. G. Arbien i Köpenhamn 1755, då Frih. Fleming (den tiden Öfverste och Kommendör m. st. k. af K. S. O.) var Envoyé extraord. vid K. Danska hofvet. (St. i Banken). Omskriften på Frånsidan var hans riddarevalspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

ti

Frih. Fleming hade som militär befordrats till Öfverste i armeen, och var Envoyé E. O. vid K. Danska hofvet 1748—1755. Sistnämnda ar insattes ban i Rådet, hvarifrån han af det segrande motpartiet uteslöts 1765. Ater inkallad 1769, vägrade han att mottaga detta anbud, föredragande privat lifvets lugn.195

EVA SACK,

Född BJELKE.

Dotter af Presidenten i K. Statskontoret Grefve Carl Gustaf Bjelke. Född d. 14 Dec. 1706. Gift 1722 med Kammarherren, seclan Kanslirådet Friherre Johan Gabnel Sack; Enka 17öl. Död d. 18 Dec. 1778.

r>

Ats. Utan inskrift. Familjen Bjelkes vapen i en oval af två gripar hållen sköld under krona, på ett med blomsterband orneradt underlag.

Fråns. JETTON DE MME LA BARONNE DE SACK NÉE COMTESSE DE BIELKE 1744.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Spelpenning, grav. af J. C. Hedlinger och af honom förärad till julklapp 1744. — K. Mk. o. B-n i silfver.

JAKOB JONAS BJÖRK STÅHL.

Född d. 23 Jan. 1731. E. o. Philos. Professor i U]psala; Utnämnd Professor i österländska språken vid Universitetet i Lund, hvilken befattning han dock aldrig tillträdde. Död i Salonichi i Grekland d. 12 Juli 1779.

Åts. IAC. ION. BIÖRNSTÅHL PIIILOLOGUS. Hufvudet, h. s. — Nedanför: c. fehrman.

Fråns. CELEBER. PEREGRINATORI DEDIT SUDERMANNS CUNAS MDCCXXXI THESSALONICA CIPPUM MDCCLXXIX HOLMIA NUMMUM MDCCLXXX.

Diam. J U lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1780 genom försorg af Kongl. Bibliothekarien C. C. Gjörwell, som till kostnaden använde influtna prenumerationsmedel på Björnstahls Brefsamling. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Björnståhl, född på Rotarbo i Näshulta socken i Södermanland, egde djupa insigter i österländska språken. Han tillbragte 12 år på resor i främmande länder för vetenskapliga forskningar, deraf de tre sista ären i Turkiet. Hans berättelse om dessa resor, innehållande rikhaltiga litterära upplysningar, utgafs efter hans död af Gjörwell.196

HENRIKA JULIANA von LIEWEN.

Dotter af Riksrådet Grefve Hans Henrik von Liewen. Född d. 16 Febr. 1709. Hof röken; Gift 1748 med öfverintendenten Frih. Carl Härieman; Enka 1753. Död d. 26 Aug. 1779.

Åts. H. S. D. M. YOUS JOUÉS COMME I/AMOUR. (Henriette Sylvie de Moliére - -). På ett rundt bord, hö]jdt med ett täcke, ligga tre kort, esset, tuan och trean i ruter samt ett par glasögon.

Fråns. L'AMOUR EST AVEUGLE. Kärleksguden, bevingad, står med förbundna ögon och med bågen i hand. — På marken: d. f.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen förmodligen 1744. De på bordet upplagda korten bilda hvad man i tricettspelet kallade »Neapolitain». Fröken Liewen, som, för sin beundran af en Fransysk roman, inom hofvet pä skämt kallades »Hen-rietteo Sylvie de Moliére» (hvartill begynnelsebokstäfverna förekomma på Atsidan) hade vid något tillfälle tankspridd begått ett fel i det då brukliga tricettspelet, hvilket gaf Rikrådet

Grefve C. G. Tessin anledning att läta gravera och lemna henne denna spelpenning. — K. Mk o. B-n i silfver.

Efter mannens död skänkte Grefvinnan Hårleman hans samlingar af böcker, kopparstick och handritningar till Kongl. Bibliotheket.

ULRIKA SPARRE,

Född STRÖMFELT.

Dotter af Rik sr äd et Grefve Johan Strömfelt. Född d. 11 Dec. 1724. Gift 1756 med Öfverste Löjtnanten, sedan Riksrådet och Öfver ståthällar en Friherre Carl Sparre; Öfverhofmästarinna hos Drottning Sofia Magdalena. Död d. 30 April 1780.

Åts. TE SOCIA NIL Milli TRISTE. Grefvinnan Sparres bröstbild, v. s., i veckad drägt. Vid bröstet äro fästade197

Drottningens porträtt och dekorationen till 1'Ordre de l'Har-monie eller den s. k. Solfjädersord en. — Nedanför: liungbekger.

Fråns. MEMORIAE COMIT. ULR. STRÖMFELT OPTI-MAE CONJUGIS NATAE MDCCXXIV DENATAE MDCCLXXX DICAVIT CAROLUS SPARRE.

Diam. 174 lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af den oefterlefvande mannen 1780, da blott några få afdrag utlemnades. Ar 1791 begärde och erhöllo Frih. Sparres arfvingar K. Witterhets, Historie och Antiqvitets Akademiens tillåtelse att afprägla nya exemplar. —- K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefvinnan Sparre hade varit Hoffröken hos Drottning Ulrika Eleonora, Kammarfröken hos Drottning Lovisa Ulrika och blef 1777 Ofverhofmästarinna hos Gustaf III:s genial. L'Ordre de 1'Harmonie var en societetsorden, stiftad af Lovisa Ulrika 1744, pa Riksrådet Grefve C. G. Tessins förslag, med anledning deraf, att Kronprinsessan, när lion första gången på en konglig slup reste till Drottningholm, tappade sin solfjäder, som föll i stycken, hvilka af närvarande herrar och damer som minnen tillvaratogos. Dekorationen utgjordes af en bla glob, pä hvilken ses en konglig- slup af guld och deröfver en strålande stjerna af silfver, genom fem hoplagda solfjädrar fästad på ett hvitt ringformigt omgifvande band med inskrift på ena ena sidan: »La liaison fait ma valeur», på den andra: »La division me perd», hängande i Lovisa Ulrikas namnbokstäfver under en konglig krona af guld. Orden utdelades bland hofvets vänner och bars i band af brandgul (Brandenburgs) färg.

DANIEL FEHRMAN.

Född d. 12 Jan. 1710. Medaljgravör vid Kongl. Myntet i Stockholm. Död d, 8 Juni 1780.

Åts. DAN. FEHRMAN IIOLMIENS1S. Hufvudet, li. s. — Nedanför: c. g. fehrman.

Fråns. FULGOR ABSQUE FUMO. En antik lampa brinnande med klar låga.

Diam. 12 lin. (9 stork). Grav. af sonen Carl Gustaf Fehrman 1783. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Daniel Fehrman, Hedlingers lärjunge och efterträdare, var en af vårt lands skickligaste medaljgravörer. Han upphörde dock, till följd af ett slaganfall (1764), många år före sin död att arbeta.198

JOHAN af BJERKÉN.

Född d. 1 Nov. 1125. Expeditionssekreterare vid Utrikes expeditionen, sedan Kansliråd; Riddare af K. N. O. Död d. 28 Aug. 1180.

Åts. IOH. a BIERKÉN R. SY. A CONS. CANCELL. ET EQV. AUR. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaklräg-ten med Nordstjerneorden. — Nederst: F.

Fråns. FLENDI COPIA DIVES. En sarkofag på en uppböjd rutad plan, å hvilken ligga ett ordensband och en vinkelhake. I afskärn.: l. fr. mur. ex s. s. eduard, praef. mer. mört. ad. MDccLxxx. (Liberi fratres Muratores ex sodalitate Sancti Eduardi Praefecto meritissimo morte adempto - -).

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. i Frimurarebarnhuset). Slagen 1781 af Frimurareordens Skottska St. Eduards loge i Stockholm, hvars Ordförande Bjerkén hade varit. — K. Mk. i guld; B-n i silfver.

Bjerkén (adlad 1770 af Bjerkén) var mycket använd i Kongl. Kansliet, i Utrikes expeditionen, i Sekreta Utskottets kansli och i åtskilliga kommissioner. Han var, enligt en minnestalares uppgift, »skicklig embetsmän, glad umgängesvän och ledamot i talrikaordens-sällskaper».

JOHAN IHRE.

Född d. 3 Mars 1101. Kansliråd; Professor Skytteanum vid Upsala Universitet; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. Svenska Witt er hets Akademien. Död d. 1 Dec. 1180.

Åts. JOHANNES IHRE R. a CANCELL AR. CONS. PROF. UPSAL. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — I nder axeln:

Fråns. CARPENT TUA POMA NEPOTES. Ett ungt vexande träd omhägnadt med störar. I afskärn.: polyhi-

stor operibus immortalis ob. mdcclxxx.I

199

Diain. 1(U lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1811. Figuren på Frånsidan, tagen ur Ihres adeliga vapen, afser ungdomens uppfostran. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ihre intager bland fäderneslandets universitetslärare ett af de yppersta rummen. Hans grundliga insigter och innehållsrika skrifter i språkforskning, fornforskning, historia, politik, theologi m. m. rättfärdiga benämningen »polyhistor». Särskildt har han genom sitt Glos-sarium Suiogothicum, Svenskt Dialekt Lexicon m. fl. skrifter lemnat mycket värdefulla bidrag till kännedom af Svenska språket. Hans anförda Glossarium, vitnande om vidsträckt studium af de Fornnordiska samt Anglosachsiska och Moesogötiska tungomålen och deras litteratur, utgafs med särskildt af Rikets Ständer beviljadt understöd och beredde honom Kansliråds namn, adelskap saint oförgängligt lärdomsrykte. Åtskilliga afhandlingar inom theologiens område och öfver dagens politiska frågor ådrogo honom processer och förföljelse, hvilka, långt ifrån att minska hans anseende, bidrogo att göra hans namn ännu mera berömdt.

CHRISTOFER FAXELL.

Född 1704. Öfverinspektör vid Kongl. Landtmäteriet. Böd d. 1 Bec. 1780.

Åts. C. FAXELL ÖFV. INSPECT. VID LANDTMÄTERIET. Bröstbilden, h. s., i röck med pelskrage och tofsar.

Fråns. KL. SV. PATR. SÅLLSK. Sällskapets vanliga jetonprägel. Se pag. 182.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1773 af K. Patriotiska Sällskapet, med anledning af Faxells frikostiga gåfvor. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Faxell, som i egenskap af Öfverinspektör vid K. Landtmäteriet hade inseende öfver justering af mätt, mal och vigt, var en insigts-full och verksam embetsmän samt frikostig befrämjare af nyttiga företag.200

CATHARINA EBBA HORN.

Dotter af Öfversten Friherre Christer Horn. Född d. 27 Maj 1720. Vigd a lat er e med Konung Fredrik I och genom hans försorg upphöjd till Romersk Riksgref-vinna 1746; Gift 1762 med Öfverste Löjtnanten, sedan Riksrådet Grefve Ulrik Barck; Enka 1772. Död d. 12 Sept. 1781.

1.

Åts. CATHARINA EBBA HORN L. B. IN ÅMINNE. Bröstbilden, h. s., i prydlig drägt med pärlsmyeken och mantel fasthållen af ett pärlsnöre öfver bröstet. — Nedanför: d. fehrman.

Fråns. SAC. ROM. IMP. COM. 1746. Fröken Horns Tyska riksgrefliga vapen i oval krönt sköld, omgifven af en drake, som bär en lans, och ett lejon hällande en kask, allt hvilande på ett moln. — I kasken står: D. f.

Diam. 1H lin. (8 storl.). Spelpenning, grav. af Dan. Fehrman 1746. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. L. BAR. IN ÅMINNE. Namnbokstäfverna ^ & dubbelt sammanbundna, under greflig krona ined nedhängande blomsterband.

Fråns. Densamma som till N:o 1.

Storlek m. m. som N:o 1. Grav. af Dan. Fehrman för samma ändamål som den föregående. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Någon gång finner man båda Atsidorna af N. 1 och 2 samman-präglade. — K. Mk. i tenn.201

CHRISTINA SOFIA RÅLAMB,

Född SACK.

Dotter af Kanslirådet Friherre Johan Gabriel Sack. Född d. 11 Aug. 1723. Gift 1747 med Presidenten i K. Statskontoret Friherre Clas Gustaf Rålamb; Enka 1765. Död d. 20 Oct. 1781.

o

..Ats. Utan inskrift. Familjen Säcks vapen i en oval sköld under friherrlig krona på en omgifning prydd med blomsterband och palmqvistar.

Fråns. JETTON DE LA BARONNE DE RÅLAMB NÉE BAR. DE SACK. 1747.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Spelpenning gifven vid bröllopet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

HANS HENRIK von LIEWEN.

Grefve. Född 1702. Riksråd; Riksmarskalk; General Löjtnant; Generalguvernör i Pommern; Kansler för Abo, sedan för Greifswalds Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. Döcl cl. 25 Nov. 1781.

o

Ats. Tvenne JZ, sammanbundna genom blomster-band, under greflig krona.

Fråns. L'AMOUR POUR MA LIBERTÉ. 1756.

o

Åttkantig spelpenning af 11 lin. diam. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Gafs år 1756 som julklapp åt d. v. General Löjtnanten Grefve v. Liewen, enligt Berchs anmärkning, »af en person» (Borgmästaren Thomas Plomgrens hustru Fru Brita Christina Funck), »som jemte sin välmening ville lysa med Fransyska». — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. v. Liewen började sin tjenstgöring i Konung Carl XII:s läger och hof. Deltog som General Löjtnant i Pommerska kriget 1757—1760 och ingick sistnämnda år i Rådet. Som Generalguvernör i Pommern införde han betydliga besparingar i detta lands statsutgifter. »Han var lärd, arbetsam, gifmild af enskilda medel, men högst sparsam med kronans, oegennyttig och ordningsman i alla sina göromål.»202

JOIIAN ADOLF ERNST.

Född 1710. Commerceräd i K. Commerce Collegium. Böd d. 14 Dec. 1781.

Åts. IOHAN ADOLPH ERNST COMMERCE RÅD. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. — Nederst: G. l.

Fråns. ÅMINNELSE AF EN MEDBORGARES FRIKOSTIGHET MOT FRIMURARE BARNHUSET I STOCKHOLM. Derunder en vinkelhake och en cirkelmätare (Frimurare sinnebilder).

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. i Fri-murarebarnliuset). Slagen af Frimurarebarnhusets

Direktion 1783. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ernst hade endast ett par år varit Assessor och omkring ett år Commerceräd i K. Commerce Collegium, då ban år 1773 begärde och erhöll afsked från sistnämnda embete, med bibehållande af lönen. Han synes hafva varit vän af läsning eller åtminstone af böcker, emedan hans bouppteckning upptager en boksamling af mer än 700 band. I sitt testamente, uppsatt dagen före hans död, gaf han, jemte några mindre anordningar, ali sin egendom, med förbehåll af lifstidsränta åt en syster saint hennes man och dotter, till Frimurarebarnhuset, som hade blifvit stiftadt till minne af Prinsessan Sofia Albertinas födelse d. 8 Oct. 1753.

DANIEL SOLANDER.

Född 1733. Jur. och Med. D:r. Reste vid 24 ars ålder till England, der han blef Intendent och Biblio-thekarie vid British Museum; Ledamot af K. W. A. Död d. 12 Mars 1782.

Åts. DANIEL SOLANDER. Hufvudet, h. s. Bakom hufvudet syns vexten Solandra grandiflora med utslagen blomma. — Nedanför: G. l.

Fråns. IOSEPHO BANKS EFFIGIEM AMICI MERITO D.D.D. CL. ET IOH. ALSTRÖ]MER.

Diam. 12{ lin. (94 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1783 af Kanslirådet Friherre Clas Alströmer och203

dess broder, Direktören vid manufakturierna i Alingsås Johan Alströmer, med tillegnan ät Solanders gynnare och vän, Presidenten i Royal Society i London Josef Banks. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Solander var en af Linnés mest utmärkta lärjungar och kallades, på hans förord, till England, att der befrämja de naturhistoriska studierna. Hans grundliga kunskaper och angenäma umgänges-gåfvor gjorde honom lika eftersökt i de lärdas som i enskilda familjers kretsar. Med den omnämnda Josef Banks gjorde han en treårig resa kring jorden för vetenskapliga forskningar. Ett örtslägte och en insektart bära hans namn.

CARL RUDENSCHÖLD.

Född d. 12 Oct. 1698. Grefve (men ej introducerad);

Riksråd; Kansler för Upsala Universitet; Riddare och

Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. och af K. Svenska Witterliets Akademien. Böd d. 10 Juni 1183.

1.

Åts. CAROLUS RUDENSCHÖLD COMES REG. SVEC. SENATOR. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel ined serafi-merkedjan. — Nederst: mungbekgek.

Fråns. QVIS MAGNO MELIUS SUCCEDAT ACHILLE På ett rundt altare, framtill prydt med grefliga Ruden-sehöldska vapnet och till en del höljdt af ett befransadt täcke, ligga två kanslersspiror å ett hy ende saint symboler af Universitetets fyra fakulteter (bibel, vågskål, orm-staf och Linnaea, samt lyra och en cirkelmätare). — 1 afskärn.: ACADEM. UPSAL. CANCELLAR. MDCCLXX11I.

Diam. 17A lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1773 af Upsala Universitet, som valt Gr. Rudenschöld till Kansler efter Kronprinsen Gustaf sedan han 1771 bestigit thronen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. C AR. RUDENSCHÖLD COM. R. SV. SENAT. Bröstbilden som på N:o 1. — Nederst: M. f.204

Fråns. HAERET SCOPULIS IMMOTAQUE MANSIT. En ek vexande på klippgrund. I afskärn.: nat. mdcxcviii

den. mdcclxxxiii.

Diam. 10] lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1843. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rudenschöld (kallad Rudéen innan han 1719 adlades) begagnades länge i diplomatiska värf i Pohlen och Preussen, der ban vann Konung Fredrik H:s förtroliga vänskap; blef Riksråd 1761, störtades af Msspartiet vid 1765 års riksdag, insattes åter i Rådet 1769 och aflägsnades ännu en gång af samma parti 1772, under dessa vexlingar aldrig förnekande sina fasta grundsatser och fosterländska tänkesätt. Konung Gustaf erbjöd honom att äter mottaga rådspurpurn, men ban undanbad sig denna näd, egnande sin återstående lefnad åt vänner och litterära sysselsättningar.

PEHR WILHELM WARGENTIN.

Född d. 22 Sept. 1717. K. Wetenskaps Akademiens Sekreterare; Riddare af K. N. O. Död d. 13 Dec. 1783.

1.

o

Ats. PETRUS WARGENTIN EQUES AUR. Hufvudet,

n. s. Nederst: c. g. fehrman.

Fråns. SUBLIMIORA IAM CURAT. Öfver ett segment af jordgloben syns på himlen, bland andra stjernbilder, planeten Jupiter på en linea dragen mellan Wattu-inannens och Fiskarnes tecken. I afskärn.: secret. suo per

xxxiv an. meritissimo reg. ac. sc. st. 17 83.

Diam. Il* lin. (9 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1783. De astronomiska figurerna atse dels i allmänhet Wargentins vidt berömda forskningar och beräkningar i afseende på planeten Jupiter och dess satelliter, dels särskildt denna planets ställning pä hans dödsdag. — K. Mk. o. B-n i silfver.205

3.

Åts. PETR. W. WARGENTIN REG. ACAD. SC.SVEC. A SECRET. EQU. AUR. Hufvudet, kopierad t efter N:o 1. — Nedanför: m. f.

Fråns. ADSPECTAT OLYMPUM INQUIRITQUE JO-VEM inom en rand. En genius, hållande i högra handen ett antikt astrolab, i den venstra en fackla, står blickande uppåt ett berg (Olympus). I afskärn.: nat. mdccxvii den.

mdcclxxxiii.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1844. — K. Mk. o. B-n i silfver.

✓

Wargentin hade redan för sin disputation pro exercitio utarbetat, på egna observationer och beräkningar grundade, tabeller öfver Jupiters satelliters rörelse, hvilket arbete väckte uppseende bland samtida astronomer, och han fortfor under större delen af sin lefnad att genom nya iakttagelser rikta kunskapen om dessa himlakroppar. Från 1749 bestridde ban Sekreterareplatsen i K. Wetenskaps Akademien, hvars Handlingar förvara en stor mängd uppsatser af honom i flera ämnen. Genom hans beräkningar och anordningar vann Svenska Tabellverket en sådan fullkomlighet, att det blifvit taget till förebild inom andra länder.

HENRIK af TROLLE.

Född d. 24 Nov. 1730. General Amiral; Kommendör m. st. k. af K. S. O. Död cl. 12 Alars 1784.

c

Ats. TROLLE (vid nedra kanten). Hufvudet, h. s. Framför syns Svärdsordens kommendörsstjerna. — Under

halsen: c. f.

Fråns. 1780. Ett antikt styre, ställdt upprätt mellan två delfiner. — På båda sidorna en pärlrand inom den upphöjda kanten.

Randskrift: gifven 1784 af amiralitetet.

Diam. lin. (6 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Amiralitetet på föranstaltande och be-206

kostnad af Trolles vän och efterträdare, Grefve Carl Aug. Ehrensvärd, att utdelas vid en minnesfest i Carlskrona od. 30 Dec. 1784, i silfver at officerare och i koppar åt manskapet. Årtalet 1780 afser tiden för Trolles utnämning till General Amiral. Grefve Ehrensvärds smak igenkännes i de ordknappa inskrifterna och den antika sinnebilden. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Finnes äfven utan randskrift, något mindre (8i lin.), med krusad kant. — K. Mk. i silfver.

Trolles hastiga befordringar inom flottan motsvarade hans stora förtjenster af detta vapen och hans kraftfulla verksamhet. Ehuru fostrad af Grefve Augustin Ehrensvärd, omfattade han icke med uteslutande förkärlek dennes skapelse, skärgårdsflottan, utan gynnade äfven den stora flottan, hvilken han likväl önskade göra mera rörlig och verksam genom att bygga skeppen af mindre dimensioner. För dessa åsigter vann han, i förening med Skeppsbyggmästaren Chapman, i den s. k. Certkommissionen fullständig seger öfver de gamla åsig-ternas försvarare, hvilken seger på sin tid gjorde stort uppseende och tillskyndade Trolle General Amirals fullmakten. Han åtog sig da att inom åtta ar bygga 16 linieskepp samt 21 fregatter och mindre fartyg, och hade fullgjort en betydlig del af detta atagande, när döden afbröt hans outtröttliga verksamhet.

JEANETTE OLANDER.

Födelseår ock härkomst obekanta. Förlofvad mecl Handlanden i Göteborg Johan Frans Podolijn.

Död före honom ogift

o „

Ats. Namn bokstäfverna J. O. L. dubbelt sammanbundna inom en ring af stjernor.

Fråns. JÄMT * ÖMT. Ett hjerta inom en myrtenkrans.

Diam. 64 lin. (4 storl.). Illa gjord, på föranstaltande af fastmannen Handlanden J. F. Podolijn. Emedan hennes dödsår är obekant, har denna minnespenning blifvit upptagen näst fore Podolijns. Högst sällsynt. — Brukspatron C. Östbergs (f. d. J. Scharps) samling i silfver. Fanns äfven i Hildebrandska samlingen, nu tillhörig Öfverste Kammarjunkaren m. m. Frih. C. J. Bonde.207

JOHAN FRANS PODOLIJN.

Född i Limbon d. 29 Maj 1739. Anställd pä Grosshandlaren JST. Sahlgrens kontor i Göteborg; Till en tid Faktor vid manufakturierna i Alinqsäs. Död d. 29 Maj 1784.

1.

o

Ats. Namnets befrvrmelsebokstäfver & & dubbelt inbundna inom en krets af stjernor.

Fråns. J FARA PÅLITELIG Ett upprätt stående ankare inom en lagerkrans. — Båda sidornas kanter omgifvas af en pärlrand.

Diam. 5 lin. (5 storl.). Genom Podolijns egen försorg graverad och präglad medelst hammarslag. Dåligt arbete. Inskriften är tydligen väld med afseende,på Podolijns namnbokstäfver. Mycket sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling i silfver.

— •

Åts. IOHAN. FRANCISC. PODOLIIN. Hufvudet, h. s. Nedanför: obiit. d. xxix. maij. mdcclxxxiv. — Nederst:

Fråns. NUMISMATICO CELEBRI PHILANTHROPO IN-TEGERRIMO POSUERUNT AMICI inom en lagerkrans. Båda sidornas kanter omgifvas af en pärlrand.

Diam. 1CH lin. (7 storl.). Gjuten, förmodligen af någon guldsmed i Göteborg (jfr. pag. 180). Dåligt arbete. Besörjd af Podolijns vänner efter hans död. Mycket sällsynt. — B-n i tenn.

2. a.

Dylik, med samma omskrift; men hufvudet framvändt. Inskriften derunder: obiit d. xxix. may. 1784.

Storleken som föreg. N:o 2. Gjuten, dåligt arbete. Upptages efter en anteckning i ett K. Antiqvitets Archivet tillhörigt interfolie-radt exemplar af Berchs Beskrifning &c. Anföres äfven af D. G. Nescher i dess beskrifning öfver enskilda Svenska personers skadepenningar, med uppgift att ett exemplar af denna sällsynta minnespenning förvaras i Ilildebrandska samlingen, nu tillhörig Öfverste Kammarjunkaren Frih. C. J. Bonde.208

3.

o

Ats. Bokstäfverna tsammanbundna inom en

> ringlagd orm. Utanför ringen: *natvs die 29 maji: i739. denat: d. l'9 maji: 1784.

Fråns. MOERENTIBVS AMICIS. En grafuma behängd med en duk och en cypresskrans; bakom densamma två nedvända slocknande facklor i kors. — I afskärn.: e.

Diam. 8^ lin. (5.t storl.). Grav. af C. Enhörning i Göteborg 1784. Slagen af Friherrarne Patrik och Clas Alströmer. Sällsynt, emedan stamparne snart gingo sönder. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Podolijn hade under flera år gjort utrikes resor i sällskap med Commercerådet Jonas Alströmers söner. Pa Sahlgrenska handelskontoret, der han anställdes 1764, förestod han utrikes brefvexlingen, hvarjemte han dref en egen mindre handelsrörelse. Han omfattade med kärlek myntvetenskapen och egde sjelf en liten myntsamling samt ett numismatiskt bibliothek.

THORBERN OLOF BERGMAN.

Född d. 9 Mars 1135. Professor i kemi och farmaci vid Upsala Universitet; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 8 Juli 1784.

1.

Åts. TORB. BERGMAN PATRIAE DECUS AC DECUS AEVI. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten med Was aorden. — Nedanför: G. liungberger.

Fråns. EPIIORO EGREGIO NATIO FENNICA DIE 1 MAJI MDCCLXXXIV inom en lagerkrans.

Diam. 14 lin. (12 stork). Grav. af G. Ljungberger. (St. i Banken). Slagen 1784 af Finska Nationens studerande i Upsala, för hvilka Prof. Bergman var lnspector, och lemnades honom under hans besök i Stockholm på nedresan till Medevi, der han kort derefter afled. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. TORBERNUS BERGMAN C11EM. PROF. UPS. Bröstbilden kopierad efter N:o 1. — Nedanför: c. l.Pag. m Pag. m.

l\,<). ISO.209

Fråns. LUCTUS TU QUOQUE CAUSSA MEI. En täckt urna med påskrift: d. s. iul. 178 4 (Bergmans dödsdag), ställd i en cypresslund. I afskärn.: acad. scient. holm. 1785.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1785.

— K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Äts. THORÈERNUS BERGMAN. Bröstbilden, v. s., i Svenska nationaldrägten med Wasaorden. — Nedanför:

sai.uson k.

Fråns. NATUS WESTRO GOTHIA. AN. M. DCC. XXXV. OBIIT AN. M. DCC. LXXXIV. — Under en linea: series

nüMISMATICA universalis virorum illustrium. — m.dccc.xxvi.

- durand edidit.

Diam. 13i lin. (11 storl.). Grav. 1826 af Johan Salmson i Paris för Durands serie af minnespenningar öfver ryktbara män af alla nationer. Sällsynt. — II. K. II. Hertigen af Östergötland Prins Oscars samling i bronz. *)

4.

Åts. THORB. BERGMAN CHEM. PROF. UPS. EQV. AUR. Bröstbilden, b. s., kopierad efter N:o 2.

Fråns. VICTA CADIT. En sphinx (den gåtfulla naturen) liggande pa en upphöjd plan. I afskärn.: artis ch em. reformator ob. mdcclxxxiv. — På kanten af underlaget: L. A.

Diam. KM lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1859. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bergman, den förnämste bland Berzelii föregångare inom fäderneslandet, vann genom sina upptäckter och skrifter i kemien verlds-kunnigt rykte. Vigtigast var måhända hans upptäckt af de elektiva attraktionerna eller de s. k. valfrändskaperna, på hvilkas undersökning han använde en stor del af sitt verksamma lif. Af stor praktisk vigt blef hans upptäckt af konsten att eftergöra naturliga helsovatten. De reformer han tillvägabragte inom kemien underlättades

') Med randskrift: monachii.

14210

af hans djupa insigter i de matematiska och fysiska vetenskaperna. Äfven till astronomiens och naturalhistorien områden sträckte sig lians vidt omfattande lärdom och forskningar. I hans lärosal samlades talrika lärjungar äfven från främmande vidt aflägsna länder.

MARIA GEORGII,

Född SCHENCK.

Dotter af Handlanden i Stockholm Lars Svensson. Född d. 16 Jan. 1727; Gift 1754 med Preussiska, Hof medaljör en Nils Georqii. Död d. 8 Oct. 1784'.

i

Eh minnespenning öfver hennes bröllop, se nedanför under mannen N. Georgii († 1790).

Denna minnespenning utdelades äfven vid Fru Georgii begrafning.

BENGT BERGIUS.

Född <L 2 Sept. 1723. Kommissarie i Rikets Ständers Bank; Ledamot af K. W. A. Död d. 28 Oct. 1784.

Åts. B. BERGIUS FISCI O. R. COMMISS. P. J. BERGIUS M. D. PROF. HISTOR. NATUR. Båda brödernas hufvud, h. s. — Nederst: c. e.

Fråns. ERUDITO FRATRUM PARI SOCIIS SUIS MU-NIFICJS ACAD. R. SCIENT. STOCKHOLM.

Diam. 1H lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1790.

— K. Mk. o. B-n i silfvez*.

Bengt Bergius, som en tid hade varit e. o. Assessor i K. Antiqvitets Archivet, älskade historiska studier och gjorde betydliga samlingar af historiska handlingar, hvaribland några blefvo af honom från trycket utgifna. De öfriga, utgörande 20 band, till det mesta211

af honom egenhändigt afskrifna, testamenterade han till K. Wetenskaps Akademien, med förordnande att de icke förr än 50 år efter hans död skulle få öppnas. Om brödren († 1790) se längre fram.

GERHARD MEIJER.

Född d. 1 Aug. 1704. Öfverdirektör vid styckgjuteri-ema; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 11 Nov. 1784.

Åts. GERHARDUS MEIJER EQVES ORDINIS VASAEI. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt, med pelskappa och Wasaorden. — Nederst : G. i.

Fråns. TE COLET ISTA DOMUS. Målare och Bildhuggare Akademiens hus. I afskärn.: reg. academiae pict.

et sculpt. donata mdcclxxv.

Diam. 164 lin. (14 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1779 af Målare och Bildhuggare Akademien (nu Fria konsternas Akademi), till hvilken Meijer år 1775 skänkt sitt lius (f. d. Bjelkeska) i Stockholm. Minnespenningen utdelas af be-mälda Akademi som prisbelöning åt täflande lärjungar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Meijer var, lika som hans far, farfar och farfars far, Kongl. Styckgjutare och egare af det i Stockholm anlagda styckgjuteriet, hvilket han år 1752 sålde till Kronan. Han införde vigtiga förbättringar i kanongjutningen, besörjde anläggningen af Åkers och Stafsjö styckebruk, samt verkställde gjutningen af Gustaf I:s och Gustaf II Adolfs i Stockholm resta bildstoder m. fl. konstarbeten.

OLOF EKEBOM.

Född d. 5 Nov. 1716. Th. B:r; Bomprost i Götebon/.

Död d. 24 Bec. 1784.

1.

Ats. OLAVS + EKEBOM. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt med mantelveck och kalott. — Under axeln: E.212

Fråns. S. S. TH. D* & A-PRÆP. GOTHOB - inom en pärlring. Utanför denna ring upptages öfra hälften af 13 stjernor och nedra hälften af inskriften: nat. 17i6. den. 1784. Deromkring åter en pärlrand. Ytterst en slät upphöjd kant på båda sidorna.

Diam. 8 lin. (5 storl.). Grav. af C. Enhörning. Stamparne sprungo efter några få afdrag. Slagen af den studerande ungdomen vid Göteborgs gymnasium i anledning af Ekeboms död. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. O. EKEBOM. Bröstbilden som på N:o 1. — Under axeln: c. e.

Fråns. NAT. D. 5 N. A: 1716 * DENAT. D. 24 DEC. 1784. inom en krans af större och mindre stjernor. Kanten på båda sidor omgifven af en pärlrand.

Diam. 7 lin. (4 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af samma anledning som N:o 1. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i tenn.

3.

Åts. O: EKEBOM * S: S: T: D: ET A: P: G: Bröstbilden som på N:o 1 och 2, med någon liten variation på

kappvecken. Kanten omgifven af en pärlrand. — Under axeln: c. e.

Fråns. Densamma som till N:o 2.

Diam. 7} lin. (4 storl.). Grav. af C. Enhörning, förmodligen sedan Åtsidan till N:o 2 blifvit skadad eller förkastad. Högst sällsynt. — B-n i silfver.

D:r Ekebom uppfördes på förslag till Pastor primarii beställningen i Stockholm och till biskopsstolen i Göteborg.213

GUSTAF PHILIP CREUTZ.

Grefve. Född i Maj 1731. Riksråd; Kanslipresident;

Kansler för Upsala Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 Oct. 1785.

1.

o

Ats. Grefve Creutzs vapen i en oval med greflig krona betäckt sköld, omgifven af Nordstjerneorden kommendörskedja, hvilande på ordenskrachanen.

Fråns. SANNING OCH TROHET inom en krans bildad af två nedtill hopbundna lagerqvistar.

o

Åttkantig spelpenning af 1U lin. diam. (8 storl.). Grav. 1773 af Adolf Robsahm i Paris, då Gr. Creutz var Svensk Ambassadör vid Kongl. Franska hofvet. Inskriften på Frånsidan var Gr. Creutz's riddarevalspråk. Högst, sällsynt. — Upsala Universitets Myntk. i tenn; Brukspatron C. Ostbergs (f. d. Joh. Scharps) samling i silfver.

2.

o

Ats. Lik föreg. N:o 1; men vapnet med ordensdekorationerna hvilar på en prydlig omfattning med nedhängande blomsterband.

Fråns. Lik N:o 1; men lagerkransen sluten med tätt packade blad. Kring kanten på båda sidor en orne-rad rand.

o

Åttkantig spelpenning af 1U lin. diam. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman, under dess vistande i Paris 1775, för att utbytas mot den föregående mindre väl arbetade. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ats. GUST. PIHL. CREUTZ COMES R. ET REGNI SV. SEN. CANC. AC. UPS. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel med serafimerkedjan. — Nederst: liungkergek.

Fråns. SACRIS PRAESTABITUR UMBRIS inom en krets af stjernor. Vid nedra kanten: honos immortalis ab

academia upsal. mdcclxxxvi.214

Diam. 174 lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1786 af Upsala Universitet, hvars Kansler Grefve Creutz hade varit frän 1783. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. GUST. PIHL. CREUTZ COMES R. R. S. Hufvudet, h. s. — Nedanför: c. hellgren f.

Fråns. MEDIO DE FONTE LEPORUM. De tre Gracerna dansande kring ett lagerträd. I afskära.: ob. i 7 85.

Diam. 10\ lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1835. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Creutz hade varit Minister och slutligen Ambassadör vid Spanska och Franska hofven, då ban 1783 hemkallades att mottaga kanslipresidentsbefattningen. Han förenade med grundliga klassiska studier sin tids yppersta bildning och stod i förtroligaste förhållande till sin Konung och till Frankrikes snillrikaste författare. Genom sina idylliskt ljufva sånger intager han ett utmärkt rum bland Svenska skalder. Den korta tid (1783—1785), han innehade kanslers-embetet, beredde Upsala Universitet nya professioner, förbättringar i undervisningssättet, ökade samlingar och andra vigtiga fördelar.

JOHAN GOTTSKALK WALLERIUS.

Född 1709. Med. D:r; Professor i kemi, metallurgi och farmaci vid Upsala Universitet; Riddare af K. W.

O.; Ledamot af K. W. A. Död cl. 16 Nov. 1785.

Åts. J. G. WALLERIUS. PROF. UPS. EQ. ORD. R. VASAEI. Hufvudet, v. s. — Nedanför: c. e.

Fråns. IN ORDINEM ET USUM. Kemiens genius stående, med eldslåga öfver hjessan, håller en mineralstuff i ena och ett förstoringsglas i andra handen. Vid sidan åtskilliga kemiska instrumenter samt en låda, på hvilken li<r<jra stuffer. I afskära.: chymico et miner. ill. socio desid. ac. ii. se. st. — På lådan: c. e.215

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1788. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Wallerius egde på sin tid stort anseende som vetenskapsman, särskildt som mineralog. Men han stod vid gränsen af en stor brytning i den kemiska vetenskapen och hans åsigter blefvo derföre, medan han ännu lefde, räknade till de föråldrade. Redan 1767 afträdde han, på grund af långvarig sjuklighet, sin lärareplats till grundläggaren af denna brytning, den ryktbare Bergman. Ett Laboratorium chemicum inrättades i Upsala under den tid Wallerius innehade professorsstolen.

ANNA SOFIA RAMSTRÖM.

Född 1738. Kammarfru ho.s Drottning Sofia Magdalena. Död ogift d. 11 Maj 1786.

1.

Åts. ANNA SOPHIA RAMSTRÖM FÖDD 1738 DÖD 1786. Bröstbilden, h. s., omsluten af klädningsveck. — Nederst: m. frumerie.

Fråns. SAKNAS TY TROHET VÄNSKAP OCH DRIFT UTMÄRKTE HENNES GÄRNINGAR. Under en linea: svågren e. ek l. g. p. (- - lät göra penningen).

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af M. Frumerie 1807. Slagen af Mamsell Ramströms svåger Kramhandlaren Erik Ek. Stamparne gjordes färdiga, men K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien vägrade tillåtelse att afprägla dem, emedan inskriften fanns alltför smaklös. Exemplar hafva dock utkommit, men äro sällsynta. Ett sådant i bronz fanns i Myntmästaren Chr. Borgs samling. — K. Mk. eger en afprägling af Frånsidan i tenn.

Man finner äfven exemplar, på hvilka de sista orden: »Svågren E. Ek 1. g. p.» äro utplånade. — K. Mk. i tenn.

2.

Ats. Densamma som till föregående N:o 1.

0 Fråns. ÅT EN TROFAST OCH SAKNAD VÄN AF SVÅGERN E. EK.216

Storlek m. m. lika med N:o 1. Denna Frånsida gjordes af samma gravör 1808, sedan den förra blifvit ogillad. — K. Mk. i silfver; B-n i tenn.

Mamsell Ramström bar vunnit ett slags ryktbarhet i historien om intrigerna vid Konung Gustaf III:s hof.

EYA EKEBLAD,

Född De La GARDIE.

Dotter af Riksrådet m. m. Grefve Magnus Julius De la Gardie. Född d. 18 Juli 1724. Gift 1741 med Kanslirådet, sedan Riksrådet, Kanslipresidenten m. m. Grefve Clas Ekeblad; Enka 1771; Ledamot at K. IV. A. Död d. 15 Maj 1786.

o

Ats. Utan inskrift. Familjerna Ekeblads och De la Gardies vapen i två ovala sköldar i prydlig omfattning under greflig krona, med en grip och ett lejon till sköldhållare, på ett underlag behängt med valknutkedjor och blomsterband.

Fråns. JETTON DE M^E LA COMTESSE D'EKEBLAD.

1756.

o

Åttkantig spelpenning af 11{ lin. diam. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Gifven af mannen 1756. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefvinnan Ekeblad egde lärd bildning, hvarför hon ock (1748) invaldes till Ledamot af K. "Wetenskaps Akademien, i hvars Handlingar ett par uppsatser eller s. k. rön af henne finnas införda.

CARL WILHELM SCHEELE.

Född d. 9 Dec. 1742. Apothekare i Örebro; Ledamot af K W. A. Död cl. 21 Maj 1786.

1.

o

Ats. CAROLUS W1LH. SCHEELE CHEMICüS. Hufvudet, h. s. — Nedanför: i. G. wikman.217

Fråns. INGENIO STAT SINE MORTE DECUS. Kemiska apparater, bland ändra en glaskula, ur hvilken strålar åt alla sidor frambryta från ett förbränningsfenomen i den s. k. »eldsluften». 1 afskärn.: socio praematura morte

erepto r. ac. sc. st.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af J. G. Wikman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1789. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts.

Inskrift och bild som på N:o 1. — Under

kanten: f.

Fråns. NATURÆ SACRA ORGIA MOYIT. Hermes Trismegistus, med kaduceen i hand, lyfter en flik af slöjan på en stående Isisbild (naturen). I afskärn.: natus 1742. denat. 1786.

Diam. 1(H lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1827. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Scheele drefs af en oemotståndlig hog till kemiens studium. Med ringa tillgångar och ofullkomliga hjelpmedel aflockade han den hemlighetsfulla naturen upptäckter, som väckte lärdomsmännens forvåning och bidrogo att gifva vetenskapen nytt skick. Af utomordentlig vigt var hans upptäckt af den s. k. »eldsluften» (aër purus) eller syret, näringsämnet för elden och det organiska lifvet. Ett af anekdot-skrifvare ofta omtaladt förhållande, att den lärde men blygsamme forskaren varit okänd inom fäderneslandet, saknar grund, så vidt fråga är om de Svenska vetenskapsmännen. Han arbetade i vänskaplig täflan med Bergman och Gahn, och K. Wetenskaps Akademien, som redan 1770 från honom mottagit afhandlingar, kallade honom, medan han ännu var endast Provisor på ett apothek i Upsala, till Ledamot år 1775, ett par år förr än hans afhandling om den s. k. »eldsluften» ådrog honom

vidsträcktare uppmärksamhet och utmärkelser från främmande lärdomssamfund. Att detta lärdoiusrykte först under en resa i Italien nådde Konung Gustafs öra och att den rid-darestjerna, Konungen genast bestämde åt den utmärkte vetenskapsmannen, genom misstag tillföll en annan person ined samma namn (Bergsrådet v. Scheele) förklaras lätt af Scheeles obemärkta samhällsställning och deraf att betydelsen af hans upptäckter icke kunde uppskattas af andra personer än verkliga vetenskapsmän i en tid, då kemien ännu icke vunnit popularitet.218

CARL FREDRIK SCHEFFER.

Född d. 28 Mars 1715. Grefve (men ej introducerad); Riksråd; Guvernör för Kronprinsen Gustaf och dess bröder; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare ocli Kommendör af K. Maj:ts O. ocli Ordens Kansler; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 27 Aug. 1786.

1.

Åts. GR. CARL FR. SCHEFFER SV. R. RÅD. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Serafimerordens band. — Nederst: G. l.

Fråns. MINNE AF DALARNES UNDSÄTTNING 1773 GENOM ET OMANDE HIERTAS FÖRSLAG OCII GODA MEDBORGARES BITRÄDE AF SAMHÅLLET PRO PATRIA.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af Sällskapet Pro Patria 1774, med anledning af det sammanskott af penningar och spanmål, som Gr. Scheffer föregående året föranstaltat till undsättning under den i Dalarne rådande hungersnöden. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. CAROL. FRID. SCHEFFER COMES R. ET REGNI SV. SENATOR. Bröstbilden i rådsmantel med [-serafimerkedja!].-] {+serafimerked- ja!].+} — Nederst: G. ljungberger.

Fråns. QVOD PATRIAE STUDUIT. Minerva med kask och sköld, stående, håller en lagerkrans öfver åtskilliga på en hafsstrand liggande sinnebilder af vetenskaperna och näringarne (pergamentsblad, bok, jordglob, smedsstädr plog, skyttel, väfsked, cirkelmätare, merkuriistaf). I afskärn.: regia societas patria sveca.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1777 af Kongl. Patriotiska Sällskapet (en utbrytning frän det ursprungliga sällskapet Pro Patria), hvars verksamhet Gr. Scheffer nitiskt befrämjat. — K. Mk. o, B-n i silfver.

o

o.

Åts. LYDNAD OCII FRIHET vid nedra kanten. Scheffers grefliga vapen i fyra fält i en oval krönt sköld, om-219

gifven af serafimerkedjan saint Nordstjerne- och Wasaordens kommendörskedjor.

Fråns. C AR. FR. SCHEFFER COMES R. R. SV. SEN. EUU. ORD. SER. AC REG. ORD. CANCEL. EDUC. REG. ET PRINCIP. SV. OL. PRAEF. 1781. (- - Regis regnique Sveciae Senator Eques ordinis Serafinorum ac regiorum ordinum Cancellarius educationi Regis et Principum Sveciae olim Praefectus).

o

Åttkantig spelpenning af 12 lin. diam. (9 storl.). Grav. af G. Ljungberger 1781. Orden på Atsidan voro Gr. Scheffers riddarevalspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Scheffer var Svensk Minister i Paris, då han 1751 utnämndes till Riksråd, i hvilken befattning ban fick erfara de under den s. k. frihetstiden vanliga vexlingarne af partiernas gunst och hat. Han hade tillegnat sig och sökte befrämja den bildning, hans tid skattade högst, och har genom sitt inflytande hos sin kongliga pupill betydligt inverkat icke blott på fäderneslandets politiska förhållanden utan äfven på den Svenska litteraturens utbildning. Tillgifven de Franska ekonomisternas läror, arbetade han med egna förедömen och uppoffringar på landtbrukets och andra näringars förkofran samt barm-hertiglietsinrättningars stiftande och förbättrande. Han var Ledamot af

Drottning Lovisa Ulrikas Witterhets Akademi ifrån dess stiftelse och ingick i de båda samfund, mellan hvilka Konung Gustaf 1786 fördelade denna Akademis åligganden.

ANDERS KNAPE HANSSON.

Född d. 3 Jan. 1720. Handlande och Skeppsredare i Uddevalla. Död d. 26 Oct. 1786.

Åts. ANDERS KNAPE HANSS. STIFTARE AF GUSTAFSBERGS BARNHUS 1776. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Under axeln: c. e.

Fråns. AF TACKSAMMA FOSTERBARN 1815.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1815 af åtskilliga personer, som sjelfva blifvit uppfostrade vid Gustafsbergs barnhus, der minnespenningen utdelas som uppmuntran åt de genom hit och framsteg samt godt uppförande mest utmärkta bland barnen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Det nämnda barnhuset, till hvars stiftande Knape och hans hustru Catharina Hegardt testamenterade hela sin betydliga förmögen-220

het, anlades 1776 på Baggetofta egor, \ mil från Uddevalla, i en naturskön trakt, som sedermera blifvit en lifligt besökt badort. Den väl ordnade uppfostringsanstalten, styrd af en direktion bestående af Uddevalla stads 24 Äldste jemte en Direktör, mottager fattiga gossebarn födda inom Bohuslän, af alla stånd, hvilka erhålla föda, kläder, och undervisning vida utöfver folkskolans omfång.

CA ST EN RÖNNOW.

Född d. 15 Febr. 1700. Med. D:r; Archiater och

o ,

Statsråd hos Konung Stanislaus af Polden; Återvände,

1767 till Sverige; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 5 Mars 1787.

Åts. C. RÖNNOW REG. POL. CONS. INTIM. ET AR-CHIAT. EQ. AUR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — Nederst: i. g. wikman.

Fråns. IN POSTEROS USQVE. Helsogudinnan stående, med ett ymnighetshorn på venstra armen, matar en orm, som slingrar sig kring ett altare. I afskärn.: piae

mem. socii munif. r. acad. sc. holm.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af J. G. Wikman. (St. på K. Myntet). Slagen 1788 af K. Wetenskaps Akademien, som af Rönnow erhållit en betydlig gåfva i penningar, att årligen användas till belöning för någon afhandling i medicin, kirurgi eller kemi, jemte en del af hans boksamling. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Efter grundliga medicinska studier i Stockholm och Upsala vistades Rönnow 7 år i Paris till 1734, då han, bland flera hedrande anbud, föredrog kallelsen att blifva Lifmedicus hos Stanislaus Leczin-sky, som året förut blifvit för andra gången väld till Konung i Poh-len, men förjagad derifrån måste åtnöja sig med majestätstiteln samt hertigdömena Lothringen och Bar. Efter Konungens död (1766) återvände Rönnow, med en lifstidspension af 4000 livrés från Franska hofvet, till fäderneslandet, der han genom sina kunskaper och frikostiga gåfvor till sjukvårds- och barmhertighetsstiftelser samt till premier och reseunderstöd för medicinska vetenskapens befrämjande förvärfvat ett kärt och aktadt minne.221

CATHARINA CHARLOTTA De GEER,

Född RIBBING.

Dotter af General Adjutanten Friherre Lennart Ribbing. Född. d. 5 Dec. 1720; Gift 1743 med Kammarherren, sedan Hofmarskalken Friherre Carl L)e Geer; Enka 1778. Död d. 21 Maj 1787.

1.

Åts. LAETATUR IN ALTIS. En näckros (Nymphæa) med tre blad flytande på vattnet; i bakgrunden syns ett skepp under fulla segel styra ut åt öppna hafvet.

Fråns. JETTON DE MADAME DE GEER NÉE DE RIBBING. I afskärn.: 1 7 46.

Diam. 10 lin. (7 storl.). Spelpenning, grav. af Dan. Fehrman, gifven af Friherre De Geer 1746. De tre näckrosbladen (sjöbladen) utgöra familjen Ribbings vapen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. CATH. CHARLOTT RIBBING på ett band, flä-tadt omkring en eklöfskrans. Inom kransen: ob infantes civium svec. FELici Ausu servatos. Under kransen: 1750.

Fråns. SUBLATO IURE NOCENDI och i afskärningen: VARIOLORUM. En orm slingrar sig upp kring ett rundt altare att äta ur en derpå ställd skål.

Diam. 10 lin. (7 stork). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af Riksrådet Grefve C. G. Tessin till Friherrinnan De Geers ära, då hon 1756 först inom den högre societeten i Sverige beslöt sig att låta ympa smittkoppor på sina barn. — K. Mk. o. B-n i silfver.222

SVEN LAGERBRING.

Född d. 24 Febr. 1707. Jur. D:r; Kanslíråd; Professor i historien vid Lunds Universitet; Ledamot af K. TF. H. o. A. A. Död d. 5 Dec. 1787.

Åts. SVENO LAGERBRING IIISTORICUS. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten. — Nedanför: f.

Fråns INSPECTORI SUO PER XXXII ANNOS BENE MERENTISSIMO NATIO BLEK. LUND. MDCCLXXXI.

Diam. lin. (9 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. Slagen 1781 af Blekingska nationens Studerande i Lund, hvilkas Inspector Lagerbring hade varit sedan 1749. Atsidans stamp har brustit; hela exemplar äro sällsynta. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lagerbring (kallad Bring innan han 1769 adlades) har som historieskrifvare beredt sig ett oförgängligt minne. Ur otryckta, till en stor del aldrig förut begagnade, urkunder framdrog han nya materialier till Sveriges medeltidshistoria. Hans utgifna arbeten,'företrädesvis hans Svea Rikes Historia ifrån de äldsta tider til de närvarande, som dock beklagligtvis ej hann längre än till 1497, utgöra en rik grufva för forskare i fäderneslandets häfder. Stilen kan anses föråldrad, åsigterna kunna i ett eller annat fall vara olika, men den vidsträckta forskningens, den omsorgsfulla pröfningens värde måste alltid tacksamt erkännas.

ANDERS JOHAN von HÖPKEN.

Född d. 31]\rars 1712. Grefve; Riksråd; Kanslipresident; Kansler för Upsala Universitet; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. och af K. Tf. IL o. A. A. Död d. 9 Maj 1789.

1.

Åts. PRO FIDE LEGE REGE. v. Höpkens friherr-liga vapensköld, oval, omgifven af serafimerkedja!! och Nordstjerneordens kommendörsband, med två örnar som223

sköldhållare, hvilande på ett underlag prydt med bloin-sterband.

Fråns. JETTON DE M® LE BARON DTIÖPKEN. inom en lagerkrans bildad af en hopböjd qvist.

o

Diam. 11] lin. (8 storl.). Åttkantig spelpenning med okrusad kant, grav. af Dan. Fehrman på 1750-talet. Inskriften på Atsidan var Höpkens riddare valspråk. Sällsynt, emedan stamparne snart sprungo sönder. — K. Mk. i silfver.

2.

o

Ats. Lik N:o 1, med obetydlig skiljaktighet.

Fråns. Äfven lik N:o 1; men lagerkransen bildad af två hopbundna qvistar.

o

Diam. 1H lin. (8 stork). Åttkantig spelpenning med upphöjd slät kant, grav. af Dan. Fehrman, sedan stamparne till N:o 1 gått sönder. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Åts. AND. IOH. AB HÖPKEN COMES REGNI SVEC. SENATOR. Bröstbilden, h. s., i rådsmantel med serafimerkedjan. — Nederst: G. l.

Fråns. FLOS VETERUM VIRTUSUVE VIRUM. På ett rundt altare står v. Höpkens vapensköld, oval, omgifven af serafimerkedjan, under greflig krona, hvilande mot två korslagda akademiska spiror. Vid sidorna en glob på sitt statif, karta, merkuriistaf, luftpump, bok, allt sinnebilder af vetenskaperna. 1 afskärn.: academ.

upsal. cancell. suo. mdcclxiv.

Diaiu. 18 lin. (17 stork). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af Upsala Universitet 1764, då Gr. Höpken till Kronprinsen Gustaf afträdde kanslersbefattningen, hvilken han endast fyra år innehaft. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Åts. AND. IOH. AB HÖPKEN COMES R. REGNIQ. SV. SENAT. Bröstbilden, h. s., med rådsmantel och serafimerkedjan. — Nederst: c. g. i wikman.

Fråns. FUNDATORI INDEQUE PER XLIII AN NOS SOCIO ET FAUTORI BENIGNISSIMO II. AC. SCIENT. STOCK-224

HOLM. inom en lagerkrans. Öfverst, under en konglig krona, ses nordstjernan kastande sina strålar öfver Sveriges tre kronor (Wetenskaps Akademiens sinnebild).

Diam. 18 lin. (17 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1782, 43 år efter dess stiftelse. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

o

Ats. Densamma som till X:o 4.

Fråns. SUBLIMIS ABIIT. En örn uppflygande öfver en grönskande trädplantering, der en man plantar ett nytt träd. Vid sidan syns Stockholms observatorium på en höjd. I afskära.: post fundatam acad. reg. scient. stockh. anno l. — På marken: c g f.

Diam. 18 lin. (17 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1789, i anledning af Gr. v. Höpkens död, som inföll ett halft sekel efter Akademiens stiftelse. Genom örnen anspelas på v. Höpkens vapen. En man sysslande med trädplantering, med öfverskrift: För efterkommande, nyttjades länge som vignet på Akademiens utgifna skrifter, likasom ännu på Akademiens nyare jeton. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. v. Höpken intager ett vigtigt rum i »frihetstidens» historia såsom ledare af Hattpartiet efter Gr. C. Gyllenborgs död och Gr. C. G. Tessins afgång från den politiska banan. Äfven ban fick, likt alla andra utmärkta män under denna tid, erfara partigunstens ombytlighet. Riksrådsplatsen, till hvilken han 1746, såsom Hofmarskalk och Expeditionssekreterare i Utrikes expeditionen, kallades, lemnades tre gånger. Grundlig klassisk bildning röjer sig i hans stil, som förvärfvat honom namn af »Sveriges Tacitus». Han var en af K. Wetenskaps Akademiens stiftare (1739), blef dess första Sekreterare och uppsatte dess grundreglor, hvilka vunno konglig

stadfästelse d. 31 Mars 1741. Hans bröstbild, af Sergel, pryder Akademiens samlingsrum. Vid stiftandet af Lovisa Ulrikas Witterhets Akademi var ban, jemte Dalin, Drottningens rådgifvare, och han blef, med undantag af ett år, Akademiens ständiga Direktör, hvilken befattning först nedlades efter Akademiens återupplifvande 1786. I Svenska Akademien, likasom i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien, erhöll ban af Konung Gustaf första platsen. Under den korta tid ban innehade kanslersbefattningen förbättrades drätselverket och lärarnes vilkor vid Upsala Universitet.j /

I I

I_____ I

Pru/. /I'/.

fry. 6.

Par/./M225

NILS GEORGII.

Född i Sverige do. 16 Aug. 1717. Kongl. Preusisk

Hof medaljör; Återvände till fäderneslandet 1782.

Död i Stockholm cl. 6 Apr. 1790.

Ats. Utan oinskrift. Två kyssande änglahufvud i moln. Vid nedra kanten: herlin.

Fråns. PÅ. N. G. OCII. M. S. BRÖLLOPS-DAG. I). 3. NOV. 1754. * Deröfver en strålande stjerna; allt inom en blomsterkrans.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af N. Georgii sjelf till sitt bröllop, som firades i Berlin pa den angifna dagen med Maria Scbenck, dotter af Handlanden i Stockholm Lars Svensson (se pag. 210). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Georgii var elev af Hedlinger och arbetade under honom för Kongl. Myntet i Stockholm. År 1744—1746 utförde han arbeten för Ryska hofvet. Ankom 1747 till Berlin, der han graverat, bland annat, de flesta minnespenningar, som blifvit präglade öfver Konung Fredrik II. Kongl. Myntverket i Berlin, som förut varit i dåligt skick, bragtes af honom i godt stånd.

JOHAN HISINGER.

Född d. 31 Jan. 1727. Bergsråd; Brukspatron; Riddare af K. W. O. Död cl. 19 Maj 1790.

Åts. IOII. HISINGER BERGS RÅD RID. AF VASA ORD. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten med Vasa-orden. — Nederst: fehrman.

Fråns. KL. SV. PATR. SÅLLSK. Detta sällskaps vanliga jetonprägel. Se pag. 182.

Diam. 11] lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1791 af K. Patriotiska Sällskapet, till hvilket Hisinger hade förärat en summa penningar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

152 26

Hisinger (innan han 1770 adlades, kallad Hising) lemnade år 1758 Bergs Collegium, der han varit vice Notarie och i hvars tjenst han haft åtskilliga uppdrag med grufvors afmätning och kartläggning samt bergstings förrättande. Erhöll samma år Assessors och senare Bergsråds titel. Bosatte sig pä Fagerviks bruk i Finland, hvilken egendom han betydligt utvidgade och förbättrade genom stenhusbyggnader, vidlyftiga nyodlingar, skolinrättning m. m. Till Åbo Universitet skänkte han fond till lön för en Demonstrator, med åliggande att läsa dietetik och materia medica, samt förökade Universitetets bibliothek.

PETER JONAS BERGIUS.

I odd d. 6 Juli. 1730. Med. D:r; Professor i naturalhistoria och farmaci i Stockholm samt Assessor i K.

Collegium Medicum; Ledamot af K. W. A. Död d. 10 Juli 1790.

En minnespenning öfver honom, gemensamt med brödren Bengt Bergius, se pag. 210.

Peter Jonas Bergius, lika utmärkt läkare som farmaceut, mottog 1762 den profession i naturalhistoria och farmaci, hvilken, på grund af Rikets Ständers år 1756 gjorda hemställan, inrättades i Stockholm. Hans utgifna skrifter i dessa och närbeslägtade vetenskaper ega erkändt värde. Äfven trädgårdskonsten utgjorde föremål för hans kärlek och studier. Ilan testamenterade till K. Wetenskaps Akademien sin vackra trädgård med tillhörande hus vid Carlbergs-alleen jemte rika samlingar af böcker, vexter och andra naturalster samt ett kapital af 5555 R:dr 26 sk. 8 rst., att användas för egendomens behof; med föreskrift att trädskolor der böra underhållas, odling af jordfrukter och grönsaker drifvas i stor skala, lärlingar antagas och undervisas, och egendomen sålunda blifva en bildningsanstalt till trädgårdsodlingens befrämjande inom fäderneslandet; hvarjemte han förordnade att den af Akademien utsedda vårdaren skall genom offentliga föreläsningar befrämja en allmännare kännedom af naturvetenskaperna. Linné gaf hans namn åt ett örtslägte Bergia.227

PEHR ABRAHAM ÖRNSKÖLD.

Född d. 13 Nov. 1720. Friherre; Bergsråd,; Landshöfding i Westernorrlands, sedan i Nyköpings Län; Kommendör af K. N. O. Död d. 16 April 1791.

1.

Äts. FRIH. P. A. ÖRNSKÖLD LANDSH. C. AF. K. N. O. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten med kringsvept kappa och kommendörsbandet.

Fråns. FOSTRARE AF NÄRINGARNA I WÅSTER-NORRLAND inom en eklöfskrans. — Vid nedra kanten:

-inbyggarnes erkånsla 1808.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1808 af Westernorrlands Läns invånare, med Biskopen D:r Nordin i spetsen. Atsidans stamp tog skada, hvarför hela exemplar äro temligen sällsynta. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. PETR. ABR. ÖRNSKÖLD L. B. GUBERN. PRO-YINCTAR. Bröstbilden, kopierad efter N:o 1.

Fråns. MERITIS QUÆQUE NOTATA DIES. En grupp af åtskilliga verktyg och redskap för jordbruket, väfnads-slöjden och bergshandteringen (plog, vält, slända, väfsked, hammare m. m.) omlindade af ett eklöfsband bildande 2:ne kransar. I afskärn.: vita patriæ dicata excessit i79i.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1834. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Då Westernorrlands Län ar 1762 bildades af Ångermanland, Medelpad och Jemtland, blef Bergsrådet Örnsköld detta Läns första Landshöfding. Det gränsar till det otroliga hvad han endast på 7 år förmådde uträtta inom dessa landsorter för jordens uppodling, skogarnes upprödjande och vård, mossars och kärrs utdikande, landets uppmätning och egorättens bestämmande genom storskiften, införande af ragsäde och potatesplantering, linslöjdens förbättrande m. m., allt under kamp ej mindre mot partimännen vid riksdagarne än allmogens fördomar. Till den verksamma landsfadrens minne och ära gafs namnet »Örnsköldsvik» at en i Själevads socken i Ångermanland år 1842 anlagd köping.CARL SPARRE.

Friherre. Född d. 6 Dec. 1723. Riksråd och efter Rådkammarens upplösning 1789 Ledamot af Allmänna ärendenas beredning; Generalo Major; Öfverståthållare i Stockholm; Kansler för Abo Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 28'Juni 1791.

Åts. C. SPARRE. L. B. SEN. R. A. ET U. STOCKH. PRAEF. AC. AB. CANC. O. O. R. R. E. ET C.

Bröstbilden, h. s., i harnesk med serafhnerbandet. — Nederst: enhörning, f.

Fråns. FACTIS ANIMOQVE MERERIS. inom en lagerkrans. I afskärn.: post mortem mdccxci urbis amor.

D

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af Stockholms Magistrat och borgerskap 1791. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Sparre hade deltagit i Finska och Pommerska krigen, i det sednare som General Krigskommissarie, och i 10, år varit Landshöfding i Gefleborgs Län, da han 1773 kallades till Ofverståthållare-platsen. I alla dessa befattningar har hans stora embetsmannaskick-lighet beredt honom ett aktadt minne. Under de 18 år han styrde Stockholms stads angelägenheter uppfördes n. v. Prinsens palats, börsbyggnaden, packhuset, nya hospitalsbyggnader vid Danviken, Riddarholmsbron, Norrbro m. fl. byggnader; beslutet om uppresande af Gustaf IILs bildstod fattades; arbetshus, barnhus, fattigvård m. m. inrättades eller förbättrades. Borgerskapet uttryckte vidare sin tacksamhet genom att uppställa Frih. Sparres bröstbild, i marmor af Sergel, på Stockholms börs. Af Konungen begagnades denne verksamme och mycket förmående man i många andra uppdrag.

CARL MAGNUS NYSTRÖM.

Född 1724. Grosshandlare i Stockholm. Död d. 22 Mars 1792.

o

Ats. Utan inskrift. Fæeunditas (Frugtsamheten), en stående qvinna i antik drägt med ett barn vid bröstet och ett annat vid sidan. — Vid kanten: c e.Fråns. MINNE AF FRAML. GROSSHANDLAREN CARL MAGN. NYSTROMS FRIKOSTIGHET EMOT ALLMÄNNA BARNBÖRDSHUSET I STOCKHOLM. I afskärn.:

k. coll. med. 17 95.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1795 af Kongl. Collegium Medicum, med anledning af Nyströms testamen-tariska gåfva at' 8400 R:dr till allmänna barnbördshuset i Stockholm. — K. Mk. o. B-n i silfver.

JOHAN ZACHARIAS STRANDBERG.

Född d. 12 Oct. 1712. Med. D:r; Amiralitetsmedi-cus; As.sessor i K. Collegium Medicum; Stadsläkare i Stockholm; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 April 1792.

o

Ats. ZACH. STRANDBERG M. D. ASSESSOR COLL. MEDICI. Hufvudet, h. s. — Nedanför: i. g. wikman.

Fråns. SOCIO OPTIME MERITO IN LITTERAS MUNI-FICO LUGENS AC. R. SC. ST. 1794.

Diam. ll| lin. (9 storl.). Grav. af J. G. Wikman. (St. på K. Myntet). Slagen 1794 af K. Wetenskaps Akademien, som år 1789 af Strandberg erhållit en summa penningar till förbättrande af Förste Sekreterarens lön. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Strandberg egde vidsträckt läkareförtroende, men drog sig 1776 tillbaka från sina tjenster och sin praktik till landet, ehuru ban som rådgifvare' fortfarande anlitades af sina fordna yrkesbröder ocli patienter. Af sin egendom gjorde han rika donationer till förmån för läkarevetenskapen, till förbättrad sjukvård, till kyrkor och barmhertig-hetsstiftelser, bland hvilka den efter honom benämnda »Strandbergska Läkareinrättningen för fattiga ståndspersoner» i Stockholm ännu fortfar att öfver den menniskovänlige stiftaren nedkalla nödlidandes välsignelser. Han hyste för Konung Gustaf III en obegränsad vördnad och beundran, till den grad att sorgen öfver Konungens död påskyndade hans egen bortgång.230

SVEN RINMAN.

Född d. 12 Juni 1720. Bergudd; Direktör öfver svart-smidet; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död d.

20 Dec. 1792.

1.

Åts. SVENO RINMAN R. GOLL. METALL. CONSIL. E.

0. V. Hufvudet, h. s. — Nederst: M. frumerie.

Fråns. LAUDEM FERENT. Fyra böcker, liggande på en kubisk sten prydd med jernmärket (d*) på framsidan. I afskärn.: in memor. soc. meritiss. ac. sc. sv. 1823.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1823. Böckerna åsyfta Rinmans förnämsta skrifter: »Anledning till Stål- och Jernförädlingen» förbättring», »Försök till Jernets Historia», »Svenskt Bergverks Lexicon» och »Afhandling rörande Mekaniken». Atsidans stamp blef snart bräckt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2

o

Ats. SVEN RINMAN. Hufvudet kopierad t efter N:o

1. — Nederst: c. m. m.

Fråns. Lik Frånsidan af N:o 1.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren, sannolikt blott för öfnings skull, år 1831. (St. pä K. Myntet). — K. Mk. i silfver.

o _ o

Denna Atsida har äfven blifvit förenad med Atsidan till Chr. Polhems minnespenning, N:o 4. Se pag. 135.

Rinmans bemödande för jernhandteringens förbättrande stannade icke vid utgifvandet af de anförda arbetena och andra förtjenstfulla skrifter. Hans uppfinningar och förbättringar i mekaniken blefvo, så väl af honom sjelf som af andra efter hans råd och anvisningar, flerstädes med stor framgång praktiskt utförda.BENGT LIDNER.

Född d. 16 Mars 1159. Skald. Böd d 3—4

Januari 1193.

Åts. BENEDICTUS LIDNER. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt.

Fråns. POSTERA LAUDE RECENS. En svan simmande från en strand, der en grafvård står mellan cypresser och tårpilar. I afskärn.: nat. mdcclix. den. mdccxciii. — På marken:

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af C. M. Mellgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1838. Frånsidans sinnebilder afse i allmänhet arten af Lidners skaldskap och särskildt en bekant vers i hans afskedshelsning till Konung Gustaf, vid en resa till Finland: »Till okänd strand mig ödet jagar; ack den förföljda svanen klagar, förrän sin vass han öfverger.» — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lidner erhöll aldrig anställning i statens tjenst eller plats i det samfund, Konung Gustaf stiftat för sången och vältaligheten. Alla försök att dertill göra honom möjlig misslyckades. Hans oordentliga lefnad och en gränslös gifmildhet mot andra fattiga, när han hade något att gifva, gjorde alla tillfälliga understöd af Konungen och talrika vänner otillräckliga. Den med skäl högt prisade och, oaktadt sina känsloöfverdrifter, hänförande skalden dog i armod och hans enka slutade sina dagar i en offentlig välgörenhetsinrättning. Ar 1858 beslöt Svenska Akademien att som en gärd af aktning för »de öma känslornas sångare» resa en minnesvård öfver hans hittills obemärkta graf på Adolf Fredriks kyrkogård i Stockholm.

JOHAN HENRIK LIDÉN.

Född d. 6 Jan. 1141. Adjunkt i historien vid Universitetet i Lund, hvilken befattning dock aldrig tillträddes;

Professor; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 23 April 1793.

Åts. IOH. HENR. LIDEN PROFESSOR. Bröstbilden, li. s., med veck kring kanten. — Nedanför: L.232

Fråns. POPULARI MüNIFICO NATIO O.GOTIIICA UP-SALIAE MDCCLXXXI.

Diam.,, 1U lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. Slagen 1781 af Östgöta nation vid Upsala Universitet, af tacksamhet för betydliga gåfvor af böcker och penningar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lidén hade vid Upsala Universitet som Docens i lärdomshistorien och Amanuens vid bibliotheket samt pa en utländsk resa, genom sina kunskaper och sin forskningsflit, vunnit aktning och tillgifvenhet af talrika lärdomsvänner. Men lians akademiska bana afbröts 1771 genom en ådragen svår gikt, som för hans återstående lifstid fängslade honom på sjuksängen i Norrköping, der han valt sin bostad. Sjukdomen afbröt likväl icke hans litterära verksamhet, om hvilken en vidsträckt brefvexling och flera utgifna värderika skrifter bära vitne. Gåfvan till Ostgöta nation öfverflyttades sedermera till Universitets-bibliotheket och medel anslogos till lön för en särskild Amanuensis Lidenianus vid nämnda bibliothek. Flera andra gåfvor lemnades till offentliga boksamlingar, till K. Wetenskaps samt K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien, till stipendier och välgörenhetsstiftelser. Hans donationer uppgingo till ett värde af 207,400 daler kopparmynt.

ADOLF FREDRIK von OLTHOF.

Född i Stralsund d. 7 Sept 1718. Regeringsråd och Vice Kansler vid Greifswalds Universitet. Död d. 29 Juni 1793.

o

Ats. AD. FRID. ab OLTHOF CONSIL. CANCELL. REG. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nedanför: G. liungberger.

Fråns. NON SIBI (Olthofs valspråk) på ett band, liggande på en oval sköld innehållande Olthofs Tyska slägtvapen, med två gripar till sköldhållare. Öfver skölden en kask; allt på ett moln.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Spelpenning, grav. af G. Ljungberger i Stralsund på 1750-talet, medan d. v. Kanslirådet v. Ölthof var Direktör öfver Svenska myntverket i Pommern, under kriget med Preussen. — K. Mk. o. B-n i silfver.233

GILBERT S HELDON.

Född d. 21 Jan. 1110. Ofverskeppsbyggmästare, med Öfverste Löjtnants rang. Ledamot af K. W. A. ' Död d. 20 April 1194.

Åts. GILB. SHELDON CHILIARCHAE LOCUM TENENS NAT. 1710 DEN. 1794. Hufvudet, h. s. — Nederst: M.

frumekie.

Fråns. GLORIAM A MAIORIBüS ARCIIITECTURA NAVALI PARTAM SUAM FECIT ET AUCTAM. I afskärn.:

SOCIO SUO R. ACAD. SC. STOCKH. 1809.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1809. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Sheldon, hvars fader, farfader och farbroder varit utmärkta skeppsb.ygginästare, har efter egna ritningar byggt ett stort antal krigsskepp, anlagt hamnar, dockor och fästningsverk. Farfadern inkom 1655 från England till Sverige och antogs af Konung Carl Gustaf till Skeppsbyggmästare vid örlogsflottan.

FREDRIK AXEL VON FERSEN.

Grefve. Född d. 5 April 1119. Riksråd; Fältmarskalk; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare och

Kommendör af Kongl. Maj:ts O. Död d, 24 April 1194.

1.

Åts. NEC CITRA NEC ULTRA. Fersiska vapnet i en oval sköld med två gripar som sköldhållare och derunder Svärdsordens riddarestjerna, allt hvilande på ett prydligt underlag med händande rosenband.

O o

Fråns. JETTON DE MR LE COMTE FREDERIC AXEL v. FERSEN. 1756.234

Åttkantig spelpenning af 10} lin. diam. (7 storl.). Qrav. af Dan. Fehrman 1756, då Gr. Fersen var General Majgr och Öfverste för Konungens Lifgarde samt Riddare af K. S. O. Atsidans inskrift var hans valspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. AXEL Y. FERSEX COM. ET MARESC. COMIT. A. MDCCLVI. Bröstbilden, b. s., i harnesk med mantel-veck. — Under axeln: D. r.

Fråns. EX DIFFICILI. Herkules med klubban i högra och en lagerkrans i venstra handen, sitter på en med lejonhuden betäckt sten. I afskära.: ordines regni svec. cudi iüsser. — På stenen: df (sammanbundna).

Diam. 21J lin. (21 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen af Rikets Ständer efter 1755—1756 ars riksdag, under hvilken Gr. Fersen var Landtmarskalk. Frånsidans stamp blef snart bräckt och omgjord. Äfven Atsidans stamp har reinnat. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. v. Fersen hade i Fransk krigstjenst blifvit Öfverste for ett eget värfvadt regemente och Brigadier. Återkommen 1753 till fäderneslandet, kastade ban sig in i partistriderna och blef Landtmarskalk vid den stormiga riksdagen 1755—1756, under hvilken ban, i spetsen för Hattpartiet, genomdref Ständernas beslut om Konungens namnstämpel, den afskyvärda förföljelsen mot det kongliga hofvets anhängare m. fl. åtgärder till konungamaktens inskränkande saint Konungens och Drottningens förödmjukande, och slutligen kriget mot Preussen; i hvilket krig ban sedan med utmärkelse deltog. Landtmarskalksstafven anförtroddes honom åter vid riksdagarne 1760—1762 och 1769—1770. lians kamp mot konungamakten upphörde icke ens, sedan Konung Gustaf räddat fäderneslandet undan partistriderna. Konungen sökte vinna den farliga motståndaren genom att genast efter revolutionen insätta honom i Rådet, men ban qvarstannade der icke längre än några månader; och fa år derefter (1778) förnyades striden med sådan häftighet, att Konungen påstod honom vilja »ryckas om spiran». leke desto mindre insattes ban af Konungen i Svenska Akademien vid dess stiftelse. Vid 1789 års riksdag uppträdde Gr. Fersen i spetsen för riddarhusoppositionen mot Konungens planer for Förenings-och säkerhetsaktens genomdrifvande, hvarför han jemte flera andra inmanades och qvarhölls i arrest intill dess Konungen vunnit sin afsigt. Fastän partiman var likväl Gr. Fersen alltför sjelfständig att låta främmande makters intriger eller guld inverka på sin öfvertygelse.t

235

GUSTAF ADOLF SPARRE.

Grefve. Född d. 6 Jan. 1746. Mottog aldrig något embete eller någon titel i staten eller vid hofvet. Böd d. 18 Juni 1794.

Åts. CONCORDES EGIMVS ANNOS. Familjerna Sparres och Ramels vapensköldar i en omfattning, under greflig krona, med en hjort och en vildman till sköldhållare på ett underlag med nedhängande blomsterband och två i kors sammanbundna Hymenæi facklor.

Fråns. GUST. ADOLPH. SPARRE et AMAL. RAMEL coNJVGES A: 1776. inom en myrtenkrans. Öfver skriften stå tre i trekant satta rosor.

o

Diam. 12 lin. (9 storl.). Åttkantig spelpenning, grav. af C. Enhörning nncler dess vistande i Köpenhamn 1784. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Sparre var stor konstälskare, uppehöll sig många år på resor i främmande länder, besökte museer och inköpte taflor, hvilka hemfördes och slutligen förvarades på hans egendom Kulla Gunnarstorp i Skåne, der han lefde omgifven af sina konstskatter, sysselsatt med denna vackra egendoms förskönande. Hans Grefvinna, Elisabeth Sofia Amalia Ramel, med* hvilken han blef gift d. 24 Juni 1776 (1777?), öfverlefde honom ända till d. 7 Febr. 1830.

CARL MICHAEL BELLMAN.

Född d. 4 Febr. 1740 eller 1741. Hof sekreterare; Sekreterare vid K. Nummerlotteriet. Död d. 11 Febr. 1795.

1.

o

Ats. C. M. BELLMAN. Hufvudet, h. s. — Nedanför: c. E.

Fråns. Utan inskrift. En lyra omslingrad af en vinranka.

Diam. 9 lin. (6 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af några skaldens vänner kort före hans död. — K. Mk. o. B-n i silfver.236

:2.

Åts. CARL MICHAEL BELLMAN. FÖDD 1741. DÖD 1795. Hufvudet, h. s., med en krans af lager oeh vin-ranka. — Under kanten: c m.

Fråns. HVI SKILDA OFFER HONOM ÅGNA: IIANS SÅNGER ALDRIG SKILT OSS ÅT. Två bevingade piltar, Amor med kogret ocli Comus, de glada samqvämens genius, med facklan, linda en murgrönsranka kring en thyrsus, en antik flöjt, och en herdestaf. - I afskärn.:

C. HELLGREN.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af C. M. Mellgren 1833 för en af honom utgifven serie af minnespenningar öfver Svenska skalder, konstnärer och vetenskapsmän. Thyrsen är sinnebild af den bachanaliska, flöjten och lierdestafven af den idylliska dikten. Stamparne förvaras nu hos ordenssällskapet Par Bricole, inom hvilket minnespenningen utdelas som prisbelöning at talare vid sällskapets årsfest pa Barbaradagen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

3.

Åts. CAROLUS MICHAEL BELLMAN. Hufvudet, h. s., med krans som på N:o 2. — Nedanför: P. lundgren.

F rån s. PER AUDACES NOVA DITIIYRAMBOS VERBA DEVOLVIT. En svan, ofvan molnen, sträcker sin flygt mot den strålande solen. I afskärn.: exsequialia cecinit

MDCCXCV.

Diam. 10] lin. (7 storl.). Grav. af P. H. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1849. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bellmans lefnad och samhällsställning förete ingenting märkvärdigt. Vid 17 års ålder antogs han som Extra ordinarie i Banken, men uteslöts derifrån 1764 för bristande ordentlighet. Naturen hade icke danat honom för torra tjenstemannabestyr, hvarför han ock lemnade åt en vikarie att sköta sekreterarebefattningen i Nummerlotteriet, den enda ordinarie tjenst ban mottagit. Som skald, i sin art utan like, har han vunnit odödligt namn. Hans dikter äro på samma gäng musik och målning. De måste sjungas på de melodier ban sjelf anordnat, för att. rätt uppfattas. De måla naturen med det ljufvaste behag och tidens, särskildt hufvudstadens, folklif i komiska drag med förfärande trohet. Att detta folklif icke kan i moraliskt afseende gillas, förringar ej målningens

värde. Det vemod, som röjer sig i skaldens både anletsdrag och dikter, och den karrikatur,237

som vanligen genomgår hans teckningar, vitna att hans eget hjerta kände ömkan öfver det glada elände han beskref. Svenska Akademien liar ytterligare hedrat sångarens minne genom att resa en vacker vard öfver hans graf på Clara kyrkogård i hufvudstaden. Hans vänner uppställde 1829 hans bröstbild, i bronz af Byström, på Djurgården, hvars sköna nejder ban så ofta besjungit.

ABRAHAM BÄCK.

Född i Oct. 1713. Med. D:r; Kongl. Archiater; Præ-ses i K. Collegium Medicum; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 15 Mars 1795.

Åts. DOCTRINA CLARUS ET ARTE. Hufvudet, h. s. På fältet Nordstjerneordens riddarestjerna och en orinstaf.

Nederst: Lunderberg.

Fråns. ABRAII. BÄCK PR. R. COLL. MED. ARCHIA-TRO R. EQ. DE STELLA POL. MEMBRO SUO DESIDERA-TISSIMO AC. R. SC. ST. MDCCXCVI1.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Gravören L. D. Lunderbergs första medaljarbete. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1797. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bäck hade varit tjenstgörande Lifmedicus hos Konungarne Fredrik och Adolf Fredrik samt Drottningarne Lovisa Ulrika och Sofia Magdalena. Han var en arbetsam och insigtsfull läkare, bidrog till ett bättre ordnande af Collegium Medicum, och till upprättande af läroanstalter för läkare i hufvudstaden, samt omfattade med kärlek naturvetenskaperna, hvarför ock hans vän Linné med hans namn uppkallat ett vextslägte.

JOTIAN HENRIK KELLGREN.

Född d. 1 Dec. 1751. Konung Gustaf ITl:s Bibliotlie-karie och Handsekreterare; En af de Aderton i Svenska Akademien. Död d. 20 April 1795.

1.

Åts. I. II. KELLGREN. Hufvudet, h. s. — Nedanför: c. E.238

Fråns. POËTAE PHILOSOPHO CIYI AMICO LUGEN-TES AMICI MDCCXCV.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af C. Enhörning och präglad hos Kapten Mechanicus Appelqvist. Slagen 1795 af skaldens närmaste vänner att utdelas vid hans begrafning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet bildadt efter N:o 1. Utan frånsida.

Grav. af C. Enhörning på en fyrkantig platt af 8 lin. höjd (5 storl.),(i för att infattas i fingerringar. Mycket sällsynt. — Brukspatron Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling i silfver.

o

Kellgren, född i Westergötland, blef Mag. Docens vid Abo Universitet, der hans sångmö inom vitterhetssällskapet Aurora först gjorde sig bemärkt. En vunnfcn prisbelöning i K. Svenska Witterhets Akademien och en prolog till ett tillfällighetsskådespel ådrogo honom Konung Gustafs uppmärksamhet. Han sökte och vann icke någon annan tjenstbefattning, än den enskilda ban mottog af Konungen, i hvars sångarekrets han intager främsta rummet. Bekanta äro hans öfversättningar på diktens språk af Konung Gustafs skådespel. Ehuru fostrad i och hyllande den Fransyska smaken, lösgjorde han sig likväl i mer än ett afseende från dess band, och hans lyra anslog tonarter, förut aldrig hörda inom fäderneslandet. Hans ifrigaste vedersakare, Thorild, kallade honom »behagens» och Rosenstein edet goda skämtets och förnuftets» skald. Såsom utgifvare, i förening med Carl Lenngren, af Stockholms Posten (från 1778) och genom sin föresyn i afseende på språk och versform

öfvade han ett mäktigt inflytande på Svenska folkets esthetiska bildning.

JOSIAS CARL CEDERHJELM.

Friherre. Född d. 11 April 1734. Kammarherre; Commerceräd; Kommendör af K. W. O. Död d. 20 Dec. 1795.

r>

Ats. NYTTIA TIDEN. En galande tupp står på marken. P>red vid ligger en skofvel och en spade. I afskärn.: 1771. — 1 kanten: c. l.239

Frans. FÖR FLITIGA ARBETARE VID SEGERSIÖ. Derunder en ros.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af Löjtnanten C. Lunderberg. Slagen af Frih. Cederhjelm, att utdelas som förtjensttecken at bönder och torpare på hans gods Segersjö (Segarsö) i Lännäs socken i Nerike. Bars i grönt band i knapphålet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

JOHAN WILHELM SPRENGTPORTEN.

Född under föräldrarnes fångenskap i Tobolsk i Sibirien d. 11 Febr. 1720. Friherre; General Löjtnant; Envoyé extraord. och slutligen Ambassadör vid K. Danska hofvet; Riddare och Kommendör af K. Maj ds O. Död i Köpenhamn d. 25 Dec. 1795.

o

Ats. FORTUNAM YIRTUTE. Sprengtportens vapensköld, under friherrlig krona, omgifven af Svärdsordens kommendörsband och hvilande på samma ordens krachan.

Fråns. JETTON DE M? LE BARON DE SPRENGTPORTEN —

o

Åttkantig spelpenning af 10 lin. diam. (7 storl.).o Grav. af C. Enhörning, under dess vistande i Köpenhamn 178(5. Atsidans inskrift var Frih. Sprengtportens riddarevalspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Efter Finska krigets slut (1743) gick Sprengtporten i Fransk krigstjenst; deltog i angreppet mot England (1746) saint i Franska bärens fälttåg i Flandern (17,48) och i Westfalen (1757); vann der utmärkelse och befordran till Öfverste vid regementet Royal Suedois, under tiden uppstigande till samma grad inom Svenska armeen. Som Envoyé extraord. vid K. Danska hofvet (från 17(31) förde han underhandlingarne om det föreslagna giftermålet mellan Kronprinsen Gustaf och Danska Prinsessan Sofia Magdalena samt undertecknade, jemte Ambassadören, Riksrådet Grefve Adam Ilorn, giftermålskontraktet d. 29 Sept. 1766; hvarefter han samma år upphöjdes i friherrligt stånd tillika med den sedermera genom 1772 års regementsförändring ryktbare brödren, Öfversten, slutligen Generalen Jakob Magnus Sprengtporten.240

CARL FREDRIK ADELCRANTZ.

Födcl cl, 3 Jan, 1716. Friherre; Öfverintendent; Direktör öfver K. Hofkapellet; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 1 Mars 1796.

Åts. C. F. ADELCRANTZ L. B. SUPR. PRAEF. AED1-FICIOR. R. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten med Nordstjerneordens kommendörsband. — Nederst: G. l.

Fråns. PAR FAMA LABORI. Framsidan af kongl, operahuset i Stockholm. I afskärn.: jussu regio in hon.

inventoris mdcclxxxii.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1782, pä Konung Gustaf IlLs befallning, i anledning af operahusets byggnad, hvartill Frih. Adelcrantz hade gifvit ritning och hvars utförande under hans ledning fulländades nämnda år. — K. Mk. i guld; B-n i silfver.

Frih. Adelcrantz afslutade kongl, slottsbyggnaden i Stockholm på norra sidan och slottets inredning samt förskönade Drottningholm. Adolf Fredriks kyrka, operahuset jemte många andra offentliga och enskilda

byggnader bevara minnet af denne utmärkte, genom resor och studier bildade architekt. Målare och Bildhuggare Akademien erhöll genom hans nitfulla bemödande ny organisation, vidgad verksamhet och ökade anslag. Med rätta intager derför hans bröstbild, i marmor af Sergel, en hedersplats i Akademiens praktrum. Äfven det K. Franska spektaklet stod, så länge det fanns (1753—1771), under hans styrelse.

E15 ER 11ARD ROSEN BLAD.

Född d. 16 Nov. 1714. Med. D:r; Professor i praktisk medicin vid Lunds Universitet; Ledamot af K. IV. A. Död cl. 21 Mars 1796.

o

Ats. EBERITARDUS ROSENBLAD MEDICUS. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten.— Under axeln: v.fbj ///o.

Ma/. 204.

241

Fråns. INSPECTORI OPTIMO ANN. JAM XXV CURAM NAT. AGENT1 STUDIOS A JU VENTUS GOTIIOBURG1CA LUND. MDCCLXXXVII. Der nedanför en orinstaf lagd på en lager-qvist.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen at' Göteborgska nationens Studerande vid Lunds Universitet 1787, dä Rosenblad nedlade sin befattning som nationens Inspector. — K. Mk o. B-n i silfver.

Rosenblad (kallad Rosén, innan han 1770 adlades), lika utmärkt som universitetslärare och som praktiserande läkare, har vid det lärosäte och i den ort, der han lefvat och verkat, efterlemnat ett aktadt och kärt minne, hedradt af många under hans ledning bildade vetenskapsmän och läkare.

JOHAN CARL WILCKE.

Född i W ismar d. 6 Sept. 1732. Professor vid Thamiska stiftelsen i Stockholm; Kongl. Wetenskaps Akademiens Sekreterare; Riddare af K. N. O. Död cl. 18 April 1796.

Äts. A NULLO TENEBRIS DAMNABITUR AEVO. Hufvudet, h. s — Nedanför: c. e.

Fråns. J. C. WILCKE EQ. AUR. SECRETARIO SUO LUGENS AC. R. SC. STOCKII. MDCCXCVII.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1797. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Wilcke flyttade som barn till Sverige med sin fader, då denne blifvit anställd som andre Pastor vid Tyska församlingen i Stockholm. Sekreterareplatsen i K. Wetenskaps Akademien tillträddes efter Wargentin 1784. Wilckes iakttagelser i afseende på elektricitet, jord magnetism, norrsken, värmets bindande vid snöns smältning m. m. väckte uppseende bland samtida vetenskapsmän och föranledde nya, vigtiga upptäckter.

IG242

CARL FREDRIK PECHLIN.

Romersk Riks fr i herre von LöwetibacL Född i Holstein d. 8 Aug. 1720*). Naturaliserad Svensk adelsman; General Major; Chef för Jönköpings regemente;

Riddare af K. S. O. Död pä Warbergs fästning d. 29 Maj 1796.

Åts. CAR: FR: L: B: A: P: (—Liber Baro a Pechlin). Hufvudet, h. s. — Nederst: /..

Fråns. LIBERTAS TANDEM IBI. En man i ett antikt drakskepp, med hissadt segel, skjuter ut sin farkost från ett rundt torn i riktning mot den nedgående solen. I afskärn.: n: mdccxxi m: mdccxcvi.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. Slagen i hemlighet af några den aflidnes vänner 1798. Med

tornet afses Warbergs fästning, der Pechlin förvarades som statsfånge och slutligen afled. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i bronz.

Pechlin, son af Holsteinska Ministern vid Svenska hofvet Johan v. Pechlin, som under namn af Baron von Löwenbach blifvit Romersk Riksfriherre, antogs redan i barndomen i Svensk krigstjenst. Under Pommerska kriget visade han prof på tapperhet och blef blesserad. I öfrigt fann han som militär icke tillfälle att utmärka sig; men så mycket större ryktbarhet har han vunnit som fin och slipad politisk partigängare under den s. k. frihetstidens riksdagar, slutande sig än till det ena, än till det andra partiet, misstrodd af alla och bedragande alla. Gustaf III:s revolution aflägsnade honom till en tid från statens affärer; men Konungen upphörde aldrig att frukta hans ränker. Vid 1789 ars riksdag var han bland de riddarhuset^ ledamöter, som på Konungens befallning arresterades. Hans medvetande af planen till konungamordet 1792 är obestridligt, ehuru fulla bevis på delaktighet i brottets utförande icke kunde vinnas. Mellertid dömdes han till fästning på behaglig tid och insattes på Warberg, der efter fyra års förlopp hans oroliga lif slutades.

") Enligt minnespenningen 1721. Enligt en annan uppgift d. Mars I7!?7.243

ELEONORA CATHARINA SILFVERSTOLPE,

Född LEJONHUFVUD.

Dotter af Öfverste Löjtnanten vid Dalregementet Friherre Carl Leonhard Lejonhufvud. Född d. 9 Juni 1735. Gift 1759 med Bankokommissarien Fredrik Silfverstolpe. Död d. 12 Sept. 1797.

Åts. , ELEONORA CATH. LEIJONHUFVUD LIB. BAR., Hufvudet, h. s., med slöja. Vid nedra kanten: nat. 17 3 5.

nüpta i 7 "> 9. dex. 17 97.

Frans. LONGUM TESTETUR AMOREM. inom en cypresskrans. Vid nedra kanten: * mariti frid. silverstolpe.

1805.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1805 af den efterlefvande mannen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

FRANS JOACHIM von AKEX.

Född d. 7 Juli 1738. Assessor; Apothekare i Örebro. Död d. 23 Juli 1798.

Åts. FRANC. IOACH. v. A K EN ASSESSOR NAT. 1738 DEN. 1798. Hufvudet, li. s. —1 Nedanför: Lunderberg.

Fråns. 013 IMPENSAM EXTINQUENDIS INCEND1IS OPERAM AMICI F. F. inom en eklöfskrans.

Diam. 1H lin. (8 storl.). Gi •av. af L. D. Lunderberg 1801, pa uppdrag af några v. Åkens vänner; men blef aldrig utgifven. Endast några profafdrag i tenn eller bly hafva blifvit tagna. Ar således sällsynt. — K. Mk. i bly.

v. Åken var skicklig farmaceut, men blef i synnerhet kand genom beredningen af en blandning, innehållande alun, viktriol, lera och rödfärg, som upplöst i Vatten och använd vid eldsvådor till påsprutning hindrar elden att gripa omkring sig. Försök anställdes med fullkomlig framgång; men uppfinningen blef dock opraktisk, emedan blandningen, om den ock skulle kunna alltid hållas tillgänglig, tör-derfvar sprutredskapen.244

ANDERS BENGTSSON LIJDBERG.

Född d. 6 Jan. 1726. Emhets och Byggnings Borgmästare i Stockholm.. Död cl. 21 Jan. 1799.

1.

Ats. ANDERS B.Ä>» LIJDBERGH BORGMÄSTARE I STOCK IT. Hufvudet, h. s. — Nedanför: Lunderberg.

Fråns. ALTID LIKA. En våg i jemvigt, medelst ett tåg upphängd pä ett upprätt stående kors. I ena vågskålen ligga frimurare sinnebilder, murslef och vinkelhake, i den andra ett svärd och en ordförandeklubba. I afskärn.: 17

99. — På kanten af afskärningen: lunderberg.

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. Slagen 1799, kort efter Lijdbergs död, af Frimurare, på föranstaltande af den bekante negern Adolf Ludvig Gustaf Badin. Då förslagen till denna och nästföljande minnespenning inlemnades till K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien, fann Akademien dem icke kunna godkännas; men som de förmodades vara grundade på ordens hemligheter, ville Akademien icke hindra afpräglingen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. AND. B. LIIDBERGH: l-l Vid nedra kanten: död d. t? 1 jan. 17 99. Hufvudet, h. s. Framför detsamma en palmqvist. — Under bilden: K.

Fråns. WÅRDIGT. Tre ordförandeklubbor, märkta med bokstafven S, ligga på en kubisk sten, å hvars framsida läses: "/,—89. 24/,2-89. 90. Stenen står på en med

tre trappsteg upphöjd rutad plan. I afskärn.: af sörjande wånner F. MJ.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1799 (några månader senare än N:o 1) af logen St. Jean Auxiliaire i Frimurareorden i Stockholm. De tre klubborna och de på stenen tecknade dagarne afse Lijdbergs utnämning till Borgareståndets Talman d. 27 Jan. 1789, till Borgmästare i Stockholm d. 24 Dec. samma år, och till Ordförande mästare i den nämnda logen <1. 18 Mars 1790. Frånsidans stamp erhöll genast en spricka. — K. Mk. o. B-n i silfver.245

Lijdberg hade varit Juvelerare i Stockholm, sedan Rådman, innan han 1789 blef Borgmästare. Som Talman vid 1789 års stormiga riksdag delade ban sitt stånds eftergifvenhet för Konungens planer.

ULRIK SCHEFFER.

Född d. 5 Aug. 1716. Grefve (vien ejo introducerad);

Riksråd; Kanslipresident; Kansler for Abo Universitet;

Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O; Ledamot af K W. A. Död d. 4 Mars 1799.

Åts. NEC TEMERE NEC TIMIDE. Scheffers vapensköld, oval, med fyra fält kring hjertvapnet, under friherrlig krona, omgifven af Svärdsordens kommendörsband, lagd på samma ordens krachan.

Fråns. JETTON DE MR LE BARON DE SCHEFFER inom en lagerkrans.

o

Åttkantig spelpenning af 12 lin. diam. (9 storl.). Grav. af G. Ljungberger i Paris 1764, då Frih. Scheffer der varo Svensk Ambassadör. Först 1771 blef han Grefve. Inskriften på Atsidan var hans riddarevalspråk. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Scheffer hade varit i Svensk ocho Fransk krigstjenst, då han 1761 mottog nämnda ambassadörsplats. Återkallad 1766, ingick ban i Rådet 1769 och blef Konung Gustafs Kanslipresident 1772. Han var en lugn, klokt beräknande och fredälskande statsman. Sedan Konungen sjelf tagit politiken om hand, föga lyssnande till den gamle Ministerns råd, lemnade denne statens tjenst 1783.

GABRIEL AHLMAN.

Föcld d. 9 Aug. 1737. Assessor; Kronofogde i Sata-kunda härad i Tavastehus Län i Finland. Död d. 10 Maj 1799.

Åts. GABRIEL AHLMAN ASSESSOR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Under axeln: c. e.246

Fråns. USQVE BENEFICUS. En ström, nedstörtande från ett berg, flyter i flera grenar genom en inhägnad odlad mark. I afskära.: in memoriam socii munifici r. societ.

oecox. fenn. 1801.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af Finska K. Hushållnings Sällskapet 1801. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ahlman hade åt nämnda sällskap testamenterat större delen af sin betydliga förmögenhet (50,000 Rdr Banko), att användas dels till aflöning at lärare i de fyra s. k. Ahlmanska sockenskolorna i Bir-kala, Lempälä, Messuby och Kangasala, hvilka ban stiftat, dels till laudthushållningens befrämjande och till understöd vid inträffande miss-vext. Minnespenningen utdelas ännu som belöning at de skickligaste lärjungarne i nämnda skolor, hvilka Hushållnings Sällskapet fortfarande underhåller.

CARL ALBRECHT RO SENA 1) LER.

Född d. 21 Febr. 1717. President; Statssekreterare vid Utrikes expeditionen i Kongl. Maj:ts Kansli; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 Dec. 1799.

Åts. CAROLüS ALBERTUS A ROSEXADLER. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med pelsbrämad mantel och Nordstjerneorden.

Fråns. REG. ACADEMIA SCIENTIARUM STOCKHOL-MENSIS SOCIO MUNIFICO MDCCLXXVIII. inom en lagerkrans.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1778. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rosenadier hade inom Utrikes Departementets expedition blifvit befordrad till Statssekreterare, men lemnade år 1777, på grund af försvagad synförmåga, hvilken slutligen öfvergick till blindhet, denna tjenstbefattning, då han erhöll Presidents titel. Samma år förärade han till K. Wetenskaps Akademien 8,333 Rdr 16 sk. Specie, hvarigenom Akademien sattes i tillfälle att år 1778 med tillskott af sina medel inköpa eget hus för -sina sammankomster och samlingar. Tre är senare fick Akademien af honom mottaga en gåfva af omkring247

2000 böcker, alla pa Svenska språket, tryckta i Sverige, och ytterligare ett bidrag i penningar. Äfven Upsala Universitet erhöll vackra gåfvor för sitt myntkabinett och bibliothek.

CARL AUGUST EHRENSVÄRD.

Grefve. Född d. 5 Maj 1743. General Amiral; Kommendör m. t>t. k. af K. S. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 21 Maj mo.

1.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, h. s, Kring kanten en pärlrand. Utan Frånsida.

Diam. lin. (4 stork). Grav. af C. Enhörning. Ilögst sällsynt. — Brukspatron C. Östbergs (f. d. Joh. Scharps) samling i tenn, gjuten.

2.

Åts. CAROL. AUG. EHRENSVÄRD COMES PRÆF. CLASS. SUPR. Hufvudet, h. s. — Under kanten af bilden: £.

Fråns. CONDITO MITIS PLACIDUSQUE TELO. Apollo Pythius, med lyran på armen> fällande bågen, som är omlindad af lager. I afskärn.: nat. mdccxlv. den. mdccc.

Diam. 10{ lin. (7 stork). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1833. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Ehrensvärd vann hastig befordran inom flottan, hvilken han som befälhafvande Amiral anförde i det första ärorika, men olyckliga slaget vid Svensksund (d. 24 Aug. 1789). Då han efter denna strid inför Konung Gustaf rapporterade: »Ers Maj:t har icke mer någon skärgårdsflotta», besvarades detta af Konungen med att tilldela

honom stora kommendörskorset af K. Svärdsorden. Ehrensvärd drog sig likväl tillbaka, och ehuru sedermera (1792) utnämnd till General Amiral, lemnade han dock två år derefter åter statens tjenst. En större ryktbarhet har han vunnit genom sina originella teckningar och skrifter. Som konstdomare och konstfilosof har han med fullt skäl blifvit ställd vid sidan af Winckelmann.

n248

SAMUEL KONRAI) FLODIN.

Född d. 25 Sept. 1726. Radman i Stockholms magistrat med namn, heder och värdighet af Borgmästare.

Död d. 9 Juni 1800.

Åts. SAMUEL CONRAD FLODIN BORGMÄSTARE I STOCKH. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten. —

Nedanför: Lunderberg.

Fråns AT EN FÖR UNGDOMENS UNDERVISNING NITÄLSKANDE MEDBORGARE F. 1726 D. 1800 — AF TE-STAM. VÄRK STÄLL ARE.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. (St. på K. Myntet). Slagen 1800 af Assessorerna Joh. L. Odhelius och N. M. Rulander samt Rådmannen Stenhammar, utsedda verkställare af Flo-dins testamente, genom hvilket betydliga stipendiimedel lemnats åt studerande vid Upsala Universitet och Linköpings gymnasium. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Flodin blef Rådman i Stockholm 1774, uppfördes två gånger på förslag till borgmästaresyssla derstädes, men förbigicks vid utnämningen. Han testamenterade 17,025 Rdr Banko till stipendier för studerande af Östgöta och af Stockholms nation vid Upsala Universitet samt en föga mindre summa till understöd för ynglingar, studerande vid Linköpings gymnasium. Af den till, Upsala Universitet gifna fonden utgå nu (1860) åtta stipendier för Östgötar och ett för Stockholmare, hvardera på 400 Rdr Rmt.

CARL JAKOB LUNDSTRÖM.

Född d. 15 Jan. 1756. Assessor i K. Bergs Collegium.

Död d. 18 Oct. 1800.

o

Ats. CARL IACOB LUNDSTRÖM. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: f. 1756 d. 1800. — Under kanten af

bilden : Lunderberg.

Fråns. LÄNGE PRÖFVAD SAKNAD BEGRÅTEN — AF WANNER OCH BRÖDER 1801.

Diam. 11 i lin. (8 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. Slagen af ordenssällskapet Par Bricole (hos hvilket stamparne förvaras) och249

utdelades på sällskapets högtidsdag d. 4 Dec. 1801 saint vid paren-tationen d. 31 Mars 1802. Vid förslagets inleranande till K. Witter-hets Historie och Antiqvitets Akademien hade sällskapet uppgifvit, »att bokstäfvernas antal och ordning vore inrättade efter de hemligheter, hvilka inom sällskapet förvaras». Akademien ansåg sig derför ej böra göra någon ändring, utan gaf tillåtelse till präglingen, men beslöt att förslaget ej skulle i Akademiens handlingar intagas. Frånsidans stamp måste snart omgraveras. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lundström var, enligt D. G. Neschers anteckning, »kunnig bergsman, god medborgare, qvick och munter sällskapsbroder». I Par Bricole lär han efter Kexell hafva öfvertagit en maktpåliggande tjenst-befattning.

ELISABETH HAMILTON,

Född JENNINGS.

Dotter af Commercerådet Frans Jennings. Född d. 16 Juli 1734. Gift l:o 1752—1763 med Öfverste Löjtnanten, sedan Landshöfdingen i Christianstads Län Friherre Carl Axel Hugo Hamilton; — 2:o 1768 med General Majoren, Landshöfdingen i Malmöhus Län Friherre Carl Adlerfelt; Enka 1769. Död d. 1 Febr. 1801.

Åts. ELISABETH IENNINGS BARONISSA HAMILTON. Slägterna Hamiltons och Jennings vapen i två ovala sköldar på ornerad omgifning och underlag prydda med blom-sterband, under friherrlig krona, med en stenbock och en grip som sköldhållare.

Fråns. SI TIBI CURA MEI. S1T TIBI CURA TUI. En vinranka slingrad kring ett högstammiert träd.

O c? o O

Diam. 11 lin. (8 storl.). Spelpenning, grav. af G. Ljungberger i Stralsund i början af 1760-talet. — K. Mk. o. B-n i silfver.250

HEI|M AN SCH UT/E I i (SCHUTZ EI iCRANTZ).

Född d. 25 Dec. 1713. Med. D:r; Kongl. Archiater;

Öfverdirektör öfver kirurgien i riket; Riddare af K.

N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 3 Aug, 1802.

Åts. HERM. SCHUTZER ARCH. REG. SOC. CHIR. DIR. Bröstbilden, b, s., i niantelveek. — Nedanför: F.

Fråns. VENITQVE SALUTIFER URBI. En orm, med olivblad i mun, på förstäfven af ett antikt fartyg, som framgår uppför Tibern till det gamla Rom. I afskärn.:

chirurg. studios. patronus.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af Dan. Fehrman. Slagen af Fältskärsgesällerna (eleverna vid Chirurgiska Societeten) 1760. Fi-gurerne och inskriften på Frånsidan äro lånade ur den bekanta fabeln i Ovidii Metamorph. om Æsculapius, som, da Romarne skickat sändebud till Epidaurus att inbjuda honom till Rom, följde med sändebuden, i skapnad af en orm, på deras skepp och anländ till Tibern begaf sig i land, der sedan hans tempel byggdes.— K. Mk. o. B-n i silfver.

Schützer, som i många år tjenstgjort inom Kongl, hofvet, upp-, höjdes i adligt stånd 1769, då han antog namnet Schutzercrantz. Genom sin praktik och sina skrifter i kirurgi och förlossningskonst har han gagnat samtiden och främjat vetenskapen. Hans afhandling om Scenska Konungars olycksöden har värde äfven för historiens vänner.

BENGT FERRNER.

Född d. 10 Dec. 1724. Kansliråd; Lärare i matematik ock astronomi vid kadettcorpsen i Carlskrona, hvilken plats han dock aldrig tillträdde; Lärare för Kronprinsen Gustaf; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död (i. 20 Oct. 1802.

Åts. BENEDICTUS FERRNER R: CANC: CONS1LIA-RIUS. Bröstbilden, li. s., i tidens drägt med Nordstjerneorden. — Nedanför: Underbvnj.251

Frans. MERITI TANTI NON IMMEMOR UNQUAM inom en cypresskrans. Utanför kransen: socio munif: def: 18u2 r: ac:'sc: stockh:

Diam. 11| lin. (8 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. (St. på K. Myntet). Slagen 1803 af K. Wetenskaps Akademien, till hvilken Ferrner hade testamenterat 1000 Rdr Banko, hvaraf räntan användes till belöning för afhandlingar i de matematiska vetenskaperna.— K. Mk. o. B-n i silfver.

Ferrner (innan han 1766 adlades, kallad Ferner) var Astronomie Observator vid Upsala Universitet, när han utnämndes till Lärare vid kadettcorpsen i Carlskrona. Da Professor Strömer förordnades att tills vidare förestå denna lärareplats, erhöll Ferrnerouppdrag att under tiden bestrida astronomie professorstjensten. Ar 1763 återkommen från en femårig utländsk resa, anställdes han följande aret, under Klingenstjernas sjuklighet, som

Lärare hos Kronprinsen Gustaf intill år 1771 samt erhöll under tiden Kanslirâds namn och värdighet. lian mottog sedermera aldrig någon offentlig tjenstbefattning, utan använde som privatman sitt långvariga otium till studier i matematik, historia, statistik och statsekonomi. Han var, enligt en biografs teckning, »en lärd, språkkunnig och vitter, samt uppriktig, pålitelig och stilla man.»

FREDRIK SPARRE.

Född d. 2 Febr. 1731. Grefve; Riksråd och slutligen

Rikskansler; Guvernör för Kronprinsen Gustaf Adolf;

Öfverste Marskalk hos Enkedrottning Sofia Magdalena;

Riddare ocli Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. ti. o. A. A. Död d. 30 Jan. 1803.

1.

o

Ats. FIDE STABILI (Sparres riddarevalspråk) under en enkel oval sköld med slägtvapnet, betäckt af friherrlig krona och omgifven af serafimerkedja!!, allt hvilande på en vaperiinantel, betäckt af rådshatten.

Fråns. IETTON DE M. LE BARON FREDERIC de SPARRE SENATEUR DE SUEDE.

o

Åttkantig spelpenning af 12 lin. diam. (9 storl.). Grav. af G, Ljungberger. (St. pä K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.252

2. *)

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. IETTON DE M. LE BARON FREDERIC de SPARRE GRANDCHANCELIER DE SUEDE.

o

Åttkantig spelpenning af lika storlek med N:o 1. Den nya Frånsidan graverades af C. G. Fehrman 1793, sedan Frih. Sparre året förut blifvit Rikskansler. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Sparre, som 1781 nämndes till Riksråd, insattes vid Rådskammarens upplösning 1789 till Ledamot i Konungens Högsta Domstol. Redan under Konung Gustafs regering hade han några år (1777—1781) förestått Utrikes expeditionen. Efter Gustafs död uppdrogs honom

*) Bland minnespenningar öfver Svenska privatpersoner hafva samlare upptagit följande spelpenningar, i slutet af 170l>- eller början af 1800-talet förfärdigade af en gjuten livréknapp, begagnad som Atsida, förenad med en Fränsida graverad af L. D. Lunderberg ocli afpräglad hos Majoren Appelqvist. Det är antagligt, att i en tid, då det hörde till ordningen inom den förnämare samhällsklassen att pä spelborden framlägga för detta ändamål präglade silfverjetoner försedda med värdens eller värdinnans vapen eller namn. någon fallit pä den tanken att äfven förse betjeningen med dylika lyxartiklar af koppar.

På det ingen må anse Författaren hafva af glömska förbigått dessa spelpenningar, hvaribland en blifvit tillagd Grefve Fr. Sparre, meddelas här en beskrifning öfver dem, ordnad efter de husbönder, hvilkas vapen förekomma på Atsidan:

1. Olof Rudolf Cederström, Friherre, sedan Grefve, En af Rikets Herrar, Statsråd, General Amiral m. ni. t d. 1 Juni 18X3.

o

a) Ats. Familjen Cederströms vapensköld under friherrlig krona, omgifven af täta cirkelstreck.

Fråns. SPEL PENNING. Kring kanten en pärlrand. Diam 9; lin. (C storl.).

b) Dylik, men mindre, med finare skrift på Frånsidan. (Gjord af en arm-knapp). Diam. (i lin. (3 storl.).

2. Carl (Hof Cronstedt, Vice Amiral, Kommendant på Sveaborg, i d. 7 April 1820.

Ats. Familjen Cronstedts vapensköld under adlig krona. I öfrigt lik N:o 1. a.

3. Erik Ruuth, Grefve, En af Rikets Herrar m. m. † d. 25 Maj 1820.

o

Ats. Familjen Ruuths vapensköld under greflig krona, med valspråket: ARTE ET MARTE på sköldens kant. I öfrigt lik N:o 1. a.

•i. kils Schröderheim, Statssekreterare, sedan Landshöfding, En of de Aderton i Svenska Akademien, t d. .10 Aug. 1795.

Ats. Familjen Schröderheims vapensköld under adlig krona. Pä kanten kring skölden valspråket: FIDE ET LABORE. I öfrigt lik N:o 1. a.

5. Fredrik S|iarre, Grefve, Rikskansler m. m. † d. 30 Jan. 1803.

Ats. Familjen Sparres vapensköld under greflig krona. I öfrigt lik N:o t. a.

Ii. hiliian Wrede, Friherre, sedan Grefve (men ej introducerad), En af Rikets Herrar, Statsråd, Fältmarskalk m. m. i d. 16 Jan. 1824.

o

Ats. Familjen Wredes vapensköld under friherrlig krona. I öfrigt lik

N:o 1. a.

Dessa, alla mycket sällsynta, förvaras i K. Mk. i koppar (N. 1. a och 6 forsilfrade).president sem bet et i K. Kansli Collegium med återupplifvande af Rikskanslerstiteln, hvilken ingen burit efter Gr. Magn. Gabr. De la Gardie och efter Sparres afgång icke blifvit återtagen.

ADOLF MURRAY.

Födcl d. 2 Febr. 17öl. Med. D:r; Kongl. Förste Lifmedicus; Professor i anatomi och kirurgi viel Upsala Universitet; Ledamot af K. W. A. Död d. ö Maj 1803.

Åts. AD. MURRAY M. D. MED. REG. PRIMÄR. ANAT. PROF. UPS. Hufvudet, v. s. — Nedanför: F.

Fråns. PRAETERITIS MELIOR VENIENTIBUS AU-CTOR. En uppvecklad pergamentsrulle med inskrift : sciagr. nerv. descr. På pergamentet en lagerkrans omslutande inskriften och bakom detsamma en ormstaf. I afskära.:

socio meritiss. r. acad. sc1ent. sv.

Diam. 10 j lin. (7 stork). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. AYetenskaps Akademien 1838. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Den anatomiska professionen i Upsala stiftades 1774 och uppdrogs samma ar åt Murray, som med utmärkt nit befrämjade denna vetenskaps studium inom fäderneslandet. De vigtigaste bland hans många, till det mesta i disputationsform, utgifna skrifter äro de på minnespenningens Frånsida antydda: »Sciagraphica Nervorum Capitis» samt - - »Nervorum spinalium &c. Descriptio», som utkommo i flera delar 1793—1797.

LORENS GÖR GES.

Född 1722. G) 'osshandlare i Stockholm, med titel aj Commerceräd. Död d, 2 Oct, 1803.

o

Ats. Utan inskrift. Hufvudet, v. s. — Nederst: K. — Kanten omgifves af en pärlrand. Frånsidan slät.

Oval af 6 lin. höjd (3 stork). Grav. af C. Enhörning. Exemplar i guld, infattade i ringar, utdelades af Görges som minnesgåfva åt anhöriga och vänner. — K. Mk. o. B-n i silfver.2 o4

BEATA EBBA GYLDENSTOLPE,

Född- HORN.

Dotter af En af Rikets Herrar, General Löjtnanten Gref re Clas Nom. Född d. 30 Oct. 1782. Gift 1801 med Kammarherren Grefve Ulrik Gyldenstolpe. Död (L 1 Febr. 1804.

Åts. MINNE AF GREFVINNAN BEATA EBBA HORN FÖDD D. 30. OCT. 1782. GIFT D. 20. DEC. 1801 MED GREF: U. GYLDENSTOLPE. DOD D. 1. FEBR. 1804. inom en ringla gd orm.

Fråns. HASTIGT FÖRSVUNNEN. En nyss utsprucken lilja med afskuren stängel.

Diam. 11] lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1804 af Grefvinnan Gyldenstolpes moster Fröken Ulrika Carolina von Ilauss-wolfF. — K. Mk. o. B-n i silfver.

IIEXKIK GABRIEL PORTHAN.

Född (l. 9 Nov. 1739. Kansliråd; Eloquentiæ Professor rid Aho Universitet; Riddare af K. N O.; Ledamot af K. ir. //. o. A. A. Död ch 16 Mars 1804.

L

Ats. HENRIC US GABRIEL PORTHAN PROFESSOR ABOEXSIS. Bröstbilden, h. s., med omslagen kappa. — Nederst: c. t

Fråns. . STUDIORUM MORUMUUE MODERATORI PIE-TAS NATIONIS FENNIÆ BOREALIS MDCCXCIX. inom en lagerkrans.

Dianu 14.; lin. (12 storl.), Grav. af C. Enhörning. Slagen 1799 af Norr-Finska nationen vid Aho Universitet, för hvilken nation Porthan en längre tid varit Inspeetor. Stamparne, i synnerhet Atsidans, hafva tagit skada deraf att man vid första pressningen hade glömt lägga gods emellan, hvarigenom de blifvit krossade. Minnespenningen bär tydliga spär häraf. — K. Mk. o. IJ-n i silfver.Ats. lf. G. PORTHAN R. C ANC. CONSIL. ELOQV. PROF. AB EQV. A UR. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt ined Nordstjerneorden. -— Nederst: M. f.

Fråns. UNO SUB PECTORE CUNCTA VETUSTAS. En man i Romersk drägt, sittande på en antik stol, med en pergamentsrulle i venstra handen och den högra utsträckt med en* talares åtbörd. 1 afskärn.: den. a. mdccciV.

Diam. lOj lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på E. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1839. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Porthan var en af fäderneslandets utmärktaste akademiska lärare, grundlig språkkännare och framförallt insigtsfull häfdaforskare. Hans utgifna skrifter, af oförgängligt Värde för Finlands topografi, historia, språk och litteratur, rättfärdiga den benämning han erhållit af »Finska historiens grundläggare och fader». Hans lyckliga under-visningsgåfvor, använda i mångfaldiga kunskapsämnen, äfven sådana som icke egentligen tillhörde hans lärostol, samlade omkring honom talrika och vettgiriga lärjungar, bland hvilka flera gjort honom och fäderneslandet ära. Han bidrog väsendtligen till stiftandet (1770) i Åbo af vitterhetssällskapet Aurora, hvars tidskrift »Aho Tidningar» förvara många värdefulla uppsatser af hans hand. Hans rika boksamling, som ständigt hade varit tillgänglig för vetenskapsmän och studerande, lemnades efter hans död till universitetsbiblioteket, der hans bröstbild i marmor uppsattes. Allt detta gick dock förloradt Aid den brand, som 1827 härjade staden Abo.

PATRIK ALSTRÖMER.

Född d. 26 Fehr. 1733. Friherre; Commerceräd; Till en tid vice Landshöfding i Elfsborgs Län; sedan Grosshandlare i Göteborg, i förening med brödren Friherre Clas Alströmer, under N. Sahlgrens firma; Direktör vid Ostindiska kompaniet; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död <L 23 Oct 1804.

1.

Ats. Utan inskrift. Bröstbilden, h» s», i Svenska nationaldrägten med Wasaordens band» — Nederst: K.Fråns. PATRIAE ADDTCTYS (Alströmers valspråk) inom en eklöfskrans.

Diam. 6i lin. (4 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af några Frih. Alströmers vänner och lemnad honom på hans namnsdag d. It) April 1784. Sällsynt, emedan stamparne efter få afdrag togo skada. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. PATRICK ALSTRÖMER LIB. BAR. ET EQV. Bröstbilden, h. s., som på N:o 1. — Nederst: c. g. fehrman.

Fråns. EGENIS PROPITIOR NULLUS. En pelikan, stående i sitt, bo, matar sina ungar med sitt blod. I afskärn. : SUPREMO SU0 MAGISTRO ORDO LIB. MUR. G0THEB. MDCCLXXXV.

med en linea under raderna.

Diam. 1H lin. (8 storl.). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1785 af Frimurarelogen »Salomon à trois serrures» i Göteborg, hvars Stormästare Frih. Alströmer länge hade varit. — K. Mk. i guld; B-n i silfver.

Alströmer hade som Öfverdirektör länge vårdat fadrens många manufakturanläggningar i Alingsås och sökt rädda dem från fullkomlig undergång, när Rikets Ständer vid 1765 års riksdag tillintetgjort möjligheten af dylika inrättningars bestånd. I , förening med brodern Clas Alströmer inrättade han det barnhus på Östad och det sjukhus i Göteborg, hvartill Direktören N. Sahlgren testamenterat nödiga fonder, och fortfor att at dessa inrättningar egna sin vård, äfven sedan han jemte brodern, till följd af olyckliga affärer, lemnat handeln och flyttat till landet. K. Wetenskaps och Witterhets samhället i Göteborg och andra lärda stiftelser samt enskilda vetenskapsmän mottogo prof pä dessa kunskapsälskande bröders välvilja och frikostighet. Patrik Alströmer var en bland de män, som 1771 grundade K. Musikaliska Akademien i Stockholm.

FREDRIKA ELISABETH Elv,

FÖDD RAMSTRÖM.

Född 1742. Gift l:o med Grosshandlaren Fr. Wetter-blad; -- 2:o 1766 med Kramhandlaren i Stockholm Erik Ek. Död d. 8 Maj 1805.

1.

Ats. FREDRICA ELISABETH RAMSTRÖM. Hufvudet,

11. S. - Nedanför: Lwulefberg.

r,«f. 209.

Pag. 2/7.

!>„ ,/. SM257

Fråns. MINNET AF EN ÄLSKAD MAKA FÖDD 1742 DÖD 1805 FÖRVARADES AF ERIC EK.

Diam. llj lin. (8 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. Slagen af mannen 1806, att utdeias till slägt och vänner, men indrogs snart, emedan bilden ej var lik originalet. Sällsynt. — K. Mk. i tenn; Brukspatron C. Östbergs (f. d. J. Scharps) saml. i silfver.

1. CL

o

Ats. Inskriften som på N:o 1. Bröstbilden, h. s., med slöja och veck med en spets kring kanten. — Nedanför: C. E.

Fråns. Densamma som till N:o 1.

o

Storlek m. m. som N:o 1. Atsidan grav. 1807 af C. Enhörning, att utbytas mot den äldre af Lunderberg gjorda. — K. Mk. o. B-n i silfver.

CHRISTOFER WILHELM LüDEKE.

Född i Tyskland (i Schöneberg i Altmark) d. 3 Mars 1737. Th. D:r; Pastor primarius vid Tyska församlingen i Stockholm. Död d. 21 Juni 1803.

Åts. CHRISTOPH. GUIL. LLTDEKE TH. D. ECCL. TEUT. PAST. PR. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt. — Nedanför: DEN. MDCCCV. A ET. LXIX *t*

Fråns. VIRO DOCTRINA V1RTUTE CL A RO QVEM GENUIT GERMANIA ASIA VIDIT Cl VEM PER XXXII AN-NOS SVECIA DILEXIT. LUGENTES AMICI. inom en krets af stjernor.

Diam. 15 lin. (13 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1806 af Liidekes vänner och åhörare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lüdeke hade 9 år varit prest vid Luthersk-evangeliska församlingen i Smyrna och 4 år Pastor i Magdeburg, innan han 1773 kallades till andre Pastor vid Tyska församlingen i Stockholm, der han 4 år senare blef Pastor primarius. Han har utgifvit åtskilliga predikningar samt flera värderika skrifter i lärdomshistorien, och grun-

17258

dade ett rikt af sonen och slutligen efterträdaren Kongl. Hofpredi-kanten D:r Johan Anton August Liideke betydligt ökadt bibliothek, hvilket efter dennes död genom auktion förskingrades.

OLOF af ACREL.

Född d. 26 Nov. 1717. Med. D.r; Generaldirektör öfver alla lasaretter och ho spitaler i riket; Ofverkirurg vid K. Serafimerlasarettet i Stockholm; Kommendör af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 28 Maj 1806.

Åts. O. AB ACREL EQV. A UR. PRAEF. NOSQDOCH. SVEC. Bröstbilden, h. s., i Svenska nationaldrägten med Wasaorden. — Nederst: G. l.

Fråns. SOCIO SALUTARIS SCIENT. LAUDIBUS PRAE-CLARO DE PATRIA ET ClVIBUS OPTIME MERITO ACAD. R. SCIENTIAR. STOCKHOLMENS. MDCCLXXXI.

Diam. 11V lin. (8 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen 1781 af K. Wetenskaps Akademien, som, i likhet med många andra stiftelser, mottagit prof på Acre|s frikostighet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ingen Svensk läkare eller kirurg har vunnit större rykte eller egt vidsträcktare förtroende än Acrel (adlad 1780 med namnet af Acrel). När i svårare sjukdomsfall allt annat hopp var förloradt, vädjades ytterst till hans råd och hjelp. Med oaflåtlig uppmärksamhet följde han vetenskapens framsteg och lemnade sjelf ur sin rika erfarenhet många vigtiga bidrag till den medicinska litteraturen. Genom sin vetenskapliga verksamhet, sin praktiska undervisning samt omsorg om sjukvårdsanstalternas förbättrande har han, i förening med den berömde Nils Rosén von Rosenstein, öppnat ett nytt tidskifte för läkarebildningen inom fäderneslandet. Derjemte har han äfven genom rika donationer till K. Wetenskaps Akademien, till stipendier vid Upsala Universitet, Frimurarebarnhuset in. m. beredt sig efterlefvan-des tacksamhet. Kongl. Carolinska Institutet eger Acre|s bröstbild i bronz, för närvarande uppställd i K. Serafimerlasarettet.»? operationssal.259

\

LARS af Sp]GERSTRÖM.

Född d. 21 Sept. 1741. Kammarråd; Direktör i Rikets Ständers Diskont. Död d. 26 Mars 1807.

c

Ats. LARS AF SEGERSTRÖM KAMMAR-RÅD. (En blomma viel inskriftens början). Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med kalott. — Nederst: c. exhöbxing.

Fråns. TILL NÅRINGARNES TREFNAD. Dea Mo-ne ta, en qvinna i antik drägt, stående, med en vågskal i högra handen och i den venstra ett omvändt ymnighets-horn, hvarur penningar nedfalla. I afskärn.: ensk. del-

ägarne i riks. ständ. discont för 14 års förwaltning. 1806.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af enskilda delegarne i Rikets Ständers diskont, da detta verk d. 2 Juni 1806 blifvit upplöst. Segerström hade der varit Direktör sedan 1792. Sinnebilderna afse hans rättvisa förvaltning och beredandet af ökad tillgäng på penningar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Segerström (adlad 1805 af Segerström) var en längre tid tjensteman i K. Commerce Collegium, Præses i Stockholms Hallrätt samt Brukssocietetens Sekreterare och Ombudsman i Jernkontoret. Derjemte kallades han ofta både af Konungens och enskildas förtroende till andra mera tillfälliga uppdrag. Under riksdagen i Gefle 1792 tjenstgjorde ban som Sekreterare i Borgareståndet, och d. 2 Juni samma år valdes han af enskilda aktieegarne i Rikets Ständers diskontverk till Direktör, hvilket val sedan årligen förnyades intill 1806. Vid riksdagen 1800 i Norrköping var han Bondeståndets Sekreterare, utan att mottaga något arfvode för denna möda. Kammar-radsembetet uppdrogs honom sistnämnda ar, med frihet att tjenstgöra när hans tid sådant medgaf, hvaremot han undanbad sig den tjensten tillhörande lönen. Till stort gagn för bergsvetenskapen besörjde han pa egen bekostnad utgifvandet af Sven Rinmans förtjenstfulla arbeten : Försök till Järnets historia och Svenskt Bergverks Lexikon. Segerström var en trogen, insigtsfull och oegennyttig arbetare i de offentliga och enskilda värf, som honom anförtroddes. Förtjenster af denna art hafva icke anspråk på ryktets ära; men äro berättigade att med aktning och tacksamhet ihogkommas.200

GUSTAF FREDRIK GYLLENBORG.

Grefve. Född d. 25 Nov. 1731. Kansliråd; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare af K. N~. O.; Ledamot af K. W. H. o. A. A. Död d. 30 Mars 1808.

Åts. GREFVE GUST. FR. GYLLENBORG CANZLI-RÅD K. N. O. Hufvudet, h. s., ined veck kring halsen. — Derunder: C. E.

Fråns. EN AF SVENSKA - ACADEMIEN.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning 1808, kort före Gr. Gyllenborgs död. (St. på K. Myntet). Enhörning begärde och erhöll d. 17 Nov. 1807 K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens tillstånd att prägla skådepenningar af denna art öfver Svenska Akademiens ledamöter, till en början öfver Grefve Gyllenborg och Landshöfdingen Nils v. Rosenstein. Den 24 samma månad begärde han ytterligare och fick tillåtelse att jemväl öfver Svenska Akademiens ledamöter prägla brakteater med blott Atsida upptagande ledamotens bröstbild, namn och titel. Någon sådan brakteat har dock aldrig utkommit. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenborg hade några år varit anställd som kavaljer hos Kronprinsen Gustaf (1756—1762), blef derefter Kammarråd, slutligen (1774^ Kansliråd, och var en längre tid Ridderskapet och Adelns fullmäktig i Rikets Ständers Bank. De prosaiska embetsgöromälen hindrade honom likväl icke att offra at sånggudinnorna. Från honom och hans vän Grefve G. Ph. Creutz kan man räkna början af ett nytt tidehvarf i Svenska sångens historia. Dessa bada vänner voro de mest framstående medlemmarne i ett kring Fru Nordenflycht bildadt skaldeförbund, hvilket utsått frön, dem de Gustavianska solskensdagarne bragte till vext och blomning. Gr. Gyllenborgs sinne och lefnad voro lika rena som hans sånger. Stort uppseende väckte pa sin tid hans hjeltedikt, i hvilken han besjöng Carl Gustafs djerfva tag öfver Bälternas is. Hans, i sin art oöfverträffade, Fabler läsas ännu med nöje. Redan Ledamot af Lovisa Ulrikas Witterhets Akademi insattes Gyllenborg 1786 af Konung Gustaf både i Svenska Akademien och i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien. Svenska Akademien har till hans

minne uppfort en marmorvård i Clara kyrka.261

ANDERS WILHELM RAMSAY.

Född d. 28 Oct. 1177. Major i armeen; Kapten vid

Tavastehus regemente; Stabsadjutant; Riddare af K.

S. O.; Stupade vid Lemo uclde nära Abo d. 20 Juni 1808.

Och

CARL GUSTAF RAMSAY.

Född d. 11 Jan. 1183. Löjtnant vid Nylands Dragoner; Stabsadjutant; Riddare af K. S. 0.; Stupade

vid Lappo kyrkoby i Österbotten d. 14 Juli 1808.

1.

Åts. AND. WILH. RAMSAIJ * CARL GUST. RAMSAIJ. Brödernas bröstbilder, v. s., i infanteriuniform, båda med Svärdsorden. — Under axeln: c. e.

Fråns. FÖLLO STRIDANDE FÖR FÄDERNESLANDET AR 1808. Två täckta urnor med inskrift, på den ena: lemo, på den andra: lappo, ställda på en grafhög, omgifven af trofeer (fanor, vapen, trumma, trumpet, en lagerkransad kask) samt till höger en lyra och en målarepalett, till venster en pergamentsrulle och en lagerqvist. 1 afskärn.: af en sörjande moder. — Kanten på båda sidor omgifves af en ornerad rand.

Diam. 19^ lin. (19 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af modren Fru Sofia Lovisa Ramsay, född Friherrinna Ramsay 1811. — K. Mk. o. B-n i silfver.

1. a.

o

Lik N:o 1, men Atsidan något ändrad. C. G. Ramsay bär dragonuniform. Gravörens namnteckning står vid nedra kanten.

n o (°

Salunda omgjord, sedan Atsidans stamp till N:o 1 blifvit sprängd. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.

And. Wilh. Ramsay reste som Fändrik vid Lifgardet utomlands och blef Major i Neapolitansk tjenst, hvilken han lemnade 1801.262

Under Finska kriget anställd i Generalstaben, bevistade ban träff-ningarne vid Pyhäjoki oche Revolax och hemsändes till Stockholm med de eröfrade fanorna. Återkommen följde ban General Vegesach och stupade vid Lemo, träffad i bröstet af en Rysk kula. Pergamentsrullen och lagerqvisten häntyda pä det pris ban vunnit i K. Krigsvetenskaps Akademien för en inlemnad afhandling.

Carl Gust. Ramsay tjenstgjorde äfven vid Generalstaben i Finska kriget, deltog i träffningarne vid Ockerois, Tammerfors, Pyhäjoki, Sikajoki och Lappo, der han vann hjeltedöden.

FREDRIK WILHELM von HESSENSTEIN.

Född d. 10 Mars 1135. Romersk Riksfurste oeh slutligen Svensk Furste; Riksråd; Fältmarskalk; Generalguvernör i Pommern; Kansler för Greifsicalds Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. Död d. 21 Juli 1808.

Åts. FRID. GVILIELMVS S. R. I. PRINCEPS DE HESSENSTEIN. Bröstbilden, h. s., med Serafiirierordens band öfver axeln och Svärdsordens kommendörsstjerna om halsen. — Nederst: abramson.

Frans. MAGNANIMO. PRINCIPI. PER. TRIA. LVSTRA. QVIBVS. OPTIMI. REGIS. SYB. AVSPICIIS. POMERANIAM. REXIT. PROVINCIAE. NON. MAGIS. PRAESIDI. QVAM. PA-TRI. DISCIPLINAE. IVSTITIAE. COMMERCIORVM. INDV-STRIAE. BONARVM. ARTIVM. FAVTORI. STATOR! APLIF1-

CATOR1. PRO. TOT. TANTIS. Q,VE. IN. OMNEM. REM. PVBLI-CAM. MERITIS. HANC. GR ATI. ANIMI. TESSERAM. D. D. D. ClVITAS. STRALSVNDENS. A. O. R. CIO. 10. CC. LXXXXII.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af Abrah. Abrahamsson i Berlin. Slagen 1792 af Stralsunds borgerskap, sedan Furst Hessenstein aret förut nedlagt guvernörskapet i Pommern. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Furst v. Hessenstein, son af Konung Fredrik I och Fröken Hedvig Ulrika von Taube, tillhörde under partistriderna de s. k. Mössorna, intilldess Konung Gustaf gjort slut på, dessa strider. I Pommerska kriget tjente han med utmärkelse. Förordnades år 1776 till Generalguvernör i detta land. Konung Gustaf III behandlade honom aktningsfullt och benämnde honom i offentliga handlingar: »Vår älskelige käre frände».•263

FREDRIK HENRIK af> CHAPMAN.

Född d. 9 Sept. 1721. Vice Amiral; Kommendör m. at. k. af K. TF. O.; Faddare af K. S. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 19 Aug. 1808.

1.

g

Ats. FREDR. HENR. AB CHAPMAN YICE-AMIRALIS EQV. TORQV. O. VAS. Hufvudet, h. s. — Nederst:

frl.merie.

Fråns. FAMAM FERET PER ORBEM. Ett spantrest skepp, efter Chapmans konstruktion. I afskärn.: socio

acad. r. sc. stockh. mdcccviii.

Diam. 12] lin. (10 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1808, kort före

Chapmans död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

•)

Åts. FRIDERICUS HENR. A CHAPMAN VICE AMI-RALIS. Bröstbilden, h. s., i amiralsuniform med K. Wasaordens band och stora kors på kappan. — Under axeln:

g. a. e.

Fråns. QüO TUTIOR OMINE. En fregatt under fulla segel på hafvet, med namnet chapman på akterspegeln. I afskärn.: constructione nav. emendata ob.

mdcccvih.

Diam. 10J lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1817. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Chapmans förbättringar i skeppsbyggnadskonsten omskapade Svenska flottan. Ett stort antal linieskepp, fregatter (deribland en med namnet »Chapman») och smärre fartvg byggdes af honom eller efter hans ritningar, hvarjemte han nyskapade den af Grefve Augustin Ehrensvärd föreslagna skärgårdsflottan. Äfven skeppsartilleriet fick genom Chapman förbättrad konstruktion. Derjemte har han som författare befrämjat det yrke, åt hvilket han egnat hela sin lefnads verksamhet. Under Konung Gustaf IV Adolfs förmyndareregering uppsattes till hans ära i modellsalen på varfvet i Carlskrona en obelisk med hans medaljong i marmor och en hedrande inskrift.•264

CARL FREDRIK von SCHULZENHEIM.

Född d. 17 Juli 1745. Med. D:r; Generaldirektör öfver alla lasaretter och hospitaler i riket; Ofverkirarg vid K. Serafimerlasarettet; Assessor i K. Collegium Me-dicum; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 2 Sept. 1808.

En minnespenning, upptagande D:r v. Sehulzenheims namn, bland stiftarne af Svenska Läkaresällskapet, se

under Frih. Berzelius († 1848).

D:r v. Schulzenheim (kallad Schulzen, innan han 1782 adlades) egde, både som läkare och kirurg, utmärkt skicklighet och vidsträckt förtroende. Omkring 30 år var ban den berömde Acrels biträde vid K. Serafimerlasarettet, innan han (1800) blef hans efterträdare.

MAGNUS LEHNBERG.

Föcld d. 22 Maj 1758. Th. D:r; Konungens Öfver-hofpredikant; Biskop i Linköpings Stift; En af de Aderton i Svenska Akademien; Historiografi vid K. Maj:ts Orden och slutligen Ledamot af K. N. O. Döcl d. 9 Dec. 1808.

o

Ats. MAGNUS LEHNBERG ELOQVIl SUBLIMITATE IMMORTALIS. Bröstbilden, h. s., i mantelveck. Framför på fältet de kongl, ordnarnes officiantstjerna (lilla sera-fimerstjernan). — Under axeln: c. e.

Fråns. CUHJS ERANT MORES QVALIS FACUNDIA. inom en lagerkrans. I afskärn.: siri erepto sodalitas ostro-

goth. stockh. 180 0.

Diam. 14] lin. (12 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Ostgöta Gille i Stockholm 1809. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Som predikant och författare af äreminnen vann Lehnberg sin tids högsta beundran och till följd deraf hastig befordran från en obemärkt Komministersadjunkts plats vid S:t Nicolai kyrka i Stock-265

holm till höga beställningar inom hofvet och kyrkan samt prisbelöningar och inom kort ett rum i Svenska Akademien. Var Kyrkoherde i Kungsholms med Sånga och Skå församlingar, derefter i Jakobs och Johannis församlingar i Stockholm, innan han 1805 kallades till biskopsstolen i Linköping.

JONAS TEANCHELL.

Född d. 17 Juni 1740. Grosshandlare i Göteborg;

Direktör vid Ostindiska kompaniet. Död d. 14 Apr il 1809.

Och

ROBERT INNES.

Född i Banss i Skottland i Sept. 1744. Grosshandlare i Göteborg i kompani med halfbrodern John Tarras frän 1764 till 1795, dä han återvände till England och bosatte sig i New-Castle.

Åts. TILL TACKSAMHET ÅT DIR. JON. TRANCHELL OCH ROBERT INNES FÖR 10 ÅRS MÖDA AF VÅNNFASTA BRÖDER D. 19 NOV. 1789.

Fråns. FÖR HVILAN OCH NÖIET. En skara foglar flygande till kronan pä ett träd. I afskärn.: sorgfälligt vårdad i 20 År.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1789 af den s. k. Bachelen-klubben i Göteborg, stiftad med Konungens tillstånd d. 19 Nov. 1769 af Direktören vid Ostindiska kompaniet William Chalmers och Handlanden Gustaf Forss. Siffran i Frånsidans afskärning angifver således klubbens ålder. Den bibehålles ännu och utgör ett slutet sällskap för stadens handlande samt för resande, som af någon ledamot anmäles till inträde. Tranchell var Direktör 1775—1789, Innes 1779—1789. — K. Mk. o. B-n i silfver.

iULRIKA ELEONORA ÖRNSKÖLD,

Född von BERCH NER.

Dotter af Kammarherren Georg Thomas von Berchner. Född d. 25 Oct. 1739; Gift 1759 med Bergsrådet, sedan Landshöfdingen Friherre Pehr Abraham Örnsköld; Statsfru hos Drottning Sofia Magdalena; Enka 1791. Död d. 6

Maj 1809.

1.

o

Ats. Utan inskrift. Familjen von Berchners vapen i en rutformig sköld på en vapenmantel under adlig krona.

Fråns. JETTON DE MAD1- ™ 3 ULRIQUE ELEONORE VON BERCHNER 1739. le •»*. octobbe. ')

o

Åttkantig spelpenning af ll| lin. diam. (8 storl.). Grav. förmodligen af Dan. Fehrman. Slagen och gifven till julklapp 1762, tre år efter Fröken von Berchners giftermål. Det var således en anakronism att på penningen anbringa den rutformiga skölden, hvilken endast begagnas af ogifta fruntimmer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

l.a.

Lik N:o 1, men Atsidans stamp omgjord, ined vapnet i en oval sköld. ,

Förmodligen hade man, med anledning af det skämt den ursprungliga spelpenningen framkallat, låtit göra denna nya Atsida; men dervid glömt att den ovala skölden, som begagnas af gifta qvinnor, icke rätt passade till Frånsidans inskrift. Ovisst är dock om denna sednare variation någonsin blef utgifven. Högst sällsynt. — Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling profaftryck i tenn.

*) I Upsala Universitets myntkabinett förvaras en dylik minnespenning, pä hvilken de tvä nedersta raderna (ärtalet oeli daganvisningen) äro omsorgsfullt utskrapade.•267

PEHR BRÄNDSTRÖM.

Född d. 6 Oct. 1135. Grosshandlare i Geße, med Com-mercerads titel; Riddare af K. W. O. Död d. 21 Aug. 1809.

Åts. AF SAMFUNDSNIT ETT VÄRDIGT EFTERDÖME. Bröstbilden, b. s., i tidens drägt med Wasaorden. — Nedanför." C. ENHÖRNING.

Fräns. PER BRÄNDSTRÖM COMM. RÅI). R. V. O. STIFTARE AF GEFLE ELEMENTAR SKOLA BEREDDE GENOM FRIKOSTIGA GÅFVOR UPPMUNTRAN ÅT IDOGHETEN TILLFLYGT ÅT NÖDEN inom en krans sammanflätad af oliv- och eklöf.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1811 af svärsonen, Grosshandlarèn Per Ennes, för att utdelas som belöning vid examina i Gefle elementarskola. En mindre belöningspenning, med Landshöfdingen Gr. F. A. U". Cronstedts bild, hade Brändström sjelf låtit prägla år 1808, att församma ändamal användas. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Brändström var en högt aktad affärsman. Den af honom år 1800 stiftade och med betydlig fond begåfvade »Elementarskolan» var bestämd för undervisning i lefvande språken och andra för den borgerliga bildningen behöfliga ämnen, med uteslutande af de klassiska språken. Senare erhöll denna skola en större utsträckning under namn af Athenaeum; men har visat sig i denna form obehöflig vid sidan af det offentliga elementarläroverket i samma stad.

MATS PERSSON.

Född d. 19 Juni 1754. Bonde i Utsund i Folkerna socken i Dalarne; Riksdagsman vid tre riksdagar (1786, 1800, 1809); Fullmäktig i Riksgäldskontoret. Döcl under riksdagen i Stockholm d. 20 Dec. 1809.

Äts. MATTHS PERSSON FRÅN STORA KOPPARBERGS LÅN. Bröstbilden, h. s., i bonddrägt. — Nedanför: c. e•268

Fråns. TRE GÅNGER RIKSDAGSMAN ÅTTA ÅR FULLMÅGTIG I RIKSGÅLDS CONTORET. I afskärn.: bondeståndets erkånsla 1809.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af Bondeståndet vid 1809 års riksdag, enligt beslut,

fattadt på Mats Perssons begrafningsdag d. 3 Jan. 1810. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Mats Persson var vid 1809 års riksdag ledamot af Konstitutions-och Hemliga utskottet. I den lifliga striden om ali jords lika beskattning, om den nya grundlagens antagande, och i flera andra vigtiga riksdagsfrågor var ban Bondeståndets verksammaste och insigtsfullaste ledare. Konungen bekostade hans begrafning.

DANIEL MELANDER HJ K LM.

Född d. 29 Oct. 1726. Kansliråd; Professor i astronomi vid Upsala Universitet; Riddare af K N. O.; Ledamot af K. W. A. och någon tid denna Akademis Sekreterare; Ledamot af K. W. H. o. A. A. Böd cl. 8 Jan. 1810.

Åts. D. MELANDERHJELM EQV. AUR. R. C ANC. CONS. PROF. UPS. EMER. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt, ined Nordstjerneorden. — Under axeln: c. k.

Fråns. VETAT MORI. Sångmön Urania med glo-

O o

ben, stående. I afskärn.: secretario. suo. digniss. abeunti. acad. r. sc. stockh. 1805. Kring kanterna på båda sidor en pärlrand.

Diam. 13i lin. (11 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St., Åts. söndrig, pa K. Myntet). Slagen 1803 af K. Wetenskaps Akademien, da Melanderhjelm der nedlade sekreterarebefattningen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Melanderhjelm (innan han 1777 adlades, kallad Melander) väckte redan som yngling Klingenstjernas uppmärksamhet och fördes af honom in i djupare matematiska studier. Hans lärdomsrykte sträckte sig (ifver hela Europa och hans läroböcker i astronomi begagnades länge vid flera lärosäten, äfven utanför fäderneslandet. Hans uppmaningar föranledde Krigsakademiens stiftelse, för hvilken han skref lärokurser, som likväl aldrig blefvo tryckta. Sedan ban 1782 erhållit tjenstledighet från professionen, flyttade ban till Stockholm, blef K.•269

Wetenskaps Akademiens Sekreterare 1796—1803, utan att mottaga lönen, hvilken lemnades åt biträdande tjenstemän. Sitt bibliothek skänkte han till Upsala Universitet jemte kapital till ett stipendium för ynglingar af Stockholms nation, som studera de matematiska vetenskaperna.

ANDERS ANDERSSON K J ELLSTRÖM.

Född d. 27 Febr. 1742. Hemmansegare i Kjellsby i Husby socken i Dalarne. Död d. 9 Juni 1810.

Åts. GUSTAF IV ADOLPH SV. G. OCH W. KONUNG. Konungens hufvud, 1). s. — Nedanför: c. g. vkhkman.

Fråns. GIFWEN ANDERS ANDERS, son KIELLSTRÖM FÖR TILWERKADT GODT KRUT. Deröfver tre kemiska tecken (för svafvel, kol och salpeter).

Diam. 10^ lin. (7 stork). Grav. af C. G. Fehrman. (St. på K. Myntet). Slagen 1794 och tilldelad Kjellström i guld att bäras pa bröstet, som belöning för lians utmärkta kruttillverkning. — K. Mk. o. B-n i silfver (bland kongliga medaljer); B-n äfven i bronz.

HANS AXEL von FERSEN.

Grefve. Född d. 4 Sept. 1755. En af Rikets Herrar;

Riksmarskalk; General Löjtnant; Kansler för Upsala

Universitet; Riddare oeli Kommendör af K. Maj:ts O.;

Mördad i Stockholm d. 20 Juni 1810.

Åts. AXELIVS. a. FERSEN. COMES. REGNI. SVEC. MARESCHALLVS. R. ORDD. EQV. Hufvudet, h. s.

Fråns. TALI. LAETA. PRAESIDIO. En sittande qvinna (Upsala Universitet), omgifven af vetenskapernas sinnebilder, en glob, en kemisk ugn ni. m., håller i högra handen Fersiska vapenskölden, i den venstra ett granatäple. I bakgrunden syns fasaden af Universitetets naturhistoriska museum. 1 afskärn.: ac. vps. cancellarivs.

vi. dec. mdccxcix.•270

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. at L. Grandel, hvars ofulländade arbete efter många års förlopp fullbordades af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Upsala Universitet, för hvilket Gr. Fersen mottagit kanslersbefattningen, när denna år 1799 lemnades af Konung Gustaf Adolf. Museibyggnaden invigdes under Gr. Fersens kanslerstid. Ehuru beslutad redan ar 1806, utkom minnespenningen först 1835. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. v. Fersen hade redan som yngling ingått i Fransk krigstjenst, deltog i Amerikanska ckriget och befordrades till Öfverste för regementet Royal Suedois. Återkallad till fäderneslandet, der han

C » |i '

under tiden blifvit Öfverste i arnieen, deltog ban i början af 1788 års krig i Finland; men sändes samma ar till Paris, der han stod i hög gunst vid det kongliga hofvet. Efter den olyckliga utgången af Franska kongliga familjens, under natten till d. 21 Juni 1791, företagna flykt, hvilken Gr. Fersen anordnade och ledde, lemnade han Frankrike och användes sedan i åtskilliga diplomatiska uppdrag. Ett nedrigt och falskt rykte, att han skulle varit vällande till Kronprinsen Carl Augusts död, föranledde vid det furstliga likets införande i Stockholm ett pöbelupplopp, som slutade med Gr. Fersens mord.

CARL JOHAN GYLLENBORG.

Grefve. Född d. 10 Mars 1741. Kammarherre; President i K.]Y asa Hofrätt, sedan i K. Kammar Rätten; Ledamot i Konungens Högsta Domstol; Kommendör af K. N. O. Död d. 5 April 1811.

o

A t s. GREFVE CARL JOH. GYLLENBORG PRESIDENT. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Nordstjerne och Wasa orden. — Under axeln: c. e.

Fråns. ÅT EN NITISK OCH ÅLSKAD STYRESMAN AF K. SÄLLSKAPET PRO PATRIA 1804. Kanten på båda sidor omgifven af en pärlrand.

Diam. 134 lin. (11 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af det anförda sällskapet 1804. Gr. Gyllenborg förklarades Riddare af K. N. O. 1779, efter att förut hafva varit Underceremonimästare vid K. Maj:ts Orden, till följd hvaraf han bar äfven Wasaordens dekoration. Först 1805 blef han Kommendör. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenborg var President i K. Wasa Hofrätt 1789—1791. Prosidentsplatsen i K. Kammar Rätten mottog han först 1809.2 71

GUSTAF RIBBING.

Friheire. Född d. 19 Mars 1719. Sekreterare i Riks Archivet med Lagmans titel; sedan Kansliråd; Riddare af K. N. O.} Ledamot af K W. H. o. A. A. Böd. d. 19 Juni mi.

Åts. GUSTAYUS RIBBING L. B. CONSIL. CANCELL. R. EQ. AUR. Bröstbilden, h. s., med veck hopfästacle af ett pärlsmycke. — Nedanför: enhörning.

Från s. SOCIO DE PATRIA ET ARTIB. LIBERAL. BENE MERITO R. ACAD. PICT. ET STATUARIAE STOCKHOLM.

Diam. 16| lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1802 af K. Målare och Bildhuggare Akademien, till hvilken Frih. Ribbing förärat en dyrbar samling af omkring 6000 ritningar och gravurer jemte en summa penningar. Minnespenningen begagnas i Akademien som prismedalj. Frånsidans stamp är bräckt i kanten. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Ribbing var Presidentssekreterare hos sin svåger Kanslipresidenten Friherre A. J. v. Höpken och blef 1765 efter A. A. v. Stiernman Sekreterare i Riks Archivet. Under de 8 är han innehade denna befattning, flyttades

handlingarne från Gref Pehrs hus pa Helgeandsholmen till kongl, slottet, der stor möda användes pa deras ordnande. Sjelf en lärd och flitig forskare, har ban lemnat bidrag till andras arbeten, men icke utgifvit några egna skrifter.

ERIK ANDERSSON.

o

Född cl. 17 Sept. 1742. Bonde i sin födelseby Asta eller Astod i Lillkyrka socken i Nerike; Nämndeman.

Död d. 24 Febr. 1812.

Åts. ERIC ANDERSSON JORDBRUKARE I ÅSTODS BY UTI NERIKE. Bröstbilden, v. s., i bonddrägt med Kongl. Patriotiska Sällskapets och Sällskapets för allmänna medborgerliga kunskaper belöningspenningår på bröstet. — Nedanför: c. r..•272

Fråns. FÖR UTMÄRKTA MEDBORGERLIGA DYGDER, inom en eklöfskrans. I afskärn.: af ledamöter af riddersk.

OCH ADL. 1800.

Diam. 16* lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen på samma gång som minnespenningarne öfver Fri-herrarne R. Macklean och S. Hermelin, med afseende på dessa mäns förtjenster af Svenska jordbruket , efter öfverenskommelse af några Ledamöter bland Ridderskapet och Adeln vid 1800 års riksdag i Norrköping. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Erik Andersson började, utan egna tillgångar, odla ett torp med den omsorg och framgång, att han småningom förvärfvade en liten förmögenhet. För sina vidsträckta odlingar erhöll han belöningar af K. Patriotiska Sällskapet och af Sällskapet för allmänna medborgerliga kunskaper, af hvilket sistnämnda Sällskap han kallades till hedersledamot.

SAMUEL af UGGLAS.

Föcld (L 3 Maj 1730. Grefve; En af Rikets Herrar; Landshöfding i Stockholms Lan och någon tid Öfverståthållare i Stockholm; President i K. Kammar Collegium; Ledamot af Allmänna ärendenas beredning; Riddare och Kommendör af K Ma.jits O.; Riddare af K Carl XIILs O. Död, cl 6 April 1812.

1.

r>

Ats, SAM. AF UGGLAS LANDSH. I ST. LÄN COM. AF N. O. Hufvudet, h. s., öfver mantelveck, hvarpå syns Nordstjer neordens krachan. — Nederst: enhörning.

Fråns. FÖR NITISK WARD OM LÄNETS WÄL AF TACKSAMME INBYGGARE. ,

Diam. 12 lin. (9 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1795 pä bekostnad af några egendomsegare i Stockholms Län, der Ugglas var vice Landshöfding under tre månader 1787 och ordin. Landshöfding 1788 -1802. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Ats. Densamma som till N:o 1.Paj. 2 oà. frr,/. 26o.

Pag. 277

I-•273

Frans. Samma inskrift som på N:o 1, men med mindre bokstäfver inom en krans af två palmqvistar, nedtill sammanhållna af en liten med en bladkedja prydd sköld innehållande Stockholms Läns vapen.

Diam. m. m. som N:o 1. Denna nva Frånsida har förmodligen blifvit gjord, sedan den förra sprungit sönder eller

emedan den ansetts alltför enkel. Exemplar häraf utdelades vid Gr. af Ugglas's begrafning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Q

O.

Åts. ETIAM IN TU TIS VIGIL. Frih. af Ugglass vapensköld i fyra fält kring hjertvapnet, med två hästar som sköldhållare stående på ett orneradt underlag, hvarifrån nedhänga Nordstjerneorden kommendörskedja och kors.

Fråns. *ALTID I SIGTE. Dygden, en lagerkran-sad qvinna i antik drägt med spira i venstra handen; vid sidan en pyramid med en lågande urna på spetsen. — I afskärn:

Diam. 11] lin. (9 storl.). Grav. af C. Enhörning 1797. Då ett aftryck i bly af denna minnespenning förevisades K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien d. 23 Maj 1797, för att få Akademiens tillåtelse till de redan graverade stamparnes afprägling, fann Akademien densamma »alldeles misslyckad»; likväl ville Akademien icke hindra afpräglingen. Men alldenstund Enhörning nu, likasom atskilliga gånger förut, graverat stampar till medaljer, utan att förslaget varit Akademien underställdt, beslöt Akademien uppkalla honom att undfå alfvarsam föreställning och varning för dylikt ofog, hvilket ock i Akademiens nästföljande sammankomst verkställdes. Atsidans inskrift var Gr. Ugglas's valspråk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Ats. S. AF UGGLAS FRIHERRE TILFÖRORDNAD ÖFVER-STÅTHÅLLARE. Bröstbilden, h. s., i Nordstjerneordens kommendörsdrägt med kedja. — På ett veck: E.

Fråns. FÖR NITFULL VARD OM STOCKHOLM 1797. AF STADENS BORGERSKAP, inom en eklöfskrans.

Diam. 17{ lin. (15 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af Stockholms borgerskap 1798. Frih. Ugglas,, hade är 1797, från d. 15 Juli till d. 4 Dec., varit tillförordnad Öfverståthållare och blef

18•274

derefter ordinarie Öfverståthållare från d. 20 Febr. till d. 3 Oct. 1800. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o.

Åts. S. AF UGGLAS GREFVE ÖFVERSTÅTT!. PRE-SID. R. OCH C. AF K. M. O. Bröstbilden, h. s., i seratimer-drägt med både Serafimer- och Nordstjerneordens kedjor.

— Nederst: enhörning.

Fra ns. FÖR 27 ÅRS DRIFTIG STYRELSE TILL FULLBORDANDE AF STRÖMSHOLMS SLUSS WERK — DELÅGARNE 1804. inom en eklöfskrans.

Diam. 19} lin. (18 storl.). Grav. af C. Enhörning 1804 på bekostnad af delegarne i Strömsholms slussverk, i hvilket verks Direktion Ugglas blef ledamot 1778. Den 16 Oct. 1795 öppnades kanalen af honom på Konungens vägnar. En af slussarne bär hans namn.

— K. Mk. o. B-n i silfver.

Redan vid 22 års ålder upphöjdes Herr af Ugglas, som Sekreterare i Lagkommission, i adligt stånd (förut kallad Uggla). Under bela sitt lif blef han fortfarande öfverhopad med utmärkelser, befordringar och uppdrag af mangfaldig art. Nästan ingen kommite fanns, deri han icke var ledamot eller ordförande. Hans nit och driftiga verksamhet gjorde sig gällande öfverallt, och under alla förändringar förstod ban att hos den styrande vinna förtroende och nådebevis. Lyckan beskärde honom äfven genom giftermål en betydlig förmögenhet. Till följd af dessa förhållanden vann ban både vänner och smickrare, men ock afundsmän och bittra fiender. Stockholms borgerskap har ytterligare hedrat hans minne genom att uppställa lians bröstbild i hufvudstadens börssal.

FREDRIK SILFVERSTOLPE.

Född d. 8 Sept. 1732. Kommissarie i Rikets Ständers Bank; Riddare af K. Carl Xllhs O. Död d. 22 Aug. 1812.

Åts. FRID. SILVERSTOLPE COM. FISC. OR Dl). REGN. EQU. AUR. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Under halsen: c. k.•275

I råns. MONUMENTUM PIETATIS NATORUM inom en krets af stjernor. Vid nedra kanten: nat. d. i9 sept. 17:u>.

den. d. 22 aug. 18 12.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af sönerna 1813. Födelsedagen är på minnespenningen angifven efter nya stilen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Silfverstolpe samlade och ordnade alla författningar rörande Svenska Bankoverket, utarbetade Bankens historia jemte en af sonen C. G. Silfverstolpe fortsatt matrikel öfver detta embetsverks tjenstemän, hvilka vidlyftiga och värderika samlingar förvaras i Banken. Han hade derjemte ordnat och katalogiserat Bankens myntkabinett. Med afseende pä dessa förtjenster fick han, vid afskedstagandet 1800, be-hälla sin lön i pension för lifstiden och kommissärietjensten öfver-flyttad på sin son. Bland myntsamlare är han känd genom det Supplement han utgifvit till Berchs Beskrifning om Sv. Mynt och Kongl. Skådepenningar, troget bibehållande föregångarens både förtjenster och brister. Han egde sjelf en betydlig samling af Svenska mynt och medaljer, hvilken lian gjorde till fideikommiss. Den eges nu af f. d. Statsrådet, Landshöfdingen i Westerås Län ni. m. F. O. Silfverstolpe.

JOHAN GUSTAF LAGERBJELKE.

Född d. 22 Maj 1145. Grefve; Öfver amiral; Chef för K. Förvaltningen af sjöärender; President i K. Kammar Rätten; Kommendör nu st k. af K. ti. O.;

Ledamot af K. IV A. Död d. 16 Oct. 1812.

Åts. I. G. LAGERBIELKE FRIH. AM1R. COM. AF S. O. ST. K, Bröstbilden, h. s., i ainiralsuniform med kommendörsbandet. — Nederst: M. frumerik.

Fråns. ÅT EN ÅLSKAD CHEF AF FLOTTORNAS CONSTR. STAT 1806.

Diam. 14| lin. (12 stork). Grav. af M. Frumerie. Slagen af Flottornas Konstruktions Stat 1806. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Lagerbjelke inträdde tidigt i tjenst vid flottan, deltog i åtskilliga expeditioner, förestod chefsembetet vid Stockholms eskader och besörjde skärgårdsflottans behof, förstärkning och besättningens kompletterande under Gustaf III:s Finska krig. Han kände noggrant allt som rörde flottans administration, besörjde utarbetandet at regle-menten och förordningar, var Ordförande i en nedsatt kommite för förvaltning af armeens flottas ärender, samt användes i många andra kommiteer och offentliga uppdrag. Den genom nit och duglighet utmärkte embetsmännen omfattade äfven med kärlek vetenskap och konst. År 1771 stiftades af honom Örlogsmannasällskapet i Carlskrona.

BRITA CHRISTINA OHDELIUS,

Född WÅHLIN.

Dotter af Domprosten i Luncl D:r Jonas Wåhlin. Född d. 25 Mars 1750. Gift 1773 med Assessorn i K. Collegium Medicum, sedan Medicinalrådet D:r Johan Lorens Odhelius. Död 1812.

En minnespenning öfver hennes, silfverbröllop, se under mannen Joh. Lor. Odhelius, pag. 283.

NILS SILFYERSOHÖLD.

Friherre. Född d. 23 Juli 1753. Major; Direktör i Trollhätte kanal- och slussverksbolag; Riddare af K. K O. Död i 'Oct. 1813.

o

Ats. NILS SILFVERSCHIÖLD FRIHERRE. Hufvudet,

h. s. — Nederst: c. e.

Fråns. TROLLHÄTTE C AN AL OCH SLUSSVERKS BOLAG AT DESS VERKSTÅLLANDE DIRECTEUR OCH ORD-FORA NDK I STAMMORNE FÖR NIO ÅRS MÖDA 1802.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af det i inskriften anförda bolaget, enligt beslut fattadt vid allmän bolagsstämma 1802, men som icke kom till verkställighet förrän 1812. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Trollhätte kanal och slussar anlades under åren 1794—1800 af etj enskildt bolag, privilegieradt genom kongl, bref af d. 13 Dec. 1793. Arbetet utfördes af d. v. Majoren Erik Nordevall, som der-•277

till uppgjort den nya planen, och Direktören Erik Thomas Sveden-stjerna. Första fartyget passerade slussarne d. 14 Aug. 1800. Bland de sex Direktörer, som 1794 af bolaget valdes, erhöllo två, Frih. Silfverschiöld och Brukspatron P. Bagge, uppdrag att som »verkställande Direktörer» hafva närmast inseende öfver arbetsföretaget. Frih. Silfverschöld blef derjemte Ordförande i bolagsstämmorna.

JOHAN TOBIAS SERGEL.

Född d. 25 Aug. 1740. Hofintendent; Kongl. Statybildhuggare; Professor vid K. Akademien för de fria

konsterna; Riddare af K. K. O. och af K. W. O. Död d. 26 Febr. 1814.

Åts. JOH. TOB. SERGELL AFD. REG. PRAEF. EQ. DE ST. P. Hufvudet, h s., med veck kring halsen. — Under kanten: G. a. e.

Fråns. NEC DEXTRAE DEUS ABFUIT. Pygmalion med klubba och mejsel arbetande på en qvinnostaty. Nedanför ligga åtskilliga hans verktyg. I afskärn.: summorum aemulo sculptor. denato mdcccxiv.

Diam. 10 j lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St., sön-driga, på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1815. — K. Mk. o. B-n i silfver. *)

Sergel (kallad Sergell, innan han 1808 adlades) var lärjunge af Hofintendenten Rehn, Masreliez d. ä. och L'Archeveque. Under 11-årigt vistande i Rom (1767—1778) egnade han sig åt antikens studium, utbildade sig i dess anda till en fullkomlighet, som ingen bland nyare bildhuggare före honom upphunnit och verkade som konstnär, hvad Winckelmann gjort som konstdomare, för en renare smak och högre konstutbildning. Ilans större arbeten äro ej talrika, men så mycket mera utmärkta. Amor och Psyche, den liggande Faunen, Mars och Venus, Ceres sökande sin dotter, altar pryd nåden och Cartesii monu-

*) Öfver Sergel hafva blifvit graverade tvä andra minnespenningar, soln dock aldrig fullbordades och således icke finnas afpräglade (af S:de och li te storl.): l:o. Af J. Salmson 1821), ensidig, med hufvudet, h. s., och inskrift: T. T. SERGELL. 2:o. Af P. H. Lundgren 1845: Als. JOHAN TOBIAS SERGELL. Hufvudet, h. s. Nedanför: pehk u. lundüre.v. Fråus. FÖDD 1740 DÖD 181 i inom en lagerkrans. Aftryck i gips af båda tinuas i Brukspatron C. Östbergs (f, d. Joh. Scharps) samling.•278

ment i Adolf Fredriks kyrka, Konung Gustaf III:s bildstod, Axel Oxenstierna dikterande för Historien m. fl. jemte en stor mängd bröstbilder och medaljonger förvara den oförgätlige konstnärens minne och ära.

GUSTAF MAURITS ARMFELT.

Friherre. Födcl d. 1 April 1751'. En af Rikets Herrar; General; President i K. Krigs Collegium; En af de Aderton i Svenska Akademien m. rn.; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Riddare m. st. k. af K. S. O. Gick 1811 i Rysk tjenst, der han blef Grefve, General af infanteriet och Ledamot af Kejserliga Rikskonseljen samt Kansler för Aho Universitet. Död cl. 19 Aug. 1814.

Åts. GVSTAV. MAVRIT. ARMFELT. SVEC. AET. ANN. IN. XLIIII. Bröstbilden, h. s. Nedanför: a. guillemard.

Fråns. INTAMINATIS. FVLGET. HONORIBVS. Tre i hvarandra fästade kransar af lager, ek och palin med

inflätade blommor, samt en qvist af oliv slingrande sig genom de två förstnämnda. I afskärn.: nat. cal. april, mdcclvii.

Diam. 16 lin. (1.3^ storl.). Grav. af A. Guillemard i Tyskland, troligen i Hamburg, 1800, till Frih. Armfelts 44:de födelsedag. — K. Mk. o. B-n i bronz.

Frih. Armfelt, Gustaf IIt:s ryktbare gunstling; aflägsnades," efter Konungens död, som Minister plenipot. till Italien, anklagades 1794 för stämplingar mot fäderneslandet, dömdes från lif, ära och gods samt förklarades fogelfri i Sverige. Denna dom upphäfdes d. 18 Dec. 1799, då han återbekom sina embeten och ordnar, hvarpå minnespenningens Frånsida hänsyftar. Återkommen till fäderneslandet 1801, afsändes han snart som Minister till Wien; mottog till en tid befälet öfver Svenska trupperna i Pommern och sedan öfver vestra armeen vid Norska gränsen; men ådrog sig i glessa befattningar Konung Gustaf Adolfs onåd. Hos Konung Carl XIII kom han åter i gunst; men af orsaker, dem man ännu icke med visshet känner,,tog han i Oct. 1810 afsked från sina embeten och aflade d. 31 Mars följande året hos Ryska Ministern trohetsed som Rysk undersåte, hvarefter han genast förvisades ur landet och förklarades icke längrev

vara en af Rikets Herrar. Denne »Nordens Alcibiades» var ett lyckans barn, men ett bortskämdt barn, som missbrukade hennes ynnest och derför fick pröfva hennes vexlingar.

HENRIK NICANDER,

Född d. 18 April 1744. Kansliråd; Kongl. Wetenskaps Akademiens Sekreterare och Astronom; Sekreterare i K.

Tabellkommission. Död d. 12 Febr. 1815.

Åts. HENR. NICANDER REG. ACAD. SCIENT. SECRE-TARIUS. Bröstbilden, h. s. — Nedanför: c. e.

Fråns. VIRO INGENIOSIS COMPUTATIONIBUS FIDE ET HUMANITATE CONSPICUO. — AMICI. Båda sidorna omgifna af en pärlrand.

Diam. 13.\ lin. (11 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af några få vänner och lemnad Nicander d. 14 Juni 1805. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Nicander var Docens i astronomi vid Upsala Universitet, då han 1776 antogs till Andre Sekreterare i K. Wetenskaps Akademien, dertill nämnd af ett okändt sällskap, hvilket d. 13 Nov. s. å. lemnat Akademien en gåfva af 4000 Riksdaler som fond till lön för en Andre Sekreterare, med förbehållen rätt att första gången tillsätta denna plats. Efter Wargentins död blef han 1784 Akademiens ordinarie Sekreterare och Astronom, hvilka befattningar han, för sin vacklande helsa, afträdde år 1803. Svenska tabellverket vann genom hans flit och till Kongl. Maj:t afgifna förslag stora förbättringar. Om hans vetenskapliga förtjenster och anseende vitna hans många skrifter i Akademiens Handlingar o,ch hans vidsträckta brefvexling med flera af samtidens lärdaste män i främmande länder.

HEDVIG MARGARETA von BERCHNER

Dotter af Kammarherren Georg Thomas von Berchner. Född 1741. Död ogift d. 2 Mars 1815.

Åts. DEN TÄCKA OSTADIGA. Lyckan med fladdrande draperi sväfvande på ett klot.•280

Fråns. LYCKA RÅKAR MAN.

o

Åttkantig af 10 lin. diam. (7 storl.). Grav. af Löjtnanten Carl Lunderberg omkring år 1770, på anmodan af Riksrådet m. m. Grefve Adam Horn, som tillegnade denna spelpenning åt Fröken Berchner. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i koppar.

GUNNILA De GEER,

Född BJELKE.

Dotter af Riksrådet ocli Öfverste Marskalken m. m. Grefve Nils Adam Bjelke. Född 1771. Gift 1793 med Kammarherren Friherre Louis De Geer. Död d. 10 Mars 1815.

Åts. FRIH. GUNNILA DE GEER FÖDD GREFY. BJELKE. :. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Nederst : c. e.

Fråns. FÖR ÖMSINT YARD OM LIKARS WÄL.

Diam. 14} lin. (12 stork). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen af Öfversten, Kommend. af K. W. O. Peter Schön-ström m. fl. 1812. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefvinnan De Geer hade förvärfvat sig goda insigter i medicin samt anlagt apothek på sina och mannens egendomar i Södermanland och Östergötland, hvarigenom hon, under en tid då tillgång på läkarevård och medicinalier ännu i vissa trakter på landet var otillräcklig, af hjelpte månget sjukdomslidande ej blott bland under-hafvande, utan äfven hos kringboende befolkning. Grannar och vänner öfverlemnade henne af sådan anledning denna minnespenning som en gärd af aktning och tacksamhet.2 81

BENGT REINHOLD GEIJER.

Född d. 11 Nov. 1758. Bergmästare: Öfverdirektör vid K. Kontrollverket; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 11 Nov. 1815.

Åts. B. R. GEIJER DIR. SUPR. EQV. ORD. WAS. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: nat. a. mdcclviii den. a. mdcccxv. — Under bilden: f.

Fråns. USUS MEDITANDO EXTUDIT ARTES. Ett ym-nighetshorn fullt af malmstuffer, omgifvet af dylika stufter samt en degel, hammare och tång. I afskärn.: soc. me-

ritiss. r. acad. scient. holm. a. mdcccxl.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1840. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Geijer hade under Professor Bergmans ledning i Upsala gjort goda studier i kemi och mineralogi. Ar 1787 erhöll han af K. Wetenskaps Akademien belöning för upptäckten af eldfasta lerarter i Skåne, hvilka sedan med fördel begagnats för tillverkning af deglar och andra kärl, tegel m. m. Han inköpte Rörstrands porslinsbruk, hvars tillverkningar genom hans införda förbättringar erhöllo ökadt värde. Hans rika samling af mineralier lemnades, efter hans död, af arfvingarne till Riksmuseum.

RUTGER MACKLEAN.

Friherre. Född d. 27 Juli 1742. Kammarherre hos Drottning Sofia Magdalena; Ledamot af K. W. A.

Död d. 14 Jan. 1816.

o

Ats. RUTGER MACKLEAN. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Derunder: e.

Fråns. FÖR FRIKOSTIGA INRÄTTNINGAR TILL ALLMOGENS UNDERVISNING FÖRBÄTTRING VÄLMÅGA, inom en eklöfskrans. I afskärn.: af medborgare och vänner 1800.•282

Diam. 16i lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1801, enligt beslut vid Norrköpings riksdag 1800 af' några Ridderskapet och Adelns ledamöter, desamma, som bekostat dvlika minnespenningar öfver Friherre S. G. Hermelin och Bonden Erik Andersson. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Macklean (Macklier), härstammande från en urgammal Skottsk slägt genom John Maclean, som 1640 inkom till Sverige och bosatte sig som handlande i Göteborg, drog sig tidigt tillbaka från tjenstgöringen vid hofvet till sin egendom Svaneholm i Skåne, der ban införde genomgripande förändringar medelst jordens

indelning i farmer och bättre odling, hofveriets afskaffande, inrättning af folkskolor ra. m. och salunda genom sin föresyn blef reformator af landtbruket inom denna provins. En af honom i sådant afseende författad lärobok, af stor förtjenst, utgafs 29 år efter hans död af Professorn D:r Joh. Rabbén. I politiken hörde han till Konung Gustafs motståndare och blef derför vid 1789 års riksdag, jemte åtskilliga andra riddersmän, insatt i arrest, medan frågan om Förenings och säkerhets akten efter Konungens önskan afgjordes.

HENRIK GAHN.

Föcld d. 1 Jan. 1747. Med. D:r; Amiralitetsläkare vid Flottans eskader i Stockholm; Assessor i K. Collegium Medicum; Öfverläkare vid K. Krigsakademien pä Carlberg; Ledamot af K. W. A. Död d. 6 Febr. 1816. '

En minnespenning, upptagande Gahns namn bland Svenska Läkare Sällskapets stiftare, se under Frih. Berzelius († 1848).

Gahn lemnade tidigt sina befattningar som Amiralitetsläkare och Assessor i Collegium Medicum, för att uteslutande egna sig at enskild praktik och fortgående studier af läkarevetenskapen. Det stora anseende och förtroende, han åtnjöt, svarade mot hans vetenskapliga bildning och praktiska duglighet. Äfven i botanik och kemi egde han goda insigter och Linné uppkallade efter honom örtslägtet Gahnia.•283

JOHAN LORENS ODHELIUS.

Född d. 2 Mars 1737. Med. D:r; Medicinalrdd i K.

Sundhets Collegium; Ledamot af K. W. A. Böd d. 23 Aug. 1816.

Åts. OÖFVERVINNELIG. SÅSOM DÖDEN. ÅR KÅRLEKEN. Två korslagda Hymenæi facklor, på hvilka hvila tre små sköldar, innehållande medaljonger af Odhelius och hans båda hustrur.

Fråns. MINNE AF KÅRT ÅGTENSKAP 2 ÅR 4 M. 17 D. MED ELIS. MAR. BIURMAN F. 1740}S. G. 1763}i. D. 1766"lf. och 25 ÅR MED BRITA CHR. WÅHLIN F. 17502j\ G. 1773'/. I afskära.: j. l. odhelius i708.

Diam. 11} lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af d. v. Assessor Odhelius sjelf 1798, att utdelas vid silfverbröllopet med hans senare hustru Brita Christina Wåhlin. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Odhelius, som under Pommerska kriget varit Fältläkare och sedan mer än 50 år tjenstgjort vid K. Serafimerordens lasarett i Stockholm, hade stort förtroende, gjorde lyckliga starroperationer, och användes för öfrigt i många offentliga och enskildta uppdrag. K. Wetenskaps Akademiens Handlingar förvara af honom flera uppsatser och åminnelsetal.

AXEL GABRIEL SILFVERSTOLPE.

Född cl. 10 Aug. 1762. Kammarherre hos Enkedrottning Sofia. Magdalena; Riddarhussekreterare; En af cle Aderton i Svenska Akademien; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K W. A. och af K W. H. o. A. A. Död cl. 5 Sept. 1816.

Åts. AX. GABR. SILVERSTOLPE. Hufvudet, v. s., med veck kring halsen. Vid nedra kanten: nat. i762 d. io aug. den. i8lf) d. 5 sept. _ Nedanför: M. f.

Fråns. AEQUE PATRIAE SUISQUE CARUS inom en eklöfskrans.28 4

Diam. 13j liti. (10 storl.). Gray. af M. Frumerie. Slagen af Silfverstolpes barn och närmaste anhöriga 1838. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Silfverstolpe, högt aktad för sjelfständiga politiska tänkesätt och medborgerliga dygder, hade som skald icke ringa anseende pa sin tid. Hans inväljande i Svenska Akademien 1794 och inträdestal följande året öfver Riksrådet m. m. Grefve Axel v. Fersen väckte en storm, som utgick från den under Gustaf Adolfs Förmyndareregering mäktige, öfver valet afundsjuke, Friherre Reuterholm och slutade med Regeringens befallning att inställa Akademiens verksamhet, seqvestre-ring af de£s skrifter, förföljelse mot dess Sekreterare N. v. Rosenstein och Silfverstolpes aflägsnande från kongl, hofvet, der han då var Hofjunkare och Handsekreterare

hos Enkedrottning Sofia Magdalena. Upprättelse lemnades af Konung Gustaf Adolf, så snart han sjelf tillträdt regeringen.

KNUT HENRIK LEJONHUFVUD.

Friherre. Född d. 28 Nov. 1730. Kammarherre;

Riddare af K. Carl XJILs O och af K. S. O. Död d. 19 Oct. 1816.

n

Ats. C AN. HENR. LEJONHUFVUD L. B. ORD. COLD. POLEM. Hufvudet, h. s., med veck kring bröstkanten. — Nederst: m. frumerie.

Fråns. CUI SUBLIME META. Skeppet Argo sväfvande ofvan molnen. Öfver masttoppen en stjerna. I afskärn.: k. d. 9 dec. 17 30 den. d. i 9 oct. 181 (i.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Coldinu Orden i Stockholm 1817. Födelsedagen är angifven efter nya stilen. Dä förslaget till denna minnespenning d. 17 Mars 1817 anmältes i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien, lemnades bifall till präglingen, utan att Akademien ville ingå i granskning af förslaget såsom grundadt på Ordens hemligheter. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Lejonhufvud, som i militärtjenst ej hunnit längre än till Löjtnantsgraden, egnade sig åt studium af vitterhet och konst, skref sjelf atskill igt pä vers, och var stor vän af ordensmysterier. Han införde i Sverige Coldinu Orden, hvars Stormästare han var från år 1790.•285

ANNA MARIA LENNGREN, '

Född Malmstedt.

Dotter af E. O. Professorn i Upsala Magnus Malmstedt. Född d. 18 'Juni 1154. Gift 1780 med Sekreteraren, sedan Commercerådet Carl Peter Lenngren. Död d. 8 Mars 1817.

Åts. ANNA M. MALMSTEDT CONJUX CAROLI LENNGREN. CONS. C. COM. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Under kanten: G. a. e.

Fråns. QüO MINUS GLORIAM PETEBAT EO MAGIS ASSECUTA utanför en cirkelrand. En sångmö, sittande i ett nordiskt landskap spelar på sin lyra. Vid sidan ligger en upprullad skrift, I afskärn.: carminibus inclyta ob. i8i7.

Diam. 10!, lin. (7 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1818. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Adel blygsamhet och husliga dygder gåfvo ökadt värde åt denna vårt lands utmärktaste författarinna. I föräldrahemmet hade lion erhållit en vårdad uppfostran och grundlig bildning, så att lion till och med gjort bekantskap med Romarnes språk och litteratur. Hennes skaldegåfva röjde sig tidigt och väckte beundran bland hennes och föräldrarnes umgängesvänner. Några öfversättningar för theatern började snart på henne fästa en allmännare uppmärksamhet. Men skygg för offentligheten drog lion sig som hustru tillbaka inom sitt hem, der många af samtidens snillerikaste män hade en angenäm samlingsplats, och utanför denna krets var lion länge som författarinna okänd. Hennes dikter, utmärkta genom originalitet, qvickt och lekande skämt, lifliga målningar, sa'mt ledig behandling af språket och versformer, utkommo anonymt i den af hennes man och Kellgren utgifna Stockholmsposten, samt spriddes genom afskrifter och muntligt upprepande kring landet. Förgäfves uppmanades lion af vänner och vitterhetens målsmän att allmängöra en samling af dessa dikter. Först efter hennes död utgafs en sådan under den anspråkslösa benämningen Skaldeförsök, sedermera flera gånger förnyad. Svenska Akademien har, för att ytterligare hedra den oförgätliga diktarinnans minne, rest en vacker vård af Svensk marmor öfver hennes graf pa Clara kyrkogård i Stockholm.•286

JOHAN GABRIEL OXENSTIERNA.

Grefve. Född d. 4 Juli 1150. Riksråd; Riksmarskalk; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare och Kommendör af K. Majits O. och Ordens Kansler; Riddare af K. Carl Xllhs O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Böd d. 20 Juli '1818.

Åts. JOH. GABR. OXENSTJERNA COM. R. S. MARE-SCHALLUS. N. 1750 D. 1818. Hufvudet, h. s. — Nederst:

l. p. lundgren f.

Fråns. COELO MUSA BEAT. Melpomene, sittande vid en lagerkransad grafvård, håller i högra handen en krans af ax och eklöf, i den venstra ett plectrum; vid fötterna ligger en luta. Öfver grafvården synas sju stjernor ur det. andra bland vårens zodiakaltecken. I afskärn.: in

MEM. SOD. ILLUSTRISS. AC. R. LL. HH. HOLM. MDCCCXXXVI.

Diam. 1-U lin. (12 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen 1836, i K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens namn, af Prosten i Mariefred, K. Hofpredikanten Gustaf Hyckert, som till Gr. Oxenstierna egt enskilda tacksamhetsförbindelser. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Oxenstierna användes några ar i diplomatiska uppdrag utanför fäderneslandet. Ehuru han för dem saknade hog, måste han likväl för en tid (1786—1789) ataga sig Kanslipresidents befattningen. Entledigad sistnämnda är från Riksrådsembetet, användes han sedan i statens tjenst endast någon gång som ledamot i tillförordnade regeringar under Konung Gustaf III:s och Gustaf Adolfs sjukdom eller frånvaro. Vid hofvet qvarstannade han som Öfverste Marskalk hos Drottning Sofia Magdalena och sedermera (1792—1801) som Riksmarskalk; men med Gustafs död hade solen gått ned öfver hans offentliga verksamhet och, man kunde tillägga, öfver hans lefnads lycka. Född till skald egnade han sig företrädesvis åt diktkonsten. Hans rika sångmö anlitades flitigt i Gustafs hof, men bäst trifdes lion i lugnet bland landtlifvets fridfulla sysselsättningar, dem hon uppfattat i målningar af ovansklig skönhet.•287

OLOF SWARTZ.

Född d. 21 Sept. 1760. Med. D:r; Professor i botanik och naturalhistoria vid K. Carolinska Institutet; K. Wetenskaps Akademiens Sekreterare och Intendent vid Akademiens naturhistoriska museum; Riddare af K. N. O. och af K. W. O. Död d, 19 Sept 1818.

Åts. OL. SWARTZ BOTANICUS CELEB. Hufvudet, h. s. Framför på fältet ses Nordstjerne och Wasaordens riddaredekorationer. — Nederst: M. f.

Fråns. HONOS DUM PRATA VIREBUNT. En blommande liljekonvalj. 1 afskärn.: secretario sco meritiss. def.

MDCCCXVIli ACAD. SCIENT. SVEC.

i

Diam. 11^ lin. (8 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1824. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Swartz var K. Wetenskaps Akademiens Sekreterare 1811— 1818. lian hade i ungdomen gjort vidsträckta resor för vetenskapliga forskningar, dels inom fäderneslandet, dels till Norra och Södra Amerika, Jamaika, England m. m. Den stora mängd af botaniska skrifter, han utgifvit, vitnar om både grundliga kunskaper och outtröttlig arbetsförmåga.

GUDMUND GÖRAN ADLERBETH.

Född d. 10 Maj 1751. Friherre; Statsråd; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare och Kommendör af K. Maj-.ts O.; Riddare af K. Carl XIII:s O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A., samt till en tid den sistnämnda Akademiens Sekreterare.

Död d. 7 Oct 1818.

Åts. G. G. ADLERBETH. LIR. BAR. CONS. STAT. EQV. COM. RR. 00. Bröstbilden, Ii. s., med mantelveck kring kanten. — Nedanför: salmson k.•288

Fråns. NULLI FLEBILIOR. En qvinna (K. Witter-

liets Historie ocli Antiqvitets Akademien), med tre kransar i ena och ett granatäple i andra handen, sitter sörjande vid en grafurna omgifven af Akademiens sinnebilder, en Ivra, en pergamentsrulle och en sphinx. I afskärn.: socio den. MDCCCxvm. r. acad. litt. hum. h. a. — Nederst:

salmson f.

Diam. 1-U lin. (12 storl.). Grav. af Joh. Salmson i Paris. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien 1821. De tre kransarne, hvilka förekomma i Akademiens sigill, beteckna de prisbelöningar Akademien eger att utdela för afhandlingar i olika ämnen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Adlerbeth blef 1778 Riksantiqvarie samt 1786 tillika Sekreterare i den af Konung Gustaf upplifvade K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien. Ehuru han 1793 nedlade dessa befattningar, fortfor han icke desto mindre, intill sin död, att med sina insigter i archæologi, historia, klassiska litteraturen och språken, emblematik m. m. befrämja Akademiens arbeten. Hans kunskaper och lyckliga författaregafvor beredde honom tillträde till Gustaf III:s förtroligaste krets. Bland Adlerbeths poetiska skrifter ega hans metriska öfversättningar från Virgilius, Horatius och Ovidius största värdet. Hans opera Kora och Alonzo uppfördes vid den Kongl. Theaterns invigning 1782 och dess halfsekelsfest 1832. 1 obunden skrifart har han författat en mängd åminnelsetal och atskilliga vetenskapliga afhandlingar, hvilka alla vitna om den smak och fulländning, som endast vinnes genom förtrogen bekantskap med forntidens bildningsskatter. En egen snilleart röjer sig i hans många och förträffliga förslag till inskrifter och sinnebilder på minnespenningar.

JOHAN GOTTLIEB GAHN.

Född d. 19 Aug. 1145. Bergmästare; Assessor i K. Bergs Collegium; Ledamot af K. W. A. Död. d 8 Dee, 1818.

1.

Ats. J. G. GAHN ASSESS. COLL. METALL. Bröstbilden, h. s., i brukspatronsuniform med kalott. — Nederst: M. r.

Fråns. 1NDICI1S MONSTRATA RECENTIBUS ABDITA RKRUM. Kemiska instrumenter på ett bord. I afskärn.:

art. cifem. pf.hitiss. soc. ol. dil.' ac. sc. st.v^gg||||j|||.

Pag. Pa g 9o'0-

Pa// 2 fi 7289

Diam. 10A lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen at' K. Wetenstøips Akademien 1825. — K. Mk. i silfver.

1. a.

n

Dylik, men med oingraverad At sid a, utan gravörens namnchiffer.

Storlek m. m. som N:o 1. Den nva stampen gjordes, sedan den ursprungliga snart erhållit betydlig sättning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gahn var en af fäderneslandets mest utmärkta kemister, Bergmans och Scheeles vän och värdige medtäflare. Berzelius erkände honom som sin lärare i blåsrörets behandling. Fastän han sjelf icke utgifvit några större arbeten, har dock vetenskapen honom att tacka för många vigtiga upptäckter. Han var derjemte en praktisk man och förstod att göra sina insigter fruktbärande genom vinstgifvande anläggningar inom Fahlun och dess bergslag.

Hans gård samt väl försedda laboratorium och boksamling inköptes efter hans död af Staten för inrättande af en bergsskola i nämnda stad.

JAKOB AXELSSON LINDBLOM.

Född d. 27 Juli 1746. Tli. D:r; Sveric/es Ärkebiskop och Prokansler för Upsala Universitet; En af de Aderton i Svenska Akademien; Andelig Ledamot af K.

Maj-.ts O.; Ledamot af K. W. IL. o. A. A.

Döcl d. 15' Febr. 1819.

1.

Åts. IAC. AX. LINBLOM PROF. UTN. BISKOP I LINKÖPING. Bröstbilden, h. s., i presterlig drägt. — Nedanför: ljungberger.

Fråns. TILL ERKÅNSLA EMOT EN ÅLSKAI) ANFÖRARE I DE UPLIFYADE SKYTTISKE LÅRDOMS ÖFNINGAR AF ADEL. UNGDOMEN I UPS. 28 APR. 1787. inom en lagerkrans.

Diam. 14} lin. (12 storl.). Grav. af G. Ljungberger. (St. på K. Myntet). Slagen af den studerande adeliga ungdomen vid Upsala Universitet 1787, da Lindblom, som d. 14 Dec. 1786 blifvit utnämnd Biskop i Linköping, lemnade Skytteanska professionen, med hvilken följer tillsyn öfver denna ungdom. Han hade särskildt upplifvat det af testator, Riksrådejt Frih. Johan Skytte förordnade s. k. Skytteanska Collegium, medelst anställda disputations- och tal-öfningar m. m. Namnet på Atsidan är orätt graveradt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. TUA SED MONUMENTA MANEBUNT. Bröstbilden som på N:o 1, men med Nordstjerneorden kommendörsstjerna om halsen och ärkebiskopskorset. — Nedanför:

g. a. e.

Fråns. VALED. PRAESUL1 JAC. AX. LINDBLOM AR-CIH EP. DESIGN. CLER. O. GÖTH. I afskärn.: linc. ix ocr.

MDCCCV.

Diam. 17] lin. (15 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St., på K. Myntet). Sedan Lindblom d. 1 Mars 1805 blifvit utnämnd Arkebiskop, beslöt Linköpings stifts presterskap d. 9 Oct. samma år att låta prägla en minnespenning öfver sin afgående styresman. Under de följande åren, och ännu 1808, inkommo till K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademien omvexlande förslag till ändringar i inskrifterna. Först 1819 blef minnespenningen färdig, så att den kunde lemnas Arkebiskopen fa dagar före hans död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lindblom företog som Professor, i förening med några andra Akademiska lärare, utarbetandet af ett Latinskt och Svenskt Lexikon, hvilket utkom 1790 och, oaktadt betydliga brister, på sin tid mottogs med bifall saint gaf åt honom såsom den mest framstående bland författarne ett visst lärdomsanseende. Konung Gustaf III:e ynnest beredde hans utnämning till Biskop i Linköping, ehuru han icke hade vunnit rum på stiftets förslag. Denna tacksamhetsskuld återgäldade han genom att a Presteståndets vägnar 1789, i Ärkebiskopens frånvaro, underteckna Förenings och säkerhetsakten. För kyrkan och skolan var lian en kraftfull och välvillig styresman och vann genom sin statliga figur, värdiga hållning, lediga talförmåga och drifvande verksamhet stort anseende. Med en ifver, som af inga betänkligheter stäfja-des, fortskyndade han omarbetandet af bibelöfversättningen, psalmboken, katekesen och kyrkohandboken samt lyckades att för de båda sednare vinna stadfästelse. Mången torde dock önska att dessa reformer blifvit sparade till en bättre tid.•291

ERIK ACHARIUS.

Född d. 18 Oct. 1737. Med. D:r; Professor; Provincialläkare i .Wadstena distrikt i Östergötland; Riddare af K. W.

O,; Ledamot af K. II'. A. Död d. 14 Aug. 1819.

é

1.

Åts. ER. ACHARIUS M. D. PROF. EQU. A UR. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt ined Wasaorden. Vid nedra kanten: nat. 17 57 den. mo.

Fråns. TE REFERENT MUSCI TENERI FRAG1LESQUE LICHENES. Berg och stenar saint en afbruten trädstam betäckta af lafvar. I afskära.: socio suo. meritiss. reg. acad.

scient. sv. mdcccxlvi.

Diam. lOJ lin. (7 storl.). Graverad af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1846. — K. Mk. o. B-n i silfver.

1. a.

Lik N:o 1, men på Frånsidan ordet TENERES i st. f. »teneri».

Detta språkfel förekom på de först präglade exemplaren. Ny Frånsida (N:o 1) graverades genast och de på Akademiens högtidsdag utlemnade minnespenningarne indrogos, så vidt de kunde åter-bekommas. Ett och annat exemplar med den felaktiga inskriften linnes dock hos samlare. — B-n i silfver.

Som naturforskare vann Acharius vidsträckt rykte genom sina skrifter om lafvarne (Lichenes), dels monografier, dels systematiska arbeten. Ehuru dessa sednare i utlandet framkallade hätska motståndare och snart blefvo föråldrade, tillhör likväl Acharius äran att hafva brutit Vägen för den nya reformen inom denna del af vext-läran. llan var skicklig ritare och har tecknat många figurer till K. Wetenskaps Akademiens Handlingar, Thunbergs Flora Capensis och Swartz's Icones plantarum rar. Indiæ Orientalis. Hans namn har blifvit gifvet ät ett slägte och flera arter bland vexter och insekter.2 !>2

NILS DALBERG.

ioV/r/ d. I April 1735. J fed. D:r; Kongl. Förste Lif-medicnx; Bergsråd; Kommendör af K. IT. 0.; Ledamot af K.]Y. A. Död d. 3 Jan. 1820.

1.

Åts. NILS "DALBERG BERGSRÅD. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. — Under axeln: c. e.

Fråns. KL. SV. PATR. SÅLLSK. Kongl. Patriotiska

Sällskapets vanliga jetonprägel. (Se pag. 182).

Diam. 11 lin. (8 storl.). Atsidan grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1808 af det anförda Sällskapet, till hvilket Dalberg samma år skänkt 1000 Riksdaler Banko. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Ats. NIC. DALBERG M. I). CONSILIARIUS R. COLL. METALL. Hufvudet, h. s. — Nedanför: M. F.

Fråns. SOCIO NATURAE STUDIOSISS. AMPLIS Mü-NERIBUS DON AT A ACAD. R. SCIENT. MDCCCXVI.

Diam. 12, lin. (91, storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. pa K. Myntet). Slagen 1816 af K. Wetenskaps Akademien, till hvilken Dalberg aret förut hade förärat 4510 Riksdaler Banko till understöd för vetenskapliga resor inom Sverige och till bokköp. — K. Mk o. B-n i silfver.

Dalberg blef år 1768 anställd som Lifmedicus hos Kronprinsen Gustaf, af hvilken han åtnjöt stort förtroende. Da han 1781 pä egen begäran entledigades fran denna befattning, mottog ban rads-platsen i Bergs Collegium jemte flera andra bevis på Konungens ynnest. Först till Konungens dödssäng återkallades den fordna läkaren att gifva

rad, dä ingen hjelp mera stod att finna. Hans försök, att genom kalla bad under de späda åren stärka Kronprinsen Gustaf Adolfs helsa, har af samtiden blifvit bittert klandradt. Kallvatten-kuren hade da ännu icke vunnit anhängare. Dalberg egnade sig äfven at historiska och naturvetenskapliga,studier. Ett örtslägte, Dal-bergia, har fått namn efter honom och Öfversten C. G. Dalberg, som heinsündt vexter fran Surinam. Af sin förmögenhet gjorde han frikostiga donationer till vetenskapliga och välgörande stiftelser. En dyrbar boksamling skänktes till Linköpings gynmasiibibliothek.•293

SAMUEL GUSTAF HERMELIN.

Friherre. Född d. 4 April 1744. Bergsråd; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 4 Mars 1820.

1.

Åts. SAMUEL GUSTAF HERMELIN. Bröstbilden, Ii. s , i tidens drägt med mantelveck. — Nederst: c. e.

Fråns. FÖR UTVIDGAD KUNSKAP OM FÄDERNESLANDET FÖRKOFRADE NÄRINGAR BEFOLKADE ÖDEMARKER inom en eklöfskrans. I afskärn.: af medborgare och

vänner 1800.

i

Diam. 16 j lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen enligt beslut af några Ridderskapet och Adelns ledamöter vid Norrköpings riksdag 1800. (Jfr Erik Andersson, pag. 271 och Rutg. Macklean, pag. 281). — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. SAM. G. HERMELIN L. B. COLL. METALL. CON-SIL. EQV. DE ST. P. Bröstbilden som på N:o 1. Vid nedra kanten: nat. 17 44 den. i820. — Under axeln: f.

Fråns. OB COLONIAS ARCT. DEDUCTAS PATRIOS SITUS PERLUSTRATOS. I afskärn.: socio meritissimo reg.

acad. scient. sv. mdcccxxviii.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1828. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Hermelin blef 1770 Bergmästare »för de ädlare verken», och företog 1782—1784 resor i Nordamerikas Förenta stater för att vidga sina kunskaper i bergsvetenskapen. I de Norrländska provinserna och i Lappmarken upptäckte han jerngrufvor, deribland Gellivare, anlade jernbruk, sågverk och 130 nybyggen-, bröt nya vägar, förbättrade flodfarten, samt ditkallade odlare, handtverkare och andra kunniga personer från rikets södra orter. Med stora uppoffringar lät han på egen bekostnad upprätta och gravera kartor öfver Sveriges flesta landskap samt åtskilliga petrografiska kartor. Vid riksdagarne uppträdde ban med sjelfständighet och i fosterländsk anda.•294

FREDRIKA ELEONORA STENBOCK.

Dotter af Kammarherren, sedan Lagmannen, vice Landshöfdingen i Kronobergs Län, Grefve Gustaf Leonhard Stenbock. Född d. 31 Juli 1741. ' Hoffröken hos Drottning Lovisa Ulrika; Gift 1762 med Öfversten Friherre Henrik Falkenberg; Enka 1777. Död d, 10 Maj 1820.

o

Ats. Namnbokstäfverna .8 S/ sammanbundna och omslingrade af blomsterband, under en krona. Fråns. SEMPRE LA MEDESIMA.

o

Åttkantig spelpenning af 11$ lin. diam. (9 storl.). Uppgifves vara graverad i Italien. Slagen af Riksrådet Frih. C.

Fr. Scheffer 1762. — K. Mk. o. B-n i silfver.

ERIK RUUTH.

Född d. 24 Oct. 1746. Grefve; En af Rikets Herrar; Öfverste Marskalk hos Drottning Hedvig Elisabeth Charlotta; President i K. Kammar Collegium; Sedan Generalguvernör i Pommern; Kansler för Greifswalds Universitet; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts 0.; Kommendör m. st. k. af K. W. O.) Riddare af K.

Carl Xllhs O.;'Ledamot af K. W. A. Död d. 25 Maj 1820.

o

Ats. GREFVE ERIC RUUTH EN AF RIKETS IIERRAR. Hufvudet, Ii. s. — Nederst: c. enhörning.

Fråns. FÖR NY RIKDOM BEREDD ÅT FÄDERNESLANDET GENOM UPPTAGNA STENKOLS-GRUFWOR 1805. inom en eklöfskrans. I afskärn.: af wånner och medbor-gare. Derunder en rosett.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen 1805 af Gr. Ruuths medintenessenter i de Skånska stenkolsgruvorna. — K. Mk. o. B-n i silfver.•295

Gr. Ruuth åtnjöt stort förtroende af Konung Gustaf 111, under hvars regering han varit Statssekreterare vid Händels och Finans Expedition, President i K. Kammar Collegium saint derjemte använd i flera andra offentliga uppdrag, sist som Landtmarskalk vid riksdagen i GeHe 1792. Efter Konungens död aflägsnad till Generalguvernörsplatsen i Pommern, anklagades han och dömdes till ersättning af betydliga summor, hvilka han som Statssekreterare haft under sin förvaltning. Pä begäran entledigad ur statens tjenst 179(5, egnade han sin återstående lefnad at vården af sina egendomar samt förbättringar i Svenska landtbruket och näringarne. Redan 1788 hade han erhållit privilegium på de i Skåne befintliga stenkolsbrotten. Med drift och stor kostnad ordnades brytningen i Höganäs grufva, i hvilken Ruuth slutligen egde två tredjedelar.

ABRAHAM NIKLAS EDELCRANTZ.

Född d. 29 Juli 1154. Friherre; President i K. Com-merce Collegium; Chef för Svenska telegraferna; Direktör i K. Landtbruks Akademien; En af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 15 Mars 1821.

Äts. A. N. EDELCRANTZ L. B. R. COLL. COMM. PRAES. C. O. ST. P. Hufvudet, h. s. — Under kanten: M. f.

Fråns. ILLO LAUDABIMUR AMBO. Apollo med lyran och Mercurius med kaduceen fästa en lagerkrans på en urna satt på en fotställning. I afskärn.: socio meritiss.

DEF. MDCCCXXI R. AC. SC. SV. v

Diam. 1(U lin. (7 stork). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1827. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Edelcrantz (med namnet Clewberg, innan han 1789 adlades) hade s >ni Docens i fysik och litterärhistoria samt slutligen Bi-bliothekarie vid A bo Universitet genom åtskilliga högtidsföredrag på vers och prosa ådragit sig Konung Gustaf III:s uppmärksamhet, hvaraf föranleddes hans flyttning till Stockholm (1783), anställning som Konungens Handsekreterare och Direktör för K. Spektaklerna samt upptagande i Svenska Akademien ni. ni. Af Gustaf IV Adolf befordrades han till Öfverintendent och Hofkansler, af Carl XIII till President i K. Commerce Collegium, der han utan tvifvel bäst fyllde sin plats.•296

Då Kronprinsen Carl Johan beslutat stifta en Landtbruks Akademi, infordrades förslag af Edelcrantz, som ock blef Akademiens förste Direktör. Ett berömligt minne har ban förvärfvat genom sina uppfinningar, dels egna "dels andras af honom förbättrade, för tekniska och ekonomiska ändamål, hvaribland i första rummet må nämnas den optiska telegrafen, machiner för torkning af spanmål och för linne-spanad, en ny inrättning af luftpumpen, förenkling af ångmachiner och förbättring genom anbringande af säkerhetsventil. För uppfinningen af optiska telegrafen och säkerhetsventilen i ångmachiner mottog han af den Engelska Society for the encouragement of

arts and ma-nufactures belöningsmedaljer, på hvilka hans namn och uppfinningar voro med grafstickel inristade.

CARL MÖRNER.

Född d. 1 Dec. 1155. Grefve; En af Rikets Herrar; Fältmarskalk; Öfverståthållare i Stockholm; Kansler för K. Krigsakademien; Riksstdthcillare i Norge och Kansler för Universitetet i Christiania; Riddare ocli Kommendör

af K. Maj As O.; Riddare af K. Carl XIlLs O. Död d. 24 Juni 1821.

1.

o

Ats. Namnbokstäfverna j/C sammanbundna, omslingrade af blomsterband, under greflig krona.

Fräns. TIMMERMANS ORDENS STORMÄSTARE. På

en afskuren kolonn ligga ordförande insignierna, en kom-

inandostaf, ett svärd och en klubba. Deröfver ett öga i

en strålande trekant. I afskärn.: lyckligen återkommen 1818.

Diam. 13J lin. (11 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen, vid Grefve Mörners återkomst från Norge i slutet af år 1818, af Timmermansorden, hvars Stormästare han hade varit sedan 1804, och till hvars hospital han lemnat 2000 Rdr Banko af medel, som Kronprinsen Carl Johan upplåtit honom att fritt använda. Frånsidans stamp är skadad. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

2.

o

Ats. GREFVE CARL MÖRNER EN AF RIKETS IIER-RAK. Bröstbilden, h. s., i harnesk med uniformskrage, serafimerbandet och K. Carl XIII:s Orden. — Nederst: c. e.•297

Fråns. Densamma som till N:o 1.

Storleken 'ra. ra. som N:o 1. I stället för den förra, provisoriska, utarbetades denna nya Atsida, att förenas med Frånsidan af N:o 1, och lemnades Gr. Mörner på ordens högtidsdag den 13 Mars 1819.— K. Mk. o. B-n i silfver.

Mörner blef 1794, som Öfverste och General Adjutant, vice Guvernör för Konung Gustaf Adolf, hos hvilken han varit Kavaljer sedan 1787. Det stora inflytande han egt pa den omyndiga Konungen förmådde icke göra sig gällande hos den fullmyndiga. Som Sekundchef för Svea Lifgarde deltog ban, ehuru med ogillande af Konungens politik, i Pommerska kriget. Vid gardesregementernas upplösning 1808 nämnd till Öfverste för Skaraborgs regemente, vägrade han att mottaga denna transport och lemnade statens tjenst, till dess, efter regementsförändringen 1809, han förordnades att mottaga befälet öfver södra armeen, hvarefter ban samma år återgick till sin chefsplats vid Svea Lifgarde. Som Öfverståthållare (från 1812) utvecklade ban stor verksamhet i afseende pä hufvudstadens förskönande, samt undervisningsverkens, municipalstyrelsens, sjuk- och fattigvårdens ordnande m. m. x\r 1815 lemnades honom af Kronprinsen Carl Johan en summa af 40,000 Rdr Banko, hvilken efter hans förslag

r» C

utdelades till välgörande inrättningar inom staden. Äfven på riks-ståthällareplatsen i Norge (från 1816) vann han aktning och tillgifvenhet. Efter återkomsten till Stockholm (1818) drog han sig tillbaka från statens tjenst.

ANDERS JAHAN RETZIUS.

Född d. 3 Oct. 1742. Professor i naturalhistoria (zoo-gi bch botanik), ekonomi och kemi vid Lunds Universitet; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. . Död den 6 Oct. 1821.

Åts. A. J. RETZIUS HIST. NAT. ET OEC. PROF. LUND. EQV. AUR. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: n. d. 3

oct. 1742 d. d. 6 oct. 1821. — Nedanför bilden: M. f.

Fråns. SCRUTATOR OPUM SOLERS VINDEN QUE MEARUM. Blomstergudinnan, stående, med högra handen stödd på Svenska riksskölden och i den venstra hållande den efter Retzius benämnda vexten Ketzia capensis. Bakom henne en plog. I afskärn.: r. ac. sc. svec. soc. suo

meritiss. 1842.•298

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1842. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Retzius har utgifvit förtjenstfulla vetenskapliga afhandlingar inom alla grenar af den vidtomfattande profession han innehade och ar 1812 frånträdde. Derjemte sökte han genom sin Flora oeconomica och andra skrifter göra allmänheten delaktig af vetenskapliga forskningens upptäckter. Flera bland hans lärjungar hafva vunnit verldskunnigt lärdomsrykte. Han var den egentliga stiftaren (1773) af Fysiografiska Sällskapet i Lund, som den 3 Mars 1778 erhöll konglig stadfästelse, och var dess Sekreterare från 1781 till 1815. Till Universitetet skänkte han sina betydliga samlingar af naturalster och antiqviteter.

/

ERIK af WETTERSTEDT.

Född d. 12 Aug. 1736. Friherre; President; Öfverdirektör vid Landiniäteriet; Landshöfding i Upsala Län och Ståthållare pä Upsala slott; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K W. A. Böd d. 15 Dec. 1822.

o

A ts. E. AF WETTERSTEDT L. B. PRAES. C. O. ST. P. Hufvudet, h. s. — Nedanför: u. fkumekie.

Fråns. DESIGNAT JUSTA COLONIS. Ett råmärke af fem resta stenar (s. k. femstenarör) i midten af en genom skogen upphuggen rågångslinea. I afskärn.: socio de rurib.

patriae definiend. meritiss. r. a cad. sc.

Diam. PH lin. (11 stork). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1820. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Wetterstedt blef 1777 Öfverdirektör vid Landtmäteriet, hvilken befattning han bibehöll intill sin död, ehuru han sedermera efter hand befordrades till Kammarråd, Ledamot af allmänna ärendenas beredning och slutligen (1794) Landshöfding. Han var en kunnig, driftig och i flera extra befattningar använd embetsmän, arbetande ej blott för landets uppmätning, utan äfven för dess uppodling, företrädesvis har han, i bada dessa afseenden, gagnat Finland och Skåne.•299

DAVID von SCHULZENHEIM.

Född d. 16 Mars 1732. Med. D:r; Konungens Förste Arcliiater; Ordförande i K. Sundhets Collegium; Kommendör m. st. k. af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 24 April 1823.

Ats. DAV. A SCHULZENHEIM PRAES. R. COLL. SAN. COM. ORD. VAS. Hufvudet, h. s. — Nedanför: M. FKUJIERIE.

Fråns. ACUMINE 'ET VIGILANTIA. Minerva Hy-giæa eller salutifera i harnesk och kask, hållande i högra handen en hasta pura eller uddlös lans, lägger venstra handen på ett rundt altare omslingradt af en orm. Vid gudinnans fötter sitter ugglan pä ormens stjert. I afskärn.:

claro per liv. ann. soc. acad. r. sc. sv. 1814.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1814, då v. Schulzenheim var senior bland Akademiens Ledamöter. Den sammansatta figuren (figura panthea) jemte öfriga sinnebilder på Frånsidan beteckna den medicinska klokheten grundad på skarpsinnighet och vaksamhet.

Ugglan, som fäster sin fot på ormen, hänsyftar äfven på Schulzenheimska vapnet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Schulzenheim (förrän han 1770 adlades, kallad Schultz) var Assessor i Collegium Medicum, Professor i barnförlossningskonsten m. m. då han 1778, missnöjd med regeringens grundsatser, på en gång nedlade alla sina embeten och drog sig undan till sin egendom pa landet, der han ifrigt arbetade på förbättringar i landtbruket och får-skötseln, i öfrigt egnande sig ät finansvetenskapliga studier samt riksdagspolitiken. Först 1809 trädde han åter i statens tjenst som Præ-ses i K. Collegium Medicum, hvilket embetsverk under hans styrelse erhöll ny organisation med benämning af K. Sundhets Collegium. Sin utmärkta förmåga att ordna och styra hade han redan under första perioden af sin läkareverksamhet ådagalagt, då han genomdref anläggningen i Stockholm af ett koppympningshus (1766) och ett allmänt barnbördshus (1775), vid hvilka inrättningar han anställdes som vårdare och förste läkare. Under resor i England och andra länder (1754—1756) hade han tagit kännedom af smittkoppympningen och införde densamma, under långvarig kamp mot allmänhetens fruktan och fördomar. Hans bröstbild har blifvit uppställd i Sundhets Col-legii sessionsrum äfvensom i Carolinska Institutets lärosal.•300

CASPER ISAK MICHAEL EHRENBORG.

Född d. 17 Nov. i 788. Vice Landshöfding i Skaraborgs Län; Rikets Ständers Justitie Ombudsman; Riddare af K. N. O. Död d. 16 Sept. 1823.

Åts. CASPER ISAAC MICHAEL EHRENBORG. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt. Vid nedra kanten: född 1788. död 18^3. — Under axeln: e.

Fråns. ÅT FÖRTJENSTEN AF TACKSAMMA MEDBORGARE. — 1826. inom en eklöfskrans.

Diam. 191 lin. (19 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen 1826 af subskribenter, till det mesta inom Skaraborgs Län, der Ehrenborg, som Landssekreterare och slutligen "som t. f. Landshöfding hade vunnit odelad aktning och tillgifvenhet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ehrenborg hade, efter tjenstgöring i Krigsexpedition af Kongl. Maj:ts Kansli och i K. Kammarrätten, vid 22 års ålder blifvit Landssekreterare i Skaraborgs Län; erhöll senare namn af Förste Expeditionssekreterare och förordnades 1821 till vice Landshöfding. Utmärkta embetsmannaförtjenster, klok omtanka och outtröttligt nit hade gifvit honom ett välförtjent anseende, hvilket föranledde hans val vid 1823 års riksdag till Rikets Ständers Justitie Ombudsman; men knapt hade han hunnit tillträda denna nya befattning, innan döden satte en gräns för hans verksamhet.

NILS von ROSENSTEIN.

Född d. 12 Dec. 1752. Jur. B:r; Landshöfding; tf. Statssekreterare för Ecclesiastikärender; En af de Aderton i Scenska Akademien och Akademiens ständige Sekreterare; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. IF. IL. o. A. A. Böd d. 7 Aug. 1824.

1.

o

Ats. NILS V. ROSENSTEIN LANDSHÖFDING C. AF N. O. Hufvudet, li. s. — Nederst: c. t.•301

Fråns. EN AF SVENSKA- ACADEMIEN.

Diam. 1U lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning 1808. (St. på K. Myntet). Se vidare under Gr. Gustaf Fredrik Gyllenborg, pag. 260, der samnia Frånsida förekommer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. N. v. ROSENSTEIN MAANHERRA K. P. T. O.

(----Kommendöre pohjan tähden ordenista; på Svenska:

N. v. IL Landshöfding Kommendör af Nordstjerneorden). Hufvudet, h. s., bildadt efter N:o 1. — Nederst: c. e.

Fråns. SÅRJETTYNELDÅSÅYLYTETYLDÅ. (På Svenska: Af den krossade, af den räddade). Ett antikt fartyg, med bruten mast, inlöpande i en hafsvik mot land. I a*fskärn.: suom. seurak. stockh. is i i. (Suomen Seurakunalda Stockholmisa; på Svenska: Af Finska församlingen i Stockholm).

Diam- 13 lin. (10 storl.). Grav. af C. Enhörning. Slagen af Finska nationela församlingen i Stockholm 1814, af tacksamhet, för Rosensteins, i egenskap af Statssekreterare för Ecclesiastikärender, ådagalagda omsorg att bibehalla församlingen, som hotats med upplösning efter Finlands afskiljande fran Sverige. — K. Mk. o. B-n i silfver. >

3.

Åts. NICOLAUS A ROSENSTEIN FILIUS. Bröstbilden, h. s., med mantelveck och Nordstjerneordens krachan. — Nederst:

ii. frujierie.

Fråns. CENTRALE ET NOBILE SIDUS. En del af himmelsgloben med Nordstjernan i midten, omgifven af svagare tecknade konstellationer. Vid nedra kanten:

socio suo reg. academia scient.

Diam. 13| lin. (10i storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1821. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Rosenstein hade under tvenne års vistande som Ambassadsekreterare hos Grefve Creutz i Paris gjort närmare bekantskap med Frankrikes bildning och utmärktaste män saint sjelf blifvit så fördelaktigt känd, att Konungen kallade honom till lärare för Kronprinsen Gustaf Adolf. lians lyckliga författaregåfvor hade redan före utresan fästat Drottning Lovisa Ulrikas uppmärksamhet och tillskyndat honom se-•302

kreterareplatsen i hennes Witterhets Akademi, hvilken dock kort derefter genom Drottningens död fi782) upplöstes. Som Sekreterare i Svenska Akademien från dess stiftelse, Kanslerssekreterare vid Upsala Universitet (1785—1799; och slutligen som t. f. Statssekreterare för Ecclesiastikärender (1809—1822) har Rosenstein utöfvat ett vidsträckt och mäktigt inflytande pa den vetenskapliga och vittra bildningen inom fäderneslandet. Jemte det han genom egna skrifter gifvit vpperliga mönster för Svenska språkets behandling i obunden stil, har han med faderlig omvårdnad beskyddat, uppmuntrat och vägledt mänga af sin tids lärdoms- och vitterhetsidkare.

CJ

GUSTAF von PATKULL.

Född d. 21 Aiuj. 11 Öl. Friherre; Hofmarskalk; Kansliråd; Protokollssekreterare i Utrikes expeditionen af Kongl. Maj:ts Kansli; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 28 Jan. 1826.

Åts. GUST. A PATKULL L. 13. MARESCH. AUL. ET EQ. AUR. ü. DE ST. P. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nät. 1 7 57 dex. 1820. — Under bildens kant: M. f.

F i' å 11 s. OPERIQUE FA VENS IN SPEMQUE LABORANS. Ett bi flygande till sin kupa. I afskärn.: socio acad. reg.

sc. holm. mdcccxxix.

Diam. 10\ lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1829. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. PaykuII uppträdde i yngre åren som författare i poesi och dramatik och som öfversättare af Grekiska dikter. Egnade sig sedan med större framgång at naturhistoriska studier och anlade på sin egendom Vallox Säby i Upland ett museum, hvilket genom hans utomordentliga samlingsifver, vidsträckta resor och litterära förbindelser blef särdeles rikt pä fåglar och insekter, dem han slutligen skänkte till K. Wetenskaps Akademien. Som frugt af sina forskningar, hvilka företrädesvis omfattade entomologien, utgaf han från trycket mono-grafier

öfver nagra insektklasser samt en Fauna Scecica i 3 delar, upptagande Svenska Coleoptera.•303

JOHAN AVINT>OM.

Född d. 9 Oct. 1746. Th. D:r; Förste Theol. Pro-fessor vid Upsala Universitet och Domprost; Ledamot af K. N. O. Död d. 9 Oct. 1826.

Åts. JOH. WINBOM TH. D. PROF. PR. ARCIIIPR. UPS. M. O. ST. P. Bröstbilden, h. s., i prestdrägt. — Under axeln: G. a. e.

Fråns. PATERNA BENEFACTA ADFECTU KON MU-NERE REPENDENS. I afskära.: vestrogoth. juvent. ups.

MDCCCXVIII.

Diam. 11^ lin. (8 storl.). Grav. af G. A. Enegren. (St. på K. Myntet). Slagen af Westgöta nations studerande i Upsala 1818. D:r Winbom hade sedan 1800 varit Inspector för denna nation och lemnade betydliga bidrag till uppbyggande af dess nationshus. — K. Mk. o. B-n i silfver.

D:r Winbom erhöll först vid 49 års ålder en ordinarie profession i theologi, sedan han fem ar förut blifvit e. o. Professor, och utnämndes 1805 till Förste Theol. Professor och Domprost. Hans förman Arkebiskop v. Rosenstein yttrade vid grafven: »Winbom hade ej den farliga gåfvan af en inbillningskraft, som förvånar genom nya skapelser, men icke sällan svindlar, sväfvande i rymderna; ej det slags genomträngande snille, som förändrar vetenskapens form, skapar nya methoder för forskningen och lemnar sitt minne att förvaras i häfderna. Men han var grundligt underbyggd bade i sin hufvudsak, theologien, och dess hjelpvetenskaper. Ett säkert minne, redig fattningsgåfva, klart framställningssätt utmärkte honom som vetenskapsman och lärare.» Derjemte omfattade han med kärlek äfven botanik och entomologi och hade i yngre åren gjort forskningsresor i flera landsorter, till och med i Lappland. Åtskilliga stipendiistiftelser förvara hans minne.

ERIK GADELIUS.

Född d. 16 Juni 1778. Med. D:r; Professor i theo-retisk medicin vid K. Carolinska Institutet i Stockholm; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Döcl d. 2 Febr. 1827.

En minnespenning, på hvilken Gadelius nämnes bland Svenska Läkare Sällskapets stiftare, se under Frih. Berzelius († 1848). ••304

Gadelius öfvade en gagnrik verksamhet ej blott som läkare, utan äfven genom den undervisning han meddelade bäde i theoretisk och praktisk medicin samt anatomi vid li. Carolinska Institutet och genom sin vard om Sabbatsbergs brunn, fattiginrättning och sjukhus. I förening med Berzelius började ban utgifva en Journal för läkare och fältskärer. Ifrig vän af förslaget att göra prester till läkare, höll ban för detta ändamål flitigt besökta populära föreläsningar. Vid Läkare Sällskapets stiftelse blef ban dess förste Sekreterare, hvilken befattning lian bestridde i 4 år och efter någon tids afbrott ater i 3 år. lians vackra anatomisk-pathologiska samlingar förenades med Carolinska Institutets.

HANS WACHTMEISTER.

Grefve. Född d. 31 Juli 1793. Landshöfding i Blekinge Län; Riddare af K. N. O. Död d. 8 Nov.11827.

„ Åts. HANS WACHTMEISTER FÖDD D. 31 IULU 1793 DOD D. 8 NOV. 1827.

Fråns. FLIT OCH L AND TM ANN A DYGDER BLIFVE EDER GÅRD ÅT HANS MINNE. Ett upprätt stående kors ined deremot lutande ett lågande hjerta och ett ankare (trons, hoppets och kärlekens sinnebilder).

Diam. i OJ lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. Slagen 1828 af Gr. Wachtmeister enka Fru Grefvinnan Agatha Wrede, att utdelas till underhafvande på den aflidnes egendom Johannishus i Bleking. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Den alltför tidigt bortgångne Gr. Wachtmeister hade varit t. f. Revisionssekreterare med Lagmans titel, när han 1822 blef vice och följande aret ordinarie Landshöfding i Blekinge Län, der ban vann allmän aktning och

tillgifvenhet.Pag 301.

_i

Pa </ ÖJJ.

Pag .yjM•305

ERIK HAGSTRÖM.

Född d. 2 Dec. 1760. Öfverdirektör vid Göta kanalverk; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. lö Dec. 1827.

Åts. ER. HAGSTRÖM SUPR. DIR. EQU. DE ORD. WAS. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med Wasaorden. Vid nedra kanten: nat. 17g0 denat. is27. — Under axeln: f.

Fråns. TE FLUVII TE SAXxY LOQUUNTUR. En sluss mellan två berg, ined masttoppar uppstickande öfver slussportarne. Vid sidan en praktfull vas på en fot, omgifven af kugghjul, vinkelhake m. in. I afskära.: soc. meritiss. reg. ac. sc. svec. mdcccxliii.

Diam. 1(U lin. (7 storl.). Grav. at' M. Frumerie. (St. pä K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1843. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Hagström erhöll 1788 inseende öfver det af Riksrådet, Presidenten m. m. Gr. Nils Adam Bjelke anlagda, sedermera ar 1818 af Konung Carl Johan inköpta, Elfdals porfyrverk i Dalarne, hvilket under hans ledning sattes i stånd att lemna konstarbeten, lika utmärkta genom formens skönhet som materiens förträfflighet och arbetets fulländning. Bland dessa förtjenar att i främsta rummet nämnas den a minnespenningen afbildade porfyrvasen, som finnes uppställd framför Rosendals kongl, lustslott ,pa Djurgården vid Stockholm. Anställd som Ofvermekanicus, med Ofverdirektörs namn, vid Göta kanalverk (1815), blef han Grefve v. Plåtens förnämsta biträde till fulländandet af detta för upphofsmännen och fäderneslandet hedrande jätteverk.

ADOLF FREDRIK WEDENBERG.

Född d. 26 Oct. 1743. Med. D:r; Lifmediciis lios Enkedrottning Sofia Magdalena; Föreståndare för barnbörds- och barnhuset Pro Patria; Riddare af K. W. O. Död d. 1 Mars 1828.

Åts. A. F. WEDENBERG REG. MEI). PRIM. EQV. ORD. VAS. Hufvudet, h. s. — Nedanför: M. fkuxerik.

20•360

Fråns. SPES MATRUM SOBOLUMQUE SALUS. Diana Lucina, med halfmånen öfver hufvudet, stående med en blomma i högra och en brinnande fackla i venstra handen. I afskära.: socio seniori cura puerp. et orph. per

xlii ann. meritissimo sodalitas pro patria.

Diam. 13] lin. (11 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Kongl. Sällskapet Pro Patria 1820, dä Weden-berg var Sällskapets äldsta Ledamot. — K. Mk. o. B-n i silfver.

D:r Wedenberg, på sin tid en ansedd läkare, bade från 1779 utan lön förestått det anförda sällskapets barnbördshus och barnhus.

JOHAN WILHELM DALMAN.

Född d. 4 Nov. 1787. Med, B:r; Professor; K. Wetenskaps Akademiens Bibliothekarie och Intendent öfver dess zoologiska museum; t. f. Professor i naturalhistoria vid K. Carolinska. Institutet; Ledamot af K. W. A. Böd d. 12 Juli 1828.

Åts. J. W. DALMAN PROF. MUS. ZOOL. PRAEF. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: n. i78i. o. 1828. — Under kanten af halsen: L A.

Fråns. SOCIO MUN IF. STUD. ENTOMOLOG. ET PA-LAEONTOL. PROMOTORI omkring en lagerkrans. Vid nedra kanten: r. acad. sc. svec. isiso.

Diam. 10A lin. (7 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1860. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Dalman hade från början bestämt sig att studera bergsvetenskapen, men drogs af oemotståndlig hog till naturalhistorien. Sedan 1818 anställd vid K. Wetenskaps Akademien, har han i sina ars-berättelser om zoologiska vetenskapernas framsteg (1821 —1828) och i Akademiens Handlingar meddelat frugterna af sina grundliga forskningar, företrädesvis omfattande entomologien och palæontologien, hvarvid hans utmärkta förmåga att rita blef honom till stor nytta- Många enskilda och vetenskapens vänner sörjde hans alltför tidiga bortgång. Åtskilliga petritikater och andra naturalster hafva upptagit hans namn.•307

FREDRIK WILHELM EHRENHEIM.

Född d. 29 Juni 1153. Friherre; Kanslipresident;

Kommendör af K. N. 0.; Ledamot af K W. A. och af K W. H. o. A. A. Död d. 2 Aug. 1828.

Ats. FR. EHRENHEIM L. B. R. x\ CANCELL. COLLEG. PRAES. Bröstbilden, 1). s., i mantelveck med Nordstjerne-ordens krachan. Vid nedra kanten: nat. 1753 ob. 1828. — Under axeln: M. r.

Fråns. SAPERE ET FARI. Ett olivträd, mot hvars stam stöder sig en kaducé; vid sidan, på marken, står Minervas uggla. I afskärn.: sodali praecellentiss. acad.

r. scientiar. 1829.

Diam. lOj lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1829. — K. Mk. i silfver.

o

Atsidan omgjord, utan gravörens namnbokstäfver. —B-n i silfver.

Frih. Ehrenheim började sin verksamhet i statens tjenst inom Riks Archivet; men ingick snart på den diplomatiska banan. Sedan han några år som Charge dfaffaires, slutligen Minister och Envoyé extra-ord. varit anställd i Dresden och Köpenhamn, återkallades han och blef 1797 t. f. Hofkansler samt 1801 Kanslipresident. Efter regentomby-tet 1809 nedlade ban sina embeten och lefde sedan för vetenskapliga forskningar, företrädesvis inom geologiens, Vemiens och fysikens område. Som diplomat vann han ett aktadt namn både inom och utom fäderneslandet. Hans skrifter, så väl embetsmannens som vetenskapsmannens, röja ovanlig skarpsinnighet och utmärka sig genom ädel vältalighet.

CARL PETER THUNBERG.

Född d. 11 Nov. 1743. Med. D:r; Professor i medicin och botanik vid Upsala Universitet; Kommendör af K W. OLedamot af K. W. A. Död d. 8 Aug." 1828.

1.

ö

Ats. C. P. THUNBERG M. D. BOT. PR. R. O. W. COM. Bröstbilden, h. s., i akademisk uniform, med kommendörsbandet. — Under axeln: c. k.•308

Fråns. IXSPECTORI SUO PATERNAE PER XXIX AXXOS CURAE ME MOR STUD. IUYEXTUS UPS. SMOLAN-DICA MDCCCXVIII inom en lagerkrans.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Mvntet). Slagen af Småländska nationens studerande vid Upsala Universitet och lemnad på Thunbergs 76:te födelsedag d. 11 Nov. 1813. _ k. Mk. o. B-n i silfver.

1. a.

o

Lika med N:o 1, utom ordet COMM. på Atsidan och på Frånsidan UPSAL. samt punkt efter årtalet.

Storl. m. m. som X:o 1. Emedan stamparne genast togo skada, gjordes nva, sådana de under N:o 1 beskrifvas. Exemplar i silfver förvaras i Brukspatron C. Ostbergs (f. d. J. Scharps) samling.

9.

Åts. C. P. THUNBERG MED. ET BOT. PROF. UPS. R. O. W. C. Hufvudet, Ii. s. Vid nedra kanten: nat. 17 43 dexat. 1828. — Under halsen: m. f.

F r |n s. SUIS LÅTE REGINA TRIUMPHIS. B1 o m s t e r-gudinnan stående håller i handen vexten Thunbergia capensis. I afskärn.: socio suo meritiss. r. acad. scient.

svec.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1832. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Thunberg vann vidsträckt rykte genom sina sjuåriga resor i södra Afrika, på Java, Ceylon och i Japan, hvilka satte honom i tillfälle att samla rika skördar af förut okända vexter, dem han i många större och mindre arbeten beskrifvit. Dessa samlingar jemte böcker och mynt skänktes till Upsala Universitet. Den till Universitetet upplåtna fordna slottsträdgården anordnades af honom till botanisk trädgård, der museum m. H. byggnader uppfördes och invigdes 1807, hundrade år efter Linnés födelsedag. Ett örtslägte och ett stort antal arter af vexter och insekter bära Thunbergs namn.•309

FREDRIK ADOLF ULRIK CRONSTEDT.

Grefve. Född d. 1 Dec. 1744. Landshöfding i Gefleborgs Län; Kommendör af K. N. O. Död d. 14 April 1829.

Åts. F. A. U. CRONSTEDT COM. GUB. GEFLEB. på ett band. Bröstbilden, h. s., med mantelveek. — Nederst: c. e.

Fråns. OB MERIT A IN SCHOLAM ELEMENT. GEVA-LIENSEM FUNDATOR.

Diam. 13 lin. (10 storl.). Grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1808 af den s. k. Elementarskolans i Gefle stiftare Commercerådet P. Brändström, att användas som prisbelöning åt ynglingar i nämnda skola. En större minnespenning med stiftarens bild präglades tre år senare för samma ändamål (se pag. 267). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Grefve Cronstedt var Hofintendent, innan han 1781 blef Lands-

o 7

höfding i Gefleborgs Län. Ar 1792 förordnades han till en förrättning i Pommern, hvarifrån han återvände till sitt Län så snart riksdagen i Gefle blifvit afslutad. Tog 1812 afsked från Landshöfdingeembetet.

HANS NIKLAS SCHWAN.

Född d, 12 Juni 1764. Grosshandlare i Stockholm; Direktör i Ostindiska kompaniet; slutligen Statsråd; Kommendör m. st. k. af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 1 Maj 1829.

Åts. H. N. SCHWAN IV^ GÅNGEN TALEMAN. Bröst bilden, h. s., i Wasaordens kommendörsdrägt ined ordenskedja. — Nederst: m. fkumkme sc.

Fråns. BORGARE-STÅNDETS TILLGIFVENHET inom en eklöfskrans.

Diam. 17£ lin. (16 stork). Grav. af M. Frumerie; (St. pa K. Myntet). Slagen af Borgareståndet vid 1823 års riksdag, den fjerde, under hvilken Schwan inom detta stånd med kraftig hand hade fort ordförandeklubban. — K. Mk. o. B-n i silfver.310

Schwans allmänt kända och erkända skicklighet och nit, ej mindre som affärsman och deltagare i kommunala bestyr, än som folkombud i Banken och vid riksmöten samt som sitt stånds Talman 1809, 1812, 1815 och 1823,

föranledde Konungens beslut att inkalla honom i Statsrådet (1828) — en utnämning, som på sin tid väckte utomordentligt uppseende, af det skäl att aldrig förut någon ofrälse ledamot der intagit plats. Döden ryckte honom likväl snart bort från denna vidsträcktare verkningskrets.

SAMUEL LORENS ÖDMANN.

Född d. 25 Dec. 1750. Th. D:r; Professor i pasto-raltheologi och Direktör öfver Seminarium för pr estbildning vid Upsala Universitet; Ledamot af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 2 Oct 1829.

Åts. SAM. ÖDMAN S. S. THEOE. DOCT. ET PROF. Hufvudet, li. s., ined utvikt krage kring halsen. — Nedanför: m. f.

Fråns. QUAESIVIT LUCEM SPARSITQUE REPER-TAM. Ett upprätt kors och deröfver en strålande stjerna. Vid korsets fot en l)7ra, en lagerkrans samt ett pergamentsblad och en penna. I afskärn.: reg. ac. scient. soc.

suo meritiss.

Diam. 10{ lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1837. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ödmann hade som Skolmästare, sedan Komminister vid Pil-hamn på Ingarön inom Wermdö pastorat egnat sig at naturhistoriska studier och skref zoologiska afhandlingar, hvilka beredde honom kallelse till ett rum i K. Wetenskaps Akademien. Andra skrifter till förklaring af bibeln m. m. gåfvo ett lärdomsrykte, som föranledde hans anställning, utan ansökning, vid Upsala Universitet som Adjunkt i theologi 1790 och som Professor 1799. Efter en redan under vistandet i skärgården ådragen svår frossa lefde ban nära 50 år inom sitt starkt upphettade rum, under fortfarande skräck för vatten och frisk luft, till det mesta liggande pä sin säng, der ban skötte sina lärareåligganden, deltog i kominitearbeten, skref psalmer, vetenskapliga och populära arbeten m. m., utöfvande för lång tid ett•311

mäktigt inflytande på den presterliga bildningen i fäderneslandet. Ehuru sålunda stängd från verlden egde ban likväl noggran kännedom om aflägsna folk och länder genom att flitigt studera resbegkrif-ningar, a-f hvilka han utgaf en stor mängd i öfversättning eller sammandrag, stundom mera innehållsrika än originalen.

CARL GUSTAF af LEOPOLD.

Född d. 2 April 1156. Kansliråd; Ledamot i K. Kanslistyrelsen, med namn ocli värdighet af Statssekreterare. En af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör af K. N. O.; Ledamot aj K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 9 Nov. 1829.

Åts. PÅ LEOPOLDS 70ü FÖDELSEDAG. Hufvudet, v. s., med halskrage. Vid nedra kanten: f. den •> april 1756. — Under halsen: M. f.

Fråns. LYSER OCH WÅGLEDER. En uppflygande örn, hållande i klorna en lyra, på hvilken ses stjernbilden »Lyran». I afskärn.: af medborgare.

Diam. 14i lin. (12 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af några bland skaldens vänner och honom öfverlemnad på hans 70:de födelsedag d. 2 April 1826. — B-n i silfver.

o

Atsidans stamp bräcktes snart och en ny gjordes fullkomligt lika, utom skriften vid nedra kanten: den 2 april 17 50. — K. Mk. i silfver.

Leopold (innan han 1809 adlades, kallad Leopoldt) väckte tidigt uppseende genom sina rika skaldegäfvor, hvilka föranledde Konung Gustaf att kalla honom till sin Handsekreterare oeh Bibliotheka-rie på Drottningholm. Pä grund af detta förtroliga förhållande till Svenska Akademiens stiftare och arten af hans vidsträckta författareverksamhet, ansågs Leopold som förnämsta representanten af den gamla eller s. k. Akademiska skolan inom vår fosterländska litteratur och blef af sådan anledning ett mal för häftiga anfall af denna skolas

vedersakare. Men den gamle diktaren fortfor dock intill sin död, äfven sedan hans yttre syn genom en sjukdom blifvit förmörkad, att efter »Skaldekonungens» bortgång betraktas som Svenska vitterhetens Furste, och mottog i sådan egenskap hyllning, äfven af olika tänkande och i poetiskt afseende rikare utrustade snillen inom det yngre slägtet. Svenska Akademien har rest en minnesvård öfver hans graf på Clara kyrkogård i Stockholm.•312

BALTSAR BOGISLAUS von PLATEN.

Född <1. 29 Maj 1766. Grefve; Statsrad; Vice Amiral; Chef för Storamiralsembetets 3:dje afdelning; Ordförande i Göta kanal direktion; Riksstäthällare i Norge; Riddare och Komn endör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Böd i Christiania d. 6 Dec. 1829.

Åts. B. B. VON PLATEN COMES R. NOR V. GUBERN. Hufvudet, v. s., med veck kring halsen. — Nederst:

M. FRUMEJtlE

Fråns MIRATUR OPUS REGNUMQUE FUTURUM. Neptunus gående på stranden af en sjö, med treudden stödd på Göta rikes vapensköld, betraktar masttopparne af fartygen i Göta kanal. I afskärn.: regia acad. scient.

SOCIO MERITISSIMO MDCCCXXXIII.

Diam. 13] lin. (11 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. ^Vetenskaps Akademien 1833. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. v. Platen började sin bana på Flottan, men lemnade 1800, som Öfverste, krigstjensten. Anställdes åter vid flottan 1809, som Contre Amiral, och ingick samma år i Konungens konselj, ur hvilken han dock tre år derefter utträdde. Utnämndes 1827 till en af Rikets Herrar, men undanbad sig denna heder; kallades derefter samma år af Konungens förtroende till Riksståthållare platsen i Norge. Hans minne är företrädesvis fästadt vid Göta kanal. Upptagande Daniel Thunbergs redan ar 1767 utarbetade, af Telford 1808 gillade plan till Östersjöns och Vesterhafvets förening genom en kanal, lyckades han vid 1809 års riksdag vinna Konungens och Ständernas bifall till detta storartade företag, hvilket sedan under hans ledning och genom hans ihärdiga kamp mot riksdagsopposition och naturhinder bragtes till fullbordan. Den vestra delen af kanalen, mellan Wenern och Wettern, invigdes i September 1822 och den östra delen, mellan Wettern och Östersjön, tio år senare. Grefve v. Platen genomdref äfven anläggningen af Motala mekaniska verkstad, i hvars granskap hans stoft hvilar »vid de böljor sjelf han digtat, vid den strand han sjelf har byggt»,•313

ELISABETH SOFIA AMALIA SPARRE,

Född RAMEL.

%

Dotter af Öfversten m. m., Frih. Hans Ramel. Född d. 6 April 1153. Gift 1116 (1111?) mecl Grefve Gustaf Adolf Sparre; Enka 1194. Död ' d. 1 Febr. 1830.

En minnespenning öfver henne gemensamt med mannen, se under Gustaf Adolf Sparre, pag. 235.

ANDERS JOHAN HAGSTRÖMER.

Född d. 8 Sept. 1153. Med. D:r; Medicinalråd; Ge-raldirektör öfver alla lasaretter och hospitaler i riket; Inspector vid K. Carolinska Institutet; Kommendör af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 8 Mars 1830.

1.

Åts. A. J. HAGSTRÖMER NOSOCOM. REG. DIR. GEN. R. O. WAS. COMM. R. O. DE ST. POL. EQU. Bröstbilden, h. s., med mantelveck. — Nedanför: M. r.

Fråns. CLARUS UTROQUE. Æsculapii ormstafinom en eklöfskrans. I afskärn.: socio meritiss. r. ac. scientiarum.

Diam. lO| lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet); Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1835. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

En minnespenning, upptagande D:r Hagströiners namn bland stiftarne af Svenska Läkare Sällskapet, se under Frih. Berzelius († 1848).

Hagströmer (innan han 1812 adlades, kallad Hagström) var nära 42 år Lärare i anatomi och kirurgi vid undervisningsverket i Stock-314

holm, befrämjade förbättringar i anstalterna för läkarebildningen ocli helsovården i hufvudstaden och visade en faders hjelpsamhet mot ynglingar, som vände sig till medicinska studier. Under 31 år bestridde han jemväl läkaresysslan vid Danviks hospital samt kur- och dårhus. Tians samlingar af böcker, kirurgiska instrumenter och naturalster lemnades till det kirurgiska läroverket, hvarifrån hans samling af konkvlier sedermera öfverläts till Riksmuseum. Hagströmers bröstbild, i marmor af Göthe, är uppställd i Carolinska Institutets lärosal.

CARL FREDRIK FALLEN.

Född d. 22 Sej)t. 1764. Professor i naturalhistoria (egentl, zoologi) vid Lunds Universitet; Ledamot af K. W. A. Död d. 26 Aug. 1830.

Äts. * C AR. FR. FALLEN IIIST. NAT. PROF. LUND. , Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med mantelveck. Nedanför: nät. 17 o i. den. 1830. — Vid kanten: h. A.

Fråns. REGNA IN HUMILI MOLIENS ALTIORA PETIT. En öfver marken uppflygande jättemyra (Formica hercu-lea). I afskärn.: socio entomol. percel. r. acad. sc. svec. mdccclv. Nederst en stjerna. Båda sidornas omskrifter pu en upphöjd, af en pärlring begränsad kant.

Diam. 1(H lin. (7 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1855. Den afbildade jättemyran tillhör en insektordning (Hy-menoptera), hvilken Fallen företrädesvis har bearbetat. — K. Mk. o. B-n i silfver.

När Professor A. J. Retzius ar 1812 erhöll afsked och hans vidt omfattande profession delades i tre, en kemisk, en botanisk och en zoologisk, erhöll då varande Botanices Demonstratorn Fallen den sistnämnda. Han var skicklig entomolog och hans i disputationsform utgifna arbeten, dels systematiska, dels till det mesta monografier öfver insektslägten af ordningarne Hemiptera, Hymenoptera och Diptera, äro af vetenskapsmän högt värderade och mycket eftersökta. Genom hans föredöme och undervisning bildades omkring och efter honom en skola af utmärkta entomologer.•315

JOHAN AUGUST SANDELS.

Född d. 31 Aug. 1764. Grefve; En af Rikets Herrar; Fältmarskalk; President i K. Krigs Collegium; Riksståthållare i Norge; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Riddare af K Svärdsordens stora kors, Esta klassen. Död d. 22 Jan. 1831.

Åts. GOTT SEGNETE DIE VEREINIGTEN I1EERE. Eli flygande Victoria med ett flammande svärd i högra och en lagerkrans i venstra handen.

Fråns. BEI ROSLAU DURCH SANDELS D. 29 SEPT.

1813.

Diam. 5 lin. (2 storl.) med en pärlrand kring kanten på bada sidor, och öfverst en ögla. Slagen i Berlin med anledning af den seger, d. v. Frih. Sandels vann öfver Fransmännen viel Roslau nära Dessau d. 29 Sept. 1813. Dylika små minnespenningar präglades i Berlin öfver hvarje vigtigare tilldragelse under befrielsekriget mot Napoleon 1813 och 1814, att bäras af personer, som i dessa tilldragelser deltagit. — K. Mk. i silfver.

Sandels hade med stor utmärkelse deltagit i Finska krigen 1788—1790 och 1808. Under Tyska befrielsekriget

anförde han segrande andra armefördelningen och 6:te brigaden i slaget vid Roslau samt deltog i de ryktbara fältslagen vid Gross Beeren, Dennevitz och Leipzig; ledde sedermera belägringen af Maestricht, och återförde, efter fredens afslutande, som General Befälhafvare Svenska armeen till fäderneslandet. Under Norska kriget anförde han 2:dra fördelningen af den mot Norge sammandragna armeen och bröt med den in öfver riksgränsen d. 30 Juli 1814. Hans mod och kallblodighet i farans stund har gifvit Runeberg ämne till en sång i Fänrik Ståls sägner. I mer än ett fall påminner han om Johan Baner, fastän olika tidsförhållanden icke medgåfvo att vinna dennes härförarerykte.

JOHAN WOHLEAHRT.

Född d. 5 Aug. 1751. Grosshandlare i Göteborg; Kamererare vid Sjöassurans kompaniet. Död. d. 6 Juni 1831.

En minnespenning öfver honom jemte D:r Pehr Dubb, se längre fram, pag. 319.•316

Wohlfahrt åtnjöt anseende inom Göteborgska samhället för sin verksamhet som Direktionsledamot i stadens stiftelser för välgörande ändamal.

GUSTAF WILHELM AF TIBELL.

Född d. 12 Maj 1772. Friherre; President i K. Krigs Collegium; General Löjtnant; Kommendör ni. st. k. af K. iS. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 8 Mars 1832.

Åts. G. W. A TIBELL L. B. GEN. L. T. R. COLL. MILIT. PRAES. NAT. 1772 DEN. 1832. Hufvudet, h/s. — Nederst: L. p.

Fråns. GEMINUM SIBI POSCIT HONOREM. En trofé af en antik rustning, omgifven af två kransformigt böjda lagerqvistar; vid trofeens fot Minervas uggla. I afskära.:

SOCIO SUO MERITISS. R. ACAD. SCIENT. SV. MDCCCXLVII.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1847. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Sedan Tibell som LTnderofficer med utmärkelse deltagit i Finska kriget 1788—1790 och derefter tjenstgjort som Kompanichef vid Krigsakademien, ingick ban 1798 i Fransk tjenst, deltog som Inge-niörofficer i Italienska kriget och uppsteg till Brigad Generals värdighet. Återkallad 1803 af Gustaf IV Adolf och af honom omfattad med stort förtroende, steg han äfven i hemlandet hastigt till vigtiga tjenst befattningar inom K. Krigs Collegium och som Chef för Fält-mät ningscorpsen samt General Adjutant för armeeji, hvilka alla lemnades när Konungen skildes fran riksstyrelsen. Ar 1811 utnämndes ban till Chef för K. Ingeniörcorpsen, bildad af de da förenade Fortifikations och Fältmätnings corpserne; men d. 11 Febr. 1812 måste han på nytt lemna statens tjenst och först 1814 inträdde han åter i sin förra grad och tur. Hans kunskaper, hvilka äfven omfattade historiska ämnen, och hans stora arbetsnit föranledde hans användande i mänga kommiteer och särskilda uppdrag. Till följd af sådant förordnande utarbetade ban ett sammandrag af alla gällande författningar röramle krigsväsendet till lands, hvilket utkom från trycket 1822. Ar 1796 deltog han i stiftandet af Svenska Krigsmannasällskapet•317

(sedan K. Krigsvetenskaps Akademien) och blef detta sällskaps förste Sekreterare, lika som han under vistandet i Italien erhöll dylik befattning i ett på hans förslag der stiftadt likartadt samfund.

JONAS KJELLBERG.

Född d. 22 Oct 1152. Grosshandlare i Göteborg. Död d. 14 April 1832.

1.

Åts. IONAS KIELLBERG GROSSHANDLARE. Bi öst-bilden, b. s., i tidens drägt. Vid nedra kanten: född d. 22 oct. 1752. — Under axeln: m. f.

Fråns. FÖR FRIKOSTIGT UNDERSTÖD TILL BEREDANDE AF YNGRE ARBETARES BILDNING TACKSAMT AF GÖTHEBORGS HANDTVERKARE 1828.

Diam. 13 lin. (10 stork). Grav. af M. Frumerie. Slagen af Göteborgs Handtverksskolas styrelse 1828, att lemnas Kjellberg såsom tacksamhetsbevis för hans frikostiga understöd till en 15 år förut i staden inrättad söndagsskola för handtverksgesäller och lärlingar. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. FÖR NITISK VÅRD OM GÖTHEBORGS SÖNDAGS SKOLA.

Diam. m. m. lika med N:o 1. Slagen af samma Skolstyrelse, att utdelas till personer i Göteborg, som i styrelsen deltagit. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

o

o t

o

Ats. Densamma som till N:o 1.

Fråns. AF GÖTHEBORGS SÖNDAGS SKOLAS STYRELSE TILL---- (tomt rum för namnets inristande) FÖR

UTMÄRKT FLIT OCH SEDLIGHET. I afskärn.: gifven vid 18.. (rum för årtalets fyllnad) års examen.•318

Diam. m. m. som N:o 1. Slagen af samma Skolstyrelse, att som belöning och uppmuntran utdelas åt lärjungar vid skolans års-examina. — K. Mk. i bronz; B-n i silfver.

Kjellbergs nit för utbredande af upplysning och bildning stannade icke vid dessa bemödanden för den arbetande klassens undervisning. Med frikostiga understöd bidrog ban till bibelns spridning, missionsverkets framgång och utgifvandet af skrifter, äfven af vetenskaplig art, hvilka ban ansåg befrämja kristligt lif och försvara troslärans renhet.

LARS CHRISTIAN TINGSTADIUS.

Föcld d. 12 Juni 1150. Med. D:r; Medicinalråd; Professor i anatomi och kirurgi i Stockholm; Kommendör af K. W. O. Doll d. 12 Maj 1832.

Åts. L. C. TINGSTADIUS PROFESS. RIDD. AF K. W. O. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined Wasaorden. — Under axeln: c. e.

Fråns. KL. SV. PATR, SÅLLSK. Kongl. Patriotiska Sällskapets vanliga jetonprägel. Se pag. 182.

Diam. 11^ lin. (8 storl.). Atsidan grav. af C. Enhörning. (St. på K. Myntet). Slagen 1809 af'nämnda Kongl. Sällskap (hvars Præ-ses Tingstadius da var) såsom gärd af tacksamhet för flera prof af hans välvilja och frikostighet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Tingstadius var pa sin tid en af hufvudstadens mest ansedda och anlitade Läkare, bekant för sin originela, någon gäng stötande rättframhet. Ehuru en svar sjukdom år 1783 beröfvade honom synförmågan på ena ögat och efterlemnade plågor, dem han aldrig fullkomligt öfvervann, fortfor ban likväl, med oförminskadt nit och förtroende, att offra sina krafter åt andras hjelp, intill år 1810, då han nedlade sin praktik och bortflyttade till sin egendom i Södermanland, der han tillbragte sin återstående, lefnad. Flera välgörande stiftelser bevara hans namn i tacksam hogkomst.•319

PEIIR DUBB.

Född d. 14 Jan. 1150. Med. D:r; Öfverfältläkare; Förste Amiralitetsmedials vid Armeens flottas eskader i Göteborg; Styresman for Sahlgrenska sjukhuset; Kommendör m. st. k. af K. W. O.; Riddare af K. Carl Xllhs O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 6 Jan. 1834.

1.

Ats. TILL TACKSAMHET FOR YTTERLIGARE TIO ARS VÅRD OCH MÖDA ÅT DIRECTORERNE FEHR DUBB OCH JOH. WOHLFABRT AF VÄNFASTE BRODER D. 19. NOV. 1799.

Fråns. FÖR HVILAN OCH NÖIET. Samma Frånsida som till minnespenningen öfver Jonas Tranehell och Robert Innes. Se pag. 265.

o

Diam. 11 lin. (8 storl.). Atsiclan grav. af L. Grandel. Slagen 1799 af den s. k. Bachelen-klübben i Göteborg*). — K. Mk. o. B-n i tenn; Upsala Universitets Myntk. i silfver.

2.

Åts. DOCTOR PER DUBB AMIRALIT. MEDICUS RIDD. AF K. W. O. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt, med Wasaorden. — Under axeln: c. k.

Fråns. = ERKÅNSLA AF GÖTHEBORGS STAD HVARS FATTIGVÅRD INRÄTTAD EFTER HANS FÖRSLAG VANN VERKSTÄLLIGHET GENOM HANS DRIFT. I afskärn.: på

STADENS ÄLDSTES BEKOSTNAD 180(3.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af C. Enhörning. (Sto. på K. Myntet). Slagen 1806 af Borgerskapets äldste i Göteborg. Åtsidans stamp oingjordes två gånger innan den godkändes. — K. Mk o. B-n i silfver.

D:r Dubb egde stort anseende i sin ort, både som läkare och medborgare. Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg och karantänsinrätt-

*) Talet 20 i afskärningen på Frånsidan angaf riktigt klubbens ålder, niir denna Frånsida gjordes är 1/89. För att riiita årsuppgiften har nian på ett och annat exemplar med grafstickel ändrat 20 till 30. Etl sådant exemplar förvaras i Brukspatron C. Östbergs (f. d. J. Seharps) samling.•

ningen på Känsö i Bohuslänska skärgården anordnades efter hans förslag och under hans ledning, äfvensom fattigvården i Göteborg, i hvilken stads öfriga kommunalärender han tog verksam och afförande del. Man har derför sagt att förtroendet till hans ofelbarhet var inom detta samhälle så stort, att stadens klockor ställdes efter hans ur. Af Konungen kallades han till Ledamot i en kommite för utarbetande af förslag till ordnande af hela rikets fattigvård.

FREDRIK BOGISLAUS VON SCHWERIN.

Grefve. Född i Stralsund d. 7 Oct. 1764. Th. D:r;

Kongl. Hofpredikant; Kontraktsprost och Kyrkoherde i

Sala; Fullmäktig i Rikets Ständers Bank; Ledamot af K. N. O.; Ledamot af K. W. A.*) Död cl. 9 April 1834.

Åts. FREDER. BOGISL. A SCHWERIN COMES. Hufvudet, h. s., med halskrage. Vid nedra kanten: d. i oct. mdcccxxxiv. — Nedanför: M. frümerie.

Frans. JUSTO ET TËNACI. Vid nedra kanten: collegae et AMici. Ett ymnighetshorn fullt med mynt, inom en eklöfskrans.

Diam. 15 lin. (13 stork). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen 1834 af Fullmäktige i Rikets Ständers Bank, med anledning af det Svenska myntväsendets ordnande genom realisationen, för hvilken Gr. Schwerin länge och ihärdigt hade kämpat. Den 1 Oct. nämnda ar började Banken utvexla silfver. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Schwerin började -sin bana som militär, men lemnade 1784 krigstjensten; blef två år derefter Kongl. Hofpredikant och utnämndes 1788 till Kyrkoherde i Sala, i strid mot stadens privilegier. Hans rastlösa verksamhet vände sig periodiskt åt olika håll och slutade vanligen ej förr än han, i hvarje riktning, hade nått sitt mål. Sa var han skiftevis ifrig landtbrukare, trädgårdsodlare, historieskrifvare, belletrist, musiker, politiker och

tinancier. Som riksdagsman var han en tid chef för oppositionen på Riddarhuset, innan denna genom sin demokratiska riktning vexte honom öfver hufvudet. Sina sista år

*) Grefve Schwerin afsade sig år 18L'l ledainotskapet i K. Wetenskaps Akademien, af missnöje med de nya stadnar nes föreskrift om Ledamöternas indelning i klasser./hg.

/}rry. OJo.

använde han som Fullmäktig i Banken under ihärdig kamp for realisationens genomförande, hvilket mål uppnåddes samma ar döden satte en gräns för hans vidare verksamhet.

ERIK CARL TRAFYENFELT.

Född d. 8 Nov. 1774. Med. D:r; Medicinalråd; Professor; Riddare af K. N. O. och af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 17 Jan. 1835.

1.

Åts. C. TRAFVENFELT M. D. R. COLL. SAN. ASS. PROF. EQV. O. ST. P. ET V. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Nedanför: M. frumekie.

Fråns. SODALI DILECTO ET PER QUINQUENN. SE-CRETARIO OPT. MERITO SOCIETAS MEDICOR. SVEC. A. MDCCCXVII. inom en lagerkrans.

Diam. 12^ lin. (9 stork). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Läkare Sällskapet 1817, då Trafven-felt der nedlade sin femåriga sekreterarebefattning. — K. Mk. o. B-n i silfver.

é

2.

En minnespenning, upptagande D:r Trafvenfelts namn bland Svenska Läkare Sällskapets stiftare, se under Frih. Berzelius († 1848).

Trafvenfelt hade med synnerligt nit deltagit i Läkare Sällskapets stiftelse och befrämjat dess ändamål, dels genom sin otröttade verksamhet, dels genom en betydlig gafva af penningar. Som läkare och menniskovän har han lemnat ett aktadt och kärt minne.

ERIK NORDEWALL.

Född d. 2 Juli 1753. Öfverste Löjtnant vkl Flottans Mekaniska corps; Föreståndare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Döcl d. 2 Maj 1835.

Åts. ERICUS NORDEWALL. Hufvudet, v. s. — Nedanför: M. F.

Frans. QUAS NATURA NEGAT PRAEBUIT ARTE YIAS. Två slussar med vindbroar och underskrift: troll-

håttan. telge. I afskäl'1).: socio meritiss. reg. ac. scient. svec.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1836. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Bland de många byggnadsarbeten Nordewall (kallad Nordwall, innan lian 1816 adlades) utfört, förtjena i första rummet nämnas ka-nalerne ocli slussarne vid Trollhättan och Södertelge, hvilka öppnades för segelfarten, den förra 1800, den sednare 1820. Till båda dessa storartade, redan under föregående tider patänkta, företag hade han sjelf uppgifvit planen. Derjemte fullbordade han Strömsholms kanal (1782), uppförde vid Dannemora grufvor en dam till skydd mot Gruf-sjöns öfversvämningar, förbättrade uppfordringsverken vid Fahlu grufva, anlade mekaniska verk vid Elfdals porfyrbrott, inrättade vattenverk och machinerier för gevärsfaktoriet i Carl Gustafs

stad och vid åtskilliga bergverk.

CARL PETER HÄLLSTRÖM.

Född d. 27 Fehr. 1774. Öfverste Löjtnant; Kapten vid Sjömätningscorpsen; Chef för norra kanaldistriktet och för Sjökartearkivet; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Löd d. 13 Mars 1836.

Ats. C. P. HÄLLSTRÖM SUB CHILIARCHA EQV. A UR. Hufvudet, h. s. — Nedanför: M. r.•323

Fråns. MARIS ET TERRAE MENSORI på ett band lindadt om två eklöfsqvistar, som bilda en krans kring en grupp af instrumenter (glob, mätkedja, diopterlineal, qvadrant, cirkelmätare, penna) och kartor. I afskärn.:

socio meritiss. r. acad. scient. holm. mdcccxli.

Diam. 10J lin. (7 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1841. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Hällström, bildad af den bekante patrioten Friherre Sam. Gustaf Hermelin, har förvärfvat ett aktadt namn genom sina många lika noggranna som prydliga kartor, till en del utgifna i den Hermelinska (sedan Geografiska Inrättningens) samling af provinskartor, genom anställda triangelmätningar och polhöjdsobservationer, afväg-ningar af vattendrag, sjömätningar m. fi. för landets undersökning och kommunikationers förbättrande vigtiga arbeten.

GEORG MAGNUS HELSING1US.

Född d. 13 Mars 1786. Sekreterare i Fikets Ständers Bank; Riddare af K. N. O. Död d. 20 Jan. 1838.

Åts. G. M. HELSINGIUS AERAR. ORDD. R. SY. A SECR. Hufvudet, v. s., med en enkel halskrage. Vid nedra kanten: na t. 1786 den. 1838. Under bilden: frumerie.

Fråns. PROB1TATIS ET LABORUM. Svea, en qvinna med Svenska skölden och lejonet vid sidan, sitter sörjande, med armen stödd på en afskuren kolonn prydd med de fyra riksståndens sinnebilder, svärd, bok, inerkuriistaf och sädesskära. Vid foten ett omstjelpt ymnighetshorn med utfallande penningar. I afskära.: memores ordd. regni svec.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Rikets Ständer vid 1840—41 ars riksdag. Om-skriften måste läsas i sammanhang med skriften i afskärningen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Helsingius, som berömligen tjenstgjort i Banken 36 år, deraf 21 år som Bankosekreterare, egde noggrann kännedom af detta verk och utarbetade förslag till dess förändrade organisation jemte nva arbetsordningar.•324

BERNHARD HENRIK CRUSELL.

Född d. 15 Oct. 1775. Medlem af Kongl. Hofkapellet;

Musikdirektör vid Kongl, lista och 2:dra Lifgrenadier-regementena. Död d. 28 Juli 1838.

Åts. BERNHARD. HENRIC. CRUSELL. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. xv. oct. mdcclxxv. — Nedanför bilden: c m m.

Fråns. TU CALAMOS INFLARE LEYES TU DICERE VERSUS. En lyra och en klarinett, omgifna af lager, samt en upprullad notskrift på en kubisk fot.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. 1837 af C. M. Mellgren för lians serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Crusell behandlade med stor konstnärsskicklighet flera instrument, företrädesvis klarinetten. Som tonsättare vann ban hjertan och rykte, äfven utanför fäderneslandets gränser.

PETER HENRIK LING.

b ödd d. 15 Nov. 1776. Professor; Föreståndare för Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm; En af de Aderton

i Svenska Akademien; Riddare af K. N. O.

Död d. 3 Maj 1839.

Åts. CjMlUK mm Hufvudet, h. s. —

Under kanten: , A M.

Fråns. mRIR: KLR1 fRLMXf: ILRITifTfLll: (Furir fornfrodum idrottamanni, d. ä.: At den fornkunnige kämpen). En harpa i fornnordisk stil på ett svärd och en eklöfsqvist lagda i kors. I afskärn.: P+fTJYJRKI: V\Y: K; I hl ni ini: (Thokkamarki uk kenslulaun, d. ä.: Gärd af högaktning och tacksamhet).

Diam. 20 lin. (20 storl.). Grav. af guldsmeden J. A. Malm, på bekostnad af åtskilliga Lings vänner och lärjungar 1821. — K. Mk. o. B-n i silfver.•325

Efter ett kringirrande ungdomslif, fullt af nöd och pröfningar, anställdes Ling som Fäktmästare och Gymnastiklärare vid Lunds Universitet; flyttade 1813 till hufvudstaden, der han blef stiftare ej allenast af det Gymnastiska Centralinstitutet utan äfven af en på vetenskapliga grunder hvilande gymnastiklära, som både inom och utom fäderneslandet vunnit erkännande och blifvit ett kraftigt medel att utbilda ungdomens fysiska krafter, gifva krigaren större förtroende till sina vapen samt att afhjelpa månget lidande hos det försvagade slägtet. Som skald var Ling icke mindre originel. Den nordiska gudasagan och det nordiska kämpalifvet utgjorde föremål för hans dikter och beundran. Likväl lyckades han ej på denna väg att grundlägga någon skola.

JOHAN OLOF WALLIN.

Född d. 15 Oct 1779. Th. B:r; Sveriges Ärkebiskop och Prokansler för Upsala Universitet; Konungens Öf-v er hof predikant; En af de Aderton i Svenska Akademien; Andlig Ledamot af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. \V. A. ocli af K. W. H. o. A. A. Böd cl. SO Juni 1839.

Åts. JOH. OL. WALLIN. Hufvudet, h. s. — Vid nedra kanten: nat. d. nv. oct. mdcclxxix. — Nedanför bilden: c. ir.

Fråns. GLORIA IN EXCELSIS DEO. En Davidsharpa, öfver hvilken syns stjernbilden Carlvagnen (Stora Björn). — Vid kanten: c. m.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. 1835 af C. M. Mellgren för en serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Wallin, som varit Lektor vid Krigsakademien, Kyrkoherde i Adolf Fredriks församling, Domprost i Westerås och 19 år Pastor primarius i Stockholm, innan han 1837 utnämndes till Arkebiskop, intager som andlig vältalare och som skald, bildad pä klassisk grund, ett af de yppersta rummen i vår litteraturhistoria. Oförgätliga äro hans förtjenster af den omarbetade Svenska psalmboken, hvilken utan hans kraftiga, om man så vill, egenmäktiga ingripande i det långsamma kommitearbetet, sannolikt ännu länge låtit vänta på sig. Huru man än må bedöma detta hans vigtigaste arbete, måste likväl enhvar tacksamt erkänna ej mindre den vördnad, hvarmed hän bibehållit det förträffliga hos de gamla, än den utmärkta skaldegåfva som röjer sig i de nya eller omarbetade psalmer han sjelf meddelat. Att han at326

undseende mot andra författare upptagit åtskilligt, som hellre bort utelemnas, var utan tvifvel ett vilkor för framgången af det hela. Med rätta har han ock blifvit kallad »Davidsharpan i norden», på hviken benämning Frånsidans sinnebilder syfta. Ej mindre förtjenar han tack derför att han tillintetgjorde försöket att till allmänt antagande framtvinga en oduglig ny bibelöfversättning.

ARVID HENRIK FLORMAN.

Född d. 4 Sept. 1761. Med. D:r; Professor i anatomi, kirurgi och veterinärvetenskap vid Lunds Universitet; Riddare af K. A. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 21 Jan. 1840.

Åts. A. H. FLORMAN ANAT. ET CHIR. PROF. LUND. Hufvudet, h. s. Nedanför: nat. 176 1. den. 1840. —

Under halsen: P H l.

Fråns. ARCANA DEAE SCRUTATUR IN EXTIS. En Romersk offerprest (Flarnen) med lyftad knif, står färdig att offra en vädur liggande framför ett lågande altare. V id sidan på en fotställning står Helsogudinnans (Hygiæas) bild. 1 afskärn.: socio suo meritiss. r. acad. scient. svec. a.

MDCCCLI.

Diam. 10A lin. (7 storl.). Grav. af P. II. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1851. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Florman har öppnat ett nytt skifte af anatomiens studium vid Lunds Universitet, der han en längre tid på olika lärosalar undervisade i mennisko- och djuranatomi. Hans utgifna lärobok i osteolo-gien begagnas ännu i de Svenska läroverken. Den utmärkte vetenskapsmannen var tillika en eftersökt läkare, företrädesvis hos de fattiga, och deltog med värma i utrotelsekriget mot fyllerilasten. Hans anatomiska samlingar och ett dyrbart bibliothek, hvilket han fortfor att öka, äfven sedan han (1828) upphört att bestrida professionen, skänktes, jemte största delen af hans innehållsrika handskrifter, till Lunds Universitet. K. Wetenskaps Akademien mottog af honom ett kapital af 1000 Riksdaler Banko, hvaraf räntan årligen utdelas åt författare af någon godkänd anatomisk afhandling.

i

GUSTAF af KLINT.

Född d. 31 Maj 1771. Vice Amiral; Ordförande i Sjöförsäkrings Öfverrätten; Kommendör m. st. k. af K. S. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 April 1840.

Åts. GUST. A KLINT CLASSIS SV. PRAEF. NAT. MDCCLXXI DEN. MDCCCXL. Hufvudet, h. s. — Nederst: LUNDGREN F.

Fråns. APERIT SYRTES. En strålande stjerna öfver en del af jordklotet, på hvilket synas konturerne af Europas kustländer samt Asiens och Afrikas stränder vid Medelhafvet och Svarta hafvet, så vidt dessa äro upptagna i den af Amiral Klint utgifna Sjöatlas. Resten af jorden döljes i moln. I afskärn.: rei bellicae naval. reg. societas mdcccxli.

Diam. 14 ½ lin. (12 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Örlogsmanna Sällskapet i Carlskrona 1841. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Redan vid 11 års ålder fick Klint sin första officersfullmakt i Svenska flottan. Under Finska kriget 1788—1790 bidrog hans förutseende och kännedom af farvattnen vid flera tillfällen att rädda större eller mindre afdelningar af flottan från förluster eller undergång, och hans råd, äfven då de icke följdes, befunnos alltid välgrundade. Största delen af hans verksamma lif egnades åt bildandet af sjöofficerare, och företrädesvis åt utarbetandet af *Sveriges Sjöatlas* — ett verk, som bland alla sjöfarande nationer vunnit välförtjent förtroende och gör heder åt författaren och hans fädernesland.

LEONARD GYLLENHAAL.

Född d. 3 Dec. 1752. Major; Riddare af K. W. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 13 Maj 1840.

Åts. LEON. GYLLENHAAL ENTOMOL. SVEC. NAT. MDCCLII. DEN. MDCCCXL. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med kappa och Wasaorden.328

\

Fråns. DIVAM COLUIT IN IMAGINE PAR VA. En offerprest, lutad öfver Cybeles (Naturens) genom gudinnans hufvud betecknade altare, betraktar en fjäril krypande ur sin puppa. I afskärn.: socio meritiss. r. acad.

sciext. svec. a. mdcccxlviii.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af P. 11. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1848. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gyllenhaal tog, efter 26 ars tjenst i Kongl. Lifdrabantcorpsen, afsked 1799, med Majors fullmakt. Den föga ansträngande tjensten lemnade mycken ledighet, hvilken, likasom hans hela återstående lefnad, egnades at landtbruket pa hans egendom Ilöberg i Westergötland och at naturvetenskaperna. Hans utgifna Insecta Scecica skattas som ett hufvud-verk inom entomologien. Derjemte lemnades värdefulla bidrag till Schönherrs och Fallens vetenskapliga arbeten. Hans dyrbara insektsamling skänktes till K. Wetenskaps Societeten i Upsala.

ROBERT HENRIK REHBINDER.

Född Svensk Friherre d. 15 Juli 1111. Sedan Grefve; Verkligt Kejserl. Ryskt Geheimeråd; Minister Statssekreterare för Storfurstendömet Finland; t. f. Kansler för Universitetet i Helsingfors; Kommendör af K. N. O. Böd d. 8 Mars 1841.

o

Ats. ROBERTUS IIENRICUS REHBINDER COMES. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. d. 15 jul. a. i777. mört. d. 8. marx. a. 1841. — Under halsen: Gravören P. Utkins namn med Ryska bokstäfver.

J

Fråns. VIRO MER I TIS DE PATRIA INCLYTO PIETAS CIVIUM inom en eklöfskrans.

Diam. 17 lin. (15 stork). Grav. af P. Utkin i St. Petersburg. Slagen af Gr. Rehbinders vänner i Finland efter hans död. — K. Mk. i silfver; B-n i bronz.

Efter några års militärtjenst (1788—1795) ingick Frih. Rehbin-der på den civila embetsmannabanan och var Assessor i Åbo Hofrätt, när Finland år 1809 lösrycktes från Sverige. Genast derefter framstod han bland de män, som kraftigast inverkat på ordnandet af detta lands nya förhallanden, at hvilkas ledning han sedan oafbrutet egnade sitt verksamma lif.•329

JAKOB GUSTAF I)e la GARDIE.

Grefve. Född d. 18 Juni 1768. En af Rikets Herrar; Öfverste Marskalk hos H. M. Drottning Desideria; General; Kapten Löjtnant vid K. Lifdrabantcorpsen; Ordförande i rikets Allmänna ärenders Beredning; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. saint Ordens Vice Kansler; Riddare af K. Carl XIII:s O.; Ledamot af

K. W. H. o. A. A. Död cl. 26 April 1842.

•

Äts. COMES JAC. DE LA GARDIE E REGNI PROCER. Hufvudet, h. s. — Nederst: M: frumerie.

Fråns. PRAESIDI HONORARIO PER XX FERE AN-NOS INDEFESSO LABORE REBUS 1PSIUS CONSULENTI COETUS GERM. HOLM. GRATISSIMO ANIMO MDCCCXLII inom en krans af sammanflätade ek- och palmblad.

Diam. 15^ lin. (13 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Tyska Församlingen i Stockholm, då Gr. De la Gardie 1842 lemnade sin befattning som Præses honorarius i församlingens kyrkoråd, till hvilken han d. 19 Maj 1823 mottog församlingens kallelse. Minnespenningen hann likväl icke blifva färdig före hans död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. De la Gardie hade varit anställd som Envoyé extraord. vid hofven i Wien (1799—1801) och Madrid (1813—1815), förde landt-marskalksstafven vid landtdagen i Pommern 1806 och riksdagen i Stockholm 1833—1835,

och satt ordförande eller ledamot i en stor mängd sällskap och föreningar. Hans nitfulla omsorg bidrog väsentligt till stiftande af Stockholms sparbank och Sällskapet för vexel-undervisningens befrämjande. På sin egendom Löberöd i Skåne grundade han vackra samlingar af böcker, handskrifter, handteckningar m. m., hvaraf hans arfvingar lemnat större delen till Lunds Universitet. Med betydliga uppoffringar lät han i det s. k. De la Gardieska Archivet, utgifvet af P. Wieselgren, ur dessa samlingar allmängöra en stor mängd handlingar, upplysande fäderneslandets samt enskilda slägters och personers och Svenska litteraturens historia.•330

JOHAN HOLMBERGSON.

Född d. 24 Juni 1764. Jur. D:r; Juris Patrii et Romani Professor vid Lunds Universitet; Riddare af K. N. O. Död d. 26 Maj 1842.

Åts. JOH. HOLMBERGSON JUR. D. ET PROF. LUND. Hufvudet, v. s., med kalott. Vid nedra kanten: nat.

,mdcclxiv. den. MDCCCxLii. — Nedanför bilden: LEa ahlborn-.

Fråns/ INTERPRETI SAGAClSSIMO. En bok med tre kronor på permen (Svenska Lagen) liggande på en fyrkantig fotställning. I afskärn.: pietas discipulorum

mdcccliv.

Diam. 17 lin. (15 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Holmbergsons fordna lärjungar, enligt beslut fattadt 1854. Minnespenningen utkom dock icke förr än 1859. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Holmbergson befordrades 1810 från Juris oecon. et cominerc. adjunktsplatsen i Upsala till professionen i Lund, der ban i 30 år i sjelfva verket ensam utgjorde den Juridiska Fakulteten. Knappt någonsin har den juridiska bildningen vid våra Universiteter egt en lika utmärkt målsman. Han var på samma gång grundlig föreläsare och samvetsgrann examinator, och förstod derjemte att hos sina lärjungar väcka bog för vetenskapen och mana dem till sjelfverksamt studium , icke ensamt för examen utan för lifvet. Från hans lärosal har ock ett stort antal utmärkt dugliga män utgått i samhällets tjenst.

PEHR FRIGEL.

Född d. 2 Sept. 1750. Sekreterare i K. Musikaliska Akademien. Död d. 24 Nov. 1842.

Åts. PETRUS FRIGEL. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. Nederst: M. frumerie.

F rån s. SUO PER ANN. X LV SECRETARIO JAM AMPL. NONAGENARIO MERITORUM IMMORTALIUM MEMOR R. ACAI). MUSIC. HOLM. MDCCCXLI inom en lagerkrans.•331

Diam. 13] lin. (10 storl.). GTav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Musikaliska Akademien i Stockholm 1841, dà Frigel der nedlade sekreterarebefattningen, hvilken ban 45 år hade bestridt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frigel hade varit Sekreterare i K. Statskontoret och tidtals Protokollsförande i Statskonseljen, men lemnade, till följd af bruten helsa, dessa och andra statens värf redan ar 1801, derefter mera uteslutande egnande sig åt sekreteraregöromalen i K. Musikaliska Akademien. Han stod i vänskaplig förbindelse med flera af samtidens största tonsättare, af hvilka hans kompositioner högt värderades. Bland dessa intager lians oratorium: Försonaren på Oljoberget utan tvifvel första rummet.

9

PETER WINBLADH.

Föcld d. FI Nov. 1775. Skräddaremästare i Stock-

o

kolm; Ålderman; Major och Bataljonschef viel Stockholms bor ger skåps militär corps; Riddare af K. W. O. Död

d. 20 Juni 1843.

Åts. TILL STADSMAJOREN RIDD. AF K. W. O. PETER WINBLADH AF LOFL. SKRÅDDAREEMBETET I STOCKHOLM D. 3 APRIL 1843. inom en eklöfskrans.

Fråns. ÅLDERMAN 1818—1832 EN AF STOCKHOLMS BORGERSKAPS FEMTIO ÅLDSTE 1819—1839 RIKSDAGSMAN 1823—1828—1834. —__ I afskära.: föredöme af ordning

redlighet och hjelpsamhet.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af Abr. Salmson. (St. på K. Myntet). Slagen af Skräddareembetet i Stockholm 1843. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Winbladh åtnjöt stort förtroende inom sin samhällsklass, af hvilken han valdes till ombud i Borgareståndet vid tre riksdagar. Han kallades ock till ledamot i åtskilliga direktioner och kommiteer.•332

LARS HJ ORTSBERG.

Född d. 22 Nov. 1772. Hofintendent; Aktör vid Kongl. Theatern; slutligen Andre Departementschef och Ledamot i Direktion öfver samma Theater. Död d, 8 Juli 1843.

Åts. LAUR. HJORTSBERG ACTOR SCEN. THE AT. REG. HOLM. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. mdcclxxii den. mdcccxliii. — Nedanför bilden: M. v.

Fråns. LONGE PARS MAXIMA LUCTUS. Sånggudinnan Thalia stående, med masken och jocusstafven, läg- ,ger en murgrönskrans på en grafvård, å hvars framsida läses: roscio svecico. 1 afskärn.: pietas theatri novi hol-

miensis.

Diam. 14i lin. (12 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af Nya Theaterns medlemmar i Stockholm 1843. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Hjortsberg omfattades af Konung Gustaf III med synnerlig nåd, upptogs i Konungens enskilda tjenst som page (gargon bleu), fick tillsyn öfver bibliotheket pä Haga och följde som Lektor Konungen intill dess död. Från barndomen hade Hjortsberg med kärlek egnat sig åt skådespelarkonsten och han var under en lång följd af år, företrädesvis i komiska roler, Svenska Kongl. Theaterns yppersta prydnad.

PEHR von AFZELIUS.

Född d. 14 Dec. 1760. Med. D:r; Konungens Förste Archiater; Professor i t /teoretisk och praktisk medicin vid Upsala Universitet; Kommendör m. st. k. af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 2 Dec. 1843.

1.

o

Ats. PETRUS VON AFZELIUS ARCHIATER. Hufvudet, h. s. Derunder Nordstjerneorden» riddarestjerna. — Inder kanten af halsen: L P L.•333

Fräns. PRUDENTI AUDACIA. En bevingad genius (Läkekonsten) står på en krokodil och stöder sin ormstaf på dess hufvud. I afskärn.: insPectori meritissimo stud.

juvent. fennica ups. mdcccxxi.

Diam. 11 lin. (8 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. Slagen 1821 af Finska nationens studerande i Upsala, hvilkas Inspector Afzelius hade varit sedan 1804. Figurerne på Frånsidan, tagna ur Afzelii adeliga vapen, beteckna läkekonstens magt att betvinga det materiela onda. Inskriften var hans valspråk, upptagande begynnelsebokstäfverna af hans namn och sannt uttryckande hans egenskaper som praktiserande läkare. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. PRUDENTI AUDACIA. Hufvudet, b. s., med kalott. Derunder en æskulapiistaf. — På bröstkanten: l r. i,.

Fråns. PETRO Y. AFZELIO PER L ANNOS DOCTORI MERITISSIMO SOC. MEDICOR. SYEC. MDCCCXXXV. inom en krans af hälften laser, hälften ek.

c? '

Diam. 161 lin. (14 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Läkare Sällskapet och lemnad Afzelius af hans lärjungar och vänner, dä han vid 1835 års promotion i Upsala blef Jubeldoktor. — K. Mk. o. B-n i silfver.

o

Ats. PETR. Y. AFZELIUS PR. ARCHIAT. REG. MED. PROF. UPS. Hufvudet, h. s., med kalott, kopieradt efter N:o 2. Nedanför: nat. i 7 o o. den- 1843.

Fråns. ABIIT YATES ORACULA MANENT. En Æscu-lapii prest vid ett lågande altare omslingradt af en orm. 1 afskärn.: socio meritiss. reg. ac. sc. svec. mdccclvii.

Diam. lO.| lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1857. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Afzelius (adlad 1815 von Afzelius) var en man af omfattande lärdom och praktisk duglighet, hvarför han ock användes i många uppdrag, äfven utanför hans egentliga embetsåligganden, såsom i kommitteer för ordnande af hufvudstadens fattigvård, rikets undervisningsverk, armeens medicinalverk m. m. Som Akademisk lärare och praktiserande läkare åtnjöt han stort anseende och förtro-

ende. Länge, och ännu i hans höga ålderdora sedan han nedlagt sina befattningar, söktes lians råd sora orakelsvar i svårare sjukdomsfall.

MAGNUS BRAHE.

Grefve. Födcl d. 2 Sept. 1790. En af Pakets Herrar; Riksmarskalk; General Löjtnant; Förste Adjutant hos Konung Carl Johan och Chef för Konungens Adjutants och Ordonanceoßcerare corps; Sekundchef för K. Lifgardet till häst; Kansler för K. Krigsakademien; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. och Ordens Öfverste Skattmästare; Riddare af K. Carl XllLs O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 16 Sept. 1844.

1.

Åts. GREFVE M. BRAHE EN AF RIKETS HERRAR GENERAL ADJUTANT FÖR ARMEEN. Bröstbilden, h. s., i generalsuniform, med serafimerbandet öfver bröstet saint, Svärdsordens kominendörsstjerna och Carl XIII:s Orden om halsen och mantelveck. — Nedanför: lundgken f.

Fråns. ÅT EN ÅLS K AD OCH AKTAD ORDFÖRANDE AF SVENSKA ARMEENS FULLMÄKTIGE ÅR 1839 inom en lagerkrans.

Diam. 18', lin. (17 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen 1839 af Svenska armeens Fullmäktige, under hvilkas sammanträde d. v. General Adjutanten Gr. Brahe varit Ordförande. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

r»

Ats. MAGNUS BRAHE. Hufvudet, h. s., med veck kring halsen. — Nedanför: penk lundgken f.

Fråns. STETIT AD FINEM LONGA TENAXQUE FI-DKS. Grefve Brahe, i Serafimerorden drägt, står sörjande vid Konung Carl Johans sarkofag, på hvilken ligger »-ii konglig krona å ett hyeride. I afskärn.: cives et

AMICI MIHVCXMV.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af P. H. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen 1844 af Gr. Brahes vänner och bekanta, att uttrycka deras aktning för hans rena och osvikliga trohet mot Konung Carl Johan, vid hvars sjukdoms och dödsbädd hans krafter uttömdes. Minnespenningen, hvars inskrift sålunda blef i dubbelt afseende sann, hann likväl ej fulländas sä tidigt, att den kunde lemnas Gr. Brahe före hans död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Åts. GREFVE MAGNUS BRAHE RIKSMARSKALK R. O. K. AF K. M. O. Hufvudet, h. s. — Nedanför: PEhr

lundgren fec.

Fråns. FÖREBILD AF TROHET OCH TACKSAMHET. Grefve Brahe i serafimerdrägt, med riksmarskalksstafven i hand, sitter sörjande vid ett grafmonument, på hvilket läses början af inskriften: carl xiv jo... Öfverst en strålande stjerna. I afskära.: konung carl xiv johans stab till

en älskad chef d. 28 april 1844.

Diam. 18i lin. (17 storl.). Grav. af P. II. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Konung Carl Johans stab, enligt beslut fattadt "vid stabens upplösning d. 28 April 1844. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Som Konung Carl Johans gunstling och vän egde Gr. Brahe stort inflytande, blef derför mycket anlitad och, hvilket var naturligt, af många klandrad. Om man ock kunnat visa att hjertats godhet någon gång förledt honom att begå misstag, har likväl ingen förmått framlägga någon handling, som fästat en fläck på hans minne. Hans fosterländska, ridderliga sinne, hans utmärkta förmåga att behandla de många, ofta vigtiga och grannlaga värf, som varit honom anförtrodda, måste hvarje sanningsvän aktningsfullt erkänna. De dyrbara skatter af konstverk, historiska urkunder och andra minnen från förgångna tider, han af ättgoda förfäder ärft, vardades med omsorg, förökades betydligt och höllos med förekommande välvilja för forskare och konstälskare tillgängliga. Konungatrohet har städse varit ett utmärkande drag inom Braheätten och Grefve Magnus häfdade denna sin ätts ära. Lik sin stamfader af samma namn, Gustaf II Adolfs tillgifne rådsherre, förmådde ban ej länge öfverlefva den konungslige. vän, hvars glädje och bekymmer han troget delat och åt hvars tjenst ban offrat sina bästa krafter.NILS GABRIEL SEFSTROM.

Född d. 2 Juni 1787. Med. D:r; Professor; Föreståndare ocli Förste Lärare vid bergsskolan i Fahlun; sedan adjungerad Ledamot i K. Bergs Collegium saint Föreståndare för cless mineralkabinett och proberkam-mare; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 30 Nov. 1845.

Åts. NILS GABRIEL SEFSTROM. Hufvudet, h. s. — Nedanför: lundgren f.

Fråns. MINNE OCH ERKÅNSLA AF FAHLU BERGSSKOLAS ELEVER inom en krans af hälften lager, hälften ek. Vid nedra kanten: den 28 jan. 1839.

Diam. 18 lin. (16 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St på K. Myntet). Slagen 1839 af personer, som begagnat undervisningen vid Fahlu bergsskola under den tid Sefström varit skolans Föreståndare och Förste Lärare. Dagen på Frånsidan var afskedsdagen, da han lemnade denna befattning, från hvilken han, till följd af sjuklighet, föregående året begärt och erhållit entledigande. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Sefström var en af Berzelii utmärktare lärjungar. Efter mångårig lärarebefattning vid Krigsakademien på Carlberg, Carolinska Institutet och Artilleriläroverket på Marieberg, blef han, när bergsskolan i Fahlun år 1820 stiftades, der anställd som Föreståndare och Förste Lärare. Genom organiserandet af denna skola, upptäckter i kemien, förbättringar i jernhandteringen, theorien om rullstensflodens verkningar på våra berg, det förtjenstfulla redigerandet af Jernkontorets Annaler under ett fjerdedels århundrade (1820—1845), undersökningar i bergverkens historia m. m. har han vunnit vetenskapligt rykte och anspråk på fosterlandets tacksamhet.

ESAIAS TEGNÉR,

Född d. 13 Nov. 1782. Th. D:r; Biskop i Wexiö Stift; hu af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör m. st. k. af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. 1V. //. o. A. A. Död d. 2 Nov. 1846.

Als. ESAIAS TEGNÉR, Hufvudet, h. s. — Nedanför:Pag. 5'/O.

Ihy. 54 6'.

/'<r y. O'//.I

Fråns. VETAT MORI. Saga, sittande vid en runsten bredvid Urdarbrunnen under asken Ygdrasil, ristar på en tafla: Frithiof.

Diam. 14 lin. (11 stork). Grav. 1834 af C. M. Hellgren för en af honom utgifven serie af minnespenningar öfver Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. Frånsidans stamp har förkommit*). — K. Mk. o. B-n i silfver.

Som Professor i Grekiska litteraturen (1812—1824) intog Tegnér ett af de främsta rummen bland de flera oförgätliga män, hvilkas lärdom och snille gjorde den nykarolinska perioden, till det mest lysande tidsrummet i Lunds Universitets historia. Äfven som Biskop och Ephorus fyllde han med ära sin plats. Talarens och skaldens rykte har dock gått ännu längre. Man har haft svårt att hänföra Tegnér till någon viss af de s. k. skolorna inom Svenska litteraturen, emedan hans snille var alltför omfattande, att kunna begränsas inom partiskrankor. lians sångmö hade hemtat sin bildning ur klassisk grund, men derjemte med sig införlifvat romantikens glöd och den nordiska sagans djupa alfvar i förening med den österländska poesiens bildprakt. Svenska folket har åt sin yppersta skald egnat en värdig minnesgärd genom att resa hans af Qvarnström modellerade bildstod på Lundagård, i grannskapet af den lärosal, der han länge arbetat för ungdomens bildning, och det hem, der han fram lefvat sina lyckligaste dagar och diktat sina skönaste sånger, bland hvilka den utförligaste, Frithiofs Saga, blifvit på minnespenningen antydd.

HANS JÄRTA.

Födcl d. 11 Fehr. 1114. Statssekreterare i K. Handels och Finance Expedition af K. Maj:ts Kansli; sedan Landshöfding i Stora Kopparbergs Län ocli slutligen Chef för Riks Archivet; En af cle Aderton i Svenska Akademien; Kommendör ni. st. k. af K. JSr. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. ff. o. A. A. Döcl cl. 6 April 1841.

1.

o

Ats. HANS IÅRTA inom en eklöfskrans. Fråns. OB DEFENSOS CIVES MDCCC.

*) Sedan Frånsidans stamp förkommit., har ett eller annat exemplar blifvit prägladt med begagnande af Frånsidans stamp till Mellgrens minnespenning öfver F. M. Franzén (se pag. 3il).

Diam. 17 lin. (14A storl.). Uppgifves vara präglad i Köpenhamn eller Berlin; dock påstås stamparne vara graverade i Stockholm af L. D. Lunderberg. Slagen 1804 af några Ridderskapet och Adelns ledamöter, som i Göta Hofrätt blifvit sakförda i anledning af de stormiga uppträdena på riksdagen i Norrköping 1800 och af Järta med framgång försvarades. Sällsynt. — K. Mk. o. B-n i silfver.

2.

Åts. , ÅT MEDBORGAREN STATSMANNEN OCH HÖFDINGEN * Derinom en eklöfskrans och i kransen Järtas namnchiffer: H. J.

Fråns. AF TACKSAMME DALA INBYGGARE, på ett band. Dalarnes vapen, två korslagda pilar och en krona i en krönt sköld.

Diam. 37 lin. Gjuten i tackjern vid Bergsunds gjuteri i Stockholm 1822 på bekostnad af Järtas vänner i Dalarne, när han, allmänt saknad, nedlade styrelsen af detta Län. Sällsynt. — K. Mk. i tackjern.

Åts. HANS JÄRTA. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: nat. xi febr. mdcclxxiv. — Under bilden: c. m. m.

Fråns. UNI CUNCTÆ DEBERE FATEMUR. Themis, Minerva och Clio läggande hvar sin krans på ett altare. — På marken: M.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. 1837 af C. M. Mellgren för hans serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Järta, född Friherre Hjerta, afsade sig adelskapet under striderna på Riddarhuset vid riksdagen i Norrköping 1800 och ändrade namnet. Sedan han i anledning häraf, på Konungens befallning, blifvit skild frän sin protokollssekreteraretjenst i K. Justitiæ Revision, lefde han som privatman till 1809, då Konung Carl XIII kallade honom till Statssekreterare i K. Händels och Finance Expedition af Kongl. Majrts Kansli. Nämndes 1812 till Landshöfding i Stora Kopparbergs Län, från hvilken befattning han tog afsked 1822. Återgick derefter till privatlifvet, hufvudsakligen sysselsatt med forskningar i fäderneslandets häfder och laghistoria, tills han 1837 antog chefskapet i Riks Archivet, utan att mottaga riksarchivarielönen, hvilken af honom användes till förbättrande af de öfriga tjenstemän-nens lönevilkor och till arfvoden åt extra, ordinarie biträden. Han•339

uppryckte detta länge tillbakasatta embetsverk till en högre verksamhet och uppgaf [»lan till dess ändamålsenligare organisation samt uppmuntrade genom sin föresyn och goda anvisningar yngre forskare att begagna dess rika historiska skatter. Långvarig sjuklighet nödgade honom att nedlägga sistnämnda befattning 1844, men förmådde ej inskränka hans lifliga själs verksamhet. Under de sista åren fängslad vid sjukbädden, i Upsala, träffades han alltid med bok eller penna i hand, och höll tidtals föreläsningar i laghistorien för en väld krets af den studerande ungdomen, till hvilken äfven de Kongl. Prinsarne slöto sig. Sålunda fortfor han intill sin lefnads slut att med sitt snille, sina kunskaper och sin minnesgoda erfarenhet upplysa samt med faderlig kärlek leda och uppmuntra de talrika unga vänner han samlat omkring sig. Hans skrifter ega, jemte innehållets stora värde, förtjensten af den yppersta stil.

ERIK GUSTAF GEIJER.)

Född d. 12 Jan. 1783. Professor i historien vid Upsala Universitet; En af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör af K. JSr. O.; Ledamot af K. W. A. och af K. TF. H. o. A. A. Döcl d. 23 April 1847.

1.

o

Ats. ERICUS GUSTAVUS GEIJER. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: nat. xii. jan. mdcclxxxiii. — Under bilden: c. m. m.

Fråns. ORE PROFUNDO. En bard, sittande i en fjelltrakt vid en runsten, slår sin harpa. — På en sten:

c. m. m.

Diam. 14 lin. (11 stork). Grav. af C. M. Hellgren 1835 för hans serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

") Som prof pä utländingars kännedom af Svenska personer och förhållanden må nämnas, att Hr Tlippol. Kluyskens i dess vackra arbete Des liommes celebres dans les sciences et les arts et des médaillcs qui comacrent leur souvenir, Gand 1859, 1: 357, upptager den under N:o 1 här anförda minnespenningen för »Geijer, Erir-Gustave, Medecin recommandable à Heidelberg».340

2.

Åts. ERIC US GUSTAVUS GEIJER SVEC. Bröstbilden, v. s. Vid nedra kanten: nat. mdcclxxxiii. den. mdcccxlvii.

Från s. TUA CAELESTESILLUSTRANT OMINA FLAM-MAE. .En bevingad genius lyser med sin fackla Historien, en sittande qvinna, som skrifver på en tafla. I afskärn.: nobili historico civi optimo grati cultores et

amici

MDCCCL. — \ id sidorna: c. g. qvarnström inv. p. h. luxdgren fec.

Diam. Löf lin. (14 storl.). Grav. af P. H. Lundgren efter Professor C. G. Q varuströms modell. (St. på K. Myntet). Slagen af Geijers lärjungar och vänner 1850. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Geijer har som historieskrifvare, skald och tonsättare vunnit oförvissneliga lagrar. Hans historiska arbeten utmärka sig genom forskningens omfång, framställningens förträfflighet och en honom egen siareförmåga att genomskada händelsernas sammanhang och utveckling. Många af hans skönaste dikter behandla ämnen ur Nordens forntid, till hvars upplysande han kraftigt medverkat genom sitt deltagande i utgifvandet af Svenska folkvisor samt i stiftandet af Götiska Förbundet, hvars värderika tidskrift Iduna, af honom ensam började, innehåller många förtjenstfulla afhandlingar af hans hand. Till flera af sina dikter har han sjelf satt herrliga melodier, hvarigenom dessa länge skola bibehalla sin ungdomsfriskhet. Äfven hans större musikaliska kompositioner bära, lika som allt hans författareskap, snillets prägel.

JONAS HENRIK GISTRÉN.

Född d. 7 Juni 1767. Professor; Praktiserande Läkare i Stockholm; Ledamot af K. W. A. Böd d. 21 Maj 1847.

En minnespenning, på hvilken Gistréns namn förekommer bland Svenska Läkare Sällskapets stiftare, se under Frih. Berzelius, pag. 347.

Gistrén var till en tid anställd som Adjunkt vid Allmänna barnbördshuset i Stockholm, hvilken befattning han lemnade 1805, för att odeladt egna .sig at sin vidsträckta enskilda sjukvård i hufvudstaden. Stort och rättvist var det förtroende han egde, företrädesvis som accoucheur och i behandling af barnsjukdomar.•341

FRANS MICHAEL FRANZÉN.

• Född cl 9 Fehr. 1772. Th. B:r; Biskop i Hernösands Stift; En af de Aderton i Svenska Akademien och i 10 är Akademiens Sekreterare; Kommendör m. st. k. af K JSr. O.; Ledamot af K. W. A. och af K.

W. H. o. A. A. Böd d. 14 Aug. 1847.

Åts. FRANS. MICHAEL. FRANZÉN. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. ix. febr. mdcclxxii. — Under bilden : c m m.

Fråns. HIS AMOR UNUS. Religionen, en beslöjad qvinna, sittande med kors i högra handen, hvilar den venstra på en bok (bibeln) liggande på ett altare; .Skaldekonsten, en lagerkransad qvinna, stående med ett plectrum i venstra handen, stöder sin lyra på samma altare. — På marken: M.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. 1836 af C. M. Mellgren för hans serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Franzén var Bibliothekarie och Professor i litterärhistoria, der-

o '

• efter Professor i historia och praktisk filosofi vid Abo Universitet och tillika Pastor i Pemar. Efter Finlands afträdande till Ryssland öfverflyttade han 1810 till Sverige och blef här Kyrkoherde, först i Kumla pastorat i Nerike, sedan i Clara församling i Stockholm, och slutligen (1831) Biskop i Hernösands stift. Hans intagande lyriska ungdomsdikter och den vackra sången öfver Creutz väckte allmän beundran och beredde honom tidigt utmärkelser af Svenska Akademien, der han 1808 invaldes efter Gyllenborg och 1824 efter Rosenstein mottog sekreterareplatsen, hvilken lemnades 1834, da biskopsstolen tillträddes, lians Minnesteckningar i denna Akademis Handlingar (1812—1844), lians predikningar och öfriga skrifter i obunden stil och ännu mera hans älskliga dikter, till en del omfattande historiska ämnen, hans fromma psalmer, häfda hans rätt till ett af de främsta rummen bland Svenska författare. Det poetiska sinnet bibehöll hos honom under mer än ett halft århundrade oförminskad värma. Det var en aldrig slocknande eld, som braun, utan häftiga utbrott, utan

raketsprång, men med stilla, klar låga, upplysande, renande, förskönande hvarje föremål den berörde. Äfven det alldagliga, det prosaiska tog under hans hand förädlad, poetisk gestalt. leke ens ålderdomen och dess bräckligheter mäktade förstumma hans lyra.

ii ~ j

Annu i sista stund iklädde sig hans dödstankar och evighetsförhoppningar diktens språk.•342

MATHIAS ROSENBLAD.

Född d. 23 Juni 1158. Grefve; Jur. D:r; Justitiæ Statsminister; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. och Ordens Kansler; Riddare af K. Carl XIII:s O.; Ledamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A. Död d. 4 Sept. 1841.

1.

Åts. MATHIAS ROSENBLAD FRIH. STATS-SECRET. C. AF K. N. O. Bröstbilden, h. s., i Nordstjerneordens kornmendörsdrägt.

Fråns. FÖR UPPLYST NIT AT GENOM HÅGN FRÅN THRONEN BEFRÅMJA NÄRINGARS FÖRKOFRAN. 1807.

Diam. 191 lin. (19 storl.). Grav. af C. Enhörning (?). (St. på K. Myntet). Ett sällskap af vänner hade redan 1807 ämnat låta prägla denna minnespenning utrikes. Först d. 18 Dec. 1810 begärdes ocli erhölls K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens bifall till dess afprägling på K. Myntet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

•2

Åts FRIH. MATHIAS ROSENBLAD STATS-RÅD C.

N. O. Bröstbilden, h. s., som på X:o 1, men af mycket sämre arbete. — Nederst : Lunderberg.

Fråns. MINNE AF INR. CIVIL EXPEDITIONENS TACKSAMHET FÖR 17 ÅRIG VÖRDAD STYRELSE 1809.

Diam. 17 lin. (15 storl.). Grav. af L. D. Lunderberg. (St. på K. Myntet). Slagen af embets och tjenstemän i Inrikes Civil Expeditionen af Kongl. Maj:ts Kansli 1809, då Frih. Rosenblad, utnämnd till Statsråd, lemnade statssekreterareembetet. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ar 1837 begärdes och erhölls K. "Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens tillåtelse att afprägla exemplar med begagnande af Atsidans stamp till N:o 1 och Frånsidans af N:o 2.

Rosenblad blef 1792, efter Konung Gustaf III:s död, Statssekreterare vid Inrikes Civil Expeditionen af Kongl. Maj:ts Kansli, öfvertog tillika samma år Händels och Finance- och följande året äfven Ecclesiastik Expeditionens portföljer saint 1794 föredragningen af hofilrender. Grundliga insigter, förenade med snabb uppfattningsförmåga, ett utomordentligt minne och otrolig arbetskraft gjorde för ho-•343

nom möjligt att i dessa embetsbefattningar ensam besörja hvad som både fore och efter honom gifvit Hera personer full sysselsättning, och derjemte en stor mängd andra mera tillfälliga uppdrag. De under Gustaf IV Adolfs regering utfärdade vigtiga förordningar till befrämjande af jordbruket, handeln, jernhandteringen, fabriker och andra näringar, samt rörande löneregleringar, 1803 års realisation m. m. voro till en väsendtlig del Rosenblads verk. Efter regentombytet 1809 ingick Rosenblad i den nya konseljen som Statsråd och blef 1829 Justitiæ Statsminister, hvilket embete ban nedlade 1840.

JOHAN MAZER.

Född d. 7 Mars 1790. Grosshandlare i Stockholm. Böd d. 25 Oct. 1847.

o

Ats. JOIIAN MAZER. Bröstbilden, li. s., i tidens drägt. — Under axeln: P. L.

Fråns. ANDA OCH KONST. En lyra.

Diam. 1*0} lin. (7 storl.). Grav. af P. H. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen 1852 af K. Musikaliska Akademien, af hvilken den utdelas som prisbelöning. Inskriften och lyran på Frånsidan förekomma å Akademiens vanliga jeton. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Mazer uppfostrades i en jesuiterskola i södra Frankrike, der han förvärfvade ovanlig språkfärdighet. Han var stor musikälskare, och egde dyrbara samlingar af musikalier, särdeles för s. k. kammarmusik, saint af musikaliska instrumenter, några deribland förfärdigade af honom sjelf. Dessa samlingar öfverlemnade han genom testamente till K. Musikaliska Akademien, jemte en kontant penningsumma, att allt framgent användas för qvartettsoireer, hvilka fortfarande årligen af musikvänner anordnas, under namn af »Mazèrska Qvartetterna».

CARL JOHAN SCHÖNHERR,

Född d. 10 Juni 1772. Commerceråd; Kommendör af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Böd d. 28 Mars 1848.

Åts. CAR. JOH. SCHÖNHERR SVEC. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. 1772. den. i8 48.•344

Fråns. DATURA NOMEN ET AliCTORI TEMPORA LONGA. Tre böcker lagda på hvarandra. På sidan af den öfversta, i fördjupning: gen. et. spec. curc. I afskära.:

extomologo percelebri socio munif. r. ac. sc. svec. mdcccliii.

Diam. 10^ lin, (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1853. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Schönherr öfvertog sin faders sidenfabrik i Stockholm, 'den han betydligt utvidgade. Efter 20 års förlopp lemnade ban denna verksamhet och flyttade till Sparresäter i Westergötland, egnande sin återstående lefnad åt värden af denna egendom och åt entomologiska studier. Med sällspord ihärdighet förvärfvade han, sedan han redan hunnit en mognare ålder, nödig kännedom af de klassiska språken och blef, från att vara dilettant, snart mästare i sin vetenskap. Det på minnespenningen betecknade verket: Genera et Species Curculioni-dum, utgörande 16 volumer, utgifna inom 13 ar (1833—1846), har, jemte hans Synonymia Insectorurn m. fl. arbeten, förvärfvat honom högt vetenskapligt anseende. Sina rika samlingar skänkte han till Riksmuseum.

CHRISTOFER CARLANDER.

Född d. 30 Juli 1759. Med. D:r; Assessor i K. Sundhets Collegium; Riddare af K. Carl XIU:s O. och af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 8 Maj 1848.

o

Ats. CHRISTOPH. CARLANDER PER X LUSTRA MED. DOCTOR MERITISS. Bröstbilden, h. s. — Nedanför: P.

lundouen k.

Fråns. SODALIUM ET AMICORUM PIETAS---niE

xiii juni m Dccccxxx vi 11 iijoiii en cklöfskrans.

Diam. 16.1 lin. (14 stork). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Läkare Sällskapet och öfverlemnad till Carlander d. 13 .Juni 1838, 50:de årsdagen af hans promotion till Med. Doktor. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Carlander hade som Förste Stadsläkare i Göteborg under 20 års tid vunnit oinskränkt och välförtjent förtroende. År 1814 flyttade han till Stockholm för att söka nödig hvila; men äfven här togs hans verksamhet i anspråk, ej mindre genom offentliga uppdrag än genomliikares och sjukas vädjande i svårare sjukdomsfall till hans rika erfarenhet och grundliga insigter — ett förtroende, hvilket tillskyndade honom den betydelsefulla benämningen: »Dödsdoktorn».

JÖNS JAKOB BERZELIUS.

Född d. 20 Aug. 1779. Friherre; Med. D:r; Professor i kemi och farmaci viel K. Carolinska Institutet; K. Wetenskaps Akademiens Sekreterare; En af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör m. st. k, af K. W. O.; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. H. o. A. Å. Död d. 7 Aug. 1848.

1.

Åts. 10. IAC. BERZELIVS (En rosett vid inskriftens början ocli slut). Bröstbilden, v. s. Vid nedra kanten: nät. ostrogoth. d. xx m. aug. MDccLxxix. — Under bröst-kanten: w. kirchner f. Nedanför: g. loos dir.

Fråns. PONDERA ET NYMEROS INYESTIGAYIT. En kemisk våg med vigtlåda och pincett. I afskärn.: mdcccxxx.

Diam. 14 lin. (11 stork). Grav. af W. Kirchner 1830 och slagen på det under G. Loos's direktion stående Kongl. Myntet i Berlin för en derstädes utgifven serie af minnespenningar öfver utmärkta läkare. Vågen häntyder på Berzelii noggranna undersökningar af atom-vigterna. — K. Mk. o. B-n i argental.

2.

Åts. JOHANN. JACOB. BERZELIUS. Hufvudet, v. s. Vid nedra kanten: nat. xx. aug. mdcclxxix. — Nedanför bilden: c m.

Fråns. CLARA IN LUCE LOCAYIT. Naturens tempel, bestråladt af solen. — Vid kanten: c m.

Diam. 14 lin. (11 stork). Grav. af C. M. Mellgren 1834 för en af honom utgifven serie af minnespenningar öfver Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. (St. på K. Myntet). — K. Mk. o. B-n i silfver.346

3. *)

Åts. JACOBUS BERZELIUS. Bröstbilden, b. s. Vid nedra kanten: nat. mdcclxxix. den. mdcccxlvih.

Fråns. APERIT AENIGMATA CONDITA LUSTRAT. En flygande genius ined högburen fackla afslöjar Natten, en sittande qvinna med halfmånen öfver hufvudet, och en sfinx (Naturen), på hvilken lion hvilar armen. Vid sidan en våg m. fi. kemiska instrumenter. I afskärn. socio

LOXGE NOBILISSIMO PER ANNOS XXX SECRETARIO ACAD. REG. SCIENT. SVEC. — Vid 1 tanten: c. g. gvaiixström inv. p. h. lundgrev fec.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af P. IL Lundgren efter Professor C. G. Qvamstrüms modell. (St. på K. Myntet). Slagen 1849 af K. Wetenskaps Akademien, livars Sekreterare Frih. Berzelius hade varit sedan år 1818. — K. Mk. o. B-n i silfver.

4.

Ats. Inskrifter och bild som på N:o 3, men af annan stämpel.

Fråns. NATURAM JUSSIT VIRES PROFERRE LA-TENTES. En vingad genius (Kemien), stående med handen hvilande på ett altare, gjuter ur en antik vas en helsodryck i den sittande Hygiæas framräckta skål. På altaret en kemisk våg; på en kub framför detsamma och vid dess fot åtskilliga kemiska instrumenter. I afskärn.:

FUNDATORUM SUPREMO EUGENS MEDIC. SVEC. SOCIETAS. - Vid

kanterna modellörens och gravörens namn som på N:o 3.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Grav. af P. IL Lundgren efter Professor C. G. Qvarnströms modell. Slagen 1849 af Svenska Läkare Sällskapet, bland hvars stiftare (se N:o 5) Berzelius var den sist f|varlefvande. Frånsidans inskrift och figurer afse Frih. Berzelii vigtiga förbättringar af sättet för artificiela mineralvattens beredning och anordningar för deras allmännare begagnande. De på Frånsidan an-

') Af Ilippol. Kluyskciis, Des hommes celebres dans les sciences et les arts et les Mè-doillex <jui omtacrent lem- souvenir, I, pag. Ill), beskrifves en ensidig medalj öfver Berzelius siiluinlu: Bröstbilden med inskrift: JOT

BERZELIUS. Under bilden: imvin 1h35 oeli pä baksidan: eck et durand. Oaktadt uppgiften att denna medalj ur präglad (frappée), torde man med skäl kunna antaga att det endast ären gjuten ensidig medaljong, af samma slag som andra af nämnda Hrr Mek et Durand utgifna. Dm har således icke, lika litet som ett par andra gjutna medaljonger med Berzelii bild utan namn, kunnat här ofvan intagas.•347

bragta kemiska instrumentella äro till det mesta sådana, som Berzelius sjelf uppfunnit eller förbättrat. — K. Mk. o. B-n i silfver.

5.

Åts. BERZELIUS GISTREN GADELIUS HAGSTRÖMER SCHULTZENHEIM TRAF VENFEL DT GAHN SVENSKA L ÅKARE SÄLLSKAPETS STIFTARE 1808.

Fråns. inn O KF A THEtt antikt hufvud (Hippokrates^) inom en pärlring och en cirkellinea. Deromkring sluta sig kransformigt två qvistar af lager och ek, nedtill sammanbundna. ()fver bilden sväfvar i luften en vas med en uppstigande orm samt en æsculapiistaf. Efter kanten: till minne af svenska låkare sällskapets femtionde årsdag 185 8. — Under bilden: L. A.

Diam. 19 lin. (18 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. pä K. Myntet). Slagen af Svenska Läkare Sällskapet till dess femtioårs högtidsdag firad d. 25 Oct. 1858. Denna minnespenning har blifvit präglad, utan att förslaget varit underställdt K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens pröfning. Utom den mindre goda smak, som röjer sig i anordningen af det hela, bör anmärkas att Gistréns, v. Schulzenheims och Trafvenfelts namn blifvit

' o

oriktigt graverade. De på Atsidan anförda personerne (se här ofvan, pag. 264, 282, 303, 313, 321, 340) bildade 1807 ett Medicinskt Läsesällskap, hvilket följande året erhöll en vidsträcktare organisation under namn af Svenska Läkare Sällskapet, hvars första sammankomst hölls den 25 Oct. 1808. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Berzelius har i Sveriges och den bildade verldens lärdomshistoria under nittonde århundradet vunnit ett rykte, som kan jemföras med Linnés under det adertonde. Genom sina noggranna undersökningar, otaliga upptäckter och upplysande skrifter har han utvidgat och ombildat den kemiska vetenskapen och med detsamma utöfvat ett mäktigt inflytande på den nyare tidens hastiga framsteg i industrielt afseende. Som Sekreterare i K. Wetenskaps Akademien har han i främsta rummet bidragit, att gifva denna Akademi nytt skick och vidsträcktare verkningskrets, att åt dess rika, ständigt ökade samlingar anskaffa ny lokal och behöfliga vårdare med åliggande att årligen afgifva berättelser om de särskilda vetenskapernas framsteg, samt i allmänhet att lyfta detta samfund till jemnhöjd med de förnämsta likartade stiftelser i andra länder. Ilans år 1858 på en offentlig plats i Stockholm uppresta bildstod i bronz, modellerad af C. G. Qvarnström, skall åt efterverlden förvara dragen af denna fäderneslandets utmärkte son och tillika föreviga minnet af hans samtida landsmäns vördnad och kärlek.•348

JÖNS SVANBERG.

Född d. 6 Juli 1771. Th. D:r; Professor i matematik vid Upsala Universitet, med Alunda pastorat som per-sonelt prebende; Prost; Ledamot af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och till en tid Sekreterare i denna Akademi; Sekreterare i K. Wetenskaps Societeten i Upsala. Död d. 15 Jan. 1851.

Åts. J. SVANBERG TII. D. MATH. PROF. UPS. EQV. AUR. Bröstbilden, v. s., i tidens drägt med prestkrage och Nordstjerneorden. Vid nedra kanten: nat. i77i. den. i85i. — Under axeln: l. a.

Fråns. UTRAMQUE PLAGAM SEDULO LUSTRANS på en upphöjd rand vid kanten. Öfver en del af jordklotets norra hälft syns Carlvagnen (Stora Björn) med Nordstjernan och andra stjernbilder mellan moln. I afskärn.: socio meritissimo r. acad. sc. svec. mdccclvi.

Diam. 1(H lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps

Akademien 1856. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Svanberg hade från 1796 varit vice och från 1809 ordinarie Sekreterare i K. Wetenskaps Akademien samt tillika Akademiens Astronom och Professor vid Fältmätningscorpsen, innan ban 1811 förflyttades till matematiska professionen vid Upsala Universitet. Under åren 1801—1803 företog ban, i förening med Premieringeniören Ofverbom saint med biträde af Adjunkterna Holmqvist och Palander, gradmätningar och astronomiska observationer i Lappland, för att beriktiga den mätning, som 1736 blifvit af Maupertuis, And. Celsius m. fi., på Franska Regeringens bekostnad, verkställd och sedan befunnits otillförlitlig. Resultaterna af detta arbete, framlagda af Svanberg, äfvensom hans öfriga utgifna skrifter, beredde honom litterära utmärkelser och ett berömdt namn bland Europas förnämsta vetenskapsmän. Stort var äfven hans inflytande på matematiska studiernas framsteg inom det lärosäte han tillhörde, der ban qvarlemnat ett kärt och aktadt minne.•349

WILHELM HISINGER.

Född d. 22 Dec. 1766. Brukspatron; Kommendör af K. W. O.; Riddare af K. K. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 28 Juni 1852.

Åts. YILH. HISINGER COMM. ET EQV. AUR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med ordenstecknen. Nedanför: nät. 1760 ob. 185 2. — Under axeln: l. a.

Fråns. PRIMITIAS NATURAE IN LUCEM REVOCA-VIT. En bergvägg och qvarstående pelare af siluriska formationen. Pä marken ligga stuffer med till hälften fri-

ro

huggna petrifikater. I afskärn.: socio munif. de studio geo-

logiae opt. merito reg. acad. sc. svec. mdccclix.

Diam. 10i lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St, på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1859. — K. Mk. o. B-n i silfver.'

Hisinger (kallad Hising, innan han 1784 adlades, adopterad af sin farbroder Bergsrådet Johan Hisinger) var någon tid Auskultant i Bergs Collegium, men sökte icke vidare befordran i statens tjenst. Oberoende genom enskild förmögenhet, egnade ban sin verksamma lefnad åt vården af sin bruksegendom Skinskatteberg i Westmanland samt åt studier och resor inom fäderneslandet och Norge för mine- ' ralogiska, geologiska och vextgeografiska undersökningar. Flera arbeten i dessa vetenskaper samt i kemi och fysik vitna om hans vidsträckta forskningar och insigter. Ett vextslägte, Hisingera, ett mineral, Hisingerit, och en petrifikatart bära hans namn. Sina rika mineralogiska och geognostiska samlingar skänkte ban till det naturhistoriska Riksmuseum, och Wetenskaps Akademiens bibliothek har af honom fått emottaga många dyrbara verk.

BENGT ERLAND FOGELBERG.

Född. d. 8 Aug. 1786. Professor vid K. Akademien för de Fria konsterna; K. Hof~ och Statybildhuggare; Kommendör af K. N. O.; Ledamot af K. W. H. o. A. A. Död i Triest d. 22 Dec. 1854.

Åts. B. E. FOGELBERG STATUAR. SVEC. COMM. DE ST. POL. Hufvudet, v. s. — Nedanför: i.ka ahlborn.•350

Fråns. IGNE CALERE ARS PROMETHEA JUSSIT. Konung Carl Johans bildstod till häst och längre bort Birger Jarls stod, sådane de blifvit resta i Stockholm. I afskärn.: positis triumphans obiit mdcccliv.

Diam. 10^ lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlbom. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1855. — K. Mk o. B-n i silfver.

Fogelberg genomgick i ungdomen arbetets och fattigdomens skola, men drifven af en högre ingifvelse fattade han ritstiftet och mejseln, studerade och utbildade sig till en af samtidens yppersta bildhuggare. Största delen af sitt konstnärslif tillbragte han i Rom, der både Olympens och Valhallas gudar af hans mejsel framställdes i

herrliga bilder. Hans Apollo och Venus, Odén, Thor och Balder m. fl. vitna om konstnärens mästerskap i de mest skiljaktiga riktningar. Ar 1854 återkom ban till fäderneslandet, för att se sina i bronz gjutna bildstoder under vänners och landsmäns jubel aftäckas, Birger Jarls och Carl Johans i Stockholm, Gustaf II Adolfs i Göteborg, af hvilka hvar och en för sig skulle varit tillräcklig att föreviga hans konstnärsrykte. Från denna triumfresa längtade han tillbaka till det lugua lifvet i konstens hemland, hvars gräns ban uppnådde, endast för att derinom finna en graf. Ha,ns stoft återfördes dock 1857 till Göteborg, för att nedsättas i fosterbygdens jord.

GABRIEL POPPIUS.

Född d. 12 Dec. 1770. Jur. D:r; President i K. Com-merce Collegium; derefter Statsråd; Direktör i K. Ijandt-bruks Akademien; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 3 Jan. 1856.

o

Ats. GA BR. POPPIUS F. I). STATS RÅD K. LANDTBR. AKAD. DIR. Hufvudet, v. s. — Nedanför: lea ahi.bokn f.

Fräns. VIDGAD ODLING FÖRÄDLADE NÄRINGAR. Triptolemus, stående ined handen på sin plog, och Pan, sittande på en kulle med sin pipa och staf, omgifven af får. I afskärn.: af k. landtbr. akad. 1850. — Vid nedra

kanten: c. quarmströii inv. lea ahlborn fec.•351

Diam. 17} lin. (15 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren efter Professor C. G. Qvarnströms modell. Slagen af K. Landtbruks Akademien 1856. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Poppius hade varit Justitiæråd i 17 år, då han (1826) utnämndes till President i K. Commerce Collegium. Vid Konungens rådsbord stannade han blott tre år (1833—1836). Användes derjemte i en stor mängd kommiteer och offentliga uppdrag. Insigtsfull, sjelfständig och outtröttlig, fyllde han allestädes med heder sin plats. »Särskildt har han med nit och framgång arbetat för handelns och landtbrukets samt ullkulturens befrämjande i fäderneslandet. Kallades 1838 till Direktör i K. Landtbruks Akademien, at hvilken han egnade sin ålderdoms ännu friska krafter.

CARL DAVID SKOGMAN.

Född d. 26 Oct 1786. Friherre; President i K. Commerce Collegium; En af de Aderton i Svenska Akademien; Kommendör m. st. k. af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. och a.f K. W. H. o. A. A. Död d. 20 Febr. 1856.

Åts. CARL DAVID SKOGMAN. Hufvudet, v. s. —

Nederst: m. fritmerie is3s.

Fråns. MINNE AF HANDELS OCH FINANCE EXPEDITIONENS ERKÅNSLA FÖR SJUTTONÅRIG ÅLSKAD OCH AKTAD STYRELSE.

Diam. 14| lin. (12 storl.). Grav. af M. Frumerie. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Handels och Finance Expeditionens embets-och tjenstemän 1838, då Skogman, utnämnd till President i K. Commerce Collegium, lemnade statssekreterarebefattningen i nämnda Expedition. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. Skogmans embetsmannaduglighet var lika utmärkt, som hans statsmannablick vidt omfattande och lians lärdom mångsidig. Efter ett längre vistande med offentligt uppdrag i England, Westindien och Nordamerika (1812—1815) återgick han till tjenstgöring inom Konungens Kansli, der lian 1824 blef Statssekreterare i Händels och Finanee Expeditionen, hvilken tjenst han förestått sedan 1821. Presidentsembetet i K. Commerce Collegium hade han på förordnande förvaltat från år 1833 intill dess han 1838 erhöll fullmakt på denna syssla. Jemte de ordinarie tjenstbefattningarne besörjdes af honom många och vigtiga uppdrag i åtskilliga direktioner och9X1)

kominiteer. Hans skrifter röja, jemte- klart och skarpt omdöme, förtrosen bekantskap med forntidens klassiska arbeten, hvilkas studium ännu på ålderdomen beredde honom förfriskning mellan de betungande embetsgöromålen. Äfven den nyare litteraturens alster, inom och utom fäderneslandet, följde han med aldrig

tröttnande uppmärksamhet.

JOHAN AUGUST WAHLBERG.

Föcld d. 9 Oct. 1810. Ingeniör i K. Landtmäterikon-toret; Lärare i jagt och zoologi viel K. Skogsinstitutet; Ledamot af K. W. A. Dödad af en elefant i det inre af södra Afrika cl. 6 Mars 1856.

Åts. JOH. AUG. WAHLBERG RER. NAT. VESTIG. SVEC. Hufvudet, v. s. — Nedanför: nat. 181 o. den. 1856. — Under halsen: L. A

Fråns. NOMEN DEDIT ET MORTEM. Afrika betecknad, som på de antika mynten, genom en elefant stående bredvid en palm. I afskärn.: peregrinatori celebri socio

ante defuncto quam electo r. acad. sc. svec. mdccclviii.

Diam. 101 lin. (7 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af K. Wetenskaps Akademien 1858. Palmen pä Frånsidan har den form, som vanligast förekommer i den trakt af Afrika, der Wahlberg sist uppehöll sig. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Wahlberg företog 1839—1845, för vetenskapliga forskningar, resor i södra Afrika i grannskapet af Goda Hoppsudden och i Natallan-det, hvarifrån han hemförde stora och kostbara samlingar, som för statens naturhistoriska Riksmuseum inköstes. Oemotståndligt kunskapsbegär drog honom år 1853 tillbaka till nämnda verldsdel, att förnya de äfventyrliga och försakelsefulla forskningsresorna, hvilka denna gäng företogos från Hvaltiskviken i riktning mot sjön N'Gami. Under en jagtexkursion blef han af en länge förföljd och uppretad elefant slagen till marken och sönderkrossad. De vigtiga samlingar, ban äfven under denna sista resa gjort, hemkommo och skänktes af arfvingarne till Riksmuseum. Wahlberg invaldes till Ledamot af K. Wetenskaps Akademien d. 8 Oct. 1856, således sju månader efter hans död, hvilken då ännu var obekant i fäderneslandet.•353

PEHR LAGERHJELM.

Född d. 13 Febr. 1787. Assessor i K. Bergs Collegium; Brukspatron; Riddare af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d/l8 Juli 1856.

Åts. PEHR LAGERHJELM. Hufvudet, h. s. — Ne-

de rst: a* salmson f.

Fråns. FÖR 50 ÅRS NIT OM JERNHANDTERINGEN. —— af svenska bruks societeten 185 0 inom en eklöfskrans.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. i Paris af Abrah. Salmson, som dock afled innan arbetet var fullt afslutadt. Det bristande verkställdes af brodern Joh. Salmson. Slagen af Svenska Brukssocieteten genom deras Fullmäktige i Jernkontoret 1856. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lagerhjelm, som intill år 1804 varit militär, anställde, dels på grund af offentligt uppdrag, dels för egen räkning, många försök och utgaf skrifter afseende förbättringar i Svenska jernhandteringen. Han mottog med anledning häraf offentliga hedersbelöningar af K. Wetenskaps Akademien samt tvenne gånger af Jernkontoret, inom hvilket han många år var Brukssocietetens Fullmäktig. Assessorstjensten i K. Bergs Collegium lemnade han 1831. Under flera riksdagar var han en verksam ledamot i Statsutskottet och Konstitutionsutskottet.

JAKOB AUGUST von HARTMANSDORFF.

Född d. 12 Mars 1792. President i K. Kammar Rätten; Kommendör m. st. k. af K. N. O.; Ledamot af K. W. A. Död d. 21 Dec. 1856.

o

Ats. AUG. von HARTMANSDORFF F. 1792 D. 1856. Hufvudet, v. s. — Nedanför: lea aulborn.

Fråns. ENHÅLLIGT TILLERKÄND AF SVEA RIKES RIDDERSKAP OCH ADEL 1856 inom en eklöfskrans.

Diam. 13 lin. (10 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på Riddarhuset). Slagen af Ridderskapet och Adeln,

23•354

enligt beslut fattadt i plenum d. 30 Dec. 1856 genast efter v. Hartmansdorff^ död. — K. Mk. o. B-n i silfver.

v. Hartmansdorff hade varit Statssekreterare i K. Ecclesiastik Expedition 1831—1838 och någon tid t. f. Hofkansler, derefter t. f. Landshöfding i Calmar Län, innan han (1841) mottog presidents-embetet i K. Kammar Rätten, samt var under många år Fullmäktig i Rikets Ständers Bank. Vid riksmötena uppträdde han som en in-sigtsfull, arbetsam, ihärdig och inflytelserik representant, högaktad af vänner och motståndare. Ehuru ifrigt kämpande för beståendet af gammal ordning och länge en medelpunkt för de konservativa åsig-ternas anhängare, framkom lian likväl stundom sjelf med nya organisationsförslag af den mest genomgripande art, och i undervisningsfrågan var han en varm förfäktare af den nyare tidens reformförslag.

PEHR WESTERSTRAND.

Född d. 27 Febr. 1785. President i K. Statskontoret;

Kommendör m. st. k. af K. K. O. Död d, 23 Oct 1857.

Åts. PEHR WESTERSTRAND STORMÄSTARE. Hufvudet, v. s. Nedanför: född i785 död j 857.

Fråns. GLÄDER OCH VÅGLEDER. En lådande an-tik lampa. I afskärn.: tacksam minnesgård för tjugufem-

arig styrelse af sällskapet P.B.

Diam. 14A lin. (12 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. Slagen af ordenssällskapet Par Bricole 1858. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Westerstrand var Registrator och Aktuarie i K. Landtmäteri-kontoret, då han anställdes som Revisor och senare Fältkamererare i Generalkommissariatet vid Svenska armeen i Tyskland (1813—1815), der han fick tillfälle att ådagalägga sin utmärkta skicklighet att behandla offentliga räkenskaper och maktpåliggande liqvider med främmande Regeringar. Efter krigets slut ingick han i Statskontoret, inom hvilket han småningom uppsteg till högsta platsen (1832). Ett af honom upprättadt förslag till Rikshufvudbok antogs till begagnande från och med ar 1821. lians praktiska duglighet beredde honom inträde i flerfaldiga kommiteer och direktioner samt anställning (1832) som Förste Direktör vid K. Maj:ts Ilofkapell och Spektakler, från hvilken befattning han ar 1838 erhöll tjenstledighet och 1840 afsked. Derjemte var han utmärkt sångare, glad umgängesvän och stor bricolist.•355

GEORG AXEL af SILLEN.

Född d. 6 Dec. 1772. Krigsråd; Kamererare i Indelningskontoret i K. Krigs Collegium. ' Döcl d. 26 Juni 'l8ö8.

Åts. GUSTAF IV ADOLPH SVERIGES G. OCH V. KONUNG. Konungens bröstbild, h. s., i harnesk med Serafimerorden band ocli veck af kongliga manteln. — Nederst: c. E.

F r ä n s. AF DIREKTIONEN ÖFVER GUSTAFS INRÄTTNING TILL BELÖNING ÅT GEORG AXEL af SILLEN 1802.

o

Diam. 13^ lin. (11 storl.). Atsidan grav. af C. Enhörning 1799 för Kongl. Sällskapet Pro Patria; Frånsidan af L. Grandel 1802. Direktionen öfver »Gustafs Inrättning till understöd för Stockholms stads fattiga arbetare» begärde och erhöll år 1802 en allmän tillåtelse att låta prägla belöningspenuingar af denna art. Någon sadan har dock ej blifvit utdelad, mera än denna, hvilken lemnades i guld åt Sillen (da Kammarförvandt i K. Krigs Collegii Fortiükationsde-partement), som prisbelöning för en afhandling öfver Direktionens år 1801 utsatta täflingsämne: »Om bästa sättet till fattigvårdens inrättande i Stockholm». Blott få exemplar afpräglades. — K. Mk. i silfver; B-n i tenn, på båda ställen bland kongliga medaljer.

o

Sillen var pa sin plats en nitisk och skicklig tjensteman. Ar 1840 erhöll ban på begäran afsked från kamererarebefattningen, sedan han redan förut erhållit Krigsråds namn.

CARL JOHAN STRÖM.

Född 1776. Öfverste; Chef för K. Södra Skånska infanteri regementet; Kommendant i Malmö; Kommendör af K. S. O. Död d. 11 Mars 1860.

Åts. OSCAR SVERIGES NORR. GÖTH. OCH VEND. KONUNG. Konung Oscars hufvud, h. s. — Nedanför:

l. lundgren f.

Fråns. AF KONUNG OSCAR I TILL CARL JOHAN STRÖM FÖR UTMÄRKT MANDOM TROHET OCH NIT UNDER•356

DE 75 ÅR HAN TILLHÖRT SVENSKA ARMÉEN---Öfver

skriften en liten eklöfskrans.

o

Diam. 14^ lin. (12 storl). Atsidan grav. af L. P. Lundgren för någon annan minnespenning; Frånsidan af Lundgrens dotter Fru Lea Ahlborn. Slagen på Konung Oscars befallning och lemnad Öfverste Ström d. 12 April 1858, 75:te årsdagen från hans inträde i Svenska armeen. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Ström blef redan vid 7 ars ålder Kornett vid Bohusläns Dragoner och kom snart i aktif tjenstgöring under Gustaf lILs Finska krig. Deltog sedermera i Svenska härens fälttåg i Tyskland 1806 och 1807, i Norge 1808 och 1814 och var under tiden med i 35 större och mindre affärer, hvarför han välförtjent hedradeso med medaljen »för tapperhet i fält» och Carl Johans medaljen. Ar 1811 erhöll ban transport till K. Södra Skånska infanteri regementet , hvars Chef han var 1841—1846. Kommendantsbefattningen i Malmö, hvilken ban redan 1831 mottagit, behöll han till sin död.

CARL JOHAN FAHLCRANTZ.

Född d. 29 Nov. 1114. Professor; Kongl, Hof- och Landskapsmålare; Riddare af K. N. O. och af K. W. O.

Ats. CAROLUS JOHANNES FAHLCRANTZ. Hufvudet, h. s. Vid nedra kanten: nat. xxix. nov. mdcclxxiv. — Under hufvudet: c m m.

Fråns. ÆMULA NATURÆ MANUS. En uppspänd tafvelduk, lutad mot ett staffli? med en deröfver hängande lagerkrans. Nedanför ligga böcker, ett upprulladt blad, palett och penslar rn. fi. målarekonstens sinnebilder.

Diam. 14 lin. (11 storl.). Grav. 1837 af C. M. Mellgren för en serie af minnespenningar öfver utmärkta Svenska vetenskapsmän, skalder och konstnärer. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Fahlcrantz blef Ledamot af K. Målare och Bildhuggare Akademien (K. Akademien för de Fria konsterna) 1803; kallad till deltagare i Akademiens rådslag 1812; Kongl. Hof- och Landskapsmålare 1813; Professor 1815. Ilans talrika landskapsmålningar träffas i offentliga och enskilda samlingar inom nästan alla länder, der skön konst värderas.•357

OTTO GUSTAF NORDENSKÖLD.

Födcl d. 9 Dec. 1780. Friherre; Amiral; Chef för K. Förvaltningen af sjöärender och för Storamiralsembetets 2:dra afdelning; Befälhafvande Amiral och öfverkom-mendant i Carlskrona; Chef för Flottans militärdistrikt; Kommendör m. st. k. af K. S. O.

Åts. FRIH. O. G. NORDENSKÖLD AMIRAL K. M. ST. K. S. O. Bröstbilden, v. s., i mantelveck. — Nederst:

lundgren sc.

Fråns. TRYGG I EGEN KRAFT. Ett linieskepp under segel på hafvet. I afskärn.: af kongl, örlogsmanna sällskapet år 1847.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Kongl. Örlogsmanna Sällskapet i Carlskrona 1847, sedan Amiral Nordensköld föregående året tagit afsked ur Flottan. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Nordensköld blef 1795 Fändrik vid Amiralitetet; 1803 Löjtnant vid Orlogsflottan, inom hvilken ban uppsteg genom alla graderna till Contre Amiral 1821; Kommendör m. st. k. af K. Svärdsorden 1837; Chef för förvaltningen af sjöärender och för Storamiralsembetets 2:dra afdelning s. å.; Vice Amiral 1840; Befälhafvande Amiral i Carlskrona 1841; Friherre s. å.; Amiral 1845; tog afsked ur hrigstjensten med pension 1846.

CARL De GEER.

Född d. 9 Maj 1781. Grefve; En af Rikets Herrar; öfverste Kammarjunkare; Riddare och Kommendör af K. Maj;ts O. och Ordens Kansler; Ledamot af K. W. A.

Åts. GREFWE CARL DE GEER LANDTMARSKALK. Bröstbilden, h. s. — Nedanför: salmson, f.

Fräns. ÅDEL KRAFTFULL OCH LUGN. —— af ridderskapet och adeln 1823, allt inom en eklöfskrans.•358

Diam. 18{ lin. (17 storl.). Grav. af Joh. Salmson i Paris. (St. på Riddarhuset, till Åtsidan två, föga skiljaktiga). Slagen af Ridderskapet och Adeln vid 1823 års riksdag, då Gr. De Geer varit Landtmarskalk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Frih. De Geer blef Kornett vid Lifhusarerne 1794; Löjtnant vid Lätta Dragonerne 1802; Ryttmästare 1804; Tog afsked ur krigstjen-sten 1806; Grefve 1818; Öfverste Kammarjunkare och En af Rikets Herrar samt Riddare och Kommendör af K. Maj:ts Orden s. a.; Ordens Kansler 1847—1856. Var Landtmarskalk vid riksdagarne 1823 och 1828-1830.

FREDRIK WILHELM PIPPING.

Född d. 14 Dec. 1783. Professoro i litterärhistoria och Bibliothekarie vid Universitetet i Abo (sedan i Helsingfors); derefter Statsråd, Ledamot i Kejserl. Finska Senatens Ekonomi Departement och Chef för Ecclesiastik Expeditionen.

Åts. F. W. PIPPING PROF. RECT. UN. ALEX. COLL. CONS. EQV. B. FENNOR. INSPECTOR. Bröstbilden, v. s-, i akademisk uniform med Kejserl. Ryska St. Annæ orden oeh rektorskåpa. — Nedanför: lundgrex t.

Fråns. MODER ATORI OPTIMO JUVENUM PIET AS MDCCCXXXVII inom en lagerkrans.

o

Diam. 12^ lin. (10 storl.). Grav. af L. P. Lundgren i Stockholm. Slagen 1837 af den s. k. ßorealiska (Norrfinska) nationens studerande vid Helsingfors Universitet, för hvilken nation Pipping varit Curator 1809—1815 och Inspector 1828—1841. Sällsynt, — K. Mk. i bronz.

t o

Pipping blef Docens i Grekiska litteraturen vid Abo Universitet 1806; fortsatte sina språkstudier i Upsala 1806 och 1807; e. o. Amanuens vid Universitetsbiblioteket i Åbo 1808. Efter Finlands skilsmessa från Sverige blef han Vice Bibliothekarie 1813; Professor i historia literaria och Bibliothekarie 1814; Ledamot af Kejserl. Kommissionen för reglering af allmänna undervisningsanstalterna i Finland 1818; Collegiirad 1836; Nedlade professionen 1837, men bibehöll bibi iothekarietjensten till 1845; Finsk adelsman 1839; Ledamot i Ekonomi Departementet af Kejserl. Senaten för Finland 1841—1855 och Chef för Ecclesiastik Expeditionen 1841—1853; Statsråd 1845. Var•359

Hector vid Universitetet 1823—1824 och 1833—1839; Promotor vid Filos. Magisterpromotionerna 1832 och 1836. Ilar utgifvit åtskilliga akademiska disputationer, programmer och tal samt historiska underrättelser om boktryckeriet i Finland.

JOHAN PETER LEFRÉN.

Född d. 17 Fehr. 1784. General af infanteriet; t. f. President i K. Krigs Collegium; Chef för H. M. Konung Oscars Stab; Ofverkommendant i Stockholm; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. och Ordens Öfverste Ombudsman; Ledamot af K. W. A.

Åts. J. P. LEFRÉN EXCUB. ET SUMM. MUNIM. PRA EF. GENERALIS R. O. ENS. COM. Hufvudet, h. s. — Nederst:

lundgren f.

Fråns. GUBERNATORI ABEUNTI CIVIT. REG. ACAD. MILITARIS MDCCCXXXIX inom en krans af lager och ek.

Diam. 14.V lin. (12 stork). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Befäl och Staben samt Lärarne vid K. Krigsakademien på Carlberg 1839, då Lefrén begärt och d. 5 Oct. nämnda år erhållit afsked från guvernörsbefattningen derstädes, hvilken han mottog 1824, efter att förut från 1821 hafva förestått densamma. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Lefrén blef Fändrik på extra stat vid Lifregementsbrigadens värfvade lätta infanteribataljon (sedan Finska Gardet) 1802; Sekundlöjtnant 1805; Löjtnant vid Fältmätningscorpsen 1806; Stabskapten 1808; Deltog i krigsrörelserna vid norra armeens Svenska fördelning 1809; Major i Ingeniörcorpsen 1812 med förordnande att hälla föreläsningar i krigsvetenskapen vid corpsens läroverk,,, hvilka föreläsningar sedan trycktes; deltog i Norska fälttåget 1814; Öfverste Löjtnant i armeen s. a.; Adlad 1818; Öfverste i armeen 1821; Chef för Ingeniörcorpsens Fortifikationsbrigad 1822; Guvernör vid Krigsakademien 1824—1839; General Adjutant 1826; Chef för Kronprinsens, sedermera Konung Oscars Adjutants och Ordonance Officerscorps 1828; General Major 1830; Öfverste Löjtnant vid Ingeniörcorpsen 1837 och Chef för samma corps 1839—1847; General Löjtnant 1843; t. f. President i K. Krigs Collegium 1844; Generalbefälhafvare i 4:de militärdistriktet 1847—1856; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts

" 7 \ r

Orden 1850; Ofverkommendant i Stockholm 1853—1858; General at infanteriet 1860.360

ROBERT FREDRIK von KRÆMER,

Född d. 20 Aug. 1791. Friherre; Kammarherre;

Landshöfding i Upsala Län ocli Ståthållare pä Upsala slott; Kommendör m. st. k. af K. N. O.; Riddare af K. S. O.

Ats. FRIH. ROB. FR. v. KRÆMER LANDSHÖFDING I UPSALA LÅN. Bröstbilden, h. s., med mantelveck. —

Nedanför: lea ahlborn.

Fråns TJUGOFEM ÅRS NITFULL OCH GAGNERIK VERKSAMHET TACKSAMT ERKÅND — af lånets inbyggare d. i. juli 1855 inom en eklöfskrans.

Diam. 17 lin. (15 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. Slagen af Upsala Läns invånare och lemnad Frih. v. Kraemer d. 1 Juli 1855, 25:te arsdagen af hans tillträde till lands-höfdingetjensten. — K. Mk. o. B-n i silfver.

v. Kræmer blef Sergeant vid Armeens flotta 1799; Fändrik vid Lifgrenadier regementet 1808 och vid Andra Gardet 1809; Löjtnant 1811; Kapten 1817; Major i armeen 1822; Kammarherre 1824; Landshöfding i Upsala Län och Ståthållare pa Upsala slott 1830; Friherre 1837; Kommendör m. st. k. af K. N. O. 1851.

JAKOB WILHELM SPRENGTPORTEN.

Friheire. Född cl. 9 Oct. 1794. Öfverliofjägmästare; General Löjtnant; Öfverst ät hållare i Stockholm; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O.; Ledamot af K. W. A.

c J

Ats. FRIH. JAC. WILH. SPRENGTPORTEN F. D. ÖFVER STÅTHÅLLARE C. N. O. Hufvudet, b. s. — Nederst:

LUNDGREN P.

Frans.* FÖR ÅTTA-ÅRIG VERKSAM OCH ÅLSKAD STYRELSE inom en eklöfskrans. Vid kanten: af StockHOLMS MAGISTRAT OCH BORGERSKAPETS ÄLDSTE 1838.

Diam. 18 lin. (16 stork). Grav. af L. P. Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen al de uppgifna auktoriteterna, sedan Frih. Sprengtporten första gången lemnat öfverstathallareplatsen 1838. — K. Mk. o. B-n i silfver.

i•361

Frih. Sprengtporten blef Fanjunkare vid Norra Skånska kavalleriet 1805; Kornett vid Lifgardet till bäst 1812; Andre Löjtnant 1814; Förste Löjtnant 1815; Adjutant och Attaché vid Svenska Missionen i Petersburg 1816; Stabsryttmästare 1818; Major 1823; Öfverste Löjtnant i armeen 1824; Öfverste Kammarjunkare 1825; Öfverholjägmästare 1827—1838; Öfverste i armeen 1828; Tog afsked från regementet och blef General Adjutant 1830; Öfverståthållare i Stockholm 1830—1838 och 1844—1848; General Major 1834; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts Orden 1849; General Löjtnant 1858.

CARL HENRIK BEURLING.

Född d. 20 Nov. 1794. Gravör.

o

Ats. MIN EGEN BILD på en matt rand, som för resten upptages af sirater. Bröstbilden, h. s. — Nederst: c. h. b. isio. Utan Frånsida.

Diam. 19A lin. (19 storl.). Grav. af Beurling sjelf 1816. — K. Mk. o. B-n (brakteatafslag) i silfver.

Beurling arbetade som elev hos L. Grandel, hvilken han biträdde i åtskilligt medaljarbete. Sjelf har ban icke lemnat några andra arbeten än »sin egen bild» och ett par aldrig använda Atsidor med Konung Carl Johans bild och namn. Som författare har han genom åtskilliga utgifna skrifter sökt utbreda kännedom af Svedenborgs theologiska system.

\

CHRISTIAN ADOLF VIRGIN.

Född d. 5 Sept. 1797. Kammarherre; Contre Amiral; Envoyé eætraordinaire och Ministre plenipot. vid Kongl. Nederländska hofvet; Kommendör af K. S. O.; , Ledamot af K. W. A.

Åts. OSCAR SVERIGES NORR. GÖTH. OCH VENI). KONUNG. Konung Oscars hufvud, h. s.

Fråns. FREGATTEN EUGENIES JORDOMSEGLING. Fregatten under fulla segel på hafvet. I afskärn.: under

C. A. VIRGINS BEFÄL. 185 1—1853.Diam. 1CU lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. Slagen 1853 på H. M. Konungens befallning, att utdelas till befäl och manskap samt vetenskapsmän, som deltagit i fregatten Eugenies jordomsegling under Virgins befäl. — K. Mk. o. B-n i silfver (bland kongl, medaljer).

Virgin blef Underlöjtnant vid K. Orlogsüottan 1814; Löjtnant 1820; Kapten i Flottornas Generalstab 1823; Premierlöjtnant vid K. Maj:ts Flotta 1824; Kammarherre 1827; Kapten 1834; Kommendörkapten 1843; Contre Amiral 1853, efter fulländad verldsomsegling med fregatten Eugenie; Envoyé e. o. och Ministre plenipot. vid Storbritanniska hofvet några månader 1854, vid Danska hofvet 1857 och vid Nederländska hofvet 1858. Kommendör af K. Svärdsorden 1854. Tog afsked ur Kongl. Maj:ts Flotta 1857.

HENNING LUDVIG HUGO HAMILTON.

Grefve. Fi kid d. 16 Jan. 1814. Kammarherre; Stats-rad och Chef för K. Ecclesiastik Departementet; En af de Aderton i Svenska Akademien; Riddare och Kommendör af K. Majits O.; Riddare af K. Carl Xllhs O.; Ledamot af K. W. H. o. A. A.

Ats. GREFVE HENNING LUDV. IIUGO HAMILTON. Bröstbilden, h. s., något frainvänd. — Nederst: Lf.a ahlborn.

Fråns. FOSTERLÄNDSK UPPLYST SJELFSTÄNDIG inom en eklöfskrans. Utanför kransen: ridderskapet och

ADELN TILL DESS LANDTMARSKALK VID RIKSDAGEN 18S3—1834.

Diam. 17} lin. (15 stork). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på Riddarhuset). Slagen af Ridderskapet och Adeln vid den anförda riksdagen, under hvilken Gr. Hamilton, då Landshöfding i Linköpings Län, hade varit Landtmarskalk. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Hamilton blef Underlöjtnant vid K. Svea Artilleri regemente 1829; Löjtnant 1835; Löjtnant vid K. Topografiska corpsen 1837 och Kapten 1845; var K. Krigsvetenskaps Akademiens Sekreterare 1839—1843; Tjenstgörande Kammarherre hos II. K. 11. Kronprinsen 1841; .Major i arineen 1847; Chef för H. K. 11. Kronprinsens stab s. å.; Öfverste Löjtnant i arineen 1850; t. f. Landshöfding i Linköpings Län 1851 och ordinarie Landshöfding derstädes 1852; Riddare af K. Carl XIII:s O. 1854; Riddare och Kommendör af K. M aj:ts O. 18.>8; Statsråd s. å. och Chef för K. Ecclesiastik Depar-•363

tementet 1859. Var Landtmarskalk vid riksdagarne 1848, 1853—1854 och 1856—1858. Bland Gr. Hamiltons utgifna skrifter, de flesta i ämnen upplysande krigshistorien, har en afhandling »om krigsmaktens och krigskonstens tillstånd i Sverige under Konung Gustaf II Adolfs regering», år 1839 vunnit K. Witterhets Historie och Antiqvitets Akademiens högsta prisbelöning.

JENNY LIND.

Dotter af Fabrikören Nils Jon Lincl. Född d. 6 Oct. 1820. Kongl. Första Hofsångerska; Gift 1851 i Boston i Amerika med. Kompositören Otto Goldschmidt från Hamburg; För närvarande bosatt i London.

1.

Äts. JENNY LIND. Hufvudet, v. s. — Nedanför:

c. radnitzky.

Fråns. NESCIT OCCASUM. Nordstjernan öfver sångens svan, flygande ined en lagerqvist under fötterna. Nedanför: der iiohen künstlerin ihre begeisterten ver-

ehrer mdcccxlvii wien.

Diam. 14^ lin. (12 storl.). Grav. af C. Radnitzky. Slagen af konstvänner vid Sångerskans besök i Wien 1847. — K. Mk. i silfver; B-n i bronz.

2.

Åts. JENNY LIND. Hufvudet som på N:o 1. Uncler halsen: . v uer.

Fråns. NESCIT OCCASUM. Nordstjernan öfver svanen, som på N:o 1.

Diam. 6i lin. (4 storl.). Spelpenning, präglad i den Lauerska jetonfabriken i Nurnberg, tydligen efterbildad N:o 1 och förmodligen kort efter denna utgifven. Sällsynt. — K. Mk. i bronz.

o

O.

o

Ats. Inskrifter och bild som på N:o 2, men af annan stamp.•364

Fråns. TENDIT AD ASTRA inom en lagerkrans.

Diam. 7J lin. (41, storl.). Spelpenning, präglad i den nämnda L auers k a jetontäbriken i Nürnberg. Sällsynt. — K. Mk. i bronz.

4.

o

Ats. JENNY LIND. Bröstbilden framvälld, i tidens drägt med bred spetskrage. Under axeln: i84j.

Fråns. NESCIT OCCASUM. Nordstjernan. Derunder en lyra, kransformigt omsluten af en liljestängel och en rosenqvist, på hvilken sitter en näktergal. Vid nedra kanten: nata i82i. — Kring kanten på båda sidor en or-nerad rand.

Diam. 184 lin. (17 storl.). Grav. och slagen i Manchester i England 1847, i anledning af den utmärkta Sångerskans äfven i detta land vunna rykte. Födelseåret är oriktigt angifvet. — K. Mk. o. B-n i Engelskt tenn, förgylld.

5.

o

Ats. JENNY LIND. Bröstbilden, v. s., med skullran fram vänd, omgifven af klädningsveck och draperi. — Vid

nedra kanten: c. g. qvarnström inv. p. h. i.undgren fec. Kanten

omgifves af en ornerad rand.

Fråns. En lagerkrönt sångmö, spelande på sin lyra, sitter pä en upphöjd thron, vid hvars sidor stå Välgörenheten, en myrtenkransad qvinna med ett barn på armen, och Fosterlandskärleken, en qvinna med krans af eklöf och i högra handen en lagerqvist, stödjande den venstra på Svenska skölden. Framför knäböjer Tacksamhe-ten, en qvinna med krans af eterneller, ristande på foten af thronen: dec. i8\i. d. ij april isis. Kring kanten en krets af lyror och lagerkransar med fladdrande band. Inom kransarne läses: norma lucie agatiia amina susanna alice marié adina. 1 afskärn.: minnesgård af tonkonstens vänner i stockholm.

Diam. 26{ lin. (24 storl.). Grav. af 1'. II. Lundgren efter Professor C. (i. Qvarnström*? modell. (St. på K. Myntet). Slagen af Sångerskans beundrare och vänner i Stockholm 1849. Inskriften pa thronens fot angifver dagarne, då Jenny Lind, återkommen frän en konstresa i utlandet, under vintern 1847—1848 första och sista gån-

•365

gen under denna speltermin uppträdde på Svenska Kongl. Theaterns scen. Inom kransarne anföras några af de förnämsta roler, hvilka hon utfört. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Jenny Lind antogs 1830 som elev vid Kongl. Theatern i Stockholm, der hon blef Aktris 1838. Kongl. Hofsångerska 1840; Första Hofsångerska 1847. Sistnämnda år lemnade hon Kongl. Theatern, der hon sedan endast för någon kortare tid uppträdt. Under konstnärsresor inom många länder i Europa och Amerika har hon gifvit gästroler och konserter, hvarigenom hon vunnit ett frejdadt namn och sålunda gjort heder åt sitt fädernesland. Till ytterligare förklaring af sinnebilderna å Frånsidan af N:o 5 må anföras, att Jenny Lind, sedan hon lemnat Svenska Kongl. Theatern, aldrig för sig behållit något af hvad hennes tillfälliga uppträdande på dess scen åt henne inbragt, utan användt detta och mera derutöfver till fosterländska stiftelser och välgörande ändamål. Så har hon år 1848 grundat en fond, uppgående vid 1859 års slut till nära 55,000 R:dr Riksmynt, från början afsedd för en stiftelse till bildande af theaterelever, men genom ett senare förordnande bestämd till rese-stipendier för män eller qvinnor af Svensk härkomst, som önska i främmande länder utbilda sig i musik, målning, bildhuggarkonst eller architektur, hvilka stipendier skola utgå af räntemedel från fonden, så snart denna växt till 60,000 R:dr. Till en skyddsanstalt för vansinniga, som från dårhusen blifvit utskrifna, har hon skänkt 10,000 R:dr. Många andra större och mindre gåfvor till offentliga inrättningar och enskilda personer vitna om hennes välgörenhetssinne och fosterlandskärlek.ALFABETISKT REGISTER

öfver

Inskrifter a föregående Minnespenningar.

Jjajj^ Namn och titlar, födelse- och dödsår saint andra årtal äro icke upptagna, utom i de fall när de ensamt utgöra den hufvudsakliga inskriften.

En stjerna (*) antyder att skriften förekommer i afskärningen eller annan sekundär plats å minnespenningen.

o

BIHANG.

ENSIDIGA GJUTNA MINNESPENNING A K.

(De flesta med inristade eller inslagna inskrifter pä den släta baksidan.)

-o-(j-.tf ,• •Inskrifterne på baksidan äro antingen ined grafstickel inristade, eller med rörliga typer inslagna. Bokstäfverne äro s. k. versaler eller kapitaler, vanligen med punkt efter hvarje ord. Da det är naturligt att små variationer lätteligen kunnat uppkomma i dessa för hand gjorda inskrifter, skulle det vara ändamålslöst att försöka återgifva dem med full noggrannhet och med samma slags bokstäfver, hvaraf boktryckeriet dessutom icke skulle ega tillräckligt förråd. De hafva således här blifvit tryckta, utan interpunktering, med vanlig eller s. k. gemen* stil, men af särskild form, på det de lättare må falla läsaren i ögat. Betydligare variationer på olika exemplar äro anförda inom parentestecken.\

ADELCRANTZ, GÖRAN JOSUA.

Född d. 15 Nov. 1668. Kongl. Hofarcliilekt; Stockholms strids Architekt; Byggnings Borgmästare och Præ-

ses i Ernbets och Byggnings Collegium i Stockholm.

J)öd cl 26 'Fehr. 1139.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med prydliga mantelveck. — Under axeln: nu.

På baksidan: + |lane aniici inei G. 1. Adelcrantz!! Holniiae nati ihidmiq: Consiilis in architect: excellent: iniaoineiii ad exeiiipliiiii cereiuii karlstenii niaiiii Coriiiatuiii a Christiane Hartwigio ex aere (iisam actcriiitati conseero X. Keder llolinieiis. — S. I). (i. (Soli Dco gloria). *

Diam. 22i lin. (2U storl.). Gjuten, genom N. K eders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell af ar 1714. — B-n i messing.

Adelcrantz (kallad Törnqvist, innan han 1712 adlades) utbildade sig på utrikes resor (1704—1707) som architekt och användes af Grefve Nicod. Tessin vid Kongl, slottsbyggnaden. Den förföljelse Tessin fick erfara, efter

Konung Carl Xll:s bortgång, träffade äfven Adelcrantz och aflägsnade honom slutligen från både Hof- och Stads-ar-chitektsysslorna. Hans namn vann genom sonen, Frih. C. F. Adelcrantz, ännu större ryktbarhet.

BENZELIUS, ERIK, d. ä.

Th. D:r; Sveriges Ärkebiskop. Död 1109. Se pag. 18.

Utan inskrift. Bröstbilden, Ii. s., i ärkebiskops-kåpan.398

På baksidan: Reverendiss. Dus. Erie. Benzelius pater S. S. Theol. Doet. Archiepiseop. Ypsalens. pietatis do-ctrinaeq. lande alter ltezeliiins ad arelietvpuiii cereuni mann Karlstenii faftiiiu ab llartwigio fusus in lioe vivit oriehal-co pia N. kederi cnra. — S. D. (i. *

Diam. 23.^ lin. (22 storl.). Gjuten, genom X. Iveders försorg, efter Karlstens vaxmodell, hvilken begagnades af C. G. llartman för gravering af minnespenningen (se pag. 78). — B-n i messing.

BJELKE, NILS.

Grefve; Kongl. Bäd; Fältmarskalk m. rn. Död 17IG.

Se pag. 84.

N: BIELKE COM: S: R: M: S: S: CAMP: MARESCH: G VB: (i: PO: Bröstbilden, b. s., i harnesk med fältbindel. — l rider armen: c.

Diam. 29 lin. (2f4 stork). Gjuten efter Cavaillers arbete i elfenben. — K. Mk. i messing.

BRENNER, ELIAS.

Assessor i K. Antiqvitets Collegium. Död 1717. Se pag. 85.

Utan omskrift. Bröstbilden, ii. s.. i tidens drägt med mantelveck.

På baksidan: Hh Isthaiie collegae ac amici niei ea-rissinii Kliae Itreuiieri in rei priseae artiiuiiq. herald, piet. et chaleo<;raph. seientia praeelari elti^ieiii aeternitati sa-erani volo Sicol. heder Nicolai C. It. Aiitiq. Svec. toll. Assess. — S. I), (i. *

Diam. 23.1 lin. (22 stork). Gjuten, genom X. Iveders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell af ar 1683.— K. Mk. o. B-n i messing.

i399

BRENNER, SOFIA ELISABETH,

Född WEBER.

Assessor El. Brenners Fru. Döcl 1730. Se pa</. 110.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med veckad drägt kring* den öppna barmen och prydlig spetsslöja.

På baksidan: Doctissima et castiss. Douiiiia [-8o-p]iia-] {+8o- p]iia+} Elis. Krcuiicria Stoekholmeiisis poetria ad in i ra lulis ad uiolleiii cerani mann Karlstenii fignratam al» Ilartwigio flisa in hoc durat «ere pio Nicol. Keileri officio. — S. D. G. *

Diam. 22 lin. (21 storl.). Gjuten, genom N. K eders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell. — K. Mk. o. B-n i messing.

DAHLBERG, ERIK.

Grefve; Kon fil. Had; Fältmarskalk in. m. Död 1703.

Se pag. 72.

ERICVS. COM. de DAHLBERG. S. R. M. S. Bröstbilden, h. s., i harnesk och fältbindel. — Under armen: t.

På baksidan: Viro belli paeisq. artibus illustris-simo qvod inter graviora negotia qvibus sub 1111 regibus perpetuo implicatiis erat antiqiiac patriae monumcnta et qvae liodiernaiu oriiant bono posteritatis exactissime deli-neavit aeneae iiaaginis honorcs liaberi c ma vi t Carol. Hein. Berch M. DCC. XXXII.

Diam. 30 lin. (26 storl.). Gjuten 1732, genom C. R. Berchs försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. i messing.400

VON DALIN. OLOF.

Hof kansler m. m. Död 1763. Se pag. 146.

JAAINOC. Bröstbilden, b. s. Bakom densamma en lyra. — Nedanför: ^

Diam. 20 lin. (20 storl.). Gjuten efter Dan. Fehrmans modell. — I). G. Neschers (nu G. C. Lehnberg*) samling i bly.

1)E LA GARDIE, EBBA MARIA.

Dotter af Riksrådet. Grefve Pontus Fredrik De la Gardie. Född 1657. Död ogift d. 19 Juli 1697.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i enkla veck.

På baksidan: Ebba Maria De la Gardie Poiiti Fri-derici tilia Iacobi neptis. Nata 1657. Obiit 1697.

Diam. 181 lin. (17 storl.). Gjuten efter R. Faltz's modell. — K. Mk. i messing.

Fröken De la Gardie hade lärd bildning, skref vers på Svenska och Tyska språken och har utgifvit från trycket Andeliga Betraktelser.

DE LA GARDIE, GUSTAF ADOLF.

Grefve, Riksråd ni. m. Död T695. Se pag. 63.

G. A. DE LA GARDIE. C. S. R. M. S. S. P. D1C. HOL. AC. AJ5. C. (Se pag. 63, N:o 2). Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel. — Under armen: c.

Diam. 271 lin. (2"> stork). Gjuten efter Cavaillers medaljong skuren i elfenben. — I). G. Neschers (nu G. C. Lehnbergs) samling i bly.401

von DITMER, JOACHIM.

Född i Narva i Nov. 1681. Kansliråd och Envoyé extraord. vid Ryska hofvet; Landshöfding i Savolax och Kymeneqårds Län; Riddare af K. N. O.

Död i Febr. 1755.

Utan inskrift, Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med pelsbrämad mantel.

På baksidan: Joach. von Ditrner c\ Caroli XII Regis gl. cancellaria castrensi post dadem Pultaviens. apud Riissos diu eaptivns pacto deinde bello te ni po re q. interie-cto Friderici R. S. ad eosdem Legatus extraord. Tandem Pracfectus prov. Nyslot.

Diam. 27 lin. (24 storl.). Gjuten, genom C. R. Berclis försorg, efter Dan. Fehrmans vaxmodell. — B-n i messing.

Dittmer (adlad 1727 von Ditraer) tjenstgjorde i Guvernements-kansliet i Narva och derefter i Konung Carl XII:s fältkansli till 1709, då han vid Pultava föll i Rysk fångenskap. Förvarad först i]Moskwa, sedan i Sibirien, gjorde han de öfriga Svenska fångarne stora tjenster och lyckades att framskaffa Gr. Piperseklagomal till Czaren, hvaraf följden blef deras bättre behandling. Ar 1722 återkom han till fäderneslandet och tillträdde registratorsplatsen i K. Kansli Collegium, på hvilken lian 1714 erhållit fullmakt. Anställdes sedan som Agent i Moskwa (1724) och Envoyé extraord. i Petersburg (1729), innan han 1738 blef Landshöfding, från hvilken befattning han tog afsked 1741.

EHRENSTRAHL, DAVID KLÖKER.

Hofintendent och Kongl. Hof målare. Död 1698.

Se pag. 66.

1.

DAVID KLÖCKER EHRENSTRAHL. Bröstbilden, h. s., i mantel veck. — Nedanför: c.

På baksidan: + Pcrpctuitati is thane Re» iao aulae Svetli. pietoris nohilissiiiii ieonein ad arelietypiim eereimi

26402

qvod Cavallerius (ccit ex albo fusani liietallo aiiiiee con-sccr© N. Kcderus llololiniensis aiitiqvitatis sectator. — S. Di (i. *

Diam. 29 lin. (25\ storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers vaxmodell. — B-n i messing.

9

Bröstbild och omskrift rn. m. som på N:o 1.

På baksidan: Ex picturis naturae aciuiilis ininior-talitatem nonaini sno coniparavit cuius mine nil him opc cboris Cavallcriaiii arte fusoria perennem facio €ar. Rein. Berch llolinieits.

Diam. 29 lin. (25.\ storl.). Gjuten, genom C. R. Berchs försorg, efter Cavaillers i elfenben skurna medaljong. — K. Mk. i messing.

FABRITIUS, LUDYIG.

Född pä fästningen Oranien i Brasilien d. 11 Sept.

1648. Öfverste Löjtnant; Envoyé extraordinaire till

Ryska och Persiska hofven. Död d. 6 Oct 1729.

1.

LVDWICH FABRITIVS. Bröstbilden, ii. s., i harnesk och k)'ller. — Under axeln: c.

På baksidan: Perillustr. vir Caroli XI Svec. Reg. ad aiilain Pcrsicam lcgatus seciinduiii ehur a Cavallcrio format inn ex aere fusiis pia Kederi cura. — S. D, (i. *

Diam. 22 lin. (21 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. o. B-n i messing.

1. CL

Lik N:o 1, men med följande variation i baksidans

inskrift:---scciiiidiim ehur (avallerii nia ini forniatuni a

Herliardo Mciero 1'usus---.403

- Upsala Universitets Myntk. i jern.

Fabritius, hvars fader fur religionsförföljelser måst fly från sitt fädernesland Holland, gick 1663 i Rysk krigstjenst, deltog i det vilda kriget mot Kossakerna i Astrakhan och genomgick otaliga lifsfarliga äfventyr. Befriad ur slafveri och efter mödosamma resor återkom han till Moskwa, och befordrades till Öfverste Löjtnant. Ar 1677 lemnade ban Ryssland, kom till Stockholm och antogs i Svenska Konungens tjenst samt blef Svensk adelsman. Tre gånger afgick han som Svensk Envoyé till Persien, för att söka draga Persiska silkeshan-deln öfver Narva till Sverige. Äfven till sin fordna herre Ryska Czaren sändes han i ministeriela uppdrag. Under Cail Xll:s krig följde han under de första åren Konungen och skickades af honom flera gånger med vigtiga handlingar till Senaten.

FALTZ, RA1MOND.

Född i Stockholm den 4 Juli 1658. Studerade konsten utomlands; Medalj- och Myntgravör vid Svenska myntverket i Pommern; sedan Kongl, Preussisk Medalj-grav ör. Död i Berlin d. 21 Maj 1703.

1.

Bröstbilden, h. s., i tidens drägt och mantelveck. Omskrift inristad och med svärta utfylld: Eßgies RAIM. FALTZ 11 Nvmism. Caelatoris ad vivum pr. man. sc. (- -propria rnanu sculpta). — Under axeln: u. Faitz.

På baksidan: Ao. 1692. på midten.

Diam. 22'i 1m. (21-J storl.). Gjuten efter Faltzs egen modell och • väl cicelerad. Det enda exemplar man känner (i silfver) kom 1796 från Danzig till Vinhandlaren D. G. Neschers samling, derifrån till Grosshandlaren Joh. Scharps och slutligen till Brukspatron C. Ostbergs samling.

2.

REYMONDT. FALTZ. MEDALIATOR. REG. BOR. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt med mantelveck. — Nedanför:

R. Faltz. 1701.404

Diam. 2Si lin. (25^ storl.). Gjuten efter Faltz's egen vaxniodell af ar 1701. — K. Mk.i bly.

3.

REYMONDT. FALTZ. MEDAILLIST. 1686. Bröstbilden,

v. s., nästan helt fra invänd, i enkel drägt med mantelveck.

På baksidan: + Wltnm isthimc viri inclyti Holmiæ A: 1058 liati et Beroliiii A: 1703 mortui ad cerain ab ipso fignratam argentenm (aencuiii) ac durabilem arte fusoria fieri feci Mcol. Reder Iloliuieiis. aiitiqvarins. — S: D: G: *

Diam. 22 lin. (21 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, ef-Faltz's egen vaxmodell från ar 1686. — B-n i silfver; Upsala Univ. Mk. i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i bly.

Faltz egde utmärkt konstskicklighet och har graverat en stor mängd medaljer, äfven för Sverige. Ilan uppbar lifstidspension af Konungarne i Sverige och Frankrike. Hans vackra samling af medaljer stannade i Berlin.

GRILL, BALTSAR.

Guldsmed i /Stockholm, der han dog är 1697.

Utan omskrift. Bröstbilden i tidens drägt med mantelveck. — Under axeln: r. f«Uz.

På baksidan: Rei metallicae scieiitia ap. Sveones coiispiciius vir Balthasarus Grill ad ceram qvarn ß. Faltz for-uiavit e\ aere fusus cura N. Kedcri Holm. Regii Antiq. Collegii Assessoris. — S. D. 0. *

Diam. 21 lin. (20i storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Faltz's vaxmodell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift pä baksidan, i bly.

Grill »var särdeles kunnig i bergssaker och metallers rensande». Han var gift med Medaljgravören Faltz's syster.405

GRILL, ELISABETH,

Född FALTZ.

Född 1650. Gift med Guldsmeden Baltsar Grill;

Enka 1697. Böd 1725.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med draperi och nackslöja. — Under axeln: r. Faitz.

På baksidan: * Elizab. Faltz Balthasar! Grill viri in re nietallica apprime versati uxor Missima ad ceraui qvarn

lilius fräter K. Faltz fi »ii ra vit ex aere flisa curaiite \. Kedero. — S. D. G.*

Diam. 21 lin. (204 storl.). Gjuten, genom N. Iveders försorg, efter Faltz's vaxinodell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i bly.

Denna bildsida har äfven blifvit sammangjuten med mannens. — D. G. Neschers (nu G. C. Lehnbergs) samling i bly.

GYLDENSTOLPE, MARGARETA,

Född EIIRENSTEEN.

Dotter af Sekreteråren af staten, sedan Kongl. Badet Edvard, ' Ehrensteen. Född d. 21 April 1659. Gift 1676 med Revisions- och Kommisions-sekreterar en, sedan Kongl, Rådet, Kanslipresidenten rn, m. Grefve Nils Gyldenstolpe; Enka 1709. Död i Mars 1721.

MARG. EI1RNSTEN CO. DE GULDENSTOLP. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med draperi. — Nederst: c.

På baksidan: Memoria earissimae coiiiugis illu-strissimi et exeelleiitiss. Comitis]Nicolai Gyldenstolpe hoc pereniii liioiiiiiiiento pcrollieiose coiisecrata est a N. Kedero lloliiiieiisi Åiitiqvario. — S. 1). G. *

Diam. 27 lin. (25 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. o. B-n i messing.406

GYLDENSTOLPE, NILS.

Född d. 5 Nov. 1642. Grefve; Kongl. Rad; Kanslipresident; Guvernör för Kronprinsen Carl och Ledamot i regeringen innan han som Konung förklarades myndig;

Kansler för Lunds Universitet. Död d. 4 Maj 1709.

NIC. C. de GYLDENSTOLPE. S. R. M. S. S. P. H. G. C. A. C. (- - Sacræ Regiæ Majestatis Sveciæ Senator Princi-pis hererlitarii Gubernator Cancellarius Acaderaiæ Caro-linæ). Bröstbilden, h. s., i rådsdrägt med mantelveck.— Nederst: c.

På baksidan:* Illiistrissiiiio ct excellentiss. viro rnagiio uuisariim patroiio hoccc obsen antiac perpetnac mo-muueiitum N. Kederiis Ilolinieiis. antiqvitatis admirator

Diam. lin. (25 storl.). Gjuten, genom N. Reders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. i silfver; B-n i messing.

Gr. Gyldenstolpe stod i hög gunst hos Konung Carl XI och egde stort inflytande på fäderneslandets offentliga angelägenheter efter Grefve Lindschölds bortgång. Kallades som Hofkansler till Kongl. Råd 1690. För Lunds Universitet var han en sträng men faderlig Kansler, omsorgsfullt bemödande sig att utrota grälet mellan lärdomsmännen och i allmänhet att höja läroverkets anseende.

GYLLENBORG, JAKOB.

Grefve; Kongl. Rad. Död 1701. Se pag. 69.

I. GYLLENBORG C. S. R. M. S. SENAT. Bröstbilden, h. s., i rådsdrägt med mantelveck. — Nederst: c.

På baksidan: Natus patr© Mollimliansio pharniacop. Vpsalinisi. lutor nobiles rcceptus 1680. 0b egrcgiam (arolo \l in moranilis regni abalicn. pracstitani opcrani (Juber-nator >plandiar. et 15aro creatus 1091. Tandem 11. Sen. et €omes 1005. Obiit <1. 11 Martii 1700 die aetatis Ini. sn pra »iiiiiim IjIII.407

Diam. 30 lin. (26 storl.) Gjuten, genom C. R. Berohs försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. i messing.

GYLLENSTIERNA, CARL ADOLF.

Grefve. Född d. 19 Jan, 1699. Kammarherre; Assessor i Svea Hofrätt; Lagman pä Gottland. Ihjäl-stucken af

Kapten Löjtnanten vid Amiralitetet Frih.

Wilhelm Krassau i Carlskrona d. 16 Febr. 1733.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med mantelveck krin<T kanten.

O

På baksidan: Eftigies illiistrissiini (omilis Caroli Atlolphi Gyllenstierna© Regii Cubienlarii anno 1099 die 19 Ianiiarii nati in lioc argeiito æternitati riicata est. *

Diam. 22 lin. (21 stork). — B-n i silfver.

Gr. Gyllenstierna, son af Kongl. Rådet och Akademikansleren Grefve Christofer Gyllenstierna, valdes 1716, under studerandet i Lund, till Universitetets Rector illustris och blef efter nedlagdt rektorat Kammarherre. Med honom utgick grefliga ätten Gyllenstierna af Eriksberg.

GYLLENSTIERNA, CHRISTOFER.

Född 1647. Grefve; Kongl. Reid; General Löjtnant;

Öfverståthållare i Stockholm; Ledamot i regeringen innan Konunq Carl XII förklarades myndig. Död d. 14 Juni 1705.

CHRISTOP: C: GYLLENSTIER: S. R. M. S. S. G: STO: SV: (- - Sacræ liegiæ Majestatis Sveciæ Senator Gubernator Stockboliniæ suprernus). Bröstbilden, b. s., i rådsdrägt med mantelveck. — Nederst: c.

På baksidan: Miro fnlgore coruscat. Derunder en strålande stjerna. •408

Diam. 27 lin. ("241 storl.). Gjuten efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. o. B-n i silfver.

Gr. Gyllenstierna utmärkte sig genom tapperhet och rådighet i Konung Carl XI:s krig mot Danskarne och bidrog till de lysande segrarne vid Halmstad, Lund och Landskrona, sjelf farligt sårad i de båda förstnämnda fältslagen. Som General Löjtnant och Guvernör öfver ^Vesternorrland kallades ban till Riksråd 1681 och blef Grefve 1687.

HASTFER, JAKOB JOHAN.

Född i Reval d. 11 Dec. 1647. Grefve; Kongl. Rad;

Fältmarskalk; Generalguvernör i Lifland; Kansler för Universitetet i Dorpat. Död d. 24 Dec. 1695.

IACOB. IOH. HASTFER SENATOR & CAMPIDUX. Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel. — Under axeln: c.

På baksidan: HH Illustrissimi et excellentiss. viri memoriam hoc sempiterno moiiiimeuto perofficiose consecrat N. Kederus Hoimicns. Autiqvitatis aduiirator. — S. D. G. *

Diam. 28i lin. (25^ storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. o. B-n i messing.

Hastfer anställdes tidigt (1667) vid Svenska hofvet; tjenstgjorde någon tid pä flottan och ingick 1671 vid Kongl. Lifgardet. Deltog med stor utmärkelse i kriget mot Danmark och arbetade för framgången af Konung Carl XI:s envåldsplaner. Var General Löjtnant, då han 1687 kallades till Kongl. Rad. Som Generalguvernör i Lifland dref ban reduktionsverket i de östra Östersjöprovinserna med en stränghet, som framkallade det bittraste hat ibland adeln.

HEDLINGER, JOHAN CARL.

Kongl. Svensk Medaljgravör. Död 1771. Se pag. 168.

1.

Utan inskrift. Bröstbilden, v. s.

På baksidan: + Viri illustris I. C. Ilerilingeri ISqvi-1 is ima^ineiii ail cereuui exemplum qvod i|ise tigiiravit ex409

orichalco fnsaiii \. Kaderns llolinieiis. aiitiqvarins amico alfcctu iiiimortalitati trado MDCCXXVIII. — S. Il G. *

Diam. 22^ lin. (21storl.). Gjuten 1728, genom N. Keders försorg, efter lledlingers egen vaxmodell till hans minnespenning N:o 1. — B-n i messing.

2.

IOHANNES. CAROLVS. HEDLINGER. Bröstbilden, h. s., nästan framvälld med mantelveck och toppig veckad mössa.

Diam. 29 lin. (25i storl.). — D. G. Nescliers (nu G. C. Lelm-bergs) samling i messing; K. Mk., utan omskrift, i messing.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., med bar hals och mantelveck.

På baksidan: Yiri illustris I. C. Ilcdlingcri Eqvitis iconein ad exemplnm cerenni qvod ipse formavit ex acrc fmidcndain pcramaiiter curavit N. Kederus nobil. Svcc. Anno MDCCXXX. S. D. G.

Diam. 20 lin. (20 storl.). Gjuten 1730, genom N. Keders försorg, efter lledlingers egen vaxmodell. — Upsala Univers. Myntkab. i messing.

HÅRLEMAN, CARL.

Friherre; Öfverintendent m. ni. Död 1153. Se pag. 136.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined mantelveck.

På baksidan: Hh C. IBnrleiiiaiini acdifiriorimi liorto-

1'iiniq. rcgioriim in Sveonia Praefccti illnstris aiiiiei niei

]ierqvani cari imagincm ad cvcui|iliuii eereuni qvod Hcd-|inger||s formavit e\ fnlvo fusam acrc N. Kedcriis aiitiqvarins pcr|ictiiitati dedico. — S. I). G. *

Oval, 24 lin. hög (22.\ storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter lledlingers vaxmodell till llårlemans minnespenning N:o 1. B-n i messing.410

Fins äfven fullkomligt lika, men rund och utan inskrift pa baksidan, af 25 lin. diam. (23 storl.) i I). G. Neschers (nu G. C. Lehn-bergs) samling i messing.

KARLSTEN, ARYID.

Kongl. Svensk Medaljgravör. Död 1718. Se pag. 02.

1.

Utan inskrift. Bröstbilden, v. s., nästan fram vänd, i tidens drägt med prydliga mantel veck.

På baksidan: Yiiltuin liobiliss. viri Arvid i Karl-stenii Sveci ad ceraui qvarn ipse fiuxit cx aere fusum per-petuitati affectn auiico tlicat Nicolaus Kederus Svecus. — S. D. G. *

Fyrkantig, af 29.^ lin. höjd (25^ stork). Gjuten, genom N. Ke-ders försorg, efter Karlstens egen vaxmodell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

2.

Utan inskrift. Bröstbilden som på N:o 1.

På baksidan: Hane aniici mei Arvidi Karlsten» iniagiiiein ad exeiuplum cereuni qvod ipsc fignravit a Chri-stiano Hartwig c\ orichalco fiisaui menioriae dieo aeternac Nicolaus Keder. — S. 1). G. *

Diam. 28 lin. (25 stork). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Karlstens egen vaxmodell. — Upsala Univers. Myntk. i messing.

3.

Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med broderade mantelveck.

På baksidan: Imago Arvidi Karlstenii ad cxcnipliiiu cereuni qvod ipse figur a vit a Cliristiano 11 ar hvi g ex orichalco fusa.

Diam. 28 lin. (25 stork). Gjuten efter Karlstens egen vaxmodell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.411

KEDER, NILS.

Assessor i K. Antiqvitets Archivet. Död 1135.

Se pag. 113.

1.

NICOLAVS. KEDER. Bröstbilden, h. s., med mantel-veck. Nedanför: a. 1084.

På baksidan: Nobilis qvi boiius.

Diam. 24 lin. (22J storl.). Gjuten efter Arv. Karlstens vaxmo-dell, af är 1684, till Keders minnespenningar N:o 1 ocli 3. — B-n i messing.

2.

Bröstbilden som på N:o 1.

På baksidan: + Isthæc assidui Hiigvar. poctices ar-tis symbol, reiq. priscæ ac iiiprimis probitatis cultoris Ilolmiæ nati ærca imago ad cerani qvarn Kallstenius iinxit ab Hartwigio fusa est. — S. I). (». *

Diam. 23 lin. (22 storl.). Gjuten efter Arv. Karlstens vaxmo-dell. — Upsala Universitets Myntkab. i messing.

3.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s. Under halsen:

I 090.

På baksidan: »i4 Nicolaus Kedcr Stockliolmcusis Reg. Autiq. Sveo-Goth. Coll. Assessor manu Karlsteuiaiia fictus cum VII ct XXX aiuios complcssct. — S. I). (*. *

Diam. 23A lin. (22 storl.). Gjuten efter Arv. Karlstens vax-modell, af år 1696, till Keders minnespenning N:o 2. — K. Mk. o. B-n i messing.

4.

NICOL. KEDER. HOLM. ANTIQVAR. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck.412

På baksidan: + Hæc tiri probi in urbe Svethiæ priiieipr anno MHCLIX iiati iniago ad cerani niaiiii I. €. Iledlingcri anno MDCCXXIH foruiatani a Christian» Hartwig

e\ ære fusa est. — S. D. G. *

Diam. 23 lin. (2U storl.). Gjuten efter I. C. Iledlingers vax-modell, af ar 1723, till Keders minnespenning N:o 7. — B-n i messing.

von KÖ]NIGSMARCK, CARL JOHAN.

Grefve; Öfverste. Döcl 1686. Se pag. 55.

Utan omskrift. Hufvudet, h. s.

På baksidan: Isthaec iüustriss. Com. Caroli lohann is Königsmark effigies e\ aere fusa est curante N. Kedero Sveco. — S. I). G. *

Diam. 14\ lin. (12 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter R. Faltz's modell. — K. Mk. o. B-n i messing.

VON KÖNIGSMARCK, MARIA AURORA.

Prostinna af Abbediss-stift et Qvedlinburg. Döcl 1728.

Se pag. 105.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med klädningsveck. — Nederst: r. Faitz.

På baksidan: Maria Aurora Königsmarck.

Diam. 22^ lin. (21; storl.). Gjuten efter R. Faltz's modell. -K. Mk. i messing*).

') I J». G. Neschers (nu G. C. Lelinbergs) samling förvaras ett exemplar i bly, pii hvars baksida Nescber, möjligtvis efter något original, liar med bläck textat: Jllarla. Aurora. Comitissa. a. Königsmarck. Praqmstfa. Abb.it. Qvedlinburg. Nata. V> I(iOO. üenala. \? I72S.413

LEWENHAUPT, AMALIA WILHELMINA,

Född von KÖNIGSMARCK.

Dotter af General Majoren, Falttygmästaren Grefve Cordt

Christofer von Königsmarck. Född d. 28 Aug. 1663.

Gift 1689 med Generalen ni. m. Grefve Carl Gustaf Le-wenhaupt. Enka 170.3. Död d. 30 Jan. 1740.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med draperi. — Nederst: r. Faltz.

På baksidan: Amalia Wilhelmina Königsmarck.

Diam. 22\ lin. (2U storl.). Gjuten af Rairn. Faltz. — K. Mk. i messing; B-n i bly*).

Grefvinnan Lewenhaupt öfvertalade sin man att 1695 gå i Cliur-Sachsisk tjenst, der ban genast blef Geheimeråd och General Löjtnant. Då han vid krigets utbrott icke ville lemna denna tjenst, föll han i Konung Carl XILs onad, dömdes 1703 af Svea Hofrätt från lif, ära och gods, men dog vid samma tid i Hamburg. Enkan återkom till Sverige 1722 och afled på Öfvedskloster.

t

von MEYTENS, MARTIN.

Född i Stockholm d. 24 Juni 1695.. Reste från Sverige 1714 att i utlandet fullfölja sina konststudier; Kejserlig Kammarmälare och slutligen Direktör vid Kejserliga Malare och Bildhuggare Akademien i Wien. Död d. 23 Mars 1770.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i mantelveck.

På baksidan: ^ Hart. Mytens llolmiensis pictur ce-leberr. ad archetvpiim cerenni ex orichalco fusiis officiosa cura Nicolai Kederi antiqvarii. — S. 1). G. *

*) i U. G. Neschers (nu G. C. Lehnbergs) samling fins ett exemplar, på hvars baksida Nescher har textat med bläck, möjligtvis efter nägot original: Amalia. Wilhelmina. Coniitissa. a. königsmarck, conjiix. Comitis. Carul. Gnst. Lewenhaupt. Nata. \<; 101*3. |Kuala. A? 1740.414

Diam. 23 lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg. — K. Mk. o. B-n i messing.

v. Meytens vann stort konstnärsrykte genom sina porträttmålningar, dem han utförde för Ludvig XV och Franska hofvet, Czar Peter I, Konung August II, Kejsar Carl VI m. fl. Företog resor i många länder och stod i högt anseende som chef för Kejserliga Akademien i Wien.

OXENSTIERNA, BENGT.

Grefve; Riksråd; Kanslipresident. Död 1702. Se pag. 70.

BENEDICT. OXENSTIERNA. Bröstbilden, h. s., i råds-drägt och rika mantelveck. — Nederst: c

På baksidan: Isthaiic illiistrissiini atq. cxcelleiitiss. viri magni cvergctae mei imagiiiem ad Cavallerianiim ehur ex aere fnsaiii immortalitati pio adfectu dico consecroq. N. Kederus Stock liolmciis. — S. D. G. *

Diam. 29 lin. (25\ stork). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. —B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

PAULINUS (LILLIENSTEDT), JOHAN.

Född d. 14 Juni 1055. Grefve; Riksråd; President i K Tribunalet i Wismar. Död pä godset Diwitz i Pommern d. 26 Sept. 1732.

IOH. PAVLIN. REG. CAMERÆ. STAT-,. A. SECRET. Bröstbilden, h. s., i man tel veck. — Under axeln: u. Faitz.

Diam. 21 lin. (20A stork). Gjuten efter R. Faltz's vaxmodell. — K. Mk. i messing; B-n i bly.

Paulinus (adlad 1690 med namnet Lillienstedt), född i Finland, väckte tidigt uppseende genom sina skaldegåfvor, hvilka beredde honom gynnare och befordran. Utnämnd af Grefve Per Brahe, utan ansökning, till Adjunkt i filosofi vid Åbo Universitet, stannade han415

likväl qvar i Sverige, 1 »lef Sekreterare Iios Presidenten i K. Kammar Collegium, Riksskattmästaren Gr. Sten 15jelke och Sekreterare i Statskontoret (1685). Utnämndes 1686 till Juris Professor i Abo, men undanbad sig denna befordran. Var en tid Landshöfding i Östergötland, blef Riksråd 1719, och begagnades i flera diplomatiska värf, bland andra i underhandlingarne med Ryssland om freden, som slöts i Nystad 1721. Entledigad frän riksradsembetet, insattes han 1727 som President i Wismarska Tribunalet. Som skald begagnade han icke blott Svenska, utan äfven Grekiska och Latinska språken, och hans skrifter väckte pä sin tid icke ringa uppseende.

POLHEM, CHRISTOFER.

Commerceräd. Död 1151. Se pctg 134.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i öppen röck, med mantelveck.

På baksidan: Christoph. Polhem nobilis Svecns R. (nil. Conim. Consiliar. Ypsai. ct llolniieiis. Societ. memhriiui. cni ex meehanicis operib. qvibus patriae profuit supra ti-tulos nonien.

Diam. 25 lin. (23 storl.). — B-n i messing.

PRECHT, BURCHARD.

Kongl. Hofbildlinggare. Död 1738. Se pag. 120.

BURCH. PRECHT. SCULPT. REG. SV. Bröstbilden, h. s., nästan framvänd, i tidens drägt med mantelveck.

På baksidan: ^ lnclvti lil|ius apud Sveones per an-nos bene nuiltos artificis viiltum ex aere liisnni perpetni-tati perainanter dedico X. hederns llolmiens. Regii Anti-qvitat. loll. Assessor. — S. I), (i. *

Diam. 30 lin. (26 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Chr. Prechts (sonens) modell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

På ett annat exemplar, äfven utan inskrift på baksidan, star under axeln ingraveradt: C. Precht Fec. 1735. och nederst: Ætat. Sna> 84. — K. Mk. i messing.

von PUFENDORF, SAMUEL.

Född i Dippelswald i Meissen d. 8 Jan. 1632. Friherre; Professor i jus naturæ vid Universitetet i Lund; sedan Konung Carl XI:s Handsekreterare och Rikshi-storiograf; slutligen Churfursten c/t Geheimeråd i Berlin.

' Död cl. '27 Oct. 1694.

SAMVEL A PVFENDORF. Bröstbilden, h. s., med mantelveck.

På baksidan: Memoriae et immortalitati digni lilius mortalis qvi qvondaiii iniiiiortalitati maudavit et hero inn faciuora et sana sapieudi dogmata luiiiiuis Svioger-m a ii i ii viri illustrissiuii SAMELIS Lib. Bar. de PYFFEX-DÖRF Eleet. Braudeb. Cousil. iutiuii ut ah orbe erudito ita ah arctoo optime ineriti sacriim.

Diam. 27 lin. (25 stork). Gjuten, förmodligen efter en medaljong af Cavailler. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

Pufendorf hade som Student varit barnlärare hos Svenska Ambassadören i Köpenhamn Pet. Jul. Coijet; blef 1661 Professor i jus naturae et gentium vid Heidelbergs Universitet, hvarifrån han 1668 kallades till en profession i samma ämne vid det nyanlagda Universitetet i Lund. Ehuru högt uppburen af sina lärjungars tillgifvenhet, begaf han sig dock, utledsen vid kamraternas afund och tvister, till Stockholm, der han 1677 antogs till Rikshistoriograf. Reste 1688 pa Churfurstens af Brandenburg kallelse till Berlin, der han blef Geheimeråd m. m.; men qvarstod i Svensk tjenst till d. 23 Maj 1694 och nämndes till Svensk Friherre samma är. Bland hans många med skäl berömda skrifter är det i synnerhet hans afhandling De jure natura ac gentium samt hans vidlyftiga bearbetning af Gustaf Adolfs, Christinas och Carl X:s samt Churfursten Fredrik "Wilhelms historia, som gjort hans namn oförgätligt i lärdomens annaler. Man har länge ansett honom vara författare till den bekanta skriften Les Anecdotes de Suède; men denna oförskyllda fläck på hans minne har nyligen417

blifvit borttagen af Herr Hofmarskalken Friherre B. v. Beskow, som med afgörande skäl bevisat att nämnda parti- och skandalskrift icke utfått från den berömde häfdatecknarens penna.

Ill BEN, MATHIAS.

Född d. 28 Maj 1675. Kongl. Archiater; Præses i K.

Collegium Medicum. Död d. 15 Dec. 1723.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med ornerade mantelveck. — Under axeln: m2 ak (sammanbundna).

På baksidan: ^Matthias ßiben lloliiiioiisis Regins ac illiistris apnd Sveones Archiater ad ccrani mollem mann formatam Carlstenii ali Harhvigio fnsns in lioe dnro ori-chalco perpetim manet arnica cura N. Rederi Holm. — S. D. G. *

Diam. 23i lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell af år 1712. — B-n i messing.

o

Exemplar finnas, på hvilkas Atsida blifvit inristade orden: matthias riben archiater suec. Se Rudolphi, Recentioris aevi Nu-mismata &c. pag. 134, och Kluyskens Des hommes celebres àc. 2: 374.

Riben (kallad Ribe, innan han 1713 adlades) var Lifmedicus hos Enkedrottning Hedvig Eleonora och Konung Carl XII, slutligen Archiater hos bemälda Drottning, och blef 1719 Præses i K. Collegium Medicum. Han var en praktisk man, men har icke genom några medicinska skrifter främjat vetenskapen eller beredt sig efterverldens hogkomst.

RICHTER, BENGT.

Medaljgravör. Döcl 1737. Se pag. 118.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. — Nedanför: nn (sammanbundna).

27418

På baksidan: + Hane præclari iiuinisni. caclatoris Benedict! Richteri Stockliolmciisis imaginem ad exempliim ccreuin qvod ipse fignravit ox ære fusaui imiuortalitati trado Nicolaus Kedcrus autiqvitatis amatör. — S. D. G. *

Diam. 20 lin. (20 storl.). Gjuten efter Richters egen vaxmodell. — K. Mk. o. B-n i messing.

Richter var son af en guldsmed i Stockholm och Gravören Arv. Karlstens måg. Han tillbragte, för sina konststudier, en längre tid i Frankrike, der han fick deltaga i graveringen af medaljserien, af mindre storleken, till Konung Ludvig XIY:s historia.

RICHTER, DAVID.

Född i Stockholm. Porträttmålare. Födelse- ocli

dödsår obekanta.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt ined mantelveck. — Under axeln: r. Faitz.

På baksidan: ^ Hane Davidis Richteri Stockhol-inensis pictoris ccleberrimi cffigiem ad exemplum cereuin (cereum exemplum) ex oriclialco fundendam curavit Nicolaus Kederus autiqvitatis amatör. — S. I). G. *

Diam. 20 lin. (20 storl.). Gjuten efter Faltz's vaxmodell. — K. Mk. o. B-n i messing.

Richter lär hafva en längre tid uppehållit sig i Wien. Hans lefnadsomständigheter äro icke närmare kända.

ROUYER, JEAN.

*

Född i Frankrike. Inkallad till Sverige 1718 och här anställd som Myntmästare; Afskedad 1719, hvarefter

han lemnade Sverige.

10II ANNES RO VYER. Bröstbilden, h. s., i mantelveck.419

På baksidan: Hb Hane ingcniosissinii apud Svccos monetac Pracfecti imagincin ab Hcdliiigcro cxpressam per-pctnitati tradit N. Kederus Svecus. — 8. 1). G. *

Diam. 17A lin. (15 storl.). Gjuten efter en vaxmodell, som Hedlinger utfört i Paris, innan han och Rouyer kommit till Sverige. — B-n i messing.

Rouyer inkallades af Baron Görtz 1718, att, enligt det med Peterman & Comp. afslutade kontrakt, besörja det nya Carolinmyn-tets prägling på K. Myntet i Stockholm. Efter Baron Görtz's fall upphörde myntningen af Carolinerna och myntmästaren afskedades. Mannen har således icke mycket anspråk att räknas bland Svenska män.

RUDBECK, OLOF.

Professor vid Upsala Universitet. Död 1702 Se par/. 71.

1.

OLF. RUDBECK. INVARIABLE. Bröstbilden, h. s., i enkel drägt med bred slät krage. — Under axeln: c.

På baksidan: Hacc iiiclyti Svconnm polyhistoris imago ad ebur mann Cavallerii formatnin ex orichalco lusa est pia c ii ra Nicol. Rederi Holm. antiqvitatum rimatoris.

— S. D. G» *

Diam. 30 lin. (25^ storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers i elfenben skurna medaljong, hvilken i original förvaras i Statens Historiska Museum. — B-n i messing.

2.

Utan omskrift. Bröstbilden som på N:o 1. — På armen: c.

På baksidan: Ölans Rudbeck pater Professor Yp-sal. aiitiqvitat. anatom, botan. ac miisiccs pcritiss. ad cxcmpliiin cbiiriicnm iiianu Cavallerii sculptiim ab llartwi-gio Iiisiis in lioc fiilvo vivit acrc cnra oftiriosa N. Rederi.

— S. II, (il. *420

Diam. 29 lin. (25.^ storl.J. Gjuten, genom N. Keders försorg, efter samma bild som N:o 1. — B-n i messing.

2. a.

I Upsala Universitets Myntkabinett fins ett exemplar, i messing, med samma inskrift som å N:o 2 på baksidan af N:o 1.

Utan inskrift. Bröstbilden i drägt, som på N:o 1, men af simplare arbete.

På baksidan: II lust ris Sveoiinni polyhistor 01. Rudbeckius pater secuiiduni eeram Karlsteniaiia niaiiu figu-ratam e\ ære fiisus pia cura N. Kederi Holniieiis. anti-qvarii. — S. D. G. *

Diam. 24 lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell. — K. Mk. o. B-n i messing. I K. Mk. finnes äfven ett exemplar utan inskrift på baksidan.

von SCHANTZ, CARL LUDYIG.

Född d. 15 Maj 1681. Assessor i K. Antiqvitets Archivet. Död d. 25 Mars 1734.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s." i prydlig drägt med mantelveck. — Nedanför: I715.

På baksidan: + Carolus Liidovicus von Schantz Hol-niiensis antiqvitatiini artiiiniqve pictoriae et hcraldicae cul-tor ad cerani mann Karlstciiii iorniatam ah llartwigio fn-sore aereus ac perennis fa ems arnica Kederi cura. — S. I). G. *

Diam. 23 lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Karlstens vaxmodell 1715. — K. Mk. o. B-n i messing.

v. Schantz hade som ritare 16 år tjenstgjort i K. Antiqvitets Archivet, innan han 1719 der blef Assessor. Han egde, jemte utmärkt skicklighet i ritkonsten, goda insigter i archæologi, numisma-421

tik, genealogi och heraldik, saint har skrifvit atskilliga arbeten, särdeles genealogiska, bland andra en Adelsmatrikel och en stor mängd genealogiska tabeller, hvilka dock aldrig blefvo tryckta. Vid sin död efterlemnade han ett rikt bibliothek innehallande åtskilliga typografiska sällsyntheter och handskrifter, ett myntkbinett m. fl. samlingar, dem han till stor del erhållit genom arf efter sin svärfader Haupt-mannen Mårten Törnhjelm.

von SCHANTZ. LUDVIG.

Född 1630. Sekreterare i Biksarchivet. Död d. 2 Oct. 1702.

1.

Utan inskrift. Bröstbilden, b. s., i tidens drägt med mantelveck.

På baksidan: + Lndovicns von Schantz Stoekhol-ntiensis Caroli XII Svec. Regis Archivarius in pictura et mu-sica insignis ad Karlstenii cerain ab Hartwigio fasns hoc perennat in aere arnica Kederiana cura. — S. D. (i. *

Diam. 22 lin. (21 stork). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell. — B-n i messing.

2.

LYD: SCHANTZ C: FINEMAN. Båda makarnes bröstbilder, h. s., i mantel veck. — Nedanför: c.

På baksidan: + Caroli XII Svecornni Regis Archivarius picturae ac ninsices peritissimns hiiinsq. coniux fidis-sinia in hoc vivunt orichalco (argento) arnica cura N. Ke-deri Ilolniiens. nobilis Sveci. — S. D. 0. *

Diam. 28^ lin. (25J stork). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers modell. — K. Mk. i messing; B-n i silfver.

v. Schantz, hvars fader Johan Eberhard Schantz kom från Hessen Cassel och var Kongl. Sekreterare hos Konung Carl Gustaf, blef 1672 Kanslist och 1678 Registrator i Kongl. Maj:ts Kansli; derefter Sekreterare i Banken 1686,

i hvilken tjenst han 1693 adlades med namnet von Schantz. Sedan han 1697 befordrats till Protokollsse-422

kreterare i Kongl. Kansliet, lemnade han följande aret sin plats i Banken, da han erhöll en hedèrsbelöning af 1000 Daler silfvermynt. Efter Lejonmarks död blef han 1701, med förbigående af Aktuarien Elias Palmsköld, befordrad till Riks Archivi Sekreterare, men lemnade redan följande året platsen at den högt förtjente medtäflare!!.

SKUTENHJELM, JOHAN.

Född, d. 25 Mars 1646. Revisionssekreterare.

Böd d. 23 Aug. 1730.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s.. i tidens drägt med mantelveck.

På baksidan: Carolns Reinaldiis Berck viro nobilis-simo lohaiiiii Skiitciiliiclm II. lust. Revis. Secretario patrno ineritis suis cariss. qvi morieiis X Kal. Sept. MDCCXXX aniios tillit seciiiii LXXXIV meiiscs IV dies XXVIII iiiiagincm lianc pietatis lnoiium. dicavit.

Diam. 24 lin. (22 stork). Gjuten genom C. R. Berchs försorg. — K. Mk. o. B-n i messing.

Skutenhjelm (kallad Berch, innan han 1712 adlades) var till en början Amanuens hos Præses i Antiqvitets Collegium Stjernhjelm och hos Rikshistoriografen Johan Widekindi, sedan Stadssekreterare i Carlshamn; tjenstgjorde derefter som Kanslist vid underhandlingar i utlandet (1672); anställdes som Kanslist vid Justitiæ Revision 1075; Assessor i Svea Hofrätt 1693; Revisionssekreterare 1714. Tog afsked 1721. Hans adeliga ätt utgick med sonen Statssekreteraren Anders Skutenhjelm 1753.

SPARRE, ERIK.

Född d. 15 Juli 1665. Grefve; Riksråd; Fältmarskalk. Böd d. 4 Aug. 1726.

ERIC O BARONI SPARRE. Bröstbilden, h. s., i prydligt harnesk med fältbindel. — Under axeln: c.

o423

Diam. 30 lin. (26 storl.). Gjuten efter Cavaillers medaljong i elfenben fore 1719, da Sparre blef Grefve. — D. G. Xeschers (nu G. C. Lehnbergs) samling i bly.

Gr. Sparre tjente länge och med utmärkelse i Franska armeen, der ban blef Maréchal de camp (1704) och General Löjtnant (1707). Deltog någon tid äfven i Svenska armeens fälttag. Var sedan Svensk Ambassadör i Paris samt utförde, bade der och vid hofven i "Wien och London, med stor skicklighet rigtiga diplomatiska uppdrag. Få dagar efter Konung Carl XII:s död blef ban Riksråd ocli kunde blifvit Grefve Arv. Horn en farlig medtäflare, om han icke sjelf hade önskat undandraga sig den inflytelserika Kanslipresidentsplatsen.

von STAUDE, CHRISTIAN.

Född i Stralsund d. 26 Febr. 1662. Presidentssekreterare i K. Kansli Collegium. Död d. 2 Jan. 1723.

Utan omskrift. Bröstbilden, b. s., i mantelveck. — Nedanför: c.

På baksidan: 'i* Memoriae viri nobilis et generosi Christian! von Stauden Consiliarii Caneell. R. Svec. elegau-tioris eruditionis ac prudentiae eivilis ciim probitate iiui-ctae lande conspicui aniieo adfectu dedicavit Nicolaus Ke-derus. — S. D. G. *

Diam. 26 lin. (24 storl.). Gjuten, genom X". Keders försorg, efter Cavaillers modell. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

Staude (adlad 1705 med ett tillagdt »von» framför namnet) lemnade 1703 Presidentssekreterareplatsen och utnämndes sedan två gånger till Kansliråd, men undanbad sig denna näd och lefde uteslutande för sina studier på Rosersberg i Upland. Han skref Latinsk vers med stor skicklighet och efterlemnade ett större skaldestycke kalladt »Otium Rosenbergense», hvaraf dock endast en liten del blifvit tryckt. Till Stralsunds gymnasium skänkte han en

vacker

j &j

samling af Romerska mynt, som ban hade köpt af Assessor X. Keder.424

STENBOCK, JOHAN GABRIEL.

Grefve; Riksråd; Riksmarskalk. Död 1705. Se pag. 73.

I: G: STENBOK. S: R: M: SENAT: & MARESCH: SUPR. Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel.

På baksidan: Illiistrissinio et excellentiss. viro inagno lnaecenati meo liaiic ipsiits imagiiiein ad exempliim eburnenui qvod Ioli. Cavalier Gall. fecit ex fulvo fnsam aere in pigans ac moniimentnin observantiae meae perpe-tnae dedieo eonseeroq. Nicol. Reder llolniicns. investigator antiqvitatis. — S. 1). G. *

Diam. 34 lin. Gjuten, genom N. Reders försorg, efter Cavaillers i elfenben skurna medaljong. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

STENBOCK, JOHANNA ELEONORA,

Född De la GARDIE.

Dotter af Riksrådet Grefve Pontus Fredrik De la Gardie. Född d. 26 Juni 1661. Gift 1691 med General Löjtnanten och Öfverkammarherren Grefve Erik Stenbock. Död d. 6 Jan. 1709.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., med draperi ocli nackslöja. — Nedanför: r. Faitz.

På baksidan: lohanna Eleon. De la Gardie Ponti Friderici tilia Iacobi neptis coninx Comitis Erici Stenbock. Nata 1661. Obiit 1709.

Diam. 19 lin. (18 storl.). Gjuten efter R. Faltzs modell. — K. Mk. o. B-n i messing.

Grefvinnan Stenbock hade varit Hoffröken hos Drottning Ulrika Eleonora den äldre. Ar 1691 följde hon sin man till England, hvarifrån hon återkom 1697. lion omfattades med stor ynnest af Drottningarne Hedvig Eleonora och Ulrika Eleonora samt af Englands Drottning.425

TESSIN, CARL GUSTAF.

Grefve; Riksråd; Kanslipresident m. m. Död 1770.

Se pag. 162.

"Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i harnesk under en enkel röck. — Vid sidan: b och under armen: r.

På baksidan: + Memoriam illust. Comitis Caroli Gustavi Tessin aed. et liort. Regg. Praef. Sup. scientiarum ar-tium oninisq. publicae felicitatis donii et in legationibus proniotoris in aeneo isthoc signo ad ceram Richteri fuso vcnerabitur posteritas.

Diam. 3(H lin. (26 storl.). Gjuten, genom C. R. Berchs försorg, efter B. Richters vaxmodell, sannolikt på 1730:talet.— K. Mk. o. B-n i messing.

TESSIN, NICODEMUS.

Grefve; Riksråd m. m. Död. 1728. Se pag. 106.

1.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck.

På baksidan: Illustr, viriim Nicod. Tessin Stock-holmiensem Hedwigis El. Svec. Reg-. Cubicularium secun-dum ceram a R. Faltzio figuratam aereum ac perennem arte fusoria fieri feci Nicolaus K eder. — S. D. G. *

Diam. 19^ lin. (19 storl.). Gjuten på 1690-talet, genom N. Keders försorg,' efter R. Faltz's vaxmodell. — K. Mk., o. B-n i messing.

9.

NIC. TESSIN. Bröstbilden, h. s., i mantelveck, hop-fästade med ett smycke öfver axeln. — Nedanför: t.

På baksidan: ^Illustr, vir lledwigis El. Svec. Reg. Cuhicnlariiis ad exemplum eburueum a loli. Cavallerio scnlp-
426

tum ex aerc fusus cura officiösa]Nicolai Kederi nobilis Sveci. — S. D. G. *

Diam. lin. (21 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. o. B-n i messing.

THEGNER, JOHAN.

Friherre. Vice President i K. Kammar Revision m. m.

Död 1744. Se pag. 128.

Utan inskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt in ed inantelveck.

På baksidan: + Generosiss. vir Voli. Thegner Hof-liiieus. Liber Baro Vieepraes. R. Coll. K c vis. Cain. ad ar-ehetypum cereiim Hcdlingcriana lnanu factum ex aere fusus pietate officiosa N. Kederi uobil. Sveci. — S. D. G. *

Diam. 19 lin. (18 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter lledlingers vaxmodell, hvilken af Dan. Fehrman lades till grund för gravering af minnespenningen (pag. 128). — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

TÖRNEHJELM, MÅRTEN.

Född d. 4 Mars 1663. Hauptman öfver Drottningholms och Svartsjö Län. Död d. 5 Sept. 1723,

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. Under armen: i?oo. — Nedanför: ak (sammanbundna).

På baksidan: Hane amici mei Martini Törnhiel-mii Stockliolmensis Drotningliolmæ et Swartsiöæ Præfecti natiiræqve ae artis rimaloris pcrqvam enriosi icoiicm postc-ritati notani volo Nicolaus Heder. — S. I). G.»427

Diam. 23i lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Arv. Karlstens vaxmodell. — K. Mk. i messing; B-n i silfver.

Törnelijelin hade varit Hofjunkare hos Enkedrottning Hedvig Eleonora, innan han efter sin fader († 1699 d. 17 Oct.) blef Haupt-man. Han var en litterärt bildad man och egde vackra samlingar af böcker, mynt, konstsaker och naturalster pà sin gard Malmvik a Lofön, hvilka samlingar öfvergingo till magen Assessor Carl Ludvig von Schantz och efter dennes död blefvo skingrade.

UTTERHJELM, ERIK.

Född d. 14 Sept. 1662. Kammarherre hos Enkedrottning Hedvig Eleonora. Död d. 25 Juni 1717.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., i tidens drägt med mantelveck. Under armen: 1712.

På baksidan: Isthanc arnici inei svaviss. Erici Yt-terhielmii Holmieusis Hedwigis Eleon. Svec. Reg. Cubicula-rii in pictura min. et ene au st. celeberrimi effigiem a Karl-stenio expressam iuimortalitati mando Nicolaus Kederus. — S. D. G.

Diam. 22 lin. (21 stork). Gjuten, genom X. Keders försorg, efter Karlstens vaxmodell af ar 1712. — B-n i messing.

Utterhjelm vann pä sin tid namnkunnighet som miniatur- och emaljmålare. Bland andra prof af hans utmärkta konstskicklighet förvaras pa Drottningholm Carl Gustafs och dess genial Hedvig Eleonoras stamtafla med 118 omsorgsfullt utförda miniatyrporträtter. lian egde äfven en vacker samling af Svenska mvnt.

WACHTMEISTER, HANS.

Grefve; Kongl. Rad; General Amiral m. m. Död 1714. Se pag. 81.

IOIl. C. DE WACHTMEISTER. S. R. M. S. S. ARCHIT1IA-LAS. Bröstbilden, h. s., i harnesk med fältbindel. — Inder axeln: c.428

På baksidan: + Isthauc illnstrissimi et excellentiss. viri effigicm ad eburiteiim Ioh. Cavallerii exemplum ex orichalco fiisam N. Hederns Ilolmiens. rer. priscar. indagator sempiternac memoriae dieat et consecrat. — S. D. 0. *

Diam. 24 lin. (22 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter J. Cavaillers elfenbensmedaljong. — B-n i messing.

WACHTMEISTER, SOFIA LOYISA,

Född von ASCHEBERG.

Dotter af Kongl. Rdclet, Fältmarskalken m. m. Grefve Rutger von Ascheberg. Född d. 23 Aug. 1664. Gift 1685 med Kongl. Rädet, General Amiralen m. m.

Grefve Hans Wachtmeister; Enka 1714.

Död d. 1 Aug. 1720.

SOPHIA LOUISA COMIT. ASCHEBERG. Bröstbilden, h. s., med veckad drägt.

På baksidan: Rutgeri Ascheberg Com. R. S. Sen. et Campi-Mar. ex Marg. Eleon. de Buseck tilia lectissima nupta Comiti Iah. Wachtmeister Sen at or i et Archithal.

Diam. 24lin. (23 storl.). Gjuten, förmodligen genom N. Keders försorg, efter J. Cavaillers i elfenben skurna medaljong. — B-n i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.

Enligt D. G. Neschers beskrifning lär finnas exemplar med någon liten förändring i inskriften på baksidan, der Grefve Aschebergs fru kallas Magdalena Eleonora. Hennes namn lär, enligt en annan uppgift, hafva varit Maria Eleonora von Busseck genannt Munck.

W ALLENSTEIN, LARS.

Född 1631. Grefve; Kongl. Rad; President i Svea Hofrätt; Medlem i Förmyndareregeringen, innan Konung Carl XII förklarades myndig; Kansler för Abo Universitet. Död d. 16 Nov. 1703.

LAUR. WALLENSTEDT C. S. R. S. P. D. H. C. A. A.B.

(- - Comes Senator Regis Sveciæ Præses Dicasterii Holini-429

ensis Cancellarius Academiæ Abocnsis). Bröstbilden, h. s., i rådsdrägt med rika mantelveck. — Nedanför: c.

Diam. 29 lin. (25i storl.). Gjuten efter Cavaillers medaljong i elfenben. — K. Mk. i messing.

Wallenstedt, son af Biskop Wallius, förordnades som Revisions-sekreterare af Konung Carl XI att sakföra Kongl, förmyndarne och Rådet för deras riksförvaltning under Konungens minderårighet och ådrog sig derigenom mångas hat. Var Landshöfding i ^Vestmanland, när han 1693 kallades till Kongl. Råd.

WESTMAN, BENGT.

Medalj gravör. Död ung 1714.

Utan omskrift. Bröstbilden, h. s., nästan framvänd, i tidens drägt, med mantelveck.

På baksidan: lina »o Benedicti >Vestmanni Holini-ensis nuuiisni. caelatoris ad ceram ab ipso figuratam a Christiaiio Hartwig ex fulvo fusa aere arnica cura N. Rederi antiqvarii Holiiiieiis. — S. D. G. *

Diam. 28 lin. (25 stork). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter Westmans egen vaxmodell. — B-n i messing.

Westman var Karlstens sista lärjunge och har graverat några medaljer för Konung Carl XII i början af 1700-talet.

Han visade goda anlag, men en förtidig död hindrade honom att utbilda sig till någon högre konstnärsskicklighet.

WREDE, FABIAN.

Grefve; Kongl. Rad; President m. m. Död 1712.

Se pag. 79.

FA B. C. DE WREDE S. R. M. S. S. PRÆS. C. CAM. a COM. Bröstbilden, h. s., i rådsdrägt och mantelveck. — Nedanför: c.430

På baksidan: Isthanc illiistrissimi atq. excellen-tiss. viri magni energetæ mei summa perpetuaq. observanda colendi æneam iconem æternitati dico consecroq. N. Hederns Stockholmens, in vetnstatis indagatione rimator. — S. D. G. *

Diam. 26 lin. (24 storl.). Gjuten, genom N. Keders försorg, efter J. Cavaillers arbete i elfenben. — Upsala Universitets Mk. i messing; K. Mk., utan inskrift på baksidan, i messing.431

\

T ill ii g g.

AXEL OXENSTIERNA.

(Viel pag. 24). 6.

o

Ats. Densamma som till föregående N:o 5.

Fråns. NATUS HOLMIAE IN SVECIA AN. M. D. LXXXIII. OBIIT AN. M., DC. LIV. Under en linea: series

numismatica universalis virorum illustrium. — m. dccc. xxi.

— Nederst: durand edi dit.)

Diam. 14 lin. (12 storl.). Grav. 1821 af Joh. Salmson i Paris för Durands serie af minnespenningar öfver ryktbara män af alla nationer. Den här förekommande oriktiga uppgiften på Oxenstiernas födelseort gaf anledning att prägla en, ny Erånsida, den under N:o 5 upptagna. — II. K. H. Hertigen af Ostergötländ Prins Oscars samling i bronz.

CARL von LINNÉ.

(Vid pag. 192). 11.

Åts. THE 24 CLASSES OE PLANTÉ BY LINNÆUS inom en liten prickad dubbelcirkel. Från denna cirkel utgå som radier namnen på klasserna i Linnés sexualsystem, sålunda: monandria 1 diandria 2 triandria 3 tetrandria 4 pentandria 5 hexandria 6 heptandria 7 octan-

dria 8 enneandria 9 decandria 10 dodecandria 11 icosan-

dria 12 polyandria 13. Öfverst en upprättstående pil. Vid hvarje klassnamn förekommer en vext, representerande klassen.

*) Randskrift pa bronz-excmplar: monaciiii.

28432

Fråns. C. LINNÆUS BORN 1707. Linnés bröstbild, v. s., i tidens drägt, med örten Linnæa i knapphålet, inom en liten prickad dubbelcirkel. Från denna utgå som radier, i fortsättning från Atsidan, de återstående namnen af sexualsystemets klasser: didynamia 14 tetradynamia 15 monadelphia 16 diadelphia 17 polyadelphia 18 syngenesia 19 gynan-dria 20 monoecia 21 dioecia 22 polygamia 23 cryptogamia 24. Öfverst en pil och vid hvarje klassnamn en vext, som på andra sidan.

Diam. 16 lin. (14 storl.). Enligt uppgift slagen (fore 1835) genom försorg af Svenska Konsuln i Birmingham. — Brukspatron C. Ostbergs samling i Engelskt tenn. *)

CARL MICHAEL BELLMAN.

(Vid pag. 236).

4.

Åts. C. M. BELLMAN. F. 1740. D. 1795. Hufvudet, h. s., med krans af lager och vinranka, kopieradt efter N:o 2. — Nedanför: Tj. bokmann. — Utan frånsida.

Diam. 13i lin. (11 storl.). Grav. af L. Bormann i Stockholm 1858, på anmodan af några Ledamöter i ordenssällskapet Par Bricole. Stampen, som förvaras bos gravören, blef icke härdad och Frånsida har icke blifvit graverad. — K. Mk. o. B-n i tenn, galvanoplastiskt försilfrad.

CARL BERNHARD WADSTRÖM.

Född d. 19 April 1746. Öfver Direktör öfver Svenska Kontrollverket; Ledamot i K. Commerce Collegium. Död i Paris d. 5 April 1799.

Åts. CAR. BERN. WADSTRÖM DIRECT. SUPR. Bröstbilden, v. s. — Nedanför: i,. A.

') Beskrifningen på denna minnespenning, hvilken författaren icke sett, iir meddelad af Kongl. v. Bibliothekarien C. E. Klemming.433

Fråns. LIBERTAS MERITIS EST MIHI FACTA TUIS. (Orden ur Ovid.). En neger, sittande under ett palm-träd, läser i en bok, belyst af den uppgående solens strålar. I afskärn.: juris humani ardens defensor ob.

mdccxcix.

Diam. 10} lin. (7 storl.). Grav. af Fru Lea Ahlborn, född Lundgren. (St. på K. Myntet). Slagen af Svenska Akademien 1860. *)

Wadström förenade ihärdig företagsamhet med grundliga insigter i bergsvetenskap, mekanik och andra kunskapsämnen, hvarför ban ock inom fäderneslandet användes i många vigtiga uppdrag vid kanal-byggnader, grufarbeten, fabriksanläggningar m. m. Från Solingen hemförde han arbetare, hvilka så förbättrade Svenska vapensmidet, att det kunnat täfla med utlandets bästa arbeten i samma väg. Men lians lifliga själ fann icke tillräcklig verkningskrets inom dessa praktiska bestyr. Återkommen från en resa i offentligt uppdrag till Afrikas vestkust, begaf han sig 1788 till England, uppträdande i detta land, äfvensom senare i Frankrike, med brinnande nit och storartade planer för negerslafveriets afskaffande, hvilket ban ansåg bäst kunna åstadkommas genom koloniers anläggande på Afrikas kuster, samt för en högre bildnings spridande bland den svarta befolkningen. För detta ändamål utgaf han skrifter, som väckte stort uppseende, och deltog med Wilberforce, Gregoire m. fl. i stiftandet af föreningar inom både England och Frankrike. Sjelf upplefde han icke slutet af den kamp, åt hvilken han egnat de senare åren af sin lefnad; men redan åtta år efter hans död utkom i England den vigtiga akt, som bröt stafven öfver slafsystemet. De idéer Wadström utsått hafva efter hand burit god frugt, ehuru det ännu torde dröja någon tid, innan de vinna fullständig seger.

*) i Biograf. Lexicon öfver namnkunnige Svenska män, 19: 142, uppgifves att Jernkontoret slagit en medalj öfver Wadström vid hans hemkomst frän Solingen, och trovärdiga personer hafva uppgifvit att "Wadströms dotter egde en sådan. Då i Jernkontorets eller Kongl. Myntets samlingar icke förvaras några stampar till en dylik minnespenning och exemplar deraf icke förekomma i någon Svensk medaljsamling, och icke heller i Silfverstolpe^ Supplement till Berch härom finnes någon underrättelse, torde man kunna antaga att Jernkontoret till Wadström, lika som till mången annan af Svenska jernhandteringen förtjent man, lemnat ett exemplar af sin stora belöningsmedalj, som slogs till minne af Kontorets stiftelse 1747 (Berch, ßeskr. p. 283, mo ii), och att detta gifvit anledning till den anförda sägnen.

NILS GABRIEL SEESTRÖM.

(Vid pag. 336). 2.

Åts. N. G. SEFSTRÖM M. D. PROF. DIRECT. SCHOL. MET. FALUN. Bröstbilden, h. s. Nedanför: n. 1787. o. 1 845.

Fråns. UUEM DOCUIT MULTAQUE INSIGNEM RED-DIDIT ARTE. (Orden ur Virgil.). Vulcanus sittande vid sitt städ, hamrande på ett jernstycke, blickar upp till Minerva, som står vid sidan med handen visande på hans arbete. I afskärn.: socio de arte chem. et re metall.

opt. merito reg. acad. sc. svec. I 8 fil.

Diam. 10.', lin. (7 storl.). Sålunda föreslagen att präglas af K. Wetenskaps Akademien 1861. Figurerna och omskriften afse Sefströms oförgätliga förtjenst, att hafva genom sina kunskaper i kemi och närbeslägtade vetenskaper infört väsentliga förbättringar inom bergsväsendet i allmänhet och jernhandteringen i synnerhet.

GUSTAF ADOLF SPARRE.

Grefve. Född d. 4 Sept. 1802. Justitiæ Statsminister, derefter President i Svea Hofrätt; Kansler för Universiteten i Upsala och Lund; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. och Ordens Kansler; T^edamot af K. W. A. och af K. W. H. o. A. A.

Åts. GREFVE GUSTAF ADOLF SPARRE. Bröstbilden, h. s.

Fråns. ANDRA GÅNGEN LANDTMARSKALK 1859— 1860. En eklöfskrans. Inom kransen: HÖGSINT INSIGTS-FULL RÄTTRÅDIG. Vid nedra kanten: riddersk. och

adelns erkånsla.

Diam. 17 lin. (15 storl.). Slagen af Ridderskapet och Adeln vid 1859—1860 års riksdag.*)

*) Beskrifningen öfver denna och de b8da nästföregående, ännu icke präglade, minnespenningarne är här intagen efter de förslag, som i K. Witterhets Historie och Anti-435

Grefve Sparre blef Häradshöfding 1830; Assessor i Svea Hofrätt 1835; Kammarherre hos H. K. H. Kronprinsen 1838; Justitiæ-råd 1840; President i K. Kammar Collegium 1847; Justitiæ Statsminister 1848—1856; Riddare och Kommendör af K. Maj:ts O. 1850; President i Svea Hofrätt 1856; Ordens Kansler 1858; Kansler för Universiteten i Upsala och Lund 1859. Var Landtmarskalk vid riksdagarne 1847—1848 och 1859—1860.

qvitets Akademien blifvit uppgjorda och gillade. T)et har således icke varit möjligt att bestämdt angifva sådana enskildheter, t. ex. i afseende på bröstbildens anordning m. in., som ensamt bero på modellören eller gravören. Möjligtvis torde ock utrymmet å minnespenningen kunna föranleda någon ändring i ordens förkortningar. Graveringen kommer att besörjas af l'ru Lea Ahlborn.k ä 11 c 18 c r.

Pag. 8 rad. 24 tillägges: Riddare

— 13 — 21 står bådehau läs både han

— 19 — 2 — Riks "id — Riksråd

— 42 — 27 — 5 — 7

— 91 — 19 — dan — han

— 131 — 27 — Mårten — Mårten

— 381 — 34 — 366 — 431.437

Flanellernas innehall.

(Den anförda nmnraern anvisar den pagina, der planelien med den afteeknade ' minnespenningen är inhäftad).

NAMNREGISTER.

Sid.

STOCKHOLM, 1860.

P. A. NORSTEDT & S Ö N E K, Kongl. Boktryckare.